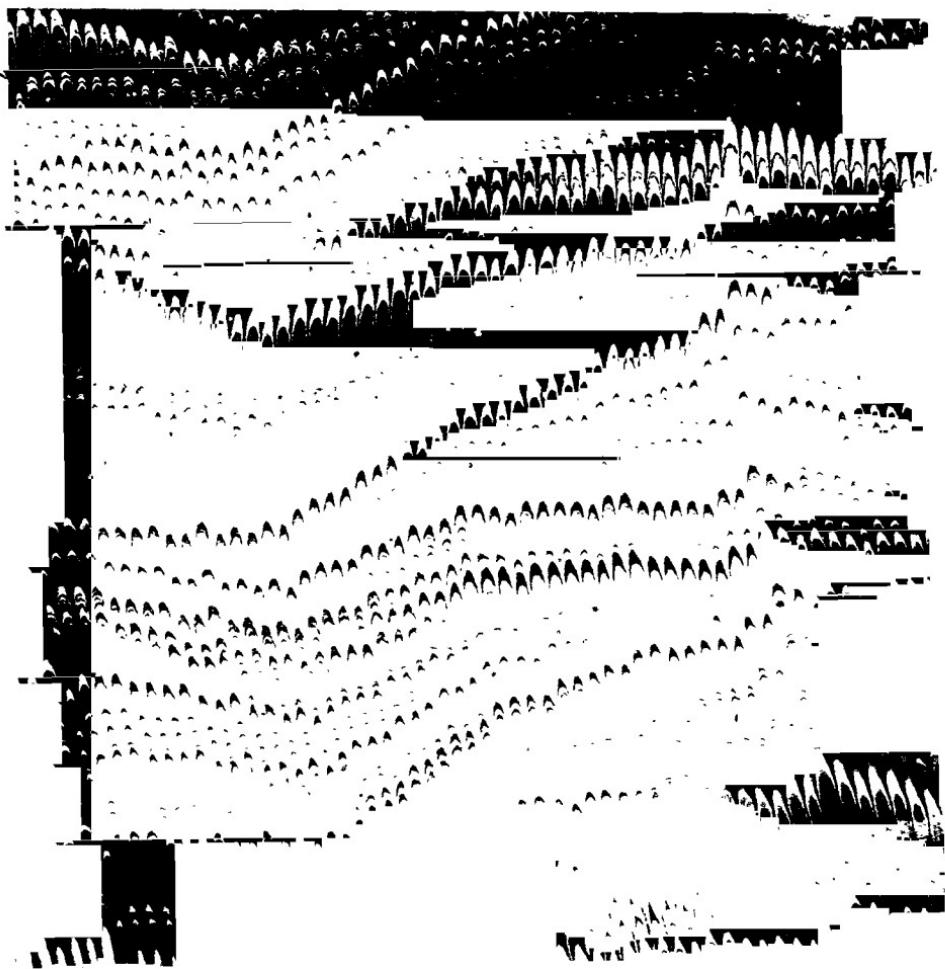

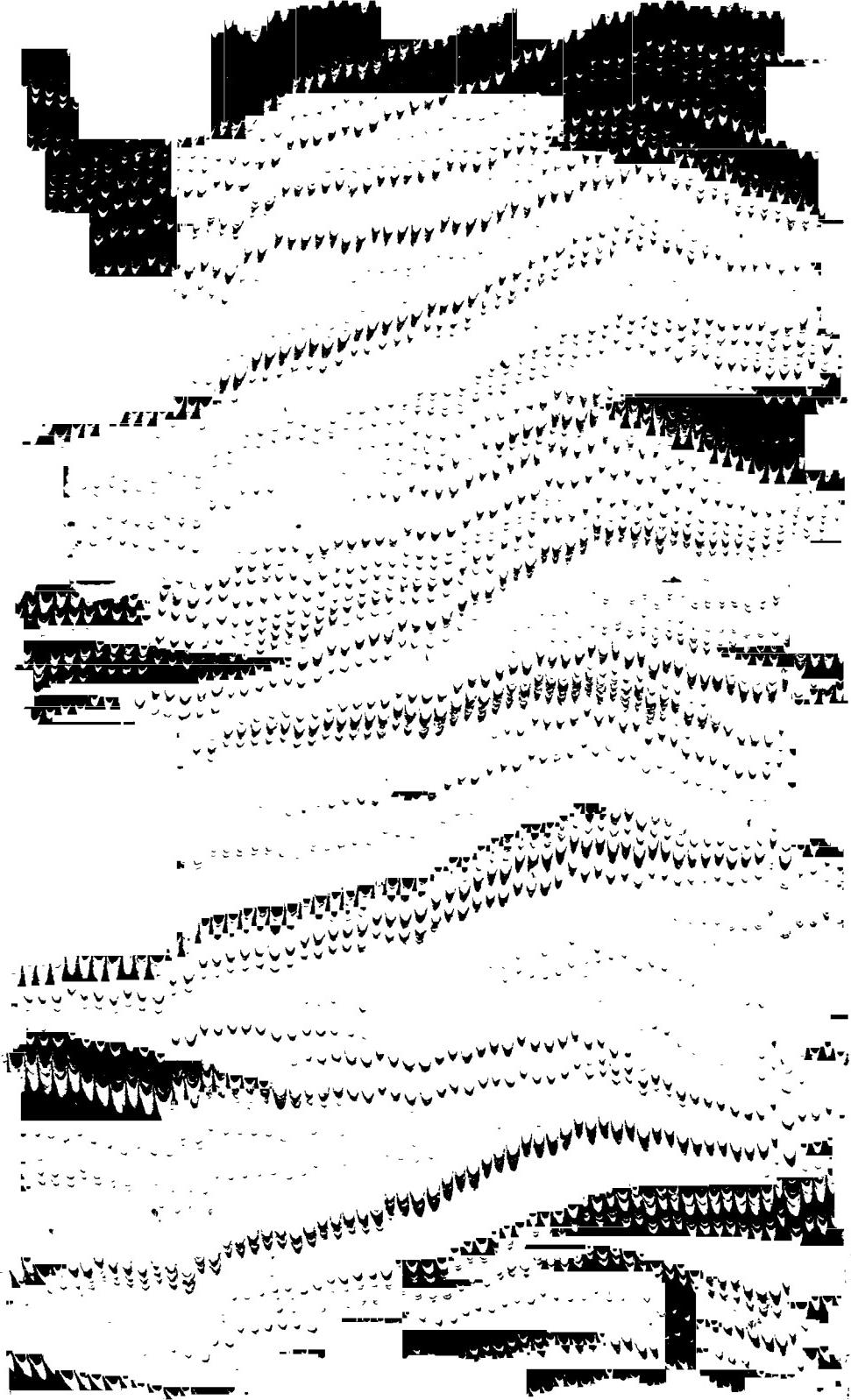
GOVERNMENT OF INDIA
ARCHÆOLOGICAL SURVEY OF INDIA
ARCHÆOLOGICAL
LIBRARY

ACCESSION NO. 91 79

CALL No. B Pa3/Maj/T.C.

D.G.A. 79

Pali Text Society.

THE

MAJJHIMA-NIKĀYA.

1170

EDITED BY

V. TRENCKNER.

VOL. I.

RE 63

T.C.

LONDON:

PUBLISHED FOR THE PALI TEXT SOCIETY,

BY HENRY FROWDE,

OXFORD UNIVERSITY PRESS WAREHOUSE, AMEN CORNER, E.C.

1888.

-D 5793

92407

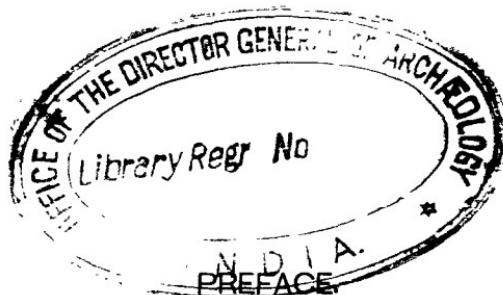
**CENTRAL ARCHAEOLOGICAL
LIBRARY, NEW DELHI.**

Acc. No. ~~9178~~ 9179

Date 1.8.57

Call No. ~~P 9a 3~~

Mag / T.C

The MSS. from which this edition has been prepared, are these: —

1. A = the Copenhagen MS. No. VI (Singh. character).
2. M = the Phayre MS. of the India Office Library (Burm. character).¹

It was my purpose to do equal justice to the Singhalese and the Burmese tradition. I was not unaware, from texts edited by Childers and other scholars, that the Birmans are far more conscientious in transcribing canonical writings than the experience derived from Milindapañha and the Jātaka prose might lead us to infer. The collation proved that M² on the whole agrees pretty closely with A, and further, that in some instances it has preserved the original reading with greater fidelity than the MSS. of Ceylon, as far as I can judge from the Copenhagen collection. Thus, the following Burmese readings are certainly preferable to those of the Singh. MSS.: — lokānukampāya p. 21, l. 27; pathamam jhānam. etc. p. 21, l. 36; acchodakā, etc. p. 76, l. 27; dhūmāyati p. 142, l. 20; vilangakena p. 207, l. 22; yāvad-e p. 207, l. 31; upapajjati in certain phrases. Also the spellings nikujjati p. 24, l. 3, samiñjati p. 57, l. 7, vambheti p. 19, l. 3, are better than nikujjati, sammiñjati, vamheti, as the Singhalese write almost always.

In other cases the Burmese readings are much on a par with the Singhalese, as, arañnavanapatthāni p. 16, l. 29 (perhaps

¹ For the opportunity of collating it I am indebted to the kindness of Dr. R. Rost, whom I beg to accept my best thanks.

² What I say of M generally, properly refers to the first two thirds. The last paññasaka still remains uncollated.

to be adopted), svāgata, dakkhanti, sāraṇiya, tañ - hi, yañ - hi, upekkhā, vimokkha, (bahūnām. mātāpitūnām, sariṁsapā?), and the like. Undoubted errors are bhaddante, rammaṇiya, pahinna, ponobbhavika p. 48, l. 36, vimuttasmiṁ vimutt' amhitī p. 23, l. 23, sabbam cetasā samannāharitvā p. 325, l. 7, so āha ajānam vā aham jānāmīti p. 286, l. 28, etc.

The text of M contains some interpolations, especially from Dīgha-Nikāya; comp. the notes on p. 62, l. 24; p. 126, l. 25; p. 168, l. 19; p. 308, l. 13; p. 387, l. 24; p. 483, l. 18. Asoratā p. 126, l. 12 seems borrowed from the commentary, tena layena p. 210, l. 32 from Vinaya.

Some readings certainly remind of the Burmese redaction of Mil. and Jāt., as, athinamiddhapariyutthitā p. 42, l. 32. abrahmacariyā veramaṇī p. 44, l. 4. anupanāhītā p. 44, l. 19. anissukitā p. 44, l. 20. amāyāvitā p. 44, l. 22, so sino c' eva p. 79, l. 29; the addition of kañkehi vā kh., etc. p. 58, l. 18, goppakatthikam, etc. p. 58, ll. 29—30, vihesenti p. 140, l. 16, etc.

M properly speaking represents two texts, the transcriber's (Ma) and the corrector's (Mb). The latter was no very bad scholar, and without his amendments the MS. would have been of much less value. Ma, for instance, never adds anusvāra to -i, frequently confounds -i -ī and -u -ū, and commits all the other errors usual in Burmese MSS. Mb has corrected a great deal of these blunders, but not all, and he is not always in the right. He seems mostly to amend conjecturally, but occasionally he no doubt consulted MSS. Ma is the only authority for the readings bhāsitā p. 256, l. 6, āsajjana p. 338, l. 23, ajanesi p. 368, l. 6. So is Mb for abyābajjhā p. 10, l. 20 and often elsewhere, añchanto p. 56, l. 23, apārā pāram p. 134, l. 37.

A is a very good second-rate MS., and, as will be seen from the various readings, has formed the general groundwork of my text. One of its peculiar features is the preservation of some rare forms, probably very old and likely to be genuine: — -as - su p. 77, ll. 25—6, p. 153, l. 16; -as - sāgataṁ p. 212, l. 30; ārūgya p. 451, l. 5, p. 452, l. 8 (cf. Pali Misc. p. 79 n.¹). For -īy- is often written -īyy-, rarely -iyy-. It has some quite wrong readings, as, pāteti p. 21, l. 1, asaṁvasitapubbo p. 82, l. 1, kim - pana p. 93, l. 25, anusāsitabbam p. 97, l. 19, byanti and namati for nati p. 115, l. 22. the transposition of anariyā ca

pariyesanā p. 161, l. 34, etc. I did perhaps place too much confidence in A, when writing vaseyyam p. 82, l. 12, vissajjeyya p. 149, l. 6; nor is the poetical form sokapariddavānam p. 56, l. 1, very likely, although there is apparently good Singh. authority for it.

A and M occasionally agree in errors: — vivattayi p. 12, l. 5, udakabindu p. 78 l. 34, upanidhāya p. 79, l. 32, sabbarattikam p. 207, l. 24, honti omitted p. 209, l. 24, sāyitakhāyitam p. 423, l. 9, etc.

Buddhaghosa's commentary has been of very great service. Whenever his readings, from his comments upon them, are unmistakable, they must in my opinion be adopted in spite of other authorities. His MSS. were at least fifteen centuries older than ours, and in a first edition we certainly cannot aim at anything higher than reproducing his text as far as possible.¹ The Copenhagen MS. (C) seems to be tolerably correct: only a most incompetent corrector has been at work in a considerable portion of it, and though his blunders are easily detected, the circumstance tends to render the corrections of that MS. generally speaking doubtful. I have often followed C. where A and M differed, and its readings are sometimes right in spite of their authority; cf. udabindu p. 78, l. 34, nati p. 115, l. 22, adhigacche p. 275, l. 16, etc.

I have often and with great advantage consulted numerous parallels, both passages of some length, as p. 163 et seq., p. 240 et seq., etc., and shorter phrases recurring either in the same Nikāya or in the other three. Some caution in using them is, however, necessary. In the first place, it does happen that the parallels favour a reading very little acceptable, and that the true form is only found at one place or in a minority of sources. Comp. n. on tatiyo, catuttho p. 48, l. 6. (samāpanna p. 72, l. 26?). ajinām p. 78, l. 12, tam-eva p. 80, l. 30. Cf. also n. on p. 166, l. 13. Secondly, it must be admitted that in all probability there are real discrepancies between the different Nikāyas — occasionally in the same Nikāya — on points where conformity

¹ Even if his readings may seem questionable, as, pubbāpayamāno p. 161, l. 10, piṇḍāya paṭikkamatī p. 207, l. 13 (= gāme piṇḍāya caritvā paccāgacchati), etc.

might be expected. Comp. n. on p. 169, l. 9, p. 266, l. 14, p. 276, l. 4, p. 397, l. 24 et seq., p. 407, l. 24. p. 459. l. 30, p. 462, l. 8, etc.

The Lalita-Vistara abounds in parallels, but they are not available in fixing the readings of our text, unless it be at p. 481, l. 2 and very few other places.

I have met with a few quotations, which, though they have not been of any great service, have still contributed, in a slight degree, to corroborate a dubious or difficult reading, or have offered some other interest. Comp. n. on p. 64, l. 1, p. 126, l. 5. p. 137. l. 1, p. 190, l. 16; more especially p. 255, l. 16.

I have to offer my thanks to the Trustees of the Carlsberg Funds, whose liberality enabled me to carry this edition through the press.

Copenhagen. March, 1888.

V. Trenckner.

NAMO

TASSA BHAGAVATO ARAHATO SAMMĀSAMBUDDHASSA.

1.

Evam - me sutam. Ekam samayam Bhagavā Ukkaṭṭhāyam viharati Subhagavane sālarājamūle. Tatra kho Bhagavā bhikkhū āmantesi: Bhikkhavo ti. Bhadante ti te bhikkhū Bhagavato paccassosum. Bhagavā etad - avoca: Sabbadhammamūlapariyāyam vo bhikkhave desessāmi, tam suṇātha sādhukam manasikarotha. bhāsissāmīti. Evam bhante ti kho te bhikkhū Bhagavato paccassosum. Bhagavā etad - avoca:

Idha bhikkhave assutavā puthujjano ariyānam adassāvī ariyadhammassa akovido ariyadhamme avinīto sappurisānam adassāvī sappurisadhammassa akovido sappurisadhamme avinīto paṭhavim paṭhavito sañjānāti. pathavim paṭhavito saññatvā paṭhavim maññati, paṭhaviyā maññati. paṭhavito maññati, paṭhavim - me ti maññati, paṭhavim abhinandati; tam kissa hetu: apariññātam tassāti vadāmi. Āpañ āpato sañjānāti, āpam āpato saññatvā āpam maññati. āpasminī maññati, āpato maññati. āpam - me ti maññati, āpam abhinandati; tam kissa hetu: apariññātam tassāti vadāmi. Tejam tejato sañjānāti, tejam tejato saññatvā tejam maññati, tejasminī maññati, tejato maññati, tejam - me ti maññati, tejam abhinandati; tam kissa hetu: apariññātam tassāti vadāmi. Vāyam vāyato sañjānāti, vāyam vāyato saññatvā vāyam maññati. vāyasmīnī maññati, vāyato maññati, vāyam - me ti maññati, vāyam abhinandati; tam kissa hetu: apariññātam tas-

sāti vadāmi. Bhūte bhūtato sañjānāti, bhūte bhūtato saññātvā bhūte maññati, bhūtesu maññati, bhūtato maññati, bhūte me ti maññati, bhūte abhinandati; tam kissa hetu: apariññātam tassāti vadāmi. Deve devato sañjānāti. deve devato saññātvā deve maññati, devesu maññati, devato maññati, deve me ti maññati, deve abhinandati; tam kissa hetu: apariññātam tassāti vadāmi. Pajāpatim Pajāpatito sañjānāti, Pajāpatim Pajāpatitō saññātvā Pajāpatim maññati. Pajāpatismiñ maññati. Pajāpatito maññati, Pajāpatim - me ti maññati. Pajāpatim abhinandati; tam kissa hetu: apariññātam tassāti vadāmi. Brahmanī Brahmatō sañjānāti, Brahmanī Brahmatō saññātvā Brahmanī maññati. Brahmani maññati, Brahmatō maññati, Brahman - me ti maññati, Brahmanī abhinandati; tam kissa hetu: apariññātam tassāti vadāmi. Ābhassare Ābhassarato sañjānāti. Ābhassare Ābhassarato saññātvā Ābhassare maññati, Ābhassaresu maññati, Ābhassarato maññati, Ābhassare me ti maññati, Ābhassare abhinandati; tam kissa hetu: apariññātam tassāti vadāmi. Subhakiṇne Subhakiṇnato sañjānāti. Subhakiṇne Subhakiṇnato saññātvā Subhakiṇne maññati, Subhakiṇnesu maññati, Subhakiṇnato maññati. Subhakiṇne me ti maññati, Subhakiṇne abhinandati; tam kissa hetu: apariññātam tassāti vadāmi. Vehapphale Vehapphalato sañjānāti. Vehapphale Vehapphalato saññātvā Vehapphale maññati. Vehapphalesu maññati. Vehapphalato maññati. Vehapphale me ti maññati, Vehapphale abhinandati; tam kissa hetu: apariññātam tassāti vadāmi. Abhibhūm Abhibhūto sañjānāti. Abhibhūm Abhibhūto saññātvā Abhibhūm maññati, Abhibhusmīm maññati, Abhibhūto maññati. Abhibhum - me ti maññati, Abhibhūm abhinandati; tam kissa hetu: apariññātam tassāti vadāmi. Ākāsānañcāyatanam ākāsānañcāyatanato sañjānāti, ākāsānañcāyatanam ākāsānañcāyatanato saññātvā ākāsānañcāyatanam maññati, ākāsānañcāyatanasmiñ maññati, ākāsānañcāyatanato maññati, ākāsānañcāyatanam - me ti maññati, ākāsānañcāyatanam abhinandati; tam kissa hetu: apariññātam tassāti vadāmi. Viññānañcāyatanam viññānañcāyatanato sañjānāti, viññānañcāyatanam viññānañcāyatanato saññātvā

viññānañcāyatanaṁ maññati, viññānañcāyatanaṁ maññati,
 viññānañcāyatanaṁ maññati, viññānañcāyatanaṁ - me ti
 maññati, viññānañcāyatanaṁ abhinandati; tam kissa hetu:
 apariññatam tassāti vadāmi. Ākiñcaññāyatanaṁ ākiñcaññā-
 yatanato sañjānāti, ākiñcaññāyatanaṁ ākiñcaññāyatanaṁ
 saññatvā ākiñcaññāyatanaṁ maññati, ākiñcaññāyatanaṁ
 maññati, ākiñcaññāyatanaṁ maññati, ākiñcaññāyatanaṁ - me
 ti maññati, ākiñcaññāyatanaṁ abhinandati; tam kissa hetu:
 apariññatam tassāti vadāmi. Nevasaññānāsaññāyatanaṁ
 nevasaññānāsaññāyatanaṁ sañjānāti, nevasaññānāsaññāyata-
 naṁ nevasaññānāsaññāyatanaṁ saññatvā nevasaññānāsaññā-
 yatanam maññati, nevasaññānāsaññāyatanaṁ maññati,
 nevasaññānāsaññāyatanaṁ maññati, nevasaññānāsaññāyata-
 nam - me ti maññati, nevasaññānāsaññāyatanaṁ abhinandati;
 tam kissa hetu: apariññatam tassāti vadāmi. Dīṭham dī-
 ṭhato sañjānāti, dīṭham dīṭhato saññatvā dīṭham maññati,
 dīṭhasmiṁ maññati, dīṭhato maññati, dīṭham - me ti mañ-
 ñati, dīṭham abhinandati; tam kissa hetu: apariññatam tas-
 sāti vadāmi. Sutam sutato sañjānāti, sutam suṭato saññatvā
 sutam maññati, sutasmim maññati, sutato maññati, sutam - me
 ti maññati, sutam abhinandati; tam kissa hetu: apariññatam
 tassāti vadāmi. Mutam mutato sañjānāti, mutam mutato
 saññatvā mutam maññati, mutasmim maññati, mutato mañ-
 ñati, mutam - me ti maññati, mutam abhinandati; tam kissa
 hetu: apariññatam tassāti vadāmi. Viññātām viññātato sañ-
 jānāti, viññātām viññātato saññatvā viññātām maññati, viñ-
 ñātasmim maññati, viññātato maññati, viññātām - me ti mañ-
 ñati, viññātām abhinandati; tam kissa hetu: apariññatam
 tassāti vadāmi. Ekattam ekattato sañjānāti, ekattam ekat-
 tato saññatvā ekattam maññati, ekattasmim maññati, ekat-
 tato maññati, ekattam - me ti maññati, ekattam abhinan-
 dati; tam kissa hetu: apariññatam tassāti vadāmi. Nānat-
 tam nānattato sañjānāti, nānattam nānattato saññatvā nā-
 nattam maññati, nānattasmim maññati, nānattato maññati,
 nānattam - me ti maññati, nānattam abhinandati; tam kissa
 hetu: apariññatam tassāti vadāmi. Sabbam sabbato sañ-
 jānāti, sabbam sabbato saññatvā sabbam maññati, sabbas-

mim maññati, sabbato maññati, sabbam - me ti maññati, salbam abhinandati; tam kissa hetu: apariññatam tassati vadami. Nibbānam nibbānato sañjānāti, nibbānam nibbānato saññatvā nibbānam maññati, nibbānasmim maññati, nibbānato maññati. nibbānam - me ti maññati, nibbānam abhinandati; tam kissa hetu: apariññatam tassati vadami.

Yo pi so bhikkhave bhikkhu sekho appattamānaso anuttaram yogakkhemam patthayamāno viharati, so pi pathavim pathavito abhijānāti. pañhavim pañhavito abhiññāya pañhavim mā maññi, pañhaviyā mā maññi. pañhavito mā maññi. pathavim - me ti mā maññi, pathavim mā abhinandi; tam kissa hetu: pariññeyyam tassati vadami. Āpam — pe — tejam — vāyam — bhūte — deve — Pajāpatim — Brahmam — Ābhassare — Subhakinne — Vehapphale — Abhibhum — ākāsañcāyatanaṁ — viññānañcāyatanaṁ — ākiñcaññāyatanaṁ — nevasaññānāsaññāyatanaṁ — diṭham — sutam — mutam — viññatam — ekattam — nānattam — sabbam — nibbānam nibbānato abhijānāti, nibbānam nibbānato abhiññāya nibbānam mā maññi, nibbānasmim mā maññi. nibbānato mā maññi, nibbānam - me ti mā maññi, nibbānam mā abhinandi; tam kissa hetu: pariññeyyam tassati vadami.

Yo pi so bhikkhave bhikkhu araham khīṇāsavo vusitavā katakaranīyo ohitabhāro anuppattasadattho parikkhīṇabhava-samyojano samma - d - aññā vimutto, so pi pathavim pañhavito abhijānāti. pañhavim pañhavito abhiññāya pañhavim na maññati, pañhaviyā na maññati, pañhavito na maññati, pañhavim - me ti na maññati, pañhavim nābhinandati; tam kissa hetu: pariññatam tassati vadami. Āpam — pe — tejam — pe — nibbānam nibbānato abhijānāti, nibbānam nibbānato abhiññāya nibbānam na maññati, nibbānasmim na maññati. nibbānato na maññati, nibbānam - me ti na maññati. nibbānam nābhinandati; tam kissa hetu: pariññatam tassati vadami.

Yo pi so bhikkhave bhikkhu araham khīṇāsavo vusitavā katakaranīyo ohitabhāro anuppattasadattho parikkhīṇabhava-samyojano samma - d - aññā vimutto. so pi pathavim pa-

thañavito abhijānāti, pañhavim pañhavito abhiññāya pañhavim na maññati, pañhaviyā na maññati. pañhavito na maññati, pañhavim - me ti na maññati. pañhavim nābhinandati; tam kissa hetu: khayā rāgassa vītarāgattā. Āpañ — pe — tejam — pe — nibbānam nibbānato abhijānāti, nibbānam nibbānato abhiññāya nibbānam na maññati. nibbānasmim na maññati, nibbānato na maññati, nibbānam - me ti na maññati, nibbānam nābhinandati; tam kissa hetu: khayā rāgassa vītarāgattā.

Yo pi so bhikkhave bhikkhu araham khīñāsavo vusitavā katakaraṇīyo ohitabhārō anuppattasadattho parikkhīñabhabhasaṇīyojano samma - d - aññā vimutto. so pi pañhavim pañhavito abhijānāti, pañhavim pañhavito abhiññāya pañhavim na maññati. pañhaviyā na maññati, pañhavito na maññati, pañhavim - me ti na maññati. pañhavim nābhinandati; tam kissa hetu: khayā dosassa vītadosattā. Āpañ — pe — tejam — pe — nibbānam nibbānato abhijānāti, nibbānam nibbānato abhiññāya nibbānam na maññati, nibbānasmim na maññati, nibbānato na maññati, nibbānam - me ti na maññati, nibbānam nābhinandati; tam kissa hetu: khayā dosassa vītadosattā.

Yo pi so bhikkhave bhikkhu araham khīñāsavo vusitavā katakaraṇīyo ohitabhārō anuppattasadattho parikkhīñabhabhasaṇīyojano samma - d - aññā vimutto. so pi pañhavim pañhavito abhijānāti. pañhavim pañhavito abhiññāya pañhavim na maññati. pañhaviyā na maññati, pañhavito na maññati, pañhavim - me ti na maññati. pañhavim nābhinandati; tam kissa hetu: khayā mohassa vītamohattā. Āpañ — pe — tejam — pe — nibbānam nibbānato abhijānāti. nibbānam nibbānato abhiññāya nibbānam na maññati. nibbānasmim na maññati, nibbānato na maññati. nibbānam - me ti na maññati, nibbānam nābhinandati; tam kissa hetu: khayā mohassa vītamohattā.

Tathāgato pi bhikkhave araham sammāsambuddho pañhavim pañhavito abhijānāti, pañhavim pañhavito abhiññāya pañhavim na maññati, pañhaviyā na maññati. pañhavito na maññati. pañhavim - me ti na maññati. pañhavim nābhinan-

dati; tam kissa hetu: pariññātam Tathāgatassāti vadāmi. Apam — pe — tejam — pe — nibbānam nibbānato abhijānāti. nibbānam nibbānato abhiññāya nibbānam na maññati, nibbānasmim na maññati, nibbānato na maññati, nibbānam - me ti na maññati, nibbānam nābhinandati; tam kissa hetu: pariññātam Tathāgatassāti vadāmi.

Tathāgato pi bhikkhave araham sammāsambuddho paṭhavim paṭhavito abhijānāti, paṭhavim paṭhavito abhiññāya paṭhavim na maññati. paṭhaviyā na maññati, paṭhavito na maññati. paṭhavim - me ti na maññati, paṭhavim nābhinandati; tam kissa hetu: nandi dukkhassa mūlan - ti iti viditvā. bhavā jāti. bhūtassa jarāmarañan - ti. Tasmātiha bhikkhave Tathāgato sabbaso taññānām khayā virāgā nirodhā cāgā paṭinissaggā anuttaram sammāsambodhiṁ abhisambuddho ti vadāmi. Āpam — pe — tejam — pe — nibbānam nibbānato abhijānāti. nibbānam nibbānato abhiññāya nibbānam na maññati. nibbānasmim na maññati, nibbānato na maññati. nibbānam - me ti na maññati. nibbānam nābhinandati; tam kissa hetu: nandi dukkhassa mūlan - ti iti viditvā, bhavā jāti. bhūtassa jarāmarañan - ti. Tasmātiha bhikkhave Tathāgato sabbaso taññānām khayā virāgā nirodhā cāgā paṭinissaggā anuttaram sammāsambodhiṁ abhisambuddho ti vadāmiti.

Idam - avoca Bhagavā. Attamanā te bhikkhū Bhagavato bhāsitam abhinandun - ti.

MŪLAPARIYĀYASUTTAMĀ PATHAMAM.

2.

Evaṁ - me sutam. Ekuṁ samayam Bhagavā Sāvatthiyam viharati Jetavane Anāthapiṇḍikassa ārāme. Tatra kho Bhagavā bhikkhū āmantesi: Bhikkhavo ti. Bhadante ti te bhikkhū Bhagavato paccassosum. Bhagavā etad - avoca: Sabāsavasāmivarapariyāyam vo bhikkhave desessāmi, tam su-

ṇātha sādhukam̄ manasikarotha, bhāsissāmīti. Evam - bhante ti kho te bhikkhū Bhagavato paccassosum̄. Bhagavā etad-avoca :

Jānato aham bhikkhave passato āsavānaṁ khayam̄ vadāmi, no ajānato no apassato. Kiñ - ca bhikkhave jānato kiṁ passato āsavānaṁ khayo hoti: yoniso ca manasikāram̄ ayoniso ca manasikāram̄. Ayoniso bhikkhave manasikaroto anuppanna c' eva āsavā uppajjanti uppannā ca āsavā pavaddhanti. yoniso ca bhikkhave manasikaroto anuppannā c' eva āsavā na uppajjanti uppannā ca āsavā pahīyanti. Atthi bhikkhave āsavā dassanā pahātabbā. atthi āsavā samivārā pahātabbā. atthi āsavā paṭisevanā pahātabbā, atthi āsavā adhvāsanā pahātabbā. atthi āsavā parivajjanā pahātabbā, atthi āsavā vinodanā pahātabbā. atthi āsavā bhāvanā pahātabbā.

Katame ca bhikkhave āsavā dassanā pahātabbā: Idha bhikkhave assutavā puthujjano ariyānam̄ adassāvī ariyadhammassa akovido ariyadhamme avinīto sappurisānam̄ adassāvī sappurisadhammassa akovido sappurisadhamme avinīto manasikaraṇīye dhamme na - ppajānāti amanasikaraṇīye dhamme na - ppajānāti; so manasikaraṇīye dhamme appajānanto amanasikaraṇīye dhamme appajānanto ye dhammā na manasikaraṇīyā te dhamme manasikaroti, ye dhammā manasikaraṇīyā te dhamme na manasikaroti. Katame ca bhikkhave dhammā na manasikaraṇīyā ye dhamme manasikaroti: Y - assa bhikkhave dhamme manasikaroto anuppanno vā kāmāsavō uppajjati uppanno vā kāmāsavō pavaḍḍhati, anuppanno vā bhavāsavō uppajjati uppanno vā bhavāsavō pavaḍḍhati, anuppanno vā avijjāsavō uppajjati uppanno vā avijjāsavō pavaḍḍhati, ime dhammā na manasikaraṇīyā ye dhamme manasikaroti. Katame ca bhikkhave dhammā manasikaraṇīyā ye dhamme na manasikaroti: Y - assa bhikkhave dhamme manasikaroto anuppanno vā kāmāsavō na uppajjati uppanno vā kāmāsavō pahīyati, anuppanno vā bhavāsavō na uppajjati uppanno vā bhavāsavō pahīyati, anuppanno vā avijjāsavō na uppajjati uppanno vā avijjāsavō pahīyati, ime dhammā manasikaraṇīyā ye dhamme na manasikaroti. Tassa amanasikaraṇīyā

karaṇīyānam dhammānam manasikārā manasikaraṇīyānam dhammānam amanasikārā anuppannā c' eva āsavā uppajjanti uppannā ca āsavā pavaḍḍhanti. So evam ayoniso manasikaroti: Ahosin - nu kho aham atitam - addhānam, na nu kho ahosim atitam - addhānam, kin - nu kho ahosim atitam - addhānam, kathān - nu kho ahosim atitam - addhānam, kiṁ hutvā kiṁ ahosim nu kho aham atitam - addhānam; bhavissāmi nu kho aham anāgatam - addhānam, na nu kho bhavissāmi anāgatam - addhānam, kin - nu kho bhavissāmi anāgatam - addhānam, kathān - nu kho bhavissāmi anāgatam - addhānam, kiṁ hutvā kiṁ bhavissāmi nu kho aham anāgatam - addhānan - ti. Etarahi vā paccuppannam - addhānam ajjhattam kathaṅkathī hoti: Ahan - nu kho 'smi, no nu kho 'smi, kin - nu kho 'smi, kathān - nu kho 'smi. ayam nu kho satto kuto āgato, so kuhiṅgāmī bhavissatiti. Tassa evam ayoniso manasikaroto channam ditṭhinam aññatarā ditṭhi uppajjati: Atthi me attā ti vā 'ssa saccato thetato ditṭhi uppajjati. na - thi me attā ti vā 'ssa saccato thetato ditṭhi uppajjati. attanā va attanām sañjānāmīti vā 'ssa saccato thetato ditṭhi uppajjati, attanā va anattanām sañjānāmīti vā 'ssa saccato thetato ditṭhi uppajjati, anattanā va attanām sañjānāmīti vā 'ssa saccato thetato ditṭhi uppajjati. Atha vā pan' assa evam ditṭhi hoti: Yo me ayam attā vado vedeyyo tatra tatra kalyāṇapāpakānam kammānam vipākam paṭisamvedeti. so kho pana me ayam attā nicco dhuvo sassato avipariṇāmadhammo sassatisamām tath' eva thassatiti. Idam vuccati bhikkhave ditṭhigatam ditṭhigahanam ditṭhikantāram ditṭhivisūkam ditṭhivipphanditam ditṭhisamayojanam. Ditṭhisamyojanasaniyutto bhikkhave assutavā puthujjano na parimuccati jātiyā jarāmaraṇena sokehi paridevehi dukkhehi domanassehi upāyāsehi, na parimuccati dukkhasmāti vadāmi. Sutavā ca kho bhikkhave ariyasāvako ariyānam dassāvī ariyadhammassa kovido ariyadhamme suvinīto sappurisānam dassāvī sappurisadhammassa kovido sappurisadhamme suvinīto manasikaraṇīye dhamme pajānāti amanasikaraṇīye dhamme pajānāti; so manasikaraṇīye dhamme pajānanto amanasikaraṇīye dhamme pajānanto ye dhāmmā

na manasikaraṇīyā te dhamme na manasikaroti, ye dhammā manasikaraṇīyā te dhamme manasikaroti. Katame ca bhikkhave dhammā na manasikaraṇīyā ye dhamme na manasikaroti: Yassa bhikkhave dhamme manasikaroto anuppanno vā kāmāsavo uppajjati uppanno vā kāmāsavo pavaḍḍhati, anuppanno vā bhavāsavo — pe — avijjāsavo uppajjati uppanno vā avijjāsavo pavaḍḍhati. Ime dhammā na manasikaraṇīyā ye dhamme na manasikaroti. Katame ca bhikkhave dhammā manasikaraṇīyā ye dhamme manasikaroti: Yassa bhikkhave dhamme manasikaroto anuppanno vā kāmāsavo na uppajjati uppanno vā kāmāsavo pahiyati, anuppanno vā bhavāsavo — pe — avijjāsavo na uppajjati uppanno vā avijjāsavo pahiyati, ime dhammā manasikaraṇīyā ye dhamme manasikaroti. Tassa amanasikaraṇīyānam dhammānam amanasikārā manasikaraṇīyānam dhammānam manasikārā anuppannā c' eva āsavā na uppajjanti uppannā ca āsavā pahiyanti. So: idam dukkhan - ti yoniso manasikaroti, ayam dukkhasamudayo ti yoniso manasikaroti, ayam dukkhanirodho ti yoniso manasikaroti, ayam dukkhanirodhagāminī paṭipadā ti yoniso manasikaroti. Tassa evam manasikaroto tīṇi samyojanāni pahiyanti: sakkāyadiṭṭhi vici-kicchā sīlabbataparāmāso. Ime vuccanti bhikkhave āsavā dassanā pahātabbā.

Katame ca bhikkhave āsavā sañvarā pahātabbā: Idha bhikkhave bhikkhu paṭisaṅkhā yoniso cakkhundriyasañvarasañvuto viharati. Yam hi 'ssa bhikkhave cakkhundriyasañvaram āsaṁvutassa viharato uppajjeyyum āsavā vighātapiṭṭilāhā, cakkhundriyasañvaram sanīvutassa viharato evam - sa te āsavā vighātapiṭṭilāhā na honti. Paṭisaṅkhā yoniso sotindriyasañvarasañvuto viharati — pe — ghānindriyasañvarasañvuto viharati — jivhindriyasañvarasañvuto viharati — kāyindriyasañvarasañvuto viharati — paṭisaṅkhā yoniso manindriyasañvarasañvuto viharati. Yam hi 'ssa bhikkhave manindriyasañvararam āsaṁvutassa viharato uppajjeyyum āsavā vighātapiṭṭilāhā, manindriyasañvaram sanīvutassa viharato evam - sa te āsavā vighātapiṭṭilāhā na honti. Yam hi 'ssa bhikkhave sañvaram āsaṁvutassa viharato uppajjeyyum āsavā

vighātāparilāhā. saṁvaraṁ saṁvutassa viharato evam̄ - sa te āsavā vighātāparilāhā na honti. Ime vuccanti bhikkhave āsavā saṁvaraṁ pahātabbā.

Katame ca bhikkhave āsavā paṭisevanā pahātabbā: Idha bhikkhave bhikkhu paṭisaṅkhā yoniso cīvaraṁ patisevati. yāvad - eva sītassa paṭīghātāya uṇhassa paṭīghātāya dāmsa-makasa-vātātapa-siriṁsapasamphassānam paṭīghātāya, yāvad - eva hirikopinapaṭicchādanatthaṁ; paṭisaṅkhā yoniso piṇḍapātām paṭisevati, n' eva davāya na madāya na maṇḍanāya na vibhūsanāya. yāvad - eva imassa kāyassa ṭhitiyā yāpanāya. vihiṁśūparatiyā brahmacariyānuggahāya: iti purānañ - ca vedanām paṭīhaṅkhāmi navāñ - ca vedanām na uppādes-sāmī, yātrā ca me bhavissati anavajjata ca phāsuvihāro cāti; paṭisaṅkhā yoniso senāsanām paṭisevati. yāvad - eva sītassa paṭīghātāya uṇhassa paṭīghātāya dāmsa-makasa-vātātapa-siriṁsapasamphassānam paṭīghātāya. yāvad - eva utu-parissayavindanām paṭisallāññāmatthaṁ; patisaṅkhā yoniso gilānapaccayabhesajjaparikkhāram paṭisevati. yāvad - eva uppānnānām veyyābādhikānām vedanānām paṭīghātāya. abyābajjhaparamatāya. Yam hi 'ssa bhikkhave apaṭisevato uppajjeyyum āsavā vighātāparilāhā. paṭisevato evam̄ - sa te āsavā vighātāparilāhā na honti. Ime vuccanti bhikkhave āsavā paṭisevanā pahātabbā.

Katame ca bhikkhave āsavā adhivāsanā pahātabbā: Idha bhikkhave bhikkhu paṭisaṅkhā yoniso khamo hoti sītassa uṇhassa jīghacchāya piṇsāya dāmsa-makasa-vātātapa-siriṁsapasamphassānam. duruttānam durāgatānam vacana-pathānam. uppānnānām sārīrikānām vedanānām dukkhānām tippānām kharānām kaṭukānām asātānām amanāpānām pāñhāharānām adhivāsakajātiko hoti. Yam hi 'ssa bhikkhave anadhivāsayato uppajjeyyum āsavā vighātāparilāhā, adhivāsayato evam̄ - sa te āsavā vighātāparilāhā na honti. Ime vuccanti bhikkhave āsavā adhivāsanā pahātabbā.

Katame ca bhikkhave āsavā parivajjapā pahātabbā: Idha bhikkhave bhikkhu paṭisaṅkhā yoniso caṇḍām hatthim parivajjeti. caṇḍām assām parivajjeti. caṇḍām goṇām parivajjeti. caṇḍām kukkurām parivajjeti, ahiññā khānum kaṇṭa-

kadhānam sobbhām papātam candanikām oligallam; yathārūpe anāsane nisinnam yathārūpe agocare carantam yathārūpe pāpake mitte bhajantam viññū sabrahmacāri pāpakesu thānesu okappeyyum, so tañ-ca anāsanam tañ-ca agocaram te ca pāpake mitte paṭisaṅkhā yoniso parivajjeti. Yam hi 'ssa bhikkhave aparivajjayato uppajjeyyum āsavā vighātapariḷāhā, parivajjayato evam-sa te āsavā vighātапariḷāhā na honti. Ime vuccanti bhikkhave āsavā parivajanā pahātabbā.

Katame ca bhikkhave āsavā vinodanā pahātabbā: Idha bhikkhave bhikkhu paṭisaṅkhā yoniso uppannam kāmavitakkam nādhivāseti pajahati vinodeti byantikaroti anabhāvam gameti. uppannam byāpādavitaṭkam nādhivāseti pajahati vinodeti byantikaroti anabhāvam gameti. uppannam vihiṁsāvitakkaṁ nādhivāseti pajahati vinodeti byantikaroti anabhāvam gameti. uppannuppanne pāpake akusale dhamme nādhivāseti pajahati vinodeti byantikaroti anabhāvam gameti. Yam hi 'ssa bhikkhave avinodayato uppajjeyyum āsavā vighātapariḷāhā, vinodayato evam-sa te āsavā vighātapariḷāhā na honti. Ime vuccanti bhikkhave āsavā vinodanā pahātabbā.

Katame ca bhikkhave āsavā bhāvanā pahātabbā: Idha bhikkhave bhikkhu paṭisaṅkhā yoniso satisambojjhaṅgam bhāveti vivekanissitam virāganissitam nirodhanissitam vossaggapariṇāmim. paṭisaṅkhā yoniso dhammadicayasambojjhaṅgam bhāveti — pe — viriyasambojjhaṅgam bhāveti — pītisambojjhaṅgam bhāveti — passaddhisambojjhaṅgam bhāveti — samādhisambojjhaṅgam bhāveti — upekhāsambojjhaṅgam bhāveti vivekanissitam virāganissitam nirodhanissitam vossaggapariṇāmim. Yam hi 'ssa bhikkhave abhāvayato uppajjeyyum āsavā vighātapariḷāhā, bhāvayato evam-sa te āsavā vighātapariḷāhā na honti. Ime vuccanti bhikkhave āsavā bhāvanā pahātabbā.

Yato kho bhikkhave bhikkhuno ye āsavā dassanā pahātabbā te dassanā pahīnā honti, ye āsavā saṁvarā pahātabbā te saṁvarā pahīnā honti, ye āsavā paṭisevanā pahātabbā te paṭisevanā pahīnā honti, ye āsavā adhivāsanā pahātabbā te adhivāsanā pahīnā honti, ye āsavā parivajjanā

pahātabbā te parivajjanā pahīnā honti, ye āsavā vinodanā pahātabbā te vinodanā pahīnā honti, ye āsavā bhāvanā pahātabbā te bhāvanā pahīnā honti, ayam vuccati bhikkhave bhikkhu sabbāsavasamvarasañvuto viharati, acchechchi tañham, vāvattayi samyojanam. sammā mānābhisañmayañ antam-akāsi dukkhassāti.

Idam - avoca Bhagavā. Attamanā te bhikkhū Bhagavato bhāsitam abhinandun - ti.

SABBĀSĀVĀSUTTAMĀ DUTIYAM.

3.

Evañ - me sutam. Ekam samayañ Bhagavā Sāvatthiyam viharati Jetavane Anāthapiṇḍikassa ārāme. Tatra kho Bhagavā bhikkhū āmantesi: Bhikkhavo ti. Bhadante ti te bhikkhū Bhagavato paccassosum. Bhagavā etad - avoca:

Dhammadāyādā me bhikkhave bhavatha mā āmisadāyādā; atthi me tumhesu anukampā: kinti me sāvakā dhammadāyādā bhaveyyum no āmisadāyādā ti. Tumhe ca me bhikkhave āmisadāyādā bhaveyyātha no dhammadāyādā. tumhe pi tena ādissā bhaveyyātha: āmisadāyādā Satthu sāvakā viharanti no dhammadāyādā ti, aham - pi tena ādisso bhaveyyam: āmisadāyādā Satthu sāvakā viharanti no dhammadāyādā ti. Tumhe ca me bhikkhave dhammadāyādā bhaveyyātha no āmisadāyādā, tumhe pi tena na ādissā bhaveyyātha: dhammadāyādā Satthu sāvakā viharanti no āmisadāyādā ti, aham - pi tena na ādisso bhaveyyam: dhammadāyādā Satthu sāvakā viharanti no āmisadāyādā ti. Tasmātiha me bhikkhave dhammadāyādā bhavatha mā āmisadāyādā; atthi me tumhesu anukampā: kinti me sāvakā dhammadāyādā bhaveyyum no āmisadāyādā ti.

Idhāham bhikkhave bhuttāvī assam pavārito paripuṇo pariyośito suhito yāvadattho, siyā ca me piṇḍapāto atireka-dhammo chaddhiyadhammo. atha dve bhikkhū āgaccheyyam

jighacchādubbalyaparetā. Tyāham evam vadeyyam: Aham kho 'mhi bhikkhave bhuttāvī pavārito paripuṇo pariyośito suhito yāvadattho. atthi ca me ayaṁ piñḍapāto atirekādhammo chaddiyadhammo, sace ākañkhatha bhuñjatha, sace tumhe na bhuñjissatha idānāham appaharite vā chaddessāmi appāṇake vā udake opilāpessāmīti. Tatr' ekassa bhikkhuno evam - assa: Bhagavā kho bhuttāvī pavārito paripuṇo pariyośito suhito yāvadattho. atthi cāyam Bhagavato piñḍapāto atirekādhammo chaddiyadhammo, sace mayam na bhuñjissāma idāni Bhagavā appaharite vā chaddessati appāṇake vā udake opilāpessati; vuttam kho pan' etam Bhagavatā: Dhammadāyādā me bhikkhave bhavatha mā āmisadāyādā ti; āmisāññata-ram kho pan' etam yadidam piñḍapāto, yan - nūnāham imam piñḍapātam abhuñjitvā iminā jighacchādubballena evam imam rattindivam vītināmeyyan - ti. So tam piñḍapātam abhuñjitvā ten' eva jighacchādubballena evam tam rattindivam vītināmeyya. Atha dutiyassa bhikkhuno evam - assa: Bhagavā kho bhuttāvī pavārito paripuṇo pariyośito suhito yāvadattho. atthi cāyam Bhagavato piñḍapāto atirekādhammo chaddiyadhammo, sace mayam na bhuñjissāma idāni Bhagavā appaharite vā chaddessati appāṇake vā udake opilāpessati. yan - nūnāham imam piñḍapātam bhuñjitvā jighacchādubballam pativinetvā evam imam rattindivam vītināmeyyan - ti. So tam piñḍapātam bhuñjitvā jighacchādubballai pativinetvā evam tam rattindivam vītināmeyya. Kiñcapi so bhikkhave bhikkhu tam piñḍapātam bhuñjitvā jighacchādubballam pativinetvā evam tam rattindivam vītināmeyya, átha kho asu yeva me purimo bhikkhu pujjataro ca pāsaṁsataro ca; tam kissa hetu: tam hi tassa bhikkhave bhikkhuno dīgharattam appicchatāya santuṭṭhiyā sallekhāya subharatāya viriyārambhāya sanivattissati. Tasmātiha me bhikkhave dhammadāyādā bhavatha mā āmisadāyādā; atthi me tumhesu anukampā: kinti me sāvakā dhammadāyādā bhaveyyum no amisadāyādā ti. Idam - avoca Bhagavā. idam vatvā Sugato utṭhāy' āsanā vihāram pāvisi.

Tatra kho āyasmā Sāriputto acirapakkantassa Bhagavato bhikkhū āmantesi: Āvuso bhikkhavo ti. Āvuso ti kho

te bhikkhū āyasmato Sāriputtassa paccassosum. Āyasmā Sāriputto etad - avoca: Kittāvatā nu kho āvuso Satthu pavivittassa viharato sāvakā vivekam nānusikkhanti. kittāvatā ca pana Satthu pavivittassa viharato sāvakā vivekam - anusikkhantiti. — Dūrato pi kho mayam āvuso āgaccheyyāma āyasmato Sāriputtassa santike etassa bhāsitassa attham - aññātum. sādhу vat' āyasmantam yeva Sāriputtam paṭibhātu etassa bhāsitassa attho, āyasmato Sāriputtassa sutvā bhikkhū dhāressantiti. — Tena h' āvuso sunātha sādhukam manasikarotha. bhāsissāmiti. Evam - āvuso ti kho te bhikkhū āyasmato Sāriputtassa paccassosum. Āyasmā Sāriputto etad - avoca:

Idh' āvuso Satthu pavivittassa viharato sāvakā vivekam nānusikkhanti. yesañ - ca dhammānam Satthā pahānam - āha te ca dhamme na - ppajahantī, bāhulikā ca honti sāthalikā. okkamane pubbaṅgamā paviveke nikkhittadhurā. Tatr' āvuso therā bhikkhū tīhi thānehi gārayhā bhavanti: Satthu pavivittassa viharato sāvakā vivekam nānusikkhantiti, iminā pathamena thānena therā bhikkhū gārayhā bhavanti. Yesañ - ca dhammānam Satthā pahānam - āha te ca dhamme na - ppajahantī, iminā dutiyena thānena therā bhikkhū gārayhā bhavanti. Bāhulikā ca sāthalikā, okkamane pubbaṅgamā paviveke nikkhittadhurā ti, iminā tatiyena thānena therā bhikkhū gārayhā bhavanti. Therā h' āvuso bhikkhū imehi tīhi thānehi gārayhā bhavanti. Tatr' āvuso majjhimā bhikkhū — pe — navā bhikkhū tīhi thānehi gārayhā bhavanti: Satthu pavivittassa viharato sāvakā vivekam nānusikkhantiti, iminā pathamena thānena navā bhikkhū gārayhā bhavanti. Yesañ - ca dhammānam Satthā pahānam - āha te ca dhamme na - ppajahantī, iminā dutiyena thānena navā bhikkhū gārayhā bhavanti. Bāhulikā ca sāthalikā, okkamane pubbaṅgamā paviveke nikkhittadhurā ti, iminā tatiyena thānena navā bhikkhū gārayhā bhavanti. Navā h' āvuso bhikkhū imehi tīhi thānehi gārayhā bhavanti. Ettāvatā kho āvuso Satthu pavivittassa viharato sāvakā vivekam nānusikkhanti.

Kittāvatā ca pana Satthu pavivittassa viharato sāvakā

vivekam - anusikkhanti: Idh' āvuso Satthu pavivittassa viharato sāvakā vivekam - anusikkhanti, yesañ - ca dhammānam Satthā pahānam - āha te ca dhamme pajahanti. na ca bāhulikā honti na sāthalikā, okkamane nikkhittadhurā paviveke pubbaṅgamā. Tatr' āvuso therā bhikkhū tīhi thānehi pāsaṁsā bhavanti: Satthu pavivittassa viharato sāvakā vivekam - anusikkhantīti, iminā paṭhamena thānena therā bhikkhū pāsaṁsā bhavanti. Yesañ - ca dhammānam Satthā pahānam - āha te ca dhamme pajahantīti. iminā dutiyena thānena therā bhikkhū pāsaṁsā bhavanti. Na ca bāhulikā na sāthalikā, okkamane nikkhittadhurā paviveke pubbaṅgamā ti. iminā tatiyena thānena therā bhikkhū pāsaṁsā bhavanti. Therā h' āvuso bhikkhū imehi tīhi thānehi pāsaṁsā bhavanti. Tatr' āvuso majjhimā bhikkhū — pe — navā bhikkhū tīhi thānehi pāsaṁsā bhavanti: Satthu pavivittassa viharato sāvakā vivekam - anusikkhantīti. iminā paṭhamena thānena navā bhikkhū pāsaṁsā bhavanti. Yesañ - ca dhammānam Satthā pahānam - āha te ca dhamme pajahantīti, iminā dutiyena thānena navā bhikkhū pāsaṁsā bhavanti. Na ca bāhulikā na sāthalikā, okkamane nikkhittadhurā paviveke pubbaṅgamā ti, iminā tatiyena thānena navā bhikkhū pāsaṁsā bhavanti. Navā h' āvuso bhikkhū imehi tīhi thānehi pāsaṁsā bhavanti. Ettāvatā kho āvuso Satthu pavivittassa viharato sāvakā vivekan - anusikkhanti.

Tatr' āvuso lobho ca pāpako doso ca pāpako. lobhassa ca pahānāya dosassa ca pahānāya atthi majjhimā paṭipadā cakkhukaraṇī nāṇakaraṇī upasamāya abhiññāya sambodhāya nibbānāya samvattati. Katamā ca sā āvuso majjhimā paṭipadā cakkhukaraṇī nāṇakaraṇī upasamāya abhiññāya sambodhāya nibbānāya samvattati: Ayam - eva ariyo atthaṅgiko maggo, seyyathidam: sammādiṭṭhi sammāsaṅkappo sammāvācā sammākammanto sammājīvo sammāvāyāmo sammāsatī sammāsamādhi. Ayam kho sā āvuso majjhimā paṭipadā cakkhukaraṇī ... nibbānāya samvattati. Tatr' āvuso kodho ca pāpako upanāho ca pāpako — makkho ca pāpako paṭāso ca pāpako — issā ca pāpikā maccherañ - ca pāpakañ — māyāñ ca pāpikā sāṭheyyañ - ca pāpakañ — thambho ca pāpako

sārambho ca pāpako — māno ca pāpako atimāno ca pāpako — mado ca pāpako pamādo ca pāpako, madassa ca pahānāya pamādassa ca pahānāya atthi majjhimā paṭipadā cakkhukaraṇī... nibbānāya samvattati. Katamā ca sā āvuso majjhimā paṭipadā cakkhukaraṇī... nibbānāya samvattati: Ayam - eva ariyo aṭṭhaṅgiko maggo, seyyathidam: sammādiṭṭhi sammāsaṅkappo sammāvācā sammākammanto sammāājivo sammāvāyāmo sammāsatī sammāsamādhī. Ayam kho sā āvuso majjhimā paṭipadā cakkhukaraṇī nānakarani upasāmāya abhiññāya sambodhāya nibbānāya samvattatiti.

Idam - avoca āyasmā Sāriputto. Attamanā te bhikkhū āyasmato Sāriputtassa bhāsitaṁ abhinandun - ti.

DHAMMADĀYĀDASUTTAṂ TATTIYAM.

4.

Evam - me sutam. Ekaṁ samayam Bhagavā Sāvatthiyam viharati Jetavane Anāthapiṇḍikassa ārāme. Atha kho Jāṇussoṇi brāhmaṇo yena Bhagavā ten' upasaṅkami, upasaṅkamityā Bhagavatā saddhiṁ sammodi, sammodaniyam kathām sārāṇīyai vītisāretvā ekamantam nisidi. Ekamantanam nisinno kho Jāṇussoṇi brāhmaṇo Bhagavantam etad-avoca: Ye 'me bho Gotama kulaṭṭā bhavantam Gotamam uddissa saddhā agārasmā anagāriyam pabbajitā bhavaṁ tesam Gotamo pubbaṅgamo, bhavaṁ tesam Gotamo bahukāro, bhavaṁ tesam Gotamo samādapetā. bhotō ca pana Gotamassa sā janatā diṭṭhānugatim āpajjatiti. — Evam - etam brāhmaṇa, evam - etam brāhmaṇa: ye te brāhmaṇa kulaṭṭā mamaṁ uddissa saddhā agārasmā anagāriyam pabbajitā aham tesam pubbaṅgamo, aham tesam bahukāro, aham tesam samādapetā, mama - ca pana sā janatā diṭṭhānugatim āpajjatiti. — Durabbisambhavāni hi bho Gotama araññe-vanapathāni pantāni senāsanāni, dukkaraṇi pavivekanī, durabhiramam ekatte, haranti maññe mano vanāni samādhīm alabhamānassa

bhikkhuno ti. — Evam - etam brāhmaṇa, evam - etam brāhmaṇa: durabhisambhavāni hi brāhmaṇa araññe-vanapatthāni pantāni senāsanāni. dukkaram pavivekaṁ. dhurabhiramam ekatte, haranti maññe mano vanāni samādhiṁ alabhamānassa bhikkhuno ti.

Mayham - pi kho brāhmaṇa pubbe va sambodhā ana-bhisambuddhassa bodhisattass' eva sato etad - ahosi: Durabhisambhavāni hi kho araññe-vanapatthāni pantāni senāsanāni. dukkaram pavivekaṁ. durabhiramam ekatte, haranti maññe mano vanāni samādhiṁ alabhamānassa bhikkhuno ti. Tassa mayham brāhmaṇa etad - ahosi: Ye kho keci samaṇā vā brāhmaṇā vā aparisuddhakāyakammantā araññe-vanapatthāni pantāni senāsanāni paṭisevanti. aparisuddhakāyakammanta-sandosahetu have te bhonto samaṇabrāhmaṇā akusalam bhayabheravaṁ avhayanti: na kho panāham aparisuddhakāyakammanto araññe-vanapatthāni pantāni senāsanāni paṭisevāmi. parisuddhakāyakammanto 'ham - asmi. ye hi vo ariyā parisuddhakāyakammantā araññe-vanapatthāni pantāni senāsanāni paṭisevanti tesam - aham añnatamo. Etam - aham brāhmaṇa parisuddhakāyakammantātām attani sampassamāno bhiyyo pallomam - āpādim araññe vihārāya. Tassa mayham brāhmaṇa etad - ahosi: Ye kho keci samaṇā vā brāhmaṇā vā aparisuddhavacīkammantā — pe — aparisuddhamanokammantā — aparisuddhājīvā araññe-v. p. s. paṭisevanti. aparisuddhājīva-sandosahetu have te bhonto samaṇabrāhmaṇā akusalam bhayabheravaṁ avhayanti; na kho panāham aparisuddhājīvo araññe-v. p. s. paṭisevāmi. parisuddhājīvo 'ham - asmi, ye hi vo ariyā parisuddhājīvā araññe-v. p. s. paṭisevanti tesam - aham añnatamo. Etam - aham brāhmaṇa parisuddhājīvataṁ attani sampassamāno bhiyyo pallomam - āpādim araññe vihārāya. Tassa mayham brāhmaṇa etad - ahosi: Ye kho keci samaṇā vā brāhmaṇā vā abhijjhālū kāmesu tibbasārāgā araññe-v. p. s. paṭisevanti, abhijjhālū kāmesu tibbasārāga-sandosahetu have te bhonto samaṇabrāhmaṇā akusalam bhayabheravaṁ avhayanti; na kho panāham abhijjhālu kāmesu tibbasārāgo araññe-v. p. s. paṭisevāmi. ana-bhijjhālu 'ham - asmi. ye hi vo ariyā anabhijjhālū araññe-v. p. s.

paṭisevanti tesam - aham aññatamo. Etam - aham brāhmaṇa
 anabhijjhālutaṁ attani sampassamāno bhiyyo pallomam - āpā-
 diṁ araññe vihārāya. Tassa mayham brāhmaṇa etad - ahosi:
 Ye kho keci samaṇā vā brāhmaṇā vā byāpannacittā padut-
 thamanasaṅkappā araññe-v. p. s. paṭisevanti. byāpannacitta-
 padutthamanasaṅkappa-sandosahetu have te bhonto samaṇa-
 brāhmaṇā akusalam bhayabheravaṁ avhayanti; na kho pa-
 nāham byāpannacitto padutthamanasaṅkappo araññe-v. p. s.
 paṭisevāmi. mettacitto 'ham - asmi. ye hi vo ariyā mettacittā
 araññe-v. p. s. paṭisevanti tesam - aham aññatamo. Etam-
 aham brāhmaṇa mettacittām attani sampassamāno bhiyyo
 pallomam - āpādiṁ araññe vihārāya. Tassa mayham brāh-
 maṇa etad - ahosi: Ye kho keci samaṇā vā brāhmaṇā vā
 thīnamiddhapariyūṭhitā araññe-v. p. s. paṭisevanti, thīna-
 middhapariyūṭhāna-sandosahetu have te bhonto samaṇa-
 brāhmaṇā akusalam bhayabheravaṁ avhayanti; na kho pa-
 nāham thīnamiddhapariyūṭhito araññe-v. p. s. paṭisevāmi,
 vigatathīnamiddho 'ham - asmi. ye hi vo ariyā vigatathīna-
 middhā araññe-v. p. s. paṭisevanti tesam - aham aññatamo.
 Etam - aham brāhmaṇa vigatathīnamiddhatām attani sam-
 passamāno bhiyyo pallomam - āpādiṁ araññe vihārāya. Tassa
 mayham brāhmaṇa etad - ahosi: Ye kho keci samaṇā vā
 brāhmaṇā vā uddhatā avūpasantacittā araññe-v. p. s. paṭi-
 sevanti. uddhatāvūpasantacitta-sandosahetu have te bhonto
 samaṇabrāhmaṇā akusalam bhayabheravaṁ avhayanti; na
 kho panāham uddhato avūpasantacitto araññe-v. p. s. paṭi-
 sevāmi, vūpasantacitto 'ham - asmi. ye hi vo ariyā vūpasan-
 taeittā araññe-v. p. s. paṭisevanti tesam - aham aññatamo.
 Etam - aham brāhmaṇa vūpasantacittām attani sampassanāno
 bhiyyo pallomam - āpādiṁ araññe vihārāya. Tassa mayham
 brāhmaṇa etad - ahosi: Ye kho keci samaṇā vā brāhmaṇā vā
 kañkhī vecikicchī araññe-v. p. s. paṭisevanti, kañkhī-vecikicchi-
 sandosahetu have te bhonto samaṇabrāhmaṇā akusalam bhaya-
 bheravaṁ avhayanti; na kho panāham kañkhī vecikicchī
 araññe-v. p. s. patisevāmi, tiṇṇavicikecho 'ham - asmi. ye hi vo
 ariyā tiṇṇavicikechā araññe-v. p. s. paṭisevanti tesam - aham
 aññatamo. Etam - aham brāhmaṇa tiṇṇavicikechataṁ attani

sampassamāno bhiyyo pallomam-āpādiṁ araññe vihārāya. Tassa mayham brāhmaṇa etad - ahosi: Ye kho keci samaṇā vā brāhmaṇā vā attukkāṁsakā paravambhī araññe-v. p. s. paṭisevanti. attukkāṁsana-paravambhana-sandosahetu have te bhonto samaṇabrahmaṇā akusalam bhayabheravaṁ avhayanti; na kho panāham attukkāṁsako paravambhī araññe-v. p. s. paṭisevāmi. anattukkāṁsako aparavambhī 'ham - asmi, ye hi vo ariyā anattukkāṁsakā aparavambhī araññe-v. p. s. paṭisevanti tesam - ahām aññatamo. Etam - ahām brāhmaṇa anattukkāṁsakataṁ aparavambhitam attani sampassamāno bhiyyo pallomam-āpādiṁ araññe vihārāya. Tassa mayham brāhmaṇa etad - ahosi: Ye kho keci samaṇā vā brāhmaṇā vā chambhī bhīrukajātikā araññe-v. p. s. paṭisevanti. chambhi-bhīrukajātikā sandosahetu have te bhonto samaṇabrahmaṇā akusalam bhayabheravaṁ avhayanti; na kho panāham chambhī bhīrukajātiko araññe-v. p. s. paṭisevāmi. vigatalomahamiso 'ham-asni, ye hi vo ariyā vigatalomahamisā araññe-v. p. s. paṭisevanti tesam - ahām aññatamo. Etam - ahām brāhmaṇa vigatalomahamisataṁ attani sampassamāno bhiyyo pallomam-āpādiṁ araññe vihārāya. Tassa mayham brāhmaṇa etad - ahosi: Ye kho keci samaṇā vā brāhmaṇā vā lābhasakkāra-silokam nikāyammānā araññe-v. p. s. paṭisevanti. lābhasakkāra-silokanikāma-sandosahetu have te bhonto samaṇabrahmaṇā akusalam bhayabheravaṁ avhayanti; na kho panāham lābhasakkāra-silokam nikāmayamāno araññe-v. p. s. paṭisevāmi, appiccho 'ham - asmi. ye hi vo ariyā appicchā araññe-v. p. s. paṭisevanti tesam - ahām aññatamo. Etam - ahām brāhmaṇa appicchataṁ attani sampassamāno bhiyyo pallomam-āpādiṁ araññe vihārāya. Tassa mayham brāhmaṇa etad - ahosi: Ye kho keci samaṇā vā brāhmaṇā vā kusītā hīnaviriyā araññe-v. p. s. paṭisevanti. kusīta-hīnaviriya-sandosahetu have te bhonto samaṇabrahmaṇā akusalam bhayabheravaṁ avhayanti; na kho panāham kusīto hīnaviriyo araññe-v. p. s. paṭisevāmi. āraddha-viryo 'ham - asmi. ye hi vo ariyā āraddhaviriyā araññe-v. p. s. paṭisevanti tesam - ahām aññatamo. Etam - ahām brāhmaṇa āraddhaviriyataṁ attani sampassamāno bhiyyo pallomam-āpādiṁ araññe vihārāya. Tassa mayham brāhmaṇa etad - ahosi:

Ye kho keci samañā vā brāhmañā vā muṭṭhassatī asampajānā araññe-v. p. s. paṭisevanti, muṭṭhassati-asampajāna-sandosa-hetu have te bhonto samañabrahmañā akusalam bhayabheravañ avhayanti; na kho panâham muṭṭhassati asampajāno araññe-v. p. s. paṭisevāmi. upaṭṭhitasati 'ham - asmi, ye hi vo ariyā upaṭṭhitasati araññe-v. p. s. paṭisevanti tesam - aham aññatamo. Etam - aham brāhmaṇa upaṭṭhitasatitam attani sampassamāno bhiyyo pallomam - āpādīm araññe vihārāya. Tassa mayham brāhmaṇa etad - ahosi: Ye kho keci samañā vā brāhmañā vā asamāhitā vibbhantacittā araññe-v. p. s. paṭisevanti. asamāhita-vibbhantacitta-sandosahetu have te bhonto samañabrahmañā akusalam bhayabheravañ avhayanti; na kho panâham asamāhito vibbhantacitto araññe-v. p. s. paṭisevāmi, samādhisampanno 'ham - asmi. ye hi vo ariyā samādhisampannā araññe-v. p. s. paṭisevanti tesam - aham aññatamo. Etam - aham brāhmaṇa samādhisampadām attani sampassamāno bhiyyo pallomam - āpādīm araññe vihārāya. Tassa mayham brāhmaṇa etad - ahosi: Ye kho keci samañā vā brāhmañā vā dappañña-ēlamūgā araññe-v. p. s. paṭisevanti, dappañña-ēlamūga-sandosahetu have te bhonto samañabrahmañā akusalam bhayabheravañ avhayanti; na kho panâham dappañño ēlamūgo araññe-v. p. s. paṭisevāmi, paññāsampanno 'ham - asmi. ye hi vo ariyā paññāsampannā araññe-v. p. s. paṭisevanti tesam - aham aññatamo. Etam - aham brāhmaṇa paññāsampadām attani sampassamāno bhiyyo pallomam - āpādīm araññe vihārāya.

Tassa mayham brāhmaṇa etad - ahosi: Yā - nūnāham yā tā rattiyo abhiññātā abhilakkhitā. cātuddasī pañcadasi atthamī ca pakkhassa. tathārūpāsu rattisu yāni tāni ārāma-etiyāni vanacetiyāni rukkhacetiyāni bhimisanakāni salomahaññāni tathārūpesu senāsaneshu vihareyyam. app - eva nāma tāni bhayabheravañ passeyyan - ti. So kho aham brāhmaṇa aparena samayena yā tā rattiyo abhiññātā abhilakkhitā, cātuddasī pañcadasi atthamī ca pakkhassa. tathārūpāsu rattisu yāni tāni ārāmacetiyāni vanacetiyāni rukkhacetiyāni bhimisanakāni salomahaññāni tathārūpesu senāsaneshu viharāmi. Tatra ca me brāhmaṇa viharato mago vā āgacchati moro vā

kattham pāteti vāto vā paññasaṭaiṁ ereti; tassa mayham evam hoti: etam nūna tam bhayabheravam āgacchatiti. Tassa mayham brāhmaṇa etad - ahosi: Kin - nu kho aham aññadatthu bhayapatikaṅkhī viharāmi; yan - nūnāham yathābhūtam yathābhūtassa me tam bhayabheravam āgacchati tathābhūtam tathābhūto va tam bhayabheravam paṭivineyyan - ti. Tassa mayham brāhmaṇa caṅkamantassa tam bhayabheravam āgacchati. So kho aham brāhmaṇa n' eva tāva titthāmi na nisidāmi na nipajjāmi yāva caṅkamanto va tam bhayabheravam pativinem. Tassa mayham brāhmaṇa titthassa tam bhayabheravam āgacchati. So kho aham brāhmaṇa n' eva tāva caṅkamāmi na nisidāmi na nipajjāmi yāva titto va tam bhayabheravam pativinem. Tassa mayham brāhmaṇa nisinnassa tam bhayabheravam āgacchati. So kho aham brāhmaṇa n' eva tāva nipajjāmi na titthāmi na caṅkamāmi yāva nisinno va tam bhayabheravam pativinem. Tassa mayham brāhmaṇa nipannassa tam bhayabheravam āgacchati. So kho aham brāhmaṇa n' eva tāva nisidāmi na titthāmi na caṅkamāmi yāva nipanno va tam bhayabheravam pativinem.

Santi kho pana brāhmaṇa eke samaṇabrāhmaṇā rattim yeva samānaṁ divā ti sañjānanti. divā yeva samānaṁ rattiti sañjānanti; idam - aham tesam samaṇabrāhmaṇānam sammohavihārasmīm vadāmi. Aham kho pana brāhmaṇa rattim yeva samānaṁ rattiti sañjānāmi, divā yeva samānaṁ divā ti sañjānāmi. Yam kho tam brāhmaṇa sammā vadamāno vadeyya: asammohadhammo satto loke uppanno bahujanahitāya bahujanasukhāya lokānukampāya atthāya hitāya sukhāya devamanussānan - ti. mam - eva tam sammā vadamāno vadeyya: asammohadhammo satto loke uppanno bahujanahitāya bahujanasukhāya lokānukampāya atthāya hitāya sukhāya devamanussānan - ti. Āraddham kho pana me brāhmaṇa viriyam ahosi asallinām, upatthitā sati asammūṭṭhā. passaddho kāyo asāraddho, samāhitam cittam ekaggam. So kho aham brāhmaṇa vivicca vivicca akusalehi dhammehi savitakkam savicāram vivekajam pītisukham pāthamā jhānam upasampajja vihāsim; vitakkavicārānam vūpasamā ajhattam sampasādanam cetaso ekodibhāvam avi-

takkaṁ avicārami samādhijam pītisukhami dutiyam jhānam upasampajja vihāsim; pītiyā ca virāgā upekhako ca vihāsim sato ca sampajāno sukhañ ca kāyena paṭisamvedesim yantam ariyā ācikkhanti: upekhako satimā sukhavihāri ti tatiyam jhānam upasampajja vihāsim; sukhassa ca pahānā dukkhassa ca pahānā pubbe va somanassadomanassānam atthagamā adukkhami asukhami upekhāsatipārisuddhiṁ catutthaṁ jhānam upasampajja vihāsim.

So evam samāhite citte parisuddhe pariyodāte anaṅgaṇe vigatūpakkilese mudubhūte kammaniye thite ānejjappatte pubbenivāsānussatiñāñāya cittam abhininnāmesim. So anekavihitam pubbenivāsam anussarāmi, seyyathidam: ekam - pi jātim dve pi jātiyo tisso pi jātiyo catasso pi jātiyo pañca pi jātiyo dasa pi jātiyo vīsatim - pi jātiyo tiṁsam - pi jātiyo cattārisam - pi jātiyo paññāsam - pi jātiyo jātisatam - pi jātisahassam - pi jātisatasahassam - pi. aneke pi saṁvāṭṭakappe aneke pi vivatṭakappe aneke pi saṁvāṭṭavivatṭakappe; amutr' āsim evannāmo evamigotto evamīvaṇo evamāhāro evam sukhadukkhapatīsaṁvedī evamāyupariyanto. so tato cuto amutra udapādīm, tatra p' āsim evannāmo evamigotto evamīvaṇo evamāhāro evam sukhadukkhapatīsaṁvedī evamāyupariyanto. so tato cuto idhūpapanno ti. Iti sākāraṁ sa-uddesam anekavihitam pubbenivāsam anussarāmi. Ayañ kho me brāhmaṇa rattiyā paṭhame yāme pathamā vijjā adhigatā. avijjā vihatā vijjā uppannā. tamo vihato āloko uppanno. yathā tañ appamat-tassa ātāpino pahitattassa viharato.

So evam samāhite citte parisuddhe pariyodāte anaṅgaṇe vigatūpakkilese mudubhūte kammanive thite ānejjappatte sattānam cutūpapātañāñāya cittam abhininnāmesim. So dibbena cakkhunā visuddhena atikkantamānusakena satte passāmi cavamāne upapajjamāne, hīne pañte suvajñe dubbañne sugate duggate, yathākammūpage satte pajānāmi: ime vata bhonto sattā kāyaduccaritenā samannāgatā vaciduccaritenā samannāgatā manoduccaritenā samannāgatā ariyānam upavādakā micchāditṭhikā micchāditṭhikammasamādānā, te kāyassa bheda param maranā apāyam duggatiṁ vinipātam nirayam upapannā; ime vā pana bhonto sattā kāyasucaritenā

samannāgatā vacisucaritena samannāgatā manosucaritena samannāgatā ariyānaṁ anupavādakā sammādiṭṭhikā sammādiṭṭhikammasamādānā, te kāyassa bhedā param-maraṇā sugatim saggam lokam upapannā ti. Iti dibbena cakkhunā visuddhena atikkantamānusakena satte passāmi cavamāne upapajjamāne. hīne pañite suvanne dubbanne sugate duggate, yathākammūpage satte pajānāmi. Ayaṁ kho me brāhmaṇa rattiyā majjhime yāme dutiyā vijjā adhigatā. avijjā vihatā vijjā uppannā, tamo vihato āloko uppanno. yathā tam appamattassa ātāpino pahitattassa viharato.

So evam̄ samāhite citte parisuddhe pariyoḍatē anai-
gaṇe vigatūpakkilese mudubhūte kammaniye ṭhite ānejjap-
patte āsavānaṁ khayañāñāya cittam abhininnāmesim. So:
idam dukkhan-ti yathābhūtam abbhaññāsim. ayaṁ dukkha-
samudayo ti yathābhūtam abbhaññāsim. ayaṁ dukkhanirodho
ti yathābhūtam abbhaññāsim. ayaṁ āsavasamudayo ti yathābhūtam
abbhaññāsim. ayaṁ āsavanirodho ti yathābhūtam abbhaññā-
sim. ayaṁ āsavanirodhagāminī paṭipadā ti yathābhūtam
abbhaññāsim. Tassa me evam̄ jānato evam̄ passato kāmā-
savā pi cittam vimuccittha. bhavāsavā pi cittam vimuccittha,
avijjāsavā pi cittam vimuccittha. vimuttasmim vimuttam-iti
ñānaṁ ahosi: khīnā jāti, vusitam brahmacariyam, katanī ka-
raṇiyam nāparam itthattāyāti abbhaññāsim. Ayaṁ kho me
brāhmaṇa rattiyā pacchime yāme tatiyā vijjā adhigatā. avijjā
vihatā vijjā uppannā. tamo vihato āloko uppanno. yathā tam
appamattassa ātāpino pahitattassa viharato.

Siyā kho pana te brāhmaṇa evam-assa: Ajjāpi nūna
samano Gotamo avītarāgo avītadoso avītamoho. tasmā
araññe-vanapatthāni pantāni senāsanāni paṭisevatiti. Na kho
pan' etam brāhmaṇa evam datṭhabbam. Dve kho aham
brāhmaṇa atthavase sampassamāno araññe-vanapatthāni pan-
tāni senāsanāni paṭisevāmi: attano ca diṭṭhadhammasukha-
vihāram sampassamāno pacchimañ-ca janataṁ anukam-
pamāno ti.

Anukampitarūpā yam bhotā Gotamena pacchimā ja-

natā, yathā tam arahatā sammāsambuddhena. Abhikkantam bho Gotama. abhikkantaṁ bho Gotama. Seyyathā pi bho Gotama nikujjitatā vā ukkujjeyya. paṭicchannam vā vivareyya. mūlhassa vā maggam ācikkheyya. andhakāre vā telapajjotam dhāreyya: cakkhumanto rūpāni dakkhīntiti. evam evam bhotā Gotamena anekapariyāyena dhammo pakkiso. Esāham bhavantam Gotamam saraṇam gacchāmi dhammañ ca bhikkhusaṅghañ ca. Upāsakam mām bhavām Gotamo dhāretu ajjatagge pāṇupetam saraṇagatan - ti.

BHAYABHERAVASUTTAM CATUTTHAM.

5.

Evam me sutam. Ekan samayam Bhagavā Sāvatthiyam viharati Jetavane Anāthapiṇḍikassa ārāme. Tatra kho āyasmā Sāriputto bhikkhū āmantesi: Āvuso bhikkhavo ti. Āvuso ti kho te bhikkhū āyasmato Sāriputtassa paccassosum. Āyasmā Sāriputto etad - avoca:

Cattāro 'me āvuso puggalā santo samvijjamānā lokasmim. katame cattāro: Idh' āvuso ekacco puggalo sāṅgaṇo va samāno: atthi me ajjhattam aṅgaṇan - ti yathābhūtam na - ppajānāti; idha pan' āvuso ekacco puggalo sāṅgaṇo va samāno: atthi me ajjhattam aṅgaṇan - ti yathābhūtam pajānāti. Idh' āvuso ekacco puggalo anaṅgaṇo va samāno: na - tthi me ajjhattam aṅgaṇan - ti yathābhūtam na - ppajānāti; idha pan' āvuso ekacco puggalo anaṅgaṇo va samāno: na - tthi me ajjhattam aṅgaṇan - ti yathābhūtam pajānāti. Tatr' āvuso yvāyam puggalo sāṅgaṇo va samāno: atthi me ajjhattam aṅgaṇan - ti yathābhūtam na - ppajānāti. ayam imesam dvinnam puggalānam sāṅgaṇānam yeva satam hīnapuriso akkhāyati. Tatr' āvuso yvāyam puggalo sāṅgaṇo va samāno: atthi me ajjhattam aṅgaṇan - ti yathābhūtam pajānāti, ayam imesam dvinnam puggalānam sāṅgaṇānam yeva satam setṭhapuriso akkhāyati. Tatr' āvuso yvāyam puggalo anaṅgaṇo

va samāno: na - tthi me ajjhattam aṅgaṇan - ti yathābhūtam na - ppajānāti, ayam imesam dvinnam puggalānam anaṅgaṇānam yeva satam hīnapuriso akkhāyati. Tatr' āvuso yvāyām puggalo anaṅgaṇo va samāno: na - tthi me ajjhattam aṅgaṇan - ti yathābhūtam pajānāti. ayam imesam dvinnam puggalānam anaṅgaṇānam yeva satam setṭhapuriso akkhāyatiti.

Eam vutte āyasmā Mahāmoggallāno āyasmantam Sāriputtam etad - avoca: Ko nu kho āvuso Sāriputta hetu ko paccayo yen' imesam dvinnam puggalānam sāṅgaṇānam yeva satam eko hīnapuriso akkhāyati. eko setṭhapuriso akkhāyati; ko pan' āvuso Sāriputta hetu ko paccayo yen' imesam dvinnam puggalānam anaṅgaṇānam yeva satam eko hīnapuriso akkhāyati. eko setṭhapuriso akkhāyatiti.

Tatr' āvuso yvāyām puggalo sāṅgaṇo va samāno: atthi me ajjhattam aṅgaṇan - ti yathābhūtam na - ppajānāti. tass' etam pāṭikānkham: na chandam janessati. na vāyamissati. na viriyam ārabhissati tass' aṅgaṇassa pahānāya, so sarāgo sadoso samoho sāṅgaṇo saṅkiliṭṭhacitto kālam karissati. Seyyathā pi āvuso kamṣapātī ābhata āpañā vā kammārakulā vā rajena ca malena ca pariyonaddhā. tam - enam sāmikā na c' eva paribhūnjeyyumi na ca pariyoapeyyumi. rajāpathe ca nam nikkipeyyumi. evam li sā āvuso kamṣapātī aparena samayena saṅkiliṭṭhatarā assa malaggahitā ti. — Evam - āvuso ti. — Evam - eva kho āvuso yvāyām puggalo sāṅgaṇo va samāno: atthi me ajjhattam aṅgaṇan - ti yathābhūtam na - ppajānāti. tass' etam pāṭikānkham: na chandam janessati. na vāyamissati. na viriyam ārabhissati tass' aṅgaṇassa pahānāya. so sarāgo sadoso samoho sāṅgaṇo saṅkiliṭṭhacitto kālam karissati. Tatr' āvuso yvāyām puggalo sāṅgaṇo va samāno: atthi me ajjhattam aṅgaṇan - ti yathābhūtam pajānāti. tass' etam pāṭikānkham: chandam janessati. vāyamissati. viriyam ārabhissati tass' aṅgaṇassa pahānāya. so arāgo adoso amoho anaṅgaṇo asaṅkiliṭṭhacitto kālam karissati. Seyyathā pi āvuso kamṣapātī ābhata āpañā vā kammārakulā vā rajena ca malena ca pariyonaddhā, tam - enam sāmikā paribhūnjeyyū - c' eva pariyoapeyyū - ca, na ca nam rajāpathe nikkipeyyumi.

evam hi sā āvuso kāmsapātī aparena samayena parisuddha-tarā assa pariyodātā ti. — Evam-āvuso ti. — Evam-eva kho āvuso yvāyam puggalo sāṅgaṇo va samāno: atthi me ajjhattam aṅgaṇan -ti yathābhūtam pajānāti, tass' etam pāṭikānkham: chandam janessati, vāyamissati, viriyam ārabhissati tass' aṅgaṇassa pahānāya, so arāgo adoso amoho anaṅgaṇo asaṅkiliṭṭhacitto kālām karissati. Tatr' āvuso yvāyam puggalo anaṅgaṇo va samāno: na -tthi me ajjhattam aṅgaṇan -ti yathābhūtam na -ppajānāti, tass' etam pāṭikānkham: subhanimittam manasikarissati. tassa subhanimittassa manasikārā rāgo cittam anuddhamisessati. so sarāgo sadoso samoho sāṅgaṇo saṅkiliṭṭhacitto kālām karissati. Seyyathā pi āvuso kāmsapātī ābhata āpaññā vā kammārakulā vā parisuddhā pariyodātā. tam-enam sāmikā na c' eva paribhuñjeyyūm na ca pariyodapeyyūm, rajāpathe ca nam nikkihipeyyūm. evam hi sā āvuso kāmsapātī aparena samayena saṅkiliṭṭhatarā assa malaggahitā ti. — Evam-āvuso ti. — Evam-eva kho āvuso yvāyam puggalo anaṅgaṇo va samāno: na -tthi me ajjhattam aṅgaṇan -ti vathābhūtam na -ppajānāti, tass' etam pāṭikānkham: subhanimittam manasikarissati. tassa subhanimittassa manasikārā rāgo cittam anuddhamisessati. so sarāgo sadoso samoho sāṅgaṇo saṅkiliṭṭhacitto kālām karissati. Tatr' āvuso yvāyam puggalo anaṅgaṇo va samāno: na -tthi me ajjhattam aṅgaṇan -ti yathābhūtam prijānāti, tass' etam pāṭikānkham: subhanimittam na manasikarissati. tassa subhanimittassa amanasikārā rāgo cittam nānuddhamisessati. so arāgo adoso amoho anaṅgaṇo asaṅkiliṭṭhacitto kālām karissati. Seyyathā pi āvuso kāmsapātī ābhata āpaññā vā kammārakulā vā parisuddhā pariyodātā. tam-enam sāmikā paribhuñjeyyūn-c' eva pariyodapeyyūn-ca. na ca nānū rajāpathe nikkihipeyyūm. evam hi sā āvuso kāmsapātī aparena samayena parisuddhatarā assa pariyodātā ti. — Evam-āvuso ti. — Evam-eva kho āvuso yvāyam puggalo anaṅgaṇo va samāno: na -tthi me ajjhattam aṅgaṇan -ti vathābhūtam pajānāti, tass' etam pāṭikānkham: subhanimittam na manasikarissati. tassa subhanimittassa amanasikārā rāgo cittam nānuddhamisessati. so arāgo adoso amoho anaṅgaṇo asaṅkiliṭṭhacitto kālām karissati. Ayam kho āvuso

Moggallāna hetu ayam paccayo yen' imesam dvinnam puggalānam sāṅgañānam yeva satam eko hīnapuriso akkhāyati, eko setṭhapuriso akkhāyati; ayam pan' āvuso Moggallāna hetu ayam paccayo yen' imesam dvinnam puggalānam anaṅgañānam yeva satam eko hīnapuriso akkhāyati, eko setṭhapuriso akkhāyatīti.

Aṅganam aṅganan - ti āvuso vuccati, kissa nu kho etam āvuso adhivacanam yadidam aṅganan - ti. — Pāpakānam kho etam āvuso akusalānam icchāvacarānam adhivacanam yadidam aṅganam. Thānam kho pan' etam āvuso vijjati yan idh' ekaccassa bhikkhuno evam icchā uppajjeyya: Āpattiñ - ca vata āpanno assam. na 'ca mām bhikkhū jāneyyūn: āpattim āpanno ti; thānam kho pan' etam āvusovijjati yan - tam bhikkhum bhikkhū jāneyyūn: āpattim āpanno ti: jānanti mām bhikkhū: āpattim āpanno ti. iti so kupito hoti appatīto. Yo c' eva kho āvuso kopo yo ca appaccayo ubhayam - etam aṅgañam. Thānam kho pan' etam āvuso vijjati yan idh' ekaccassa bhikkhuno evam icchā uppajjeyya: Āpattiñ - ca vata āpanno assam, anuraho mām bhikkhū codeyyūn no saṅghamajjhe ti: thānam kho pan' etam āvuso vijjati yan - tam bhikkhum bhikkhū saṅghamajjhe codeyyūn no anuraho: saṅghamajjhe mām bhikkhū codenti no anuraho ti. iti so kupito hoti appatīto. Yo c' eva kho āvuso kopo yo ca appaccayo ubhayam etam aṅgañam. Thānam kho pan' etam āvuso vijjati yan idh' ekaccassa bhikkhuno evam icchā uppajjeyya: Āpattiñ - ca vata āpanno assam, sappatipuggalo mām codeyya no appatipuggalo ti: thānam kho pan' etam āvuso vijjati yan - tam bhikkhum appatipuggalo codeyya no sappatipuggalo: appatipuggalo mām codeti no sappatipuggalo ti. iti so kupito hoti appatīto. Yo c' eva kho āvuso kopo yo ca appaccayo ubhayam - etam aṅgañam. Thānam kho pan' etam āvuso vijjati yan idh' ekaccassa bhikkhuno evam icchā uppajjeyya: Aho vata mām - eva Satthā patipucchitvā patipucchitvā bhikkhūnam dhammain deseyya. na aññam bhikkhum Satthā paṭipucchitvā paṭipucchitvā bhikkhūnam dhammain deseyyāti: thānam kho pan' etam āvuso vijjati yan aññam bhikkhum Satthā p. p. bh. dh. deseyya. na tañ

bhikkhum Satthā p. p. bh. dh. deseyya; aññam bhikkhum
 Satthā p. p. bh. dh. deseti. na mām Satthā p. p. bh. dh.
 desetiti. iti so kupito hoti appatīto. Yo c' eva kho āvuso
 kopo yo ca appaccayo ubhayam- etam aṅgaṇam. Thānam kho
 pan' etam āvuso vijjati yam idh' ekaccassa bhikkhuno evam
 icchā uppajjeyya: Aho vata mam- eva bhikkhū purakkhatvā
 purakkhatvā gāmanī bhattāya paviseyyum, na aññam bhik-
 khum bhikkhū purakkhatvā purakkhatvā gāmanī bhattāya
 paviseyyun- ti; thānam kho pan' etam āvuso vijjati yam añ-
 ñam bhikkhum bhikkhū p. p. g. bhattāya paviseyyum. na
 tam bhikkhum bhikkhū p. p. g. bhattāya paviseyyum; aññam
 bhikkhum bhikkhū p. p. g. bhattāya pavisanti. na mām bhik-
 khū p. p. g. bhattāya pavisantiti. iti so kupito hoti appa-
 tīto. Yo c' eva kho āvuso kopo yo ca appaccayo ubhayam-
 etam aṅgaṇam. Thānam kho pan' etam āvuso vijjati yam
 idh' ekaccassa bhikkhuno evam icchā uppajjeyya: Aho vata
 aham- eva labheyyam bhattachage aggāsanam aggodakanam agga-
 piṇḍam. na añño bhikkhu labheyya bhattachage aggāsanam ag-
 godakanam aggapiṇḍan- ti; thānam kho pan' etam āvuso vijjati
 yam añño bhikkhu labheyya bhattachage a. a. a.. na so bhik-
 khu labheyya bhattachage a. a. a.; añño bhikkhu labhati bhat-
 tagge a. a. a.. nāham labhāmi bhattachage a. a. aggapiṇḍan- ti.
 iti so kupito hoti appatīto. Yo c' eva kho āvuso kopo yo
 ca appaccayo ubhayam- etam aṅgaṇam. Thānam kho pan'
 etam āvuso vijjati yam idh' ekaccassa bhikkhuno evam icchā
 uppajjeyya: Aho vata aham- eva bhattachage bhuttāvī anumodeyyam. na añño bhikkhu bhattachage bhuttāvī anumodeyyāti:
 thānam kho pan' etam āvuso vijjati yam añño bhikkhu bh.
 bh. anumodeyya. na so bhikkhu bh. bh. anumodeyya; añño
 bhikkhu bh. bh. anumodati. nāham bh. bh. anumodāmīti. iti
 so kupito hoti appatīto. Yo c' eva kho āvuso kopo yo ca
 appaccayo ubhayam- etam aṅgaṇam. Thānam kho pan' etam
 āvuso vijjati yam idh' ekaccassa bhikkhuno evam icchā up-
 pajjeyya: Aho vata aham- eva ārāmagatānam bhikkhūnam
 dhammanī deseyyam. na añño bhikkhu ārāmagatānam bhik-
 khūnam dhammanī deseyyāti; thānam kho pan' etam āvuso
 vijjati yam añño bhikkhu ā. bh. dh. deseyya. na so bhikkhu

ā. bh. dh. deseyya; añño bhikkhu ā. bh. dh. deseti, nāham
 ā. bh. dh. desemiti, iti so kupito hoti appatito. Yo c' eva
 kho āvuso kopo yo ca appaccayo ubhayam - etam aṅgaṇam.
 Thānam kho pan' etam āvuso vijjati yam idh' ekaccassa
 bhikkhuno evam icchā uppajjeyya: Aho vata aham - eva
 ārāmagatānam bhikkhuninam dhammam deseyyam — pe —
 upāsakānam dhammam deseyyam — pe — upāsikānam dham-
 mānam deseyyam, na añño bhikkhu ārāmagatānam upāsikānam
 dhammam deseyyāti; thānam kho pan' etam āvuso vijjati
 yam añño bhikkhu ārāmagatānam upāsikānam dhammam
 deseyya, na so bhikkhu ā. u. dh. deseyya; añño bhikkhu ā.
 u. dh. deseti, nāham ā. u. dh. desemiti, iti so kupito hoti
 appatito. Yo c' eva kho āvuso kopo yo ca appaccayo ubha-
 yam - etam aṅgaṇam. Thānam kho pan' etam āvuso vijjati
 yam idh' ekaccassa bhikkhuno evam icchā uppajjeyya: Aho
 vata mam - eva bhikkhū sakkareyyum garukareyyum māney-
 yum pūjeyyum, na añnam bhikkhum bhikkhū sakkareyyum
 garukareyyum māneyyum pūjeyyun - ti; thānam kho pan'
 etam āvuso vijjati yam añnam bhikkhum bhikkhū s. g. m.
 pūjeyyum, na tam bhikkhum bhikkhū s. g. m. pūjeyyum:
 añnam bhikkhum bhikkhū sakkaronti garukaronti mānenti
 pūjenti, na mañ bhikkhū s. g. m. pūjentiti. iti so kupito
 hoti appatito. Yo c' eva kho āvuso kopo yo ca appaccayo
 ubhayam - etam aṅgaṇam. Thānam kho pan' etam āvuso
 vijjati yam idh' ekaccassa bhikkhuno evam icchā uppaj-
 jeyya: Aho vata mam - eva bhikkhuniyo — pe — upāsakā
 — pe — upāsikā s. g. m. pūjeyyum, na añnam bhikkhum
 upāsikā s. g. m. pūjeyyun - ti; thānam kho pan' etam āvuso
 vijjati yam añnam bhikkhum upāsikā s. g. m. pūjeyyumi,
 na tam bhikkhum upāsikā s. g. m. pūjeyyum; añnam bhik-
 khum upāsikā s. g. m. pūjenti, na mañ upāsikā s. g. m.
 pūjentiti. iti so kupito hoti appatito. Yo c' eva kho āvuso
 kopo yo ca appaccayo ubhayam - etam aṅgaṇam. Thānam
 kho pan' etam āvuso vijjati yam idh' ekaccassa bhikkhuno
 evam icchā uppajjeyya: Aho vata aham - eva lābhī assam
 pañitānam cīvarānam, na añño bhikkhu lābhī assa pañitā-
 nam cīvarānan - ti; thānam kho pan' etam āvuso vijjati yam

añño bhikkhu lābhī assa pañitānam cīvarānam, na so bhikkhu lābhī assa pañitānam cīvarānam; añño bhikkhu lābhī pañitānam cīvarānam. nāham lābhī pañitānam cīvarānan - ti, iti so kupito hoti appatito. Yo c' eva kho āvuso kopo yo ca appaccayo ubhayam - etam aṅgaṇam. Thānaii kho pan' etam āvuso vijjati' yam idh' ekaccassa bhikkhuno evam icchā uppajjeyya: Aho vata aham - eva lābhī assam pañitānam piñḍapātānam — pe — pañitānam senāsanānam — pañitānam gilānapaccayabhesajjaparikkhārānam. na añño bhikkhu lābhī assa pañitānam gilānapaccayabhesajjaparikkhārānan - ti; thānam kho pan' etam āvuso vijjati yam añño bhikkhu lābhī assa p. g.. na so bhikkhu lābhī assa p. g.; añño bhikkhu lābhī p. g.. nāham lābhī p. g. gilānapaccayañhesajjaparikkhārānan - ti. iti so kupito hoti appatito. Yo c' eva kho āvuso kopo yo ca appaccayo ubhayam - etam aṅgaṇam. Imesam kho etam āvuso pāpakānam akusalānam icchāvacarānam adhivacanām yadidam aṅgaṇan - ti.

Yassa kassaci āvuso bhikkhuno ime pāpakā akusalā icchāvacarā appahinā dissanti c' eva sūyanti ca. kiñcāpi so hoti āraññako pantasenāsano. piñḍapātiko sapadānacāri. pañsukūliko lūkhacīvaradharo. atha kho nam sabrahmacāri na sakkaronti na garukaronti na mānenti na pūjenti; tam kissa hetu: te hi tassa āvasmato pāpakā akusalā icchāvacarā appahinā dissanti c' eva sūyanti ca. Seyyathā pi āvuso kañsapātī ābhatā āpanā vā kammārakulā vā parisuddhā pariyodātā. tam - enam sāmikā ahikuṇapam vā kukkurakuṇapam vā manussakuṇapam vā racayitvā aññissā kañsapātiyā patikujjītvā antarāpanam patipajjeyyam, tam - enam jano disvā evam vadeyya: Ambho, kim - ev' idam hariyati jaññajaññam viyāti; tam - enam utṭhahitvā apāpuritvā olokeyya, tassa saha dassanena amanāpata ca sañthaheyya pañkulyatā ca sañthaheyya jegucchitā ca sañthaheyya. jighacchitānam - pi na bhottukamyatā assa, pag - eva suhitānam: evam - eva kho āvuso yassa kassaci bhikkhuno ime pāpakā akusalā icchāvacarā appahinā dissanti c' eva sūyanti ca. kiñcāpi so hoti āraññako pantasenāsano. piñḍapātiko sapadānacāri, pañsukūliko lūkhacīvara-dharo, atha kho nam sabrahmacāri na sakkaronti na garu-

karonti na mānenti na pūjenti; tam kissa hetu: te hi tassa āyasmato pāpakā akusalā icchāvacarā appahinā dissanti c' eva sūyanti ca.

Yassa cassaci āvuso bhikkhuno ime pāpakā akusalā icchāvacarā pahinā dissanti c' eva sūyanti ca. kiñcāpi so hoti gāmantavīhārī nemantañiko gahapaticīvaradharo, atha kho nam sabrahmacārī sakkaronti garukaronti mānenti pūjenti: tam kissa hetu: te hi tassa āyasmato pāpakā akusalā icchāvacarā pahinā dissanti c' eva sūyanti ca. Seyyathā pi āvuso kaṁsapātī ābhata āpañā vā kammārakulā vā parisuddhā pariyodatā. tam - enam sāmikā sālinam odanam vicitakālakam anekasūpani anekabyāñjanam racayitvā aññissā kaṁsapātiyā patikujjivitvā antarāpañam patipajjeyyam. tam - enam janā disvā evam vadeyya: Ambho, kim - ev idam harīyatī jañña-jaññam viyāti; tam - enam utṭhahitvā apāpuritvā olokeyya, tassa saha dassanena manāpatā ca santhaheyya appatikulyatā ca santhaheyya ajeguechitā ca santhaheyya, suhitānam - pi bhottukamyatā assa. pag - eva jighacchitānam; evam - eva kho āvuso yassa cassaci bhikkhuno ime pāpakā akusalā icchāvacarā pahinā dissanti c' eva sūyanti ca. kiñcāpi so hoti gāmantavīhārī nemantañiko gahapaticīvaradharo, atha kho nam sabrahmacārī sakkaronti garukaronti mānenti pūjenti; tam kissa hetu: te hi tassa āyasmato pāpakā akusalā icchāvacarā pahinā dissanti c' eva sūyanti cāti.

Evaṁ vutte āyasmā Mahāmoggallāno āyasmantam Sāriputtam etad - avoca: Upamā mam āvuso Sāriputta paṭibhātti. — Paṭibhātu tam āvuso Moggallānāti. — Ekam - idāham āvuso samayaṁ Rājagahe viharāmi Giribbaje. Atha khvāham āvuso pubbanhasamayaṁ nivāsetvā pattacivaram adāya Rājagaham piṇḍaya pāvisim. Tena kho pana samayena Samīti yānakāraputto rathassa nemim tacchatī. tam - enam Pañḍuputto ājīviko purāṇayānakāraputto paccupaṭṭhitō hoti. Atha kho āvuso Pañḍuputtassa ājīvikassa purāṇayānakāraputtassa evam cetaso parivitakko udapādi: Aho vatāyam Samīti yānakāraputto imissā nemiyā imañ - ca vañkam imañ - ca jīmham imañ - ca dosam taccheyya, evāyam nemī apagata - vañkā apagatajinlhā apagatadosā suddhā sāre patit-

thitā ti. Yathā yathā kho āvuso Pañduputtassa ājīvikassa purāṇayānakāraputtassa cetaso parivitakkitā hoti, tathā ta-thā Samīti yānakāraputto tassā nemiyā tañ-ca vañkam tañ-ca jimham tañ-ca dosam tacchatī. Atha kho āvuso Pañduputto ājīviko purāṇayānakāraputto attamano attamanavācām niechāresi: Hadayā hadayam maññe aññāya tacchatī. Evam-eva kho āvuso ye te puggalā assaddhā jīvikatthā na saddhā agārasmā anagāriyam pabbajitā, sañhā māyāvino keṭubhino, uddhatā unnañā, capalā mukharā vikiññavācā, indriyesu aguttadvārā, bhojane amattaññuno, jāgariyam ananuyuttā, sāmaññe apekhavanto, sikkhāya na tibbagāravā, bāhulikā sāthalikā, okkamane pubbañgamā paviveke nikkhittadhurā, kusitā hīnaviriyā, muṭṭhassatī asampajānā, asamāhitā vibbhantacittā, duppaññā elamūgā, tesam āyasmā Sāriputto iminā dhammapariyāyena hadayā hadayam maññe aññāya tacchatī. Ye pana te kulaputtā saddhā agārasmā anagāriyam pabbajitā, asathā amāyāvino akeṭubhino, anuddhatā anunnañā, acapalā amukharā avikinñavācā, indriyesu guttadvārā, bhojane mattaññuno, jāgariyam anuyuttā, sāmaññe apekhavanto, sikkhāya tibbagāravā, na bāhulikā na sāthalikā, okkamane nikkhittadhurā paviveke pubbañgamā, āraddhaviriyā pahittattā, upaṭṭhitasatī sampajānā, samāhitā ekaggacittā, paññavanto aneļamūgā, te āyasmato Sāriputtassa imam dhammapariyāyam sutvā pipanti maññe ghasanti maññe vacā c' eva manasā ca, sādhū vata bho sabrahmacāri akusalā vuṭṭhāpetvā kusale patiṭṭhāpeti. Seyyathā pi āvuso itthī vā puriso vā daharo yuvā mañdanakajātiko sīsam nahāto uppalamālam vā vassikamālam vā atimuttakamālam vā labhitvā ubhohi hatthehi patīggahetvā uttamañge sirasmiñ patiṭṭhāpeyya, evam-eva kho āvuso ye te kulaputtā saddhā agārasmā anagāriyam pabbajitā, asañhā . . . , sādhū vata bho sabrahmacāri akusalā vuṭṭhāpetvā kusale patiṭṭhāpetīti.

Itiha te ubho mahānāgā aññamaññassa subhāśitā sam-anumodinisūti.

6.

Evam - me sutam. Ekaṁ samayaṁ Bhagavā Sāvatthiyāṁ viharati Jetavane Anāthapiṇḍikassa ārāme. Tatra kho Bhagavā bhikkhū āmantesi: Bhikkhavo ti. Bhadante ti te bhikkhū Bhagavato paccassosum. Bhagavā etad - avoca:

Sampannasilā bhikkhave viharatha sampannapātimokkhā. pātimokkhasamvarasamivutā viharatha ācāragocarasampannā. anumattesu vajjesu bhayadassāvī. samādāya sikkhatha sikkhāpadesu. Ākaṅkheyya ce bhikkhave bhikkhu: sabrahmacāriṇam piyo c' assam manāpo garu bhāvaniyo cāti, silesv - ev' assa paripūrakārī ajjhattam cetosamatham - anuyutto anirākatajjhāno vipassanāya samannāgato brūhetā suññāgārānam. Ākaṅkheyya ce bhikkhave bhikkhu: lābhī assam cīvara-piṇḍapāta-senāsana-gilānapaccayabhesajjaparikkhārānan - ti. silesv - ev' assa paripūrakārī ajjhattam cetosamatham - anuyutto anirākatajjhāno vipassanāya samannāgato brūhetā suññāgārānam. Ākaṅkheyya ce bhikkhave bhikkhu: yesāham cīvara-piṇḍapāta-senāsana-gilānapaccayabhesajjaparikkhāram pari-bhūnjāmi tesam te kārā mahapphalā assu mahānisamsā ti, silesv - ev' assa paripūrakārī — pe — brūhetā suññāgārānam. Ākaṅkheyya ce bhikkhave bhikkhu: ye me nātisālohitā petā kālakatā pasannacittā anussaranti tesam tam mahapphalā assa mahānisamsan - ti, silesv - ev' assa — pe — brūhetā suññāgārānam. Ākaṅkheyya ce bhikkhave bhikkhu: aratiratisaho assam na ca maiṁ arati saheyya. uppānam aratiṁ abhibhuya abhibhuya vihareyyan - ti, silesv - ev' assa paripūrakārī — pe — brūhetā suññāgārānam. Ākaṅkheyya ce bhikkhave bhikkhu: bhayabheravasaho assam na ca maiṁ bhaya-bheravaṁ saheyya, uppānam bhayabheravaṁ abhibhuya abhibhuya vihareyyan - ti. silesv - ev' assa paripūrakārī — pe — b. s. Ākaṅkheyya ce bhikkhave bhikkhu: catunnaṁ jhānānam ābhicetasikānam diṭṭhadhammasukhavihārānam nikāmalābhī assam akicchālābhī akasirālābhī ti, silesv - ev' assa paripūrakārī — pe — b. s. Ākaṅkheyya ce bhikkhave bhikkhu: ye te santā vimokhā atikkamma rūpe āruppa te kāyena phassitvā vihareyyan - ti, silesv - ev' assa paripūrakārī — pe — b. s.

Ākañkheyya ce bhikkhave bhikkhu: tiṇṇam samyojanānam parikkhayā sotāpanno assam avinipātadhammo niyato sambodhiparāyano ti. silesv-ev' assa paripūrakārī — pe — b. s. Ākañkheyya ce bhikkhave bhikkhu: tiṇṇam samyojanānam parikkhayā rāgadosamohānam tanuttā sakadāgāmī assam, sakid-eva imam lokam āgantvā dukkhass' antam kareyyan-ti, silesv-ev' assa paripūrakārī — pe — b. s. Ākañkheyya ce bhikkhave bhikkhu: pañcannam orambhāgiyānam samyojanānam parikkhayā opapātiko assam tatthaparinibbāyi anāvattidhammo tas-mā lokā ti. silesv-ev' assa paripūrakārī — pe — b. s. Ākañkheyya ce bhikkhave bhikkhu: anekavihitam iddhividham paccanubhavyayam. eko pi hutvā bahudhā assam, bahudhā pi hutvā eko assam, āvibhāvam tirobhāvam tirokuddam tiropākāram tiropabbatam asajjamāno gaccheyyam seyyathā pi ākāse, paṭhaviyā pi ummujjanimujjam kareyyam seyyathā pi udake, udake pi abhijjamāne gaccheyyam seyyathā pi paṭhaviyam, ākāse pi pallañkena kameyyam seyyathā pi pakkhī sakuno, ime pi candimasuriye evam mahiddhike evam mahānubhāve pāñinā parimaseyyam parimajjeyyam. yāva brahmalokā pi kāyena vasam vatteyyan-ti. silesv-ev' assa paripūrakārī — pe — b. s. Ākañkheyya ce bhikkhave bhikkhu: dibbāya sotadhātuvā visuddhāva atikkantamānusikāya ubho sadde suneyyam. dibbe ca mānuse ca. ye dūre santike cāti, silesv-ev' assa paripūrakārī — pe — b. s. Ākañkheyya ce bhikkhave bhikkhu: parasattānam parapuggalānam cetasā ceto paricca pajāneyyam: sarāgam vā cittam: sarāgam cittam-ti pajāneyyam. vitarāgam vā cittam: vitarāgam cittam-ti pajāneyyam, sadosam vā cittam: sadosam cittam-ti pajāneyyam, vitadosam vā cittam: vitadosam cittam-ti pajāneyyam, samoham vā cittam: samoham cittam-ti pajāneyyam, vitamoham vā cittam: vitamoham cittam-ti pajāneyyam, sañkhittam vā cittam: sañkhittam cittam-ti pajāneyyam, vikkhittam vā cittam: vikkhittam cittam-ti pajāneyyam. mahaggatam vā cittam: mahaggatam cittam-ti pajāneyyam, amahaggatam vā cittam: amahaggatam cittam-ti pajāneyyam, sa-uttaram vā cittam: sa-uttaram cittam-ti pajāneyyam, anuttaram vā cittam: anuttaram cittam-ti pajāneyyam, samāhitam vā cittam: samā-

hitam cittam - ti pajāneyyam, asamāhitam vā cittam: asamāhitam cittam - ti pajāneyyam, vimuttam vā cittam: vimuttam cittam - ti pajāneyyam, avimuttam vā cittam: avimuttam cittam - ti pajāneyyan - ti, silesv - ev' assa paripūrakārī — pe — b. s. Ākañkheyya ce bhikkhave bhikkhu: anekavihitam pubbenivāsam anussareyyam, seyyathidañ: ekam - pi jātin dve pi jātiyo tisso pi jātiyo catasso pi jātiyo pañca pi jātiyo dasa pi jātiyo visatim - pi jātiyo timsam - pi jātiyo cattālisam - pi jātiyo paññāsam - pi jātiyo jātisatam - pi jātisahassam - pi jātisatasahassam - pi, aneke pi samvaṭṭakappe aneke pi vivaṭṭakappe aneke pi samvaṭṭavivāṭṭakappe; amutr' āsim evamānāmo evamgutto evamvāṇo evamāhāro evam sukhadukkhapaṭisanivedi evamāyupariyanto. so tato cuto amutra udapādīm, tatrāp' āsim evamānāmo evamgutto evamvāṇo evamāhāro evam sukhadukkhapaṭisanivedi evamāyupariyanto. so tato cuto idhūpapanno ti. iti sākaram sa-uddesam anekavihitam pubbenivāsam anussareyyan - ti, silesv - ev' assa paripūrakārī — pe — b. s. Ākañkheyya ce bhikkhave bhikkhu: dibbena cakkhunā visuddhena atikkantamānusakena satte passeyyam cavamāne upapajjamāne. hīne pañte suvanṇe dubbaṇṇe sugate duggate yathākammūpage satte pajāneyyam: ime vata bhonto sattā kāyaduccaritenam samannāgatā vacīduccaritenam samannāgatā manoduccaritenam samannāgatā ariyānam upavādakā micchādiṭṭhikā micchādiṭṭhikammasamādānā. te kāyassa bhedā param - marañā apāyam duggatim vinipātam nirayam upapannā, ime vā pana bhonto sattā kāyasucaritenam samannāgatā vacīsucaritenam samannāgatā manosucaritenam samannāgatā ariyānam anupavādakā sammādiṭṭhikā sammādiṭṭhikammasamādānā. te kāyassa bhedā param - marañā sugatim saggam lokam upapannā ti, iti dibbena cakkhunā visuddhena atikkantamānusakena satte passeyyam cavamāne upapajjamāne, hīne pañte suvanṇe dubbaṇṇe sugate duggate yathākammūpage satte pajāneyyan - ti. silesv - ev' assa paripūrakārī aijhattam cetosamatham - anuyutto anirākatajjhāno vipassanāya samannāgato brūhetā suññāgārānam. Ākañkheyya ce bhikkhave bhikkhu: āsavānam khayā anāsavam cetovimuttim paññāvimuttim diṭṭhe va dhamme sayam abhiññāya sacchi-

katvā upasampajja vihareyyan - ti, silesv - ev' assa paripūrakārī ajjhattam cetosamatham - anuyutto anirākatajjhāno vi-passanāya samannāgato brūhetā suññāgārānam.

Sampannasilā bhikkhave viharatha sampannapātimokkhā, pātimokkhasaṁvarasāmyutā viharatha ācāragocarasampannā, aṇumattesu vajjesu bhayadassāvī, samādāya sikkhatha sikkhā-padesūti, iti yan - tam vuttam idam - etam paṭicca vuttan - ti.

Idam - avoca Bhagavā. Attamanā te bhikkhū Bhagavato bhāsitaṁ abhinandun - ti.

ĀKANKHEYASUTTAM CHATTHAM.

7.

Evam - me sutam. Ekaṁ samayaṁ Bhagavā Sāvatthiyam viharati Jetavane Anāthapiṇḍikassa ārāme. Tatra kho Bhagavā bhikkhū āmantesi: Bhikkhavo ti. Bhadante ti te bhikkhū Bhagavato paccassosum. Bhagavā etad - avoca:

Seyyathā pi bhikkhave vattham saṅkiliṭṭham malaggahitam, tam - enam rajako yasmim yasmim raṅgajāte upasam-hareyya, yadi nilakāya yadi pītakāya yadi lohitakāya yadi mañjetṭhakāya, dūrattavaṇṇam - ev' assa, aparisuddhavaṇṇam - ev' assa; tam kissa hetu: aparisuddhattā bhikkhave vatthassa; evam - eva kho bhikkhave citte saṅkiliṭṭhe duggati pāṭikaṅkhā. Seyyathā pi bhikkhave vattham parisuddham pariyo-datam, tam - enam rajako yasmim yasmim raṅgajāte upasam-hareyya, yadi nilakāya yadi pītakāya yadi lohitakāya yadi mañjetṭhakāya, surattavaṇṇam - ev' assa, parisuddhavaṇṇam - ev' assa; tam kissa hetu: parisuddhattā bhikkhave vatthassa; evam - eva kho bhikkhave citte asaṅkiliṭṭhe sugati pāṭikaṅkhā.

Katame ca bhikkhave cittassa upakkilesā: Abhijjhā-visamalobho cittassa upakkileso, byāpādo cittassa upakkileso, kodho c. u., upanāho c. u., makkho c. u., palāso c. u., issā c. u., macchariyam c. u., māyā c. u., sātheyyam c. u., thambho c. u., sārambho c. u., māno c. u., atimāno c. u., mado

c. u., pamādo cittassa upakkileso. Sa kho so bhikkhave bhikkhu: abhijjhāvisamalobho cittassa upakkileso ti iti viditvā abhijjhāvisamalobham cittassa upakkilesam pajahati. byāpādo cittassa upakkileso ti iti viditvā byāpādam cittassa upakkilesam pajahati. kodho... upanāho... makkho..., pañāso..., issā... macchariyam... māyā... sātHEYyam... thambho..., sārambho..., māno... atimāno..., mado... pamādo cittassa upakkileso ti iti viditvā pamādam cittassa upakkilesam pajahati. Yato kho bhikkhave bhikkhuno: abhijjhāvisamalobho cittassa upakkileso ti iti viditvā abhijjhāvisamalobho cittassa upakkileso pahīno hoti. byāpādo... kodho... upanāho... makkho... pañāso... issā... macchariyam... māyā... sātHEYyam... thambho..., sārambho..., māno..., atimāno... mado... pamādo cittassa upakkileso ti iti viditvā pamādo cittassa upakkileso pahīno hoti. so Buddhe aveccappasādena samannāgato hoti: Iti pi so Bhagavā arahañ samināsam buddho vijjācaranāsampanno sugato lokavidū anuttaro purisadammasārathi satthā devamanus-sānam buddho bhagavā ti; dhamme aveccappasādena saman-nāgato hoti: Svākkhāto Bhagavatā dhammo sandiṭṭhiko akāliko ehipassiko opanayiko paccattam veditabbo viññūhīti; saṅge aveccappasādena samannāgato hoti: Supaṭipanno Bhagavato sāvakasaṅgho. ujupaṭipanno Bhagavato sāvakasaṅgho, sāmīcipta-panno Bhagavato sāvakasaṅgho. yadidam cattāri purisayugāni attha purisapuggalā. esa Bhagavato sāvakasaṅgho āhuneyyo pāhuneyyo dakkhiṇeyyo añjalikaraṇīyo. anuttaram puññakkhettam lokassāti. Yathodhi kho pan' assa cattam hoti vantam muttam pahīnam paṭinissattham. So: Buddhe aveccappasādena samannāgato 'mhit labhati atthavedam. labhati dhammavedam. labhati dhammūpasamhitam pāmuujjam. pamuditassa pīti jāyati, pītimanassa kāyo passambhati. passaddhakāyo sukham vedeti, sukhino cittam samādhiyati: dhamme aveccappasādena samannāgato 'mhit labhati atthavedam. labhati dhammavedam, labhati dhammūpasamhitam pāmuujjam. pamuditassa pīti jāyati, pītimanassa kāyo passambhati. passaddhakāyo sukham vedeti, sukhino cittam samādhi-

yati; saṅghe aveccappasādena samannāgato 'mhi ti labhati atthavedam, labhati dhammavedam, labhati dhammūpasamhitam pāmujjam, pamuditassa pīti jāyati, pītimanassa kāyo passambhati, passaddhakāyo sukham vedeti, sukhino cittam samādhiyati. Yathodhi kho pana me cattam vantam muttam pahinam paṭinissaṭṭhan - ti labhati atthavedam, labhati dhammavedam, labhati dhammūpasamhitam pāmujjam, pamuditassa pīti jāyati, pītimanassa kāyo passambhati, passaddhakāyo sukham vedeti, sukhino cittam samādhiyati.

Sa kho so bhikkhave bhikkhu evamisilo evamidhammo evampañño sālināñ - ce pi piṇḍapātam bhunjati vicitakālakam anekasūpam anekabyañjanam n' ev' assa tam hoti antarāyāya. Seyyathā pi bhikkhave vattham saṅkiliṭṭham malaggahitam accham udakam āgamma parisuddham hoti pariodyatam. ukkāmukham vā pan' āgamma jātarūpam parisuddham hoti pariodyatam, evam - eva kho bhikkhave bhikkhu evamisilo evamidhammo evampañño sālināñ - ce pi piṇḍapātam bhunjati vicitakālakam anekasūpam anekabyañjanam n' ev' assa tam hoti antarāyāya.

So mettāsaḥagatena cetasā ekam disam pharitvā viharati, tathā dutiyam, tathā tatiyam, tathā catutthim, iti uddhamadho tiriyan sabbadhi sabbatthatāya sabbāvantam lokam mettāsaḥagatena cetasā vipulena mahaggatena appamānena averena abyābajjhena pharitvā viharati. Karuṇāsaḥagatena cetasā — pe — muditāsaḥagatena cetasā — upekhāsaḥagatena cetasā ekam disam pharitvā viharati, tathā dutiyam, tathā tatiyam, tathā catutthim, iti uddhamadho tiriyan sabbadhi sabbatthatāya sabbāvantam lokam upekhāsaḥagatena cetasā vipulena mahaggatena appamānena averena abyābajjhena pharitvā viharati.

So: Atthi idam. atthi hīnam atthi pañitam, atthi imassa saññāgatassa uttarim nissaraṇan - ti pajānāti. Tassa evam jānato evam passato kāmāsavā pi cittam vimuccati, bhavāsavā pi cittam vimuccati. avijjāsavā pi cittam vimuccati, vimuttasmim vimuttam iti nāñānī hoti; khīnā jāti, vusitam brahmacariyam. katham karanīyam nāparam itthattāyati pa-

jānāti. Ayam vuccati bhikkhave bhikkhu sināto antarena sinānenāti.

Tena kho pana samayena Sundarikabhāradvājo brāhmaṇo Bhagavato avidūre nisinno hoti. Atha kho Sundarikabhāradvājo brāhmaṇo Bhagavantam etad-avoca: Gacchati pana bhavaṁ Gotamo Bāhukam nadīm sināyitun - ti. — Kim brāhmaṇa Bāhukāya nadiyā, kim Bāhukā nadī karissatī. — Mokkhasammata hi bho Gotama Bāhukā nadī bahujanassa, puññasammata hi bho Gotama Bāhukā nadī bahujanassa. Bāhukāya ca pana nadiyā bahujano pāpam katham kammaṁ pavāhetīti. Atha kho Bhagavā Sundarikabhāradvājam brāhmaṇam gāthāhi ajjhabhāsi:

Bāhukam Adhikakkañ - ca, Gayam Sundarikām - api,
Sarassatim Payāgañ - ca, atho Bāhumatim nadīm

Niccam-pi bālo pakkhanno kanhakammo na sujjhati,
kim Sundarikā karissati. kim - Payāgo. kim - Bāhukā nadī.

Verim katakibbisai naram
na hi nam sodhaye pāpākamnūnam;
suddhassa ve sadā phaggu. suddhass uposatho sadā,
suddhassa sucikammassa sadā sampajjate vatam.

Idh' eva sināhi brāhmaṇa.
sabbabhūtesu karohi khemataṁ;
sace musā na bhanasi. sace pāṇam na himsasi.
Sace adinnam n' ādiyasi. saddahāuo amaccharī.
kim kāhasi Gayam gantvā. udapāno pi te Gayā ti.

Evaṁ vutte Sundarikabhāradvājo brāhmaṇo Bhagavantam etad-avoca: Abhikkantam bho Gotama. abhikkantam bho Gotama. Seyyathā pi bho Gotama nikujjitatām vā ukkujjeyya. patīcchannam vā vivareyya. mūlhassa vā maggam ācikkheyya. andhakāre vā telapajjotam dhāreyya: cakkhumanto rūpāni dakkhīntiti. evam-evam bhotā Gotamena anekapariyāyena dhammo pakāsito. Esāham bhavantam Gotamam saraṇam gacchāmi dhammañ - ca bhikkhusaṅghañ - ca. Labheyyāhaṁ bhoto Gotamassa santike pabbajjaṁ. labheyyam upasampadan - ti. Alattha kho Sundarikabhāradvājo brāhmaṇo Bhagavato santike pabbajjaṁ. alattha upasampadam. Acirū-

pasampanno kho pan' āyasmā Bhāradvājo eko vūpakaṭṭho appamatto ātāpi pahitatto viharanto nacirass' eva yass' at-thāya kulaputtā samma - d - eva agārasmā anagāriyam pabbajanti tad-anuttaram brahmacariyapariyosānam ditṭhe va dhamme sayam abhiññāya sacchikatvā upasampajja vihāsi; khīnā jāti, vusitam brahmacariyam. katain karaṇiyam nāparam itthattāyāti abbhaññāsi. aññataro kho pan' āyasmā Bhāradvājo arahatain ahositi.

VATTHŪPAMASUTTAM SATTAMAM.

8.

Evam - me sutam. Ekam samayam Bhagavā Sāvatthiyam viharati Jetavane Anāthapiṇḍikassa ārāme. Atha kho āyasmā Mahācundo sāyanhasamaya in patisallāna vuṭṭhito yena Bhagavā ten upasaṅkami. upasaṅkamitvā Bhagavantam abhivādetvā ekamantam nisidi. Ekamantam nisinno kho āyasmā Mahācundo Bhagavantam etad - avoca: Yā imā bhante anekavihitā ditṭhiyo loke uppajjanti attavādapaṭisam-yuttā vā lokavādapaṭisam-yuttā vā. ādim - eva nu kho bhante bhikkhuno manasikaroto evam - etāsam diṭṭhinam pahānam hoti. evam - etāsam diṭṭhinam paṭinissaggo hotiti.

Yā imā Cunda anekavihitā ditṭhiyo loke uppajjanti attavādapaṭisam-yuttā vā lokavādapaṭisam-yuttā vā, yattha c' etā diṭṭhiyo uppajjanti yattha ca anusenti yattha ca samudācaranti. tam: n' etam mama, n' eso 'ham - asmi, na mēso attā ti evam - etam yathābhūtam sammappaññāya passato evam - etāsam diṭṭhinam pahānam hoti, evam - etāsam diṭṭhinam paṭinissaggo hoti. Thānam kho pan' etam Cunda vijjati yam idh' ekacco bhikkhu vivicca' eva kāmehi vivicca akusalehi dhammehi savitakkam savicāram vivekajam pīti-sukham paṭhamam jhānam upasampajja vihareyya; tassa evam - assa: sallekhenā viharāmiti. Na kho pan' ete Cunda ariyassa vinaye sallekhā vuccanti. diṭṭhadhammasukhavihāra

ete ariyassa vinaye vuccanti. Thānam kho pan' etam Cunda
 vijjati yam idh' ekacco bhikkhu vitakkavicārānam vūpasamā
 ajjhattam sampasādanam cetaso ekodibhāvam avitakkam
 avicāram samādhijam pītisukham dutiyam jhānam upasam-
 pajja vihareyya; tassa evam - assa: sallekhenā viharāmīti. .
 Na kho pan' ete... vuccanti. Thānam kho pan' etam Cunda
 vijjati yam idh' ekacco bhikkhu pītiyā ca virāgā upekhako
 ca vihareyya sato ca sampajāno sukhañ - ca kāyena paṭisam-
 vedeyya yan - tanī arīyā ācikkhanti: upekhako satimā sukha-
 vihāri ti tatiyam jhānam upasampajja vihareyya; tassa
 evam - assa: sallekhenā viharāmīti. Na kho pan' ete...
 vuccanti. Thānam kho pan' etam Cunda vijjati yam idh'
 ekacco bhikkhu sukhassa ca pahānā dukkhassa ca pahānā
 pubbe va somanassadomanassānam atthagamā adukkham
 asukham upekhāsatipārisuddhim catuttham jhānam upasam-
 pajja vihareyya; tassa evam - assa: sallekhenā viharāmīti.
 Na kho pan' ete Cunda ariyassa vinaye sallekha vuccanti
 diṭṭhadhammasukhavihārā ete ariyassa vinaye vuccanti.
 Thānam kho pan' etam Cunda vijjati yam idh' ekacco bhik-
 khu sabbaso rūpasaññānam samatikkamā paṭigbasaññānam
 atthagamā nānattasaññānam amanasikārā ananto ākāso ti
 ākāsānañcāyatanaṁ upasampajja vihareyya; tassa evam - assa:
 sallekhenā viharāmīti. Na kho pan' ete Cunda ariyassa vi-
 naye sallekha vuccanti, santā ete vihārā ariyassa vinaye
 vuccanti. Thānam kho pan' etam Cunda vijjati yam idh'
 ekacco bhikkhu sabbaso ākāsānañcāyatanaṁ samatikkamma
 anantam viññāṇan - ti viññāṇañcāyatanaṁ upasampajja vi-
 hareyya; tassa evam - assa: sallekhenā viharāmīti. Na kho
 pan' ete Cunda .. vuccanti. Thānam kho pan' etam Cunda
 vijjati yam idh' ekacco bhikkhu sabbaso viññāṇañcāyatanaṁ
 samatikkamma na - thi kiñciti ākiñcaññāyatanaṁ upasam-
 pajja vihareyya; tassa evam - assa: sallekhenā viharāmīti.
 Na kho pan' ete Cunda .. vuccanti. Thānam kho pan' etam
 Cunda vijjati yam idh' ekacco bhikkhu sabbaso ākiñcaññā-
 yatanam samatikkamma nevasaññāsaññāyatanaṁ upasam-
 pajja vihareyya; tassa evam - assa: sallekhenā viharāmīti.

Na kho pan' ete Cunda ariyassa vinaye sallekhā vuccanti,
santā ete vihārā ariyassa vinaye vuccanti.

Idha kho pana vo Cunda sallekho karaṇīyo: Pare vi-himsakā bhavissanti, mayam - ettha avihimsakā bhavissāmāti sallekho karaṇīyo. Pare pāṇātipātī bhavissanti, mayam - ettha pāṇātipātā paṭiviratā bhavissāmāti sallekho karaṇīyo. Pare adinnādāyī bhavissanti, mayam - ettha adinnādānā paṭiviratā bhavissāmāti s. k. Pare abrahmacārī bhavissanti, mayam - ettha brahmacārī bhavissāmāti s. k. Pare musāvādī bhavissanti, mayam - ettha musāvādā paṭiviratā bhavissāmāti s. k. Pare pisuṇāvācā bhavissanti, mayam - ettha pisuṇāya vācāya paṭiviratā bhavissāmāti s. k. Pare pharusāvācā bhavissanti, mayam - ettha pharusāya vācāya paṭiviratā bhavissāmāti s. k. Pare samphappalāpī bhavissanti, mayam - ettha samphappalāpā paṭiviratā bhavissāmāti s. k. Pare abhijjhālū 'bhavissanti, mayam - ettha anabhijjhālū bhavissāmāti s. k. Pare byāpanna-cittā bhavissanti, mayam - ettha abyāpannacittā bhavissāmāti s. k. Pare micchādiṭṭhī bhavissanti, mayam - ettha sammādiṭṭhī bhavissāmāti s. k. Pare micchāsaṅkappā bhavissanti, mayam - ettha sammāsaṅkappā bhavissāmāti s. k. Pare micchāvācā bhavissanti, mayam - ettha sammāvācā bhavissāmāti s. k. Pare micchakammantā bhavissanti, mayam - ettha sammākammantā bhavissāmāti s. k. Pare micchāājīvā bhavissanti, mayam - ettha sammāājīvā bhavissāmāti s. k. Pare micchāvāyāmā bhavissanti, mayam - ettha sammāvāyāmā bhavissāmāti s. k. Pare micchāsatī bhavissanti, mayam - ettha sammāsatī bhavissāmāti s. k. Pare micchāsamādhī bhavissanti, mayam - ettha sammāsamādhī bhavissāmāti s. k. Pare micchāñāñī bhavissanti, mayam - ettha samumāñāñī bhavissāmāti s. k. Pare micchāvimutti bhavissanti, mayam - ettha sammāvimutti bhavissāmāti s. k. Pare thīnamiddhapariyuṭṭhitā bhavissanti, mayam - ettha vigatathīnamiddhā bhavissāmāti s. k. Pare uddhatā bhavissanti, mayam - ettha anuddhatā bhavissāmāti s. k. Pare vecikiechī bhavissanti, mayam - ettha tiṇṇavici-kicchā bhavissāmāti s. k. Pare kodhanā bhavissanti, mayam - ettha akkodhanā bhavissāmāti s. k. Pare upanāhī bhavissanti, mayam - ettha anupanāhī bhavissāmāti s. k.

Pare makkhī bhavissanti, mayam - ettha amakkhī bhavissāmāti s. k. Pare palāsī bhavissanti, mayam - ettha apalāsī bhavissāmāti s. k. Pare issukī bhavissanti, mayam - ettha anissukī bhavissāmāti s. k. Pare maccharī bhavissanti, mayam - ettha amaccharī bhavissāmāti s. k. Pare saṭhā bhavissanti, mayam - ettha asaṭhā bhavissāmāti s. k. Pare māyāvī bhavissanti, mayam - ettha amāyāvī bhavissāmāti s. k. Pare thaddhā bhavissanti, mayam - ettha atthaddhā bhavissāmāti s. k. Pare atimānī bhavissanti, mayam - ettha anati-mānī bhavissāmāti s. k. Pare dubbacā bhavissanti, mayam - ettha suvacā bhavissāmāti s. k. Pare pāpamittā bhavissanti, mayam - ettha kalyāṇamittā bhavissāmāti s. k. Pare pamattā bhavissanti, mayam - ettha appamattā bhavissāmāti s. k. Pare assaddhā bhavissanti, mayam - ettha sadlhā bhavissāmāti s. k. Pare ahirikā bhavissanti, mayam - ettha hirimānā bhavissāmāti s. k. Pare anottāpī bhavissanti, mayam - ettha ottāpī bhavissāmāti s. k. Pare appassutā bhavissanti, mayam - ettha bahussutā bhavissāmāti s. k. Pare kusitā bhavissanti, mayam - ettha āraddhaviriyā bhavissāmāti s. k. Pare muṭṭhassatī bhavissanti, mayam - ettha upaṭṭhitasatī bhavissāmāti s. k. Pare duppaññā bhavissanti, mayam - ettha paññāsampannā bhavissāmāti s. k. Pare sanditṭhiparāmāsi-ādhānagāhi-duppaṭinissaggī bhavissanti, mayam - ettha asanditṭhiparāmāsi-anādhānagāhi-suppaṭinissaggī bhavissāmāti sallekho karaṇīyo.

Cittuppādām - pi kho aham Cunda kusalesu dhammesu bahukāram vadāmī, ko pana vādo kāyena vācāya anuvidhiyanāsu. Tasmātiha Cunda: Pare vibhimsakā bhavissanti, mayam - ettha avibhimsakā bhavissāmāti cittam uppādetabbam. Pare pāṇātipatī bhavissanti, mayam - ettha pāṇātipatā paṭiviratā bhavissāmāti cittam uppādetabbam — pe —. Pare sanditṭhiparāmāsi-ādhānagāhi-duppaṭinissaggī bhavissanti, mayam - ettha asanditṭhiparāmāsi-anādhānagāhi-suppaṭinissaggī bhavissāmāti cittam uppādetabbam.

Seyyathā pi Cunda visamo maggo, tassāssa añño samo maggo parikkamanāya, seyyathā pi pana Cunda visamam tittham, tassāssa añnam samam tittham parikkamanāya,

evam - eva kho Cunda vihimsakassa purisapuggalassa avihiṁsā hoti parikkamanāya. pāṇatipātissa purisapuggalassa pāṇatipātā veramaṇī hoti parikkamanāya. adinnādāyissa p. adinnādānā veramaṇī h. p., abrahmacārissa p. brahmacariyām h. p., musāvādissa p. musāvādā veramaṇī h. p., pisuṇāvācassa p. pisuṇāya vācāya veramaṇī h. p., pharusāvācassa p. pharusāva vācāya veramaṇī h. p., samphappalāpissa p. samphappalāpā veramaṇī h. p., abhijjhālussa p. anabhijjhā h. p., bāpannacittassa p. abyāpādo h. p., micchādiṭṭhissa p. sammāliṭṭhi h. p., micchāsaṅkappassa p. sammāsaṅkappo h. p., micchāvācassa p. sammāvācā h. p., micchākammatassā p. sammākammanto h. p., micchāājivassa p. sammāājivo h. p., micchāvāyāmassa p. sammāvāyāmo h. p., micchāsatissa p. sammāsatī h. p., micchāsamādhissa p. sammāsamādhi h. p., micchānāpissa p. sammānāpām h. p., micchāvimuttissa p. sammāvimutti h. p., thīnamiddhapariyūṭhitassa p. vigata-thīnamiddhatā h. p., uddhatassa p. anuddhaccaṁ h. p., vecikiechissa p. tiṇavicekicchatā h. p., kodhanassa p. akkodho h. p., upanāhissa p. anupanāho h. p., makkhissa p. amakkho h. p., paṭṭasissa p. apaṭṭaso h. p., issukissa p. anissā h. p., maccharissa p. amaccharivām h. p., saṭhassa p. asāṭheyyyām h. p., māyāvissa p. amāvā h. p., thaddhassa p. atthaddhiyām h. p., atimānissa p. anatimāno h. p., dubbacassa p. sovacastā h. p., pāpamittassa p. kalyāṇamittatā h. p., pamattassa p. appamādo h. p., assaddhassa p. saddhā h. p., ahirikassa p. kīri h. p., anottāpissa p. ottappaṁ h. p., appassutassa p. bāhusaccām h. p., kusītassa p. viriyārambho h. p., muṭṭhasatissi p. upatthitasatitā h. p., duppaññassa p. paññāsampadā h. p., sanditthiparāmāsi-ādhānagāhi-duppaṭinissaggissa purisapuggalassa asanditthiparāmāsi-anādhānagāhi-suppaṭinissaggita hoti parikkamanāva.

Seyyathā pi Cunda ye keci akusalā dhammā sabbe te adhibhāvāṅgamaniyā, ye keci kusalā dhammā sabbe te upari-bhāvāṅgamaniyā. evam - eva kho Cunda vihimsakassa purisapuggalassa avihiṁsā hoti uparibhāvāya. pāṇatipātissa purisapuggalassa pāṇatipātā veramaṇī hoti uparibhāvāya. adinnādāyissa — pe — sanditthiparāmāsi-ādhānagāhi-duppaṭinissag-

gissa purisapuggalassa asanditthiparāmāsi-anādhānagāhi-suppatinissaggitā hoti uparibhāvāya.

So vata Cunda attanā palipalipanno param palipalipannam uddharissatiti n' etam thānam vijjati. So vata Cunda attanā apalipalipanno param palipalipannam uddharissatiti thānam - etam vijjati. So vata Cunda attanā adanto avinīto aparinibbuto param damessati vinessati parinibbāpessatiti n' etam thānam vijjati. So vata Cunda attanā danto vinīto parinibbuto param damessati vinessati parinibbāpessatiti thānam - etam vijjati. Evam - eva kho Cunda vihimsakassa purisapuggalassa avihimsā hoti parinibbānāya. pāṇātipātissa purisapuggalassa pāṇātipātā veramañi hoti parinibbānāya. adinnādāyissa p. adinnādānā veramañi h. p.. abrahmacārissa p. brahmacariyam h. p.. musāvādissa p. musāvādā veramañi h. p., pisuṇāvācassa p. pisuṇāya vācāya veramañi h. p., pharusāvācassa p. pharusāya vācāya veramañi h. p.. samphappalāpissa p. samphappalāpā veramañi h. p.. abhijjhālussa p. anabhijjhā h. p., byāpannacittassa p. abyāpādo h. p.. micchādiṭṭhissa p. sammādiṭṭhi h. p.. micchāsaṅkappassa p. sammāsaṅkappo h. p.. micchāvācassa p. sammāvācā h. p.. micchākammantassa p. sammākammanto h. p., micchājivassa p. sammājīvo h. p., micchāvāyāmassa p. sammāvāyāmo h. p.. micchāsatissa p. sammāsatī h. p.. micchāsamādhissa p. sammāsamādhī h. p.. micchāñāṇissa p. sammāñāṇam h. p.. micchāvimuttissa p. sammāvimutti h. p.. thīnamiddhapariyūṭhitassa p. vigatathīnamiddhatā h. p.. uddhatassa p. anuddhaccam h. p.. vecikicchissa p. tīṇavicikechata h. p.. kodhanassa p. akkodho h. p.. upanāhissa p. anupanāhō h. p.. makkhissa p. amakkho h. p.. paṭasissa p. apaṭāso h. p.. issukissa p. anissā h. p.. maccharissa p. amacchariyam h. p.. saṭhassa p. asāṭheyyam h. p.. māyāvissa p. amāyā h. p., thad-dhassa p. atthaddhiyam h. p.. atimānissa p. anatimāno h. p.. dubbacassa p. sovacassatā h. p.. pāpamittassa p. kalyāna-mittatā h. p.. pamattassa p. appamādo h. p.. assaddhassa p. saddhā h. p.. ahirikassa p. hirī h. p.. anottāpissa p. ottappam h. p.. appassutassa p. bāhusaccam h. p.. kusītassa p. viriyā-rambho h. p.. muṭṭha-satissa upaṭṭhitasatitā h. p.. duppaññassa

p. paññāsampadā h. p., sandīṭhiparāmāsi-ādhānagāhi-duppaṭinissaggissa purisapuggalassa asandiṭhiparāmāsi-anādhānagāhi-suppaṭinissaggitā hoti parinibbānāya.

Iti kho Cunda desito mayā sallekhapariyāyo, desito cittuppādapariyāyo, desito parikkamanapariyāyo, desito upari-bhāvapariyāyo, desito parinibbānapariyāyo. Yaṁ kho Cunda satthārā karaṇiyam sāvakānam hitesinā anukampakena anukampai upādāya kataṁ vo taṁ mayā. Etāni Cunda rukkhamūlāni, etāni suññāgārāni. Jhāyatha Cunda, mā pamādattha, ma pacchā vippaṭisārino ahuvattha, ayam vo amhākam anusāsanī ti.

Idam - avoca Bhagavā. Attamano āyasmā Mahācundo Bhagavato bhāsitam abhinandīti.

SALLEKHASUTTAṂ ATṬHAMAM.

9.

Evam - me sutam. Ekanā samayam Bhagavā Sāvattihīyam viharati Jetavaue Anāthapiṇḍikāssā ārāme. Tatra kho āyasmā Sāriputto bhikkhū āmantesi: Bhikkhavo ti. Āvuso ti kho te bhikkhū āyasmato Sāriputtassa paccassosum. Āyasmā Sāriputto etad - avoca:

Sammādiṭṭhi sammādiṭṭhitī āvuso vuccati. Kittāvatā nu kho āvuso ariyasāvako sammādiṭṭhi hoti, ujugatā 'ssa diṭṭhi, dhamme aveccappasādena samaññāgato, āgato imam sad-dhamman - ti. — Dūrato pi kho mayam āvuso āgaccheyyāma āyasmato Sāriputtassa santike etassa bhāsitassa attham - aññātuṁ. sādhu vat' āyasmantam yeva Sāriputtam paṭibhātu etassa bhāsitassa attho. āyasmato Sāriputtassa sutvā bhikkhū dhāres-santiti. — Tena h' āvuso suññātha, sādhukam manasikarotha, bhāsissāmiti. Evam - āvuso ti kho te bhikkhū āyasmato Sāriputtassa paccassosum. Āyasmā Sāriputto etad - avoca:

Yato kho āvuso ariyasāvako akusalāñ - ca pajānāti aku-salamūlañ - ca pajānāti, kusalāñ - ca pajānāti kusalāñ - ca

pajānāti, ettāvatā pi kho āvuso ariyasāvako sammāditthi hoti, ujugatā 'ssa diṭṭhi, dhamme aveccappasādena samannāgato. āgato imam saddhammam. Katamañ pan' āvuso akusalam, katamam akusalamūlam, katamam kusalam, katamañ kusalamūlam: Pāṇātipāto kho āvuso akusalam, adinnādānam akusalam, kāmesu micchācāro akusalam, musavādo akusalam, pisuñā vācā akusalam, pharusā vācā akusalam, samphappalāpo akusalam, abhijjhā akusalam, byāpādo akusalam, micchādiṭṭhi akusalam. Idam vuccat' āvuso akusalam. Katamañ-c' āvuso akusalamūlam: Lobho akusalamūlam, doso akusalamūlam, moho akusalamūlam. Idam vuccat' āvuso akusalamūlam. Katamañ-c' āvuso kusalam: Pāṇātipātā veramañi kusalam, adinnādānā veramañi kusalam, kāmesu micchācārā veramañi kusalam, musavādā veramañi kusalam, pisuñāya vācāya veramañi kusalam, pharusāva vācāya veramañi kusalam, samphappalāpā veramañi kusalam, anabhijjhā kusalam, abyāpādo kusalam, sammāditthi kusalam. Idam vuccat' āvuso kusalam. Katamañ-c' āvuso kusalamūlam: Alobhō kusalamūlam, adoso kusalamūlam, amoho kusalamūlam. Idam vuccat' āvuso kusalamūlam. Yato kho āvuso ariyasāvako evam akusalam pajānāti evam akusalamūlam pajānāti, evam kusalam pajānāti evam kusalamūlam pajānāti, so sabbaso rāgānusayam pahāya paṭighānusayam paṭivinodetvā asmiti ditthimānānusavam samūhanityā avijjam pahāva vijjam uppādetvā diṭṭhe va dhamme dukkhass' antakaro hoti. Ettāvatā pi kho āvuso ariyasāvako sammāditthi hoti ujugatā 'ssa diṭṭhi, dhamme aveccappasādena samannāgato, āgato imam saddhamman-ti.

Sādh' āvuso ti kho te bhikkhū āyasmato Sāriputtassa bhāsitam abhinanditvā anumoditvā āyasmantam Sāriputtam uttarim pañham apucchum: Siyā pan' āvuso añño pi pariyāyo yathā ariyasāvako sammāditthi hoti, ujugatā 'ssa diṭṭhi, dhamme aveccappasādena samannāgato, āgato imam saddhamman-ti. — Siyā āvuso. Yato kho āvuso ariyasāvako āhārañ-ca pajānāti āhārasamudayañ-ca pajānāti āhāranirodhañ-ca pajānāti āhāranirodhlagāminī-patiपadañ-ca pajānāti, ettāvatā pi kho āvuso ariyasāvako sammāditthi hoti, ujugatā 'ssa diṭṭhi, dhamme aveccappasādena samannāgato, āgato

imam saddhammam. Katamo pan' āvuso āhāro, katamo āhārasamudayo, katamo āhāranirodho, katamā āhāranirodhagāminī-paṭipadā: Cattāro 'me āvuso āhārā bhūtānam vā sattānam tħitiyā sambhavesinām vā anuggahāya. katame cattāro: Kabalimkāro āhāro olāriko vā sukhumo vā, phasso dutiyo, manosañcetanā tatiyo, viññānam catuttho. Tañhāsamudayā āhārasamudayo, tañhānirodhā āhāranirodho, ayam eva ariyo atthañgiko maggo āhāranirodhagāminī-paṭipadā, seyyathidañ: sammādiṭṭhi sammāsañkappo sammāvācā sammākammanto sammājīvo sammāvāyāmo sammāsati sammāsamādhi. Yato kho āvuso ariyasāvako evam āhāram pajānāti, evam āhārasamudayam pajānāti. evam āhāranirodhām pajānāti. evam āhāranirodhagāminī-paṭipadām pajānāti, so sabbaso rāgañusayañ pahāya paṭighānusayañ paṭivinodetvā asmiti diṭṭhimānānusayañ samūhanitvā avijjam pahāya vijjam uppādetvā diṭṭhe va dhamme dukkhass' antakaro hoti. Ettāvatā pi kho āvuso ariyasāvako sammādiṭṭhi hoti, ujugatā ssa diṭṭhi. dhamme aveccappasādena samannāgato, āgato imam saddhamman - ti.

Sādh' āvuso ti kho te bhikkhū āyasmato Sāriputtassa bhāsitam abhinanditvā anumoditvā āyasmantam Sāriputtam uttarim pañham apuechum: Siyā pan' āvuso añño pi parivāyo yathā ariyasāvako sammādiṭṭhi hoti — pe — āgato imam saddhamman - ti. — Siyā āvuso. Yato kho āvuso ariyasāvako dukkhañ - ca pajānāti dukkhasamudayañ - ca pajānāti dukkhanirodhañ - ca pajānāti dukkhanirodhagāminī-paṭipadañ - ca pajānāti. ettāvatā pi kho āvuso ariyasāvako sammādiṭṭhi hoti, ujugatā ssa diṭṭhi. dhamme aveccappasādena samannāgato, agato imam saddhammam. Katamam pan' āvuso dukkhañ, katamo dukkhasamudayo, katamo dukkhanirodho, katamā dukkhanirodhagāminī-paṭipadā. Jāti pi dukkhā, jarā pi dukkhā, byādhī pi dukkhā, marañam - pi dukkhañ, sokaparideva dukkhadomanassupāyāsā pi dukkhā, yam - p' icchañ na labhati tam - pi dukkhani, sañkhittena pañc' upādānakkhandhā dukkhā. Idam vuccat āvuso dukkhañ. Katamo c' āvuso dukkhasamudayo: Yā 'yam tañhā ponobhavikā nandirāga-sahagatā tatrataträbhinandini, seyyathidañ: kāmatañhā bhava-

tañhā vibhavatañhā, ayam vuccat' āvuso dukkhasamudayo. Katamo c' āvuso dukkhanirodho: Yo tassā yeva tañhāya asesavirāganirodho cāgo pañinissaggo mutti anālayo, ayam vuccat' āvuso dukkhanirodho. Katamā c' āvuso dukkhanirodthagāminī-pañipadā: Ayam - eva ariyo atthañgiko maggo dukkhanirodthagāminī-pañipadā, seyyathidam: sammādiñhi — pe — sammāsamādhi. Yato kho āvuso ariyasāvako evam dukkham pajānāti, evam dukkhasamudayam pajānāti, evam dukkhanirodham pajānāti, evam dukkhanirodthagāminī-pañipadam pajānāti, so sabbaso rāgānusayaṁ pahāya pañighānusayaṁ pañivinodetvā — pe —. Ettāvatā pi kho... saddhamman - ti.

Sādh' āvuso ti kho... apucchum: Siyā pan' āvuso añño pi pariyāyo yathā ariyasāvako sammādiñhi hoti — pe — āgato imam saddhamman - ti. — Siyā āvuso. Yato kho āvuso ariyasāvako jarāmarañāñ - ca pajānāti jarāmarañasamudayañ - ca pajānāti jarāmarañanirodhañ - ca pajānāti jarāmarañanirodthagāminī-pañipadañ - ca pajānāti, ettāvatā pi kho... saddhammam. Katamam pan' āvuso jarāmarañam, katamo jarāmarañasamudayo, katamo jarāmarañanirodho, katamā jarāmarañanirodthagāminī-pañipadā: Yā tesam tesam sattānam tamhi tamhi sattanikāye jarā jīrañatā khañdiccam pāliccam valittacatā. āyuno saṁhāni indriyānam paripāko, ayam vuccat' āvuso jarā. [Katamañ - c' āvuso marañam:] Yam tesam tesam sattānam tamhā tamhā sattanikāyā cuti cavanatā bhedo antaradhānam maccumarañam kālakiriyā, khandhānam bhedo kalebarassa nikkhepo, idam vuccat' āvuso marañam. Iti ayañ - ca jarā idañ - ca marañam idam vuccat' āvuso jarāmarañam. Jātisamudayā jarāmarañasamudayo, jātinirodhā jarāmarañanirodho, ayam - eva ariyo atthañgiko maggo jarāmarañanirodthagāminī-pañipadā, seyyathidam: sammādiñhi — pe — sammāsamādhi. Yato kho āvuso ariyasāvako evam jarāmarañam pajānāti, evam jarāmarañasamudayam pajānāti, evam jarāmarañanirodham pajānāti, evam jarāmarañanirodthagāminī-pañipadam pajānāti, so sabbaso rāgānusayaṁ pahāya pañighānusayaṁ pañivinodetvā — pe —. Ettāvatā pi kho... saddhamman - ti.

Sādh' āvuso ti kho... apucchum: Siyā pan' āvuso —

pe —. — Siyā āvuso. Yato kho āvuso ariyasāvako jātiñ-ca pajānāti jātisamudayañ-ca pajānāti jātinirodhañ-ca pajānāti jātinirodhagāminī-paṭipadañ-ca pajānāti, ettāvatā pi kho... saddhammām. Katamā pan' āvuso jāti, katamo jātisamudayo, katamo jātinirodho, katamā jātinirodhagāminī-paṭipadā: Yā tesam tesam sattānam tamhi tamhi sattanikāye jāti sañjāti okkanti abhinibbatti, khandhānam pātubhāvo āyatanānam paṭilābho, ayam vuccat' āvuso jāti. Bhavasamudayā jātisamudayo, bhavanirodhā jātinirodho, ayam - eva ariyo atṭhangiko maggo jātinirodhagāminī-paṭipadā, seyyathidam: sammādiṭṭhi — pe — sammāsamādhi. Yato kho āvuso ariyasāvako evam jātiñ pajānāti, evam jātisamudayam pajānāti, evam jātinirodhām pajānāti, evam jātinirodhagāminī-paṭipadam pajānāti, so sabbaso rāgānusayam pahāya — pe —. Ettāvatā pi kho... saddhamman - ti.

Sādh' āvuso ti kho... apucchum: Siyā pan' āvuso — pe —. — Siyā āvuso. Yato kho āvuso ariyasāvako bhavañ-ca pajānāti bhavasamudayañ-ca pajānāti bhavanirodhañ-ca pajānāti bhavanirodhagāminī-paṭipadañ-ca pajānāti, ettāvatā pi kho... saddhammām. Katamo pan' āvuso bhavo, katamo bhavasamudayo, katamo bhavanirodho, katamā bhavanirodhagāminī-paṭipadā: Tayo 'me āvuso bhavā: kāma-bhavo rūpabhavo arūpabhavo. Upādānasamudayā bhavasamudayo, upādānanirodhā bhavanirodho, ayam - eva ariyo atṭhangiko maggo bhavanirodhagāminī-paṭipadā, seyyathidam: sammādiṭṭhi — pe — sammāsamādhi. Yato kho āvuso ariyasāvako evam bhavam pajānāti, evam bhavasamudayam pajānāti, evam bhavanirodhām pajānāti, evam bhavanirodhagāminī-paṭipadam pajānāti, so sabbaso rāgānusayam pahāya — pe —. Ettāvatā pi kho... saddhamman - ti.

Sādh' āvuso ti kho... apucchum: Siyā pan' āvuso — pe —. — Siyā āvuso. Yato kho āvuso ariyasāvako upādānañ-ca pajānāti upādānasamudayañ-ca pajānāti upādānanirodhañ-ca pajānāti upādānanirodhagāminī-paṭipadañ-ca pajānāti, ettāvatā pi kho... saddhammām. Katamām pan' āvuso upādānam, katamo upādānasamudayo, katamo upādānanirodho, katamā upādānanirodhagāminī-paṭipadā: Cattāro 'me āvuso

upādānā: kāmupādānam dīṭhpupādānam sīlabbatupādānam attavādupādānam. Taṇhāsamudayā upādānasamudayo, taṇhā-nirodhā upādānanirodho, ayam - eva ariyo atṭhaṅgiko maggo upādānanirodhagāminī-paṭipadā, seyyathidam: sammādiṭṭhi — pe — sammāsamādhi. Yato kho āvuso ariyasāvako evam upādānam pajānāti, evam upādānasamudayam pajānāti. evam upādānanirodhām pajānāti. evam upādānanirodhagāminī-paṭipadām pajānāti. so sabbaso rāgānusayam pahāya — pe —. Ettāvatā pi kho... saddhamman - ti.

Sādh' āvuso ti kho... apucchum: Siyā pan' āvuso — pe —. — Siyā āvuso. Yato kho āvuso ariyasāvako taṇhañ-ca pajānāti taṇhāsamudayañ - ca pajānāti taṇhānirodhañ - ca pajānāti taṇhānirodhagāminī-paṭipadañ - ca pajānāti. ettāvatā pi kho... saddhammañ. Katamā pan' āvuso taṇhā, katamo taṇhāsamudayo, katamo taṇhānirodho, katamā taṇhānirodhagāminī-paṭipadā: Cha - y - ime āvuso taṇhākāyā: rūpataṇhā saddataṇhā gandhataṇhā rasataṇhā phoṭṭhabbataṇhā dhamma-taṇhā. Vedanāsamudayā taṇhāsamudayo, vedanānirodhā taṇhānirodho. ayam - eva ariyo atṭhaṅgiko maggo taṇhānirodhagāminī-paṭipadā, seyyathidam: sammādiṭṭhi — pe — sammā-samādhi. Yato kho āvuso ariyasāvako evam taṇhām pajānāti, evam taṇhāsamudayam pajānāti, evam taṇhānirodhām pajānāti. evam taṇhānirodhagāminī-paṭipadām pajānāti, so sabbaso rāgānusayam pahāya — pe —. Ettāvatā pi kho... saddhamman - ti.

Sādh' āvuso ti kho... apucchum: Siyā pan' āvuso — pe —. — Siyā āvuso. Yato kho āvuso ariyasāvako vedanañ - ca pajānāti vedanāsamudayañ - ca pajānāti vedanānirodhañ - ca pajānāti vedanānirodhagāminī-paṭipadañ - ca pajānāti. ettāvatā pi kho... saddhammañ. Katamā pan' āvuso vedanā. katamo vedanāsamudayo. katamo vedanānirodho, katamā vedanānirodhagāminī-paṭipadā: Cha - y - ime āvuso vedanākāyā: cakkhusamphassajā vedanā, sotasamphassajā vedanā, ghānasamphassajā vedanā, jivhāsamphassajā vedanā, kāyasamphassajā vedanā, manosamphassajā vedanā. Phassasamudayā vedanāsamudayo. phassanirodhā vedanānirodho. ayam - eva ariyo atṭhaṅgiko maggo vedanānirodhagāminī-paṭipadā, seyyathidam: sammādiṭṭhi — pe — sammāsamādhi.

Yato kho āvuso ariyasāvako evam̄ vedanam̄ pajānāti, evam̄ vedanāsamudayam̄ pajānāti, evam̄ vedanānirodham̄ pajānāti, evam̄ vedanānirodhagāminī-paṭipadam̄ pajānāti, so sabbaso rāgānusayam̄ pahāya — pe —. Ettāvatā pi kho ... saddhamman - ti.

Sādh' āvuso ti kho... apucchum: Siyā pan' āvuso — pe —. — Siyā āvuso. Yato kho āvuso ariyasāvako phasañ - ca pajānāti phassasamudayañ - ca pajānāti phassanirodhañ - ca pajānāti phassanirodhagāminī-paṭipadañ - ca pajānāti, ettāvatā pi kho ... saddhammam̄. Katamo pan' āvuso phasso, katamo phassasamudayo, katamo phassanirodho, katamā phassanirodhagāminī-paṭipadā: Cha - y - ime āvuso phassakāyā: cakkhusamphasso sotasamphasso ghānasamphasso jivhāsamphasso kāyasamphasso manosamphasso. Salāyatanaśamudayā phassasamudayo, salāyatanaśirodhā phassanirodho, ayam - eva ariyo aṭṭhaṅgiko maggo phassanirodhagāminī-paṭipadā, seyyathidam: sammāditthi — pe — sammāśamādhi. Yato kho āvuso ariyasāvako evam̄ phassam̄ pajānāti, evam̄ phassasamudayam̄ pajānāti, evam̄ phassanirodhā pajānāti, evam̄ phassanirodhagāminī-paṭipadam̄ pajānāti, so sabbaso rāgānusayam̄ pahāya — pe —. Ettāvatā pi kho ... saddhamman - ti.

Sādh' āvuso ti kho... apucchum: Siyā pan' āvuso — pe —. — Siyā āvuso. Yato kho āvuso ariyasāvako salāyatanañ - ca pajānāti salāyatanaśamudayāñ - ca pajānāti salāyatanaśirodhāñ - ca pajānāti salāyatanaśirodhagāminī-paṭipadañ - ca pajānāti, ettāvatā pi kho ... saddhammam̄. Katamā pan' āvuso salāyatanaṁ, katamo salāyatanaśamudayo, katamo salāyatanaśirodho, katamā salāyatanaśirodhagāminī-paṭipadā: Cha - y - imāni āvuso āyatanāni: cakkhāyatanām̄ sotāyatanaṁ ghānāyatanām̄ jivhāyatanām̄ kāyāyatanām̄ manāyatanām̄. Nāmarūpasamudayā salāyatanaśamudayo, nāmarūpanirodhā salāyatanaśirodho, ayam - eva ariyo aṭṭhaṅgiko maggo salāyatanaśirodhagāminī-paṭipadā, seyyathidam: sammāditthi — pe — sammāśamādhi. Yato kho āvuso ariyasavāko evam̄ salāyatanaṁ pajānāti, evam̄ salāyatanaśamudayām̄ pajānāti, evam̄ salāyatanaśirodhām̄

pajānāti, evam̄ salāyatanañirodhagāminī-paṭipadam̄ pajānāti, so sabbaso rāgānusayañ pahāya — pe —. Ettāvatā pi kho ... saddhamman - ti.

Sādh' āvuso ti kho ... apucchum̄: Siyā pan' āvuso — pe —. — Siyā āvuso. Yato kho āvuso ariyasāvako nāmarūpañ - ca pajānāti nāmarūpasamudayañ - ca pajānāti nāmarūpanirodhañ - ca pajānāti nāmarūpanirodhagāminī-paṭipadañ - ca pajānāti, ettāvatā pi kho... saddhammañ. Katamañ pan' āvuso nāmarūpañ, katamo nāmarūpasamudayo, katamo nāmarūpanirodho, katamā nāmarūpanirodhagāminī-paṭipadā: Vedanā saññā cetanā phasso manasikāro, idam̄ vuccat' āvuso nāmañ; cattāri ca mahābhūtāni catunnañ - ca mahābhūtānam̄ upādāya rūpañ. idam̄ vuccat' āvuso rūpañ; iti idañ - ca nāmañ idañ - ca rūpañ idam̄ vuccat' āvuso nāmarūpañ. Viññāṇasamudayā nāmarūpasamudayo. viññāṇanirodhañ nāmarūpanirodho, ayam - eva ariyo atṭhaṅgiko maggo nāmarūpanirodhagāminī-paṭipadā, seyyathidañ: sammādiṭṭhi — pe — sammāsamādhi. Yato kho āvuso ariyasāvako evam̄ nāmarūpañ pajānāti, evam̄ nāmarūpasamudayañ pajānāti, evam̄ nāmarūpanirodham̄ pajānāti, evam̄ nāmarūpanirodhagāminī-paṭipadam̄ pajānāti, so sabbaso rāgānusayañ pahāya — pe —. Ettāvatā pi kho... saddhamman - ti.

Sādh' āvuso ti kho ... apucchum̄: Siyā pan' āvuso — pe —. — Siyā āvuso. Yato kho āvuso ariyasāvako viññāṇañ - ca pajānāti viññāṇasamudayañ - ca pajānāti viññāṇanirodhañ - ca pajānāti viññāṇanirodhagāminī-paṭipadañ - ca pajānāti, ettāvatā pi kho... saddhammañ. Katamañ pan' āvuso viññāṇañ. katamo viññāṇasamudayo. katamo viññāṇanirodho. katamā viññāṇanirodhagāminī-paṭipadā: Cha - y - ime āvuso viññāṇakāyā: cakkhuviññāṇañ sotaviññāṇañ ghāna - viññāṇañ jivhāviññāṇañ kāyaviññāṇañ manoviññāṇañ. Saṅkhārasamudayā viññāṇasamudayo, saṅkhāranirodhañ viññāṇanirodho, ayam - eva ariyo atṭhaṅgiko maggo viññāṇanirodhagāminī-paṭipadā, seyyathidañ: sammādiṭṭhi — pe — sammāsamādhi. Yato kho āvuso ariyasāvako evam̄ viññāṇañ pajānāti, evam̄ viññāṇasamudayañ pajānāti, evam̄ viññāṇanirodham̄ pajānāti, evam̄ viññāṇanirodhagāminī-paṭipadam̄ pa-

jānāti, so sabbaso rāgānusayam pahāya — pe —. Ettāvatā pi kho... saddhamman - ti — pe —.

Siyā pan' āvuso — pe —. — Siyā āvuso. Yato kho āvuso ariyasāvako sañkhārañ - ca pajānāti sañkhārasamudayañ - ca pajānāti sañkhāranirodhañ - ca pajānāti sañkhāranirodhagāminī-paṭipadañ - ca pajānāti, ettāvatā pi kho... saddhammañ. Katame pan' āvuso sañkhārā, katamo sañkhārasamudayo, katamo sañkhāranirodho, katamā sañkhāranirodhagāminī-paṭipadā: Tayo 'me āvuso sañkhārā: kāyasañkhāro vacisañkhāro cittasañkhāro. Avijjāsamudayā sañkhārasamudayo. avijjānirodhā sañkhāranirodho. ayam - eva ariyo atthaṅgiko maggo sañkhāranirodhagāminī-paṭipadā, seyyathidam: sammādiṭṭhi — pe — sammāsamādhi. Yato kho āvuso ariyasāvako evam sañkhāram pajānāti, evam sañkhārasamudayañ pajānāti, evam sañkhāranirodham pajānāti, evam sañkhāranirodhagāminī-paṭipadam pajānāti, so sabbaso rāgānusayam pahāya — pe —. Ettāvatā pi kho... saddhamman - ti — pe —.

Siyā pan' āvuso — pe —. — Siyā āvuso. Yato kho āvuso ariyasāvako avijjañ - ca pajānāti avijjāsamudayañ - ca pajānāti avijjānirodhañ - ca pajānāti avijjānirodhagāminī-paṭipadañ - ca pajānāti, ettāvatā pi kho... saddhammañ. Katamā pan' āvuso avijjā, katamo avijjāsamudayo, katamo avijjānirodho, katamā avijjānirodhagāminī-paṭipadā: Yam kho āvuso dukkhe aññānam dukkhasamudaye aññānam dukkhanirodhe aññānam dukkhanirodhagāminī-paṭipadāya aññānam, ayam vuccat' āvuso avijjā. Āsavasamudayā avijjāsamudayo, āsavanirodhā avijjānirodho, ayam - eva ariyo atthaṅgiko maggo avijjānirodhagāminī-paṭipadā, seyyathidam: sammādiṭṭhi — pe — sammāsamādhi. Yato kho āvuso ariyasāvako evam avijjam pajānāti, evam avijjāsamudayañ pajānāti, evam avijjānirodham pajānāti, evam avijjānirodhagāminī-paṭipadam pajānāti, so sabbaso rāgānusayam pahāya — pe —. Ettāvatā pi kho... saddhamman - ti.

Sādh' āvuso ti kho te bhikkhū āyasmato Sāriputtassa bhāsitañ abhinanditvā anumoditvā āyasmantañ Sāriputtañ uttarim pañhañ apuechum: Siyā pan' āvuso añño pi pari-

yāyo yathā ariyasāvako sammādiṭṭhi hoti. ujugatā 'ssa diṭṭhi, dhamme aveccappasādena samannāgato, āgato imam̄ saddhamman - ti. — Siyā āvuso. Yato kho āvuso ariyasāvako āsavañ - ca pajānāti āsavasamudayañ - ca pajānāti āsava-nirodhañ - ca pajānāti āsavanirodhagāminī-paṭipadañ - ca pajānāti. ettāvatā pi kho āvuso ariyasāvako sammādiṭṭhi hoti, ujugatā 'ssa diṭṭhi, dhamme aveccappasādena samannāgato, āgato imam̄ saddhammaṁ. Katamo pan' āvuso āsavo, katamo āsavasamudayo, katamo āsavanirodho, katamā āsava-nirodhagāminī-paṭipadā: Tayo 'me āvuso āsavā: kāmāsavo bhavāsavo avijjāsavo. Avijjāsamudayā āsavasamudayo, avijjā-nirodhā āsavanirodho. ayam - eva ariyo aṭṭhaṅgiko maggo āsavanirodhagāminī-paṭipadā, seyyathidam: sammādiṭṭhi sam-māsaṅkappo sammāvācū sammākammanto sammāājivo sammā-vāyāmo sammāsati sammāsamādhi. Yato kho āvuso ariya-sāvako evam̄ āsavam̄ pajānāti. evam̄ āsavasamudayam̄ pajānāti, evam̄ āsavanirodham̄ pajānāti. evam̄ āsavanirodhagāminī-paṭipadam̄ pajānāti, so sabbaso rāgānusayaṁ pahāya paṭighānusayaṁ paṭivinodetvā asmiti diṭṭhimānānusayaṁ samū-hanitvā avijjam̄ pahāya vijjam̄ uppādetvā diṭṭhe va dhamme dukkhass' antakaro hoti. Ettāvatā pi kho āvuso ariya-sāvako sammādiṭṭhi hoti, ujugatā 'ssa diṭṭhi. dhamme avec-cappasādena samannāgato, āgato imam̄ saddhamman - ti.

Idam - avoca āyasmā Sāriputto. Attamanā te bhikkhū āyasmato Sāriputtassa bhāsitam̄ abhinandun - ti.

SAMMĀDIṬṬHISUTTAMĀ NAVAMAM.

10.

Evam - me sutam̄. Ekam̄ samayam̄ Bhagavā Kurūsu viharati; Kammāssadhamman - nāma Kurūnam̄ nigamo. Tatra kho Bhagavā bhikkhū āmantesi: Bhikkhavo ti. Bhadante ti te bhikkhū Bhagavato paccassosum̄. Bhagavā etad - avoca:

Ekāyano ayaṁ bhikkhave maggo sattānam̄ visuddhiyā

sokapariddavānam samatikkamāya dukkhadomanassānam atthagamāya nāyassa adhigamāya nibbānassa sacchikiriyāya. yadidam cattāro satipaṭṭhānā, katame cattāro: Idha bhikkhave bhikkhu kāye kāyānupassī viharati ātāpī sampajāno satimā vineyya loke abhijjhādomanassām, vedanāsu vedanānu-passī viharati ātāpī sampajāno satimā vineyya loke abhijjhādomanassām, citte cittānupassī viharati ātāpī sampajāno satimā vineyya loke abhijjhādomanassām, dhammesu dhammānupassī viharati ātāpī sampajāno satimā vineyya loke abhijjhādomanassām.

Kathañ-ca bhikkhave bhikkhu kāye kāyānupassī viharati: Idha bhikkhave bhikkhu araññagato vā rukkhamūlagato vā suññāgāragato vā nisidati pallañkam ābhujitvā ujum kāyam pañidhāya parimukham satim upatṭhabetvā. So sato va assasati, sato passasati. Digham vā assasanto: digham assasāmīti pajānāti, digham vā passasanto: digham passasāmīti pajānāti; rassam vā assasanto: rassam assasāmīti pajānāti, rassam vā passasanto: rassam passasāmīti pajānāti. Sabbakāyapaṭisañvedi assasissāmīti sikkhati. sabbakāyapaṭisañvedi passasissāmīti sikkhati. Passambhayam kāyasāñkhāram assasissāmīti sikkhati. passambhayam kāyasāñkhāram passasissāmīti sikkhati. Seyyathā pi bhikkhave dakkho bhama-kāro vā bhamakārantevāsi vā digham vā añchanto: digham añchāmīti pajānāti, rassam vā añchanto: rassam añchāmīti pajānāti. evam-eva kho bhikkhave bhikkhu digham vā assasanto: digham assasāmīti pajānāti — pe — passambhayam kāyasāñkhāram passasissāmīti sikkhati. Iti ajjhattam vā kāye kāyānupassī viharati, bahiddhā vā kāye kāyānupassī viharati. ajjhattabahiddhā vā kāye kāyānupassī viharati; samudayadhammānupassī vā kāyasmim viharati, vayadhammānupassī vā kāyasmim viharati, samudayavayadhammānupassī vā kāyasmim viharati. Atthi kāyo ti vā pan' assa sati paccupaṭṭhitā hoti yāvad-eva nāñamattāya patissatimattāya, anisito ca viharati na ca kiñci loke upādiyati. Evam-pi bhikkhave bhikkhu kāye kāyānupassī viharati.

Puna ca param bhikkhave bhikkhu gacchanto vā: gacchāmīti pajānāti. thito vā: thito 'mhiñi pajānāti, nisinno vā

nisinno 'mhitī pajānāti. sayāno vā: sayāno 'mhitī pajānāti. yathā yathā vā pan' assa kāyo pañihito hoti tathā tathā naṁ pajānāti. Iti ajjhattam vā kāye kāyānupassī viharati ... upādiyati. Evam-pi bhikkhave bhikkhu kāye kāyānupassī viharati.

Puna ca param bhikkhave bhikkhu abhikkante paṭik-kante sampajānakārī hoti. ālokite vilokite sampajānakārī hoti. samiñjite pasārite s. h., saṅghātipattacīvaraḍhāraṇe s. h.. asite pīte khāyite sāyite s. h., uccārapassāvakamme s. h., gate ṭhite nisinne sutte jāgarite bhāsite tuṇḍibhāve sampajānakārī hoti. Iti ajjhattam vā kāye kāyānupassī viharati... upādiyati. Evam-pi bhikkhave bhikkhu kāye kāyānupassī viharati.

Puna ca param bhikkhave bhikkhu imam - eva kāyam uddham pādatalā adho kesamatthakā tacapariyantam pūran-nānappakārassa asucino paccavekkhati: Atthi imasmim kāye kesā lomā nakhā dantā taco māṁsam nahāru aṭṭhī aṭṭhi-minjā vakkai hadayam yakanam kilomakan pihakan papphāsam antam antaguṇam udariyam karisaṁ, pittam semham pubbo lohitam sedo medo assu vasā kheļo siṅghānikā lasikā muttan - ti. Seyyathā pi bhikkhave ubhato-mukhā mutoļi pūrā nānāvihitassa dhaññassa, seyyathidaṁ: sālinam vīhinam muggānam māsānam tilānam taṇḍulānam, tam - enam cakkhumā puriso muñcityā paccavekkheyya: ime sāli, ime vīhi, ime muggā, ime māsā, ime tilā, ime taṇḍulāti, evam - eva kho bhikkhave bhikkhu imam - eva kāyam uddham pādatalā adho kesamatthakā tacapariyantam pūran-nānappakārassa asucino paccavekkhati: Atthi imasmim kāye kesā lomā nakhā dantā taco māṁsam nahāru aṭṭhī aṭṭhi-minjā vakkai hadayam yakanam kilomakan pihakan papphāsam antam antaguṇam udariyam karisaṁ, pittam semham pubbo lohitam sedo medo assu vasā kheļo siṅghānikā lasikā muttan - ti. Iti ajjhattam vā kāye kāyānupassī viharati ... upādiyati. Evam-pi bhikkhave bhikkhu kāye kāyānupassī viharati.

Puna ca param bhikkhave bhikkhu imam - eva kāyam yathāṭhitam yathāpañihitam dhātuso paccavekkhati: Atthi imasmim kāye paṭhavīdhātu āpodhātu tejodhātu vāyodhātūti.

Seyyathā pi bhikkhave dakkho goghātako vā goghātakante-vāsi vā gāvīm vadhitvā cātummahāpathē bilaso paṭivibhajitvā nisinno assa, evam - eva kho bhikkhave bhikkhu imam - eva kāyam yathāthitam yathāpanihitam dhātuso paccavekkhati: Atthi imasmim kāye paṭhavīdhātu āpodhātu tejodhātu vāyo-dhātūti. Iti ajjhattam vā kāye kāyānupassī viharati... upādiyati. Evam - pi bhikkhave bhikkhu kāye kāyānupassī viharati.

Puna ca param bhikkhave bhikkhu seyyathā pi passeyya sarīram sīvathikāya chadditam ekāhamatam vā dvīhamatam vā tīhamatam vā uddlumātakam vinīlakam vipubbakajātam, so imam - eva kāyam upasamharati: Ayam - pi kho kāyo evamīdhammo evamībhāvī etam anatito ti. Iti ajjhattam vā kāye kāyānupassī viharati... upādiyati. Evam - pi bhikkhave bhikkhu kāye kāyānupassī viharati. Puna ca param bhikkhave bhikkhu seyyathā pi passeyya sarīram sīvathikāya chadditam kākehi vā khajjamānam kulalehi vā khajjamānam gjijhehi vā khajjamānam supānehi vā khajjamānam sigālehi vā khajjamānam vividhehi vā pāṇakajātehi khajjamānam. so imam - eva kāyam upasamharati: Ayam - pi kho kāyo evamīdhammo evamībhāvī etam anatito ti. Iti ajjhattam vā k. k. viharati... upādiyati. Evam - pi bhikkhave bhikkhu k. k. viharati. Puna ca param bhikkhave bhikkhu seyyathā pi passeyya sarīram sīvathikāya chadditam atthikasaṅkhaličam samanīsalohitam nahārusambandham. — atthikasaṅkhaličam nimmaṁsa-lohitamakkhitam nahārusambandham, — atthika-saṅkhaličam apagatamāṁsalohitam nahārusambandham, — atthikāni apagatasambandhāni disāvidisā vikkhittāni, aññena hatthaṭhikam aññena pādaṭhikam aññena jaṅghaṭhikam aññena ūratṭhikam aññena kataṭhikam aññena piṭṭhikanṭakam aññena sisakaṭāham. so imam - eva kāyam upasamharati: Ayam - pi kho kāyo evamīdhammo evamībhāvī etam anatito ti. Iti ajjhattam vā k. k. viharati... upādiyati. Evam - pi bhikkhave bhikkhu k. k. viharati. Puna ca param bhikkhave bhikkhu seyyathā pi passeyya sarīram sīvathikāya chadditam, atthikāni setāni saṅkhavanṇūpanibhāni, — atthikāni puñjakitāni terovassikāni. — atthikāni pūtini cuṇṇa-

kajātāni, so imam - eva kāyāni upasāmharati: Ayam - pi kho kāyo evamīndhammo evamībhāvī etam anatīto ti. Iti ajjhataṁ vā k. k. viharati, bahiddhā vā k. k. viharati, ajjhatabahiddhā vā k. k. viharati; samudayadhammānupassī vā kāyasmin viharati, vayadhammānupassī vā kāyasmin viharati, samudayavayadhammānupassī vā kāyasmin viharati. Atthi kāyo ti vā pan' assa sati paccupatthitā hoti yāvad - eva nānamattāya patissatimattāya, anissito ca viharati na ca kiñci loke upādiyati. Evam kho bhikkhave bhikkhu kāye kāyānu-passī viharati.

Kathañ - ca bhikkhave bhikkhu vedanāsu vedanānupassī viharati: Idha bhikkhave bhikkhu sukham vedanāni vediyamāno: sukhami vedanāni vediyāmīti pajānāti, dukkhami vedanāni vediyamāno: dukkhami v. v. pajānāti, adukkham - asukhami vedanāni vediyamāno: adukkham - asukhami v. v. pajānāti; sāmisam vā sukhami vedanāni vediyamāno: sāmisam sukhami vedanāni vediyāmīti pajānāti, nirāmisam vā sukhami sāmisam vā dukkhami nirāmisam vā dukkham sāmisam vā adukkham - asukhami nirāmisam vā adukkham - asukhami vedanāni vediyamāno: nirāmisam adukkham - asukhami vedanāni vediyāmīti pajānāti. Iti ajjhattam vā vedanāsu vedanānupassī viharati, bahiddhā vā v. v. viharati, ajjhatabahiddhā vā v. v. viharati; samudayadhammānupassī vā vedanāsu viharati, vayadhammānupassī vā v. v., samudayavayadhammānupassī vā v. v. Atthi vedanā ti vā pan' assa sati paccupatthitā hoti yāvad - eva nānamattāya patissatimattāya, anissito ca viharati na ca kiñci loke upādiyati. Evam kho bhikkhave bhikkhu vedanāsu vedanānupassī viharati.

Kathañ - ca bhikkhave bhikkhu citte cittānupassī viharati: Idha bhikkhave bhikkhu sarāgam vā cittam sarāgam cittan - ti pajānāti, vitarāgam vā cittam vitarāgam eittan - ti pajānāti, sadosam... vītadosam... samoham..., vītamoham... sañkhittam..., vikkhittam..., mahaggataṁ..., amahaggataṁ..., sa-uttaram..., anuttaram... samāhitam..., asamāhitam... vimuttam... avimuttam vā cittam avimuttam eittan - ti pajānāti. Iti ajjhattam vā citte cittānupassī viharati, bahiddhā vā c. c. viharati, ajjhatabahiddhā vā c. c. viharati; samu-

dayadhammānupassī vā cittasmim viharati, vayadhammānupassī vā cittasmim viharati, samudayavayadhammānupassī vā cittasmim viharati. Atthi cittan-ti vā pan' assa sati paccupatthitā hoti yāvad - eva nāñamattāya patissatimattāya, anisso ca viharati na ca kiñci loke upādiyati. Evam kho bhikkhave bhikkhu citte cittānupassī viharati.

Kathañ - ca bhikkhave bhikkhu dhammesu dhammānupassī viharati: Idha bhikkhave bhikkhu dhammesu dhammānupassī viharati pañcasu nīvarañesu. Kathañ - ca bhikkhave bhikkhu dhammesu dhammānupassī viharati pañcasu nīvarañesu: Idha bhikkhave bhikkhu santam vā ajjhattam kāmacchandañ: atthi me ajjhattam kāmacchando ti pajānāti. asantam vā ajjhattam kāmacchandañ: na - tthi me ajjhattam kāmacchando ti pajānāti, yathā ca anuppannassa kāmacchandassa uppādo hoti tañ - ca pajānāti, yathā ca uppannassa kāmacchandassa pahānam hoti tañ - ca pajānāti. yathā ca pahinassa kāmacchandassa āyatim anuppādo hoti tañ - ca pajānāti. Santam vā ajjhattam byāpādam: atthi me ajjhattam byāpādo ti ... pajānāti. Santam vā ajjhattam thīnamiddham: atthi me ajjhattam thīnamiddhan - ti ... pajānāti. Santañ vā ajjhattam uddhaccakukkuccam: atthi me ajjhattam uddhaccakukkuccan - ti ... pajānāti. Santam vā ajjhattam vicikiccham: atthi me ajjhattam vicikicchā ti pajānāti. asantam vā ajjhattam vicikiccham: na - tthi me ajjhattam vicikicchā ti pajānāti. yathā ca anuppannāya vicikicchāya uppādo hoti tañ - ca pajānāti, yathā ca uppannāya vicikicchāya pahānam hoti tañ - ca pajānāti, yathā ca pahināya vicikicchāya āyatim anuppādo hoti tañ - ca pajānāti. Iti ajjhattam vā dhammesu dhammānupassī viharati, bahiddhā vā dh. dh. viharati. ajjhattabahiddhā vā dh. dh. viharati; samudayadhammānupassī vā dhammesu viharati, vayadhammānupassī vā dh. v.. samudayavayadhammānupassī vā dh. v. Atthi dhammā ti vā pan' assa sati paccupatthitā hoti yāvad - eva nāñamattāya patissatimattāya, anisso ca viharati na ca kiñci loke upādiyati. Evam kho bhikkhave bhikkhu dhammesu dhammānupassī viharati pañcasu nīvarañesu.

Puna ca param bhikkhave bhikkhu dhammesu dham-

mānupassī viharati pañcas' upādānakkhandhesu. Kathañ-ca bhikkhave bhikkhu dhammesu dhammānupassī viharati pañcas' upādānakkhandesu: Idha bhikkhave bhikkhu: iti rūpam, iti rūpassa samudayo, iti rūpassa atthagamo; iti vedanā, iti vedanāya s., iti vedanāya a.; iti saññā, iti saññāya s., iti saññāya a.; iti saṅkhārā, iti saṅkhārānam s., iti saṅkhārānam a.; iti viññāṇam, iti viññāṇassa samudayo, iti viññāṇassa atthagamo ti. iti ajjhattam vā dhammesu dhammānupassī viharati... upādiyati. Evaṁ kho bhikkhave bhikkhu dhammesu dhammānupassī viharati pañcas' upādānakkhandhesu.

Puna ca param bhikkhave bhikkhu dhammesu dhammānupassī viharati chasu ajjhattikabāhiresu āyatanesu. Kathañ-ca bhikkhave bhikkhu dhammesu dhammānupassī viharati chasu ajjhattikabāhiresu āyatanesu: Idha bhikkhave bhikkhu cakkhuñ-ca pajānāti rūpe ca pajānāti, yañ-ca tad-ubhayam paṭicca uppajjati samyojanam tañ-ca pajānāti, yathā ca anuppannassa samyojanassa uppādo hoti tañ-ca pajānāti, yathā ca uppānassa samyojanassa pahānam hoti tañ-ca pajānāti, yathā ca pahinassa samyojanassa āyatim anuppādo hoti tañ-ca pajānāti; sotāñ-ca pajānāti sadde ca pajānāti — pe — ghānañ-ca pajānāti gandhe ca pajānāti — jivhañ-ca pajānāti rase ca pajānāti — kāyañ-ca pajānāti phothabbe ca pajānāti — manañ-ca pajānāti dhamme ca pajānāti, yañ-ca tad-ubhayam paṭicca uppajjati samyojanam tañ-ca pajānāti, yathā ca anuppannassa samyojanassa uppādo hoti tañ-ca pajānāti, yathā ca uppānassa samyojanassa pahānam hoti tañ-ca pajānāti, yathā ca pahinassa samyojanassa āyatim anuppādo hoti tañ-ca pajānāti. Iti ajjhattam vā dhammesu dhammānupassī viharati... upādiyati. Evaṁ kho bhikkhave bhikkhu dhammesu dhammānupassī viharati chasu ajjhattikabāhiresu āyatanesu.

Puna ca param bhikkhave bhikkhu dhammesu dhammānupassī viharati sattasu bojjhaṅgesu. Kathañ-ca bhikkhave bhikkhu dhammesu dhammānupassī viharati sattasu bojjhaṅgesu: Idha bhikkhave bhikkhu santam vā ajjhattam satisambojjhaṅgam: atthi me ajjhattam satisambojjhaṅgo ti pajānāti, asantam vā ajjhattam satisambojjhaṅgam: na-tthi

me ajjhattam satisambojjhaṅgo ti pajānāti, yathā ca anuppannassa satisambojjhaṅgassa uppādo hoti tañ - ca pajānāti. yathā ca uppannassa satisambojjhaṅgassa bhāvanāpāripūri hoti tañ - ca pajānāti. Santam vā ajjhattam dhammadhicaya-sambojjhaṅgam... Santam vā ajjhattam viriyasambojjhaṅgam... Santam vā ajjhattam pītisambojjhaṅgam... Santam vā ajjhattam passaddhisambojjhaṅgam... Santam vā ajjhattam samādhisambojjhaṅgam... Santam vā ajjhattam upekhāsambojjhaṅgam: atthi me ajjhattam upekhāsamboj-jhaṅgo ti pajānāti. asantam vā ajjhattam upekhāsambojjhaṅgam: na-tthi me ajjhattam upekhāsambojjhaṅgo ti pajānāti. yathā ca anuppannassa upekhāsambojjhaṅgassa uppādo hoti tañ - ca pajānāti. yathā ca uppannassa upekhāsambojjhaṅgassa bhāvanāpāripūri hoti tañ - ca pajānāti. Iti ajjhattam vā dhammesu dhammānupassī viharati... upādiyati. Evam kho bhikkhave bhikkhu dhammesu dhammānupassī viharati sattasu bojjhaṅgesu.

Puna ca param bhikkhave bhikkhu dhammesu dhammānupassī viharati catusu ariyasaccesu. Kathañ - ca bhikkhave bhikkhu dhammesu dhammānupassī viharati catusu ariyasaccesu: Idha bhikkhave bhikkhu: idam dukkhan - ti yathābhūtam pajānāti. ayam dukkhasamudayo ti yathābhūtam pajānāti. ayam dukkhanirodho ti yathābhūtam pajānāti, ayam dukkhanirodhagāminī paṭipadā ti yathābhūtam pajānāti. Iti ajjhattam vā dhammesu dhammānupassī viharati. bahiddhā vā dh. dh. viharati. ajjhattabahiddhā vā dh. dh. viharati; samudayadhammānupassī vā dhammesu viharati, vaya-dhammānupassī vā dhammesu viharati. samudayavayadhammānupassī vā dhammesu viharati. Atthi dhammā ti vā pan' assa sati paccupatthitā hoti yāvad - eva nāṇamattāya patisatimattāya. anissito ca viharati na ca kiñci loke upādiyati. Evam kho bhikkhave bhikkhu dhammesu dhammānupassī viharati catusu ariyasaccesu.

Yo hi koci bhikkhave ime cattāro satipatthāne evam bhāveyya satta vassāni, tassa dvinnam phalānam aññatarām phalam pāṭikānkham: diṭṭhe va dhamme aññā, sati vā upādisese anāgāmitā. Tiṭṭhantu bhikkhave satta vassāni, yo hi

koci bhikkhave ime cattāro satipaṭṭhāne evamī bhāveyya cha vassāni pañca vassāni cattāri vassāni tīṇi vassāni dve vassāni ekamī vassamī — tiṭṭhatu bhikkhave ekamī vassamī, yo hi koci bhikkhave ime cattāro satipaṭṭhāne evamī bhāveyya satta māsāni, tassa dvinnamī phalānamī aññataramī phalaṁ pāṭikaṅkhamī: diṭṭhe va dhamme aññā, sati vā upādisese anāgāmitā. Tiṭṭhantu bhikkhave satta māsāni. yo hi koci bhikkhave ime cattāro satipaṭṭhāne evamī bhāveyya cha māsāni pañca māsāni cattāri māsāni tīṇi māsāni dve māsāni māsamī addhamāsamī — tiṭṭhatu bhikkhave addhamāso, yo hi koci bhikkhave ime cattāro satipaṭṭhāne evamī bhāveyya sattāhamī, tassa dvinnamī phalānamī aññataramī phalaṁ pāṭikaṅkhamī: diṭṭhe va dhamme aññā, sati vā upādisese anāgāmitā.

Ekāyano ayamī bhikkhave maggo sattānamī visuddhiyā sokapariddavānamī samatikkamāya dukkhadomanassānamī atthagamāya nāyassa adhigamāya nibbānassa sacchikiriyāya, yadidaṁ cattāro satipaṭṭhānā ti. iti yan - tam vuttamī idam - etamī paṭiceca vuttan - ti.

Idam - avoca Bhagavā. Attamanā te bhikkhū Bhagavato bhāsitanā abhinandun - ti.

SATIPATTHĀNASUTTAM DASAMAM.

MŪLAPARIYĀYAVAGGO PATHAMO.

11.

Evam - me sutamī. Ekamī samayaṁ Bhagavā Sāvatthiyāmī viharati Jetavane Anāthapiṇḍikassa ārāme. Tatra kho Bhagavā bhikkhū āmantesi: Bhikkhavo ti. Bhadante ti te bhikkhū Bhagavato paccassosum. Bhagavā etad - avoca:

Idh' eva bhikkhave samaṇo, idha dutiyo samaṇo, idha tatiyo samaṇo, idha catuttho samaṇo, suññā parappavādā

samañehi aññe ti, evam - etam bhikkhave sammā sīhanādaṁ nadatha. Thānam kho pan' etam bhikkhave vijjati yam idha añnatitthiyā paribbājakā evam vadeyyūm: Ko pan' āyasmantānam assāso kiṁ balam yena tumhe āyasmanto evam vadetha: idh' eva samanō, idha dutiyo samanō, idha tatiyo samanō. idha catuttho samanō, suññā parappavādā samañehi aññe ti. Evamvādino bhikkhave añnatitthiyā paribbājakā evam - assu vacanīyā: Atthi kho no āvuso tena Bhagavatā jānatā passatā arahatā sammāsambuddhena cattāro dhammā akkhātā ye mayam attani sampassamānā evam vadema: idh' eva samanō... samañehi aññe ti; katame cattāro: Atthi kho no āvuso Satthari pasādo, atthi dhamme pasādo, atthi silesu paripūrakāritā, sahadhammikā kho pana no piyā manāpā gahaṭṭhā c' eva pabbajitā ca. Ime kho no āvuso tena Bhagavatā jānatā passatā arahatā sammāsambuddhena cattāro dhammā akkhātā ye mayam attani sampassamānā evam vadema: idh' eva samanō... samañehi aññe ti. Thānam kho pan' etam bhikkhave vijjati yam añnatitthiyā paribbājakā evam vadeyyūm: Amhākam - pi kho āvuso atthi satthari pasādo, so amhākam satthā, amhākam - pi atthi dhamme pasādo, so amhākam dhammo, mayam - pi silesu paripūrakārino yāni amhākam sīlāni, amhākam - pi sahadhammikā piyā manāpā gahaṭṭhā c' eva pabbajitā ca; idha no āvuso ko viseso ko adhippāyo kiṁ nānākaranam yadidaṁ tumhākañ - c' eva amhākañ - cāti. Evamvādino bhikkhave añnatitthiyā paribbājakā evam - assu vacanīyā: Kim - pan' āvuso ekā niṭṭhā udāhu puthū niṭṭhā ti. Sammā byākaramānā bhikkhave añnatitthiyā paribbājakā evam byākareyyūm: Ekā h' āvuso niṭṭhā, na puthū niṭṭhā ti. Sā pan' āvuso niṭṭhā sarāgassa udāhu vītarāgassāti. Sammā byākaramānā bhikkhave añnatitthiyā paribbājakā evam byākareyyūm: Vītarāgass' āvuso sā niṭṭhā. na sā niṭṭhā sarāgassāti. Sā pan' āvuso niṭṭhā sadosassa udāhu vītadosassāti. Sammā... byākareyyūm: Vītadosass' āvuso sā niṭṭhā, na sā niṭṭhā sadosassāti. Sā pan' āvuso niṭṭhā samohassa udāhu vītamohassāti. Sammā... byākareyyūm: Vītamohass' āvuso sā niṭṭhā, na sā niṭṭhā samohassāti. Sā pan' āvuso niṭṭhā satānhassa udāhu vītatañhassāti.

Sammā ... byākareyyum: Vītatañhass' āvuso sā niṭṭhā. na sā niṭṭhā satañhassāti. Sā pan' āvuso niṭṭhā sa-upādānassa udāhu anupādānassāti. Sammā ... byākareyyum: Anupādānass' āvuso sā niṭṭhā. na sā niṭṭhā sa-upādānassāti. Sā pan' āvuso niṭṭhā viddasuno udāhu aviddasuno ti. Sammā ... byākareyyum: Viddasuno āvuso sā niṭṭhā, na sā niṭṭhā aviddasuno ti. Sā pan' āvuso niṭṭhā anuruddha-paṭiviruddhassa udāhu ananuruddha-appaṭiviruddhassāti. Sammā ... byākareyyum: Ananuruddha-appaṭiviruddhass' āvuso sā niṭṭhā, na sā niṭṭhā anuruddha-paṭiviruddhassāti. Sā pan' āvuso niṭṭhā papañcārāmassa papañcaratino udāhu nippapañcārāmassa nippapañcaratino ti. Sammā byākaramānā bhikkhave aññatitthiyā paribbājakā evam byākareyyum: Nippapañcārāmass' āvuso sā niṭṭhā nippapañcaratino. na sā niṭṭhā papañcārāmassa papañcaratino ti.

Dve 'mā bhikkhave diṭṭhiyo: bhavadiṭṭhi ca vibhavadiṭṭhi ca. Ye hi keci bhikkhave samaṇā vā brāhmaṇā vā bhavadiṭṭhim allinā bhavadiṭṭhim upagatā bhavadiṭṭhim ajjhositā, vibhavadiṭṭhiyā te paṭiviruddhā. Ye hi keci bhikkhave samaṇā vā brāhmaṇā vā vibhavadiṭṭhim allinā vibhavadiṭṭhim upagatā vibhavadiṭṭhim ajjhositā, bhavadiṭṭhiyā te paṭiviruddhā. Ye hi keci bhikkhave samaṇā vā brāhmaṇā vā imāśām dvinnam diṭṭhinam samudayañ - ca atthagamañ - ca assādañ - ca ādīnavāñ - ca nissaraṇañ - ca yathābhūtam nappajānanti, te sarāgā te sadosā te samohā te satañhā te sa-upādānā te aviddasuno te anuruddha-paṭiviruddhā te papañcārāmā papañcaratino, te na parimuccanti jātiyā jarāya marañena sokehi paridevehi dukkhehi domanassehi upāyāsehi, na parimuccanti dukkhasmā ti vadāmi. Ye ca kho keci bhikkhave samaṇā vā brāhmaṇā vā imāśām dvinnam diṭṭhinam samudayañ - ca atthagamañ - ca assādañ - ca ādīnavāñ - ca nissaraṇañ - ca yathābhūtam pajānanti, te vītarāgā te vītadosā te vītamohā te vītatañhā te anupādānā te viddasuno te ananuruddha-appaṭiviruddhā te nippapañcārāmā nippapañcaratino, te parimuccanti jātiyā jarāya marañena sokehi paridevehi dukkhehi domanassehi upāyāsehi, parimuccanti dukkhasmā ti vadāmi.

Cattār' imāni bhikkhave upādānāni, katamāni cattāri: kāmupādānaṁ ditṭhpādānam sīlabbatupādānam attavādu-pādānam. Santi bhikkhave eke samaṇabrāhmaṇā sabbupādānapariññāvādā patijānamānā te na sammā sabbupādānapariññām paññāpenti: kāmupādānassa pariññām paññāpenti, na ditṭhpādānassa pariññām paññāpenti, na sīlabbatupādānassa p. p. na attavādupādānassa p. p.; tam kissa hetu: imāni hi te bhonto samaṇabrāhmaṇā tīni thānāni yathābhūtam na - ppajānanti. tasmā te bhonto samaṇabrāhmaṇā sabbupādānapariññāvādā patijānamānā te na sammā sabbupādānapariññām paññāpenti: kāmupādānassa pariññām paññāpenti. na ditṭhpādānassa p. p.. na sīlabbatupādānassa p. p., na attavādupādānassa p. p. Santi bhikkhave eke samaṇabrāhmaṇā sabbupādānapariññāvādā patijānamānā te na sammā sabbupādānapariññām paññāpenti: kāmupādānassa p. p., ditṭhpādānassa p. p., na attavādupādānassa p. p.; tam kissa hetu: imāni hi te bhonto samaṇabrāhmaṇā dve thānāni yathābhūtam na - ppajānanti, tasmā te bhonto samaṇabrāhmaṇā sabbupādānapariññāvādā patijānamānā te na sammā sabbupādānapariññām paññāpenti: kāmupādānassa p. p., ditṭhpādānassa p. p., na sīlabbatupādānassa p. p., na attavādupādānassa p. p. Santi bhikkhave eke samaṇabrāhmaṇā sabbupādānapariññāvādā patijānamānā te na sammā sabbupādānapariññām paññāpenti: kāmupādānassa p. p., ditṭhpādānassa p. p., sīlabbatupādānassa p. p., na attavādupādānassa p. p.; tam kissa hetu: imāni hi te bhonto samaṇabrāhmaṇā ekam thānām yathābhūtam na - ppajānanti, tasmā te bhonto samaṇabrāhmaṇā sabbupādānapariññāvādā patijānamānā te na sammā sabbupādānapariññām paññāpenti: kāmupādānassa p. p., ditṭhpādānassa p. p., sīlabbatupādānassa p. p., na attavādu-pādānassa pariññām paññāpenti. Evarūpe kho bhikkhave dhammavinaye yo satthari pasādo so na sammaggato akkhāyati. yo dhamme pasādo so na sammaggato akkhāyati, yā sīlesu paripūrakāritā sā na sammaggatā akkhāyati, yā sa-hadhammikesu piyamanāpatā sā na sammaggatā akkhāyati; tam kissa hetu: evam h' etaṁ bhikkhave hoti yathā tam

durakkhāte dhammadvinaye duppavedite aniyānike anupasamasamivattanike asammāsambuddhappavedite.

Tathāgato ca kho bhikkhave araham sammāsambuddho sabbupādānapariññāvādo paṭijānamāno sammā sabbupādāna-pariññām paññāpeti: kāmupādānassa pariññām paññāpeti, diṭṭhupādānassa p. p. sīlabbatupādānassa p. p., attavādu-pādānassa pariññām paññāpeti. Evarūpe kho bhikkhave dhammadvinaye yo satthari pasādo so sammaggato akkhāyati, yo dhamme pasādo so sammaggato akkhāyati, yā silesu paripūrakārita sā sammaggatā akkhāyati, yā sahadhammikesu piyamanāpatā sā sammaggatā akkhāyati; tam kissa hetu: evam h̄ etam bhikkhave hoti yathā tam svākkhāte dhammadvinaye suppavedite nivyānike upasamasamivattanike sammāsambuddhappavedite.

Ime ca bhikkhave cattāro upādānā kiñcidānā kiñsamudayā kiñjātikā kiñpabhavā: ime cattāro upādānā tañhānidānā tañhāsamudayā tañhājātikā tañhāpabhavā. Tañhā cāyām bhikkhave kiñnidānā k. k. kiñpabhavā: tañhā vedanānidānā v. v. vedanāpabhavā. Vedanā cāyām bhikkhave kiñnidānā k. k. kiñpabhavā: vedanā phassanidānā ph. ph. phassapabhavā. Phasso cāyām bhikkhave kiñnidāno k. k. kiñpabhavo: phasso sañayatananidāno s. s. sañayatanapabhavo. Sañayatanāñ - c' idam bhikkhave kiñnidānam k. k. kiñpabhavām: sañayatanām nāmarūpanidānam n. n. nāmarūpa-pabhavām. Nāmarūpañ - c' idam bhikkhave kiñnidānam k. k. kiñpabhavām: nāmarūpam viññāṇanidānam v. v. viññāṇapabhavām. Viññāṇañ - c' idam bhikkhave kiñnidānam k. k. kiñpabhavām: viññāṇam sañkhāranidānam s. s. sañkhāra-pabhavām. Sañkhārā c' ime bhikkhave kiñnidānā kiñsamudayā kiñjātikā kiñpabhavā: sañkhārā avijjānidānā avijjā-samudayā avijjājātikā avijjāpabhavā. Yato ca kho bhikkhave bhikkhuno avijjā pahinā hoti vijjā uppānā, so avijjāvirāgā vijjuppādā n' eva kāmupādānam upādiyati. na diṭṭhupādānam upādiyati. na sīlabbatupādānam upādiyati. na attavādupādānam upādiyati; anupādiyam na paritassati, aparitassam pacattam yeva parinibbāyati; khīnā jāti, vusitam brahmacariyam, katanā karaṇyam nāparam itthattāyāti pajānātiti.

Idam - avoca Bhagavā. Attamanā te bhikkhū Bhagavato bhāsitām abhinandun - ti.

CŪLAŚĀHĀDASUTTAM PĀTHAMĀM.

12.

Evam - me sutām. Ekaṁ samayām Bhagavā Vesāliyām viharati bahinagare avarapure vanasaṅde. Tena kho pana samayena Sunakkhatto Licchaviputto acirapakkanto hoti imasmā dhammadvinayā; so Vesāliyām parisatim etam vācam bhāsatī: Na - tthi samañassa Gotamassa uttarim manussadhammā alamariyañāṇadassananaviseso, takkapariyāhataṁ samaṇo Gotamo dhammām deseti vīmaṇsānucaritām sayampatibhānam, yassa ca khvāssa atthāya dhammo desito so niyyāti takkarassa sammā dukkhakkhayāyāti. Atha kho āyasmā Sāriputto pubbanhasamayām nivāsetvā pattacīvaram ādāya Vesālim piṇḍāya pāvisi. Assosi kho āyasmā Sāriputto Sunakkhattassa Licchaviputtassa Vesāliyām parisatim etam vācam bhāsamānassa: Na - tthi samañassa Gotamassa uttarim manussadhammā alamariyañāṇadassananaviseso, takkapariyāhataṁ samaṇo Gotamo dhammām deseti vīmaṇsānucaritām sayampatibhānam, yassa ca khvāssa atthāya dhammo desito so niyyāti takkarassa sammā dukkhakkhayāyāti.

Atha kho āyasmā Sāriputto Vesāliyām piṇḍāya caritvā pacchābhettām piṇḍapātapaṭikkanto yena Bhagavā ten' upasākami. upasākamitvā Bhagavantām abhivādetvā ekamantaṁ nisidi. Ekamantaṁ nisinno kho āyasmā Sāriputto Bhagavantām etad - avoca: Sunakkhatto bhante Licchaviputto acirapakkanto imasmā dhammadvinayā. so Vesāliyām parisatim etam vācam bhāsatī: Na - tthi samañassa Gotamassa... so niyyāti takkarassa sammā dukkhakkhayāyāti.

Kodhano Sāriputta Sunakkhatto moghapuriso, kodhā ca pan' assa esā vācā bhāsitā. Avanṇām bhāsissāmiti so Sāriputta Sunakkhatto moghapuriso vanṇām yeva Tathāgatassa

bhāsatī. Vāṇṇo h' eso Sāriputta Tathāgatassa yo evam vadeyya: yassa ca khvāssa atthāya dhammo desito so niyyāti takkarassa sammā dukkhakkhayāyātī.

Ayam - pi hi nāma Sāriputta Sunakkhattassa moghapurisassa mayi dhammanvayo na bhavissati: Iti pi so Bhagavā arahām sammāsambuddho vijjācaranāsampanno sugato lokavidū anuttaro purisadammasārathi satthā devamanussānam buddho bhagavā ti. Ayam - pi hi nāma Sāriputta Sunakkhattassa moghapurisassa mayi dhammanvayo na bhavissati: Iti pi so Bhagavā anekavihitānā iddhividham paccanubhoti: eko pi hutvā bahudhā hoti. bahudhā pi hutvā eko hoti. āvibhāvām tirobhāvām tirokuḍḍām tiropākāram tiro-pabbataṁ asajjamāno gacchati seyyathā pi ākāse. pathaviyā pi ummujjanimujjām karoti seyyathā pi udake. udake pi abhijjamāne gacchati seyyathā pi paṭhavyam. ākāse pi pallañkena kamati seyyathā pi pakkhi sakuṇo. ime pi candimasuriye evam mahiddhike evam mahānubhāve pāṇinā parimasati parimajjati, yāva Brahmalokā pi kāyena vasam vatteti. Ayam - pi hi nāma Sāriputta Sunakkhattassa moghapurisassa mayi dhammanvayo na bhavissati: Iti pi so Bhagavā dibbāya sotadhātuyā visuddhāya atikkantamānusikāya ubho sadde sunāti dibbe ca mānuse ca ye dūre santike cāti. Ayam - pi hi nāma Sāriputta Sunakkhattassa moghapurisassa mayi dhammanvayo na bhavissati: Iti pi so Bhagavā parasattānam parapuggalānam cetāceto paricca pajānāti: sa-rāgam vā cittām sarāgam cittām pajānāti. vītarāgam vā cittām vītarāgam cittām pajānāti — pe — saṅkhittam ... vikkhittam ..., mahaggatam ... amahaggatam ... sa-uttaram ..., anuttaram ... samāhitām ... asamāhitām ... vimuttam ... avimuttam vā cittām avimuttam cittām pajānātī.

Dasa kho pan' imāni Sāriputta Tathāgatassa Tathāgatabalāni yehi balehi samannāgato Tathāgato āsaṭhaṇ - ṭhānam patijānāti. parisāsu sihanādaṁ nadati, brahmacakkaṁ pavatteti, kataññāni dasa: Idha Sāriputta Tathāgato ṭhānañ - ca ṭhānato aṭṭhānañ - ca aṭṭhānato yathābhūtam pajānāti. Yam - pi Sāriputta Tathāgato ṭhānañ - ca ṭhānato aṭṭhānañ - ca aṭṭhānato yathābhūtam pajānāti, idam - pi Sāriputta Tathā-

gatassa Tathāgatabalam hoti yam balam āgamma Tathāgato āsabhañ - thānam paṭijānāti, parisāsu sīhanādām nadati, brahmacakram pavatteti. Puna ca param Sāriputta Tathāgato atītānāgatapaccuppannānam kammasamādānānam thānaso hetuso viñākam yathābhūtam pajānāti. Yam - pi Sāriputta Tathāgato atītānāgatapaccuppannānam ... pavatteti. Puna ca param Sāriputta Tathāgato sabbatthagāminim paṭipadām yathābhūtam pajānāti. Yam - pi Sāriputta ... pavatteti. Puna ca param Sāriputta Tathāgato anekadhātu-nānādhātu-lokañ yathābhūtam pajānāti. Yam - pi Sāriputta ... pavatteti. Puna ca param Sāriputta Tathāgato sattānam vā-nādhimuttikatam yathābhūtam pajānāti. Yam - pi Sāriputta ... pavatteti. Puna ca param Sāriputta Tathāgato para-sattānam parapuggalānam indriyaparopariyattam yathābhūtam pajānāti. Yam - pi Sāriputta ... pavatteti. Puna ca param Sāriputta Tathāgato jhāna-vimokha-samādhi-samāpattinām sañ-kilesam vodānam vuṭṭhānam yathābhūtam pajānāti. Yam - pi Sāriputta ... pavatteti. Puna ca param Sāriputta Tathāgato anekavihitam pubbenivāsañ anussarati. seyyathidam: ekam - pi jātiñ dve pi jātiyo tisso pi jātiyo catasso pi jātiyo pañca pi jātiyo dasa pi jātiyo vīsatim - pi jātiyo timisam - pi jātiyo cattārīsam - pi jātiyo paññāsam - pi jātiyo jātisatam - pi jātisa-hassam - pi jātisatasahassam - pi. aneke pi samvāṭakappe aneke pi vivatṭakappe aneke pi samvāṭavivatṭakappe, amutr' āsim evamānāmo evamgutto evamvāṇo evamāhāro evam sukhadukkhapaṭisamvēdi evamāyupariyanto, so tato cuto amutra udapādim. tatrap' āsim evamānāmo evamgutto evam-vāṇo evamāhāro evam sukhadukkhapaṭisamvēdi ` evamā-yupariyanto. so tato cuto idhūpapanno ti, iti sākārañ sa-uddesam anekavihitam pubbenivāsañ anussarati. Yam - pi Sāriputta ... pavatteti. Puna ca param Sāriputta Tathāgato dibbena cakkhunā visuddhena atikkantamānusakena satte passati cavamāne upapajjamāne. hīne pañite suvanne dubbañne sugate duggate, yathākammūpage satte pajānāti: ime vata bhonto sattā kāyaduccaritenā samannāgata vaci-duccaritenā s. manoduccaritenā s. ariyānam upavādakā micchāditthikā micchāditthikammasamādānā. te kāyassa

bhedā param - marañā apāyam duggatim vinipātam nirayam upapannā, ime vā pana bhonto sattā kāyasucaritena samannāgatā vacisucaritenā s. manosucaritenā s. ariyānam anupavādakā sammādiṭṭhikā sammādiṭṭhikammasamādānā, te kāyassa bhedā param - marañā sugatiṁ saggam lokaṁ upapannā ti, iti dibbena cakkhunā visuddhena atikkantamānusakena satte passati cavamāne upapajjamāne, hīne pañite suvannē dubbanne sugate duggate. yathākammūpage satte pajānāti. Yam - pi Sāriputta ... pavatteti. Puna ca param Sāriputta Tathāgato āsavānam khayā anāsavām cetovimuttim paññāvimuttiṁ ditthe va dhamme sayam abhiññā sacchikatvā upasampajja viharati. Yam - pi Sāriputta Tathāgato āsavānam khayā anāsavām cetovimuttim paññāvimuttiṁ ditthe vā dhamme sayam abhiññā sacchikatvā upasampajja viharati. idam - pi Sāriputta Tathāgatassa Tathāgatabalāni hoti yam balam āgamma Tathāgato āsabhaṇ - thānam paṭijānāti. parisāsu sihanādam nadati. brahmacakkaṁ pavatteti.

Imāni kho Sāriputta dasa Tathāgatassa Tathāgatabalāni yehi balehi samannāgato Tathāgato āsabhaṇ - thānam patijānāti, parisāsu sihanādam nadati. brahmacakkaṁ pavatteti. Yo kho mām Sāriputta evam jānantam evam passantam evam vadeyya: Na - tthi samaṇassa Gotamassa uttarim manussadhammā alamariyāñāḍadassanaviseso. takkapariyāhatam samāṇo Gotamo dhammaṁ deseti vīmaṇisānucaritam sayaiñ-paṭibhānan - ti, tam Sāriputta vācam appahāya tam cittam appahāya tam ditthim appatīnissajitvā yathābhataṁ nikhitto evam niraye. Seyyathā pi Sāriputta bhikkhu sīlasampanno samādhisampanno paññāsampanno ditthe va dhamme aññam ārādheyya. evamśampadam - idam Sāriputta vadāmi: tam vācam appahāya tam cittam appahāya tam ditthim appatīnissa-jitvā yathābhataṁ nikhitto evam niraye.

Cattār' imāni Sāriputta Tathāgatassa vesārajjāni yehi vesārajjehi samannāgato Tathāgato āsabhaṇ - thānam patijānāti. parisāsu sihanādam nadati. brahmacakkaṁ pavatteti. katamāni cattāri: Sammāsambuddhassa te patijānato ime dhammā anabhisambuddhā ti, tatra vata mām samāṇo vā brāhmaṇo vā devo vā Māro vā Brahmā vā koci vā lokasmim

saha dhammena paṭicodessatiti nimittam - etam Sāriputta na samanupassāmi. Etam p' aham Sāriputta nimittam asamanupassanto khemappatto abhayappatto vesārajjappatto viharāmi. Khīṇāsavassa te paṭijānato ime āsavā aparikkhīṇā ti, tatra vata mām ... na samanupassāmi. Etaṁ p' ahaṁ ... viharāmi. Ye kho pana te antarāyikā dhammā vuttā te paṭisevato nālam antarāyāyāti, tatra vata mām ... na samanupassāmi. Etam p' aham ... viharāmi. Yassa kho pana te athāya dhammo desito so na niyyāti takkarassa sammā dukkhakkhayāyāti, tatra vata mām samaṇo vā brāhmaṇo vā devo vā Māro vā Brahmā vā koci vā lokasmiṁ saha dhammena paṭicodessatiti nimittam - etam na samanupassāmi. Etam p' ahaṁ Sāriputta nimittam asamanupassanto khemappatto abhayappatto vesārajjappatto viharāmi.

Imāni kho Sāriputta cattāri Tathāgatassa vesārajjāni yehi ... pavatteti. Yo kho mām Sāriputta evam jānantam ... evam niraye.

Attha kho imā Sāriputta parisā, katamā attha: khattiya-parisā brāhmaṇaparisā gahapatiparisā samaṇaparisā Cātummahārājikaparisā Tāvatimsaparisā Māraparisā Brahmaparisā. Imā kho Sāriputta attha parisā. Imehi kho Sāriputta catuhi vesārajjehi samannāgato Tathāgato imā attha parisā upasaṅkamati ajjhogāhati. Abhijānāmi kho panāham Sāriputta anekasataṁ khattiya-parisaṁ upasaṅkamitā, tatra pi mayā sannisinnapubbañ - c' eva sallapitapubbañ - ca sākacchā ca samāpajjitatubbā. Tatra vata mām bhayaṁ vā sārajjam vā okkamissatiti nimittam - etam Sāriputta na samanupassāmi. Etam p' aham Sāriputta nimittam asamanupassanto khemappatto abhayappatto vesārajjappatto viharāmi. Abhijānāmi kho panāham Sāriputta anekasataṁ brāhmaṇaparisam — pe — gahapatiparisam — samaṇaparisam — Cātummahārājikaparisam — Tāvatimsaparisam — Māraparisam — Brahmaparisam upasaṅkamitā, tatra pi mayā sannisinnapubbañ - c' eva sallapitapubbañ - ca sākacchā ca samāpajjitatubbā. Tatra vata mām bhayaṁ vā sārajjam vā okkamissatiti nimittam - etam Sāriputta na samanupassāmi. Etam p' aham Sāriputta nimittam asamanupassanto khemappatto abhayappatto vesā-

rajjappatto viharāmi. Yo kho mañ Sāriputta evam jānanta... evam niraye.

Catasso kho imā Sāriputta yoniyo, katamā catasso: aṇḍajā yoni, jalābuja yoni, saṁsedajā yoni, opapātikā yoni. Katamā ca Sāriputta aṇḍajā yoni: Ye kho te Sāriputta sattā aṇḍakosam abhinibbhijja jāyanti. ayam vuccati Sāriputta aṇḍajā yoni. Katamā ca Sāriputta jalābuja yoni: Ye kho te Sāriputta sattā vatthikosam abhinibbhijja jāyanti, ayam vuccati Sāriputta jalābuja yoni. Katamā ca Sāriputta saṁsedajā yoni: Ye kho te Sāriputta sattā pūtimacche vā jāyanti pūtikunape vā pūtikummāse vā candanikāya vā oli-galle vā jāyanti, ayam vuccati Sāriputta saṁsedajā yoni. Katamā ca Sāriputta opapātikā yoni: Devā nerayikā ekacce ca manussā ekacce ca vinipātikā. ayam vuccati Sāriputta opapātikā yoni.

Imā kho Sāriputta catasso yoniyo. Yo kho mañ Sāriputta evam jānantam... evam niraye.

Pañca kho imā Sāriputta gatiyo, katamā pañca: nirayo tiracchānayoni pittivisayo manussā devā. Nirayañ cāhaṁ Sāriputta pajānāmi nirayagāmīñ - ca maggāñ nirayagāmīniñ - ca paṭipadāñ, yathāpaṭipanno ca kāyassa bhedā param - marañā apāyam duggatim vinipātam nirayañ upapajjati tañ - ca pajānāmi. Tiracchānayoniñ cāhaṁ Sāriputta pajānāmi tiracchānayonigāmīñ - ca maggāñ tiracchānayonigāmīniñ - ca paṭipadāñ, yathāpaṭipanno ca kāyassa bhedā param - marañā tiracchānayoniñ upapajjati tañ - ca pajānāmi. Pittivisayañ cāhaṁ Sāriputta pajānāmi pittivisayagāmīñ - ca maggāñ pittivisayagāmīniñ - ca paṭipadañ, yathāpaṭipanno ca kāyassa bhedā param - marañā pittivisayam upapajjati tañ - ca pajānāmi. Manusse cāhaṁ Sāriputta pajānāmi manussalokagāmīñ - ca maggāñ manussalokagāmīniñ - ca paṭipadāñ, yathāpaṭipanno ca kāyassa bhedā param - marañā manussesu upapajjati tañ - ca pajānāmi. Deve cāhaṁ Sāriputta pajānāmi devalokagāmīñ - ca maggāñ devalokagāmīniñ - ca paṭipadāñ, yathāpaṭipanno ca kāyassa bhedā param - marañā sugatim saggāñ lokañ upapajjati tañ - ca pajānāmi. Nibbānañ cāhaṁ Sāriputta pajānāmi nibbānagāmīñ - ca maggāñ nibbānagā-

miniñ-ca pañipadām. yathāpañipanno ca āsavānam khayā anāsavam cetovimuttiñ paññāvīmuttiñ diñthe va dhamme sayam abhiññā sacchikatvā upasampajja viharati tañ-ca pajānāmi.

Idhāham Sāriputta ekaccam puggalam evam cetasā ceto paricca pajānāmi: Tathā 'yam puggalo pañipanno tathā ca iriyati tañ-ca maggam samārūlho yathā kāyassa bhedā param-marañā apāyam duggatim vinipātam nirayam upapajjisatiti; tam-enam passāmi aparena samayena dibbena cakkhunā visuddhena atikkantamānusakena kāyassa bhedā param-marañā apāyam duggatim vinipātam nirayam upapannam ekantadukkhā tippā kañukā vedanā vediyanānam. Seyyathā pi Sāriputta aṅgārakāsu sādhikaporisā pūr'aṅgārānam vītaceikānam vītadhūmānam, atha puriso aṅgaccheyya ghammābhittatto ghanimpareto kilanto tasito pipāsito ekāyanena maggena tam-eva aṅgārakāsum pañidhāya, tam-enam cakkhumā puriso disvā evam vadeyya: Tathā 'yam bhavam puriso pañipanno tathā ca iriyati tañ-ca maggam samārūlbo yathā imam yeva aṅgārakāsum āgamissatiti; tam-enam passeyya aparena samayena tassā aṅgārakāsuyā patitam ekantadukkhā tippā kañukā vedanā vediyanānam; evam-eva kho aham Sāriputta idh' ekaccam puggalam evam cetasā ceto paricca pajānāmi: Tathā 'yam puggalo pañipanno tathā ca iriyati tañ-ca maggam samārūlho yathā kāyassa bhedā param-marañā apāyam duggatim vinipātam nirayam upapajjisatiti; tam-enam passāmi aparena samayena dibbena cakkhunā visuddhena atikkantamānusakena kāyassa bhedā param-marañā apāyam duggatim vinipātam nirayam upapannam ekantadukkhā tippā kañukā vedanā vediyanānam.

Idha panāham Sāriputta ekaccam puggalam evam cetasā ceto paricca pajānāmi: Tathā 'yam puggalo pañipanno tathā ca iriyati tañ-ca maggam samārūlho yathā kāyassa bhedā param-marañā tiracchānayoniñ upapajjisatiti; tam-enam passāmi aparena samayena dibbena cakkhunā visuddhena atikkantamānusakena kāyassa bhedā param-marañā tiracchānayoniñ upapannam dukkhā tippā kañukā vedanā vediyanānam. Seyyathā pi Sāriputta gūthakūpo sādhikaporiso pūro gūthassa. atha puriso aṅgaccheyya ghammābhittatto

ghammapareto kilanto tasito pipāsito ekāyanena maggена tam - eva gūthakūpam panīdhāya. tam - enām cakkhumā puriso disvā evam vadeyya: Tathā 'yam bhavañ puriso pañipanno tathā ca iriyati tañ - ca maggām samārūlho yathā imam yeva gūthakūpam āgamissatiti; tam - enām passeyya aparena samayena tasmiñ gūthakūpe patitam dukkhā tippā katukā vedanā vediyamānam; evam - eva kho aham Sāriputta idh' ekaccam puggalam ... vediyamānam.

Idhāham Sāriputta ekaccam puggalam evam cetasā ceto paricca pajānāmi: Tathā 'yam puggalo ... param - marañā pittivisayam upapajjissatiti; tam - enām passāmi ... pittivisayam upapannam dukkhabahulā vedanā vediyamānam. Seyyathā pi Sāriputta rukkho visame bhūmibhāge jāto tanupattapalāso kabaracchāyo, atha puriso āgaccheyya ghammābhītatto ghammapareto kilanto tasito pipāsito ekāyanena maggена tam - eva rukkham panīdhāya, tam - enām cakkhumā puriso disvā evam vadeyya: Tathā 'yam bhavañ puriso pañipanno tathā ca iriyati tañ - ca maggām pañipanno yathā imam yeva rukkham āgamissatiti; tam - enām passeyya aparena samayena tassa rukkhassa chāyāya nisinnam vā nipannam vā dukkhabahulā vedanā vediyamānam; evam - eva kho aham Sāriputta idh' ekaccam puggalam ... vediyamānam.

Idha panāham Sāriputta ekaccam puggalam evam cetasā ceto paricca pajānāmi: Tathā 'yam puggalo ... param - marañā manussesu upapajjissatiti; tam - enām passāmi ... manussesu upapannam sukhabahulā vedanā vediyamānam. Seyyathā pi Sāriputta rukkho same bhūmibhāge jāto bahalapattapalāso sandacchāyo. atha puriso āgaccheyya ghammābhītatto ghammapareto kilanto tasito pipāsito ekāyanena maggена tam - eva rukkham panīdhāya, tam - enām cakkhumā puriso disvā evam vadeyya: Tathā 'yam bhavañ puriso pañipanno tathā ca iriyati tañ - ca maggām samārūlho yathā imam yeva rukkham āgamissatiti; tam - enām passeyya aparena samayena tassa rukkhassa chāyāya nisinnam vā nipannam vā sukhabahulā vedanā vediyamānam; evam - eva kho aham Sāriputta idh' ekaccam puggalam ... vediyamānam.

Idhāham Sāriputta ekaccam puggalam evam cetasā ceto paricca pajānāmi: Tathā 'yam puggalo ... param - maranā sugatim saggam lokam upapajjissatīti; tam - enam passāmi ... sugatim saggam lokam upapannam ekantasukhā vedanā vedi-yamānam. Seyyathā pi Sāriputta pāsādo. tatr' assa kūtagāram ullittāvalittam nivātam phassitaggalam pihitavātā-pānam. tatr' assa pallanko gonakatthato paṭikatthato paṭalikatthato kadalimigapavarapaccattharāno sa-uttaracchado ubhatolohitakūpadhāno. atha puriso āgaccheyya ghammā-bhitatto ghammapareto kilanto tasito pipāsito ekāyanena maggena tam - eva pāsādam pañidhāya. tam - enam cakkhumā puriso disvā evam vadeyya: Tathā 'yam bhavañi puriso paṭipanno tathā ca iriyati tañ - ca maggam samārūļho yathā imam yeva pāsādam āgamissatīti; tam - enam passeyya aparena samayena tasmiñ pāsāde tasmiñ kūtagāre tasmiñ pallanke nisinnam vā nipannam vā ekantasukhā vedanā vedi-yamānam: evam - eva kho aham Sāriputta idh' ekaccam pug-galam ... vedi-yamānam.

Idha panāham Sāriputta ekaccam puggalam evam cetasā ceto paricca pajānāmi: Tathā 'yam puggalo paṭipanno tathā ca iriyati tañ - ca maggam samārūļho yathā āsavānam khayaā anāsavam cetovimuttim paññāvimuttim diṭṭhe va dhamme sayam abhiññā sacchikatvā upasampajja viharissatiti; tam - enam passāmi aparena samayena āsavānam khayaā anāsavam cetovimuttim paññāvimuttim diṭṭhe va dhamme sayam abhiññā sacchikatvā upasampajja viharantam ekantasukhā vedanā vedi-yamānam. Seyyathā pi Sāriputta pokkharanī acchodakā sātodakā sītodakā setakā sūpatitthā ramaṇīyā. avidūre c' assā tibbo vanasando. atha puriso āgaccheyya ghammā-bhitatto ghammapareto kilanto tasito pipāsito ekāyanena maggena tam - eva pokkharanīm pañidhāya. tam - enam cakkhumā puriso disvā evam vadeyya: Tathā 'yam bhavañi puriso paṭipanno tathā ca iriyati tañ - ca maggam samārūļho yathā imam yeva pokkharanīm āgamissatīti; tam - enam passeyya aparena samayena tam pokkharanīm ogāhitvā nahātvā ca pivitvā ca sabbadarathakilamathaparilāham paṭippasambhetvā paccuttaritvā tasmiñ vanasaṇde nisinnam vā

nipannam vā ekantasukhā vedanā vediyamānam; evam - eva kho aham Sāriputta idh' ekaccam puggalam evam cetasa ceto pariceca pajānāmi: Tathā 'yam puggalo patippanno tathā ca iriyati tañ - ca maggām samārūlho yathā āsavānam khayā anāsavām cetovimuttiṁ paññāvīmuttiṁ diṭhe va dhamme sayam abhiññā sacchikatvā upasampajja viharissatiti; tam-enam passāmi aparena samayena āsavānam khayā anāsavām cetovimuttiṁ paññāvīmuttiṁ diṭhe va dhamme sayam abhiññā sacchikatvā upasampajja viharantam ekantasukhā vedanā vediyamānam.

Imā kho Sāriputta pañca gatiyo. Yo kho mani Sāriputta evam jānantam evam passantam evam vadeyya: Na - thi samañassa Gotamassa uttarim manussadhammā alamariyaññādassananaviseso, takkapariyāhatam samoṇo Gotamo dhammam deseti vīmaṇsānucaritam sayampaṭibhānan - ti. tam Sāriputta vācam appahāya tam cittaṁ appahāya tam diṭhim appaṭinissajitvā yathābhataṁ nikkhitto evam niraye. Seyathā pi Sāriputta bhikkhu silasampanno samādhisampanno paññāsampanno diṭhe va dhamme aññam ārādheyya, evam-sampadam - idam Sāriputta vadāmi: tam vācam appahāya tam cittaṁ appahāya tam diṭhim appaṭinissajitvā yathābhataṁ nikkhitto evam niraye.

Abhijānāmi kho panāham Sāriputta caturaṅgasamannāgataṁ brahmacariyāni caritā: tapassī sudaṁ homi parama-tapassī, lūkhas - sudam homi paramalūkho, jeguechī sudam homi paramajeguechī, pavivittas - sudam homi parama-pavivitto.

Tatra - ssu me idam Sāriputta tapassitāya hoti: acelako homi muttācāro hatthāpalekhano, na ehibhadantiko na tiṭhabhadantiko, nābhīhatam na uddissakaṭam na nimantaṇam sādiyāmi; so na kumbhimukhā patigaṇhāmi, na kaṭopimukhā patigaṇhāmi. na elakamantaram na daṇḍamantaram na mu-salamantaram. na dvinnam bhuñjamānānam. na gabbhiniyā, na pāyamānāya, na purisantaragatāya, na saṅkittisu, na yattha sā upaṭhitō hoti. na yattha makkhikā sandasanda-cārinī, na maccham na māmisam na suraṁ na merayaṁ na thusodakam pivāmi. So ekāgāriko vā homi ekālopiko. dvā-

gāriko vā homi dvālopiko — sattāgāriko vā homi sattālopiko. Ekissā pi dattiyā yāpemi, dvīhi pi dattīhi yāpemi — sattahī pi dattīhi yāpemi. Ehāhikam - pi āhāram āhāremi, dvīhikam - pi āhāram āhāremi — sattāhikam - pi āhāram āhāremi. Iti evarūpām addhamāsikam - pi pariyāyabhattachhojanānuyogam - anuyutto viharāmi. So sākabhakkho vā homi. sāmākabhattakho vā homi. nīvārabhakkho ... dadduiabhakkho ..., haṭabhattakho ... kanabhakkho ... ācāmabhakkho ... piñākabhattakho ... tiñabhattakho ... gomayabhakko vā homi; vanamūlaphalāhāro yāpemi pavattaphalabhojī. So sāñāni pi dhāremi. masāñāni pi dhāremi, chavadussāni pi dh., pañsukūlāni pi dh., tiriñāni pi dh.. ajinam - pi dh., ajinakkhipam - pi dh., kusacīram - pi dh.. vākacīram - pi dh., phalacakrīram - pi dh.. kesakambalam - pi dh.. vālakambalam - pi dh., ulūkapakkham - pi dhāremi. Kesamassulocako pi homi kesamassulocanānuyogam - anuyutto, ubbhāṭṭhako pi homi āsanapatiñkhitto, ukkuṭiko pi homi ukkuṭikappadhānam - anuyutto, kaṇṭakāpassayiko pi homi kaṇṭakāpassaye seyyam kappemi, sāyatatiyakam - pi udakorohanānuyogam - anuyutto viharāmi. Iti evarūpanū anekavihitām kāyassa ātāpanaparitāpanānuyogam - anuyutto viharāmi. Idam su me Sāriputta tapassitāya hoti.

Tatra - ssu me idam Sāriputta lūkhasmīm hoti: nekavassaganikam rajojallām kāye sannicitām hoti papaṭikajātām. Seyyathā pi Sāriputta tindukākhāṇu nekavassaganiko sannicito hoti papaṭikajāto, evam - eva - ssu me Sāriputta nekavassaganikam rajojallām kāye sannicitām hoti papaṭikajātām. Tassa mayham Sāriputta na evam hoti: Aho vatāham imam rajojallām pāñinā parimajjeyyam. aññe vā pana me imam rajojallām pāñinā parimajjeyyun - ti. Evam - pi me Sāriputta na hoti. Idam su me Sāriputta lūkhasmīm hoti.

Tatra - ssu me idam Sāriputta jegucchismīm hoti: so kho aham Sāriputta sato va abhikkamāmi sato paṭikkamāmi, yāva udabindumhi pi me dayā paccupatṭhitā hoti: mā 'ham khuddake pāne visamagate saṅghātam āpādessañ - ti. Idam su me Sāriputta jegucchismīm hoti.

Tatra - ssu me idam Sāriputta pavivittasmīm hoti: so

kho aham Sāriputta aññataram araññāyatanaṁ ajjhogāhitvā viharāmi. yadā passāmi gopālakam vā pasupālakam vā tiṇahārakam vā kattahārakam vā vanakammikam vā. vanena vanam gahanena gahanam ninnena ninnam thalena thalam papatāmi, tam kissa hetu: mā maṁ te addasāṁsu ahañ - ca mā te addasan - ti. Seyyathā pi Sāriputta araññako migo manusse disvā vanena vanam gahanena gahanam ninnena ninnam thalena thalam papatati. evam - eva kho aham Sāriputta yadā passāmi gopālakam vā pasupālakam vā tiṇahārakam vā kattahārakam vā vanakammikam vā. vanena vanam gahanena gahanam ninnena ninnam thalena thalam papatāmi, tam kissa hetu: mā maṁ te addasāṁsu ahañ - ca mā te addasan - ti. Idam su me Sāriputta pavivittasmin hoti.

So kho aham Sāriputta ye te goṭṭhā paṭṭhitagāvo apagatagopālakā tattha catukunḍiko upasaṅkamitvā yāni tāni vacchakānam taruṇakānam dhenupakānam gomayāni tāni sudam āhāremi. Yāva kīvañ - ca me Sāriputta sakam muttakarīsam apariyādiṇṇam hoti, sakam yeva sudam muttakarīsam āhāremi. Idam su me Sāriputta mahāvikaṭabhojanasmim hoti.

So kho aham Sāriputta aññataram bhiṁsanakam vanasandam ajjhogāhitvā viharāmi. Tatra sudam Sāriputta bhiṁsanakassa vanasandassa bhiṁsanakatasmin hoti: yo koci avitarāgo tam vanasandam pavisati yebhuyyena lomāni haṁsanti. So kho aham Sāriputta yā tā rattiyo sītā hemantikā antaratthake himapātasamaye tathārūpāsu rattisu rattim abbhokāse viharāmi divā vanasande, gimhānam pacchime māse divā abbhokāse viharāmi rattim vanasande. Api - ssu mām Sāriputta ayam anacchariyā gāthā paṭibhāsi pubbe assutapubbā:

So tatto so sīno, eko bhiṁsanake vane,
naggio na c' aggim - āsīno, esanāpasuto muniti.

So kho aham Sāriputta susāne seyyam kappemi chavatthikāni upadhāya. Api - ssu mām Sāriputta gomanḍalā upasaṅkamitvā otṭhubhanti pi omuttenti pi, pañsukena okiranti pi, kaṇṇasotesu pi salākam pavesenti. Na kho panāham Sāriputta abhijānāmi tesu pāpakaṁ cittam uppādetā. Idam su me Sāriputta upekhāvihārasmin hoti.

Santi kho pana Sāriputta eke samanabrahmañā evam-vādino evamdiṭṭhino: āhārena suddhiti; te evam-āhaṁsu: kolehi yāpemāti, te kolam - pi khādanti, kolacūṇam - pi khādanti, kolodakam - pi pivanti, anekavihitam - pi kolavikatim paribhuñjanti. Abhijānāmi kho panāham Sāriputta ekam yeva kolam āhāram āharitā. Siyā kho pana te Sāriputta evam - assa: mahā nūna tena samayena kolo ahositi. Na kho pan' etam Sāriputta evam daṭṭhabbam, tada pi etaparamo yeva kolo ahosi seyyathā pi etarahi. Tassa mayham Sāriputta ekam yeva kolam āhāram āhārayato adhimattakasimānam patto kāyo hoti: seyyathā pi nāma āsītikapabbāni vā kālāpabbāni vā evam - eva - ssu me aṅgapaccāngāni bhavanti tāy' ev' appāhāratāya. seyyathā pi nāma oṭṭhapadam evam - eva - ssu me ānisadam hoti tāy' ev' appāhāratāya, seyyathā pi nāma vaṭṭanāvalī evam - eva - ssu me piṭṭhikanṭako unnatāvanato hoti tāy' ev' appāhāratāya, seyyathā pi nāma jarasālāya gopānasiyo oluggaviluggā bhavanti evam - eva - ssu me phāsulīyo oluggaviluggā bhavanti tāy' ev' appāhāratāya, seyyathā pi nāma gambhīre udapāne udakatārakā gambhīragatā okkhāyikā dissanti evam - eva - ssu me akkhikūpesu akkhitārakā gambhīragatā okkhāyikā dissanti tāy' ev' appāhāratāya, seyyathā pi nāma tittakālābu āmakacchinno vātātapena sampaṭito hoti sammilāto evam - eva - ssu me sīsacchavi sampaṭitā hoti sammilātā tāy' ev' appāhāratāya. So kho aham Sāriputta: udaracchavim parimasissāmīti piṭṭhikanṭakam yeva pariganhāmi, piṭṭhikanṭakam parimasissāmīti udaracchavim yeva pariganhāmi, yāva - ssu me Sāriputta udaracchavi piṭṭhikanṭakam allinā hoti tāy' ev' appāhāratāya. So kho aham Sāriputta: vaccam vā muttam vā karissāmīti tatth' eva avakujjo papatāmi tāy' ev' appāhāratāya. So kho aham Sāriputta tam - eva kāyām assāsento pāñinā gattāni anomajjāmi, tassa mayham Sāriputta pāñinā gattāni anomajjato pūtimūlāni lomāni kāyasmā papatanti tāy' ev' appāhāratāya.

Santi kho pana Sāriputta eke samanabrahmañā evam-vādino evamdiṭṭhino: āhārena suddhiti; te evam-āhaṁsu: muggehi yāpema — pe — tilehi yāpema — taṇḍulehi yāpe-māti, te taṇḍulam - pi khādanti, taṇḍulacūṇam - pi khādanti,

tañḍulodakam - pi pivanti, anekavihitam - pi tañḍulavikatim paribhuñjanti. Abhijānāmi kho panāham Sāriputta ekaṁ yeva tañḍulam āhāram āharitā. Siyā kho pana te Sāriputta evamassa: mahā nūna tena samayena tañḍulo ahosīti. Na kho panetam Sāriputta evam daṭṭhabbam, tadā pi etaparamo yeva tañḍulo ahosi seyyathā pi etarahi. Tassa mayham Sāriputta ekam yeva tañḍulam āhāram āhārayato adhimattakasimānam patto kāyo hoti: seyyathā pi nāma āśitikapabbāni vā kālāpabbāni vā evam - eva - ssu me aṅgapaccāngāni bhavanti tāy' ev' appāhāratāya, seyyathā pi nāma oṭṭhapadam evam - eva - ssu me ānisadam hoti tāy' ev' appāhāratāya, seyyathā pi nāma vaṭṭanāvalī evam - eva - ssu me piṭṭhikanṭako unnatāvanato hoti tāy' ev' appāhāratāya, seyyathā pi nāma jarasālāya go-pānasiyo oluggaviluggā bhavanti evam - eva - ssu me phāsuļyo oluggaviluggā bhavanti tāy' ev' appāhāratāya, seyyathā pi nāma gambhīre udapāne udakatārakā gambhiragatā okkhāyikā dissanti evam - eva - ssu me akkhikūpesu akkhitārakā gambhiragatā okkhāyikā dissanti tāy' ev' appāhāratāya, seyyathā pi nāma tittakālābu āmakacchinno vātātapena sampuṭito hoti sammilāto evam - eva - ssu me sīsacchavi sampuṭitā hoti sammilātā tāy' ev' appāhāratāya. So kho aham Sāriputta: udaracchavim parimasissāmīti piṭṭhikanṭakam yeva pariganhāmi. piṭṭhikanṭakam parimasissāmīti udaracchavim yeva pariganhāmi, yāva - ssu me Sāriputta udaracchavi piṭṭhikanṭakam allinā hoti tāy' ev' appāhāratāya. So kho aham Sāriputta: vaccam vā muttam vā karissāmīti tatth' eva avakujjo papatāmi tāy' ev' appāhāratāya. So kho aham Sāriputta tam-eva kāyam assāsento pāñinā gattāni anomajjāmi, tassa mayham Sāriputta pāñinā gattāni anomajjato pūtimūlāni lomāni kāyasmā papatanti tāy' ev' appāhāratāya. Tāya pi kho aham Sāriputta iriyāya tāya paṭipadāya tāya dukkarakārikāya nājhagamām uttarim manussadhammā alamariyānāṇadassanasivesam, tam kissa hetu: imissā yeva ariyāya paññāya anadhigamā yā 'yam ariyā paññā adhigatā ariyā niyyānikā niyāti takkarassa sammā dukkhakkhayāya.

Santi kho pana Sāriputta eke s. e. e.: saṃsārena sudhiti. Na kho pana so Sāriputta saṃsāro sulabharūpo yo mayā

asamsaritapubbo iminā dīghena addhunā. aññatra Suddhāvāsehi devehi; Suddhāvāse cāham Sāriputta deve saṁsa-reyyam, na - y - imam lokam punar - āgaccheyyam. Santi kho pana Sāriputta eke s. e. e.: upapattiyā suddhiti. Na kho pana sā Sāriputta upapatti sulabharūpā yā mayā anupapannapubbā iminā dīghena addhunā. aññatra Suddhāvāsehi devehi; Suddhāvāse cāham Sāriputta deve upapaj-jeyyam, na - y - imam lokam punar - āgaccheyyam. Santi kho pana Sāriputta eke s. e. e.: āvāsena suddhiti. Na kho pana so Sāriputta āvāso sulabharūpo yo mayā anāvutthapubbo iminā dīghena addhunā, aññatra Suddhāvāsehi devehi; Suddhāvāse cāham Sāriputta deve vaseyyam, na - y - imam lokam punar - āgaccheyyam. Santi kho pana Sāriputta eke s. e. e.: Yaññena suddhiti. Na kho pana so Sāriputta yañño sulabharūpo yo mayā ayitthapubbo iminā dīghena addhunā, tañ - ca kho raññā vā satā khattiyena muddhāvasittena brāhmaṇena vā mahāsālēna. Santi kho pana Sāriputta eke s. e. e.: aggiparicariyāya suddhiti. Na kho pana so Sāriputta aggi sulabharūpo yo mayā apariciṇṇapubbo iminā dīghena addhunā, tañ - ca kho raññā vā satā khattiyena muddhāvasittena brāhmaṇena vā mahāsālēna.

Santi kho pana Sāriputta eke samanabrahmañā evam-vādino evamdiṭṭhino: yāvad - evāyam bhavam puriso daharo hoti yuvā susu kālakeso bhadrena yobbanena samannāgato paṭhamena vayasā, tāvad - eva paramena paññāveyyattiyena samannāgato hoti; yato ca kho ayañ bhavam puriso jinno hoti vuddho mahallako addhagato vayo anuppatto. asītiko vā navutiko vā vassasatiko vā jātiyā, atha tamhā paññāveyyat-tiyā parihāyatiti. Na kho pan etam Sāriputta evam dat-thabbam. Aham kho pana Sāriputta etarahi jinno vuddho mahallako addhagato vayo anuppatto, asītiko me vayo vat-tati. Idha me assu Sāriputta cattāro sāvakā vassasatāyukā vassasatajivinoparamāya satiyā ca gatiyā ca dhitiyā ca samannāgatā paramena ca paññāveyyattiyena; seyyathā pi Sāriputta daļhadhammo dhanuggaho sikkhito katahattho katupāsano lahukena asanena appakasiren' eva tiriyan tālacchāyam ati-pāteyya. evam adhimattasatimanto evam adhimattagatimanto

evam adhimattadhitimanto evam paramena paññāveyyattiyena samannāgatā. Te mañ catunnaṁ satipatthānānam upādāy' upādāya pañham puccheyyūm. puṭṭho puṭṭho cāham tesam byākareyyam, byākatañ - ca me byākatato dhāreyyūm. na ca nam dutiyakam uttarīm paripuccheyyūm. aññatra asita-pitakhāyita-sāyitā, aññatra uccārapassāvakammā. aññatra niddākilamathapaṭivinodanā. Apariyādinñā yev' assa Sāriputta Tathāgatassa dhammadesanā, apariyādinñām yev' assa Tathāgatassa dhammapadabyājanām, apariyādinñām yev' assa Tathāgatassa pañhapaṭibhānam. atha me te cattāro sāvakā vassasatāyukā vassasatajivino vassasatassa accayena kālam kareyyūm. Mañcakena ce pi mañ Sāriputta pariharissatha n' ev' atthi Tathāgatassa paññāveyyattiyassa aññathattam. Yam kho tam Sāriputta sammā vadamāno vadeyya: asam-mohadhammo satto loke uppanno bahujanahitāya bahujan-sukhāya lokānukampāya atthāya hitāya sukhāya devamanus-sānan - ti, mam - eva tam sammā vadamāno vadeyya: asam-mohadhammo ... devamanussānan - ti.

Tena kho pana samayena āyasmā Nāgasamālo Bhagavato piṭṭhito ṭhito hoti Bhagavantam vijayamāno. Atha kho āyasmā Nāgasamālo Bhagavantam etad - avoca: Acchariyam bhante, abbhutam bhante, api ca me bhante imam dhammapariyāyam sutvā lomāni haṭṭhāni. Konāmo ayam bhante dhammapariyāyo ti. — Tasmātiha tvam Nāgasamāla imam dhammapariyāyam Lomaham̄sanapariyāyo t' eva nam dhārehiti.

Idam - avoca Bhagavā. Attamano āyasmā Nāgasamālo Bhagavato bhāsitañ abhinanditi.

MAHĀSIHANĀDASUTTAM DUTIYAM.

13.

Evam - me sutam. Ekam samayam Bhagavā Sāvatthiyam viharati Jetavane Anāthapiṇḍikassa ārāme. Atha kho sambahulā bhikkhū pubbanhasamayam nivāsetvā pattacīvaraṁ

ādāya Sāvatthim piṇḍāya pāvisim̄su. Atha kho tesam bhikkhūnaṁ etad - ahosi: Atippago kho tāva Sāvatthiyam̄ piṇḍāya caritum̄, yan - nūna mayam̄ yen' aññatitthiyānam̄ paribbājakānam̄ ārāmo ten' upasaṅkameyyāmāti. Atha kho te bhikkhū yen' aññatitthiyānam̄ paribbājakānam̄ ārāmo ten' upasaṅkamim̄su, upasaṅkamitvā tehi aññatitthiyehi paribbājakehi saddhim̄ sammodim̄su, sammodaniyam̄ katham̄ sārānīyam̄ vītisāretvā ekamantam̄ nisidim̄su. Ekamantam̄ nisinne kho te bhikkhū te aññatitthiyā paribbājakā etad - avocum̄: Samano āvuso Gotamo kāmānam̄ pariññam̄ paññāpeti. mayam - pi kāmānam̄ pariññam̄ paññāpema; samano āvuso Gotamo rūpānam̄ pariññam̄ paññāpeti, mayam - pi rūpānam̄ pariññam̄ paññāpema; samano āvuso Gotamo vedanānam̄ pariññam̄ paññāpeti, mayam - pi vedanānam̄ pariññam̄ paññāpema; idha no āvuso ko viseso ko adhippāyo kiṁ nānākaraṇam̄ samanassa vā Gotamassa amhākam vā, yadidam dhamma-desanāya vā dhammadesanām̄ anusāsaniyā vā anusāsanin - ti. Atha kho te bhikkhū tesam aññatitthiyānam̄ paribbājakānam̄ bhāsitam̄ n' eva abhinandim̄su na paṭikkosim̄su, anabhinanditvā appaṭikkositvā utṭhāy' āsanā pakkamim̄su: Bhagavato santike etassa bhāsitassa attham̄ ājānissāmāti.

Atha kho te bhikkhū Sāvatthiyam̄ piṇḍāya caritvā pacchābhettam̄ piṇḍapātapaṭikkantā yena Bhagavā ten' upasaṅkamim̄su, upasaṅkamitvā Bhagavantam̄ abhivādetvā ekamantam̄ nisidim̄su. Ekamantam̄ nisinnā kho te bhikkhū Bhagavantam̄ etad - avocum̄: Idha mayam̄ bhante pubbanhasamayam̄ nivāsetvā pattacivaram̄ ādāya Sāvatthim̄ piṇḍāya pāvisim̄ha, tesam no bhante amhākam etad - ahosi: Atippago kho tāva Sāvatthiyam̄ piṇḍāya caritum̄, yan - nūna mayam̄ yen' aññatitthiyānam̄ paribbājakānam̄ ārāmo ten' upasaṅkameyyāmāti. Atha kho mayam̄ bhante yen' aññatitthiyānam̄ paribbājakānam̄ ārāmo ten' upasaṅkamim̄ha, upasaṅkamitvā tehi aññatitthiyehi paribbājakehi saddhim̄ sammodim̄ha, sammodaniyam̄ katham̄ sārānīyam̄ vītisāretvā ekamantam̄ nisidim̄ha. Ekamantam̄ nisinne kho bhante te aññatitthiyā paribbājakā amhe etad - avocum̄: Samano āvuso Gotamo kāmānam̄ pariññam̄ paññāpeti, mayam - pi kāmānam̄ pariññam̄

paññāpema; samaṇo āvuso Gotamo rūpānam p. p., mayam-pi rūpānam p. p.. samaṇo āvuso Gotamo vedanānam p. p., mayam-pi vedanānam p. p.; idha no āvuso ko viseso ko adhippāyo kiṁ nānākaraṇam samaṇassa vā Gotamassa amhākam vā, yadidaṁ dhammadesanāya vā dhammadesanaṁ anusāsanīyā vā anasāsanin-ti. Atha kho mayam bhante tesam añnatitthiyānam paribbājakānam bhāsitam n' eva abhinandimha na paṭikkosimha, anabhinandityā appaṭikkositvā utṭhāyāsanā pakkamimha: Bhagavato santike etassa bhāsitassa at-tham ājānissāmāti.

Evaṁvādino bhikkhave añnatitthiyā paribbājakā evam-assu vacanīyā: Ko pan' āvuso kāmānam assādo ko ādīnavo kiṁ nissaraṇam, ko rūpānam assādo ko ādīnavo kiṁ nissaraṇam, ko vedanānam assādo ko ādīnavo kiṁ nissaraṇan-ti. Evaṁ puṭṭhā bhikkhave añnatitthiyā paribbājakā na c' eva sampāyissanti uttariñ-ca vighātam āpajjissanti, taṁ kissa hetu: yathā tam bhikkhave avisayasmīm. Nāhan-tam bhikkhave passāmi sadevake loke samārake sabrahmake sassamaṇabrahmaṇiyā pajāya sadevamanussāya yo imesam pañhānam veyyākaraṇena cittam ārādheyya añnatra Tathāgatena vā Tathāgatasāvakena vā ito vā pana sutvā.

Ko ca bhikkhave kāmānam assādo: Pañc' ime bhikkhave kāmaguṇā, katame pañca: cakkhuviññeyyā rūpā itthā kantā manāpā piyarūpā kāmūpasamihitā rajaniyā, sotaviññeyyā saddā — pe — ghānaviññeyyā gandhā — jivhāviññeyyā rasā — kāyaviññeyyā phoṭṭhabbā itthā kantā manāpā piyarūpā kāmūpasamihitā rajaniyā. Ime kho bhikkhave pañca kāmaguṇā. Yam kho bhikkhave ime pañca kāmaguṇe paticca-uppajjati sukhami somanassam, ayam kāmānam assādo.

Ko ca bhikkhave kāmānam ādīnavo: Idha bhikkhave kulaputto yena sippaṭṭhānenā jīvikam kappeti. yadi muddāya yadi gaṇanāya yadi saṅkhānenā yadi kasiyā yadi vanijjāya yadi gorakkhenā yadi issatthena yadi rājaporisena yadi sippañnatarena, sitassa purakkhatō uṇhassa purakkhatō, dañsamakasa-vātātapa-sirimisapasamphassehi rissamāno, khuppi-pāsāya miyamāno. ayam-pi bhikkhave kāmānam ādīnavo sandiṭṭhiko dukkhakkhandho kāmahetu kāmanidānam kāmā-

dhikaranām kāmānam - eva hetu. Tassa ce bhikkhave kula-puttassa evam uṭṭhahato ghaṭato vāyamato te bhogā nābhinippajjanti. so socati kilamati paridevati, urattalim kandati. sammohām āpajjati: mogham vata me uṭṭhānam, aphalo vata me vāyāmo ti. Ayam - pi bhikkhave k. ā. sanditthiko ... kāmānam - eva hetu. Tassa ce bhikkhave kulaputtassa evam uṭṭhahato ghaṭato vāyamato te bhogā abhinippajjanti, so tesam bhogānam ārakkhādhikaraṇam dukkhami domanassam paṭisamvedeti: kinti me bhoge n' eva rājāno hareyyum na corā hareyyum na aggi daheyya na udakam vaheyya na appiyā dāyādā hareyyun - ti. Tassa evam ārakkhato gopayato te bhoge rājāno vā haranti corā vā haranti aggi vā dahati udakam vā vahati appiyā vā dāyādā haranti. So socati kilamati paridevati. urattalim kandati. sammohām āpajjati: yam - pi me ahosi tam - pi no na - thiti. Ayam - pi bhikkhave k. ā. sanditthiko ... kāmānam - eva hetu. Puna ca param bhikkhave kāmahetu kāmanidānam kāmādhikaraṇam kāmānam - eva hetu rājāno pi rājūhi vivadanti. khattiya pi khattiye hi v.. brāhmaṇā pi brāhmaṇehi v.. gahapatī pi gahapatihī vivadanti. mātā pi puttena vivadati. putto pi mātarā v.. pitā pi puttena v.. putto pi pitarā v.. bhātā pi bhātarā v.. bhātā pi bhaginiyā v.. bhaginī pi bhātarā v.. sahāyo pi sahāyena vivadati. Te tattha kalaha-viggaha-vivādam - āpannā aññamaññam pāñhi pi upakkamanti, ledḍūhi pi u., danḍehi pi u.. satthehi pi upakkamanti; te tattha maraṇam - pi nigacchanti maraṇamattam - pi dukkham. Ayam - pi bhikkhave k. ā. sanditthiko ... kāmānam - eva hetu. Puna ca param bhikkhave kāmahetu k. k. kāmānam - eva hetu asicammām gahetvā dhanukalāpam sannayhitvā ubhatoviyūlhami saṅgāmām pakkhandanti ususu pi khippamānesu sattisu pi khippamānāsu asisu pi vijjotalantesu; te tattha usūhi pi vijjhanti, sattiyā pi vijjhanti, asinā pi sisam chindanti, te tattha maraṇam - pi nigacchanti maraṇamattam - pi dukkham. Ayam - pi bhikkhave k. ā. sanditthiko ... kāmānam - eva hetu. Puna ca param bhikkhave kāmahetu k. k. kāmānam - eva hetu asicammām gahetvā dhanukalāpam sannayhitvā addāvalepanā upakāriyo pakkhandanti ususu pi khippamānesu sattisu pi

khippamānāsu asisu pi vijjotalantesu; te tattha usūhi pi vijjhanti sattiyā pi vijjhanti pakkatthiyā pi osiñcanti abhivaggena pi omaddanti asinā pi sisam chindanti; te tattha maranam - pi nigacchanti marañamattam - pi dukkham. Ayam pi bhikkhave k. ā. sanditthiko ... kāmānam - eva hetu. Puna ca param bhikkhave kāmahetu k. k. kāmānam - eva hetu sandhim - pi chindanti, nillopam - pi haranti, ekāgārikam - pi karonti, paripanthe pi titthanti, paradāram - pi gacchanti; tamenām rājāno gahetvā vividhā kammakaraṇā karonti: kasāhi pi tālenti, vettehi pi tālenti, addhadaṇḍakehi pi tālenti. hattham - pi chindanti, pādam - pi ch., hatthapādām - pi ch.. kaṇṇam - pi ch., nāsam - pi ch., kaṇṇanāsam - pi chindanti. bilaṅgathālikam - pi karonti. saṅkhamuṇḍikam - pi k.. Rāhumukham - pi k., jotiṁālikam - pi k.. hatthapajjotikam - pi k.. erakavattikam - pi k.. cīrakavāsikam - pi k.. eṇeyyakam - pi k.. baṭisamaṁsikam - pi k.. kahāpanākam - pi k.. khārāpatacchikam - pi k.. palighaparivattikam - pi k.. palālapīṭhakam - pi karonti, tattena pi telena osiñcanti, sunakhehi pi khādāpentī. jīvantam - pi sūle uttāsentī. asinā pi sisam chindanti; te tattha marañam - pi nigacchanti marañamattam - pi dukkham. Ayam - pi bhikkhave k. ā. sanditthiko ... kāmānam - eva hetu. Puna ca param bhikkhave kāmahetu kāmanidānam kāmādhikaraṇam kāmānam - eva hetu kāyena duccaritaṁ caranti, vācāya d. c., manasā d. c.; te kāyena duccaritaṁ caritvā vācāya d. c. manasā d. c. kāyassa bhedā param marañā apāyam duggatim vinipātam nirayam upapajjanti. Ayan bhikkhave kāmānam ādīnavo samparāyiko dukkhakkhandho kāmahetu kāmanidānam kāmādhikaraṇam kāmānam - eva hetu.

Kiñ - ca bhikkhave kāmānam nissaraṇam: Yo kho bhikkhave kāmesu chandarāgavinayo chandarāgapappahānam, idam kāmānam nissaraṇam.

Ye hi keci bhikkhave samanā vā brāhmaṇā vā evam kāmānam assādañ - ca assādato ādīnavāñ - ca ādīnavato nissaraṇañ - ca nissaraṇato yathābhūtañ na - ppajānanti, te vata sāmānam vā kāme parijānissanti parañ vā tathattāya samādapessanti yathāpatipanno kāme parijānissatīti n' etam thānam vijjati. Ye ca kho keci bhikkhave samanā vā brāhmaṇā

vā evam kāmānam assādām assādato ādīnavañ-ca ādīnavato nissaraṇañ-ca nissaraṇato yathābhūtañ pajānanti, te vata sāmām vā kāme parijānissanti param vā tathattāya samādapessanti yathāpatipanno kāme parijānissatī ṭhānam- etam vijjati.

Ko ca bhikkhave rūpānam assādo: Seyyathā pi bhikkhave khattiyyakaññā vā brāhmaṇakaññā vā gahapatikaññā vā pannarasavassuddesikā vā sośasavassuddesikā vā nāti- dīghā nātirassā nātikisā nātithūlā nātikālī na accodātā, paramā sā bhikkhave tasmin samaye subhā vaṇṇanibhā ti. — Evam-bhante. — Yam kho bhikkhave subhañ vanṇa- nibhāñ paṭicca uppajjati sukhāñ somanassām ayam rūpā- nam assādo.

Ko ca bhikkhave rūpānam ādīnavo: Idha bhikkhave tam-evā bhaginim passeyya aparena samayena asitikam vā navutikam vā vassasatikam vā jātiyā, jiṇñām gopānasivañkam bhoggam daṇḍaparāyanam pavedhamānam gacchantim, ātu- ram gatayobbanam khanḍadantim palitakesim vilūnam kha- litasiram valinam tilakāhatagattim, tam kim-maññatha bhikkhave: yā purimā subhā vaṇṇanibhā sā antarahitā, ādīnavo pātubhūto ti. — Evam-bhante. — Ayam-pi bhikkhave rū- pānam ādīnavo. Puna ca param bhikkhave tam-evā bhaginim passeyya ābādhikam dukkhitam bālhagilānam sake muttakarise palipannam semānam aññehi vuṭṭhāpiyamānam aññehi sañvesiyamānam, tam kim-maññatha bhikkhave: yā purimā subhā vaṇṇanibhā sā antarahitā, ādīnavo pātubhūto ti. — Evam-bhante. — Ayam-pi bhikkhave rūpānam ādī- navo. Puna ca param bhikkhave tam-evā bhaginim passeyya, sarīram sivathikāya chadditam ekāhamatañ vā dvī- hamatañ vā tīhamatañ vā, uddhumātakam vinilakam vi- pubbakajātam, tam kim-maññatha bhikkhave: yā purimā subhā vaṇṇanibhā sā antarahitā, ādīnavo pātubhūto ti. — Evam-bhante. — Ayam-pi bhikkhave rūpānam ādīnavo. Puna ca param bhikkhave tam-evā bhaginim passeyya, sa- rīram sivathikāya chadditam kākehi vā khajjamānam kula- lehi vā kh. gjjjhehi vā kh. supānehi vā kh. sigālehi vā kh. vividhehi vā pāṇakajātehi khajjamānam; tam kim-maññatha

bhikkhave: yā purimā subhā vanṇanibhā sā antarahitā. ādīnavo pātubhūto ti. — Evam - bhante. — Ayam - pi bhikkhave rūpānam ādīnavo. Puna ca parami bhikkhave tam - eva bhaginim passeyya, sariram sivathikāya chadditam atthikasankhalikam samaṁsalohitam nahārusambandham, — atthikasankhalikam nimmaṁsalohitamakkhitam nahārusambandham, — atthikasankhalikam apagatamaṁsalohitam nahārusambandham, — atthikāni apagatasambandhāni disāvidisā vikkhittāni. aññena hatthaṭhikam aññena pādaṭhikam aññena jaṅghaṭhikam aññena ūraṭhikam aññena kaṭaṭhikam aññena piṭhikanṭakam aññena sīsakaṭhām; tam kim - maññatha bhikkhave: yā purimā subhā vanṇanibhā sā antarahitā. ādīnavo pātubhūto ti. — Evam - bhante. — Ayam - pi bhikkhave rūpānam ādīnavo. Puna ca parami bhikkhave tam - eva bhaginim passeyya, sariram sivathikāya chadditam. atthikāni setāni sañkhavaṇṇūpanibhāni, — atthikāni puñjakitāni terovassikāni. — atthikāni pūtini cuṇṇakajātāni; tam kim - maññatha bhikkhave: yā purimā subhā vanṇanibhā sā antarahitā, ādīnavo pātubhūto ti. — Evam - bhante. — Ayam - pi bhikkhave rūpānam ādīnavo.

Kiñ - ca bhikkhave rūpānam nissaraṇam: Yo bhikkhave rūpesu chandarāgavinayo chandarāgapappahānam, idam rūpānam nissaraṇam.

Ye hi keci bhikkhave samaṇā vā brāhmaṇā vā evam rūpānam assādañ - ca assādato ādīnavāñ - ca ādīnavato nissaraṇāñ - ca nissaraṇato yathābhūtam na - ppajānanti, te vata sāmainā vā rūpe parijānissanti parami vā tathattāya samādāpessanti yathāpatipanno rūpe parijānissatiti n' etam ṭhānam vijjati. Ye ca kho keci bhikkhave samaṇā vā brāhmaṇā vā evam rūpānam ... yathābhūtam pajānanti ... ṭhānam - etam vijjati.

Ko ca bhikkhave vedanānam assādo: Idha bhikkhave bhikkhu vivicca' eva kāmehi vivicca akusalehi dhammehi savitakkam savicāram vivekajam pītisukham paṭhamam jhānam upasampajja viharati. Yasmin samaye bhikkhave bhikkhu vivicca' eva ... upasampajja viharati, n' eva tasmīm samaye attabyābādhāya ceteti na parabyābādhāya ceteti na ubhaya-

byābādhāya ceteti. abyābajjhām yeva tasmiṁ samaye vedanām vedeti. Abyābajjhāparamāhām bhikkhave vedanānam assādām vadāmi. Puna ca param bhikkhave bhikkhu vitakkavicārānam vūpasamā ajjhattām sampasādanām cetaso ekodi-bhāvām avitakkām avicāram samādhijaiṁ pītisukham dutiyam jhānam — tatiyam jhānam — catutthām jhānam upasampajja viharati. Yasmīm samaye bhikkhave bhikkhu sukhassa ca pahānā dukkhassa ca pahānā pubbe va somanassadomanas-sānam atthagamā adukkham asukham upekhāsatipārisuddhīm catutthām jhānam upasampajja viharati, n' eva tasmiṁ samaye attabyābādhāya ceteti na parabyābādhāya ceteti na ubhayabyābādhāya ceteti. abyābajjhām yeva tasmiṁ samaye vedanām vedeti. Abyābajjhāparamāhām bhikkhave vedanānam assādām vadāmi.

Ko ca bhikkhave vedanānam ādinavo: Yam bhikkhave vedanā aniccā dukkhā vipariṇāmadhammā. ayam vedanānam ādinavo.

Kiñ - ca bhikkhave vedanānam nissaraṇam: Yo bhikkhave vedanāsu chandarāgavinayo chandarāgappahānam, idam vedanānam nissaraṇam.

Ye hi keci bhikkhave samaṇā vā brāhmaṇā vā evam vedanānam assādañ - ca assādato ādinavañ - ca ādinavato nissaraṇañ - ca nissaranato yathābhūtam na - ppajānanti, te vata sāmañ vā vedanā pari-jānissanti paraṁ vā tathattāya samādapessanti yathāpaṭipanno vedanā pari-jānissatiti n' etam ṭhānam vijjati. Ye ca kho keci bhikkhave samaṇā vā brāhmaṇā vā evam vedanānam assādañ - ca assādato ādinavañ - ca ādinavato nissaraṇañ - ca nissaranato yathābhūtam pajānanti, te vata sāmañ vā vedanā pari-jānissanti paraṁ vā tathattāya samādapessanti yathāpaṭipanno vedanā pari-jānissatiti ṭhānam - etam vijjatīti.

Idam - avoca Bhagavā. Attamanā te bhikkhū Bhagavato bhāsitām abhinandun - ti.

14.

Evam - me sutam. Ekaṁ samayaṁ Bhagavā Sakkesu viharati Kapilavatthusmī Nigrodhārāme. Atha kho Mahānāmo Sakko yena Bhagavā ten' upasaṅkami, upasaṅkamitvā Bhagavantam abhivādetvā ekamantam nisidi. Ekaṁmantam nisinno kho Mahānāmo Sakko Bhagavantam etadavoca: Dīgharattāham bhante Bhagavatā evam dhammaṁ desitam ājānāmi: Lobho cittassa upakkileso, doso cittassa upakkileso, moho cittassa upakkileso ti. Evam cāham bhante Bhagavatā dhammaṁ desitam ājānāmi: Lobho cittassa upakkileso, doso e. u., moho e. u. ti, atha ca pana me ekadā lobhadhammā pi cittam pariyādāya tiṭṭhanti, dosadhammā pi cittam pariyādāya tiṭṭhanti. mohadhammā pi cittam pariyādāya tiṭṭhanti. Tassa mayham bhante evam hoti: Ko su nāma me dhammo ajjhattam appahino yena me ekadā lobhadhammā pi cittam pariyādāya tiṭṭhanti, dosadhammā pi e. p. tiṭṭhanti, mohadhammā pi c. p. tiṭṭhantī.

So eva kho te Mahānāma dhammo ajjhattam appahino yena te ekadā lobhadhammā pi cittam pariyādāya tiṭṭhanti. dosadhammā pi c. p. tiṭṭhanti, mohadhammā pi c. p. tiṭṭhanti. So ca hi te Mahānāma dhammo ajjhattam pahino abhavissa, na tvam agāram ajjhāvaseyyāsi, na kāme paribhuñjeyyāsi. Yasmā ca kho te Mahānāma so eva dhammo ajjhattam appahino, tasmā tvam agāram ajjhāvasasi, kāme paribhunjasī.

Appassādā kāmā bahudukkhā bahupāyāsā, ādīnavo ettha bhiyyo ti iti ce pi Mahānāma ariyasāvakassa yathābhūtam sammappaññāya sudiṭṭham hoti, so ca aññatr' eva kāmehi aññatra akusalehi dhammehi pītisukham nādhigacchati aññam vā tato santataram, atha kho so n' eva tāva anāvatī kāmesu hoti. Yato ca kho Mahānāma ariyasāvakassa: appassādā kāmā bahudukkhā bahupāyāsā, ādīnavo ettha bhiyyo ti evam - etam yathābhūtam sammappaññāya sudiṭṭham hoti, so ca aññatr' eva kāmehi aññatra akusalehi dhammehi pītisukham adhigacchati aññān - ca tato santataram, atha kho so anāvatī kāmesu hoti. Mayham - pi kho

Mahānāma pubbe va sambodhā 'anabhisambuddhassa bodhi-sattass' eva sato: appassādā kāmā bahudukkhā bahupāyāsā, ādīnavo ettha bhiyyo ti evam- etam yathābhūtam sammapaññāya sudiṭṭham ahosi. so ca aññatru' eva kāmehi aññatra akusalehi dhammehi pītisukham ājjhagamām aññām vā tato santataram, atha khvābam n' eva tāva anāvatṭī kāmesu paccaññāsim. Yato ca kho me Mahānāma: appassādā kāmā bahudukkhā bahupāyāsā, ādīnavo ettha bhiyyo ti evam- etam yathābhūtam sammapaññāya sudiṭṭham ahosi. so ca aññatru' eva kāmehi aññatra akusalehi dhammehi pītisukham ajjhagamām aññān-ca tato santataram, athāham anāvatṭī kāmesu paccaññāsim.

Ko ca Mahānāma kāmānam assādo: Pañc' ime Mahānāma kāmaguṇā, katame pañca: cakkhuviññeyyā rūpā itthā kantā manāpā piyarūpā kāmūpasamihitā rajaṇiyā, sotaviññeyyā saddā — pe — ghānaviññeyyā gandhā — jivhāviññeyyā rasā — kāyaviññeyyā phlotṭhabbā itthā kantā manāpā piyarūpā kāmūpasamihitā rajaṇiyā. Ime kho Mahānāma pañca kāmaguṇā. Yam kho Mahānāma ime pañca kāmaguṇe paṭicca uppajjati sukham somanassam, ayam kāmānam assādo.

Ko ca Mahānāma kāmānam ādīnavo . . . (*repeat from p. 85, l. 30 to p. 87, l. 26. with Mahānāma substituted for bhikkhave*) . . . Ayam Mahānāma kāmānam ādīnavo sam-parāyiko dukkhakkhandho kāmahetu kāmanidānam kāmādhikaraṇam kāmānam - eva hetu.

Ekam- idāham Mahānāma samayam Rājagahe vibarāmi Gijjhakūte pabbate. Tena kho pana samayena sambahulā nigaṇṭhā Isigilipasse Kālasilāyam ubbhāṭṭhakā honti āsanapaṭikkhitā. opakkamikā dukkhā tippā kaṭukā vedanā vedi-yanti. Atha kho 'ham Mahānāma sāyanhasamayam paṭisallānā vuṭṭhito yena Isigilipassam Kālasilā yena te nigaṇṭhā ten' upasaṅkamim, upasaṅkamitvā te nigaṇṭhe etad- avocam: Kīm nu tumhe āvuso nigaṇṭhā ubbhāṭṭhakā āsanapaṭikkhitā opakkamikā dukkhā tippā kaṭukā vedanā vedi-yathāti. Evam vutte Mahānāma te nigaṇṭhā mām etad- avocam: Nigaṇṭho āvuso Nāthaputto sabbaññū sabbadassāvī apariṣesam ñāṇa-dassanam paṭijānāti: carato ca me titthato ca suttassa ca

jāgarassa ca satatam samitam nāṇadassanam paccupaṭṭhitati; so evam-āha: Atthi kho vo nigaṇṭhā pubbe pāpam kammaṁ kataṁ. tam imāya kaṭukāya dukkarakārikāya nijjaretha; yam pan' ettha etarahi kāyena samvutā vācāya samvutā manasā samvutā tam āyatim pāpassa kammassa akaraṇam; iti purāṇānam kammānam tapasā byantibhāvā navānam kammānam akaraṇā āyatim anavassavo, āyatim anavassavā kammakkhayo, kammakkhayā dukkhakkhayo, dukkhakkhayā vedanākkhayo, vedanākkhayā sabbam dukkham nijjiṇṇam bhavissatiti. Tañ-ca pan' amhākam ruccati c' eva khamati ca. tena c' amhā attamanā ti.

Evam vutte aham Mahānāma te nigaṇṭhe etad-avocam: Kim-pana tumhe āvuso nigaṇṭhā jānātha: ahuvām' eva mayam pubbe, na nāhvayamhāti. — No h' idam āvuso. — Kim-pana tumhe āvuso nigaṇṭhā jānātha: akarām' eva mayam pubbe pāpam kammaṁ, na nākaramhāti. — No h' idam āvuso. — Kim-pana tumhe āvuso nigaṇṭhā jānātha: eva-rūpam vā evarūpam vā pāpam kammaṁ akaramhāti. — No h' idam āvuso. — Kim-pana tumhe āvuso nigaṇṭhā jānātha: ettakam vā dukkham nijjiṇṇam, ettakam vā dukkham nijjarettabbam, ettakamhi vā dukkhe nijjiṇne sabbam dukkham nijjiṇṇam bhavissatiti. — No h' idam āvuso. — Kim-pana tumhe āvuso nigaṇṭhā jānātha diṭṭhe va dhamme akusalānam dhammānam pahānam, kusalānam dhammānam upasampadan-ti. — No h' idam āvuso. — Iti kira tumhe āvuso nigaṇṭhā na jānātha: ahuvām' eva mayam pubbe na nāhvayamhāti, na jānātha: akarām' eva mayam pubbe pāpam kammaṁ na nākaramhāti, na jānātha: evarūpam vā evarūpam vā pāpam kammaṁ akaramhāti, na jānātha: ettakam vā dukkham nijjiṇṇam ettakam vā dukkham nijjarettabbam ettakamhi vā dukkhe nijjiṇne sabbam dukkham nijjiṇṇam bhavissatiti, na jānātha diṭṭhe va dhamme akusalānam dhammānam pahānam kusalānam dhammānam upasampadaṁ. Evam sante āvuso nigaṇṭhā ye loke luddā lohitapāṇino kurūrakammantā manussesu paccājātā te nigaṇṭhesu pabbajantiti. — Na kho āvuso Gotama sukhenā sukham adhigantabam, dukkhena kho sukham adhigantabbam. Sukhenā ca

āvuso Gotama sukham adhigantabbam abhavissa, rājā Māgadho Seniyo Bimbisāro sukham adhigaccheyya. rājā Māgadho S. B. sukhavihāritaro āyasmatā Gotamenāti. — Addhāyasmantehi nigaṇṭhehi sahasā appaṭisaṅkhā vācā bhāsitā: na kho āvuso Gotama sukhena sukham adhigantabbam, dukkhenā kho sukham adhigantabbam; sukhena ca āvuso Gotama sukham adhigantabbam abhavissa. rājā Māgadho S. B. sukham adhigaccheyya. rājā Māgadho S. B. sukhavihāritaro āyasmatā Gotamenāti. Api ca aham - eva tattha paṭipucchitabbo: ko nu kho āyasmantānam sukhavihāritaro, rājā vā Māgadho S. B. āyasmā vā Gotamo ti. — Addhāvuso Gotama amhehi sahasā appaṭisaṅkhā vācā bhāsitā: na kho āvuso Gotama sukhena sukham adhigantabbam, dukkhenā kho sukham adhigantabbam; sukhena ca āvuso Gotama sukham adhigantabbam abhavissa, rājā Māgadho S. B. sukham adhigaccheyya. rājā Māgadho S. B. sukhavihāritaro āyasmatā Gotamenāti. Api ca titthat' etam, idāni pi mayam āyasmantam Gotamam puechāma: Ko nu kho āyasmantānam sukhavihāritaro, rājā vā Māgadho S. B. āyasmā vā Gotamo ti. — Tena h' āvuso nigaṇṭhā tumhe va tattha paṭipucchissāmi, yathā vo khameyya tathā nam byākareyyātha. Tam kim - maññath' āvuso nigaṇṭhā: pahoti rājā Māgadho S. B. aniñjamāno kāyena abhāsamāno vācam satta rattindivāni ekantasukhapaṭisaṁvedī viharitun - ti. — No h' idam āvuso. — Tam kim - maññath' āvuso nigaṇṭhā: pahoti rājā Māgadho S. B. aniñjamāno kāyena abhāsamāno vācam cha rattindivāni pañca r. cattāri r. tīṇi r. dve r. ekaṁ rattindivām ekantasukhapaṭisaṁvedī viharitun - ti. — No h' idam āvuso. — Aham kho āvuso nigaṇṭhā pahomi aniñjamāno kāyena abhāsamāno vācam ekaṁ rattindivām ekantasukhapaṭisaṁvedī viharitum. Aham kho āvuso nigaṇṭhā pahomi aniñjamāno kāyena abhāsamāno vācam dve rattindivāni tīṇi r. cattāri r. pañca r. cha r. satta rattindivāni ekantasukhapaṭisaṁvedī viharitum. Tam kim - maññath' āvuso nigaṇṭhā: evam sante ko sukhavihāritaro, rājā vā Māgadho Seniyo Bimbisāro aham vā ti. — Evam sante āyasmā va

Gotamo sukhavihāritaro raññā Māgadhenā Seniyena Bimbisārenāti.

Idam - avoca Bhagavā. Attamano Mahānāmo Sakko Bhagavato bhāsitām abhinanditī.

CŪLADEKKHAKKHANDHASUTTAM CATUTTHAM.

15.

Evam - me sutām. Ekām samayām āyasmā Mahāmoggallāno Bhaggesu viharati Suñsumāragire Bhesakalāvane migadāye. Tatra kho āyasmā Mahāmoggallāno bhikkhū āmantesi: Āvuso bhikkhavo ti. Āvuso ti kho te bhikkhū āyasmato Mahāmoggallānassa paccassosum. Āyasmā Mahāmoggallāno etad - avoca:

Pavāreti ce pi āvuso bhikkhu: Vadantu mañ āyasmanto. vacanīyo 'mhi āyasmantehīti. so ca hoti dubbaco dovacassakaranehi dhammehi samannāgato akkhamo appadakkhiṇagāhī anusāsanīm, atha kho nam sabrahmacārī na c' eva vattabbām maññanti na ca anusāsitabbām maññanti na ca tasmin puggale vissāsam āpajjitatthaṁ maññanti. Katame c' āvuso dovacassakaraṇā dharmā: Idh' āvuso bhikkhu pāpiccho hoti pāpikānam icchānam vasamgato; yam - p' āvuso bhikkhu pāpiccho hoti pāpikānam icchānam vasamgato ayam - pi dhammo dovacassakaraṇo. Puna ca param āvuso bhikkhu attukkamsako hoti paravambhī; yam - p' āvuso bhikkhu a.h.p. ayam - pi dh. d. Puna ca param āvuso bhikkhu kodhano hoti kodhābhībhūto; yam - p' āvuso ... dh. d. Puna ca param āvuso bhikkhu kodhano hoti kodhahetu upanāhī; yam - p' āvuso ... dh. d. Puna ca param āvuso bhikkhu kodhano hoti kodhahetu abhisangī; yam - p' āvuso ... dh. d. Puna ca param āvuso bhikkhu kodhano hoti kodhasāmantām vācam nichāretā; yam - p' āvuso ... dh. d. Puna ca param āvuso bhikkhu cudito codakena codakaṁ paṭippharati; yam - p' āvuso ... dh. d. Puna ca param āvuso bhikkhu cudito codakena codakaṁ apasādeti; yam - p' āvuso ... dh. d. Puna ca

param āvuso bhikkhu cudito codakena codakassa paccāropeti; yam - p' āvuso ... dh. d. Puna ca param āvuso bhikkhu cudito codakena aññenī aññām paṭicarati, bahidhā kathañ apanāmeti, kopañ - ca dosañ - ca appaccayañ - ca pātukaroti; yam - p' āvuso ... dh. d. Puna ca param āvuso bhikkhu cudito codakena apadāne na sampāyati; yam - p' āvuso ... dh. d. Puna ca param āvuso bhikkhu makkhī hoti pañāsi; yam - p' āvuso ... dh. d. Puna ca param āvuso bhikkhu issukī hoti maceharī; yam - p' āvuso ... dh. d. Puna ca param āvuso bhikkhu sañho hoti māyāvī; yam - p' āvuso ... dh. d. Puna ca param āvuso bhikkhu thaddho hoti atimānī; yam - p' āvuso ... dh. d. Puna ca param āvuso bhikkhu sandiṭṭhiparāmāsī hoti ādhānagāhī duppaṭinissaggī; yam - p' āvuso bhikkhu sandiṭṭhiparāmāsī hoti ādhānagāhī duppaṭinissaggī ayam - pi dhammo dovacassakaraṇo. Ime vuccant' āvuso dovacassakaraṇā dhammā.

No ce pi āvuso bhikkhu pavāreti: Vadantu maññā āyas-manto, vacanīyo 'mhi āyasmantehīti, so ca hoti suvaco sovacassakaraṇehi dhammehi samannāgato khamo padakkhiṇaggāhī anusāsanīm, atha kho namī sabrahmacārī vattabbañ - c' eva maññanti anusāsitabbañ - ca maññanti tasmiñ - ca puggale viśsāsam āpajjitabbam maññanti. Katame c' āvuso sovacassakaraṇā dhammā: Idh' āvuso bhikkhu na pāpiccho hoti na pāpikānam icchānam vasamgato; yam - p' āvuso bhikkhu na pāpiccho hoti na pāpikānam icchānam vasamgato ayam - pi dhammo sovacassakaraṇo. Puna ca param āvuso bhikkhu anattukkaṇisako hoti aparavambhī; yam - p' āvuso ... dh. s. Puna ca param āvuso bhikkhu na kodhano hoti na kodhābhībhūto; yam - p' āvuso ... dh. s. Puna ca param āvuso bhikkhu na kodhano hoti na kodhahetu upanāhī; yam - p' āvuso ... dh. s. Puna ca param āvuso bhikkhu na kodhahetu abhisāṅgī; yam - p' āvuso ... dh. s. Puna ca param āvuso bhikkhu na kodhano hoti na kodhasāmantam vācamī nicchāretā; yam - p' āvuso ... dh. s. Puna ca param āvuso bhikkhu cudito codakena codakam na paṭippharati; yam - p' āvuso ... dh. s. Puna ca param āvuso bhikkhu cudito codakena codakam na apasādeti; yam - p' āvuso ...

dh. s. Puna ca param āvuso bhikkhu cudito codakena codakassa na paccāropeti; yam - p' āvuso . . . dh. s. Puna ca param āvuso bhikkhu cudito codakena na aññen' aññam paṭicarati. na bahiddhā katham apanāmeti. na kopañ - ca dosañ - ca appaccaayañ - ca pātukaroti; yam - p' āvuso . . . dh. s. Puna ca param āvuso bhikkhu cudito codakena na apadāne na sampāyati; yam - p' āvuso . . . dh. s. Puna ca param āvuso bhikkhu amakkhī hoti apañāsi; yam - p' āvuso . . . dh. s. Puna ca param āvuso bhikkhu anissukī hoti amaccharī; yam - p' āvuso . . . dh. s. Puna ca param āvuso bhikkhu asaṭho hoti amāyāvī; yam - p' āvuso . . . dh. s. Puna ca param āvuso bhikkhu atthaddho hoti anatimānī; yam - p' āvuso . . . dh. s. Puna ca param āvuso bhikkhu asandiṭṭhiparāmāsi hoti anādhānagāhī suppaṭinissaggi; yam - p' āvuso bhikkhu asandiṭṭhiparāmāsi hoti anādhānagāhī suppaṭinissaggi ayam - pi dhammo sovacassakaraṇo. Ime vuccant' āvuso sovacassakaraṇā dhammā.

Tatr' āvuso bhikkhunā attanā va attānañ evam anumitabbañ: Yo khvāyam puggalo pāpiccho pāpikānam icchānam vasamgato ayam - me puggalo appiyo amanāpo; ahañ - c' eva kho pan' assamī pāpiccho pāpikānam icchānam vasamgato aham - p' assamī paresamī appiyo amanāpo ti. Evam jānanten' āvuso bhikkhunā: Na pāpiccho bhavissāmi na pāpikānam icchānam vasamgato ti cittam uppādetabbam. Yo khvāyam puggalo attukkamīsako paravambhī ayam - me puggalo appiyo amanāpo. ahañ - c' eva kho pan' assamī attukkamīsako paravambhī aham - p' assamī paresamī appiyo amanāpo ti. Evam jānanten' āvuso bhikkhunā: Anattukkamīsako bhavissāmi aparavambhī ti cittam uppādetabbam. Yo khvāyam puggalo kodhano kodhābhīlhūto ayam - me . . . na kodhano bhavissāmi na kodhābhīlhūto ti c. u. Yo khvāyam puggalo kodhano kodhahetu upanāhī ayam - me . . . na k. bh. na k. upanāhī ti c. u. Yo khvāyam puggalo kodhano abhisangī ayam - me . . . c. u. Yo khvāyam puggalo kodhano kodhasāmantamī vācañ niechāretā ayam - me . . . na k. bh. na k. v. nicchāressāmīti c. u. Yo khvāyam puggalo cudito codakam paṭippharati ayam - me . . . paṭip-

phareyyam .. cudito codakena codakam na paṭippharissāmīti c. u. Yo khvāyam puggalo cudito codakena codakam apasādeti ayam - me .. apasādeyyam .. na apasādēssāmīti c. u. Yo khvāyam puggalo cudito codakena codakassa paccāropeti ayam - me .. paccāropeyyam .. na paccāropessāmīti c. u. Yo khvāyam puggalo cudito codakena aññen' aññam paṭicaratī. bahiddhā katham apanāmeti. kopañ - ca dosañ - ca appacca-yañ - ca pātukaroti. ayam - me .. paṭicareyyam .. apanāmey-ym .. pātukareyyam .. na aññen' aññam paṭicarissāmī. na b. k. apanāmessāmī. na .. pātukarissāmīti c. u. Yo khvāyam puggalo cudito codakena apadāne na sampāyati ayam - me .. apadāne na sampāyeyyam .. na apadāne na sampāyissāmīti c. u. Yo khvāyam puggalo makkhī pañāsī ayam - me .. amakkhī bhavissāmī apalñāsī ti c. u. Yo khvāyam puggalo issukī maccharī ayam - me .. anissukī bh. amaccharī ti c. u. Yo khvāyam puggalo sañho māyāvī ayam - me .. asañho bh. amā-yāvī ti c. u. Yo khvāyam puggalo thaddho atimānī ayam - me .. atthaddho bh. anatimānī ti c. u. Yo khvāyam pug-galo sanditthiparāmāsi ādhānagāhī duppaṭinissaggi ayam - me puggalo appiyo amanāpo; ahañ - c' eva kho pan' assamī sanditthiparāmāsi ādhānagāhī duppaṭinissaggi aham - p' assamī paresamī appiyo amanāpo ti. Evam jānanten' āvuso bhikkhunā: Asandiṭṭhiparāmāsi bhavissāmī anādhānagāhī suppaṭinissaggi ti cittam uppādetabbam.

Tatr' āvuso bhikkhunā attanā va attānam evam paccavekkhitabbam: Kin - nu kho 'mhi pāpiccho pāpikānam icchā-nam vasañgato ti. Sace āvuso bhikkhu paccavekkhamāno evam jānāti: Pāpiccho kho 'mhi pāpikānam icchānam vasañgato ti. ten' āvuso bhikkhunā tesam yeva pāpakānam aku-salānam dhammānam pahānāya vāyamitabbam. Sace pan' āvuso bhikkhu paccavekkhamāno evam jānāti: Na kho 'mhi pāpiccho na pāpikānam icchānam vasañgato ti, ten' āvuso bhikkhunā ten' eva pītipānujjena vihātabbam ahorattānu-sikkhinā kusalesu dhammesu. Puna ca param āvuso bhikkhunā attanā va attānam evam paccavekkhitabbam: Kin - nu kho 'mhi attukkamisako paravambhī ti. Sace .. attukkamisako kho 'mhi paravambhī ti .. vāyamitabbam. Sace pan' āvuso ..

anattukkaiñsako kho 'mhi aparavambhī ti .. kusalesu dhammesu. Puna ca parami .. kin - nu kho 'mhi kodhano kodhābhībhūto ti .. na kho 'mhi kodhano kodhābhībhūto ti .. k. dh. Puna ca parami .. kin - nu kho 'mhi kodhano kodhahetu upanāhī ti .. na kho 'mhi kodhano kodhahetu upanāhī ti .. k. dh. Puna ca parami .. kin - nu kho 'mhi kodhano kodhahetu abhisāgī ti .. na kho 'mhi kodhano kodhahetu abhisāgī ti .. k. dh. Puna ca parami .. kin - nu kho 'mhi kodhano kodhasāmantam vācam nicchāretā ti .. na kho 'mhi kodhano kodhasāmantam vācam nicchāretā ti .. k. dh. Puna ca parami .. kin - nu kho 'mhi cuditō codakena codakam paṭippharāmīti .. cuditō kho 'mhi codakena codakam na paṭippharāmīti .. k. dh. Puna ca parami .. kin - nu kho 'mhi cuditō codakena codakam apasādemīti .. cuditō kho 'mhi codakena codakam na apasādemīti .. k. dh. Puna ca parami .. kin - nu kho 'mhi cuditō codakassa paccāropemīti .. cuditō kho 'mhi codakena codakassa na paccāropemīti .. k. dh. Puna ca parami .. kin - nu kho 'mhi cuditō codakena aññen' aññam paṭicarāmi, bahiddhā katham apanāmemi, kopañ - ca dosañ - ca appaccayañ - ca pātukaromīti .. cuditō kho 'mhi codakena na aññen' aññam paṭicarāmi. na bahiddhā katham apanāmemi, na kopañ - ca dosañ - ca appaccayañ - ca pātukaromīti .. k. dh. Puna ca parami .. kin - nu kho 'mhi cuditō codakena apadāne na sampāyāmīti .. cuditō kho 'mhi codakena na apadāne na sampāyāmīti .. k. dh. Puna ca parami .. kin - nu kho 'mhi makkhī pañāsi ti .. amakkhī kho 'mhi apañāsi ti .. k. dh. Puna ca parami .. kin - nu kho 'mhi issukī maccharī ti .. anissukī kho 'mhi amaccharī ti .. k. dh. Puna ca parami .. kin - nu kho 'mhi sañho māyāvī ti .. asañho kho 'mhi amāyāvī ti .. k. dh. Puna ca parami .. kin - nu kho 'mhi thaddho atimānī ti .. atthaddho kho 'mhi anatimānī ti .. k. dh. Puna ca parami āvuso bhikkhunā attanāva attānām evam paccavekkhitabbam: Kin - nu kho 'mhi sandiṭṭhiparānāśi ādhānagāhī duppaṭinissaggi ti. Sace āvuso bhikkhu paccavekkhamāno evam jānāti: Sandiṭṭhiparāmāśi kho 'mhi ādhānagāhī duppaṭinissaggi ti. ten' āvuso bhikk-

khunā tesam̄ yeva pāpakānam̄ akusalānam̄ dhammānam̄ pahānāya vāyamitabbam̄. Sace pan' āvuso bhikkhu paccavekkhamāno evam̄ jānāti: Asandīt̄hiparāmāsi kho 'mhi anādhānagāhī suppaṭinissaggi ti. ten' āvuso bhikkhunā ten' eva pītipāmujjena vihātabbam̄ ahorattānusikkhinā kusalesu dhammesu. Sace āvuso bhikkhu paccavekkhamāno sabbe p'ime pāpake akusale dhamme appahīne attani samanupassati. ten' āvuso bhikkhunā sabbesam̄ yeva imesam̄ pāpakānam̄ akusalānam̄ dhammānam̄ pahānāya vāyamitabbam̄. Sace pan' āvuso bhikkhu paccavekkhamāno sabbe p'ime pāpake akusale dhamme pahīne attani samanupassati, ten' āvuso bhikkhunā ten' eva pītipāmujjena vihātabbam̄ ahorattānusikkhinā kusalesu dhammesu. Seyyathā pi āvuso itthī vā puriso vā daharo yuvā mañdanakajātiko ādāse vā parisuddhe pariyodāte acche vā, udapatte sakam̄ mukhanimittam̄ paccavekkhamāno. sace tattha passati rajañ̄ va aṅgañam̄ vā tass' eva rajassa vā aṅgañassa vā pahānāya vāyamati, no ce tattha passati rajañ̄ vā aṅgañam̄ vā ten' eva attamano hoti: lābhā vata me. parisuddhañ̄ vata me ti; evam̄ eva kho āvuso sace bhikkhu paccavekkhamāno sabbe p'ime pāpake akusale dhamme appahīne attani samanupassati, ten' āvuso bhikkhunā sabbesam̄ yeva imesam̄ pāpakānam̄ akusalānam̄ dhammānam̄ pahānāya vāyamitabbam̄; sace pan' āvuso bhikkhu paccavekkhamāno sabbe p'ime pāpake akusale dhamme pahīne attani samanupassati, ten' āvuso bhikkhunā ten' eva pītipāmujjena vihātabbam̄ ahorattānusikkhinā kusalesu dhammesut̄i.

Idam - avoca āyasmā Mahāmoggallāno. Attamanā te bhikkhū āyasmato Mahāmoggallānassa bhāsitañ̄ abhinandun - ti.

ANUMĀNASUTTAM̄ PAÑCAMAM̄.

16.

Evam - me sutām. Ekam̄ samayam̄ Bhagavā Sāvatthiyam̄ viharati Jetavane Anāthapiṇḍikassa ārāme. Tatra kho Bhagavā bhikkhū āmantesi: Bhikkhavo ti. Bhadante ti te bhikkhū Bhagavato paccassosuṁ. Bhagavā etad - avoca:

Yassa kassaci bhikkhave bhikkhuno pañca cetokhilā appahinā. pañca cetaso vinibandhā asamucchinnā, so vat' imasmim̄ dhammavinaye vuddhim̄ virūḍhim̄ vepullam̄ āpajjissatiti n' etam̄ thānam̄ vijjati. Katam' assa pañca cetokhilā appahinā honti: Idha bhikkhave bhikkhu Satthari kañkhati vicikiechati nādhimuccati na sampasidati. Yo so bhikkhave bhikkhu Satthari kañkhati vicikiechati nādhimuccati na sampasidati tassa cittam̄ na namati ātappāya anuyogāya sātaccāya padhānāya. yassa cittam̄ na namati ātappāya anuyogāya sātaccāya padhānāya evam - assāyam̄ paṭhamo cetokhilo appahino hoti. Puna ca param̄ bhikkhave bhikkhu dhamme kañkhati .. na sampasidati — pe — saṅge kañkhati .. na sampasidati — sikkhāya kañkhati .. na sampasidati. Yo so bhikkhave bhikkhu sikkhāya kañkhati .. na sampasidati tassa cittam̄ na namati ātappāya a. s. p., yassa cittam̄ na namati ātappāya a. s. p. evam - assāyam̄ catuttho cetokhilo appahino hoti. Puna ca param̄ bhikkhave bhikkhu sabrahmacārisu kupito hoti anattamano āhatacitto khilajāto. Yo so bhikkhave bhikkhu sabrahmacārisu kupito hoti a. ā. kh. tassa cittam̄ na namati ātappāya a. s. p.. yassa cittam̄ na namati ātappāya a. s. p. evam - assāyam̄ pañcamo cetokhilo appahino hoti. Im' assa pañca cetokhilā appahinā honti.

Katañcī assa pañca cetaso vinibandhā asamucchinnā honti: Idha bhikkhave bhikkhu kāme avitarāgo hoti avigatachando avigatapemo avigatapipāso avigatapariļāho avigatataňho. Yo so bhikkhave bhikkhu kāme avitarāgo hoti... avigatataňho tassa cittam̄ na namati ātappāya anuyogāya sātaccāya padhānāya, yassa cittam̄ na namati ātappāya a. s. p. evam - assāyam̄ paṭhamo cetaso vinibandho asamucchinno hoti. Puna ca param̄ bhikkhave bhikkhu kāye avitarāgo hoti — pe — evam - assāyam̄ dutiyo cetaso vinibandho asamucchinno hoti.

Puna ca param bhikkhave bhikkhu rūpe avitarago hoti — pe — evam - assāyam tatiyo cetaso vinibandho asamucchinno hoti. Puna ca param bhikkhave bhikkhu yāvadattham udarāvadehakam bhuñjitvā seyyasukham passasukham middhasukham anuyutto viharati. Yo so bhikkhave bhikkhu yāvadattham... viharati tassa cittam na namati ātappāya a. s. p.. yassa cittam na namati ātappāya a. s. p. evam - assāyam catuttho cetaso vinibandho asamucchinno hoti. Puna ca param bhikkhave bhikkhu añnataram devanikāyam pañidhāya brahmacariyam carati: iminā 'ham silena vā vatena vā tapena vā brahmacariyena vā devo vā bhavissāmi devaññataro vā ti. Yo so bhikkhave bhikkhu añnataram... devaññataro vā ti. tassa cittam na namati ātappāya a. s. p., yassa cittam na namati ātappāya a. s. p. evam - assāyam pañcamo cetaso vinibandho asamucchinno hoti. Im' assa pañca cetaso vinibandhā asamucchinnā honti. Yassa kassaci bhikkhave bhikkhuno ime pañca cetokhilā appahinā. ime pañca cetaso vinibandhā asamucchinnā, so vat' imasmīm dhammadvinaye vuddhi virūlhiṁ vepullam āpajjissatīti n' etam thānam vijjati.

Yassa kassaci bhikkhave bhikkhuno pañca cetokhilā pahinā, pañca cetaso vinibandhā susamucchinnā. so vat' imasmīm dhammadvinaye vuddhi virūlhiṁ vepullam āpajjissatīti thānam - etam vijjati. Katam' assa pañca cetokhilā pahinā honti: Idha bhikkhave bhikkhu Satthari na kañkhati na vicicchatī. adhimuccati sampasidati. Yo so bhikkhave bhikkhu Satthari na kañkhati .. sampasidati tassa cittam namati ātappāya anuyogāya sātaccāya padhānāya, yassa cittam namati ātappāya a. s. p. evam - assāyam pañthamo cetokhilo pahino hoti. Puna ca param bhikkhave bhikkhu dhamme na kañkhati .. sampasidati — pe — sanghe — sikkhāya na kañkhati .. sampasidati. Yo so bhikkhave bhikkhu sikkhāya na kañkhati .. sampasidati tassa cittam namati ātappāya a. s. p.. yassa cittam namati ātappāya a. s. p. evam - assāyam catuttho cetokhilo pahino hoti. Puna ca param bhikkhave bhikkhu sabrahmacārisu na kupito hoti, attamano anāhatacitto akhilajāto. Yo so bhikkhave bhikkhu sabrahmacārisu na kupito hoti. attamano a. a.. tassa cittam namati ātapp-

pāya a. s. p.. yassa cittam̄ namati ātappāya a. s. p. evam-
assāyam̄ pañcamo cetokhilo pahīno hoti. Im' assa pañca
cetokhilā pahīnā honti.

Katam' assa pañca cetaso vinibandhā susamucchinnā
honti: Idha bhikkhave bhikkhu kāme vītarāgo hoti vigata-
chando vigatapemo vigatapipāso vigatapariłāho vigatatañho.
Yo so bhikkhave bhikkhu kāme vītarāgo hoti... vigatatañho
tassa cittam̄ namati ātappāya a. s. p.. yassa cittam̄ namati
ātappāya a. s. p. evam- assāyam̄ pañthamo cetaso vinibandho
susamucchinno hoti. Puna ca param̄ bhikkhave bhikkhu
kāye vītarāgo hoti — pe — rūpe vītarāgo hoti — pe — na
yāvadattham udarāvadehakam̄ bhuñjivā seyyasukham̄ passa-
sukham̄ middhasukham̄ anuyutto viharati. Yo so bhikkhave
bhikkhu na yāvadattham... viharati tassa cittam̄ namati
ātappāya a. s. p., yassa cittam̄ namati ātappāya a. s. p. evam-
assāyam̄ catuttho cetaso vinibandho susamucchinno hoti.
Puna ca param̄ bhikkhave bhikkhu na aññataram̄ devani-
kāyam̄ pañidhāya brahmacariyam̄ carati: iminā 'ham̄ sileña
vā vatena vā tapena vā brahmacariyena vā devo vā bhavissāmi
devaññataro vā ti. Yo so bhikkhave bhikkhu na aññataram̄
devanikāyam̄ pañidhāya brahmacariyam̄ carati: iminā 'ham̄
sileña vā vatena vā tapena vā brahmacariyena vā devo vā
bhavissāmi devaññataro vā ti, tassa cittam̄ namati ātappāya
anuyogāya sātaccāya padhānāya. yassa cittam̄ namati ātappāya
anuyogāya sātaccāya padhānāya evam- assāyam̄ pañ-
camo cetaso vinibandho susamucchinno hoti. Im' assa pañca
cetaso vinibandhā susamucchinnā honti. Yassa kassaci
bhikkhave bhikkhuno ime pañca cetokhilā pahīnā. ime pañca
cetaso vinibandhā susamucchinnā, so vat' imasmim̄ dhamma-
vinaye vuddhiṁ virūlhiṁ vepullam̄ āpajjissatiti thānam̄ - etam̄
vijjati.

So chanda-samādhipadhānasañkhārasamannāgataṁ iddhi-
pādaṁ bhāveti, viriya-samādhipadhānasañkhārasamannāgataṁ
iddhipādaṁ bhāveti, citta-samādhipadhānasañkhārasamannā-
gataṁ iddhipādaṁ bhāveti, vīmaṇsā-samādhipadhānasañ-
khārasamannāgataṁ iddhipādaṁ bhāveti. ussolhi yeva pañ-
camī. Sa kho so bhikkhave evam̄ ussolhipannarasāṅga-

samannāgato bhikkhu bhabbo abhinibbhidāya. bhabbo sambodhāya. bhabbo anuttarassa yogakkhemassa adhigamāya. Seyyathā pi bhikkhave kukkuṭiyā anḍāni atṭha vā dasa vā dvādasā vā. tān' assu kukkuṭiyā sammā adhisayitāni sammā pariseditāni sammā paribhāvitāni, kiñcāpi tassā kukkuṭiyā na evam icchā uppajjeyya: aho vata me kukkuṭapotakā pāda-nakhasikhāya vā mukhatuṇḍakena vā anḍakosam - padāletvā sotthinā abhinibbhijjeyyun - ti. atha kho bhabbā va te kukkuṭapotakā pādanakhasikhāya vā mukhatuṇḍakena vā anḍakosam - padāletvā sotthinā abhinibbhijjituṁ; evam - eva kho bhikkhave evam ussolhipannarasaṅgasamannāgato bhikkhu bhabbo abhinibbhidāya, bhabbo sambodhāya. bhabbo anuttarassa yogakkhemassa adhigamāyāti.

Idam - avoca Bhagavā. Attamanā te bhikkhū Bhagavato bhāsitām abhinandun - ti.

CETOKHILASUTTAM CHATTHAM.

17.

Evam - me sutām. Ekaṁ samayaṁ Bhagavā Sāvatthiyaṁ viharati Jetavane Anāthapiṇḍikassa ārāme. Tatra kho Bhagavā bhikkhū āmantesi: Bhikkhavo ti. Bhadante ti te bhikkhū Bhagavato paccassosum. Bhagavā etad - avoca: Vanapatthapariyāyam vo bhikkhave desissāmi, taṁ sunātha, sādhukām manasikarotha, bhāsissāmīti. Evam - bhante ti kho te bhikkhū Bhagavato paccassosum. Bhagavā etad - avoca:

Idha bhikkhave bhikkhu aūñatarām vanapattham upanissāya viharati; tassa taṁ vanapattham upanissāya viharato anupatṭhitā c' eva sati na upatṭhitā. asamāhitañ - ca cittam na samādhiyati. aparikkhiṇā ca āsavā na parikkhayam gacchanti. ananuppattāñ - ca anuttarami yogakkhemam nānupā-puṇāti, ye c' ime pabbajitenā jīvitaparikkhārā samudānetabbā, cīvara-piṇḍapāta-senāsana-gilānapaccayabhesajjaparikkhārā, te kasirena samudāgacchanti. Tena bhikkhave bhikkhunā iti

paṭisañcikkhitabbam: Aham kho imam vanapattham upanissaya viharami; tassa me imam vanapattham upanissaya viharato anupaṭṭhitā c' eva sati na upaṭṭhāti, asamāhitañ ca cittam na samādhiyati, aparikkhiṇā ca āsavā na parikkhayam gacchanti, ananuppattañ ca anuttaram yogakkhemam nānupāpuṇāmi, ye c' ime pabbajitena jīvitaparikkhārā samudānetabbā, cīvara-piṇḍapāta-senāsana-gilānapaccayabhesajjaparikkhārā, te kasirena samudāgacchantīti. Tena bhikkhave bhikkhunā rattibhāgam vā divasabhāgam vā tamhā vanapatthā pakkamitabbam, na vatthabbam.

Idha pana bhikkhave bhikkhu aññataram vanapattham upanissaya viharati; tassa tam vanapattham upanissaya viharato anupaṭṭhitā c' eva sati na upaṭṭhāti, asamāhitañ ca cittam na samādhiyati, aparikkhiṇā ca āsavā na parikkhayam gacchanti, ananuppattañ ca anuttaram yogakkhemam nānupāpuṇāti, ye ca kho ime pabbajitena jīvitaparikkhārā samudānetabbā, cīvara-piṇḍapāta-senāsana-gilānapaccayabhesajjaparikkhārā, te appakasirena samudāgacchanti. Tena bhikkhave bhikkhunā iti paṭisañcikkhitabbam: Aham kho imam vanapattham upanissaya viharato anupaṭṭhitā c' eva sati na upaṭṭhāti... nānupāpuṇāmi, ye ca kho ime... te appakasirena samudāgacchanti; na kho panāham cīvarahetu agārasmā anagāriyam pabbajito, na piṇḍapātahetu — pe — na senāsana-hetu — na gilānapaccayabhesajjaparikkhārahetu agārasmā anagāriyam pabbajito; atha ca pana me imam vanapattham upanissaya viharato anupaṭṭhitā c' eva sati na upaṭṭhāti... yogakkhemam nānupāpuṇāmīti. Tena bhikkhave bhikkhunā saṅkhā pi tamhā vanapatthā pakkamitabbam, na vatthabbam.

Idha bhikkhave bhikkhu aññataram vanapattham upanissaya viharati; tassa tam vanapattham upanissaya viharato anupaṭṭhitā c' eva sati upaṭṭhāti, asamāhitañ ca cittam samādhiyati, aparikkhiṇā ca āsavā parikkhayam gacchanti, ananuppattañ ca anuttaram yogakkhemam anupāpuṇāti, ye ca kho ime pabbajitena jīvitaparikkhārā samudānetabbā, cīvara-piṇḍapāta-senāsana-gilānapaccayabhesajjaparikkhārā, te kasirena samudāgacchanti. Tena bhikkhave bhikkhunā iti paṭisañ-

cikkhitabbam: Aham kho imam vanapattham upanissaya viharami; tassa me imam vanapattham upanissaya viharato anupatthitā c' eva sati upatthati... anupapuñāmi, ye ca kho ime... te kasirena samudāgacchanti; na kho panāham cīvarahetu agārasmā anagāriyam pabbajito. na piñdapātahetu — pe — na senāsanahetu — na gilānapaccayabhesajjaparikkhārahetu agārasmā anagāriyam pabbajito. atha ca pana me imam vanapattham upanissaya viharato anupatthitā c' eva sati upatthati... yogakkhemam anupapuñāmiti. Tena bhikkhave bhikkhunā sañkhā pi tasmin vanapatthe vatthabbam. na pakkamitabbam.

Idha pana bhikkhave bhikkhu aññataram vanapattham upanissaya viharati: tassa tam vanapattham upanissaya viharato anupatthitā c' eva sati upatthati... anupapuñāti. ye c' ime... te appakasirena samudāgacchanti. Tena bhikkhave bhikkhunā iti pañcañcikkhitabbam: Aham kho imam vanapattham upanissaya viharami; tassa me imam vanapattham upanissaya viharato anupatthitā c' eva sati upatthati... anupapuñāmi, ye c' ime... te appakasirena samudāgacchantiti. Tena bhikkhave bhikkhunā yāvajīvam-pi tasmin vanapatthe vatthabbam. na pakkamitabbam.

Idha bhikkhave bhikkhu aññataram gāmam upanissaya viharati — pe — aññataram nigamam upanissaya viharati — pe — aññataram nagaram upanissaya viharati — pe — aññataram janapadam upanissaya viharati — pe — aññataram puggalam upanissaya viharati; tassa tam puggalam upanissaya viharato anupatthitā c' eva sati na upatthati... nānupapuñāti. ye c' ime... te kasirena samudāgacchanti. Tena bhikkhave bhikkhunā iti pañcañcikkhitabbam: Aham kho mañ puggalam upanissaya viharami. tassa me imam puggalam upanissaya viharato anupatthitā c' eva sati na upatthati... nānupapuñāmi, ye c' ime... te kasirena samudāgacchantiti. Tena bhikkhave bhikkhunā rattibhāgam vā divasabhāgam vā so puggalo anāpucchā pakkamitabbo, nānubandhitabbo.

Idha pana bhikkhave bhikkhu aññataram puggalam upanissaya viharati; tassa tam puggalam upanissaya viharato

anupatṭhitā c' eva sati na upaṭṭhāti . . . nânupāpuṇāti. ye ca kho ime . . . te appakasirena samudāgacchanti. Tena bhikkhave bhikkhunā iti paṭisañcikkhitabbam: Aham kho imam puggalam upanissāya viharāmi. tassa me imam puggalam upanissāya viharato anupatṭhitā c' eva sati na upaṭṭhāti . . . nânupāpuṇāmi. ye ca kho ime . . . te appakasirena samudāgacchanti; na kho panāham cīvarahetu agārasmā anagāriyam pabbajito — na piṇḍapātahetu — na senāsanahetu — na gilānapaccayabhesajjaparikkhārahetu agārasmā anagāriyam pabbajito. atha ca pana me imam puggalam upanissāya viharato anupatṭhitā c' eva sati na upaṭṭhāti . . . yogakkhemam nânupāpuṇāmiti. Tena bhikkhave bhikkhunā saṅkhā pi so puggalo anāpuccchā pakkamitabbo, nânubandhitabbo.

Idha bhikkhave bhikkhu aññataram puggalam upanissāya viharati; tassa tam puggalam upanissāya viharato anupatṭhitā c' eva sati upaṭṭhāti . . . anupāpuṇāti. ye ca kho ime . . . te kasirena samudāgacchanti. Tena bhikkhave bhikkhunā iti paṭisañcikkhitabbam: Aham kho imam puggalam upanissāya viharāmi. tassa me imam puggalam upanissāya viharato anupatṭhitā c' eva sati upaṭṭhāti . . . anupāpuṇāmi. ye ca kho ime . . . te kasirena samudāgacchanti; na kho panāham cīvarahetu agārasmā anagāriyam pabbajito — na piṇḍapātahetu — na senāsanahetu — na gilānapaccayabhesajjaparikkhārahetu agārasmā anagāriyam pabbajito. atha ca pana me imam puggalam upanissāya viharato anupatṭhitā c' eva sati upaṭṭhāti . . . yogakkhemam anupāpuṇāmiti. Tena bhikkhave bhikkhunā saṅkhā pi so puggalo anubandhitabbo, na pakkamitabbam.

Idha pana bhikkhave bhikkhu aññataram puggalam upanissāya viharati, tassa tam puggalam upanissāya viharato anupatṭhitā c' eva sati upaṭṭhāti. asamāhitañ-ca cittam samādhiyati. aparikkhīnā ca āsavā parikkhayam gacchanti. ananuppattāñ-ca anuttaram yogakkhemam anupāpuṇāti, ye c' ime pabbajitena jīvitaparikkhārā samudānetabbā. cīvara-piṇḍapāta-senāsana-gilānapaccayabhesajjaparikkhārā. te appakasirena samudāgacchanti. Tena bhikkhave bhikkhunā iti paṭisañcikkhitabbam: Aham kho imam puggalam upanissāya

viharāmi, tassa me imam puggalam upanissāya viharato anupatthitā c' eva sati upatthāti, asamāhitañ ca cittam samādhiyati, aparikkhiṇā ca āsavā parikkhayam gacchanti, ananuppattañ ca anuttaram yogakkhemam anupāpuñāmi. ye c' ime pabbajitena jīvitaparikkhārā samudānetabbā, cīvara-piñdapāta-senāsana-gilānapaccayabhesajjaparikkhārā, te appakasirena samudāgacchantiti. Tena bhikkhave bhikkhunā yāvajīvam pi so puggalo anubandhitabbo, na pakkamitabbam, api panujjamānena pīti.

Idam - avoca Bhagavā. Attamanā te bhikkhū Bhagavato bhāsitañ abhinandun - ti.

VĀNAPATTHASUTAM SATTAMAM.

18.

Evam - me sutam. Ekaṁ samayaṁ Bhagavā Sakkesu viharati Kapilavatthusmīm Nigrodhārāme. Atha kho Bhagavā pubbanhasamayaṁ nivāsetvā pattacīvaram - ādāya Kapilavatthum piñḍaya pāvisi. Kapilavatthusmīm piñḍaya caritvā pacchābhettam piñḍapātapaṭikkanto yena Mahāvanam ten' upasaṅkami divāvihārāya. Mahāvanam ajjhogāhitvā beluvalatthikā mūle divāvihāram nisidi. Dañḍapāni pi kho Sakko jaṅghāvihāram anucaṅkamamāno anuvicaramāno yena Mahāvanam ten' upasaṅkami. Mahāvanam ajjhogāhitvā yena beluvalatthikā yena Bhagavā ten' upasaṅkami, upasaṅkamitvā Bhagavatā saddhim sammodi, sammodaniyam katham sārāṇiyam vītisāretvā dañḍam - olubbha ekamantaiñ atthāsi. Ekamantam thito kho Dañḍapāni Sakko Bhagavantaiñ etadavoca: Kiniñvādi samaño kimakkhāyī ti. — Yathāvādi kho āvuso sadevake loke samārake sabrahmake sassamaṇabrāhmaṇiyā pajāya sadevamanussāya na kenaci loke viggayha tiṭṭhati. yathā ca pana kāmehi visamīyuttañ viharantam tam brāhmaṇam akathaṅkathiñ chinnakukkuccam bhavābhavē vītatañham saññā nānusenti, evamīvādi kho aham āvuso evamakkhāyī ti. Evam vutte Dañḍapāni Sakko sīsam okam-

petvā jivhami nillāletvā tivisākhami nalāṭikam nalāṭe vuṭṭhā-petvā dāṇḍam - olubbha pakkāmi.

Atha kho Bhagavā sāyanhasamayaṁ patisallāṇā vuṭṭhito yena Nigrodhārāmo ten' upasaṅkami, upasaṅkamitvā paññatte āsane nisidi. Nisaja kho Bhagavā bhikkhū āmantesi: Idhā-ham bhikkhave pubbanhasamayaṁ nivāsetvā pattacivaraṁ ādāya Kapilavatthum piṇḍāya pāvisim. Kapilavatthusmin piṇḍāya caritvā pacchābhattachāpiṇḍātapaṭikkanto yena Mahāvanam ten' upasaṅkamim divāvihārāya. Mahāvanam ajjhogāhitvā beluvalaṭṭhikāya mūle divāvihāram nisidin. Dāṇḍapāṇi pi kho bhikkhave Sakko jaṅghāvihāram anucaṅkamamāno anuvicaramāno yena Mahāvanam ten' upasaṅkami. Mahāvanam ajjhogāhitvā yena beluvalaṭṭhikā yenāham ten' upasaṅkami. upasaṅkamitvā mama saddhiṁ sammodi, sammodaniyam katham sārāṇiyam vītisāretvā dāṇḍam - olubbha ekamantam atṭhāsi. Ekamantam tihipto kho bhikkhave Dāṇḍapāṇi Sakko mani etad - avoca: Kiṁvādī samaṇo kimakkhāyī ti. Evam vutte aham bhikkhave Dāṇḍapāṇim Sakkam etad - avocam: Yathāvādī kho āvuso sadevake loke samārake sa-brahmake sassamanabrahmaniyyā pajāya sadevamanussāya na kenaci loke viggayha tiṭṭhati, yathā ca pana kāmehi visam-yuttam viharantam tam brāhmaṇam akathamikathim chinnakukkuccam bhavābhavē vītatañham saññā nānusenti. evam-vādī kho aham āvuso evamakkhāyī ti. Evam vutte bhikkhave Dāṇḍapāṇi Sakko sīsaṁ okampetvā jivhami nillāletvā tivisākhami nalāṭikam nalāṭe vuṭṭhāpetvā dāṇḍam - olubbha pakkāmīti.

Evam vutte aññataro bhikkhu Bhagavantam etad - avoca: Kiṁvādī pana bhante Bhagavā sadevake loke samārake sa-brahmake sassamanabrahmaniyyā pajāya sadevamanussāya na kenaci loke viggayha tiṭṭhati, kathañ - ca pana bhante Bhagavantam kāmehi visam-yuttam viharantam tam brāhmaṇam akathamikathim chinnakukkuccam bhavābhavē vītatañham saññā nānusentīti. — Yatonidānam bhikkhu purisam papāñcasaññāsaṅkhā samudācaranti, etha ce na - tthi abhinanditabbam abhivaditabbam ajjhositabbam, es' ev' anto rāgānusayānam, es' ev' anto paṭighānusayānam, es' ev' anto

diṭṭhānusayānam, es' ev' anto vicikicchānusayānam, es' ev' anto mānānusayānam, es' ev' anto bhavarāgānusayānam, es' ev' anto avijjānusayānam. es' ev' anto daṇḍādāna-satthādāna-kalaha-viggaha-vivāda-tuvantuva-pesuñña-musāvādānam. etth' ete pāpakā akusalā dhammā aparisesā nirujjhantī.

Idam - avoca Bhagavā. idam vativā Sugato uṭṭhāy' āsanā vihāram pāvisi. Atha kho tesam bhikkhūnam acirapakkantassa Bhagavato etad - ahosi: Idam kho no āvuso Bhagavā saṅkhittena uddesam uddisitvā vitthārena attham avibhajitvā uṭṭhāy' āsanā vihāram paviṭṭho: Yatonidānam bhikkhu purisam — pe — aparisesā nirujjhantī. Ko nu kho imassa Bhagavatā saṅkhittena uddesassa uddiṭṭhassa vitthārena attham avibhattassa vitthārena attham vibhajeyyāti. Atha kho tesam bhikkhūnam etad - ahosi: Ayam kho āyasmā Mahākaccāno Satthu c' eva saṃvannito sambhāvito ca viññūnam sabrahmacārīnam. pahoti c' āyasmā Mahākaccāno imassa Bhagavatā saṅkhittena uddesassa uddiṭṭhassa vitthārena attham avibhattassa vitthārena attham vibhajitum. Yan-nūna mayam yen' āyasmā Mahākaccāno ten' upasaṅkameyyāma. upasaṅkamitvā āyasmantam Mahākaccānam etam - attham paṭipuccheyyāmāti.

Atha kho te bhikkhū yen' āyasmā Mahākaccāno ten' upasaṅkamisu. upasaṅkamitvā āyasmatā Mahākaccānenā saddhiṁ sammodiniṣu, sammodanīyam katham sārāṇīyam vītisāretvā ekamantaṁ nisidiṁsu. Ekamantaṁ nisinnā kho te bhikkhū āyasmantam Mahākaccānam etad - avocum: Idam kho no āvuso Kaccāna Bhagavā saṅkhittena uddesam uddisitvā vitthārena attham avibhajitvā uṭṭhāy' āsanā vihāram paviṭṭho: Yatonidānam bhikkhu purisam — pe — aparisesā nirujjhantī. Tesam no āvuso Kaccāna amhākam acirapakkantassa Bhagavato etad - ahosi: Idam kho no āvuso Bhagavā saṅkhittena uddesam uddisitvā ... vihāram paviṭṭho: Yatonidānam bhikkhu purisam — pe — aparisesā nirujjhantī; ko nu kho imassa Bhagavatā saṅkhittena uddesassa uddiṭṭhassa ... attham vibhajeyyāti. Tesam no āvuso Kaccāna amhākam etad - ahosi: Ayam kho āyasmā Mahākaccāno Satthu c' eva saṃvannito sambhāvito ca viññūnam sabrahmacārīnam,

pahoti c' āyasmā Mahākaccāno imassa Bhagavatā sañkhittena uddesassa uddiṭṭhassa . . . attham vibhajitum; yan - nūna mayaiṁ yen' āyasmā Mahākaccāno ten' upasañkameyyāma, upasañkamitvā āyasmantam Mahākaccānam etam - attham paṭipuccheyyāmāti. Vibhajat' āyasmā Mahākaccāno ti.

Seyyathā pi āvuso puriso sāratthiko sāragavesī sāra-pariyesanā caramāno mahato rukkhassa tiṭṭhato sāravato atikkammī eva mūlam atikkamma khandham sākhāpalāse sāraṇī pariyesitabbam maññeyya, evaṁsampadam - idam āyasmantānam. Satthari sammukhībhūte tam Bhagavantam atisitvā amhe etam - attham paṭipucchitabbam maññetha. So h' āvuso Bhagavā jānam jānāti passam passati. cakkhubhūto nāñabhbūto dhammadbhūto brahmabhūto, vattā pavattā, atthassa ninnetā amatassa dātā, dhammassāmī Tathāgato. So c' eva pan' etassa kālo ahosi yaṁ Bhagavantam yeva etam - attham paṭipuccheyyātha; yathā no Bhagavā byākareyya tathā nam dhāreyyāthāti. — Addhāvuso Kaccāna Bhagavā jānam jānāti passam passati. cakkhubhūto nāñabhbūto dhammadbhūto brahmabhūto, vattā pavattā, atthassa ninnetā amatassa dātā, dhammassāmī Tathāgato. So c' eva pan' etassa kālo ahosi yaṁ Bhagavantam yeva etam - attham paṭipuccheyyāma, yathā no Bhagavā byākareyya tathā nam dhāreyyāma. Api c' āyasmā Mahākaccāno Satthu c' eva saṁvaṇṇito sambhāvitō ca viññūnam sabrahmacārīnam, pahoti c' āyasmā Mahākaccāno imassa Bhagavatā sañkhittena uddesassa uddiṭṭhassa . . . attham vibhajitum. Vibhajat' āyasmā Mahākaccāno agarukaritvā ti. — Tena h' āvuso sunātha, sādhukam manasikarotha, bhāsissāmiti. Evam - āvuso ti kho te bhikkhū āyasmato Mahākaccānassa paccassosum. Āyasmā Mahākaccāno etad - avoca:

Yaṁ kho no āvuso Bhagavā sañkhittena uddesaṁ uddisitvā . . . vihāram paviṭṭho: Yatonidānam bhikkhu purisaṁ — pe — aparisesā nirujjhantīti. imassa kho aham āvuso Bhagavatā sañkhittena uddesassa uddiṭṭhassa vitthārena attham avibhattassa evam vitthārena attham ājānāmi: Cakkhuñ - c' āvuso paṭicca rūpe ca uppajjati cakkhuviññānam, tiṇṇam saṅgati phasso, phassapaccayā vedanā, yaṁ vedeti tam sañ-

jānāti. yaṁ sañjānāti tam vitakketi. yaṁ vitakketi tam pañceti. yaṁ papañceti tatonidānam purisam papañcasāññāsañkhā samudācaranti atitānāgatapaccuppannesu cakkhuviññeyyesu rūpesu. Sotañ - c' āvuso paṭicca sadde ca uppajjati sotaviññānam — pe — ghānañ - c' āvuso paṭicca gandhe ca uppajjati ghānaviññānam — jivhañ - c' āvuso paṭicca rase ca uppajjati jivhāviññānam — kāyañ - c' āvuso paṭicca phoṭṭhabbe ca uppajjati kāyaviññānam — manañ - c' āvuso paṭicca dhamme ca uppajjati manoviññānam. tiṇṇam saṅgati phasso. phassapaccayā vedanā. yaṁ vedeti tam sañjānāti. yaṁ sañjānāti tam vitakketi. yaṁ vitakketi tam papañceti. yaṁ papañceti tatonidānam purisam papañcasāññāsañkhā samudācaranti atitānāgatapaccuppannesu manoviññeyyesu dhammesu. So vat' āvuso cakkhusmin sati rūpe sati cakkhuviññāne sati phassapaññattim paññāpessatiti thānam - etam vijjati. phassapaññattiyā sati vedanāpaññattim paññāpessatiti thānam - etam vijjati. vedanāpaññattiyā sati saññāpaññattim paññāpessatiti thānam - etam vijjati. saññāpaññattiyā sati vitakkapaññattim paññāpessatiti thānam - etam vijjati. vitakkapaññattiyā sati papañcasāññāsañkhāsamudācaranāpaññattim paññāpessatiti thānam - etam vijjati. So vat' āvuso sotasmin sati sadde sati — pe — ghānasmim sati gandhe sati — jivhāya sati rase sati — kāyasmim sati phoṭṭhabbe sati — manasmim sati dhamme sati manoviññāne sati phassapaññattim paññāpessatiti ... thānam - etam vijjati. So vat' āvuso cakkhusmin asati rūpe asati cakkhuviññāne asati phassapaññattim paññāpessatiti n' etam thānam vijjati. phassapaññattiyā asati vedanāpaññattim paññāpessatiti n' etam thānam vijjati, vedanāpaññattiyā asati saññāpaññattim paññāpessatiti n' etam thānam vijjati. saññāpaññattiyā asati vitakkapaññattim paññāpessatiti n' etam thānam vijjati. vitakkapaññattiyā asati papañcasāññāsañkhāsamudācaranāpaññattim paññāpessatiti n' etam thānam vijjati. So vat' āvuso sotasmin asati sadde asati — pe — ghānasmim asati gandhe asati — jivhāya asati rase asati — kāyasmim asati phoṭṭhabbe asati — manasmim asati dhamme asati manoviññāne asati phassapaññattim paññāpessatiti ... n' etam thānam vijjati. Yaṁ kho no āvuso Bhagavā sañ-

khittena uddesam uddisitvā . . . vihāram paviṭṭho: Yatoni-dānam bhikkhu purisam — pe — aparisēsa nirujjhantiti. imassa kho aham āvuso Bhagavatā sañkhittena uddesassa udditthassa vitthārena attham avibhattassa evam vitthārena attham ājā-nāmi. Ākañkhamāna ca pana tumhe āyasmanto Bhagavantam yeva upasañkamitvā etam - attham paṭipuccheyyātha, yathā no Bhagavā byākaroti tathā nam dhāreyyāthāti.

Atha kho te bhikkhū āyasmato Mahākaccānassa bhā-sitam abhinanditvā anumoditvā uṭṭhāy' āsanā yena Bhagavā ten' upasañkamimsu, upasañkamitvā Bhagavantam abhivā-detvā ekamantaṁ nisidimisu. Ekamantaṁ nisinnā kho te bhikkhū Bhagavantam etad - avocum: Idam kho no bhante Bhagavā sañkhittena uddesam uddisitvā . . . vihāram paviṭṭho: Yatnidānam bhikkhu purisam — pe — aparisēsa nirujjhantiti. Tesam no bhante amhākam acirapakkantassa Bhagavato etad-ahosi: Idam kho no āvuso Bhagavā sañkhittena uddesam uddisitvā vitthārena attham avibhajitvā uṭṭhāy' āsanā vihāram paviṭṭho: Yatnidānam bhikkhu purisam papañcasāññāsañkhā samudācaranti. ettha ce na - tthi abhinanditabbam abhivadi-tabbam ajjhositabbam. es' ev' anto rāgānusayānam, es' ev' anto paṭighānusayānam. es' ev' anto dīṭhānusayānam, es' ev' anto vicikicchānusayānam. es' ev' anto mānānusayānam, es' ev' anto bhavarāgānusayānam. es' ev' anto avijjānusayānam. es' ev' anto daṇḍādāna-satthādāna-kalaha-viggaha-vivāda-tuvantuva-pesuñña-musāvādānam. etth' ete pāpakā akusalā dhammā aparisēsa nirujjhantiti. Ko nu kho imassa Bhagavatā sañkhittena uddesassa udditthassa vitthārena attham avibhattassa vitthārena attham vibhajeyyāti. Tesam no bhante amhākam etad - ahosi: Ayaṁ kho āyasmā Mahākac-cāno Satthu c' eva saṁvāṇito sambhāvito ca viññūnam sabrahmacārīnam. pahoti c' āyasmā Mahākaccāno imassa Bhagavatā sañkhittena uddesassa udditthassa vitthārena attham avibhattassa vitthārena attham vibhajitum. Yan - nūna mayam yen' āyasmā Mahākaccāno ten' upasañkameyyāma, upasañkamitvā āyasmantam Mahākaccānam etam - attham paṭi-puccheyyāmati. Atha kho mayam bhante yen' āyasmā Mahākaccāno ten' upasañkamimha, upasañkamitvā āyasmantam

Mahākaccānam etam - atthām paṭipucchimha. Tesam no bhante āyasmatā Mahākaccānenā imehi akārehi imehi padehi imehi byañjanehi attho vibhatto ti. — Pañdito bhikkhave Mahākaccāno. mahāpañño bhikkhave Mahākaccāno. Mañ - ce pi tumhe bhikkhave etam - atthām paṭipuccheyyātha, aham - pi tam evam - evam byākareyyam yathā tam Mahākaccānenā byākataṁ, eso c' ev' etassa attho, evañ - ca nām dhārethāti.

Evam vutte āyasmā Ānando Bhagavantam etad - avoca: Seyyathā pi bhante puriso jighacchādubbalyapareto madhu-piñḍikam adhigaccheyya, so yato yato sāyeyya labhetha sādum rasam asecanakam. evam - eva kho bhante cetaso bhikkhu dabbajātiko yato yato imassa dhammapariyāyassa paññāya atthām upaparikkheyya labheth' eva attamanatam, labhetha cetaso pasādam. Konāmo ayam bhante dhammapariyāyo ti. — Tasmātiha tvam Ānanda imam dhammapariyāyam Madhupiñḍikapariyāyo t' eva nām dhārehiti.

Idam - avoca Bhagavā. Attamano āyasmā Ānando Bhagavato bhāsitam abhinanditi.

MADHUPIÑḌIKASUTTAMĀTTHAMAM.

19.

Evam - me sutam. Ekañ samayam Bhagavā Sāvatthiyam viharati Jetavane Anāthapīṇḍikassa ārāme. Tatra kho Bhagavā bhikkhū āmantesi: Bhikkhavo ti. Bhadante ti te bhikkhū Bhagavato paccassosum. Bhagavā etad - avoca:

Pubbe va me bhikkhave sambodhā anabhisambuddhassa bodhisattass' eva sato etad - ahosi: Yan - nūnāham dvidhā katvā dvidhā katvā vitakke vihareyyan - ti. So kho aham bhikkhave yo cāyam kāmavitakko yo ca byāpādavitakko yo ca vilimśāvitakko imam ekabhāgam - akāsim, yo cāyam nekkhamavitakko yo ca abyāpādavitakko yo ca avilimśāvitakko imam dutiyam bhāgam - akāsim. Tassa mayham bhikkhave evam appamattassa ātāpino pahitattassa viharato up-

pajjati kāmavitakko, so evam pajānāmi: Uppanno kho me ayaṁ kāmavitakko. so ca kho attabyābādhāya pi saṁvattati, parabyābādhāya pi saṁvattati. ubhayabyābādhāya pi saṁvattati, paññānirodhiko vighātapakkhiko anibbānasamvattaniko. Attabyābādhāya samvattatiti pi me bhikkhave paṭisañcikkhato abbhattham gacchati, parabyābādhāya samvattatiti pi me bhikkhave paṭisañcikkhato abbhattham gacchati. ubhayabyābādhāya samvattatiti pi me bhikkhave paṭisañcikkhato abbhattham gacchati, paññānirodhiko vighātapakkhiko anibbānasamvattaniko ti pi me bhikkhave paṭisañcikkhato abbhattham gacchati. So kho aham bhikkhave uppannuppannam kāmavitakkam pajahām' eva vinodem' eva. byant' eva nām akāsiṁ. Tassa mayham bhikkhave evam appamattassa ātāpino pahitattassa viharato uppajjati byāpāda-vitakko — pe — uppajjati vihiṁsāvitakko, so evam pajānāmi: Uppanno kho me ayaṁ vihiṁsāvitakko ... anibbānasamvattaniko. Attabyābādhāya samvattatiti pi me ... anibbānasamvattaniko ti pi me bhikkhave paṭisañcikkhato abbhattham gacchati. So kho aham bhikkhave uppannuppannam vihiṁsāvitakkam pajahām' eva vinodem' eva, byant' eva nām akāsiṁ. Yañ - ñad - eva bhikkhave bhikkhu bahulam - anuvitakketi anuvicāreti tathā tathā nati hoti cetaso. Kāma-vitakkam ce bhikkhave bhikkhu bahulam - anuvitakketi anuvicāreti, pahāsi nekkhammvitakkam, kāmavitakkam bahulam - akāsi, tassa tam kāmavitakkāya cittam namati. Byāpāda-vitakkam ce ... Vihiṁsāvitakkam ce bhikkhave bhikkhu bahulam - anuvitakketi anuvicāreti, pahāsi avihimṁsāvitakkam. vihiṁsāvitakkam bahulam - akāsi, tassa tam vihiṁsāvitakkāya cittam namati. Seyyathā pi bhikkhave vassānam pacchime māse saradasamaye kiṭṭhasambādhe gopālako gāvo rakheyya. so tā gāvo tato tato dañdena ākoteyya patikoteyya sannirundheyya sannivāreyya. tam kissa hetu: passati hi so bhikkhave gopālako tatonidānam vadham vā bandham vā jānim vā garahaṇi vā; evam - eva kho aham bhikkhave ad-dasam akusalānam dhammānam ādīnavam okāram saṅkileśam, kusalānam dhammānam nekkhamme ānisamsam vodāna-pakkham.

Tassa mayham bhikkhave evam appamattassa ātāpino pahitattassa viharato uppajjati nekkhammavitakko, so evam pajānāmi: Uppanno kho me ayam nekkhammavitakko, so ca kho n' ev' attabyābādhāya saṁvattati, na parabyābādhāya saṁvattati, na ubhayabyābādhāya saṁvattati, paññāvuddhiko avighātapakkhiko nibbānasamvattaniko. Rattiñ - ce pi nam bhikkhave anuvitakkeyyam anuvicāreyyam n' eva tatonidānam bhayaṁ samanupassāmi, divasañ - ce pi nam bhikkhave anuvitakkeyyam anuvicāreyyam n' eva tatonidānam bhayaṁ samanupassāmi. rattindivañ - ce pi nam bhikkhave anuvitakkeyyam anuvicāreyyam n' eva tatonidānam bhayaṁ samanupassāmi. Api ca kho me aticirām anuvitakkayato anuvicārayato kāyo kilameyya, kāye kilante cittam ūhaññeyya, ūhate citte ārā cittam samādhimhā ti. So kho aham bhikkhave ajjhattam - eva cittam sañṭhapemi sannisādemi ekodikaromi samādahāmi, tam kissa hetu: mā me cittam ūhanīti. Tassa mayham bhikkhave evam appamattassa ātāpino pahitattassa viharato uppajjati abyāpādavitakko — pe — uppajjati avihimsāvitakko, so evam pajānāmi: Uppanno kho me ayam avihimsāvitakko, so ca kho n' ev' attabyābādhāya saṁvattati, na parabyābādhāya saṁvattati, na ubhayabyābādhāya saṁvattati, paññāvuddhiko avighātapakkhiko nibbānasamvattaniko. Rattiñ - ce pi nam... samanupassāmi. Api ca kho me aticirām anuvitakkayato anuvicārayato kāyo kilameyya, kāye kilante cittam ūhaññeyya, ūhate citte ārā cittam samādhimhā ti. So kho aham bhikkhave ajjhattam - eva cittam sañṭhapemi sannisādemi ekodikaromi samādahāmi, tam kissa hetu: mā me cittam ūhanīti. Yaññad - eva bhikkhave bhikkhu bahulam - anuvitakketi anuvicāreti tathā tathā nati hoti cetaso. Nekkhammavitakkam ce bhikkhave bhikkhu bahulam - anuvitakketi anuvicāreti, pahāsi kāmavitakkam, nekkhammavitakkam bahulam - akāsi, tassa tam nekkhammavitakkāya cittam namati. Abyāpādavitakkam ce... Avihimsāvitakkam ce bhikkhave bhikkhu bahulam - anuvitakketi anuvicāreti, pahāsi vihimsāvitakkam, avihimsāvitakkam bahulam - akāsi, tassa tam avihimsāvitakkāya cittam namati. Seyyathā pi bhikkhave gimhānam pacchime māse sabbasassesu gāmantasambhatesu gopālako gāvo rak-

kheyya, tassa rukkhamūlagatassa vā abbhokāsagatassa vā satikaraṇiyam - eva hoti: etā gāvo ti: evam - eva kho bhikkhave satikaraṇiyam - eva ahosi: ete dhammā ti.

Āraddham ā kha pana me bhikkhave viriyaṁ ahosi asallinaṁ, upatṭhitā sati asammuṭṭhā, passaddho kāyo asāraddho, samāhitām cittām ekaggam. So kho ahaṁ bhikkhave vivicca' eva kāmehi vivicca akusalehi dhammehi savitakkam savi-cāraṁ vivekajam pītisukham paṭhamam jhānam upasampajja vihāsim. Vitakkavicārānam vūpasamā ajjhattam sampaśādanām cetaso ekodibhāvam avitakkam avicāram samādhijam pītisukham dutiyam jhānam upasampajja vihāsim. Pītiyā ca virāgā upekhako ca vihāsim sato ca sampajāno. sukhañ - ca kāyena patisamvedesim yan-tam ariyā ācikkhanti: upekhako satimā sukhavihāri ti tatiyam jhānam upasampajja vihāsim. Sukhassa ca pahānā dukkhassa ca pahānā pubbe va somanassadomanassānam atthagamā adukkham asukham upekhāsatipārisuddhim catuttham jhānam upasampajja vihāsim.

So evam samāhite citte ... (*repeat from p. 22, l. 9 to p. 23, l. 25*)... Ayam kho me bhikkhave rattiya pacchime yāme tatiyā vijjā adhigatā, avijjā vihatā vijjā uppannā, tamо vihato āloko uppanno, yathā tam appamattassa ātāpino pathittattassa viharato.

Seyyathā pi bhikkhave araññe pavane mahantam ninnam pallalam, tam-enam mahā migasaṅgho upanissāya vihareyya, tassa kocid - eva puriso uppajjeyya anatthakāmo ahitakāmo ayogakkhemakāmo, so yvāssa maggo khemo sovatthiko pītigamanīyo tam maggām pidaheyya, vivareyya kummaggam, odaheyya okacaram; ṭhapeyya okacārikaṁ; evam hi so bhikkhave mahā migasaṅgho aparena samayena anayabyasanam tanuttamāpajjeyya. Tass' eva kho pana bhikkhave mahato migasaṅghassa kocid - eva puriso uppajjeyya atthakāmo hitakāmo yogakkhemakāmo, so yvāssa maggo khemo sovatthiko pītigamanīyo tam maggām vivareyya, pidaheyya kummaggam, ūhaneyya okacaram, nāseyya okacārikaṁ; evam hi so bhikkhave mahā migasaṅgho aparena samayena vuddhim virūlhim vepullam āpajjeyya.

Upamā kho me ayam bhikkhave katā atthassa viññā-

panāya, ayañ - c' ev' ettha attho: Mahantam ninnam palla-
lan - ti kho bhikkhave kāmānam - etam adhivacanam. Mahā-
migasangho ti kho bhikkhave sattānam - etam adhivacanam.
Puriso anatthakāmo ahitakāmo ayogakkhemakāmo ti kho
bhikkhave Mārass' etañ pāpimato adhivacanam. Kummaggo
ti kho bhikkhave atṭhaṅgikass' etam micchāmaggañassa adhi-
vacanam, seyyathidam: micchādītthiyā micchāsañkappassa
micchāvācāya micchākammantassa micchāājīvassa micchā-
vāyāmassa micchāsatiyā micchāsamādhissa. Okacaro ti kho
bhikkhave nandirāgass' etam adhivacanam. Okacārikā ti
kho bhikkhave avijjāy' etam adhivacanam. Puriso attha-
kāmo hitakāmo yogakkhemakāmo ti kho bhikkhave Tathā-
gatass' etam adhivacanam arahato sammāsambuddhassa.
Khemo maggo sovatthiko pītigamanīyo ti kho bhikkhave
ariyass' etam atṭhaṅgikassa maggassa adhivacanam. seyya-
thidam: sammādītthiyā sammāsañkappassa sammāvācāya
sammākammantassa sammāājīvassa sammāvāyāmassa sammā-
satiyā sammāsamādhissa. Iti kho bhikkhave vivaṭo mayā
khemo maggo sovatthiko pītigamanīyo. pihito kummaggo.
ūhato okacaro. nāsītā okacārikā. Yam bhikkhave satthārā
karāṇiyam sāvakānam hitesinā anukampakena anukampañ
upādāya. katañ vo tam mayā. Etāni bhikkhave rukkha-
mūlāni. etāni suññāgārāni. Jhāyatha bhikkhave. mā pamā-
dattha. mā pacchā vippatīsārino ahuvattha; ayam vo am-
hākañ anusāsanī ti.

Idam - avoca Bhagavā. Attamanā te bhikkhū Bhaga-
vato bhāsitañ abhinandun - ti.

DVEDHĀVITAKKASUTTAM NAVAMAM.

20.

Evam - me sutani. Ekam samayañ Bhagavā Sāvatthi-
yam viharati Jetavane Anāthapiṇḍikassa ārāme. Tatra
kho Bhagavā bhikkhū āmantesi: Bhikkhavo ti. Bhadante

ti te bhikkhū Bhagavato paccassosum. Bhagavā etad-
avoca:

Adhicittam - anuyuttena bhikkhave bhikkhunā pañca ni-
mittāni kālena kālam manasikātabbāni, katamāni pañca:
Idha bhikkhave bhikkhuno yām nimittam āgama yām ni-
mittam manasikaroto uppajjanti pāpakā akusalā vitakkā
chandūpasamhitā pi dosūpasamhitā pi mohūpasamhitā pi,
tena bhikkhave bhikkhunā tamhā nimittā aññam nimittam
manasikātabbam kusalūpasamhitam; tassa tamhā nimittā
aññam nimittam manasikaroto kusalūpasamhitam ye pāpakā
akusalā vitakkā chandūpasamhitā pi dosūpasamhitā pi mo-
hūpasamhitā pi te pahiyanti te abbhathām gacchanti. tesam
pahānā ajjhattam - eva cittam santiṭṭhati sannisidati ekodi-
hoti samādhiyati. Seyyathā pi bhikkhave dakkho palagāndo
vā palagāndantevāsi vā sukhumāya aṇiyā olārikam aṇim
abhinīhaneyya abhinībareyya abhinivajjeyya, evam - eva kho
bhikkhave bhikkhuno yām nimittam āgama yām nimittam
manasikaroto uppajjanti pāpakā akusalā vitakkā chandūpa-
samhitā pi dosūpasamhitā pi mohūpasamhitā pi, tena bhik-
khave bhikkhunā tamhā nimittā aññam nimittam manasikā-
tabbam kusalūpasamhitam; tassa tamhā nimittā aññam ni-
mittam manasikaroto kusalūpasamhitam ye pāpakā akusalā
vitakkā chandūpasamhitā pi dosūpasamhitā pi mohūpasam-
hitā pi te pahiyanti te abbhathām gacchanti, tesam pahānā
ajjhattam - eva cittam santiṭṭhati sannisidati ekodihoti samā-
dhiyati.

Tassa ce bhikkhave bhikkhuno tamhā nimittā aññam
nimittam manasikaroto kusalūpasamhitam uppajjant' eva pā-
pakā akusalā vitakkā ch. pi d. pi m. pi, tena bhikkhave
bhikkhunā tesam vitakkānam ādinavo upaparikkhitabbo: iti
p' ime vitakkā akusalā, iti p' ime vitakkā sāvajjā. iti p' ime
vitakkā dukkhavipākā ti; tassa tesam vitakkānam ādinavaṁ
upaparikkhato ye pāpakā akusalā vitakkā ch. pi d. pi m. pi
te pahiyanti te abbhathām gacchanti, tesam pahānā ajjhat-
tam - eva cittam santiṭṭhati sannisidati ekodihoti samādhiyati.
Seyyathā pi bhikkhave itthi vā puriso vā daharo yuvā maṇ-
ḍanakajātiko ahikunapena vā kukkurakuṇapena vā manussa-

kunapena vā kan̄the āsattena attiyeyya harāyeyya jiguccheyya, evam - eva kho bhikkhave tassa ce bhikkhuno tamhā nimittā . . . samādhiyati.

Tassa ce bhikkhave bhikkhuno tesam - pi vitakkānam ādinavam upaparikkhato uppajjant' eva pāpakā akusalā vitakkā ch. pi d. pi m. pi, tena bhikkhave bhikkhunā tesam vitakkānam asati-amanasikārō āpajjitatte; tassa tesam vitakkānam asati-amanasikāram āpajjato ye pāpakā akusalā vitakkā ch. pi d. pi m. pi te pahīyanti te abbhathām gacchanti. tesam pahānā . . . samādhiyati. Seyyathā pi bhikkhave cakkhumā puriso āpāthagatānam rūpānam adassanakāmo assa, so nimileyya vā aññena vā apalokeyya. evam - eva kho bhikkhave tassa ce bhikkhuno tesam - pi vitakkānam . . . samādhiyati.

Tassa ce bhikkhave bhikkhuno tesam - pi vitakkānam asati-amanasikāram āpajjato uppajjant' eva pāpakā akusalā vitakkā ch. pi d. pi m. pi, tena bhikkhave bhikkhunā tesam vitakkānam vitakkasañkhārasanthānam manasikātabbaṁ; tassa tesam vitakkānam vitakkasañkhārasanthānam manasikaroto ye pāpakā akusalā vitakkā ch. pi d. pi m. pi te pahīyanti te abbhathām gacchanti, tesam pahānā . . . samādhiyati. Seyyathā pi bhikkhave puriso sīghām gaccheyya, tassa evam-assa: kin - nu kho aham sīghām gacchāmi, yan - nūnāham sañikām gaccheyyan - ti, so sañikām gaccheyya, tassa evam-assa: kin - nu kho aham sañikām gacchāmi, yan - nūnāham tiṭṭheyyan - ti, so tiṭṭheyya. tassa evam - assa: kin - nu kho aham thito, yan - nūnāham nisīdeyyan - ti. so nisīdeyya, tassa evam - assa: kin - nu kho aham nisinno, yan - nūnāham nipajjeyyan - ti, so nipajjeyya. evam hi so bhikkhave puriso olārikām olārikām iriyāpathām abhinivajjetvā sukhumaṁ sukhumaṁ iriyāpathām kappeyya; evam - eva kho bhikkhave tassa ce bhikkhuno tesam - pi vitakkānam . . . samādhiyati.

Tassa ce bhikkhave bhikkhuno tesam - pi vitakkānam vitakkasañkhārasanthānam manasikaroto uppajjant' eva pāpakā akusalā vitakkā ch. pi d. pi m. pi, tena bhikkhave bhikkhunā dantehi danta - m - ādhāya jivhāya tālum āhacca cetasā cittāni abhiniggaṇhitabbāni abhinippiletabbaṁ abhi-

santāpetabbam; tassa dantehi danta - m - ādhāya jivhāya tālum āhacca cetasā cittaṁ abhiniggañhato abhinippīlayato abhisantāpayato ye pāpakā akusalā vitakkā ch. pi d. pi m. pi te pahiyanti te abbhattham gacchanti. tesam pahānā... samādhiyati. Seyyathā pi bhikkhave balavā puriso dubbalataram purisam sise vā gahetvā khandhe vā gahetvā abhiniggañheyya abhinippīleyya abhisantāpeyya, evam - eva kho bhikkhave tassa ce bhikkhuno tesam - pi vitakkānam vitakkasañkhārasanthānam manasikaroto uppajjant' eva pāpakā akusalā vitakkā ch. pi d. pi m. pi, tena bhikkhave bhikkhunā dantehi danta - m - ādhāya jivhāya tālum āhacca cetasā cittam abhiniggañhitabbam abhinippīletabbam abhisantāpetabbam, tassa dantehi danta - m - ādhāya jivhāya tālum āhacca cetasā cittam abhiniggañhato abhinippīlayato abhisantāpayato ye pāpakā akusalā vitakkā ch. pi d. pi m. pi te pahiyanti te abbhattham gacchanti. tesam pahānā ajjhattam - eva cittam santiñhati sannisidati ekodihoti samādhiyati.

Yato kho bhikkhave bhikkhuno yam nimittam āgamma yam nimittam manasikaroto uppajjanti pāpakā akusalā dhammā ch. pi d. pi m. pi, tassa tambā nimittā aññam nimittam manasikaroto kusalūpasamihitam ye pāpakā akusalā vitakkā ch. pi d. pi m. pi te pahiyanti te abbhattham gacchanti. tesam pahānā ajjhattam - eva cittam santiñhati sannisidati ekodihoti samādhiyati; tesam - pi vitakkānam ādinavam upaparikhato ye pāpakā akusalā vitakkā ch. pi d. pi m. pi te pahiyanti te abbhattham gacchanti, tesam pahānā... samādhiyati; tesam - pi vitakkānam asati-amanasikāram āpajjato ye pāpakā akusalā vitakkā ch. pi d. pi m. pi te pahiyanti te abbhattham gacchanti, tesam pahānā... samādhiyati; dantehi danta - m - ādhāya jivhāya tālum āhacca cetasā cittaṁ abhiniggañhato abhinippīlayato abhisantāpayato ye pāpakā akusalā vitakkā chandūpasamihitā pi dosūpasamihitā pi mohūpasamihitā pi te pahiyanti te abbhattham gacchanti, tesam pahānā ajjhattam - eva cittam santiñhati sannisidati ekodi-

hoti samādhiyati; ayam vuccati bhikkhave bhikkhu vasi vitakkapariyāyapathesu, yam vitakkaṁ ākaṅkhissati tam vitakkaṁ vitakkessati, yam vitakkaṁ n' ākaṅkhissati na tam vitakkaṁ vitakkessati; acchechchi tañham, vāvattayi samyojanam, sammā mānābbhisamayā antam - akāsi dukkhassāti.

Idam - avoca Bhagavā. Attamanā te bhikkhū Bhagavato bhāsitam abhinandun - ti.

VITAKKASANTHĀNASUTTAM DASAMĀ.

SĪHANĀDAVAGGO DUTIYO.

21.

Evam - me sutam. Ekam samayam Bhagavā Sāvatthi - yam viharatī Jetavane Anāthapiṇḍikassa ārāme. Tena kho pana samayena āyasmā Moliyaphagguno bhikkhunihi saddhiṁ ativelam samsattho viharati. Evam samsattho āyasmā Moliyaphagguno bhikkhunihi saddhiṁ viharati: sace koci bhikkhu āyasmato Moliyaphaggunassa sammukhā tāsam bhikkhuminam avaṇṇam bhāsatī ten' āyasmā Moliyaphagguno kupito anattamano adhikaraṇam - pi karoti, sace pana koci bhikkhu tāsaṁ bhikkhuninam sammukhā āyasmato Moliyaphaggunassa avaṇṇam bhāsatī tena tā bhikkhuniyo kupitā anattamanā adhikaraṇam - pi karonti. Evam samsattho āyasmā Moliyaphagguno bhikkhunihi saddhiṁ viharati. Atha kho aññataro bhikkhu yena Bhagavā ten' upasaṅkami, upasaṅkamitvā Bhagavantam abhivādetvā ekamantam nisidi. Ekamantam nisinno kho so bhikkhu Bhagavantam etad - avoca: Āyasmā bhante Moliyaphagguno bhikkhunihi saddhiṁ ativelam samsattho viharati; evam samsattho bhante āyasmā Moliyaphagguno bhikkhunihi saddhiṁ viharati: sace koci bhikkhu ... adhikaraṇam - pi karonti; evam samsattho bhante āyasmā Moliyaphagguno bhikkhunihi saddhiṁ viharatī. Atha kho Bhagavā aññataranā bhikkhum āmantesi: Ehi

tvām bhikkhu mama vacanena Moliyaphaggunaṁ bhikkhum
āmantehi: Satthā tam āvuso Phagguna āmantetiti. Evam-
bhante ti **kho** so bhikkhu Bhagavato paṭissutvā yen' āyasmā
Moliyaphagguno ten' upasaṅkami, upasaṅkamitvā āyasmanta-
m Moliyaphaggunaṁ etad - avoca: Satthā tam āvuso Phag-
guna āmantetiti. Evam - āvuso ti **kho** āyasmā Moliya-
phagguno tassa bhikkhuno paṭissutvā yena Bhagavā ten'
upasaṅkami, upasaṅkamitvā Bhagavantam abhivādetvā ekam-
antam nisidi. Ekamantam nisinnam kho āyasmantam Mo-
liyaphaggunaṁ Bhagavā etad - avoca:

Saceam kira tvām Phagguna bhikkhunihi saddhim ati-
velam saṁsatṭho viharasi; evam saṁsatṭho kira tvām Phag-
guna bhikkhunihi saddhim viharasi: sace koci bhikkhu tuy-
hami sammukhā tāsam bhikkhuninam avaṇṇam bhāsatī tena
tvām kupito anattamano adhikaraṇam - pi karosi, sace pana
koci bhikkhu tāsam bhikkhuninam sammukhā tuyhami ava-
ṇṇam bhāsatī tena tā bhikkhuniyo kūpitā anattamanā adhi-
karaṇam - pi karonti; evam saṁsatṭho kira tvām Phagguna
bhikkhunihi saddhim viharasiti. — Evam - bhante. — Nanu
tvām Phagguna kulaputto saddhā agārasmā anagāriyam pab-
abajito ti. — Evam - bhante. — Na **kho** te etam Phagguna
patirūpam kulaputtassa saddhā agārasmā anagāriyam pabba-
jitasā yan - tvām bhikkhunihi saddhim ativelam saṁsatṭho
vihareyyāsi. Tasmātiha Phagguna tava ce pi koci sammukhā
tāsam bhikkhuninam avaṇṇam bhāseyya tatrāpi tvām iPhag-
guna ye gehasitā chandā ye gehasitā vitakkā te pajaheyyāsi;
tatrāpi te Phagguna evam sikkhitabbam: Na c' eva me cit-
tam vipariṇatam bhavissati na ca pāpikam vācam nicchā-
ressāmi hitānukampī ca viharissāmi mettacitto na dosantaro
ti. evam hi te Phagguna sikkhitabbam. Tasmātiha Phagguna
tava ce pi koci sammukhā tāsam bhikkhuninam pāṇinā pa-
hāram dadeyya ledḍunā pahāram dadeyya dañdena pahāram
dadeyya satthena pahāram dadeyya, tatrāpi tvām ... sikkhi-
tabbam. Tasmātiha Phagguna tava ce pi koci sammukhā
avaṇṇam bhāseyya tatrāpi tvām ... sikkhitabbam. Tasmātiha
Phagguna tava ce pi koci pāṇinā pahāram dadeyya ledḍunā
pahāram dadeyya dañdena pahāram dadeyya satthena pa-

hāram dadeyya, tatrāpi tvam Phagguna ye gehasitā chandā ye gehasitā vitakkā te pajaheyyāsi; tatrāpi te Phagguna evam sikkhitabbaṁ: Na c' eva me cittam vipariṇatam bhavissati na ca pāpikam vācam nicchāressāmi hitānukampī ca viharissāmi mettacitto na dosantaro ti, evam hi te Phagguna sikkhitabban - ti.

Atha kho Bhagavā bhikkhū āmantesi: Ārādhayimśu vata me bhikkhave bhikkhū ekaṁ samayaṁ cittam. Idhāhaṁ bhikkhave bhikkhū āmantesim: Aham kho bhikkhave ekāsanabhojanam bhuñjāmi; ekāsanabhojanam kho aham bhikkhave bhuñjamāno appābādhatañ - ca sañjānāmi appātaṅkatañ - ca lahuṭhānañ - ca balañ - ca phāsuvihārañ - ca. Etha tumhe pi bhikkhave ekāsanabhojanam bhuñjatha; ekāsanabhojanam kho bhikkhave tumhe pi bhuñjamānā appābādhatañ - ca sañjānissatha appātaṅkatañ - ca lahuṭhānañ - ca balañ - ca phāsuvihārañ - cāti. Na me bhikkhave tesu bhikkhusu anusāsanī karaṇiyā ahosi; satuppādakaraṇiyam - eva me bhikkhave tesu bhikkhusu ahosi. Seyyathā pi bhikkhave subhūmiyam cātummahāpathe ājaññaratho yutto assa thito odhastapatodo. tam - enam dakkho yoggācariyo assadamma-sārathi abhirūhitvā vāmena hatthena rasiyo gahetvā dakkhinena hatthena patodam gahetvā yenicchakaṁ yadicchakaṁ sāreyya pi paccāsāreyya pi. evam - eva kho bhikkhave na me tesu bhikkhusu anusāsanī karaṇiyā ahosi, satuppādakaraṇiyam - eva me bhikkhave tesu bhikkhusu ahosi. Tasmātiha bhikkhave tumhe akusalam pajahatha kusalesu dhammesu āyogam karotha, evam hi tumhe pi imasmim dhammadvinaye vuddhim virūlhim vepullam āpajjissatha. Seyyathā pi bhikkhave gāmassa vā nigamassa vā avidūre mahantam sālavanam. tañ - c' assa elanđehi sañchannaṁ, tassa kocid - eva puriso uppajjeyya atthakāmo hitakāmo yogakkhemakāmo, so yā tā sālalat̄hiyo kuṭilā ojāpaharaṇiyō tā tacchetvā bahiddhā nihareyya antovanam suvisodhitam visodheyya, yā pana tā sālalat̄hiyo ujkā sujātā tā sammā parihareyya, evam h' etam bhikkhave sālavanam aparena samayena vuddhim virūlhim vepullam āpajjeyya; evam - eva kho bhikkhave tumhe akusalam pajahatha kusalesu dhammesu āyogam karotha.

evam hi tumhe pi imasmim dhammadvinaye vuddhim virūlhim
vepullam āpajjissatha.

Bhūtapubbam bhikkhave imissā yeva Sāvatthiyā Vedehikā nāma gahapatānī ahosi. Vedehikāya bhikkhave gahapatāniyā evam kalyāṇo kittisaddo abbhuggato: soratā Vedehikā gahapatānī. nivātā Vedehikā gahapatānī, upasantā Vedehikā gahapatānī ti. Vedehikāya kho pana bhikkhave gahapatāniyā Kāli nāma dāsī ahosi. dakkhā analasā susamvihitakammantā. Atha kho bhikkhave Kāliyā dāsiyā etadahosi: Mayham kho ayyāya evam kalyāṇo kittisaddo abbhuggato: soratā Vedehikā gahapatānī. nivātā Vedehikā gahapatānī. upasantā Vedehikā gahapatānī ti; kin nu kho me ayyā santam yeva nu kho ajjhattam kopam na pātukaroti udāhu asantam, udāhu mayh' ev' ete kammantā susamvihitā yena me ayyā santam yeva ajjhattam kopam na pātukaroti no asantam; yan-nūnāham ayyam vīmāmseyyan - ti. Atha kho bhikkhave Kāli dāsī divā utṭhāsi. Atha kho bhikkhave Vedehikā gahapatānī Kālim dāsim etad-avoca: He je Kāli. — Kim ayye. — Kim je divā utṭhāsiti. — Na kho ayye kiñci. — No vata re kiñci pāpi dāsi. divā utṭhāsiti kupitā anattamanā bhūkuṭim akāsi. Atha kho bhikkhave Kāliyā dāsiyā etad-ahosi: Santam yeva kho me ayyā ajjhattam kopam na pātukaroti no asantam, mayh' ev' ete kammantā susamvihitā yena me ayyā santam yeva ajjhattam kopam na pātukaroti no asantam; yan-nūnāham bhiyyosomattāya ayyam vīmāmseyyan - ti. Atha kho bhikkhave Kāli dāsī divātarami utṭhāsi. Atha kho bhikkhave Vedehikā gahapatānī Kālim dāsim etad-avoca: He je Kāli. — Kim ayye. — Kim je divā utṭhāsiti. — Na kho ayye kiñci. — No vata re kiñci pāpi dāsi, divā utṭhāsiti kupitā anattamanā anattamanavācam nicchāresi. Atha kho bhikkhave Kāliyā dāsiyā etad-ahosi: Santam yeva kho me ayyā ajjhattam kopam na pātukaroti no asantam, mayh' ev' ete kammantā susamvihitā yena me ayyā santam yeva ajjhattam kopam na pātukaroti no asantam; yan-nūnāham bhiyyosomattāya ayyam vīmāmseyyan - ti. Atha kho bhikkhave Kāli dāsī divātarami yeva utṭhāsi. Atha kho bhikkhave Vedehikā gahapatānī Kālim dāsim

etad-avoca: He je Kāli. — Kim ayye. — Kim je divā utṭhāsīti. — Na kho ayye kiñci. — No vata re kiñci pāpi dāsi, divā utṭhāsīti kupitā anattamanā aggalaśūcīm gahetvā sīse pahāram adāsi, sīsam vobhindi. Atha kho bhikkhave Kāli dāsi bhinnena sīsena lohitena galantena paṭivissakānam ujjhāpesi: Passath' ayye soratāya kammām. passath' ayye nivātāya kammām, passath' ayye upasantāya kammām. kathām hi nāma ekadāsikāya: divā utṭhāsīti kupitā anattamanā aggalaśūcīm gahetvā sīse pahāram dassati sīsam vobhindissatiti. Atha kho bhikkhave Vedehikāya gahapatāniyā aparena samayena evam pāpako kittisaddo abbhuggañchi: cañdī Vedehikā gahapatānī. anivātā Vedehikā gahapatānī, anupasantā Vedehikā gahapatānī ti. Evam - eva kho bhikkhave idh' ekacco bhikkhu tāvad - eva soratasorato hoti nivātanivāto hoti upasantūpasanto hoti yāva na amanāpā vacanapathā phusanti; yato ca kho bhikkhave bhikkhum amanāpā vacanapathā phusanti atha kho bhikkhu sorato ti veditabbo nivāto ti veditabbo upasanto ti veditabbo. Nāhan-tam bhikkhave bhikkhum suvaco ti vadāmiyo cīvara-piñḍapāta-senāsana-gilānapaccayabhesajjaparikkhārahetu suvaco hoti sovacassataṁ āpajjati, tam kissa hetu: tam hi so bhikkhave bhikkhu cīvara-piñḍapāta-senāsana-gilānapaccayabhesajjaparikkhāram alabhamāno na suvaco hoti na sovacassataṁ āpajjati. Yo ca kho bhikkhave bhikkhu dhammām yeva sakkaronto dhammām garukaronto dhammām apacāyamāno suvaco hoti sovacassataṁ āpajjati tam - ahaṁ suvaco ti vadāmi. Tasmātiha bhikkhave: Dhammām yeva sakkaronto dhammām garukaronto dhammām apacāyamānā suvacā bhavissāma sovacassataṁ āpajjisāmāti evam hi vo bhikkhave sikkhitabbam.

Pañc' ime bhikkhave vacanapathā yehi vo pare vadamānā vadeyyumi: kālena vā akālena vā. bhūtena vā abhūtena vā. sañhena vā pharusena vā, atthasamhitena vā anatthasamhitena vā. mettacittā vā dosantarā vā. Kālena vā bhikkhave pare vadamānā vadeyyumi akālena vā; bhūtena vā bhikkhave pare vadamānā vadeyyumi abhūtena vā; sañhena vā bhikkhave pare vadamānā vadeyyumi pharusena vā; atthasamhitena vā bhikkhave pare vadamānā vadeyyumi

anathasamhitena vā; mettacittā vā bhikkhave pare vadamānā vadeyyūm dosantarā vā. Tatrāpi kho bhikkhave evam sikkhitabbam: Na c' eva no cittam vipariṇatam bhavissati na ca pāpikam vācam nicchāressāma hitānukampī ca viharissāma mettacittā na dosantarā, tañ - ca puggalam mettāsahagatena cetasā pharitvā viharissāma, tadārammaṇañ - ca sabbāvantam lokam mettāsahagatena cetasā vipulena mahaggatena appamāñena averena abyābajjhena pharitvā viharissāmāti. Evam hi vo bhikkhave sikkhitabbam.

Seyyathā pi bhikkhave puriso āgaccheyya jkuddālapīṭakam ādāya, so evam vadeyya: Aham imam mahāpaṭhavim apaṭhavim karissāmiti, so tatra tatra khaneyya, tatra tatra vi-kireyya, tatra tatra oṭṭhubheyya, tatra tatra omutteyya: apaṭhavī bhavasi, apaṭhavī bhavasiti. Tam kim - maññatha bhikkhave: Api nu so puriso imam mahāpaṭhavim apaṭhavim kareyyāti. — No h' etam bhante, tam kissa hetu: ayam hi bhante mahāpaṭhavī gambhīrā appameyyā, sā na sukaraā apaṭhavī kātum, yāvad - eva ca pana so puriso kilamathassa vighātassa bhāgī assāti. — Evam - eva kho bhikkhave pañc' ime vacanapathā yehi vo pare vadamānā vadeyyūm: kālena vā ... dosantarā vā. Kālena vā bhikkhave pare vadamānā vadeyyūm ... dosantarā vā. Tatrāpi kho bhikkhave evam sikkhitabbam: Na c' eva no cittam vipariṇatam bhavissati na ca pāpikam vācam nicchāressāma hitānukampī ca viharissāma mettacittā na dosantarā. tañ - ca puggalam mettāsahagatena cetasā pharitvā viharissāma, tadārammaṇañ - ca sabbāvantam lokam paṭhavisamena cetasā vipulena mahaggatena appamāñena averena abyābajjhena pharitvā viharissāmāti. Evam hi vo bhikkhave sikkhitabbam.

Seyyathā pi bhikkhave puriso āgaccheyya lākhāni vā haliddim vā nīlam vā mañjīṭham vā ādāya, so evam vadeyya: Aham imasmim ākāse rūpāni likhissāmi rūpapātu-bhāvam karissāmiti. Tam kim - maññatha bhikkhave: Api nu so puriso imasmim ākāse rūpāni likheyya rūpapātu-bhāvam kareyyāti. — No h' etam bhante, tam kissa hetu: ayam hi bhante ākāso arūpī anidassano, tattha na sukaram rūpāni likhitum rūpapātubhāvam kātum. yāvad - eva ca

pana so puriso kilamathassa vighātassa bhāgī assāti. — Evam-eva kho bhikkhave pañc' ime vacanapathā yehi vo pare vadāmānā vadeyyūm: kālena vā akālena vā — pe — tadārammañ - ca sabbāvantam lokam ākāsasamena cetasā vipulena mahaggatena appamānena averena abyābajjhena pharitvā viharissāmāti. Evam hi vo bhikkhave sikkhitabbam.

Seyyathā pi bhikkhave puriso āgaccheyya ādittam tiṇuk-
kam ādāya. so evam vadeyya: Aham imāya ādittāya tiṇuk-
kāya Gaṅgam nadiṁ santāpessāmi samparitāpessāmīti. Tam
kim - maññatha bhikkhave: Api nu so puriso ādittāya tiṇuk-
kāya Gaṅgam nadiṁ santāpeyya samparitāpeyyātī. — No h'
etam bhante. tam kissa hetu: Gaṅgā hi bhante nadī gam-
bhīrā appameyyā. sā na sukarā ādittāya tiṇukkāya santā-
petum samparitāpetum. yāvad - eva ca pana so puriso kilamathassa vighātassa bhāgī assāti. — Evam - eva kho bhikkhave pañc' ime vacanapathā yehi vo pare vadāmānā vadeyyūm: kālena vā akālena vā — pe — tadārammañ - ca sabbāvantam lokam Gaṅgāsamena cetasā vipulena mahaggatena appamānena averena abyābajjhena pharitvā viharissāmāti. Evam hi vo bhikkhave sikkhitabbam.

Seyyathā pi bhikkhave bīlārabhastā madditā sumadditā suparimadditā mudukā tūlinī chinnasassarā chinnababbharā, atha puriso āgaccheyya kaṭṭham vā kaṭhalam vā ādāya. so evam vadeyya: Aham imām bīlārabhastam madditam sumadditam suparimadditam mudukam tūlinim chinnasassaram chinnababbharām kaṭṭhena vā kaṭhalena vā sarasaram karissāmī bharabharām karissāmīti. Tam kim - maññatha bhikkhave: Api nu so puriso amūm bīlārabhastam madditam sumadditam suparimadditam mudukam tūlinim chinnasassaram chinnababbharām kaṭṭhena vā kaṭhalena vā sarasaram kareyya bharabharām kareyyātī. — No h' etam bhante, tam kissa hetu: asu hi bhante bīlārabhastā madditā sumadditā suparimadditā mudukā tūlinī chinnasassarā chinnababbharā, sā na sukarā kaṭṭhena vā kaṭhalena vā sarasaram kātum bhara-
bharām kātum, yāvad - eva ca pana so puriso kilamathassa vighātassa bhāgī assāti. — Evam - eva kho bhikkhave 'pañc'
ime vacanapathā yehi vo pare vadāmānā vadeyyūm: kālena

vā akālena vā bhūtena vā abhūtena vā sañhena vā pharusa-
nena vā atthasamihitenā vā anatthasamihitenā vā mettacittā vā
dosantaraā vā. Kālena vā bhikkhave pare vadāmānā vadey-
yūm akālena vā; bhūtena vā... abhūtena vā: sañhena vā...
pharusa-
nena vā; atthasamihitenā vā... anatthasamihitenā vā;
mettacittā vā bhikkhave pare vadāmānā vadeyyūm dosantaraā
vā. Tatrāpi kho bhikkhave evam sikkhitabbam: Na c' eva
no cittam vipariṇatam bhavissati na ca pāpikam vācam nic-
chāressāma hitānukampī ca viharissāma mettacittā na do-
santaraā. tañ - ca puggalam mettāsahagatena cetasā pharitvā
viharissāma, tadārammaṇañ - ca sabbāvantam lokam bilāra-
bhastāsamena cetasā vipulena mahaggatena appamāñena
averena abyābajjhena pharitvā viharissāmāti. Evam hi vo
bhikkhave sikkhitabbam.

Ubhatodañdakena ce pi bhikkhave kakacena corā ocarakā
aṅgamaṅgāni okanteyyūm, tatrāpi yo mano padūseyya na me so
tena sāsanakaro. Tatrāpi kho bhikkhave evam sikkhitabbam:
Na c' eva no cittam vipariṇatam bhavissati na ca pāpikam vācam nic-
chāressāma hitānukampī ca viharissāma mettacittā na dosantaraā.
tañ - ca puggalam mettāsahagatena cetasā pharitvā viharissāma,
tadārammaṇañ - ca sabbāvantam lokam mettāsahagatena cetasā
vipulena mahaggatena appamāñena averena abyābajjhena pharitvā
viharissāmāti. Evam hi vo bhikkhave sikkhitabbam.

Imañ - ca tumhe bhikkhave kakacūpamam ovādañ abhik-
khañam manasikareyyātha. passatha no tumhe bhikkhave tam
vacanapatham añum vā thūlam vā yañ tumhe nādhivāseyyā-
thāti. — No h' etam bhante. — Tasmātiha bhikkhave imam
kakacūpamam ovādañ abhikkhañam manasikarotha, tam vo
bhavissati dīgharattam hitāya sukhāyāti.

Idam - avoca Bhagavā. Attamanā te bhikkhū Bhaga-
vato bhāsitam abhinandun - ti.

KAKACŪPAMASUTTAM PATHAMAM

22.

Evam - me sutam. Ekaṁ samayam Bhagavā Sāvatthiyam viharati Jetavane Anāthapiṇḍikassa ārāme. Tena kho pana samayena Ariṭṭhassa nāma bhikkhuno gaddhabādhipubbassa evarūpam pāpakanam diṭṭhigataṁ uppannam hoti: Tathā 'ham Bhagavatā dhammam desitam ājānāmi yathā ye 'me antarāyikā dhammā vuttā Bhagavatā te paṭisevato nālam antarāyāyāti. Assosuṁ kho sambahulā bhikkhū: Ariṭṭhassa kira nāma bhikkhuno gaddhabādhipubbassa evarūpam pāpakanam diṭṭhigataṁ uppannam: Tathā 'ham Bhagavatā dhammam desitam ājānāmi yathā ye 'me antarāyikā dhammā vuttā Bhagavatā te paṭisevato nālam antarāyāyāti. Atha kho te bhikkhū yena Ariṭṭho bhikkhu gaddhabādhipubbo ten' upasaṅkamimśu, upasaṅkamitvā Ariṭṭham bhikkhum gaddhabādhipubbam etad - avocum: Saccam kira te āvuso Ariṭṭha evarūpam pāpakanam diṭṭhigataṁ uppannam: Tathā 'ham Bhagavatā ... antarāyāyāti. — Evam byā kho aham āvuso Bhagavatā ... antarāyāyāti. Atha kho te bhikkhū Ariṭṭham bhikkhum gaddhabādhipubbam etasmā pāpakā diṭṭhigata vivecetukāmā samanuyuñjanti samanugāhanti samanubhāsanti: Mā evam āvuso Ariṭṭha avaca. mā Bhagavantam abbhācikkhi, na hi sādhu Bhagavato abbhakkhānam. na hi Bhagavā evam vadeyya. Anekapariyāyena h' āvuso Ariṭṭha antarāyikā dhammā vuttā Bhagavatā. alañ-ca pana te paṭisevato antarāyāya. Appassādā kāmā vuttā Bhagavatā bahudukkhā bahupāyāsā. ādīnavo ettha bhiyyo; atthikañkalūpamā kāmā vuttā Bhagavatā — mamsapesūpamā kāmā vuttā Bhagavatā — tiñukkūpamā .. angārakāsūpamā .. supinakūpamā .. yācitakūpamā .. rukkhaphalūpamā .. asisūnūpamā .. sattisūlūpamā .. sappasirūpamā kāmā vuttā Bhagavatā bahudukkhā bahupāyāsā, ādīnavo ettha bhiyyo ti. Evam - pi kho Ariṭṭho bhikkhu gaddhabādhipubbo tehi bhikkhūhi samanuyuñjyanāno samanugāhiyamāno samanubhāsiyamāno tad - eva pāpakanam diṭṭhigataṁ thāmasā parāmassa abhinivissa voharati: Evam byā kho aham āvuso Bhagavatā ... antarāyāyāti.

Yato kho te bhikkhū nāsakkhiṁsu Ariṭṭham bhikkhum gad-

dhabādhipubbam etasmā pāpakā diṭṭhigatā vivecetum. atha yena Bhagavā ten' upasaṅkamimśu, upasaṅkamitvā Bhagavantam abhivādetvā ekamantam nisīdimśu. Ekamantam nisinnā kho te bhikkhū Bhagavantaṁ etad - avocum: Ariṭṭhassa nāma bhante bhikkhuno gaddhabādhipubbassa evarūpam pāpakam diṭṭhigataṁ uppnam: Tathā 'ham Bhagavatā ... antarāyāyāti. Assumha kho mayam bhante: Ariṭṭhassa kira nāma bhikkhuno gaddhabādhipubbassa evarūpam pāpakam diṭṭhigataṁ uppnam: Tathā 'ham Bhagavatā ... antarāyāyāti. Atha kho mayam bhante yena Ariṭṭho bhikkhu gaddhabādhipubbo ten' upasaṅkamimha, upasaṅkamitvā Ariṭṭham bhikkhum gaddhabādhipubbam etad - avocumha: Saccam kira te āvuso Ariṭṭha evarūpam pāpakam diṭṭhigataṁ uppnam: Tathā 'ham Bhagavatā ... antarāyāyāti. Evam vutte bhante Ariṭṭho bhikkhu gaddhabādhipubbo amhe etad - avoca: Evam byā kho aham āvuso Bhagavatā ... antarāyāyāti. Atha kho mayam bhante Ariṭṭham bhikkhum gaddhabādhipubbam etasmā pāpakā diṭṭhigatā vivecukāmā samanuyuñjimha samanugāhimha samanubhāsimha: Mā evam āvuso Ariṭṭha avaca, mā Bhagavantam abbhācikkhi, na hi sādhu Bhagavato abbhakkhānam, na hi Bhagavā evam vadeyya. Anekapariyāyena h' āvuso Ariṭṭha antarāyikā dhammā vuttā Bhagavatā. alañ - ca pana te paṭisevato antarāyāya. Appassādā kāmā vuttā Bhagavatā bahudukkhā bahupāyāsā. ādīnavo ettha bhiyyo; atṭhikañkalūpamā kāmā vuttā Bhagavatā — pe — sappasirūpamā kāmā vuttā Bhagavatā bahudukkhā bahupāyāsā. ādīnavo ettha bhiyyo ti. Evam - pi kho bhante Ariṭṭho bhikkhu gaddhabādhipubbo amhehi samanuyuñjiyamāno samanugāhiyamāno samanubhāsiyamāno tad - eva pāpakam diṭṭhigataṁ thāmasā parāmassa abhinivissa voharati: Evam byā kho aham āvuso Bhagavatā ... antarāyāyāti. Yato kho mayam bhante nāsakkhimha Ariṭṭham bhikkhum gaddhabādhipubbam etasmā pāpakā diṭṭhigatā vivecetum atha mayam etam - atham Bhagavato ārocemāti.

Atha kho Bhagavā aññataram bhikkhum āmantesi: Ehi tvam bhikkhu mama vacanena Ariṭṭham bhikkhum gaddhabādhipubbam āmantehi: Satthā tam āvuso Ariṭṭha āmantetiti.

Evam - bhante ti kho so bhikkhu Bhagavato paṭissutvā yena Ariṭṭho bhikkhu gaddhabādhipubbo ten' upasaṅkami, upasaṅkamitvā Ariṭṭham bhikkhum gaddhabādhipubbam etad-avoca: Satthā tam āvuso Ariṭṭha āmantetiti. Evam - āvuso ti kho Ariṭṭho bhikkhu gaddhabādhipubbo tassa bhikkhuno paṭissutvā yena Bhagavā ten' upasaṅkami. upasaṅkamitvā Bhagavantam abhivādetvā ekamantam nisīdi. Ekamantam nisinnaṁ kho Ariṭṭham bhikkhuṁ gaddhabādhipubbam Bhagavā etad-avoca: Saccam kira te Ariṭṭha evarūpam pāpakaṁ ditṭhigatam uppannaṁ: Tathā 'ham Bhagavatā... antarāyāyāti. — Evam byā kho aham bhante Bhagavatā... antarāyāyāti. — Kassa kho nāma tvam moghapurisa mayā evam dhammam desitam ājānāsi. Nanu mayā moghapurisa anekapariyāyena antarāyikā dhammā vuttā, alañ - ca pana te paṭisevato antarāyāya. Appassādā kāmā vuttā mayā bahudukkhā bahupāyāsā, ādinavo etha bhiyyo; aṭṭhikaṇkalūpamā kāmā vuttā mayā — māṁsapesūpamā kāmā vuttā mayā — tiṇukkūpamā .. aṅgārakāsūpamā .. supinakūpamā .. yācita-kūpamā .. rukkhaphalūpamā .. asisūnūpamā .. sattisūlūpamā .. sappasirūpamā kāmā vuttā mayā bahudukkhā bahupāyāsā, ādinavo etha bhiyyo. Atha ca pana tvam moghapurisa attanā duggahītena amhe c' eva abbhācikkhasi. attānañ - ca khanasi bahuñ - ca apuññam pasavasi. Tam hi te moghapurisa bhavissati dīgharattam abitāya dukkhāyāti. Atha kho Bhagavā bhikkhū āmantesi: Tam kim - maññatha bhikkhave: Api nāyam Ariṭṭho bhikkhu gaddhabādhipubbo usmikato pi imasmim dhammadvinaye ti. — Kim hi siyā bhante, no h' etam bhante ti. Evam vutte Ariṭṭho bhikkhu gaddhabādhipubbo tuṇhībhūto maṇkubhūto pattakkhandho adhomukho pajjhāyanto appaṭībhāno nisīdi. Atha kho Bhagavā Ariṭṭham bhikkhum gaddhabādhipubbam tuṇhībhūtam maṇkubhūtam pattakkhandham adhomukham pajjhāyantam appaṭībhānam viditvā Ariṭṭham bhikkhum gaddhabādhipubbam etad-avoca: Paññāyissasi kho tvam moghapurisa etena sa-kena pāpakena ditṭhigatena, idhāham bhikkhū paṭipucchis-sāmiti.

Atha kho Bhagavā bhikkhū āmantesi: Tumhe pi me

bhikkhave evam dhammaṁ desitam ājānātha yathā 'yam Ariṭho bhikkhu gaddhabādhipubbo attanā duggahītena amhe c' eva abbhācikkhati attānañ - ca khanati bahuñ - ca apuññam pasavatiti. — No h' etam bhante. anekapariyāyena hi no bhante antarāyikā dhammā vuttā Bhagavatā. alañ - ca pana te paṭisevato antarāyāya. Appassādā kāmā vuttā Bhagavatā bahudukkhā bahupāyāsā, ādīnavo ettha bhiyyo, atṭhikaṅka-lūpamā kāmā vuttā Bhagavatā — pe — sappasirūpamā kāmā vuttā Bhagavatā bahudukkhā bahupāyāsā, ādīnavo ettha bhiyyo ti. — Sādhu bhikkhave. sādhu kho me tumhe bhikkhave evam dhammaṁ desitaṁ ājānātha. Anekapariyāyena hi vo bhikkhave antarāyikā dhammā vuttā mayā, alañ - ca pana te paṭisevato antarāyāya. Appassādā kāmā vuttā mayā bahudukkhā bahupāyāsā, ādīnavo ettha bhiyyo. atṭhikaṅka-lūpamā kāmā vuttā mayā — pe — sappasirūpamā kāmā vuttā mayā bahudukkhā bahupāyāsā. ādīnavo ettha bhiyyo. Atha ca panāyam Ariṭho bhikkhu gaddhabādhipubbo attanā duggahītena amhe c' eva abbhācikkhati attānañ - ca khanati bahuñ - ca apuññam pasavati, tam hi tassa moghapurisassa bhavissati dīgharattam ahitāya dukkhāya. So vata bhikkhave aññatr' eva kāmehi aññatra kāmasaññāya aññatra kāma-vitakkehi kāme paṭisevissatiti n' etam ṭhānam vijjati.

Idha bhikkhave ekacce moghapurisā dhammaṁ pariyāpuṇanti, suttam geyyam veyyākarapam gātham udānam iti-vuttakaṁ jātakaṁ abbhutadhammaṁ vedallam; te tam dhammaṁ pariyāpuṇitvā tesam dhammānam paññāya attham na upaparikkhanti, tesam te dhammā paññāya attham anupaparikkhataṁ na nijjhānam khamanti, te upārāni bhānisamāsā c' eva dhammaṁ pariyāpuṇanti itivādappamokkhānisamāsā ca, yassa c' atthāya dhammaṁ pariyāpuṇanti tañ - c' assa attham nānubhonti. tesam te dhammā duggahītā dīgharattam ahitāya dukkhāya sañvattanti. tam kissa hetu: duggahītā bhikkhave dhammānam. Seyyathā pi bhikkhave puriso alagaddatthiko alagaddagavesī alagaddapariyesanam caramāno. so passeyya mahantam alagaddam, tam - enam bhoge vā nañ-gutthe vā gaṇheyya, tassa so alagaddo patiparivattityā hatthe vā bāhāya vā aññatarasmim vā aṅgapaccānge daseyya, so tato-

nidānam marañam vā nigaccheyya marañamattam vā dukkham, tam kissa hetu: duggahitattā bhikkhave alagaddassa; evam-eva kho bhikkhave idh' ekacce moghapurisā dharmam pariyyapuṇanti... duggahitattā bhikkhave dharmānam.

Idha pana bhikkhave ekacce kulaputtā dharmam pariyyapuṇanti, suttam geyyam veyyākaraṇam gātham udānam itivuttakam jātakam abbhutadhammadam vedallam. te tam dharmam pariyyapuṇitvā tesam dharmānam paññāya atham upaparikkhanti. tesam te dharmā paññāya atham upaparikkhatam nijjhānam khamanti, te na c' eva upārambhāni-samsā dharmam pariyyapuṇanti na itivādappamokkhāni-samsā, yassa c' athāya dharmam pariyyapuṇanti tañ-c' assa atham anubhonti. tesam te dharmā suggahitā dīgharattam hitāya sukhāya saṁvattanti. tam kissa hetu: suggahitattā bhikkhave dharmānam. Seyyathā pi bhikkhave puriso alagaddatthiko alagaddagavesi alagaddapariyesanam caramāno. so passeyya mahantam alagaddam, tam enam ajapadena dañdena suniggahitam nigganhayya, ajapadena dañdena suniggahitam niggahetvā givāya suggahitam ganheyya; kiñcāpi so bhikkhave alagaddo tassa purisassa hattham vā bāham vā aññatarai vā aṅgapaccāngam bhoge hi paliveṭheyya, atha kho so n' eva tatonidānam marañam vā nigaccheyya marañamat-tam vā dukkham. tam kissa hetu: suggahitattā bhikkhave alagaddassa; evam-eva kho bhikkhave idh' ekacce kulaputtā dharmam pariyyapuṇanti... suggahitattā bhikkhave dharmānam. Tasmātiha bhikkhave yassa me bhāsitassa atham ājāneyyātha tathā nam dhāreyyātha, yassa ca pana me bhāsitassa atham na ājāneyyātha aham vo tattha paṭipucchitabbo ye vā pan' assu viyattā bhikkhū.

Kullūpamam vo bhikkhave dharmam desissāmi nittharanatthāya no gahaṇatthāya, tam suṇātha. sādhukam manasi-karotha. bhāsissāmiti. Evam- bhante ti kho te bhikkhū Bhagavato paccassosum. Bhagavā etad- avoca: Seyyathā pi bhikkhave puriso addhānamaggapaṭipanno. so passeyya mahantam udakaṇṇavam, oriman- tīram sāsaṅkam sappaṭibhayam pāriman- tīram khemam appaṭibhayam, na cāssa nāvā santāraṇī uttarasetu vā apārā pāram gamanāya; tassa evam-

assa: Ayam kho mahā udakaṇṇavo, orimañ - ca tīraṁ sāsaṅkaṁ sappaṭibhayaṁ pāriman - tīraṁ khemam̄ appaṭibhayaṁ, na - tthi ca nāvā santāraṇī uttarasetu vā apārā pāram gamanāya, yan - nūnāham̄ tiṇa-kaṭṭha-sākhā-palāsam̄ saṅkaḍḍhitvā kullaṁ bandhitvā tam kullaṁ nissāya hatthehi ca pādehi ca vāyamamāno sotthinā pāram uttareyya - ti. Atha kho so bhikkhave puriso tiṇa-kaṭṭha-sākhā-palāsam̄ saṅkaḍḍhitvā kullaṁ bandhitvā tam kullaṁ nissāya hatthehi ca pādehi ca vāyamamāno sotthinā pāram uttareyya; tassa tiṇṇassa pāraṅgatassa evam - assa: Bahukāro kho me ayam̄ kullo. imāham̄ kullaṁ nissāya hatthehi ca pādehi ca vāyamamāno sotthinā pāram uttiṇṇo, yan - nūnāham̄ imam̄ kullaṁ sīse vā āropetvā khandhe vā uccāretvā yenakāmam̄ pakkameyyan - ti. Tam kim - maññatha bhikkhave: api nu so puriso evamīkārī tasmin̄ kulle kiccakārī assāti. — No h' etam - bhante. — Kathamīkārī ca so bhikkhave puriso tasmin̄ kulle kiccakārī assa: Idha bhikkhave tassa purisassa tiṇṇassa pāraṅgatassa evam - assa: Bahukāro kho me ayam̄ kullo, imāham̄ kullaṁ nissāya hatthehi ca pādehi ca vāyamamāno sotthinā pāram uttiṇṇo, yan - nūnāham̄ imam̄ kullaṁ thale vā ussādetvā udake vā uplāpetvā yenakāmam̄ pakkameyyan - ti. Evamīkārī kho so bhikkhave puriso tasmin̄ kulle kiccakārī assa. Evam - eva kho bhikkhave kullūpamo mayā dhammo desito nittharanāthāya no gahaṇāthāya. Kullūpamam̄ vo bhikkhave ajānanterhi dhammā pi vo pahātabbā. pag - eva adhammā.

Cha - y - imāni bhikkhave diṭṭhitthānāni, katamāni cha: Idha bhikkhave assutavā puthujjano ariyānam̄ adassāvī ariyadhammassa akovido ariyadhamme avinīto, sajjpurisānam̄ adassāvī sappurisadhammassa akovido sappurisadhamme avinīto, rūpam̄: etam̄ mama, eso 'ham̄ asmi, eso me attā ti samanupassati, vedanām̄: etam̄ mama ... ti samanupassati, saññām̄: etam̄ mama ... ti samanupassati, sañkhāre: etam̄ mama ... ti samanupassati, yam - p' idam̄ diṭṭham̄ sutam̄ mutam̄ viññātām̄ pattam̄ pariyesitam̄ anuvicaritam̄ manasā tam̄ pi: etam̄ mama ... ti samanupassati, yam - p' idam̄ diṭṭhitthānām̄: so loko so attā, so pecca bhavissāmi nicco dhuvo sassato avipariṇāma-

dhammo, sassatisamāñ tath' eva ṭhassāmīti, tam - pi: etam mama, eso 'ham - asmi, eso me attā ti samanupassati. Sutavā ca kho bhikkhave ariyasāvako ariyānam dassāvī ariyadhammassa kovido ariyadhamme suvinīto. sappurisānam das-sāvī sappurisadhammassa kovido sappurisadhamme suvinīto. rūpam: n' etam mama, n' eso 'ham - asmi, na mēso attā ti samanupassati. vedanām: n' etam mama... ti samanupassati, saññām: n' etam mama... ti samanupassati, sankhāre: n' etam mama... ti samanupassati, yam - p' idam diṭṭham sutam mutam viññātañ pattam pariyesitam anuvicaritam manasā tam - pi: n' etam mama... ti samanupassati, yam - p' idam diṭṭhiṭṭhānam: so loko so attā, so pecca bhavissāmi nicco dhuvo sassato avipariñāmadhammo. sassatisamāñ tath' eva ṭhassāmīti, tam - pi: n' etam mama, n' eso 'ham - asmi, na mēso attā ti samanupassati. So evam samanupassanto asati na paritassatiti.

Evañ vutte aññataro bhikkhu Bhagavantam etad - avoca: Siyā nu kho bhante bahiddhā asati paritassanā ti. — Siyā bhikkhūti Bhagavā avoca. Idha bhikkhu ekaccassa evam hoti: Ahū vata me, tam vata me na - tthi, siyā vata me, tam vatāham na labhāmīti. So socati kilamati paridevati, urattālīm kandati, sammoham āpajjati. Evañ kho bhikkhu bahiddhā asati paritassanā hotiti. — Siyā pana bhante bahiddhā asati aparitassanā ti. — Siyā bhikkhūti Bhagavā avoca. Idha bhikkhu ekaccassa na evam hoti: Ahū vata me, tam vata me na - tthi, siyā vata me, tam vatāham na labhāmīti. So na socati na kilamati na paridevati, na urattālīm kandati, na sammoham āpajjati. Evañ kho bhikkhu bahiddhā asati aparitassanā hotiti. — Siyā nu kho bhante ajjhattam asati paritassanā ti. — Siyā bhikkhūti Bhagavā avoca. Idha bhikkhu ekaccassa evam diṭṭhi hoti: So loko so attā, so pecca bhavissāmi nicco dhuvo sassato avipariñāmadhammo, sassatisamāñ tath' eva ṭhassāmīti. So sunāti Tathāgatassa vā Tathāgatasāvakassa vā sabbesam diṭṭhiṭṭhānādhiṭṭhāna-pariyuṭṭhānābhinivesānusayānam samugghātāya sabbasañkhārasamathāya sabbūpadhipaṭinissaggāya taṇhakkhayāya virāgāya nirodhāya nibbānāya dhammañ desentassa. Tassa evam

hoti: Ucchijjissāmi nāma su. vinassissāmi nāma su, na su nāma bhavissāmiti. So socati kilamati paridevati, urattālīm kandati, sammohām āpajjati. Evaṁ kho bhikkhu ajjhattām asati paritassanā hotīti. — Siyā pana bhante ajjhattām asati aparitassanā ti. — Siyā bhikkhūti Bhagavā avoca. Idha bhikkhu ekaccassa na evam ditṭhi hoti: So loko so attā. so pecca bhavissāmi nicco dhuvo sassato avipariṇāmadhammo, sassatisamāni tath' eva thassāmiti. So sunāti Tathāgatassa vā Tathāgatasāvakassa vā sabbesamā ditṭhiṭṭhānādhiṭṭhāna-pariyutṭhānābbhinivesānusayānam samugghātāya sabbasaṅkhārasamathāya sabbūpadhipatiṇissaggāya taṇhakkhayāya virāgāya nirodhāya nibbānāya dhammām desentassa. Tassa na evam hoti: Ucchijjissāmi nāma su. vinassissāmi nāma su, na su nāma bhavissāmiti. So na socati na kilamati na paridevati, na urattālīm kandati, na sammohām āpajjati. Evaṁ kho bhikkhu ajjhattām asati aparitassanā hoti.

Tam bhikkhave pariggahaṁ parigaṇheyātha yvāssa pariggaho nicco dhuvo sassato avipariṇāmadhammo, sassatisamāni tath' eva tiṭṭheyya. Passatha no tumhe bhikkhave tam pariggahaṁ yvāssa pariggaho ... tath' eva tiṭṭheyyāti. — No h' etam - bhante. — Sādhu bhikkhave. aham - pi kho tam bhikkhave pariggahaṁ na samanupassāmi yvāssa pariggaho nicco dhuvo sassato avipariṇāmadhammo. sassatisamāni tath' eva tittheyya. Tam bhikkhave attavādupādānam upādiyetha yam - sa attavādupādānam upādiyato na uppajjeyyūm sokaparidevadukkhadomanassupāyāsā. Passatha no tumhe bhikkhave tam attavādupādānam yam - sa ... sokaparidevadukkhadomanassupāyāsā. Passatha no tumhe bhikkhave attavādupādānam upādiyato na uppajjeyyūm sokaparidevadukkhadomanassupāyāsā. Tam bhikkhave ditṭhinissayaṁ nissayetha yam - sa ditṭhinissayaṁ nissayato na uppajjeyyūm sokaparidevadukkhadomanassupāyāsā. Passatha no tumhe bhikkhave tam ditṭhinissayaṁ yam - sa ... sokaparidevadukkhadomanassupāyāsā. — No h' etam - bhante. — Sādhu bhikkhave. aham - pi kho tam bhikkhave ditṭhinissayaṁ na samanupassāmi yam - sa ditṭhinissayaṁ

nissayato na uppajjeyyūm sokaparidevadukkhadomanassupāyāsā.

Attani vā bhikkhave sati attaniyam - me ti assāti. — Evam - bhante. — Attaniye vā bhikkhave sati attā me ti assāti. — Evam - bhante. — Attani ca bhikkhave attaniye ca saccato thetāto anupalabbhamāne yam - p' idam ditthiṭṭhānam: so loko so attā. so peccā bhavissāmi nicco dhuvo sassato avipariṇāmadhammo. sassatisamāt tath' eva ṭhassāmīti. nanāyaṁ bhikkhave kevalo paripūro bāladhammo ti. — Kim hi no siyā bhante kevalo paripūro bāladhammo ti. — Tam kim - maññatha bhikkhave: rūpaṁ niceam vā aniccaṁ vā ti. — Aniccaṁ bhante. — Yam panāniccaṁ dukkham vā tam sukham vā ti. — Dukkham bhante. — Yam panāniccaṁ dukkham vipariṇāmadhammaṁ kallan - nu tam samanupassitum: etam mama. eso 'ham - asmi. eso me attā ti. — No h' etam - bhante. — Tam kim - maññatha bhikkhave: vedanā niceā vā anicca vā ti. — Anicca bhante. — Yam panāniccaṁ dukkham vā tam sukham vā ti. — Dukkham bhante. — Yam panāniccaṁ dukkham vipariṇāmadhammaṁ kallan - nu tam samanupassitum: etam mama ... attā ti. — No h' etam - bhante. — Tam kim - maññatha bhikkhave: saññā niceā vā anicca vā ti. — Anicca bhante. — Yam panāniccaṁ dukkham vā tam sukham vā ti. — Dukkham bhante. — Yam panāniccaṁ dukkham vipariṇāmadhammaṁ kallan - nu tam samanupassitum: etam mama ... attā ti. — No h' etam - bhante. — Tam kim - maññatha bhikkhave: viññāpaṁ niceam vā aniccaṁ vā ti. — Aniccaṁ bhante. — Yam panāniccaṁ dukkham vā tam sukham vā ti. — Dukkham bhante. — Yam panāniccaṁ dukkham vipariṇāmadhammaṁ kallan - nu tam samanupassitum: etam mama. eso 'ham - asmi. eso me attā ti. — No h' etam - bhante. — Tasmātiha bhikkhave yam kiñci rūpaṁ atītānāgata paccuppannai. ajjhattam vā bahiddhā

vā, oḷārikam vā sukhumam vā, hīnam vā pañitam vā, yaṁ dūre santike vā, sabbam rūpam: n' etam mama. n' eso 'ham - asmi. na mēso attā ti evam - etam yathābhūtam sammappaññāya daṭṭhabbam. Yā kāci vedanā — pe — yā kāci saññā — ye keci saṅkhārā — yaṁ kiñci viññānam atītānāgatapaccuppannam, ajjhattam vā bahiddhā vā, oḷārikam vā sukhumam vā, hīnam vā pañitam vā, yaṁ dūre santike vā, sabbam viññānam: n' etam mama. n' eso 'ham - asmi. na mēso attā ti evam - etam yathābhūtam sammappaññāya daṭṭhabbam.

Evam passam bhikkhave sutavā ariyasāvako rūpasmiṁ nibbindati. vedanāya nibbindati. saññāya nibbindati, saṅkhāresu nibbindati. viññāṇasmim nibbindati; nibbindam virajjati, virāgā vimuccati, vimuttasmim vimuttam - iti nāṇam hoti; khīñā jāti. vusitam brahmacariyam, kataṁ karaṇiyam nāparam itthattāyāti pajānāti. Ayam vuccati bhikkhave bhikkhu ukhittapaligho iti pi, saṅkīṇaparikho iti pi. abbūlhesiko iti pi. niraggaļo iti pi. ariyo pannaddhajo pannabhāro visamyutto iti pi. Kathañ - ca bhikkhave bhikkhu ukhittapaligho hoti: Idha bhikkhave bhikkhuno avijjā pahīnā hoti uechinnamūlā tālāvatthukatā anabhāvakatā āyatim anuppādadharmā. Evam kho bhikkhave bhikkhu ukhittapaligho hoti. Kathañ - ca bhikkhave bhikkhu saṅkīṇaparikho hoti: Idha bhikkhave bhikkhuno ponobhaviko jātisāmsāro pahīno hoti uechinnamūlo tālāvatthukato anabhāvakato āyatim anuppādadhammo. Evam kho bhikkhave bhikkhu saṅkīṇaparikho hoti. Kathañ - ca bhikkhave bhikkhu abbūlhesiko hoti: Idha bhikkhave bhikkhuno tañhā pahīnā hoti uechinnamūlā tālāvatthukatā anabhāvakatā āyatim anuppādadhammā. Evam kho bhikkhave bhikkhu abbūlhesiko hoti. Kathañ - ca bhikkhave bhikkhu niraggaļo hoti: Idha bhikkhave bhikkhuno pañc' orambhāgiyāni samyojanāni pahīnāni honti uechinnamūlāni tālāvatthukatāni anabhāvakatāni āyatim anuppādadhammāni. Evam kho bhikkhave bhikkhu niraggaļo hoti. Kathañ - ca bhikkhave bhikkhu ariyo pannaddhajo pannabhāro visamyutto hoti: Idha bhikkhave bhikkhuno asmimāno pahīno hoti uechinnamūlo tālāvatthukato anabhāvakato āyatim anup-

pādadhammo. Evaṁ kho bhikkhave bhikkhu ariyo pannad-dhajo pannabhāro visamyutto hoti.

✓ Evaṁ vimuttacittam̄ kho bhikkhave bhikkhum̄ sa-Indā devā sa-Brahmakā sa-Pajāpatikā anvesam̄ nādhigacchanti: idam̄ nissitam̄ tathāgatassa viññāṇan-ti, tam̄ kissa hetu: Dīṭṭhe vāham̄ bhikkhave dhamme tathāgatam̄ ananuvejjo ti vadāmi. Evaṁvādim̄ kho mām̄ bhikkhave evamakkhāyim̄ eke samapabrahmānā asatā tucchā musā abhūtena abbhācikkhanti: Venayiko samāṇo Gotamo. sato sattassa ucchedam̄ vināsam̄ vibhavam̄ paññāpetiti. Yathā vāham̄ bhikkhave na, yathā cāham̄ na vadāmi. tathā mām̄ te bhonto samāṇabrahmānā asatā tucchā musā abhūtena abbhācikkhanti: Venayiko samāṇo Gotamo. sato sattassa ucchedam̄ vināsam̄ vibhavam̄ paññāpetiti. Pubbe cāham̄ bhikkhave etarabi ca dukkhañ-c' eva paññāpemi dukkhassa ca nirodham̄. Tatra ce bhikkhave pare Tathāgatam̄ akkosanti paribhāsanti rosenti, tatra bhikkhave Tathāgatassa na hoti āghāto na appaccayo na cetaso anabhiraddhi. Tatra ce bhikkhave pare Tathāgatam̄ sakkaronti garukaronti mānenti pūjenti. tatra bhikkhave Tathāgatassa na hoti ānando na somanassam̄ na cetaso ubbillāvitattam̄. Tatra ce bhikkhave pare Tathāgatam̄ sakkaronti garukaronti mānenti pūjenti, tatra bhikkhave Tathāgatassa evam̄ hoti: Yaṁ kho idam̄ pubbe pariññātam̄ tattha me eva-rūpā kārā kariyantiti. Tasmātiha bhikkhave tumhe ce pi pare akkoseyyum̄ paribhāseyyum̄ roseyyum̄. tatra tumhehi na āghāto na appaccayo na cetaso anabhiraddhi karaṇīyā. Tasmātiha bhikkhave tumhe ce pi pare sakkareyyum̄ garukareyyum̄ māneyyum̄ pūjeyyum̄. tatra tumhehi na ānando na somanassam̄ na cetaso ubbillāvitattam̄ karaṇiyam̄. Tasmātiha bhikkhave tumhe ce pi pare sakkareyyum̄ garukareyyum̄ māneyyum̄ pūjeyyum̄. tatra tumhākam̄ evam̄-assa: Yaṁ kho idam̄ pubbe pariññātam̄ tattha no evarūpā kārā kariyantiti.

Tasmātiha bhikkhave yaṁ na tumhākam̄ tam̄ pajahatha, tam̄ vo pahinam̄ digharattam̄ hitāya sukhāya bhavissati. Kiñ-ca bhikkhave na tumhākam̄: Rūpam̄ bhikkhave na tumhākam̄, tam̄ pajahatha. tam̄ vo pahinam̄ digharattam̄ hitāya sukhāya bhavissati. Vedanā bhikkhave na tumhākam̄,

tam pajahatha, sa vo pahinā d. h. s. bhavissati. Saññā bhikkhave na tumhākam, tam pajahatha, sa vo pahinā d. h. s. bhavissati. Sañkhārā bhikkhave na tumhākam, te pajahatha. te vo pahinā d. h. s. bhavissanti. Viññānam bhikkhave na tumhākam, tam pajahatha. tam vo pahinām dīgharattam hitāya sukhāya bhavissati. Tam kim - maññatha bhikkhave: yam imasmin Jetavane tiṇa-kaṭṭha-sākhā-palāsam tam janohareyya vā ḍaheyya vā yathāpaccayam vā kareyya; api nu tumhākam evam - assa: Amhe janoharati vā ḍahati vā yathāpaccayam vā karotiti. — No h' etam - bhante, tani kissa hetu: na hi no etam - bhante attā vā attaniyam vā ti. — Evam - eva kho bhikkhave yam na tumhākam tam pajahatha. tam vo pahinām dīgharattam hitāya sukhāya bhavissati. Kiñ - ca bhikkhave na tumhākam: Rūpam bhikkhave na tumhākam, tam pajahatha, tam vo pahinām dīgharattam hitāya sukhāya bhavissati. Vedanā bhikkhave — pe — saññā bhikkhave — sañkhārā bhikkhave — viññānam bhikkhave na tumhākam, tam pajahatha, tam vo pahinām dīgharattam hitāya sukhāya bhavissati.

Evam svākkhāto bhikkhave mayā dhammo, uttāno vivaṭo pakāsito chinnapilotiko; evam svākkhāte bhikkhave mayā dhamme, uttāne vivaṭe pakāsite chinnapilotike, ye te bhikkhū arahanto khīpāsavā vusitavanto katakaraniyā ohitabhārā anuppattasadatthā parikkhīnabhavasamyojanā samma-d-aññā vimuttā, vāṭam tesam na - tthi paññāpanāya. Evam svākkhāto bhikkhave mayā dhammo ... chinnapilotiko; evam svākkhāte bhikkhave mayā dhamme ... chinnapilotike, yesam bhikkhūnam pañc' orambhāgīyāni samyojanāni pahināni sabbe te opapātikā tattha parinibbāyino anāvattidhammā tasmā lokā. Evam svākkhāto bhikkhave mayā dhammo ... chinnapilotiko; evam svākkhāte bhikkhave mayā dhamme ... chinnapilotike, yesam bhikkhūnam tīṇi samyojanāni pahināni rāgadosamohā tanubhūtā sabbe te sakadāgāmino. sakid - eva imam lokam āgantvā dukkhass' antam karissanti. Evam svākkhāto bhikkhave mayā dhammo ... chinnapilotiko; evam svākkhāte bhikkhave mayā dhamme ... chinnapilotike, yesam bhikkhūnam tīṇi samyojanāni pahināni sabbe te sotāpannā avini-

pātadhammā niyatā sambodhiparāyanā. Evam svākkhāto bhikkhave mayā dhammo... chinnapilotiko; evam svākkhāte bhikkhave mayā dhamme... chinnapilotike, ye te bhikkhū dhammānusārino saddhānusārino sabbe te sambodhiparāyanā. Evam svākkhāto bhikkhave mayā dhammo. uttāno vivaṭo pakāsito chinnapilotiko; evam svākkhāte bhikkhave mayā dhamme. uttāne vivaṭe pakāsite chinnapilotike. yesam mayi saddhāmattam̄ pemamattam̄ sabbe te saggaparāyanā ti.

Idam - avoca Bhagavā. Attamanā te bhikkhū Bhagavato bhāsitam̄ abhinandun - ti.

ALAGADDŪPAMASUTTAM̄ DUTIYAM.

23.

Evam - me sutam̄. Ekam̄ samayam̄ Bhagavā Sāvatthiyam̄ viharati Jetavane Anāthapiṇḍikassa ārāme. Tena kho pana samayena āyasmā Kumārakassapo Andhavane viharati. Atha kho aññatarā devatā abhikkantāya ratti�ā abhikkantavaṇṇā kevalakappam̄ Andhavanai obhāsetvā yen' āyasmā Kumārakassapo ten' upasaṅkami. upasaṅkamitvā ekamantam̄ atṭhāsi. Ekamantam̄ ṭhitā kho sā devatā āyasmantam̄ Kumārakassapam̄ etad - avoca: Bhikkhu bhikkhu, ayam vammiko rattiṁ dhūmāyati divā pajjalati. Brāhmaṇo evam - āha: Abhikkhaṇa sumedha sattham̄ ādāyāti. Abhikkhaṇanto sumedho sattham̄ ādāyāti addasa laṅgiṁ: laṅgi bhadante ti. Brāhmaṇo evam - āha: Ukkhipa laṅgiṁ, abhikkhaṇa sumedha sattham̄ ādāyāti. Abhikkhaṇanto sumedho sattham̄ ādāya addasa uddhumāyikanī: uddhumāyikā bhadante ti. Brāhmaṇo evam - āha: Ukkhipa uddhumāyikanī, abhikkhaṇa sumedha sattham̄ ādāyāti. Abhikkhaṇanto sumedho sattham̄ ādāya addasa dvidhāpatham̄: dvidhāpatho bhadante ti. Brāhmaṇo evam - āha: Ukkhipa dvidhāpatham̄, abhikkhaṇa sumedha sattham̄ ādāyāti. Abhikkhaṇanto sumedho sattham̄ ādāya addasa caṅgavāram̄: caṅgavāraṁ bhadante ti. Brāhmaṇo evam - āha:

Ukkhipa caṅgavāram, abhikkhaṇa sumedha sattham ādāyāti. Abhikkhaṇanto sumedho sattham ādāya addasa kummaṇī: kummo bhadante ti. Brāhmaṇo evam - āha: Ukkhipa kummaṇī, abhikkhaṇa sumedha sattham ādāyāti. Abhikkhaṇanto sumedho sattham ādāya addasa asisūnaṁ: asisūnā bhadante ti. Brāhmaṇo evam - āha: Ukkhipa asisūnaṁ, abhikkhaṇa sumedha sattham ādāyāti. Abhikkhaṇanto sumedho sattham ādāya addasa maṇīsapesiṁ: maṇīsapesi bhadante ti. Brāhmaṇo evam - āha: Ukkhipa maṇīsapesiṁ, abhikkhaṇa sumedha sattham ādāyāti. Abhikkhaṇanto sumedho sattham ādāya addasa nāgamā: nāgo bhadante ti. Brāhmaṇo evam - āha: Tiṭṭhatu nāgo. mā nāgam ghaṭṭesi, namo karohi nāgassāti. Ime kho tvaṁ bhikkhu pañhe Bhagavantam upasaṅkamitvā puccheyyāsi, yathā te Bhagavā byākaroti tathā naṁ dhāreyyāsi. Nāhan - tam bhikkhu passāmi sadevake loke samārake sabrahmake sassamaṇabrahmaṇiyā pajāya sadevamanussāya yo imesam pañhānam veyyākaranena cittam ārādhayya aññatra Tathāgatena vā Tathāgatasāvakena vā ito vā pana sutvā ti. Idam - avoca sā devatā, idam vatvā tatth' eva antaradhāyi.

Atha kho āyasmā Kumārakassapo tassā rattiyā acca-yena yena Bhagavā ten' upasaṅkami, upasaṅkamitvā Bhagavantam abhivādetvā ekamantam nisidi. Ekamantam nisinno kho āyasmā Kumārakassapo Bhagavantam etad - avoca: Imam bhante rattim aññatarā devatā abhikkantāya rattiyā abhikkantavaññā kevalakappam Andhavanam obhāsetvā yenāham ten' upasaṅkami, upasaṅkamitvā ekamantam atṭhāsi. Ekamantam ṭhitā kho bhante sā devatā marī etad - avoca: Bhikkhu bhikkhu, ayam vammiko rattim dhūmāyatī divā pajjalati. Brāhmaṇo evam - āha: Abhikkhaṇa sumedha sattham ādāyāti. Abhikkhaṇanto sumedho sattham ādāya — pe — ito vā pana sutvā ti. Idam - avoca bhante sā devatā, idam vatvā tatth' eva antaradhāyi. Ko nu kho bhante vammiko, kā rattim dhūmāyanā, kā divā pajjalanā, ko brāhmaṇo, ko sumedho, kiṁ sattham, kiṁ abhikkhaṇam, kā laṅgī, kā ud-dhumāyikā, ko dvidhāpatho, kiṁ caṅgavāram, ko kummo, kā asisūnā, kā maṇīsapesi, ko nāgo ti.

Vammīko ti kho bhikkhu imass' etam cātummahābhūti-kassa kāyassa adhivacanam mātāpettikasambhavassa odana-kummāsūpacayassa aniccucchādana-parimaddana-bhedana-vid-dhamāsanadhammassa. Yaṁ kho bhikkhu divā kammante ārabbhā rattim anuvitakketi anuvicarati ayaṁ rattim dhūmāyanā. Yaṁ kho bhikkhu rattim anuvitakketvā anuvicāretvā divā kammante payojeti kāyena vācāya manasā ayaṁ divā pajjalanā. Brāhmaṇo ti kho bhikkhu Tathāgatass' etam adhivacanam arahato sammāsambuddhassa. Sumedho ti kho bhikkhu sekhass' etam bhikkhuno adhivacanam. Satthan - ti kho bhikkhu ariyāy' etam paññāya adhivacanam. Abhikkhaṇan - ti kho bhikkhu viriyārambhass' etam adhivacanam. Laṅgi ti kho bhikkhu avijjāy' etam adhivacanam; ukkhipa laṅgiṁ. pajaha avijjam. abhikkhaṇa sumedha sattham ādāyāti ayam - etassa attho. Uddhumāyikā ti kho bhikkhu kodhupāyāsass' etam adhivacanam; ukkhipa uddhumāyikam. pajaha kodhupāyāsam. abhikkhaṇa sumedha sattham ādāyāti ayam - etassa attho. Dvidhāpatho ti kho bhikkhu vicikicchāy' etam adhivacanam; ukkhipa dvidhāpatham. pajaha vicikiccham. abhikkhaṇa sumedha sattham ādāyāti ayam - etassa attho. Caṅgavāran - ti kho bhikkhu pañcann' etam nīvaraṇānam adhivacanam: kāmacchandanīvaraṇassa byāpādanīvaraṇassa thīnamiddhanīvaraṇassa uddhaccakukkuccanīvaraṇassa vicikicchānīvaraṇassa; ukkhipa caṅgavāram. pajaha pañca nīvaraṇe, abhikkhaṇa sumedha sattham ādāyāti ayam - etassa attho. Kummo ti kho bhikkhu pañcann' etam upādānak-khandhānam adhivacanam, seyyathidam: rūpupādānakkhan-dhassa vedanupādānakkhandhassa saññupādānakkhandhassa saṅkhārupādānakkhandhassa viññāṇupādānakkhandhassa; ukkhipa kummām. pajaha pañc' upādānakkhandhe. abhikkhaṇa sumedha sattham ādāyāti ayam - etassa attho. Asisūnā ti kho bhikkhu pañcann' etam kāmaguṇānam adhivacanam: cakkhuviññeyyānam rūpānam itthānam kantānam manāpānam piyarūpānam kāmūpasañhitānam rajanīyānam, sotaviññeyyānam saddānam — pe — ghānaviññeyyānam gandhānam — jivhā-viññeyyānam rasānam — kāyaviññeyyānam phoṭṭhabbānam itthānam kantānam manāpānam piyarūpānam kāmūpasañ-

hitānam rajaṇīyānam; ukkhipa asisūnam, pajaha pañca kāma-guṇe, abhikkhaṇa sumedha sattham ādāyāti ayam - etassa attho. Māmsapesiti kho bhikkhu nandirāgass' etam adhivacanām; ukkhipa māmsapesim, pajaha nandirāgam, abhikkhaṇa sumedha sattham ādāyāti ayam - etassa attho. Nāgo ti kho bhikkhu khīṇāsavass' etam bhikkhuno adhivacanām; tiṭṭhatu nāgo, mā nāgam ghaṭṭesi, namo karohi nāgassāti ayam - etassa attho ti.

Idam - avoca Bhagavā. Attamano āyasmā Kumārakkassapo Bhagavato bhāsitaṁ abhinanditi.

VAMMĪKASUTTAM TATIYAM.

24.

Evam - me sutam. Ekam samayaṁ Bhagavā Rājagahe viharati Vēluvane Kalandakanivāpe. Atha kho sambahulā jātibhūmakā bhikkhū jātibhūmiyām vassam vutthā yena Bhagavā ten' upasaṅkamim̄su. upasaṅkamitvā Bhagavantam abhi-vādetvā ekamantam nisidim̄su. Ekamantam nisinne kho te bhikkhū Bhagavā etad - avoca: Ko nu kho bhikkhave jāti-bhūmiyām jātibhūmakānam bhikkhūnam sabrahmacāriṇam evam sambhāvito: Attanā ca appiccho appicchakathañ - ca bhikkhūnam kattā, attanā ca santuṭṭho santuṭṭhikathañ - ca bhikkhūnam kattā, attanā ca pavivitto pavivekakathañ - ca bhikkhūnam kattā, attanā ca asaṁsaṭṭho asaṁsaggakathañ - ca bhikkhūnam kattā, attanā ca āraddhaviriyō viriyārambhakathañ - ca bhikkhūnam kattā, attanā ca sīlasampanno sīla-sampadākathañ - ca bhikkhūnam kattā, attanā ca samādhisampanno samādhisampadākathañ - ca bhikkhūnam kattā, attanā ca paññāsampanno paññāsampanpadākathañ - ca bhikkhūnam kattā, attanā ca vimuttisampanno vimuttisampadākathañ - ca bhikkhūnam kattā, attanā ca vimuttiñāṇadassana-sampanno vimuttiñāṇadassanasampadākathañ - ca bhikkhūnam kattā, ovādako viññāpako sandassako samādapako

samuttejako sampahamsako sabrahmacārīnan - ti. — Punṇo nāma bhante āyasmā Mantāñiputto jātibhūmiyām jātibhūma-kānam bhikkhūnam sabrahmacārīnam evam sambhāvito: Attanā ca appiccho appicchakathañ - ca bhikkhūnam kattā... sampahamsako sabrahmacārīnan - ti.

Tena kho pana samayena āyasmā Sāriputto Bhagavato avidūre nisinno hoti. Atha kho āyasmato Sāriputtassa etad-ahosi: Lābhā āyasmato Puṇṇassa Mantāñiputtassa, suladdha-lābhā āyasmato Puṇṇassa Mantāñiputtassa, yassa viññū sabrahmacārī Satthu sammukhā anumāssa anumāssa vaṇṇam bhāsanti, tañ - ca Satthā abbhānumodati; app - eva ca nāma mayam kadaici karahaci āyasmata Puṇṇena Mantāñiputtēna saddhiṁ samāgaccheyyāma, app - eva nāma siyā kocid - eva kathāsallāpo ti.

Atha kho Bhagavā Rājagahe yathābhīrantam viharitvā yena Sāvatthi tena cārikam pakkāmi; anupubbena cārikam caramāno yena Sāvatthi tad - avasari. Tatra sudam Bhagavā Sāvatthiyām viharati Jetavane Anāthapiṇḍikassa ārāme. Assosi kho āyasmā Punṇo Mantāñiputto: Bhagavā kira Sāvatthim anuppatto Sāvatthiyām viharati Jetavane Anāthapiṇḍikassa ārāme ti. Atha kho āyasmā Punṇo Mantāñiputto senāsanām saṁsāmetvā pattacivaram ādāya yena Sāvatthi tena cārikam pakkāmi, anupubbena cārikam caramāno yena Sāvatthi Jetavanām Anāthapiṇḍikassa ārāmo yena Bhagavā ten' upasaṅkami, upasaṅkamitvā Bhagavantam abhivādetvā ekamantam nisidi. Ekamantam nisinnam kho āyasmantam Punṇam Mantāñiputtam Bhagavā dhammiyā kathāya sandassesi samādapesi samuttejesi sampahamsesi. Atha kho āyasmā Punṇo Mantāñiputto Bhagavatā dhammiyā kathāya sandassito samādapito samuttejito sampahamsito Bhagavato bhāsitaṁ abhinanditvā anumoditvā utthāy' āsanā Bhagavantam abhivādetvā padakkhiṇam katvā yena Andhavanam tena pakkāmi divāvihārāya.

Atha kho aññataro bhikkhu yen' āyasmā Sāriputto ten' upasaṅkami, upasaṅkamitvā āyasmantam Sāriputtam etad-avoca: Yassa kho tvam āvuso Sāriputta Puṇṇassa nāma bhikkhuno Mantāñiputtassa abhiñhami kittayamāno hosi so

Bhagavatā dhammiyā kathāya sandassito samādapito sam-
uttejito sampahamsito Bhagavato bhāsitam abhinanditvā
anumoditvā utṭhāy' āsanā Bhagavantam abhivādetvā padak-
khiṇam katvā yena Andhavanam tena pakkanto divāvihārā-
yāti. Atha kho āyasmā Sāriputto taramānarūpo nisidanaṁ
ādāya āyasmantam Puṇṇam Mantāṇiputtaṁ piṭhitō piṭhitō^{10*}
anubandhi sīsānulokī. Atha kho āyasmā Puṇṇo Mantāṇi-
putto Andhavanam ajjhogāhitvā aññatarasmiṁ rukkhamūle
divāvihāram nisidi. Āyasmā pi kho Sāriputto Andhavanam
ajjhogāhitvā aññatarasmiṁ rukkhamūle divāvihāram nisidi.
Atha kho āyasmā Sāriputto sāyanhasamayam patissallāna
vuṭṭhito yen' āyasmā Puṇṇo Mantāṇiputto ten' upasaṅkami.
upasaṅkamitvā āyasmata Puṇṇena Mantāṇiputtena saddhiṁ
sammoti, sammotaniyam katham sārāniyam vītisāretvā ekam-
antam nisidi. Ekamantam nisinno kho āyasmā Sāriputto
āyasmantam Puṇṇam Mantāṇiputtam etad - avoca: Bhagavati
no āvuso brahmacariyam vussatiti. — Evam āvuso ti. — Kin - nu
kho āvuso sīlavisuddhattham Bhagavati brahmacariyam vussatiti.
— No h' idam āvuso. — Kim - pan' āvuso cittavisudd-
hattham Bhagavati brahmacariyam vussatiti. — No h' idam
āvuso. — Kin - nu kho āvuso diṭṭhivisuddhattham Bhaga-
vati brahmacariyam vussatiti. — No h' idam āvuso. — Kim-
pan' āvuso kañkhāvitaraṇavisuddhattham Bhagavati brahma-
cariyam vussatiti. — No h' idam āvuso. — Kin - nu kho āvuso
maggāmaggañāṇadassananavisuddhattham Bhagavati brahma-
cariyam vussatiti. — No h' idam āvuso. — Kim - pan' āvuso
paṭipadāñāṇadassananavisuddhattham Bhagavati brahmacariyam
vussatiti. — No h' idam āvuso. — Kin - nu kho āvuso nāṇa-
dassananavisuddhattham Bhagavati brahmacariyam vussatiti.
— No h' idam āvuso. — Kin - nu kho āvuso sīlavisuddhattham
Bhagavati brahmacariyam vussatiti iti puṭṭho samāno: no h'
idam āvuso ti vadesi, kim - pan' āvuso cittavisuddhattham Bhag-
avati brahmacariyam vussatiti iti puṭṭho samāno: no h' idam
āvuso ti vadesi; kin - nu kho āvuso diṭṭhivisuddhattham Bhag-
avati — pe — kin - nu kho āvuso nāṇadassananavisuddhattham
Bhagavati brahmacariyam vussatiti iti puṭṭho samāno: no h'
idam āvuso ti vadesi. Kimatthañ - carah' āvuso Bhagavati

brahmacariyam vussatiti. — Anupādā parinibbānattham kho āvuso Bhagavati brahmacariyam vussatiti. — Kin - nu kho āvuso sīlavisuddhi anupādā parinibbānan - ti. — No h' idam āvuso. — Kim - pan' āvuso cittavisuddhi anupādā parinibbānan - ti. — No h' idam āvuso. — Kin - nu kho āvuso ditṭhivisuddhi anupādā parinibbānan - ti. — No h' idam āvuso. — Kim - pan' āvuso kaikhāvitarañnavisuddhi anupādā parinibbānan - ti. — No h' idam āvuso. — Kin - nu kho āvuso maggāmaggāñāñadassananavisuddhi anupādā parinibbānan - ti. No h' idam āvuso. — Kim - pan' āvuso paṭipadāñāñadassananavisuddhi anupādā parinibbānan - ti. — No h' idam āvuso. — Kin - nu kho āvuso nāñadassananavisuddhi anupādā parinibbānan - ti. — No h' idam āvuso. — Kim - pan' āvuso aññatra imehi dhammehi anupādā parinibbānan - ti. — No h' idam āvuso. — Kin - nu kho āvuso sīlavisuddhi anupādā parinibbānan - ti iti puṭṭho samāno: no h' idam āvuso ti vadesi, kim - pan' āvuso cittavisuddhi anupādā parinibbānan - ti iti puṭṭho samāno: no h' idam āvuso ti vadesi; kin - nu kho āvuso ditṭhivisuddhi anupādā parinibbānan - ti — pe — kin - nu kho āvuso nāñadassananavisuddhi anupādā parinibbānan - ti iti puṭṭho samāno: no h' idam āvuso ti vadesi, kim - pan' āvuso aññatra imehi dhammehi anupādā parinibbānan - ti iti puṭṭho samāno: no h' idam āvuso ti vadesi. Yathākatham pan' āvuso ima: sa bhāsitassa attho daṭṭhabbo ti.

Silavisuddhiñ - ce āvuso Bhagavā anupādā parinibbānam paññāpessa, sa-upādānam yeva samānam anupādā parinibbānam paññāpessa. Cittavisuddhiñ - ce āvuso ... Ditṭhivisuddhiñ - ce āvuso ... Kaikhāvitarañnavisuddhiñ - ce āvuso ... Maggāmaggāñāñadassananavisuddhiñ - ce āvuso ... Patipadāñāñadassananavisuddhiñ - ce āvuso ... Nāñadassananavisuddhiñ - ce āvuso Bhagavā anupādā parinibbānam paññāpessa, sa-upādānam yeva samānam anupādā parinibbānam paññāpessa. Aññatra ca āvuso imehi dhammehi anupādā parinibbānam abhavissa, puthujjano parinibbāyeyya, puthujjano hi āvuso aññatra imehi dhammehi. Tena h' āvuso upaman - te karissāmi, upamāya p' idh' ekacce viññū purisā bhāsitassa attham ājānanti. Seyyathā pi āvuso rañño Pasenadissa Kosalassa Sāvatthiyam

paṭīvasantassa Sākete kiñcid - eva accāyikam karaṇiyam uppaj-
 jeyya, tassa antarā ca Sāvatthiṁ antarā ca Sāketam satta ratha-
 vinītāni upaṭṭhapeyyum. Atha kho āvuso rājā Pasenadi Kosalo
 Sāvatthiyā nikhamitvā antepuradvārā paṭhamam rathavinītam
 abhirūheyya, paṭhamena rathavinītena dutiyam rathavinītam
 pāpuṇeyya; paṭhamam rathavinītam vissajjeyya dutiyam rathav-
 inītam abhirūheyya. dutiyena rathavinītena tatiyam rathav-
 inītam pāpuṇeyya; dutiyam ... pāpuṇeyya; tatiyam ... pā-
 puṇeyya; catuttham ... pāpuṇeyya; pañcamam rathavinītam
 vissajjeyya chaṭṭham rathavinītam abhirūheyya. chaṭṭhena
 rathavinītena sattamam rathavinītam pāpuṇeyya; chaṭṭham
 rathavinītam vissajjeyya sattamam rathavinītam abhirūheyya,
 sattamena rathavinītena Sāketam anupāpuṇeyya antepura-
 dvāram. Tam - enam antepuradvāragataṁ samānam mittā-
 maccā nātisālohitā evam puccheyyam: Iminā tvam mahārāja
 rathavinītena Sāvatthiyā Sāketam anuppatto antepuradvāran-
 ti. Katham byākaramāno nu kho āvuso rājā Pasenadi Ko-
 salo sammā byākaramāno byākareyyāti. — Evam byākara-
 māno kho āvuso rājā Pasenadi Kosalo sammā byākaramāno
 byākareyya: Idha me Sāvatthivam paṭīvasantassa Sākete
 kiñcid - eva accāyikam karapiyam uppajji. Tassa me antarā
 ca Sāvatthiṁ antarā ca Sāketam satta rathavinītāni upaṭṭha-
 pesum. Atha khvāham Sāvatthiyā nikhamitvā antepura-
 dvārā paṭhamam rathavinītam abhirūhim. paṭhamena rathav-
 inītena dutiyam rathavinītam pāpuṇim; paṭhamam rathav-
 inītam nissajim dutiyam rathavinītam abhirūhim. dutiyena
 rathavinītena tatiyam rathavinītam pāpuṇim; dutiyam ... pā-
 puṇim; tatiyam ... pāpuṇim; catuttham ... pāpuṇim; pañca-
 mam rathavinītam nissajim chaṭṭham rathavinītam abhirūhim.
 chaṭṭhena rathavinītena sattamam rathavinītam pāpuṇim;
 chaṭṭhami rathavinītam nissajim sattamam rathavinītam abhi-
 rūhim, sattamena rathavinītena Sāketam anuppatto ante-
 puradvāran - ti. Evam byākaramāno kho āvuso rājā
 Pasenadi Kosalo sammā byākaramāno byākareyyāti. —
 Evam - eva kho āvuso sīlavisuddhi yāvad - eva cittavisuddhat-
 thā, cittavisuddhi yāvad - eva diṭṭhivisuddhatthā, diṭṭhivisuddhi
 yāvad - eva kaṅkhāvitarapaṇavisuddhatthā, kaṅkhāvitarapaṇa-

visuddhi yāvad - eva maggāmaggañānadassanavisuddhatthā, maggāmaggañānadassanavisuddhi yāvad - eva paṭipadāñānadassanavisuddhatthā, paṭipadāñānadassanavisuddhi yāvad - eva ñānadassanavisuddhatthā, ñāṇadassanavisuddhi yāvad - eva anupādā parinibbānatthā. Anupādā parinibbānatthām kho āvuso Bhagavati brahmacariyām vussatīti.

Evam vutte āyasmā Sāriputto āyasmantam Puṇṇam Mantāñiputtam etad - avoca: Konāmo āyasmā kathañ - ca pan' āyasmantam sabrahmacārī jānantīti. — Puṇṇo ti kho me āvuso nāmam, Mantāñiputto ti ca pana mām sabrahmacārī jānantīti. — Acchariyām āvuso abbhutam āvuso, yathā tam sutavatā sāvakena samma - d - eva Satthusāsanam ājānantena evam - evam āyasmatā Puṇṇena Mantāñiputta gambahirā gambhirā pañhā anumāssa anumāssa byākatā. Lābhā sabrahmacārīnām suladdhalābhā sabrahmacārīnām ye āyasmantam Puṇṇam Mantāñiputtam labhanti dassanāya labhanti payirupāsanāya. Celañdukena ce pi sabrahmacārī āyasmantam Puṇṇam Mantāñiputtam muddhanā parihaarantā labheyyum dassanāya labheyyum payirupāsanāya, tesam - pi lābhā tesam - pi suladdham. Amhākam - pi lābhā amhākam - pi suladdham ye mayam āyasmantam Puṇṇam Mantāñiputtam labhāma dassanāya labhāma payirupāsanāyāti.

Evam vutte āyasmā Puṇṇo Mantāñiputto āyasmantam Sāriputtam etad - avoca: Konāmo āyasmā kathañ - ca pana āyasmantam sabrahmacārī jānantīti. — Upatisso ti kho me āvuso nāmam. Sāriputto ti ca pana mām sabrahmacārī jānantīti. — Satthukappena vata kira bho sāvakena saddhim mantayamānā na jānimha: āyasmā Sāriputto ti; sace hi mayam jāneyyāma: āyasmā Sāriputto ti, ettakam - pi no na - ppāti - bhāseyya. Acchariyām āvuso abbhutam āvuso, yathā tam sutavatā sāvakena samma - d - eva Satthusāsanam ājānantena evam - evam āyasmatā Sāriputtena gambhirā gambhirā pañhā anumāssa anumāssa pucchitā. Lābhā sabrahmacārīnām suladdhalābhā sabrahmacārīnām ye āyasmantam Sāriputtam labhanti dassanāya labhanti payirupāsanāya. Celañdukena ce pi sabrahmacārī āyasmantam Sāriputtam muddhanā parihaarantā labheyyum dassanāya labheyyum payirupāsanāya,

tesam - pi lābhā tesam - pi suladdhaṁ. Amhākam - pi lābhā amhākam - pi suladdhaṁ ye mayaṁ āyasmantam Sāriputtam labhāma dassanāya labhāma payirupāsanāyāti.

Itiha te ubho mahānāgā aññamaññassa subhāsitaṁ samanumodimisūti.

RATHAVINĪTASUTTAM CATUTTHAM.

25.

Evam - me sutam. Ekam samayam Bhagavā Sāvatthiyam viharati Jetavane Anāthapiṇḍikassa ārāme. Tatra kho Bhagavā bhikkhū āmantesi: Bhikkhavo ti. Bhadante ti te bhikkhū Bhagavato paccassosum. Bhagavā etad - avoca:

Na bhikkhave nevāpiko nivāpam nivapati migajātānam: imaṁ me nivāpam nivuttam migajātā paribhuñjantā dīghā-yukā vanṇavanto ciram dīgham - addhānam yāpentūti. Evañca kho bhikkhave nevāpiko nivāpam nivapati migajātānam: imaṁ me nivāpam nivuttam migajātā anupakhajja mucchitā bhojanāni bhuñjissanti, anupakhajja mucchitā bhojanāni bhuñjamānā madam āpajjissanti, mattā samānā pamādaṁ āpajjissanti, pamattā samānā yathākāmakaraṇiyā bhavissanti imasmin nivāpe ti.

Tatra bhikkhave paṭhamā migajātā amum nivāpam nivuttam nevāpikassa anupakhajja mucchitā bhojanāni bhuñjimsu, te tattha anupakhajja mucchitā bhojanāni bhuñjamānā madam āpajjimsu, mattā samānā pamādaṁ āpajjimsu, pamattā samānā yathākāmakaraṇiyā ahesum nevāpikassa amusmin nivāpe. Evam hi te bhikkhave paṭhamā migajātā na parimuccimis u nevāpikassa iddhānubhāvā.

Tatra bhikkhave dutiyā migajātā evam samacintesum: Ye kho te paṭhamā migajātā amum nivāpam nivuttam nevāpikassa anupakhajja mucchitā bhojanāni bhuñjimsu, te tattha anupakhajja mucchitā bhojanāni bhuñjamānā madam āpajjimsu, mattā samānā pamādaṁ āpajjimsu, pamattā samānā

yathākāmakaraṇīyā ahesum nevāpikassa amusmīm nivāpe; evam hi te paṭhamā migajātā na parimuccīmsu nevāpikassa iddhānubhāvā. Yan-nūna mayam sabbaso nivāpabhojanā paṭivirameyyāma, bhayabhogā paṭiviratā araññāyatanāni ajjhogāhitvā vihareyyāmāti. Te sabbaso nivāpabhojanā paṭiviramīmsu, bhayabhogā paṭiviratā araññāyatanāni ajjhogāhitvā vihariīmsu. Tesam gimhānam pacchime māse tiṇodakasaṅkhaye adhimattakasimānam patto kāyo hoti. tesam adhimattakasimānam pattakāyānam balaviriyaṁ parihāyi. balaviriye parihīne tam-eva nivāpaṁ nivuttam nevāpikassa paccāgamiīmsu. Te tattha anupakhajja mucchitā bhojanāni bhuñjīmsu, te tattha anupakhajja mucchitā bhojanāni bhuñjamānā madam āpajjīmsu, mattā samānā pamādaṁ āpajjīmsu. pamattā samānā yathākāmakaraṇīyā ahesum nevāpikassa amusmīm nivāpe. Evam hi te bhikkhave dutiyā pi migajātā na parimuccīmsu nevāpikassa iddhānubhāvā.

Tatra bhikkhave tatiyā migajātā evam samacintesum: Ye kho te paṭhamā migajātā amum nivāpaṁ nivuttam nevāpikassa — pe — evam hi te paṭhamā migajātā na parimuccīmsu nevāpikassa iddhānubhāvā. Ye pi te dutiyā migajātā evam samacintesum: ye kho te paṭhamā migajātā amum nivāpaṁ nivuttam nevāpikassa — pe — evam hi te paṭhamā migajātā na parimuccīmsu nevāpikassa iddhānubhāvā; yan-nūna mayam sabbaso nivāpabhojanā paṭivirameyyāma, bhayabhogā paṭiviratā araññāyatanāni ajjhogāhitvā vihareyyāmāti; te sabbaso nivāpabhojanā paṭiviramīmsu, bhayabhogā paṭiviratā araññāyatanāni ajjhogāhitvā vihariīmsu; tesam gimhānam pacchime māse tiṇodakasaṅkhaye adhimattakasimānam patto kāyo hoti, tesam adhimattakasimānam pattakāyānam balaviriyaṁ parihāyi, balaviriye parihīne tam-eva nivāpaṁ nivuttam nevāpikassa paccāgamiīmsu; te tattha anupakhajja mucchitā bhojanāni bhuñjīmsu, te tattha anupakhajja mucchitā bhojanāni bhuñjamānā madam āpajjīmsu, mattā samānā pamādaṁ āpajjīmsu, pamattā samānā yathākāmakaraṇīyā ahesum nevāpikassa amusmīm nivāpe; evam hi te dutiyā pi migajātā na parimuccīmsu nevāpikassa iddhānubhāvā. Yan-nūna mayam amum nivāpaṁ nivuttam nevāpikassa

upanissāya āsayam kappeyyāma, tatr' āsayam kappetvā amūm nivāpam nivuttam nevāpikassa ananupakhajja amucchitā bhojanāni bhuñjissāma, ananupakhajja amucchitā bhojanāni bhuñjamānā na madam āpajjissāma, amattā samānā na - ppamādām āpajjissāma. appamattā samānā na yathākāmakaraṇiyā bhavissāma nevāpikassa amusmīm nivāpe ti. Te amūm nivāpam nivuttam nevāpikassa upanissāya āsayam kappayimśu, tatr' āsayam kappetvā amūm nivāpam nivuttam nevāpikassa ananupakhajja amucchitā bhojanāni bhuñjiṁsu. te tattha ananupakhajja amucchitā bhojanāni bhuñjamānā na madam āpajjiṁsu. amattā samānā na - ppamādām āpajjiṁsu, appamattā samānā na yathākāmakaraṇiyā ahesum nevāpikassa amusmīm nivāpe.

Tatra bhikkhave nevāpikassa ca nevāpikaparisāya ca etad - ahosi: Saṭha - ssu nām' ime tatiyā migajātā ketubhino, iddhimantas - su nām' ime tatiyā migajātā parajanā. imañ - ca nāma nivāpam nivuttam paribhuñjanti na ca nesam jānāma āgatim vā gatim vā; yan - nūna mayam imam nivāpam nivuttam mahatīhi dañḍavākarāhi samantā sappadesam anuparivāreyyāma, app - eva nāma tatiyānam migajātānam āsayam passeyyāma yattha te gāham gaccheyyun - ti. Te amūm nivāpam nivuttam mahatīhi dañḍavākarāhi samantā sappadesam anuparivāresum. Addasāsuṁ kho bhikkhave nevāpiko ca nevāpikaparisā ca tatiyānam migajātānam āsayam yattha te gāham agamanisu. Evaṁ hi te bhikkhave tatiyā pi migajātā na parimuccinisu nevāpikassa iddhānubhāvā.

Tatra bhikkhave catutthā migajātā evam samacintesum: Ye kho te paṭhamā migajātā amūm nivāpam nivuttam nevāpikassa — pe — evam hi te paṭhamā migajātā na parimuccinisu nevāpikassa iddhānubhāvā. Ye pi te dutiyā migajātā evam samacintesum: ye kho te paṭhamā migajātā amūm nivāpam nivuttam nevāpikassa — pe — evam hi te paṭhamā migajātā na parimuccinisu nevāpikassa iddhānubhāvā; yan - nūna mayam — pe — evam hi te dutiyā pi migajātā na parimuccinisu nevāpikassa iddhānubhāvā. Ye pi te tatiyā migajātā evam samacintesum: ye kho te pa-

ṭhamā migajātā — pe — evam̄ hi te paṭhamā migajātā na parimuccīmsu nevāpikassa iddhānubhāvā; ye pi te dutiyā migajātā evam̄ samacintesum: ye kho te paṭhamā migajātā — pe — evam̄ hi te paṭhamā migajātā na parimuccīmsu nevāpikassa iddhānubhāvā; yan-nūna mayam — pe — evam̄ hi te dutiyā pi migajātā na parimuccīmsu nevāpikassa iddhānubhāvā; yan-nūna mayam amum nivāpam nivuttam nevāpikassa upanissāya āsayam kappeyyāma. tatr' āsayam kappetvā amum nivāpam nivuttam nevāpikassa ananupakhajja amucchitā bhojanāni bhuñjissāma, ananupakhajja amucchitā bhojanāni bhuñjamānā na madam āpajjissāma. amattā samānā na - ppamādām āpajjissāma, appamattā samānā na yathākāmakaraṇīyā bhavisāma nevāpikassa amusmīm nivāpe ti; te amum nivāpam nivuttam nevāpikassa upanissāya āsayam kappayīmsu, tatr' āsayam kappetvā amum nivāpam nivuttam nevāpikassa ananupakhajja amucchitā bhojanāni bhuñjīmsu, te tattha ananupakhajja amucchitā bhojanāni bhuñjamānā na madam āpajjīmsu, amattā samānā na - ppamādām āpajjīmsu, appamattā samānā na yathākāmakaraṇīyā ahesum nevāpikassa amusmīm nivāpe. Tatra nevāpikassa ca nevāpikaparisāya ca etadahosi: Saṭha - ssu nām' ime tatiyā migajātā ketubhino, iddhimantas-su nām' ime tatiyā migajātā parajanā, imañ-ca nāma nivāpam nivuttam paribhuñjanti na ca nesam jānāma āgatim vā gatim vā. yan-nūna mayam imam nivāpam nivuttam mahatīhi dañḍavākarāhi samantā sappadesam anuparivāreyyāma, app-eva nāma tatiyānam migajātānam āsayam passeyyāma yattha te gāham gaccheyyun - ti. Te amum nivāpam nivuttam mahatīhi dañḍavākarāhi samantā sappadesam anuparivāresum. Addasāsum kho nevāpiko ca nevāpikaparisā ca tatiyānam migajātānam āsayam yattha te gāham agamāmsu; evam̄ hi te tatiyā pi migajātā na parimuccīmsu nevāpikassa iddhānubhāvā. Yan-nūna mayam yattha agati nevāpikassa ca nevāpikaparisāya ca tatr' āsayam kappeyyāma, tatr' āsayam kappetvā amum nivāpam nivuttam nevāpikassa ananupakhajja amucchitā bhojanāni bhuñjeyyāma, ananupakhajja amucchitā bhojanāni bhuñjamānā na madam āpajjissāma, amattā samānā na - ppamādām āpajjissāma, appamattā samānā na yathā-

kāmakaraṇīyā bhavissāma nevāpikassa amusmīm nivāpe ti. Te yattha agati nevāpikassa ca nevāpikaparisāya ca tatr' āsayam kappayim̄su, tatr' āsayam kappetvā amum nivāpam nivuttam nevāpikassa ananupakhajja amucchitā bhojanāni bhuñjim̄su, te tattha ananupakhajja amucchitā bhojanāni bhuñjamānā na madam āpajjiim̄su. amattā samānā na - ppamādāni āpajjiim̄su. appamattā samānā na yathākāmakaraṇīyā ahesum nevāpikassa amusmīm nivāpe.

Tatra bhikkhave nevāpikassa ca nevāpikaparisāya ca etad - ahosi: Saṭha - ssu nām' ime catutthā migajātā keṭubhino, iddhimantas - su nām' ime catutthā migajātā parajanā, imañ - ca nāma nivāpam nivuttam paribhuñjanti na ca nesañ jānāma āgatim vā gatim vā; yan - nūna mayam imam nivāpam nivuttam mahatīhi danḍavākarāhi samantā sappadesam anuparivāreyyāma. app - eva nāma catutthānam migajātānam āsayam passeyyāma yattha te gāham gaccheyyun - ti. Te amum nivāpam nivuttam mahatīhi danḍavākarāhi samantā sappadesam anuparivāresum. N' eva kho bhikkhave addasāsum nevāpiko ca nevāpikaparisā ca catutthānam migajātānam āsayam yattha te gāham gaccheyyam. Tatra bhikkhave nevāpikassa ca nevāpikaparisāya ca etad - ahosi: Sace kho mayam catutthe migajāte ghaṭessāma te ghaṭtitā aññe ghaṭessanti, te ghaṭtitā aññe ghaṭessanti, evam imam nivāpam nivuttam sabbaso migajātā riñcissanti, yan - nūna mayam catutthe migajāte aijhupekkheyāmāti. Aijhupekkhim̄su kho bhikkhave nevāpiko ca nevāpikaparisā ca catutthe migajāte. Evam hi te bhikkhave catutthā migajātā parimuccim̄su nevāpikassa iddhānubhāvā.

Upamā kho me ayam bhikkhave katā athassa viññāpanāya. ayam c' ev' etha attho: Nivāpo ti kho bhikkhave pañcann' etam kāmaguṇānam adhivacanam. Nevāpiko ti kho bhikkhave Mārass' etam pāpimato adhivacanam. Nevāpikaparisā ti kho bhikkhave Māraparisāy' etam adhivacanam. Migajātā ti kho bhikkhave samanabrahmaṇān' etam adhivacanam.

Tatra bhikkhave pañhamā samanabrahmaṇā amum nivāpam nivuttam Mārassa amūni ca lokāmisāni anupakhajja

mucchitā bhojanāni bhuñjīmsu, te tattha anupakhajja mucchitā bhojanāni bhuñjamānā madam āpajjīmsu, mattā samānā pamādaṁ āpajjīmsu, pamattā samānā yathākāmakaraṇiyā ahesum Mārassa amusmīm nivāpe amusmīn - ca lokāmise. Evam hi te bhikkhave paṭhamā samaṇabrahmaṇā na pari-mucciīmsu Mārassa iddhānubhāvā. Seyyathā pi te bhikkhave paṭhamā migajātā tathūpame aham ime paṭhame samaṇabrahmaṇe vadāmi.

Tatra bhikkhave dutiyā samaṇabrahmaṇā evam sama-cintesum: Ye kho te paṭhamā samaṇabrahmaṇā amūm nivā-paṁ nivuttam Mārassa amūni ca lokāmisāni anupakhajja mucchitā bhojanāni bhuñjīmsu, te tattha anupakhajja mucchitā bhojanāni bhuñjamānā madam āpajjīmsu. mattā samānā pamādaṁ āpajjīmsu, pamattā samānā yathākāmakaraṇiyā ahesum Mārassa amusmīm nivāpe amusmīn - ca lokāmise, evam hi te paṭhamā samaṇabrahmaṇā na pari-mucciīmsu Mārassa iddhānubhāvā. Yan - nūna mayam sab-baso nivāpabhojanā lokāmisā paṭivirameyyāma, bhayabbhogā paṭiviratā araññāyatānāni ajjhogāhitvā vihareyyāmāti. Te sabbaso nivāpabhojanā lokāmisā paṭiviramiīmsu. bhayabbhogā paṭiviratā araññāyatānāni ajjhogāhitvā vihariīmsu. te tattha sākabhakkhā pi ahesum. sāmākabhakkhā pi ahesum. nīvāra-bhakkhā pi ahesum. daddulabhakkhā pi ahesum, haṭabhakkhā pi ahesum. kanabhakkhā pi ahesum. ācāmabhakkhā pi ahesum, piññākabhakkhā pi ahesum. tinabhakkhā pi ahesum. gomaya-bhakkhā pi ahesum. vanamūlaphalāhārā yāpesum pavatta-phalabhoji. Tesam gimhānam pacchime māse tinodaka-saṅkhaye adhimattakasimānam patto kāyo hoti. tesam adhi-mattakasimānam pattakāyānam balaviriyan parihāyi, balaviriye parihīne cetovimutti parihāyi. cetovimuttiyā parihī-nāya tam - eva nivāpaṁ nivuttam Mārassa paccāgamaṁsu tāni ca lokāmisāni. Te tattha anupakhajja mucchitā bhojanāni bhuñjīmsu, te tattha anupakhajja mucchitā bhojanāni bhuñjamānā madam āpajjīmsu, mattā samānā pamādaṁ āpajjīmsu, pamattā samānā yathākāmakaraṇiyā ahesum Mārassa amusmīm nivāpe amusmīn - ca lokāmise. Evam hi te bhikkhave dutiyā pi samaṇabrahmaṇā na parimucciīmsu Mā-

rassa iddhānubhāvā. Seyyathā pi te bhikkhave dutiyā migajātā tathūpame aham īme dutiye samaṇabrahmaṇe vadāmi.

Tatra bhikkhave tatiyā samaṇabrahmaṇā evam̄ sama-cintesum: Ye kho te paṭhamā samaṇabrahmaṇā amūm nivā-pam nivuttam Mārassa amūni ca lokāmisāni — pe — evam̄ hi te paṭhamā samaṇabrahmaṇā na parimuccīsu Mārassa iddhānubhāvā. Ye pi te dutiyā samaṇabrahmaṇā evam̄ sama-cintesum: ye kho te paṭhamā samaṇabrahmaṇā amūm nivā-pam nivuttam Mārassa amūni ca lokāmisāni — pe — evam̄ hi te paṭhamā samaṇabrahmaṇā na parimuccīsu Mārassa iddhānubhāvā; yan - nūna mayam̄ sabbaso nivāpabhojanā... vihareyyāmāti; te sabbaso nivāpabhojanā... vihariṁsu; te tattha sākabhakkhā pi ahesum ... pavattaphalabhojī; tesam̄ gimhānam pacchime māse ... tāni ca lokāmisāni; te tattha anupakhajja... amusmiñ - ca lokāmīse; evam̄ hi te dutiyā pi samaṇabrahmaṇā na parimuccīsu Mārassa iddhānubhāvā. Yan - nūna mayam̄ amūm nivāpam nivuttam Mārassa amūni ca lokāmisāni upanissāya āsayam̄ kappeyyāma, tatr' āsayam̄ kappetvā amūm nivāpam nivuttam Mārassa amūni ca lokāmisāni ananupakhajja amucchitā bhojanāni bhuñjissāma, ananupakhajja amucchitā bhojanāni bhuñjamānā na madam̄ āpajjis-sāma, amattā samānā na - ppamādām̄ āpajjis-sāma, appamattā samānā na yathākāmakaraṇiyā bhavissāma Mārassa amusmīm nivāpe amusmiñ - ca lokāmīse ti. Te amūm nivāpam nivuttam Mārassa amūni ca lokāmisāni upanissāya āsayam̄ kappayīmu, tatr' āsayam̄ kappetvā amūm nivāpam nivuttam Mārassa amūni ca lokāmisāni ananupakhajja amucchitā bhojanāni bhuñjīmu, te tattha ananupakhajja amucchitā bhojanāni bhuñjamānā na madam̄ āpajjiṁsu, amattā samānā na - ppamādām̄ āpajjiṁsu, appamattā samānā na yathākāmakaraṇiyā ahesum Mārassa amusmīm nivāpe amusmiñ - ca lokāmīse. Api ca kho evam̄diṭṭhikā ahesum: Sassato loko iti pi, asassato loko iti pi, antavā loko iti pi, anantavā loko iti pi, tañ jīvam̄ tañ sariram̄ iti pi, aññam̄ jīvam̄ aññam̄ sariram̄ iti pi, hoti tathāgato param - maraṇā iti pi. na hoti tathāgato param - maraṇā iti pi. n' eva hoti na na hoti tathāgato param - maraṇā

iti pi. Evaṁ hi te bhikkhave tatiyā pi samañabrahmaṇā na parimuccim̄su Mārassa iddhānubhāvā. Seyyathā pi te bhikkhave tatiyā migajātā tathūpame aham ime tatiye samanabrahmaṇe vadāmi.

Tatra bhikkhave catutthā samañabrahmaṇā evam samacintesum: Ye kho te paṭhamā samañabrahmaṇā amūm nivāpam nivuttam Mārassa — pe — evam hi te paṭhamā samañabrahmaṇā na parimuccim̄su Mārassa iddhānubhāvā. Ye pi te dutiyā samañabrahmaṇā evam samacintesum: ye kho te paṭhamā samañabrahmaṇā — pe — evam hi te paṭhamā samañabrahmaṇā na parimuccim̄su Mārassa iddhānubhāvā; yan - nūna mayam sabbaso nivāpabhojanā — pe — evam hi te dutiyā pi samañabrahmaṇā na parimuccim̄su Mārassa iddhānubhāvā. Ye pi te tatiyā samañabrahmaṇā evam samacintesum: ye kho te paṭhamā samañabrahmaṇā — pe — evam hi te paṭhamā samañabrahmaṇā na parimuccim̄su Mārassa iddhānubhāvā; ye pi te dutiyā samañabrahmaṇā evam samacintesum: ye kho te paṭhamā samañabrahmaṇā — pe — evam hi te paṭhamā samañabrahmaṇā na parimuccim̄su Mārassa iddhānubhāvā; yan - nūna mayam sabbaso nivāpabhojanā — pe — evam hi te dutiyā pi samañabrahmaṇā na parimuccim̄su Mārassa iddhānubhāvā; yan - nūna mayam amūm nivāpam nivuttam Mārassa amūni ca lokāmisāni upanissāya āsayam kappeyyāma... amusmiñ - ca lokāmise ti; te amūm nivāpam ... amusmiñ - ca lokāmise; api ca kho evamdiṭṭhikā ahesum: sassato loko iti pi — pe — n' eva hoti na na hoti tathāgato param - maraṇā iti pi; evam hi te tatiyā pi samañabrahmaṇā na parimuccim̄su Mārassa iddhānubhāvā. Yan - nūna mayam yattha agati Mārassa ca Māraparisāya ca tatr' āsayam kappeyyāma, tatr' āsayam kappetvā amūm nivāpam nivuttam Mārassa amūni ca lokāmisāni ananupakhajja amucchitā bhojanāni bhuñjissāma, ananupakhajja amucchitā bhojanāni bhuñjamānā na madam āpajjissāma, amattā samānā na ppamādām āpajjissāma, appamattā samānā na yathākāmarakaṇīyā bhavissāma Mārassa amusmīm nivāpe amusmiñ - ca lokāmise ti. Te yattha agati Mārassa ca Māraparisāya ca tatr' āsayam kappayimsu; tatr' āsayam kappetvā amūm nivā-

pām nivuttam Mārassa amūni ca lokāmisāni ananupakhajja amucchitā bhojanāni bhuñjim̄su, te tattha ananupakhajja amucchitā bhojanāni bhuñjamānā na madam āpajjim̄su, amattā samānā na - ppamādaṁ āpajjim̄su, appamattā samānā na yathākāmakaraṇīyā ahesum Mārassa amusmīm nivāpe amusmī - ca lokāmise. Evam hi te bhikkhave catutthā samanabrāhmaṇā parimuccim̄su Mārassa iddhānubhāvā. Sey-yathā pi te bhikkhave catutthā migajātā tathūpame aham īme catutthe samanabrāhmaṇe vadāmi.

Kathañ - ca bhikkhave agati Mārassa ca Māraparisāya ca: Idha bhikkhave bhikkhu vivic' eva kāmehi vivicca akusalehi dhammehi savitakkam̄ savicāram̄ vivekajam̄ pītisukham̄ paṭhamam̄ jhānam̄ upasampajja viharati. Ayañ vuccati bhikkhave bhikkhu: andham - akāsi Māram, apadām vadhitvā Māracakkhum adassanam̄ gato pāpimato. Puna ca param bhikkhave bhikkhu vitakkavicārānam̄ vūpasamā ajjhattam̄ sampasādanañ cetaso ekodibhāvam̄ avitakkañ avicārañ samādhibam̄ pītisukham̄ dutiyam̄ jhānam̄ upasampajja viharati. Ayam vuccati bhikkhave bhikkhu: andham - akāsi Māram, apadām vadhitvā Māracakkhum adassanam̄ gato pāpimato. Puna ca param bhikkhave bhikkhu pītiyā ca virāgā upekhako ca viharati sato ca sampajāno, sukhañ - ea kāyena pātisamvedeti yan - tam̄ ariyā ācikkhanti: upekhako satimā sukhavihāri ti tatiyam̄ jhānam̄ upasampajja viharati. Ayam vuccati bhikkhave ... pāpimato. Puna ca param bhikkhave bhikkhu sukhassa ca pahānā dukkhassa ca pahānā pubbe va somanassadomanassānam̄ atthagamā adukkhamasukham̄ upekhāsatipārisuddhim catuttham̄ jhānam̄ upasampajja viharati. Ayam vuccati bhikkhave ... pāpimato. Puna ca param bhikkhave bhikkhu sabbaso rūpasaññānam̄ samatikkamā paṭighasaññānam̄ atthagamā nānattasaññānam̄ amanasikārā ananto ākāso ti ākāsānañcāyatanañ upasampajja viharati. Ayam vuccati bhikkhave ... pāpimato. Puna ca param bhikkhave bhikkhu sabbaso ākāsānañcāyatanañ samatikkamma anantam̄ viññāṇan - ti viññāṇañcāyatanañ upasampajja viharati. Ayam vuccati bhikkhave ... pāpimato. Puna ca param bhikkhave bhikkhu sabbaso viññāṇañcāyatanañ

samatikkamma na-tthi kiñciti ākiñcaññāyatanam upasampajja viharati. Ayam vuccati bhikkhave ... pāpimato. Puna ca param bhikkhave bhikkhu sabbaso ākiñcaññāyatanam samatikkamma nevasaññānāsaññāyatanam upasampajja viharati. Ayam vuccati bhikkhave bhikkhu: andham - akāsi Māram, apadām vadhitvā Māracakkhum adassanaṁ gato pāpimato. Puna ca param bhikkhave bhikkhu sabbaso nevasaññānāsaññāyatanam samatikkamma saññāvedayitanirodham upasampajja viharati. paññāya c' assa disvā āsavā parikkhinā honti. Ayam vuccati bhikkhave bhikkhu: andham - akāsi Māram, apadām vadhitvā Māracakkhum adassanaṁ gato pāpimato, tiṇṇo loke visattikan - ti.

Idam - avoca Bhagavā. Attamanā te bhikkhū Bhagavato bhāsitam abhinandun - ti.

NIVĀPASUTTAM PAÑCAMAM.

26.

Evam - me sutam. Ekaṁ samayaṁ Bhagavā Sāvatthiyam viharati Jetavane Anāthapiṇḍikassa ārāme. Atha kho Bhagavā pubbanhasamayaṁ nivāsetvā pattacivaram ādāya Sāvatthim piṇḍāya pāvisi. Atha kho sambuhulā bhikkhū yen' āyasmā Ānando ten' upasaṅkamīsu, upasaṅkamitvā āyasmantam Ānandam etad - avocum: Cirassutā no āvuso Ānanda Bhagavato sammukhā dhammī kathā, sādhū mayam āvuso Ānanda labheyyāma Bhagavato sammukhā dhammikam kathaṁ savanāyāti. — Tena h' āyasmanto yena Rama-kassa brāhmaṇassa assamo ten' upasaṅkamatha, app - eva nāma labheyyātha Bhagavato sammukhā dhammikam kathaṁ savanāyāti. — Evam - āvuso ti kho te bhikkhū āyasmato Ānandassa paccassosum. Atha kho Bhagavā Sāvatthiyam piṇḍāya caritvā pacchābhuttam piṇḍapātapaṭikkanto āyasmantaṁ Ānandam āmantesi: Āyam' Ānanda yena Pubbārāmo Migāramātu pāsādo ten' upasaṅkamissāma divāvihārāyāti. Evam bhante ti kho āyasmā Ānando Bhagavato paccassosi.

Atha kho Bhagavā āyasmatā Ānandena saddhiṁ yena Pubbārāmo Migāramātu pāsādo ten' upasaṅkami divāvihārāya. Atha kho Bhagavā sāyanhasamayaṁ patisallānā vutṭhitō āyasmantam Ānandam āmantesi: Āyām' Ānanda yena Pubbakotṭhako ten' upasaṅkamissāma gattāni parisīñcitūti. Evam-bhante ti kho āyasmā Ānando Bhagavato paccassosi. Atha kho Bhagavā āyasmatā Ānandena saddhiṁ yena Pubbakotṭhako ten' upasaṅkami gattāni parisīñcitum; Pubbakotṭhake gattāni parisīñcitvā paccuttaritvā ekacīvaro atṭhāsi gattāni pubbāpayamāno. Atha kho āyasmā Ānando Bhagavantam etad-avoca: Ayam bhante Rammakassa brāhmaṇassa assamo avidūre; ramaṇiyo bhante Rammakassa brāhmaṇassa assamo. pāsādiko bhante Rammakassa brāhmaṇassa assamo; sādhu bhante Bhagavā yena Rammakassa brāhmaṇassa assamo ten' upasaṅkamatu anukampaṁ upādāyāti. Adhivāsesi Bhagavā tuṇhībhāvena. Atha kho Bhagavā yena Rammakassa brāhmaṇassa assamo ten' upasaṅkami. Tena kho pana samayena sambahulā bhikkhū Rammakassa brāhmaṇassa assame dhammiyā kathāya sannisinnā honti. Atha kho Bhagavā bahidvārakoṭṭhake atṭhāsi kathāpariyosānam āgamayamāno. Atha kho Bhagavā kathāpariyosānam viditvā ukkāsitvā aggalaṁ ākoṭesi; vivariṁsu kho te bhikkhū Bhagavato dvāram. Atha kho Bhagavā Rammakassa brāhmaṇassa assamam pavisitvā paññatte āsane nisidi. Nisajja kho Bhagavā bhikkhū āmantesi: Kāya nu 'ttha bhikkhave etarahi kathāya sannisinnā, kā ca pana vo antarākathā vippakatā ti. Bhagavantam-eva kho no bhante ārabbha dhammī kathā vippakatā, atha Bhagavā anuppatto ti. Sādhu bhikkhave, etam kho bhikkhave tumhākam patirūpaṁ kulaputtānam sadhā agārasmā anagāriyam pabbajitānam yam tumhe dhammiyā kathāya sannisideyyātha. *Sannipatitānam* vo bhikkhave dvayaṁ karāṇiyam: dhammī vā kathā ariyo vā tuṇhībhāvo.

Dve 'mā bhikkhave pariyesanā: ariyā ca pariyesanā anariyā ca pariyesanā. Katamā ca bhikkhave anariyā pariyesanā: Idha bhikkhave ekacco attanā jātidhammo samāno jātidhammañ-ñeva pariyesati, attanā jarādhammo samāno

jarādhammañ - ñeva pariyesati, attanā byādhidhammo ... attanā maraṇadhammo ... attanā sokadhammo ... attanā saṅkilesadhammo samāno saṅkilesadhammañ - ñeva pariyesati. Kiñ - ca bhikkhave jātidhammamā vadetha: Puttabhariyam bhikkhave jātidhammamā, dāsidāsam jātidhammamā, ajelakam jātidhammamā, kukkuṭasūkaram jātidhammamā, hatthigavāssavalavam jātidhammamā, jātarūparajatain jātidhammamā. Jātidhammā h' ete bhikkhave upadhayo, ethhāyam gathito mucchito ajjhopanno attanā jātidhammo samāno jātidhammañ - ñeva pariyesati. Kiñ - ca bhikkhave jarādhammamā vadetha: Puttabhariyam bhikkhave jarādhammamā, dāsidāsam j., ajelakam j., kukkuṭasūkaram j., hatthigavāssavalavam j., jātarūparajatain jarādhammamā. Jarādhammā h' ete bhikkhave upadhayo, ethhāyam gathito mucchito ajjhopanno attanā jarādhammo samāno jarādhammañ - ñeva pariyesati. Kiñ - ca bhikkhave byādhidhammamā vadetha: Puttabhariyam bhikkhave byādhidhammamā, dāsidāsam by., ajelakam by., kukkuṭasūkaram by., hatthigavāssavalavam byādhidhammamā. Byādhidhammā h' ete ... byādhidhammañ - ñeva pariyesati. Kiñ - ca bhikkhave maraṇadhammamā vadetha: Puttabhariyam bhikkhave maraṇadhammamā, dāsidāsam m., ajelakam m.. kukkuṭasūkaram m., hatthigavāssavalavam maraṇadhammamā. Marañadhammā h' ete ... maraṇadhammañ - ñeva pariyesati. Kiñ - ca bhikkhave sokadhammamā vadetha: Puttabhariyam bhikkhave sokadhammamā, dāsidāsam s., ajelakam s.. kukkuṭasūkaram s., hatthigavāssavalavam sokadhammamā. Sokadhammā h' ete ... sokadhammañ - ñeva pariyesati. Kiñ - ca bhikkhave saṅkilesadhammamā vadetha: Puttabhariyam bhikkhave saṅkilesadhammamā, dāsidāsam saṅkilesadhammamā. ajelakam saṅkilesadhammamā, kukkuṭasūkaram saṅkilesadhammamā, hatthigavāssavalavam saṅkilesadhammamā, jātarūparajatain saṅkilesadhammamā. Saṅkilesadhammā h' ete bhikkhave upadhayo, ethhāyam gathito mucchito ajjhopanno attanā saṅkilesadhammo samāno saṅkilesadhammañ - ñeva pariyesati. Ayam bhikkhave anariyā pariyesanā.

Katamā ca bhikkhave ariyā pariyesanā: Idha bhikkhave ekacco attanā jātidhammo samāno jātidhamme ādīnavam

viditvā ajātam anuttaram yogakkhemam nibbānam pariyesati. attanā jarādhammo samāno jarādhamme ādīnavam viditvā ajaram anuttaram yogakkhemam nibbānam pariyesati, attanā byādhidhammo samāno .. abyādhim .., attanā maraṇadhammo sāmāno .. amatam .., attanā sokadhammo samāno.. asokam .., attanā saṅkilesadhammo samāno saṅkilesadhamme ādīnavam viditvā asaṅkiliṭṭhami anuttaram yogakkhemam nibbānam pariyesati. Ayaṁ bhikkhave ariyā pariyesanā.

Aham - pi sudam bhikkhave pubbe va sambodhā anabhisambuddho bodhisatto va samāno attanā jātidhammo samāno jātidhammañ - ñeva pariyesāmi, attanā jarādhammo samāno jarādhammañ - ñeva pariyesāmi, attanā byādhidhammo attanā maraṇadhammo ..., attanā sokadhammo attanā saṅkilesadhammo samāno saṅkilesadhammañ - ñeva pariyesāmi. Tassa mayham bhikkhave etad - ahosi: Kin - nu kho aham attanā jātidhammo samāno jātidhammañ - ñeva pariyesāmi. attanā jarādhammo samāno — pe — attanā saṅkilesadhammo samāno saṅkilesadhammañ - ñeva pariyesāmi; yan - nūnāham attanā jātidhammo samāno jātidhamme ādīnavam viditvā ajātam anuttaram yogakkhemam nibbānam pariyeseyyam. attanā jarādhammo .. ajaram .. pariyeseyyam, attanā byādhidhammo .. abyādhim .. pariyeseyyam, attanā maraṇadhammo .. amatam .. pariyeseyyam, attanā sokadhammo .. asokam .. pariyeseyyam, attanā saṅkilesadhammo samāno saṅkilesadhamme ādīnavam viditvā asaṅkiliṭṭhami anuttaram yogakkhemam nibbānam pariyeseyyan - ti.

So kho aham bhikkhave aparena samayena daharo va samāno susu kālakeso bhadrena yobbanena samannāgato paṭhamena vayasā akāmakānam mātāpitunnam assumukhānam rudantānam kesamassum ohāretvā kāsāyāni vatthāni accādetvā agārasmā anagāriyam pabbajim. So evam pabbajito samāno kiṁkusala�avesi anuttaram santivarapadam pariyesamāno yena Ālāro Kālāmo ten' upasaṅkamim. upasaṅkamitvā Ālāram Kālāmam etad - avocam: Ichām' aham āvuso Kālāma imasmim dhammadvinaye brahmacariyam caritun - ti. Evaṁ vutte bhikkhave Ālāro Kālāmo mani etadavoca: Viharat' āyasmā, tādiso ayaṁ dhammo yattha viññū

puriso nacirass' eva sakam ācariyakam sayam abhiññā sacchikatvā upasampajja vihareyyatī. So kho aham bhikkhave nacirass' eva khippam - eva tam dhammadī pariyāpuṇim. So kho aham bhikkhave tāvataken' eva otṭhapahatamattena lapitalāpanamattena nāṇavādañ - ca vadāmi theravādañ - ca, jānāmi passāmīti ca paṭijānāmi ahañ - c' eva aññe ca. Tassa mayham bhikkhave etad - ahosi: Na kho Ālāro Kālāmo imam dhammadī kevalam saddhāmattakena: sayam abhiññā sacchikatvā upasampajja viharāmīti pavedeti, addhā Ālāro Kālāmo imam dhammadī jānañ passam viharatīti. Atha khvāham bhikkhave yena Ālāro Kālāmo ten' upasañkamim, upasañkamitvā Ālāram Kālāmam etad - avocam: Kittāvatā no āvuso Kālāma imam dhammadī sayam abhiññā sacchikatvā upasampajja pavedesiti. Evam vutte bhikkhave Ālāro Kālāmo ākiñcaññāyatanañ pavedesi. Tassa mayham bhikkhave etad - ahosi: Na kho Ālārass' eva Kālāmassa atthi saddhā, mayham p' atthi saddhā; na kho Ālārass' eva Kālāmassa atthi viriyam, mayham p' atthi viriyam; na kho Ālārass' eva Kālāmassa atthi sati, mayham p' atthi sati; na kho Ālārass' eva Kālāmassa atthi samādhi, mayham p' atthi samādhi; na kho Ālārass' eva Kālāmassa atthi paññā, mayham p' atthi paññā; yan - nūnāham yam dhammadī Ālāro Kālāmo: sayam abhiññā sacchikatvā upasampajja viharāmīti pavedeti tassa dhammadī sacchikiriyāya padaheyyan - ti. So kho aham bhikkhave nacirass' eva khippam - eva tam dhammadī sayam abhiññā sacchikatvā upasampajja vihāsim. Atha khvāham bhikkhave yena Ālāro Kālāmo ten' upasañkamim, upasañkamitvā Ālāram Kālāmam etad - avocam: Ettāvatā no āvuso Kālāma imam dhammadī sayam abhiññā sacchikatvā upasampajja pavedesiti. — Ettāvatā kho aham āvuso imam dhammadī sayam abhiññā sacchikatvā upasampajja pavedemiti. — Aham - pi kho āvuso ettāvatā imam dhammadī sayam abhiññā sacchikatvā upasampajja viharāmīti. — Lābhā no āvuso, suladdham no āvuso, ye mayam āyasmantam tādisam sabrahmacārim passāma. Iti yāham dhammadī sayam abhiññā sacchikatvā upasampajja pavedemi tam tvam dhammadī sayam abhiññā sacchikatvā upasampajja viharasi, yam

tvām dhammām sayām abhiññā sacchikatvā upasampajja viharasi tam-ahaṁ dhammām sayām abhiññā sacchikatvā upasampajja pavedemi. Iti yāham dhammām jānāmi tam tvām dhammām jānāsi, yaṁ tvām dhammām jānāsi tam-ahaṁ dhammām jānāmi. Iti yādiso ahaṁ tādiso tuvaṁ, yādiso tuvaṁ tādiso ahaṁ. Ehi dāni āvuso. ubho va santā imām gaṇām pariharāmāti. Iti kho bhikkhave Ālāro Kālāmo ācariyo me samāno antevāsimā mām samānām attano samasamām ṭhapesi ulārāya ca mām pūjāya pūjesi. Tassa mayham bhikkhave etad-ahosi: Nāyam dhammo nibbidāya na virāgāya na nirodhāya na upasamāya na abhiññāya na sambodhāya na nibbānāya samvattati. yāvad-eva ākiñcaññāyatanañpapattiyyā ti. So kho ahaṁ bhikkhave tam dhammām analaṅkaritvā tasmā dhammām nibbijjāpakkamīm.

So kho ahaṁ bhikkhave kiṁkusala�avesī anuttaramā santi-varapadaṁ pariyesamāno yena Uddako Rāmaputto ten' upasaṅkamīm. upasaṅkamitvā Uddakam Rāmaputtam etad-avocam: Iechām' ahaṁ āvuso imasmim dhammadvinaye brahmacariyam caritun-ti. Evam vutte bhikkhave Uddako Rāmaputto mām etad-avoca: Viharat' āyasmā, tādiso ayam dhammo yattha viññū puriso nacirass' eva sakam ācariyakam sayām abhiññā sacchikatvā upasampajja vihareyyāti. So kho ahaṁ bhikkhave nacirass' eva khippam-eva tam dhammām pariyā-punīm. So kho ahaṁ bhikkhave tāvataken' eva oṭṭhapahata-mattenā lapitalāpanamattenā nāñavādañ-ca vadāmi theravādañ-ca, jānāmi passāmīti ca paṭijānāmi ahañ-c' eva aññe ca. Tassa mayham bhikkhave etad-ahosi: Na kho Rāmo imam dhammām kevalam saddhāmattakena: sayām abhiññā sacchikatvā upasampajja viharāmīti pavedesi, addhā Rāmo imam dhammām jānam passām vihāsiti. Atha khvāham bhikkhave yena Uddako Rāmaputto ten' upasaṅkamīm. upasaṅkamitvā Uddakam Rāmaputtam etad-avocam: Kittāvatā no āvuso Rāmo imam dhammām sayām abhiññā sacchikatvā upasampajja pavedesīti. Evam vutte bhikkhave Uddako Rāmaputto nevasaññānāsaññāyatanañ pavedesi. Tassa mayham bhikkhave etad-ahosi: Na kho Rāmass' eva ahosi saddhā, mayham p' atthi saddhā; na kho Rāmass' eva ahosi

viriyam, mayham p' atthi viriyam; na kho Rāmass' eva ahosi sati, mayham p' atthi sati; na kho Rāmass' eva ahosi samādhi, mayham p' atthi samādhi; na kho Rāmass' eva ahosi paññā, mayham p' atthi paññā; yan - nūnāham yam dhammam Rāmo: sayam abhiññā sacchikatvā upasampajja viharāmiti pavedesi tassa dhammassa sacchikiriyāya padaheyyan - ti. So kho aham bhikkhave nacirass' eva khippam - eva tam dhammam sayam abhiññā sacchikatvā upasampajja vihāsim. Atha khvāham bhikkhave yena Uddako Rāmaputto ten' upasaṅkamim, upasaṅkamitvā Uddakam Rāmaputtam etad - avocam: Ettāvatā no āvuso Rāmo imam dhammam sayam abhiññā sacchikatvā upasampajja pavedesiti. — Ettāvatā kho āvuso Rāmo imam dhammam sayam abhiññā sacchikatvā upasampajja pavedesiti. — Aham - pi kho āvuso ettāvatā imam dhammam sayam abhiññā sacchikatvā upasampajja viharāmiti. — Lābhā no āvuso, suladdham no āvuso, ye mayam āyasmantam tādisam sabrahmacārim passāma. Iti yam dhammam Rāmo sayam abhiññā sacchikatvā upasampajja pavedesi tam tvam dhammam sayam abhiññā sacchikatvā upasampajja viharasi, yam tvam dhammam sayam abhiññā sacchikatvā upasampajja viharasi tam dhammam Rāmo sayam abhiññā sacchikatvā upasampajja pavedesi. Iti yam dhammam Rāmo aññāsi tam tvam dhammam jānāsi. yam tvam dhammam jānāsi tam dhammam Rāmo aññāsi. Iti yādiso Rāmo ahosi tādiso tuvam, yādiso tuvam tādiso Rāmo ahosi. Ehi dāni āvuso, tvam imam gaṇam parihaarāti. Iti kho bhikkhave Uddako Rāmaputto sabrahmacāri me samāno ācariyaṭṭhāne ca mām ṭhapesi uṭārāya ca mām pūjāya pūjesi. Tassa mayham bhikkhave etad - ahosi: Nāyam dhammō nibbidāya na virāgāya na nirodhāya na upasamāya na abhiññāya na sambodhāya na nibbānāya samvattati, yāvad - eva nevasaññānāsaññāyatānūpapattiyā ti. So kho aham bhikkhave tam dhammam analankaritvā tasmā dhammā nibbijjāpakkamim.

So kho aham bhikkhave kimkusalagavesī anuttaram santivarapadaṁ pariyesamāno Magadhesu anupubbena cārikam caramāno yena Uruvelā senānigamo tad - avasariṁ.

Tatth' addasam̄ ramaṇīyam̄ bhūmibhāgam̄ pāsādikañ - ca vanasandām, nadiñ - ca sandantim̄ setakam̄ sūpatittham̄ ramaṇīyam̄, samantā ca gocaragāmañ. Tassa mayhañ bhikkhave etad - ahosi: Ramaṇīyo vata bho bhūmibhāgo pāsādiko ca vanasando, nadī ca sandati setakā sūpatitthā ramaṇīyā. samantā ca gocaragāmo; alam̄ vat' idam̄ kulaputtassa padhānatthikassa padhānāyāti. So kho aham̄ bhikkhave tatth' eva nisidim̄ : alam̄ - idam̄ padhānāyāti.

So kho aham̄ bhikkhave attanā jātidhammo samāno jātidhamme ādīnavam̄ viditvā ajātam̄ anuttaram̄ yogakkhemam̄ nibbānañ pariyesamāno ajātam̄ anuttaram̄ yogakkhemam̄ nibbānañ ajjhagamam̄, attanā jarādhammo samāno jarādhamme ādinavam̄ viditvā ajaram̄ anuttaram̄ yogakkhemam̄ nibbānañ pariyesamāno ajaram̄ anuttaram̄ yogakkhemam̄ nibbānañ ajjhagamam̄, attanā byādhidhammo samāno byādhidhamme ādīnavam̄ viditvā abyādhim̄ anuttaram̄ yogakkhemam̄ nibbānañ pariyesamāno abyādhim̄ anuttaram̄ yogakkhemam̄ nibbānañ ajjhagamam̄, attanā marañadhammo samāno marañadhamme ādinavam̄ viditvā amatañ anuttaram̄ yogakkhemam̄ nibbānañ pariyesamāno amatañ anuttaram̄ yogakkhemam̄ nibbānañ ajjhagamam̄, attanā sokadhammo samāno sokadhamme ādīnavam̄ viditvā asokam̄ anuttaram̄ yogakkhemam̄ nibbānañ pariyesamāno asokam̄ anuttaram̄ yogakkhemam̄ nibbānañ ajjhagamam̄, attanā sañkilesadhammo samāno sañkilesadhamme ādīnavam̄ viditvā asaṅkiliṭṭham̄ anuttaram̄ yogakkhemam̄ nibbānañ pariyesamāno asaṅkiliṭṭham̄ anuttaram̄ yogakkhemam̄ nibbānañ ajjhagamam̄. Ņāñāñ - ca pana me dassanam̄ udapādi: Akuppā me vimutti, ayam - antimā jāti. na - tthi dāni punabbhavo ti.

Tassa mayhañ bhikkhave etad - ahosi: Adhigato kho me ayañ dhammo gambhīro duddaso duranubodho santo panīto atakkāvacaro nipiñço pañditavedanīyo. Ālayarāmā kho panāyam̄ pajā ālayaratā ālayasammuditā. Ālayarāmāya kho pana pajāya ālayaratāya ālayasammuditāya duddasam̄ idam̄ ṭhānam̄ yadidam̄ idappaccayatā paṭiccasamuppādo, idam̄ - pi kho ṭhānam̄ duddasam̄ yadidam̄ sabbasaṅkhārasamatho sabbūpadhipaṭinissaggo tañhakkhayo virāgo nirodho nibbānañ.

Ahañ - c' eva kho pana dhammām deseyyam pare ca me na
ājāneyyum, so mam' assa kilamatho, sā mam' assa vihesā ti.
Api - ssu mam bhikkhave imā anacchariyā gāthā paṭibhaṁsu
pubbe assutapubbā:

Kicchena me adhigatam, halan - dāni pakāsitum,
rāgadosaparetehi nāyam dhammo susambudho.

Patisotagāmim nipunām gambhīram duddasām anum
rāgarattā na dakkhinta tamokkhandhena āvatā ti.

Itiha me bhikkhave paṭisañcikkhato apposukkatāya cittām namati, no dhammadesanāya. Atha kho bhikkhave Brahmuno Sahampatiissa mama cetasā cetoparivitakkam-āññāya etad - ahosi: Nassati vata bho loko, vinassati vata bho loko, yatra hi nāma Tathāgatassa arahato sammāsam-buddhassa apposukkatāya cittām namati. no dhammadesanā-yāti. Atha kho bhikkhave Brahmā Sahampati seyyathā pi nāma balavā puriso samiñjitām vā bāham pasāreyya pasāritām vā bāham samiñjeyya evam - evam Brahma-loke antarahito mama purato pātura-hosi. Atha kho bhikkhave Brahmā Sahampati ekaṁsam uttarāsaṅgam karitvā yenāham ten' añ-jalim - pañāmetvā mam etad - avoca: Desetu bhante Bhagavā dhammām, desetu Sugato dhammām, santi sattā appa-rajakkhajātikā assavanatā dhammassa parihāyanti, bhavissanti dhammassa aññatāro ti. Idam - avoca bhikkhave Brahmā Sahampati, idam vatvā athāparam etad - avoca:

Pātura-hosi Magadhesu pubbe
dhammo asuddho samalehi cintito;
apāpur' etam amatassa dvāraṁ.
suṇantu dhammām vimalenānubuddhaṁ.

Sele yathā pabbatamuddhani - tṭhito
yathā pi passe janatām samantato.
tathāpamaṁ dhammamayaṁ sumedha
pāsādam - āruyha samantacakku
sokāvatiññam janatam - apetasoko
avekkhassu jātijarābhībhūtam.

Uṭṭhehi vīra vijitasaṅgāma,
satthavāha anaṇa, vicara loke,
desassu Bhagavā dhammani,
aññatāro bhavissantiti.

Atha khvāham bhikkhave Brahmuno ca ajjhesanai vi-ditvā sattesu ca kāruṇyataṁ paṭicca Buddhadakkhunā lokam volokesim. Addasam kho aham bhikkhave Buddhadakkhunā lokam volokento satte apparajakkhe mahārajakkhe, tikkhindriye mudindriye, svākāre dvākāre, suviññāpaye duviññāpaye, app - ekacce paralokavajjabhayadassāvine viharante. Seyyathā pi nāma uppaliniyam vā paduminiyam vā puṇḍarīkiniyam vā app - ekaccāni uppalāni vā padumāni vā puṇḍarīkāni vā udake jātāni udake saṁvaddhāni udakā 'nuggetāni antonimuggaposīni, app - ekaccāni uppalāni vā padumāni vā puṇḍarīkāni vā udake jātāni udake saṁvaddhāni samodakam titthāni. app - ekaccāni uppalāni vā padumāni vā puṇḍarīkāni vā udake jātāni udake saṁvaddhāni udakā accuggamma titthanti anupalittāni udakena, evam - eva kho aham bhikkhave Buddhadakkhunā lokam volokento addasam satte apparajakkhe mahārajakkhe, tikkhindriye mudindriye, svākāre dvākāre, suviññāpaye duviññāpaye, app - ekacce paralokavajjabhayadassāvine viharante. Atha khvāham bhikkhave Brahmānam Sahampatiṁ gāthāya paccabhāsiṁ:

Apārutā tesam amatassa dvārā [Brahme]
ye sotavanto, pamuñcantu saddham;
vihimsasaññī paguṇam na bhāsim
dhammam pañitam manujesu Brahme ti.

Atha kho bhikkhave Brahmā Sahampati: katāvakāso kho 'mhi Bhagavatā dhammadesanāyāti mām abhivādetvā padakkhiṇam katvā tatth' ev' antaradhāyi.

Tassa mayham bhikkhave etad - ahosi: Kassa nu kho aham paṭhamam dhammam deseyyam, ko imam dhammam khippam - eva ājānissatiti. Tassa mayham bhikkhave etad - ahosi: Ayaṁ kho Ālāro Kālāmo pandito viyatto medhāvī, dīgharattam apparajakkhajātiko. yan - nūnāham Ālārassa

Kālāmassa paṭhamam dhammam deseyyam, so imam dhammam khippam - eva ājānissatiti. Atha kho mam bhikkhave devatā upasāṅkamitvā etad - avocum: Sattāhakālakato bhante Ālāro Kālāmo ti. Nāṇañ - ca pana me dassanam udapādi: Sattāhakālakato Ālāro Kālāmo ti. Tassa mayham bhikkhave etad - ahosi: Mahājāniyo kho Ālāro Kālāmo, sace hi so imam dhammam suneyya khippam - eva ājāneyyāti. Tassa mayham bhikkhave etad - ahosi: Kassa nu kho aham paṭhamam dhammam deseyyam, ko imam dhammam khippam - eva ājānissatiti. Tassa mayham bhikkhave etad - ahosi: Ayam kho Uddako Rāmaputto pandito viyatto medhāvī, dīgharattam apparajakkhajātiko, yan - nūnāham Uddakassa Rāmaputtassa paṭhamam dhammam deseyyam, so imam dhammam khippam - eva ājānissatiti. Atha kho mam bhikkhave devatā upasāṅkamitvā etad - avocum: Abhidosakālakato bhante Uddako Rāmaputto ti. Nāṇañ - ca pana me dassanam udapādi: Abhidosakālakato Uddako Rāmaputto ti. Tassa mayham bhikkhave etad - ahosi: Mahājāniyo kho Uddako Rāmaputto, sace hi so imam dhammam suneyya khippam - eva ājāneyyāti. Tassa mayham bhikkhave etad - ahosi: Kassa nu kho aham paṭhamam dhammam deseyyam, ko imam dhammam khippam - eva ājānissatiti. Tassa mayham bhikkhave etad - ahosi: Bahukārā kho me pañcavaggiyā bhikkhū ye mam padhānapahitattam upaṭṭhahimśu; yan - nūnāham pañcavaggiyānam bhikkhūnam paṭhamam dhammam deseyyan - ti. Tassa mayham bhikkhave etad - ahosi: Kahan - nu kho etarahi pañcavaggiyā bhikkhū viharantīti. Addasam kho aham bhikkhave dibbena cakkhunā visuddhena atikkantamānusakena pañcavaggiye bhikkhū Bārāṇasiyam viharante Isipatane migadāye. Atha khvāham bhikkhave Uruvelāyam yathābhīrantam viharitvā yena Bārāṇasī tena cārikam pakkāminī.

Addasā kho mam bhikkhave Upako ājīviko antarā ca Gayam antarā ca bodhiṁ addhānamaggapaṭippannam, disvāna mam etad - avoca: Vippasannāni kho te āvuso indriyāni, parisuddho chavivaṇṇo pariyyodāto; kam si tvam āvuso uddissa pabbajito, ko vā te satthā, kassa vā tvaṁ dhammam

rocesīti. Evam vutte aham bhikkhave Upakam ājivikam gāthāhi ajjhabhāsim:

Sabbābhībhū sabbavidū 'ham - asmi,
sabbesu dhammesu anūpalitto,
sabbamjaho taṇhakkhave vimutto,
sayam abhiññāya kam - uddiseyyam.

Na me ācariyo atthi, sadiso me na vijjati,
sadevakasmim lokasmim na - tthi me paṭipuggalo.

Aham hi arahā loke, aham satthā anuttaro,
eko 'mhi sammāsambuddho. sītibhūto 'smi nibbuto.

Dhammadakkam pavattetum gacchāmi Kāsinam puram,
andhabhūtasmin lokasmim āhañcham amatadundubhin - ti.

— Yathā kho tvam āvuso paṭijānāsi arahasi anantajino ti. —

Mādisā ve jinā honti ye pattā āsavakkhayam,
jīta me pāpākā dhammā, tasmā 'ham Upakā jino ti.

Evam vutte bhikkhave Upako ājiviko: Huveyya p' āvuso ti
vatvā sīsam okampetvā ummaggañi gahetvā pakkāmi.

Atha khvāham bhikkhave anupubbena cārikam caramāno
yena Bārāṇasī Isipatanam migadāyo yena pañcavaggiyā bhikkhū ten' upasaṅkamini. Addasāsum kho mām bhikkhave
pañcavaggiyā bhikkhū dūrato va āgacchantam. disvāna aññamaññam sañthapesum: Ayam āvuso samāno Gotamo āgacchatī, bāhuliko padhānavibbhanto āvatto bāhullāya, so n' eva abhivādetabbo na paccuṭṭhātabbo, nāssa pattacīvarañi paṭiggahetabbam, api ca kho āsanam ṭhapetabbam, sace ākaṅkhissati nisidissatiti. Yathā yathā kho aham bhikkhave
upasaṅkamāmi tathā tathā pañcavaggiyā bhikkhū nāsakkhimsu sakāya katikāya sañthātum; app - ekacce mām paccuggantvā pattacīvarañi paṭiggahesum, app - ekacce āsanam paññāpesum, app - ekacce pādodakam upaṭṭhāpesum, api ca kho mām nāmena ca āvusovādena ca samudācaranti. Evam vutte aham bhikkhave pañcavaggiye bhikkhū etad-
avocam: Mā bhikkhave Tathāgatam nāmena ca āvusovādena ca samudācariththa. Araham bhikkhave Tathāgato sammā-

sambuddho. Odahatha bhikkhave sotam, amatam - adhigatañ, aham - anusāsāmi, aham dhammadā desemi, yathānusitthām tathā paṭipajjamānā nacirass' eva yass' atthāya kulaputtā samma - d - eva agārasmā anagāriyam pabbajanti tad - anuttaram brahmacariyapariyosānam diṭṭhe va dhamme sayam abhiññā sacchikatvā upasampajja viharissathāti. Evam vutte bhikkhave pañcavaggiyā bhikkhū mām etad - avocum: Tāya pi kho tvam āvuso Gotama iriyāya tāya paṭipadāya tāya dukkarakārikāya nājjhagamā uttarim manussadhammā alamariyañāñadassanavisesam. kim - pana tvam etarahi bāhuliko padhānavibbhanto āvatto bāhullāya adhigamissasi uttarim manussadhammā alamariyañāñadassanavisesan - ti. Evam vutte aham bhikkhave pañcavaggiye bhikkhū etad - avocam: Na bhikkhave Tathāgato bāhuliko na padhānavibbhanto na āvatto bāhullāya. Arahañ bhikkhave Tathāgato sammāsambuddho. Odahatha bhikkhave sotam, amatam - adhigatañ, aham - anusāsāmi, aham dhammadā desemi, yathānusitthām tathā paṭipajjamānā nacirass' eva yass' atthāya kulaputtā samma - d - eva agārasmā anagāriyam pabbajanti tad - anuttaram brahmacariyapariyosānam diṭṭhe va dhamme sayam abhiññā sacchikatvā upasampajja viharissathāti. Dutiyam - pi kho bhikkhave pañcavaggiyā bhikkhū mām etad - avocum: Tāya pi kho tvam āvuso Gotama iriyāya ... alamariyañāñadassanavisesan - ti. Dutiyam - pi kho aham bhikkhave pañcavaggiye bhikkhū etad - avocam: Na bhikkhave Tathāgato bāhuliko ... upasampajja viharissathāti. Tatiyam - pi kho bhikkhave pañcavaggiyā bhikkhū mām etad - avocum: Tāya pi kho tvam āvuso Gotama iriyāya ... alamariyañāñadassanavisesan - ti. Evam vutte aham bhikkhave pañcavaggiye bhikkhū etad - avocam: Abhijānātha me no tumhe bhikkhave ito pubbe evarūpanī tvabbhācitam - etan - ti. — No h' etam - bhante. — Arahañ bhikkhave Tathāgato sammāsambuddho. Odahatha bhikkhave sotam, amatam - adhigatañ, aham - anusāsāmi. aham dhammadā desemi, yathānusitthām tathā paṭipajjamānā nacirass' eva yass' atthāya kulaputtā samma - d - eva agārasmā anagāriyam pabbajanti tad - anuttaram brahmacariyapariyosānam diṭṭhe va dhamme sayam abhiññā sacchi-

katvā upasampajja viharissathāti. Asakkhim kho aham bhikkhave pañcavaggiye bhikkhū saññāpetum. Dve pi sudam bhikkhave bhikkhū ovadāmi, tayo bhikkhū piṇḍāya caranti, yaṁ tayo bhikkhū piṇḍāya caritvā āharanti tena chabbaggo yāpema. Tayo pi sudam bhikkhave bhikkhū ovadāmi, dve bhikkhū piṇḍāya caranti, yaṁ dve bhikkhū piṇḍāya caritvā āharanti tena chabbaggo yāpema. Atha kho bhikkhave pañcavaggiyā bhikkhū mayā evam ovadiyamānā evam anusāsiyamānā attanā jātidhammā samānā jātidhamme ādīnavam viditvā ajātam anuttaram yogakkhemam nibbānam pariyesamānā ajātaṁ anuttaram yogakkhemam nibbānam ajjhagamam̄su, attanā jarādhammā samānā .. ajaram .., attanā byādhidhammā samānā .. abyādhim .., attanā maraṇadhammā samānā .. amataṁ .. attanā sokadhammā samānā .. askam .. attanā saṅkilesadhammā samānā saṅkilesadhamme ādīnavam viditvā asaṅkiliṭṭham anuttaram yogakkhemam nibbānam pariyesamānā asaṅkiliṭṭham anuttaram yogakkhemam nibbānam ajjhagamam̄su. Nānañ - ca pana nesam dassanam udapādi: Akuppā no vimutti, ayam - antimā jāti. na - tthi dāni punabbhavo ti.

Pañc' ime bhikkhave kāmaguṇā, katame pañca: cakkhuviññeyyā rūpā itṭhā kantā manāpā piyarūpā kāmūpasamhitā rajaṇiyā, sotaviññeyyā saddā — pe — ghānaviññeyyā gandhā — jivhāviññeyyā rasā — kāyaviññeyyā phoṭṭhabbā itṭhā kantā manāpā piyarūpā kāmūpasamhitā rajaṇiyā. Ime kho bhikkhave pañca kāmaguṇā. Ye hi keci bhikkhave samaṇā vā brāhmaṇā vā ime pañca kāmaguṇe gathitā mucchitā ajjhopannā anādīnavadassāvino anissaraṇapaññā paribhuñjanti te evam - assu veditabbā: anayam - āpannā byasanam - āpannā yathākāmakaraṇiyā pāpimato. Seyyathā pi bhikkhave āraññako mago baddho pāsarāsim adhisayeyya. so evam - assa veditabbo: anayam - āpanno byasanam - āpanno yathākāmakaraṇiyō luddassa, āgacchante ca ludde na yenakāmaṁ pak-kamissatiti; evam - eva kho bhikkhave ye hi keci samaṇā vā brāhmaṇā vā ... yathākāmakaraṇiyā pāpimato. Ye ca kho keci bhikkhave samaṇā vā brāhmaṇā vā ime pañca kāmaguṇe agathitā amucchitā anajjhopannā ādīnavadassāvino nis-

saraṇapaññā pāribhuñjanti te evam - assu veditabbā: na anayam - āpannā na byasanam - āpannā na yathākāmakarañiyā pāpimato. Seyyathā pi bhikkhave āraññako mago abaddho pāsarāsim adhisayeyya. so evam - assa veditabbo: na anayam - āpanno na byasanam - āpanno na yathākāmakarañyo lud-dassa, āgacchante ca pana ludde yenakāmām pakkamissatīti; evam - eva kho bhikkhave ye hi keci samañā vā brāhmañā vā... na yathākāmakarañiyā pāpimato.

Seyyathā pi bhikkhave āraññako mago araññe pavane caramāno vissattho gacchati vissattho tiṭṭhati vissattho nisidati vissattho seyyam kappeti. tam kissa hetu: anāpāthagato bhikkhave luddassa; evam - eva kho bhikkhave bhikkhu vivic' eva kāmehi vivicca akusalehi dhammehi savitakkam savicāram vivekajam pītisukham pañhamām jhānam upasampajja viharati. Ayam vuccati bhikkhave bhikkhu: andhamakāsi Māram, apadaṁ vadhitvā Māracakkhum adassanām gato pāpimato. Puna ca param bhikkhave bhikkhu vitakkavicārānam vūpasamā ajjhattam sampasādanam cetaso ekodi-bhāvam avitakkam avicāram samādhijam pītisukham dutiyam jhānam upasampajja viharati. Ayam vuccati ... pāpimato. Puna ca param bhikkhave bhikkhu pītiyā ca virāgā upekhako ca viharati sato ca sampajāno, sukhañ - ca kāyena pañsam-vedeti yan - tam ariyā ācikkhanti: upekhako satimā sukhavihāri ti tatiyam jhānam upasampajja viharati. Ayam vuccati ... pāpimato. Puna ca param bhikkhave bhikkhu sukhassa ca pahānā dukkhassa ca pahānā pubbe va somanassadomanassānam atthagamā adukkham asukham upekhāsatipārisuddhim catuttham jhānam upasampajja viharati. Ayam vuccati ... pāpimato. Puna ca param bhikkhave bhikkhu sabbaso rūpasaññānam samatikkamā pañighasaññānam atthagamā nānattasaññānam amanasikārā ananto ākāso ti ākāsānañcāyatanañ upasampajja viharati. Ayañ vuccati ... pāpimato. Puna ca param bhikkhave bhikkhu sabbaso ākāsānañcāyatanañ samatikkamma anantañ viññāñan - ti viññāñāñcāyatanañ upasampajja viharati — pe — sabbaso viññāñāñcāyatanañ samatikkamma na - tthi kiñciti ākiñcaññāyatanañ upasampajja viharati — sabbaso ākiñcaññāyatanañ

samatikkamma nevasaññānāsaññāyatanam upasampajja viharati — sabbaso nevasaññānāsaññāyatanam samatikkamma saññāvedayitanirodham upasampajja viharati. paññāya c' assa disvā āsavā parikkhīnā honti. Ayam vuccati bhikkhave bbikkhu: andham - akāsi Māraṁ, apadaṁ vadhitvā Mārakkhum adassanam gato pāpimato, tiṇo loke visattikam. So vissattho gacchati vissattho titthati vissattho nisidati vissattho seyyam kappeti. tam kissa hetu: anāpāthagato bhikkhave pāpimato ti.

Idam - avoca Bhagavā. Attamanā te bhikkhū Bhagavato bhāsitam abhinandun - ti.

ARIYAPARIYESANASUTTAM CHATTHAM.

27.

Ebam - me sutam. Ekam samayaṁ Bhagavā Sāvatthiyāṁ viharati Jetavane Anāthapiṇḍikassa ārāme. Tena kho pana samayena Jāṇussoṇi brāhmaṇo sabbasetena valabhirathena Sāvatthiyā niyyāti divā divassa. Addasā kho Jāṇussoṇi brāhmaṇo Pilotikam paribbājakam dūrato va āgacchantam, disvāna Pilotikam paribbājakam etad - avoca: Handa kuto nu bhavam Vacchāyano āgacchati divā divassāti. — Ito hi kho ahaṁ bho āgacchāmi samanassa Gotamassa santikā ti. — Tam kim - maññati bhavam Vacchāyano: samanassa Gotamassa paññāveyyattiyam, paññito maññati. — Ko cāhaṁ bho ko ca samanassa Gotamassa paññāveyyattiyam jānissāmi; so pi nūn' assa tādiso va yo samanassa Gotamassa paññāveyyattiyam jāneyyāti. — Uḷārāya khalu bhavam Vacchāyano samanam Gotamam pasāṁsāya pasāṁsatiti. — Ko cāhaṁ bho ko ca samanam Gotamam pasāṁsissāmi. pasatthapasattho va so bhavam Gotamo, sethō devamanussānan - ti. — Kampana bhavam Vacchāyano athavasam sampassamāno samanē Gotame evam abhippasanno ti. — Seyyathā pi bho kusalo nāgavaniko nāgavanam paviseyya. so passeyya nāgavane ma-

hantam̄ hatthipadam̄ dighato ea āyatam̄ tiriyañ-ca vitthatam̄, so niṭṭham̄ gaccheyya: mahā vata bho nāgo ti; evam̄ - eva kho ahañ bho yato addasam̄ samañe Gotame cattāri padāni athāham̄ niṭṭham̄ - agamam̄: sammāsambuddho Bhagavā, svākkhāto Bhagavatā dhammo, supaṭipanno saṅgho ti; kata-māni cattāri:

Idhāham̄ bho passāmi ekacce khattiyanpañdite nipiṇe kataparappavāde vālavedhirūpe, vobhindantā maññe caranti paññāgatena diṭṭhigatāni; te suṇanti: samaño khalu bho Gotamo amukam̄ nāma gāmam̄ vā nigamam̄ vā osarissatiti. Te pañham̄ abhisāñkharonti: imam̄ mayam̄ pañham̄ samañam̄ Gotamam̄ upasañkamitvā pucchissāma; evañ - ce no puṭṭho evam̄ byākarissati evam̄ - assa mayam̄ vādām̄ āropessāma, evañ - ce pi no puṭṭho evam̄ byākarissati evam̄ pi 'ssa mayam̄ vādām̄ āropessāmāti. Te suṇanti: samaño khalu bho Gotamo amukam̄ nāma gāmam̄ vā nigamam̄ vā osaṭo ti; te yena samaño Gotamo ten' upasañkamanti. Te samaño Gotamo dhammiyā kathāya sandasseti samādapeti samuttejeti sampahamseti; te samañena Gotamena dhammiyā kathāya sandassitā samādapitā samuttejītā sampahamisitā na c' eva samañam̄ Gotamam̄ pañham̄ puchchanti, kut' assa vādām̄ āropessanti, aññadatthu samañass' eva Gotamassa sāvakā sampajjanti. Yadā 'ham bho samañe Gotame imam̄ paṭhamam̄ padam̄ addasam̄ athāham̄ niṭṭham̄ - agamam̄: sammāsambuddho Bhagavā, svākkhāto Bhagavatā dhammo, supaṭipanno saṅgho ti.

Puna ca parāham̄ bho passāmi idh' ekacce brāhmaṇapañdite nipiṇe kataparappavāde vālavedhirūpe, vobhindantā maññe caranti paññāgatena diṭṭhigatāni; te suṇanti ... samañass' eva Gotamassa sāvakā sampajjanti. Yadā 'ham bho samañe Gotame imam̄ dutiyam̄ padam̄ addasam̄ athāham̄ niṭṭham̄ - agamam̄: sammāsambuddho Bhagavā, svākkhāto Bhagavatā dhammo, supaṭipanno saṅgho ti.

Puna ca parāham̄ bho passāmi idh' ekacce gahapatipañdite — pe — samañapanañdite nipiṇe kataparappavāde vālavedhirūpe, vobhindantā maññe caranti paññāgatena diṭṭhigatāni; te suṇanti: samaño khalu bho Gotamo amukam̄

nāma gāmām vā nigamām vā osarissatiti. Te pañham abhisankharonti: imam̄ mayam̄ pañham̄ samanām Gotamam̄ upasañkamitvā pucchissāma; evañ - ce no puṭho evam̄ byākarissati evam̄ - assa mayam̄ vādañ āropessāma, evañ - ce pi no puṭho evam̄ byākarissati evam̄ - pi 'ssa mayam̄ vādañ āropessāmāti. Te sunanti: samaño khalu bho Gotamo amukam̄ nāma gāmām vā nigamām vā osaṭo ti; te yena samaño Gotamo ten' upasañkamanti. Te samaño Gotamo dhammiyā kathāya sandasseti samādapeti samuttejeti sampahāmseti, te samanēna Gotamena dhammiyā kathāya sandassitā samādapitā samuttejītā sampahāmītā na c' eva samanām Gotamam̄ pañham̄ puchchanti, kut' assa vādañ āropessanti. aññadatthu samanāñ - ñeva Gotamam̄ okāsam̄ yācanti agārasmā anagāriyam̄ pabbajjāya. te samaño Gotamo pabbājeti. Te tathā pabbājītā samānā eke vūpakaṭṭhā appamattā atāpino pahitattā viharantā nacirass' eva yass' atthāya kulaputtā samma-d-eva agārasmā anagāriyam̄ pabbajanti tad - anuttaram brahma-cariyapariyosānam̄ ditthe va dhamme sayam̄ abhiññā sacchikatvā upasampajja viharanti. Te evam̄ - āhaṁsu: Manam̄ vata bho anassāma, manam̄ vata bho panassāma, mayam̄ hi pubbe assamañā va samānā samap̄ amhāti patijānimha, abrahmañā va samānā brāhmañ amhāti patijānimha. anarahanto va samānā arahant' amhāti patijānimha; idāni kho 'mha samanā, idāni kho 'mha brāhmañā. idāni kho 'mha arahanto ti. Yadā 'ham̄ bho samanē Gotame imam̄ catuttham̄ padam̄ addasam̄ athāham̄ niṭham̄ - agamam̄: sammā-sambuddho Bhagavā, svākkhāto Bhagavatā dhammo, supaṭippanno saṅgho ti. Yato kho aham̄ bho samanē Gotame imāni cattāri padāni addasam̄ athāham̄ niṭham̄ - agamam̄: sammāsambuddho Bhagavā, svākkhāto Bhagavatā dhammo, supaṭippanno saṅgho ti.

Evañ vutte Jāṇussoṇi brāhmaño sabbasetā vaṭabhīrathā orohitvā ekam̄sam̄ uttarāsaṅgam̄ karitvā yena Bhagavā ten' añjalim̄ - paññāmetvā tikkhattum̄ udānam̄ udānesi: Namo tassa Bhagavato arahato sammāsambuddhassa, namo tassa Bhagavato arahato sammāsambuddhassa, namo tassa Bhagavato arahato sammāsambuddhassa; app - eva nāma mayam̄ kadāci

karahaci tena bhotā Gotamena saddhiṁ samāgaccheyyāma, app - eva nāma siyā kocid - eva kathāsallāpo ti. Atha kho Jāṇussoṇi brāhmaṇo yena Bhagavā ten' upasaṅkami. upasaṅkamitvā Bhagavatā saddhiṁ sammodi, sammodeniyam katham sārāṇiyam vītisāretvā ekamantam nisidi. Ekamantam nisinno kho Jāṇussoṇi brāhmaṇo yāvatako ahosi Pilotikāya paribbājakena saddhiṁ kathāsallāpo tam sabbam Bhagavato ārocesi. Evaṁ vutte Bhagavā Jāṇussoṇim brāhmaṇam etad-avoca: Na kho brāhmaṇa ettāvatā hatthipadopamo vitthārena paripūro hoti. Api ca brāhmaṇa yathā hatthipadopamo vitthārena paripūro hoti tam sunāhi. sādhukam manasikarohi. bhāsissāmīti. Evaṁ bho ti kho Jāṇussoṇi brāhmaṇo Bhagavato paccassosi. Bhagavā etad - avoca:

Seyyathā pi brāhmaṇa nāgavaniko nāgavanaṁ paviseyya, so passeyya nāgavane mahantam hatthipadam dīghato ca āyatam tiriyañ - ca vitthatam; yo hoti kusalo nāgavaniko n' eva tāva nittham gacchati: mahā vata bho nāgo ti, tam kissa hetu: Santi hi brāhmaṇa nāgavane vāmanikā nāma hatthiniyo mahāpadā, tāsam - p' etam padam assāti. So tam - anugacchati. tam - anugacchanto passati nāgavane mahantam hatthipadam dīghato ca āyatam tiriyañ - ca vitthatam uccā ca nisevitam; yo hoti kusalo nāgavaniko n' eva tāva nittham gacchati: mahā vata bho nāgo ti, 'tam kissa hetu: Santi hi brāhmaṇa nāgavane uccākālārikā nāma hatthiniyo mahāpadā. tāsam - p' etam padam assāti. So tam - anugacchati. tam - anugacchanto passati nāgavane mahantam hatthipadam dīghato ca āyatam tiriyañ - ca vitthatam uccā ca nisevitam uccā ca dantehi ārañjitāni; yo hoti kusalo nāgavaniko n' eva tāva nittham gacchati: mahā vata bho nāgo ti, tam kissa hetu: Santi hi brāhmaṇa nāgavane uccākañerukā nāma hatthiniyo mahāpadā. tāsam - p' etam padam assāti. So tam - anugacchati. tam - anugacchanto passati nāgavane mahantam hatthipadam dīghato ca āyatam tiriyañ - ca vitthatam uccā ca nisevitam uccā ca dantehi ārañjitāni uccā ca sākhābhāñgam. tañ - ca nāgam passati rukkhamūlagatam vā abbhokāsa-gatam vā. gacchantañ vā thitam vā nisinnam vā nipannam vā; so nittham gacchati: ayam va so mahānāgo ti. Evaṁ - eva

kho brāhmaṇa idha Tathāgato loke uppajjati arahaṁ sammā-sambuddho vijjācaraṇasampanno sugato lokavidū anuttaro purisadammasārathi satthā devamanussānaṁ buddho bhagavā. So imām lokām sadevakām samārakām sabrahmakām sassamaṇabrahmaṇīm pajām sadevamanussām sayam abhiññā sacchikatvā pavedeti. So dhammām deseti ādikalyāṇām majjhē-kalyāṇām pariyoṣānakalyāṇām sātthām sabyañjanām, kevala-paripūṇām parisuddham brahmacariyām pakāseti. Tam dhammām suṇāti gahapati vā gahapatiputto vā aññatarasmim vā kule paccājāto. So tam dhammām sutvā Tathāgate saddhami paṭilabhati. So tena saddhāpaṭilābhena samannāgato iti paṭisañcikkhati: Sambādho gharāvāso rajāpatho. abbhokāso pabbajā. na - y - idam sukaram agāram ajjhāvasatā ekantaparipūṇām ekantaparisuddham sañkhalikhitām brahmacariyām caritum. yan - nūnāhaṁ kesamassum ohāretvā kāsāyāni vatthāni acchādetvā agārasmā anagāriyām pabbajeyyanti. So aparena samayena appam vā bhogakkhandham pahāya mahantam vā bhogakkhandham pahāya. appam vā nātiparivaṭṭam pahāya mahantam vā nātiparivaṭṭam pahāya kesamassum ohāretvā kāsāyāni vatthāni acchādetvā agārasmā anagāriyām pabbajati.

So evam pabbajito samāno bhikkhūnam sikkhāsūjivsamāpanno pāṇātipātam pahāya pāṇātipātā paṭivirato hoti, nihitadaṇḍo nihitasattho lajji dayāpanno sabbapāṇabhūtahitānukampī viharati. Adinnādānam pahāya adinnādānā paṭivirato hoti. dinnādāyī dinnapāṭikañkhī athenena sucibhūtena attanā viharati. Abrahmacariyām pahāya brahmācārī hoti ārācārī, virato methunā gāmadhammā. Musāvādaṁ pahāya musāvādā paṭivirato hoti. saccavādī saccasandho theto paccayiko avisamivādako lokassa. Pisunām vācaṁ pahāya pisuṇāya vācāya paṭivirato hoti, ito sutvā na amutra akkhātā imesam bhedāya amutra vā sutvā na imesam akkhātā amūsam bhedāya, iti bhinnānam vā sandhātā sahitānam vā anuppadātā, samaggārāmo samaggarato samagganandī samaggakaraṇīm vācaṁ bhāsitā hoti. Pharusaṁ vācaṁ pahāya pharusāya vācāya paṭivirato hoti. yā sā vācā nelā kāṇna-sukhā pemanīyā hadayaingamā porī bahujanakantā bahujana-

manāpā tathārūpiṁ vācam bhāsitā hoti. Samphappalāpam pahāya samphappalāpā paṭivirato hoti, kālavādī bhūtavādī atthavādī dhammavādī vinayavādī, nidhānavatim vācam bhāsitā kālena sāpadesam pariyantavatim atthasamūhitam. So bijagāmabhūtagāmasamārbhā paṭivirato hoti. Ekabhattiko hoti rattūparato, virato vikālabhojanā. Nacca-gīta-vādita-visūkādassanā paṭivirato hoti. Mālā-gandha-vilepanadhāraṇa-maṇḍana-vibhūsanatthānā paṭivirato hoti. Uccāsayana-mahāsayanā paṭivirato hoti. Jātarūparajata paṭiggahaṇā paṭivirato hoti. Āmakadhaññapaṭiggahaṇā paṭivirato hoti. Āmakamānsapaṭiggahaṇā paṭivirato hoti. Itthikumārikapaṭiggahaṇā paṭivirato hoti. Dāsidāsapaṭiggahaṇā paṭivirato hoti. Ajeṭakapaṭiggahaṇā paṭivirato hoti. Kukkuṭasūkarapaṭiggahaṇā paṭivirato hoti. Hathhi-gavāssā-vaṭavāpaṭiggahaṇā paṭivirato hoti. Khettavatthupatiṭiggahaṇā pativirato hoti. Düteyyapahiṇagamanānuyogā pativirato hoti. Kayavikkayā paṭivirato hoti. Tulākūṭa-kāmsakūṭa-mānakūṭā paṭivirato hoti. Ukkotana-vañcana-nikati-sāciyogā paṭivirato hoti. Chedana-vadhabandhana-viparāmosa-ālopa-sahasākārā paṭivirato hoti. So santuṭho hoti kāyaparihārikena cīvarena kucchiparihārikena piṇḍapātena, yena yen' eva pakkamati samādāy' eva pakkamati. Seyyathā pi nāma pakkhī sakuno yena yen' eva ḍeti sapattabhāro va ḍeti, evam evam bhikkhu santuṭho hoti kāyaparihārikena cīvarena kucchiparihārikena piṇḍapātena, yena yen' eva pakkamati samādāy' eva pakkamati. So iminā ariyena sīlakkhandhena samannāgato ajjhattam anavajjasukham paṭisamvedeti. So cakkhunā rūpam disvā na nimittaggāhī hoti nānubyañjanaggāhī; yatvādhikaraṇam enam cakkhundriyam asamvutam viharantam abhijjhādomanassā pāpakā akusalā dhammā anvāssaveyyum tassa samvarāya paṭipajjati, rakkhati cakkhundriyam. cakkhundriye samivaram āpajjati. Sotena saddam sutvā — pe — ghānena gandham ghāyitvā — jivhāya rasam sāyitvā — kāyena phoṭṭhabbam phusitvā — manasā dhammam viññāya na nimittaggāhī hoti nānubyañjanaggāhī; yatvādhikaraṇam enam manindriyam asamvutam viharantam abhijjhādomanassā pāpakā akusalā dhammā anvāssaveyyum. tassa samvarāya paṭipajjati. rak-

khati manindriyam. manindriye samvaraṁ āpajjati. So iminā ariyena indriyasamvarena samannāgato ajjhattam abyāseka-sukham paṭisamvedeti. So abhikkante paṭikkante sampajānakārī hoti, ālokite vilokite sampajānakārī hoti, samiñjite pa-sarite sampajānakārī hoti, saṅghātipattacivaramdhāraṇe sampajānakārī hoti, asite pīte khāyite sāyite sampajānakārī hoti. uccārapassāvakamme sampajānakārī hoti. gate ṭhite nisinne sutte jāgarite bhāsite tuṇhibhāve sampajānakārī hoti.

So iminā ca ariyena sīlakkhandhena samannāgato iminā ca ariyena indriyasamvarena samannāgato iminā ca ariyena satiṣampajaññena samannāgato vivittam senāsanam bhajati. araññam rukkhamūlam pabbataṁ kandaram giriguham su-sānam vanapattham abbhokāsam palālapuñjam. So pacchā-bhattam piñḍapātapaṭikkanto niśidati pallaikam ābhujitvā, ujuṁ kāyam pañidhāya, parimukham satim upaṭṭhapetvā. So abhijjhām loke pahāya vigatābhijjhena cetasā viharati. abhijjhāya cittam parisodheti; byāpādapadosai pahāya abyā-pannacitto viharati. sabbapāñabhūtahitānukampī byāpādapadosā cittam parisodheti; thīnamiddham pahāya vigatathīnamiddho viharati, ālokasaññī sato sampajāno thīnamiddhā cittam parisodheti; uddhaccakukkuccam pahāya anuddhato viharati. ajjhattam vūpasantacitto uddhaccakukkuccā cittam parisodheti; vicikiccham pahāya tippavaviciccho viharati, akatham-kathī kusalesu dhammesu vicikicchāya cittam parisodheti.

So ime pañca nīvaraṇe pahāya cetaso upakkilese paññāya dubbalikaraṇe vivicc' eva kāmehi vivicca akusalehi dhammehi savitakkam savicāram vivekajam pītisukham paṭhamam jhā-nam upasampajja viharati. Idam - pi vuccati brāhmaṇa Tathāgatapadam iti pi, Tathāgatanisevitam iti pi. Tathāgatārañjitam iti pi. Na tv - eva tāva ariyasāvako niṭham gacchatī: sammāsambuddho Bhagavā. svākkhāto Bhagavatā dhammo, supaṭipanno saṅgho ti. Puna ca param brāhmaṇa bhikkhu vitakkavīcārānam vūpasamā ajjhattam sampasādanam cetaso ekodibhāvam avitakkam avicāram samādhijam pīti-sukham dutiyam jhānam upasampajja viharati. Idam - pi vuccati brāhmaṇa Tathāgatapadam iti pi, Tathāgatanisevitam iti pi, Tathāgatārañjitam iti pi. Na tv - eva tāva ariya-

sāvako niṭṭham gacchati: sammāsambuddho Bhagavā, svākkhāto Bhagavatā dhammo, supaṭipanno saṅgho ti. Puna ca param brāhmaṇa bhikkhu pītiyā ca virāgā upekhako ca viharati sato ca sampajāno, sukhañ ca kāyena patisainvedeti yan - tam ariyā ācikkhanti: upekhako satimā sukhavihāri ti tatiyam jhānam upasampajja viharati. Idam - pi vuccati brāhmaṇa Tathāgatapadam iti pi. Tathāgatanisevitam iti pi, Tathāgatārañjitatam iti pi. Na tv - eva tāva ariyasāvako niṭṭham gacchati: sammāsambuddho Bhagavā, svākkhāto Bhagavatā dhammo, supaṭipanno saṅgho ti. Puna ca param brāhmaṇa bhikkhu sukhassa ca pahānā dukkhassa ca pahānā pubbe va somanassadomanassānam atthagamā adukkham asukkham upekhāsatipārisuddhim catuttham jhānam upasampajja viharati. Idam - pi vuccati brāhmaṇa Tathāgatapadam iti pi. Tathāgatanisevitam iti pi, Tathāgatārañjitatam iti pi. Na tv - eva tāva ariyasāvako niṭṭham gacchati: sammāsambuddho Bhagavā, svākkhāto Bhagavatā dhammo, supaṭipanno saṅgho ti.

So evam samāhite citte parisuddhe pariyodāte anaīgaṇe vigatūpakkilese mudubhūte kammaniye thite ānejjappatte pubbenivāsānussatiññāya cittam abhininnāmeti. So anekavihitam pubbenivāsam anussarati. seyyathidam ekam - pi jātim dve pi jātiyo tisso pi jātiyo catasso pi jātiyo pañca pi jātiyo dasa pi jātiyo visatim - pi jātiyo tiṁsam - pi jātiyo cattāri - sam - pi jātiyo paññāsam - pi jātiyo jātisatam - pi jāti - sahassam - pi jātisatasahassam - pi aneke pi saṁvatṭakappe aneke pi vivaṭṭakappe aneke pi saṁvatṭavivatṭakappe; amutr' āsim evamānāmo evamigotto evamīvanño evamāhāro evam sukhadukkhabaṭisaṁvedi evamāyupariyanto, so tato cuto amutra uppādim, tatra p' āsim evamānāmo evamigotto evamīvanño evamāhāro evam sukhadukkhabaṭisaṁvedi evamāyupariyanto. so tato cuto idhūpapanno ti. Iti sākāram sauddesam anekavihitam pubbenivāsam anussarati. Idam - pi vuccati brāhmaṇa Tathāgatapadam iti pi. Tathāgatanisevitam iti pi. Tathāgatārañjitatam iti pi. Na tv - eva tāva ariyasāvako niṭṭham gacchati: sammāsambuddho Bhagavā, svākkhāto Bhagavatā dhammo, supaṭipanno saṅgho ti.

So evam samāhite citte parisuddhe pariyodāte anaṅgaṇe vigatūpakkilese mudubhūte kammaniye ṭhite ānejjappatte sattānam cutūpapātaññāya cittam abhininnāmeti. So dibbenā cakkhunā visuddhena atikkantamānusakena satte passati cavamāne upapajjamāne, hīne pañite suvanṇe dubbanne sugate duggate yathākammūpage satte pajānāti: ime vata bhonto sattā kāyaduccaritena samannāgatā vaciduccaritena samannāgatā manoduccaritena samannāgatā ariyānam upavādakā micchādiṭṭhikā micchādiṭṭhikammasamādānā, te kāyassa bhedā param - marañā apāyam duggatim vinipātam nirayam upapannā; ime vā pana bhonto sattā kāyasucaritena samannāgatā vacisucaritena samannāgatā manosucaritena samannāgatā ariyānam anupavādakā sammādiṭṭhikā sammādiṭṭhikammasamādānā, te kāyassa bhedā param - marañā sugatim saggam lokam upapannā ti. Iti dibbenā cakkhunā visuddhena atikkantamānusakena satte passati cavamāne upapajjamāne. hīne pañite suvanṇe dubbanne sugate duggate yathākammūpage satte pajānāti. Idam - pi vuccati brāhmaṇa Tathāgatapadaṁ iti pi. Tathāgatanisevitam iti pi. Tathāgatārañjitam iti pi. Na tv - eva tāva ariyasāvako niṭṭham gacchati: sammāsambuddho Bhagavā, svākkhāto Bhagavatā dhammo, supatipanno saṅgho ti.

So evam samāhite citte parisuddhe pariyodāte anaṅgaṇe vigatūpakkilese mudubhūte kammaniye ṭhite ānejjappatte āsavānam khayaññāya cittam abhininnāmeti. So: idam dukkhan - ti yathābhūtam pajānāti, ayam dukkhasamudayo ti yathābhūtam pajānāti, ayam dukkhanirodho ti yathābhūtam pajānāti, ayam dukkhanirodhagāminī paṭipadā ti yathābhūtam pajānāti; ime āsavā ti yathābhūtam pajānāti, ayam āsavasamudayo ti yathābhūtam pajānāti, ayam āsavanirodho ti yathābhūtam pajānāti, ayam āsavanirodhagāminī paṭipadā ti yathābhūtam pajānāti. Idam - pi vuccati brāhmaṇa Tathāgatapadaṁ iti pi, Tathāgatanisevitam iti pi, Tathāgatārañjitam iti pi. Na tv - eva tāva ariyasāvako niṭṭham gato hoti, api ca kho niṭṭham gacchati: sammāsambuddho Bhagavā, svākkhāto Bhagavatā dhammo, supatipanno saṅgho ti. Tassa evam jānato evam passato kāmāsavā pi cittam

vimuccati. bhavāsavā pi cittam̄ vimuccati. avijjāsavā pi cittam̄ vimuccati. vimuttasmīm̄ vimuttam̄ - iti nāpam̄ hoti; khīpā jāti. vusitam̄ brahmacariyam̄. kataṁ karaṇiyam̄ nāparam̄ itthattāyāti pajānāti. Idam̄ vuccati brāhmaṇa Tathāgatapadam̄ iti pi. Tathāgatanisevitam̄ iti pi. Tathāgatārañjitaṁ iti pi. Ettāvatā kho brāhmaṇa ariyasāvako niṭṭham̄ gato hoti: sammāsambuddho Bhagavā. svākkhāto Bhagavatā dhammo. supaṭipanno saigho ti. Ettāvatā kho brāhmaṇa hatthipadopamo vitthārena paripūro hotiti.

Evam̄ vutte Jāṇussoṇi brāhmaṇo Bhagavantam̄ etad-avoca: Abhikkantaṁ bho Gotama, abhikkantaṁ bho Gotama. Seyyathā pi bho Gotama nikujjitatā vā ukkujjeyya. paṭic-channam̄ vā vivareyya. mūlhassa vā maggam̄ ācikkheyya. andhakāre vā telapajjotam̄ dhāreyya: cakkhumanto rūpāni dakkhintiti. evam̄ - evam̄ bhotā Gotamena anekapariyāyena dhammo pakāsito. Esāham̄ bhavantam̄ Gotamām̄ saranām̄ gacchāmi dhammañ - ca bhikkhusaṅghañ - ca. Upāsakanām̄ bhavām̄ Gotamo dhāretu ajjatagge pāñupetam̄ saranā-gatan - ti.

CŪLAHATTHIPADOPAMASUTTAM̄ SATTAMAM̄

28.

Evam̄ - me sutam̄. Ekaṁ samayam̄ Bhagavā Sāvathiyam̄ viharati Jetavane Anāthapiṇḍikassa ārāme. Tatra kho āyasmā Sāriputto bhikkhū āmantesi: Āvuso bhikkhavo ti. Āvuso ti kho te bhikkhū āyasmato Sāriputtassa paccassosum̄. Āyasmā Sāriputto etad - avoca:

Seyyathā pi āvuso yāni kānici jaṅgamānam̄ pāñānam̄ padajātāni sabbāni tāni hatthipade samodhānam̄ gacchanti. hatthipadam̄ tesam̄ aggam̄ - akkhāyati yadidam̄ mahantattena, evam̄ - eva kho āvuso ye keci kusalā dhammā sabbe te catusu ariyasaccesu sangaham̄ gacchanti. katamesu catusu: dukkhe

ariyasacce, dukkhasamudaye ariyasacce, dukkhanirodhe ariya-sacce, dukkhanirodhagāminiyā paṭipadāya ariyasacce.

Katamañ - c' āvuso dukkham ariyasaccam: jāti pi dukkhā, jarā pi dukkhā, marañam - pi dukkham, sokaparideva-dukkhadomanassupāyāsā pi dukkhā, yam - p' iccham na labhati tam - pi dukkham, saṅkhittena pañc' upādānakkhandhā dukkhā. Katame c' āvuso pañc' upādānakkhandhā: seyyathidam rūpupādānakkhandho vedanupādānakkhandho saññupādānakkhandho saṅkhārupādānakkhandho viññāṇupādānakkhandho. Katamo c' āvuso rūpupādānakkhandho: cattāri ca mahābhūtāni catunnañ - ca mahābhūtānam upādāya rūpam. Katame c' āvuso cattāro mahābhūtā: paṭhavīdhātu āpodhātu tejodhātu vāyodhātu.

Katamā c' āvuso paṭhavīdhātu: paṭhavīdhātu siyā ajjhatti-kā siyā bāhirā. Katamā c' āvuso ajjhatti-kā paṭhavīdhātu: yaṁ ajjhattam paccattam kakkhaṭam kharigataṁ upādiṇṇam, seyyathidam kesā lomā nakhā dantā taco māmsam nahāru atṭhī atṭhimiñjā vakkam hadayaṁ yakanam kilomakaṁ piha-kaṁ papphāsaṁ antam antaguṇam udariyam karisaṁ, yaṁ vā pan' aññam - pi kiñci ajjhattam paccattam kakkhaṭam kharigataṁ upādiṇṇam. ayam vuccat' āvuso ajjhatti-kā paṭhavīdhātu. Yā c' eva kho pana ajjhatti-kā paṭhavīdhātu vā ca bāhirā paṭhavīdhātu paṭhavīdhātur - ev' esā. Tam: n' etam mama, n' eso 'ham - asmi, na mēso attā ti evam - etam yathābhūtam sammappaññāya daṭṭhabbam. Evam - etam yathābhūtam sammappaññāya disvā paṭhavīdhātuyā nibbindati, paṭhavīdhātuyā cittam virājeti. Hoti kho so āvuso sa-mayo yaṁ bāhirā āpodhātu pakuppati, antarahitā tasmiṁ samaye bāhirā paṭhavīdhātu hoti. Tassā hi nāma āvuso bāhirāya paṭhavīdhātuyā tāva mahallikāya aniccatā paññā-yissati, khayadhammatā paññāyissati, vayadhammatā paññā-yissati, vipariññāmadhammatā paññāyissati, kiṁ pan' imassa mattatṭhakassa kāyassa tañhupādiṇṇassa ahan - ti vā māmantti vā asmīti vā, atha khvāssa no t' ev' ettha hoti. Tañ - ce āvuso bhikkhum pare akkosanti paribhāsanti rosentī vihesenti, so evam pajānāti: Uppannā kho me yaṁ sotasamphassajā dukkhā vedanā, sā ca kho paṭicca no appaṭicca, kiṁ paṭicca:

phassamā paṭicca. So: phasso anicco ti passati. vedanā anicca ti passati, saññā anicca ti passati. saṅkhārā anicca ti passati. viññānam aniccan - ti passati. Tassa dhātāramma-nam - eva cittam pakkhandati pasīdati santiṭṭhati adhimuccati. Tañ - ce āvuso bhikkhum pare anīṭṭhehi akantehi amanāpehi samudācarantī. pāṇisamphassena pi ledḍusamphassena pi daṇḍasamphassena pi satthasamphassena pi, so evam pajānāti: Tathābhūto kho ayam kāyo yathābhūtasmiṁ kāye pāṇi-samphassā pi kamanti, ledḍusamphassā pi kamanti, daṇḍa-samphassā pi kamanti, satthasamphassā pi kamanti. Vuttam kho pan' etam Bhagavatā Kakacūpamovāde: Ubhatodāṇḍakena ce pi bhikkhave kakacena corā ocarakā aṅgamaṅgāni okanteyyūm. tatra pi yo mano padoseyya na me so tena sāsanakaro ti. Āraddham kho pana me viriyam bhavissati asallinām, upatṭhitā sati asammuṭṭhā, passaddho kāyo asā-raddho, samāhitam cittam ekaggam. Kāmam dāni imasmim kāye pāṇisamphassā pi kamantu, ledḍusamphassā pi kamantu, daṇḍasamphassā pi kamantu, satthasamphassā pi kamantu, kariyati hī idam buddhānam sāsanam - ti. Tassa ce āvuso bhikkhuno evam Buddham anussarato evam dhammam anussarato evam saṅgham anussarato upekhā kusalanissitā na sanṭhāti, so tena saṃvijjati saṃvegam āpajjati: Alābhā vata me na vata me lābhā, dulladdham vata me na vata me suladdham, yassa me evam Buddham anussarato evam dhammam anussarato evam saṅgham anussarato upekhā kusala-nissitā na sanṭhāti. Seyyathā pi āvuso supisā sasuram disvā saṃvijjati saṃvegam āpajjati, evam - eva kho āvuso tassa ce bhikkhuno evam Buddham anussarato evam dhammam anussarato evam saṅgham anussarato upekhā kusala-nissitā na sanṭhāti, so tena saṃvijjati saṃvegam āpajjati: Alābhā vata me na vata me lābhā, dulladdham vata me na vata me suladdham, yassa me evam Buddham anussarato evam dhammam anussarato evam saṅgham anussarato upekhā kusalanissitā na sanṭhāti. Tassa ce āvuso bhikkhuno evam Buddham anussarato evam dhammam anussarato evam saṅgham anussarato upekhā kusalanissitā sanṭhāti, so tena

attamano hoti. Ettāvatā pi kho āvuso bhikkhuno bahu katañ hoti.

Katamā c' āvuso āpodhātu: āpodhātu siyā ajjhattikā siyā bāhirā. Katamā c' āvuso ajjhattikā āpodhātu: yañ ajjhattam paccattam āpo āpogatañ upādiññam. seyyathidam pittam semham pubbo lohitam sedo medo assu vasā kheļo singhānikā lasikā muttam, yañ vā pan' aññam - pi kiñci ajjhattam paccattam āpo āpogatañ upādiññam, ayam vuçat' āvuso ajjhattikā āpodhātu. Yā c' eva kho pana ajjhattikā āpodhātu yā ca bāhirā āpodhātu āpodhātut - ev' esā. Tañ: n' etam mama. n' eso 'ham - asmi. na mēso attā ti evam - etam yathābhūtam sammappaññāva daññhabbañ. Evam - etam yathābhūtam sammappaññāya disvā āpodhātuyā nibbindati, āpodhātuyā cittam virājeti. Hoti kho so āvuso samayo yañ bāhirā āpodhātu pakuppatti. sā gāmam - pi vahati. nigamam - pi vahati, nagaram - pi vahati. janapadam - pi vahati. janapadapadesam - pi vahati. Hoti kho so āvuso samayo yañ mahāsamudde yojanasatikāni pi udakāni ogacchanti, dvayojanasatikāni pi udakāni ogacchanti, tiyojanasatikāni pi udakāni ogacchanti, catuyojanasatikāni .pi udakāni ogacchanti. pañcayojanasatikāni pi udakāni ogacchanti. chayojanasatikāni pi udakāni ogacchanti. sattayojanasatikāni pi udakāni ogacchanti. Hoti kho so āvuso samayo yañ mahāsamudde sattatālam - pi udakām sañthāti. chatālam - pi udakām sañthāti. pañcatālam - pi udakām sañthāti. catutālam - pi udakām sañthāti. titālam - pi udakām sañthāti, dvitālam - pi udakām sañthāti, tālamattam - pi udakām sañthāti. Hoti kho so āvuso samayo yañ mahāsamudde sattaporisam - pi udakām sañthāti. chaporisam - pi udakām sañthāti. pañcaporisam - pi udakām sañthāti. catuporisam - pi udakām sañthāti, tiporisam - pi udakām sañthāti. dviporisam - pi udakām sañthāti. porisamattam - pi udakām sañthāti. Hoti kho so āvuso samayo yañ mahāsamudde addhaporisam - pi udakām sañthāti. kañimattam - pi udakām sañthāti. jañnumattam - pi udakām sañthāti. gopphamattam - pi udakām sañthāti. Hoti kho so āvuso samayo yañ mahāsamudde aṅgulipabbatemanamattam - pi udakām na hoti. Tassā hi nāma āvuso bāhirāya āpodhātuyā tāva mahallikāya

aniccatā paññāyissati — pe — upekhā kusalanissitā sañthāti. so tena attamano hoti. Ettāvatā pi kho āvuso bhikkhuno bahu kataṁ hoti.

Katamā c' āvuso tejodhātu: tejodhātu siyā ajjhattikā siyā bāhirā. Katamā c' āvuso ajjhattikā tejodhātu: yaṁ ajjhattamā paccattam tejo tejogataṁ upādīṇṇam, seyyathidam yena ca santappati yena ca jiriyati yena ca paridayhati yena ca asitapītakhāyitasāyatam sammā pariṇāmaṁ gacchati. yaṁ vā pan' aññam - pi kiñci ajjhattam paccattam tejo tejogataṁ upādīṇṇam, ayam vuccat' āvuso ajjhattikā tejodhātu. Yā c' eva kho pana ajjhattikā tejodhātu yā ca bāhirā tejodhātu tejodhātur - ev' esā. Tam: n' etam mama, n' eso 'ham - asmi, na mēso attā ti evam - etam yathābhūtam sammappaññāya daṭṭhabbam. Evam - etam yathābhūtam sammappaññāya disvā tejodhātuyā nibbindati. tejodhātuyā cittam virājeti. Hoti kho so āvuso samayo yaṁ bāhirā tejodhātu pakuppati. Sā gāmam - pi dāhati. nigamam - pi dāhati. nāgaram - pi dāhati, janapadam - pi dāhati, janapadapadesam - pi dāhati. Sā haritantam vā panthantam vā selantam vā udakantaṁ vā ramaṇiyam vā bhūmibhāgam āgamma anāhārā nibbāyati. Hoti kho so āvuso samayo yaṁ kukkuṭapattena pi nahārudaddulena pi aggim gavesanti. Tassā hi nāma āvuso bāhirāya tejodhātuyā tāva mahallikāya aniccatā paññāyissati — pe — upekhā kusalanissitā sañthāti, so tena attamano hoti. Ettāvatā pi kho āvuso bhikkhuno bahu kataṁ hoti.

Katamā c' āvuso vāyodhātu: vāyodhātu siyā ajjhattikā siyā bāhirā. Katamā c' āvuso ajjhattikā vāyodhātu: yaṁ ajjhattam paccattam vāyo vāyogataṁ upādīṇṇam, seyyathidam uddhamgamaṁ vātā, adhogamaṁ vātā, kucchisayā vātā, koṭṭhasayā vātā, aṅgamaṅgānusāriṇo vātā, assāso passāso, iti vā, yaṁ vā pan' aññam - pi kiñci ajjhattam paccattam vāyo vāyogataṁ upādīṇṇam, ayam vuccat' āvuso ajjhattikā vāyodhātu. Yā c' eva kho pana ajjhattikā vāyodhātu yā ca bāhirā vāyodhātu vāyodhātur - ev' esā. Tam: n' etam mama, n' eso 'ham - asmi, na mēso attā ti evam - etam yathābhūtam sammappaññāya daṭṭhabbam. Evam - etam yathābhūtam sammappaññāya disvā vāyodhātuyā nibbindati, vāyodhātuyā cittam virājeti.

Hoti kho so āvuso samayo yam bāhirā vāyodhātu pakuppati, sā gāmam - pi vahati, nigamam - pi vahati, nagaram - pi vahati, janapadam - pi vahati. janapadapadesam - pi vahati. Hoti kho so āvuso samayo yam gimhānam pacchime māse tālavantena pi vidhūpanena pi vātam pariyesanti, ossavane pi tiṇāni na icchanti. Tassā hi nāma āvuso bāhirāya vāyodhātuyā tāva mahallikāya aniccatā paññāyissati, khayadhammatā paññāyissati, vayadhammatā paññāyissati. vipariṇāmadhammatā paññāyissati, kiṁ pan' imassa mattatṭhakassa kāyassa taṇhupādinnassa ahan - ti vā maman - ti vā asmīti vā, atha khvāssa no t' ev' ettha hoti. Tañ - ce āvuso bhikkhūn pare akkosanti paribhāsanti rosenti vihesenti. so evam pajānāti: Uppannā kho me ayam sotasamphassajā dukkhā vedanā, sā ca kho paṭicca no appaṭicca, kiṁ paṭicca: phassam paṭicca. So: phasso anicco ti passati, vedanā aniccā ti passati, saññā aniccā ti passati, saṅkhārā aniccā ti passati. viññānam aniccan - ti passati. Tassa dhātārammanām - eva cittam pak-khandati pasidati santiṭhati adhimuccati. Tañ - ce āvuso bhikkhūn pare aniṭhehi akantehi amanāpehi samudācaranti, pāṇisamphassena pi ledḍusamphassena pi dandāsamphassena pi satthasamphassena pi, so evam pajānāti: Tathābhūto kho ayam kāyo yathābhūtasmim kāye pāṇisamphassā pi kamanti, ledḍusamphassā pi kamanti, dandāsamphassā pi kamanti, satthasamphassā pi kamanti. Vuttam kho pan' etam Bhagavatā Kakacūpamovāde: Ubhatodaṇḍakena ce pi bhikkhave corā ocarakā aṅgamaṅgāni okanteyum. tatra pi yo mano padoseyya na me so tena sāsanakaro ti. Āraddhaṁ kho pana me viriyam bhavissati asallinām, upaṭṭhitā sati asam-muṭṭhā, passaddho kāyo asāraddho, samāhitam cittam ekaggam. Kāmaṁ dāni imasmim kāye pāṇisamphassā pi kamantu, ledḍusamphassā pi kamantu, dandāsamphassā pi kamantu, satthasamphassā pi kamantu, kariyati h' idam buddhānam sāsanān - ti. Tassa ce āvuso bhikkhuno evam Buddham anussarato evam dhammām anussarato evam saṅgham anussarato upekhā kusalanissitā na saṇṭhāti, so tena sam-vijjati samvegam āpajjati: Alābhā vata me na vata me lābhā, dulladdhaṁ vata me na vata me suladdham. yassa me evam

Buddham anussarato evam dhammam anussarato evam sañgham anussarato upekhā kusalanissitā na santhātī. Seyyathā pi āvuso supisā sasuram disvā samvijjati samvegam āpajjati. evam - eva kho āvuso tassa ce bhikkhuno evam Buddham anussarato evam dhammam anussarato evam sañgham anussarato upekhā kusalanissitā na santhātī, so tena samvijjati samvegam āpajjati: Alābhā vata me na vata me lābhā, dulladdham vata me na vata me suladdham. yassa me evam Buddham anussarato evam dhammam anussarato evam sañgham anussarato upekhā kusalanissitā na santhātī. Tassa ce āvuso bhikkhuno evam Buddham anussarato evam dhammam anussarato evam sañgham anussarato upekhā kusalanissitā santhātī, so tena attamano hoti. Ettāvatā pi kho āvuso bhikkhuno bahu katanī hoti.

Seyyathā pi āvuso kaṭṭhañ - ca paṭicca valliñ - ca paṭicca tiṇañ - ca paṭicca mattikañ - ca paṭicca ākāso parivārito agāran-t' eva sañkham gacchati, evam - eva kho āvuso atṭhim ca paṭicca nahāruñ - ca paṭicca maṁsañ - ca paṭicca cammañ - ca paṭicca ākāso parivārito rūpan - t' eva sañkham gacchati. Ajjhattikañ - ce āvuso cakkhum aparibhinnam hoti bāhirā ca rūpā na āpātham āgacchanti no ca tajjo samannāhāro hoti. n' eva tāva tajjassa viññāṇabhāgassa pātubhāvo hoti. Ajjhattikañ - ce āvuso cakkhum aparibhinnam hoti bāhirā ca rūpā āpātham āgacchanti no ca tajjo samannāhāro hoti. n' eva tāva tajjassa viññāṇabhāgassa pātubhāvo hoti. Yato ca kho āvuso ajjhattikañ - c' eva cakkhum aparibhinnam hoti bāhirā ca rūpā āpātham āgacchanti tajjo ca samannāhāro hoti. evam tajjassa viññāṇabhāgassa pātubhāvo hoti. Yam tathābhūtassa rūpam tam rūpupādānakkhandhe saṅgham gacchati, yā tathābhūtassa vedanā sā vedanupādānakkhandhe saṅgham gacchati. yā tathābhūtassa saññā sā saññupādānakkhandhe saṅgham gacchati. ye tathābhūtassa sañkhārā te sañkhārupādānakkhandhe saṅgham gacchanti, yam tathābhūtassa viññāṇam tam viññānupādānakkhandhe saṅgham gacchati. So evam pajānāti: Evam kira 'mesam pañcannam upādānakkhandhānam saṅgaho sannipāto samavāyo hotiti. Vuttam kho pan' etam Bhagavatā: Yo paṭiccasamuppādaṁ

passati so dhammām passati, yo dhammām passati so paṭiccasamuppādaṁ passatīti. Paṭiccasamuppānā kho pan' ime yadidām pañc' upādānakkhandhā. Yo imesu pañcas' upādānakkhandhesu chando ālayo anunayo ajjhosānaṁ so dukkhasamudayo, yo imesu pañcas' upādānakkhandhesu chandarāgavinayo chandarāgapahānaṁ so dukkhanirodho. Ettāvatā pi kho āvuso bhikkhuno bahu katanū hoti. Ajjhattikañce āvuso sotām aparibhinnam hoti — pe — ghānam aparibhinnam hoti — jivhā aparibhinnā hoti — kāyo aparibhinno hoti — mano aparibhinno hoti bāhirā ca dhammā na āpātham āgacchanti no ca tajjo samannāhāro hoti. n' eva tāva tajjassa viññāṇabhāgassa pātubhāvo hoti. Ajjhattiko ce āvuso mano aparibhinno hoti bāhirā ca dhammā āpātham āgacchanti no ca tajjo samannāhāro hoti. n' eva tāva tajjassa viññāṇabhāgassa pātubhāvo hoti. Yato ca kho āvuso ajjhattiko c' eva mano aparibhinno hoti bāhirā ca dhammā āpātham āgacchanti tajjo ca samannāhāro hoti. evam tajjassa viññāṇabhāgassa pātubhāvo hoti. Yam tathābhūtassa rūpaṁ tam rūpuṇādānakkhandhe saṅgaham gacchati, yā tathābhūtassa vedanā sā vedanupādānakkhandhe saṅgaham gacchati, yā tathābhūtassa saññā sā saññupādānakkhandhe saṅgaham gacchati. ye tathābhūtassa sañkhārā te sañkhārupādānakkhandhe saṅgaham gacchanti. Yam tathābhūtassa viññāṇam tam viññāṇupādānakkhandhe saṅgaham gacchati. So evam pajānāti: Evam kira mesam pañcannam upādānakkhandhānam saṅgaho sannipāto samavāyo hotīti. Vuttam kho pan' etam Bhagavatā: Yo paṭiccasamuppādaṁ passati so dhammām passati, yo dhammām passati so paṭiccasamuppādaṁ passatīti. Paṭiccasamuppānā kho pan' ime yadidām pañc' upādānakkhandhā. Yo imesu pañcas' upādānakkhandhesu chando ālayo anunayo ajjhosānaṁ so dukkhasamudayo, yo imesu pañcas' upādānakkhandhesu chandarāgavinayo chandarāgapahānaṁ so dukkhanirodho. Ettāvatā pi kho āvuso bhikkhuno bahu katanū hotīti.

Idam - avoca āyasmā Sāriputto. Attamanā te bhikkhū āyasmato Sāriputtassa bhāsitaṁ abhinandun - ti.

29.

Evam - me sutam. Ekaṁ samayaṁ Bhagavā Rājagahe viharati Gijjhakūte pabbate acirapakkante Devadatte. Tatra kho Bhagavā Devadattam ārabba bhikkhū āmantesi:

Idha bhikkhave ekacco kulaputto saddhā agārasmā ana-gāriyam pabbajito hoti: otinño 'mhi jātiyā jarāmarañena sokehi paridevehi dukkhehi domanassehi upāyāsehi, dukkhotinño dukkhapareto, app - eva nāma imassa kevalassa dukkhakkhandhassa antakiriyā paññāyethāti. So evam pabbajito samāno lābhasakkārasilokam abhinibbatteti. So tena lābhasakkārasilokena attamano hoti paripuṇṇasaṅkappo. So tena lābhasakkārasilokena attān' ukkamseti paraṁ vambheti: aham-asmi lābhī silokavā, ime pan' aññe bhikkhū appaññatā appe-sakkhā ti. So tena lābhasakkārasilokena majjati pamajjati pamādaṁ āpajjati, pamatto samāno dukkham viharati. Sey-yathā pi bhikkhave puriso sāratthiko sāragavesī sārapariyesanam caramāno mahato rukkhassa tiṭṭhato sāravato atikkamm' eva sāram atikkamma phegguṁ atikkamma tacam atikkamma papaṭikam sākhāpalāsaṁ chetvā ādāya pakkameyya sāran - ti maññamāno; tam - enam cakkhumā puriso disvā evam vadeyya: Na vatāyam bhavam puriso aññāsi sāraṁ na aññāsi phegguṁ na aññāsi tacam na aññāsi papaṭikam na aññāsi sākhāpalāsaṁ, tathā h' ayam bhavam puriso sāratthiko sāragavesī sārapariyesanam caramāno mahato rukkhassa tiṭṭhato sāravato atikkamm' eva sāram atikkamma phegguṁ atikkamma tacam atikkamma papaṭikam sākhāpalāsaṁ chetvā ādāya pakkanto sāran - ti maññamāno, yañ- c' assa sārena sārakaranīyam tañ - c' assa attham nānubhavissatiti. Evam - eva kho bhikkhave idh' ekacco kulaputto saddhā agārasmā anagāriyam pabbajito hoti: otinño 'mhi jātiyā jarāmarañena sokehi paridevehi dukkhehi domanassehi upāyāsehi, dukkhotinño dukkhapareto, app - eva nāma imassa kevalassa dukkhakkhandhassa antakiriyā paññāyethāti. So evam pabbajito samāno lābhasakkārasilokam abhinibbatteti. So tena lābhasakkārasilokena attamano hoti paripuṇṇasaṅkappo. So tena lābhasakkārasilokena attān' ukkamseti paraṁ

vambheti: aham - asmi lābhī silokavā, ime pan' aññe bhikkhū appaññatā appesakkhā ti. So tena lābhasakkārasilokena majjati pamajjati pamādaṁ āpajjati, pamatto samāno dukkham viharati. Ayam vuccati bhikkhave bhikkhu sākhāpalāsaṁ aggahesi brahmacariyassa, tena ca vosānaṁ āpādi.

Idha pana bhikkhave ekacco kulaputto saddhā agārasmā anagāriyam pabbajito hoti: otīṇo 'mhi jātiyā jarāmaranena sokehi paridevehi dukkhehi domanassehi upāyāsehi, dukkhotīṇo dukkhapareto. app - eva nāma imassa kevalassa dukkhakkhandhassa antakiriyā paññāyethāti. So evam pabbajito samāno lābhasakkārasilokaṁ abhinibbatteti. So tena lābhasakkārasilokena na attamano hoti na paripuṇṇasaṅkappo, so tena lābhasakkārasilokena na attān' ukkamiseti na param vambheti, so tena lābhasakkārasilokena nā majjati na ppamajjati na - ppamādaṁ āpajjati. appamatto samāno sīlasampadāṁ ārādheti. So tāya sīlasampadāya attamano hoti paripuṇṇasaṅkappo. So tāya sīlasampadāya attān' ukkamiseti param vambheti: aham - asmi sīlavā kalyāṇadhammo, ime pan' aññe bhikkhū dussilā pāpadhammā ti. So tāya sīlasampadāya majjati pamajjati pamādaṁ āpajjati, pamatto samāno dukkham viharati. Seyyathā pi bhikkhave puriso sāratthiko sāragavesi sārapariyesanāni caramāno mahato rukkhassa tiṭṭhato sāravato atikkamm' eva sāraṁ atikkamma pheggum atikkamma tacāṁ papaṭikāṁ chetvā ādāya pakkameyya sāran - ti maññamāno; tam - enāṁ cakkhumā puriso disvā evam vadeyya: Na vatāyam bhavaṁ puriso aññāsi sāraṁ na aññāsi pheggum na aññāsi tacāṁ na aññāsi papaṭikāṁ na aññāsi sākhāpalāsaṁ; tathā h' ayam bhavaṁ puriso sāratthiko sāragavesi sārapariyesanāni caramāno mahato rukkhassa tiṭṭhato sāravato atikkamm' eva sāraṁ atikkamma pheggum atikkamma tacāṁ papaṭikāṁ chetvā ādāya pakkanto sāran - ti maññamāno, yañ - c' assa sārena sārakaraṇīyam tañ - c' assa attham nānubhavissatīti. Evam - eva kho bhikkhave idh' ekacco kulaputto saddhā agārasmā anagāriyam pabbajito hoti ... So tāya sīlasampadāya majjati pamajjati pamādaṁ āpajjati, pamatto samāno dukkham viharati.

Ayām vuccati bhikkhave bhikkhu papaṭikam aggahesi brahma-cariyassa, tena ca vosānam āpādi.

Idha pana bhikkhave ekacco kulaputto saddhā agārasmā anagāriyam pabbajito hoti: otīṇo 'mhi jātiyā jarāmaraṇena sokehi paridevehi dukkhehi domanassehi upāyāsehi, dukkhotīṇo dukkhapareto, app' eva nāma imassa kevalassa dukkhak-kandhassa antakiriyā paññāyethāti. So evam pabbajito samāno lābhāsakkārasilokam abhinibbatteti. So tena lābhāsakkārasilokena na attamano hoti na paripuṇṇasaṅkappo, so tena lābhāsakkārasilokena na attān' ukkamiseti na param vambheti, so tena lābhāsakkārasilokena na majjati na-ppamajjati na - ppamādaṁ āpajjati, appamatto samāno sīla-sampadām ārādheti. So tāya sīlasampadāya attamano hoti no ca kho paripuṇṇasaṅkappo, so tāya sīlasampadāya na attān' ukkamiseti na param vambheti, so tāya sīlasampadāya na majjati na - ppamajjati na - ppamādaṁ āpajjati, appamatto samāno samādhisampadām ārādheti. So tāya samādhisampadāya attamano hoti paripuṇṇasaṅkappo. So tāya samādhisampadāya attān' ukkamiseti param vambheti: aham - asmi samāhito ekaggacitto, ime pan' aññe bhikkhū asamāhitā vibhantacittā ti. So tāya samādhisampadāya majjati pamajjati pamādaṁ āpajjati, pamatto samāno dukkham viharati. Sey-yathā pi bhikkhave puriso sāratthiko sāragavesī sārapariyesanam caramāno mahato rukkhassa tiṭṭhato sāravato atikkamm' eva sāram atikkamma pheggum tacam chetvā ādāya pakkameyya sāran - ti maññamāno; tam - enam cakkhumā puriso disvā evam vadeyya: Na vatāyam bhavam puriso aññāsi sāram na aññāsi pheggum na aññāsi tacam na aññāsi papaṭikam na aññāsi sākhāpalasam, tathā h' ayam bhavam puriso sāratthiko sāragavesī sārapariyesanam caramāno mahato rukkhassa tiṭṭhato sāravato atikkamm' eva sāram atikkamma pheggum tacam chetvā ādāya pakkanto sāran - ti maññamāno, yañ - e' assa sārena sārakaraṇīyam tañ - e' assa attham nānubhavissatiti. Evam - eva kho bhikkhave idh' ekacco kulaputto saddhā agārasmā anagāriyam pabbajito hoti ... So tāya samādhisampadāya majjati pamajjati pa-mādaṁ āpajjati, pamatto samāno dukkham viharati. Ayam

vuccati bhikkhave bhikkhu tacām aggahesi brahmacariyassa,
tena ca vosānām āpādi.

Idha pana bhikkhave ekacco kulaputto saddhā agārasmā anagāriyam pabbajito hoti: otinño 'mhi jātiyā jarāmaranena sokehi paridevehi dukkhehi domanassehi upāyāsehi dukkhotinño dukkhapareto, app' eva nāma imassa kevalassa dukkhakhandhassa antakiriyā paññāyethāti. So evam pabbajito samāno lābhassakkārasilokam abhinibbatteti. So tena lābhassakkārasilokena na attamano hoti na paripuṇṇasaṅkappo, so tena lābhassakkārasilokena na attān' ukkamseti na param vambheti. so tena lābhassakkārasilokena na majjati na - ppamajjati na - ppamādaṁ āpajjati, appamatto samāno sīlasampadām ārādheti. So tāya sīlasampadāya attamano hoti no ca kho paripuṇṇasaṅkappo, so tāya sīlasampadāya na attān' ukkamseti na param vambheti, so tāya sīlasampadāya na majjati na - ppamajjati na - ppamādaṁ āpajjati. appamatto samāno samādhisampadām ārādheti. So tāya samādhisampadāya attamano hoti no ca kho paripuṇṇasaṅkappo, so tāya samādhisampadāya na attān' ukkamseti na param vambheti. so tāya samādhisampadāya na majjati na - ppamajjati na - ppamādaṁ āpajjati, appamatto samāno nāñadassanam ārādheti. So tena nāñadassanena attamano hoti paripuṇṇasaṅkappo. So tena nāñadassanena attān' ukkamseti param vambheti: aham - asmi jānam passam viharāmi, ime pan' aññe bhikkhū ajānam apassam viharantīti. So tena nāñadassanena majjati pamajjati pamādaṁ āpajjati, pamatto samāno dukkham viharati. Seyyathā pi bhikkhave puriso sāratthiko sāragavesī sārapariyesanam caramāno mahato rukkhassa tiṭṭhato sāravato atikkamm' eva sāram pheggum chetvā ādāya pakkameyya sāran - ti maññamāno; tam - enam cakkhumā puriso disvā evam vadeyya: Na vatāyam bhavaṁ puriso aññāsi sāram na aññāsi pheggum na aññāsi tacām na aññāsi papaṭikam na aññāsi sākhāpalāsaṁ. tathā h' ayam bhavaṁ puriso sāratthiko sāragavesī sārapariyesanam caramāno mahato rukkhassa tiṭṭhato sāravato atikkamm' eva sāram pheggum chetvā ādāya pakkanto sāran - ti maññamāno. yañ - c' assa sārena sārakaraniyam tañ - c' assa atthaṁ nānubhavissatīti.

Evam-eva kho bhikkhave idh' ekacco kulaputto saddhā agārasmā anagāriyām pabbajito hoti . . . So tena nāṇadasanena majjati pamajjati pamādām āpajjati, pamatto samāno dukkham vīharati. Ayām vuccati bhikkhave bhikkhu phegguñi aggahesi brahmacariyassa. tena ca vosānam āpādi.

Idha pana bhikkhave ekacco kulaputto saddhā agārasmā anagāriyām pabbajito hoti: otinño 'mhi jātiyā jarāmarañena sokehi paridevehi dukkheli domanassehi upāyāsehi, dukkhotinño dukkhapareto. app-eva nāma imassa kevalassa dukkhakkhandhassa antakiriyā paññāyethāti. So evam pabbajito samāno lābhāsakkārasilokam abhinibbatteti. So tena lābhāsakkārasilokena na attamano hoti na paripuṇṇasāṅkappo. so tena lābhāsakkārasilokena na attān' ukkamiseti na param vambheti. so tena lābhāsakkārasilokena na majjati na - ppamajjati na - ppamādām āpajjati. appamatto samāno sīlasampadām ārādheti. So tāya sīlasampadāya attamano hoti no ca kho paripuṇṇasāṅkappo. so tāya sīlasampadāya na attān' ukkamiseti na param vambheti. so tāya sīlasampadāya na majjati na - ppamajjati na - ppamādām āpajjati, appamatto samāno samādhisampadām ārādheti. So tāya samādhisampadāya attamano hoti no ca kho paripuṇṇasāṅkappo. so tāya samādhisampadāya na attān' ukkamiseti na param vambheti. so tena nāṇadassanena na majjati na - ppamajjati na - ppamādām āpajjati, appamatto samāno samayavimokhañ ārādheti. Thānam kho pan' etam bhikkhave vijjati yañ so bhikkhu tāya samayavimuttiyā pari-hāyetha. Seyyathā pi bhikkhave puriso sāratthiko sāragavesī sārapariyesanam caramāno mahato rukkhassa tiṭṭhato sāravato sārañ - ñeva chetvā ādāya pakkameyya sāran - ti jānamāno; tam - enam cakkhumā puriso disvā evam vadeyya: Aññāsi vat-tayañ bhavam puriso sārañ aññāsi pheggum aññāsi tacam aññāsi papatikam aññāsi sākhāpalāsañ, tathā h' ayam bhavam puriso sāratthiko sāragavesī sārapariyesanam caramāno ma-

hato rukkhassa tiṭṭhato sāravato sārañ - ñeva chetvā ādāya pakkanto sāran - ti jānamāno, yañ - c' assa sārena sārakarañi-yam tañ - c' assa attham anubhavissatīti. Evam - eva kho bhikkhave idh' ekacco kulaputto saddhā agārasmā anagāriyam pabbajito hoti: otīṇo 'mhi jātiyā jarāmaranena sokehi paridevehi dukkhehi domanassehi upāyāsehi, dukkhotīṇo dukkhabareto. app - eva nāma imassa kevalassa dukkhakkhandhassa antakiriyā paññāyethāti. So evam pabbajito samāno lābhasakkārasilokam abhinibbatteti. So tena lābhasakkārasilokena na attamano hoti na paripuṇṇasaṅkappo. so tena lābhasakkārasilokena na attān' ukkamseti na param vambheti. so tena lābhasakkārasilokena na majjati na - ppamajjati na - ppamādañ āpajjati. appamatto samāno sīlasampadāñ ārādhethi. So tāya sīlasampadāya attamano hoti no ca kho paripuṇṇasaṅkappo. so tāya sīlasampadāya na attān' ukkamseti na param vambheti. so tāya sīlasampadāya na majjati na - ppamajjati na - ppamādañ āpajjati, appamatto samāno samādhisampadāñ ārādhethi. So tāya samādhisampadāya attamano hoti no ca kho paripuṇṇasaṅkappo. so tāya samādhisampadāya na attān' ukkamseti na param vambheti. so tena nāñadassanena na majjati na - ppamajjati na - ppamādañ āpajjati. appamatto samāno asamayavimokhañ ārādhethi. Aṭṭhānam - etam bhikkhave anavakāso yam so bhikkhu tāya asamayavimuttiyā parihāyetha.

Iti kho bhikkhave na - y - idam brahmacariyam lābhasakkārasilokānisamsam. na sīlasampadānisamsam. na samādhisampadānisamsam. na nāñadassanānisamsam. Yā ca kho ayañ bhikkhave akuppā cetovimutti. etadattham - idam bhikkhave brahmacariyam etamśāram etampariyosānan - ti.

Idam - avoca Bhagavā. Attamanā te bhikkhū Bhagavato bhāsitam abhinandun - ti.

30.

Evam - me sutam. Ekam samayam Bhagavā Sāvatthiyam viharati Jetavane Anāthapiṇḍikassa ārāme. Atha kho Piṅgalakoccho brāhmaṇo yena Bhagavā ten' upasaṅkami. upasaṅkamitvā Bhagavatā saddhiṁ sammodi. sammodanīyam katham sūrāṇīyam vītisāretvā ekamantam nisidi. Ekamantam nisinno kho Piṅgalakoccho brāhmaṇo Bhagavantam etad-avoca: Ye 'me bho Gotama samaṇabrāhmaṇā saṅghino gaṇino gaṇācariyā nātā yasassino titthakarā sādhusammata bahujanassa. seyyathidam Pūraṇo Kassapo. Makkhali Gosālo. Ajito Kesakambalī. Pakudho Kaccāyano. Sañjayo Belaṭṭhaputto. Niganṭho Nātaputto. sabbe te sakāya paṭiññāya abbhaññāṁsu sabbe va nābbhaññāṁsu. udāhu ekacce abbhaññāṁsu ekacce na abbhaññāṁstī. — Alam brāhmaṇa. titthat' etam: sabbe te sakāya paṭiññāya abbhaññāṁsu sabbe va nābbhaññāṁsu. udāhu ekacce abbhaññāṁsu ekacce na abbhaññāṁsu. Dhamman-te brāhmaṇa desessāmi. taṁ sunāhi. sādhukam manasikarohi. bhāsissāmīti. Evam - bho ti kho Piṅgalakoccho brāhmaṇo Bhagavato paccassosi. Bhagavā etad - avoca:

Seyyathā pi brāhmaṇa puriso sāratthiko sāragavesī sārapariyesanam caramāno mahato rukkhassa tiṭṭhato sāravato atikkamm' eva sāram atikkamma pheggum atikkamma tacam atikkamma papaṭikam sākhāpalāsam chetvā ādāya pakkameyya sāran - ti maññamāno; tam - enam cakkhumā puriso disvā evam vadeyya: Na vatāyam bhavaṁ puriso aññāsi sāram na aññāsi pheggum na aññāsi tacam na aññāsi papaṭikam na aññāsi sākhāpalāsam, tathā h' ayam bhavaṁ puriso sāratthiko sāragavesī sārapariyesanam caramāno mahato rukkhassa tiṭṭhato sāravato atikkamm' eva sāram atikkamma pheggum atikkamma tacam atikkamma papaṭikam sākhāpalāsam chetvā ādāya pakkanto sāran - ti maññamāno. yañ - c' assa sārena sārakaraṇīyam tañ - c' assa atham nānubhavissatīti.

Seyyathā pi vā pana brāhmaṇa puriso sāratthiko sāragavesī sārapariyesanam caramāno mahato rukkhassa tiṭṭhato sāravato atikkamm' eva sāram atikkamma pheggum atikkamma

tacām papatikām chetvā ādāya pakkameyya sāraṇ - ti maññamāno: tam - enām cakkhumā puriso disvā evam vadeyya: Na vatāyam bhavaṇ puriso aññāsi sāraṇ na aññāsi pheggum na aññāsi tacām na aññāsi papatikām na aññāsi sākhāpalāsaṁ. tathā h' ayam bhavaṇ puriso s. s. c. mahato rukkhassa t. s. atikkammī eva sāraṇ atikkamma pheggum atikkamma tacām papatikām chetvā ādāya pakkanto sāraṇ - ti maññamāno. yañ - c' assa sārena sārakaraṇiyam tañ - c' assa atthaṇ nānubhavissatiti.

Seyyathā pi vā pana brāhmaṇa puriso s. s. s. c. mahato rukkhassa t. s. atikkammī eva sāraṇ atikkamma pheggum tacām chetvā ādāya pakkameyya sāraṇ - ti maññamāno; tam - enām cakkhumā puriso disvā evam vadeyya: Na vatāyam bhavaṇ puriso aññāsi sāraṇ na aññāsi pheggum na aññāsi tacām na aññāsi papatikām na aññāsi sākhāpalāsaṁ. tathā h' ayam bhavaṇ puriso s. s. s. c. mahato rukkhassa t. s. atikkammī eva sāraṇ atikkamma pheggum tacām chetvā ādāya pakkanto sāraṇ - ti maññamāno, yañ - c' assa sārena sārakaraṇiyam tañ - c' assa atthaṇ nānubhavissatiti.

Seyyathā pi vā pana brāhmaṇa puriso s. s. s. c. mahato rukkhassa t. s. atikkammī eva sāraṇ pheggum chetvā ādāya pakkameyya sāraṇ - ti maññamāno; tam - enām cakkhumā puriso evam vadeyya: Na vatāyam bhavaṇ puriso aññāsi sāraṇ na aññāsi pheggum na aññāsi tacām na aññāsi papatikām na aññāsi sākhāpalāsaṁ. tathā h' ayam bhavaṇ puriso s. s. s. c. mahato rukkhassa t. s. atikkammī eva sāraṇ pheggum chetvā ādāya pakkanto sāraṇ - ti maññamāno, yañ - c' assa sārena sārakaraṇiyam tañ - c' assa atthaṇ nānubhavissatiti.

Seyyathā pi vā pana brāhmaṇa puriso sāratthiko sāragavesi sārapariyesanām caramāno mahato rukkhassa titthato sāravato sāraṇ - neva chetvā ādāya pakkameyya sāraṇ - ti jānamāno; tam - enām cakkhumā puriso disvā evam vadeyya: Aññāsi vatāyam bhavaṇ puriso sāraṇ aññāsi pheggum aññāsi tacām aññāsi papatikām aññāsi sākhāpalāsaṁ, tathā h' ayam bhavaṇ puriso sāratthiko sāragavesi sārapariyesanām caramāno mahato rukkhassa titthato sāravato sāraṇ yeva chetvā

ādāya pakkanto sāran - ti jānamano. yañ - c' assa sārena sārakaraṇīyam tañ - c' assa attham anubhavissatī.

Evam - eva kho brāhmaṇa idh' ekacco puggalo saddhā agārasmā anagāriyam pabbajito hoti: otinño 'mhi jātiyā jarāmaraṇena sokehi paridevehi dukkhehi domanassehi upāyāsehi, dukkhotinño dukkhapareto, app - eva nāma imassa kevalassa dukkhakkhandhassa antakiriyā paññāyethāti. So evam pabbajito samāno lābhasakkārasilokam abhinibbatteti. so tena lābhasakkārasilokena attamano hoti paripunṇasāṅkappo, so tena lābhasakkārasilokena attān' ukkamseti param vambheti: aham - asmi lābhī silokavā, ime pan' aññē bhikkhū appaññātā appesakkhā ti: lābhasakkārasilokena ca ye aññe dhammā uttaritarā ca paññitatarā ca tesam dhammānam sacchikiriyāya na chandam janeti na vāyamati. olīnavuttiko ca hoti sāthaliko. Seyyathā pi so brāhmaṇa puriso sāratthiko sāragavesī sārapariyesanam caramāno mahato rukkhassa titthato sāravato atikkamm' eva sāram atikkamma pheggum atikkamna taceam atikkamma papaṭikam sākhāpalāsanī chetvā ādāya pakkamanto sāran - ti maññamāno. yañ - c' assa sārena sārakaraṇīyam tañ - c' assa attham nānubhavissati. tathāpamāham brāhmaṇa imam puggalam vadāmi.

Idha pana brāhmaṇa ekacco puggalo saddhā agārasmā anagāriyam pabbajito hoti: otinño 'mhi jātiyā jarāmaraṇena sokehi paridevehi dukkhehi domanassehi upāyāsehi, dukkhotinño dukkhapareto. app - eva nāma imassa kevalassa dukkhakkhandhassa antakiriyā paññāyethāti. So evam pabbajito samāno lābhasakkārasilokam abhinibbatteti. so tena lābhasakkārasilokena na attamano hoti na paripunṇasāṅkappo, so tena lābhasakkārasilokena na attān' ukkamseti na param vambheti. lābhasakkārasilokena ca ye aññe dhammā uttaritarā ca paññitatarā ca tesam dhammānam sacchikiriyāya chandam janeti vāyamati. anolīnavuttiko ca hoti asāthaliko. So sīlasampadam ārādhethi. so tāva sīlasampadāya attamano hoti paripunṇasāṅkappo, so tāva sīlasampadāya attān' ukkamseti param vambheti: aham - asmi sīlavā kalyāṇadhammo, ime pan' aññe bhikkhū dussilā pāpadhammā ti; sīlasampadāya ca ye aññe dhammā uttaritarā ca paññitatarā ca tesam

dhammānam sacchikiriyāya na chandam janeti na vāyamati. olīnavuttiko ca hoti sāthaliko. Seyyathā pi so brāhmaṇa puriso s. s. s. c. mahato rukkhassa t. s. atikkamm' eva sāraṇi atikkamma phegguṇi atikkamma tacām papaṭikām chetvā ādāya pakkamanto sāran - ti maññamāno. yañ - c' assa ... nānubhavissati, tathūpamāhaṁ brāhmaṇa imām puggalaṁ vadāmi.

Idha pana brāhmaṇa ekacco puggalo saddhā agārasmā anagāriyām pabbajito hoti: otīṇo 'mhi jātiyā jarāmarañena sokehi paridevehi dukkhehi domanassehi upāyāsehi. dukkhotīṇo dukkhapareto. app - eva nāma imassa kevalassa dukkhaakkhandhassa antakirivā paññāyethāti. So evam pabbajito samāno lābhasakkārasilokām abhinibbatteti. so tena lābhasakkārasilokena na attamano hoti na paripuṇṇasaṅkappo. so tena lābhasakkārasilokena na attān' ukkaṁseti na paraṁ vambheti. lābhasakkārasilokena ca ye aññe dhammā uttaritārā ca panītatarā ca tesam dhammānam sacchikiriyāya chandam janeti vāyamati. anolīnavuttiko ca hoti asāthaliko. So sīlasampadām ārādheti. so tāya sīlasampadāva attamano hoti no ca kho paripuṇṇasaṅkappo. so tāya sīlasampadāya na attān' ukkaṁseti na paraṁ vambheti. sīlasampadāva ca ye aññe dhammā uttaritārā ca panītatarā ca tesam dhammānam sacchikiriyāya chandam janeti vāyamati. anolīnavuttiko ca hoti asāthaliko. So samādhisampadām ārādheti. so tāya samādhisampadāya attamano hoti paripuṇṇasaṅkappo. so tāya samādhisampadāya attān' ukkaṁseti paraṁ vambheti: aham - asmi samāhito ekaggacitto. ime pan' aññe bhikkhū asamāhitā vibbhantacittā ti: samādhi-sampadāya ca ye aññe dhammā uttaritārā ca panītatarā ca tesam dhammānam sacchikiriyāya na chandam janeti na vāyamati. olīnavuttiko ca hoti sāthaliko. Seyyathā pi so brāhmaṇa puriso s. s. s. c. mahato rukkhassa t. s. atikkamm' eva sāraṇi atikkamma phegguṇi tacām chetvā ādāya pakkamanto sāran - ti maññamāno. yañ - c' assa ... nānubhavissati. tathūpamāhaṁ brāhmaṇa imām puggalaṁ vadāmi.

Idha pana brāhmaṇa ekacco puggalo saddhā agārasmā anagāriyām pabbajito hoti: otīṇo 'mhi jātiyā jarāmarañena

sokehi paridevehi dukkhehi domanassehi upāyāsehi. dukkhotiṇo dukkhapareto. app - eva nāma imassa kevalassa dukkhakkhandhassa antakiriyā paññāyethāti. So evam pabbajito samāno lābhassakkārasilokam abhinibbatteti. so tena lābhassakkārasilokena na attamano hoti na paripuṇṇasaṅkappo. so tena lābhassakkārasilokena na attān' ukkaṁseti na param vambheti. lābhassakkārasilokena ca ye aññe dhammā uttaritarā ca pañītatarā ca tesam dhammānam sacchikiriyāya chandam janeti vāyamati. anolīnavuttiko ca hoti asāthaliko. So sīlasampadām ārādheti. so tāya sīlasampadāya attamano hoti no ca kho paripuṇṇasaṅkappo. so tāya sīlasampadāya na attān' ukkaṁseti na param vambheti. sīlasampadāya ca ye aññe dhammā uttaritarā ca pañītatarā ca tesam dhammānam sacchikiriyāya chandam janeti vāyamati. anolīnavuttiko ca hoti asāthaliko. So samādhisampadanā ārādheti, so tāya samādhisampadāya attamano hoti no ca kho paripuṇṇasaṅkappo. so tāya samādhisampadāya na attān' ukkaṁseti na param vambheti. samādhisampadāya ca ye aññe dhammā uttaritarā ca pañītatarā ca tesam dhammānam sacchikiriyāya chandam janeti vāyamati. anolīnavuttiko ca hoti asāthaliko. So nāṇadassanaṁ ārādheti. so tena nāṇadassanena attamano hoti paripuṇṇasaṅkappo. so tena nāṇadassanena attān' ukkaṁseti param vambheti: aham - asmi jānam passam viharāmi. ime pan aññe bhikkhū ajānam apassam viharantiti; nāṇadassanena ca ye aññe dhammā uttaritarā ca pañītatarā ca tesam dhammānam sacchikiriyāya na chandam janeti na vāyamati. olīnavuttiko ca hoti sāthaliko. Seyyathā pi so brāhmaṇa puriso s. s. s. c. mahato rukkhassa t. s. atikkamm' eva sāram pheggum chetvā ādāya pakkamanto sāraṇti maññamāno. yañ - c' assa cārena sārakaraṇiyam tañ - c' assa attham nānubhavissati. tathūpamāham brāhmaṇa imam pug-galaṁ vadāmi.

Idha pana brāhmaṇa ekacco puggalo saddhā agārasmā anagāriyam pabbajito hoti: otīṇo 'mhi jātiyā jarāmarañena sokehi paridevehi dukkhehi domanassehi upāyāsehi. dukkhotiṇo dukkhapareto, app - eva nāma imassa kevalassa dukkhakkhandhassa antakiriyā paññāyethāti. So evam pabbajito

samāno lābhasakkārasilokam abhinibbatteti. so tena lābhassakkārasilokena na attamano hoti na paripūṇṇasaṅkappo. so tena lābhasakkārasilokena na attān' ukkamiseti na param vambheti, lābhasakkārasilokena ca ye aññe dhammā uttaritarā ca pañitatarā ca tesam dhammānaṁ sacchikiriyāya chandaṁ janeti vāyamati. anolīnavuttiko ca hoti asāthaliko. So sīlasampadām ārādheti, so tāya sīlasampadāya attamano hoti no ca kho paripūṇṇasaṅkappo. so tāya sīlasampadāya na attān' ukkamiseti na param vambheti. sīlasampadāya ca ye aññe dhammā uttaritarā ca pañitatarā ca tesam dhammānaṁ sacchikiriyāya chandaṁ janeti vāyamati. anolīnavuttiko ca hoti asāthaliko. So samādhisampadām ārādheti. so tāya samādhisampadāya attamano hoti no ca kho paripūṇṇasaṅkappo. so tāya samādhisampadāya na attān' ukkamiseti na param vambheti. samādhisampadāya ca ye aññe dhammā uttaritarā ca pañitatarā ca tesam dhammānaṁ sacchikiriyāya chandaṁ janeti vāyamati. anolīnavuttiko ca hoti asāthaliko. So nāṇadassanām ārādheti. so tena nāṇadassanena attamano hoti no ca kho paripūṇṇasaṅkappo. so tena nāṇadassanena na attān' ukkamiseti na param vambheti. nāṇadassanena ca ye aññe dhammā uttaritarā ca pañitatarā ca tesam dhammānaṁ sacchikiriyāya chandaṁ janeti vāyamati. anolīnavuttiko ca hoti asāthaliko.

Katame ca brāhmaṇa dhammā nāṇadassanena uttaritarā ca pañitatarā ca: Idha brāhmaṇa bhikkhu vivicca kāmehi vivicca akusalehi dhammehi savitakkam savicārami vivekajam pītisukham paṭhamam jhānam upasampajja viharati. Ayam - pi kho brāhmaṇa dhammo nāṇadassanena uttaritaro ca pañitataro ca. Puna ca param brāhmaṇa bhikkhu vitakkavicārānam vūpasamā ajjhattam sampasādanam cetaso ekodibhāvam avitakkam avicāram samādhijam pītisukham dutiyam jhānam upasampajja viharati. Ayam - pi kho brāhmaṇa dhammo nāṇadassanena uttaritaro ca pañitataro ca. Puna ca param brāhmaṇa bhikkhu pītiyā ca virāgā upekhako ca viharati sato ca sampajāno, sukhañ - ca kāyena paṭisainvedeti yan - tam ariyā ācikkhanti: upekhako satimā sukha-vihāri ti tatiyam jhānam upasampajja viharati. Ayam - pi

kho brāhmaṇa dhammo nāṇadassanena uttaritaro ca pañitataro ca. Puna ca parami brāhmaṇa bhikkhu sukhassa ca pahānā dukkhassa ca pahānā pubbe va somanassadomanassānam atthagamā adukkham - asukham upkekhaśatipārisuddhim catutthaṁ jhānaṁ upasampajja viharati. Ayam - pi kho brāhmaṇa dhammo nāṇadassanena uttaritaro ca pañitataro ca. Puna ca parami brāhmaṇa bhikkhu sabbaso rūpasaññānam samatikkamā paṭighasaññānam atthagamā nānattasaññānam amanasikārā ananto ākāso ti ākāsānañcāyatanaṁ upasampajja viharati. Ayam - pi kho brāhmaṇa dhammo nāṇadassanena uttaritaro ca pañitataro ca. Puna ca parami brāhmaṇa bhikkhu sabbaso ākāsānañcāyatanaṁ samatikkamma anantam viññānan - ti viññānañcāyatanaṁ upasampajja viharati. Ayam - pi kho brāhmaṇa dhammo nāṇadassanena uttaritaro ca pañitataro ca. Puna ca parami brāhmaṇa bhikkhu sabbaso viññānañcāyatanaṁ samatikkamma na - tthi kiñciti ākiñcaññāyatanaṁ upasampajja viharati. Avam - pi kho brāhmaṇa dhammo nāṇadassanena uttaritaro ca pañitataro ca. Puna ca parami brāhmaṇa bhikkhu sabbaso ākiñcaññāyatanaṁ samatikkamma nevasaññānāsaññāyatanaṁ upasampajja viharati. Ayam - pi kho brāhmaṇa dhammo nāṇadassanena uttaritaro ca pañitataro ca. Puna ca parami brāhmaṇa bhikkhu sabbaso nevasaññānāsaññāyatanaṁ samatikkamma saññāvedayitanirodham upasampajja viharati. paññāya c' assa disvā āsavā parikkhīpā honti. Ayam - pi kho brāhmaṇa dhammo nāṇadassanena uttaritaro ca pañitataro ca. Ime kho brāhmaṇa dhammā nāṇadassanena uttaritarā ca pañitatarā ca.

Seyyathā pi so brāhmaṇa puriso sāratthiko sāragavesī sārapariyesanām caramāno mahato rukkhassa tiṭṭhato sārvato sārami veva chetvā ādāya pakkamanto sārañ - ti jānamāno. yañ - c' assa sārena sārakarañiyam tañ - c' assa attham anubhavissati. tathūpamāham brāhmaṇa imam pug-galaṁ vadāmi.

Iti kho brāhmaṇa na - y - idam brahmacariyam lābh-sakkārasilokānisamāna sīlasampadānisamāna samādhisampadānisamāna nāṇadassanānisamāna. Yā ca kho

ayam brāhmaṇa akuppā cetovimutti. etadattham - idam brāhmaṇa brahmacariyam etamśāram etampariyosānam - ti.

Ebam vutte Piṅgalakoccho brāhmaṇo Bhagavantam etad - avoca: Abhikkantam bho Gotama, abhikkantai bho Gotama. Seyyathā pi bho Gotama nikujjitaṁ vā ukkujjievya. paṭicchannam vā vivareyya. mūlhassa vā maggaṇi ācikkheyya. andhakāre vā telapajjotam dhāreyya: cakkhumanto rūpāni dakkhīntīti, evam - eva kho bhotā Gotamena anekapariyāyena dhammo pakāsito. Esāham bhavantam Gotamam saraṇam gacchāmi dhammañ - ca bhikkhusaṅghañ - ca. Upāsakam mām bhavañ Gotamo dhāretu ajjatagge pāṇupetam saraṇagatan - ti.

CŪLASĀROPAMASUTTAM DASAMAM

VAGGO TATIYO.

31.

Evam - me sutam. Ekaṁ samayañ Bhagavā Nādike viharati Giñjakāvasathe. Tena kho pana samayena āyasmā ca Anuruddho āyasmā ca Nandiyo āyasmā ca Kimbilo Go-siṅgasālavanadāye viharanti. Atha kho Bhagavā sāvanhasamayañ paṭisallānā vuṭṭhito yena Go-siṅgasālavanadāyo ten' upasaṅkami. Addasā kho dāyapālo Bhagavantam dūrato va āgacchantam. disvāna Bhagavantam etad - avoca: Mā samāna etam dāyam pāvisi. sant' ettha tayo kulaputtā attakāmarūpā viharanti. mā tesam aphāsum - akāsiti. Assosi kho āyasmā Anuruddho dāyapālassa Bhagavatā saddhim mantayamānassa. sutvāna dāyapālam etad - avoca: Māvuso dāyapāla Bhagavantam vāresi. satthā no Bhagavā anuppatto ti. Atha kho āyasmā Anuruddho yen' āyasmā ca Nandiyo āyasmā ca Kimbilo ten' upasaṅkami. upasaṅkamityā āyasmantañ - ca Nandiyam āyasmantañ - ca Kimbilam etad - avoca: Abhikkamath' āyasmanto. abhikkamath' āyasmanto. satthā no Bha-

gavā anuppatto ti. Atha kho āyasmā ca Anuruddho āyasmā ca Nandiyo āyasmā ca Kimbilo Bhagavantam paccuggantvā eko Bhagavato pattacivaram paṭiggahesi eko āsanam paññā-pesi eko pādodakam upaṭṭhāpesi. Niśidi Bhagavā paññatte āsane. nisajja kho Bhagavā pāde pakkhālesi. Te pi kho āyasmanto Bhagavantam abhivādetvā ekamantam niśidim̄su. Ekamantam nisinnam kho āyasmantam Anuruddham Bhagavā etad - avoca:

Kacci vo Anuruddhā khamaniyam, kacci yāpanīyam, kacci piṇḍakena na kilamathāti. — Khamaniyam Bhagavā, yāpanīyam Bhagavā, na ca mayam bhante piṇḍakena kilamā-māti. — Kacci pana vo Anuruddhā samaggā sammodamānā avivadamānā khīrodakibhūtā aññamaññam piyacakkhūhi sampassantā viharathāti. — Taggha mayam bhante samaggā sammodamānā avivadamānā khīrodakibhūtā aññamaññam piyacakkhūhi sampassantā viharāmāti. — Yathākatham pana tumhe Anuruddhā samaggā sammodamānā avivadamānā khīrodakibhūtā aññamaññam piyacakkhūhi sampassantā viharathāti. — Idha mayham bhante evam hoti: Lābhā vata me. suladdham vata me, yo 'ham evarūpehi sabrahmacārīhi saddhiṁ viharāmiti. Tassa mayham bhante imesu āyasmantesu mettam kāyakammam paccupaṭṭhitam āvi c' eva raho ca. mettam vacikammam paccupaṭṭhitam āvi c' eva raho ca. mettam manokammam paccupaṭṭhitam āvi c' eva raho ca. Tassa mayham bhante evam hoti: Yan - nūnāham sakam cittam nikhipitvā imesam yeva āyasmantānam cittassa vasena vatteyan - ti. So kho aham bhante sakam cittam nikhipitvā imesam yeva āyasmantānam cittassa vasena vattāmi. Nānā hi kho no bhante kāyā ekañ - ca pana maññe cittan - ti.

Āyasmā pi kho Nandiyo — pe — āyasmā pi kho Kimbilo Bhagavantam etad - avoca: Mayham - pi kho bhante evam hoti: Lābhā vata me. suladdham vata me. yo 'ham evarūpehi sabrahmacārīhi saddhiṁ viharāmiti. Tassa mayham bhante imesu āyasmantesu mettam kāyakammam paccupaṭṭhitam āvi c' eva raho ca. mettam vacikammam paccupaṭṭhitam āvi c' eva raho ca. mettam manokammam paccupaṭṭhitam āvi c' eva raho ca. Tassa mayham bhante evam hoti: Yan - nūnāham

sakam̄ cittam̄ nikhipitvā imesam̄ yeva āyasmantānam̄ cittassa vasena vatteyyan-ti. So kho aham̄ bhante sakam̄ cittam̄ nikhipitvā imesam̄ yeva āyasmantānam̄ cittassa vasena vattāmi. Nānā hi kho no bhante kāyā ekañ-ca pana maññe cittan-ti.

Evañ kho mayam̄ bhante samaggā sammodamānā avivadāmānā khīrodakibhūtā aññamaññam̄ piyacakkhūhi sampassantā viharāmāti. — Sādhu sādhu Anuruddhā. Kacci pana vo Anuruddhā appamattā ātāpino pahitattā viharathāti. — Taggha mayam̄ bhante appamattā ātāpino pahitattā viharāmāti. — Yathākatham̄ pana tumhe Anuruddhā appamattā ātāpino pahitattā viharathāti. — Idha bhante amhākam̄ yo pañhamam̄ gāmato piñdāya pañikkamati. so āsanāni paññāpeti. pānīyam̄ paribhojanīyam̄ upatthāpeti. avakkārapātiñ upatthāpeti. Yo pacchā gāmato piñdāya patikkamati. sace hoti bhuttāvaseso sace ākañkhati bluñjati. no ce ākañkhati appaharite vā chaddeti appāñake vā udake opilāpeti. So āsanāni pañsāmeti. pānīyam̄ paribhojanīyam̄ pañsāmeti. avakkārapātiñ pañsāmeti. bhattachām̄ sammajjati. Yo passati pānīyaghaṭam̄ vā paribhojanīyaghaṭam̄ vā vaccaghaṭam̄ vā rittam̄ tucchañ so upatthāpeti; sacassa hoti avisayhāni hatthavikārena dutiyam̄ āmantetvā hatthavilaṅgakena upatthāpema. na tv-eva mayam̄ bhante tappaccayā vācañ bhindāma. Pañcāhikam̄ kho pana mayam̄ bhante sabbarattivā dhammiyā kathāya sannisidāma. Evam̄ kho mayam̄ bhante appamattā ātāpino pahitattā viharāmāti.

Sādhu sādhu Anuruddhā. Atthi pana vo Anuruddhā evam̄ appamattānam̄ ātāpīnam̄ pahitattānam̄ viharatañ uttarim̄ manussadhammā alamariya[ñāṇadassana]viseso adhigato phāsuvihāro ti. — Kim̄ hi no siyā bhante. Idha mayam̄ bhante yāvad-e ākañkhāma vivicce' eva kāmehi vivicca akusalehi dhammehi savitakkañ savicārañ vivekajam̄ pītisukham̄ pañhamam̄ jhānam̄ upasampajja viharāma. Ayañ kho no bhante amhākam̄ appamattānam̄ ātāpīnam̄ pahitattānam̄ viharatañ uttarim̄ manussadhammā alamariya[ñāṇadassana]-viseso adhigato phāsuvihāro ti. — Sādhu sādhu Anuruddhā. Etassa pana vo Anuruddhā vihārassa samatikkamāya etassa

vihārassa paṭipassaddhiyā atth' añño uttarim manussadhammā alamariya[ñāṇadassana]viseso adhigato phāsuvihāro ti. — Kim hi no siyā bhante. Idha mayam bhante yāvad-e ākaṅkhāma vitakkavicārānam vūpasamā ajjhattam sampaśādanam cetaso ekodibhāvam avitakkam avicāram samādhijam pītisukham dutiyam jhānam upasampajja viharāma. Etassa bhante vihārassa samatikkamāya etassa vihārassa paṭipassaddhiyā ayam-añño uttarim manussadhammā alamariya[ñāṇadassana]viseso adhigato phāsuvihāro ti. — Sādhu sādhu Anuruddhā. Etassa pana vo Anuruddhā vihārassa samatikkamāva etassa vihārassa paṭipassaddhiyā atth' añño uttarim manussadhammā alamariya[ñāṇadassana]viseso adhigato phāsuvihāro ti. — Kim hi no siyā bhante. Idha mayam bhante yāvad-e ākaṅkhāma pītiyā ca virāgā upekhakā ca viharāma satā ca sampajānā. sukhañ-ca kāyena paṭisaṁvedema yan-tam ariyā ācikkhanti: upekhako satimā sukhavibāri ti tatiyam jhānam upasampajja viharāma. Etassa bhante vihārassa samatikkamāya etassa vihārassa paṭipassaddhiyā ayam-añño uttarim manussadhammā alamariya[ñāṇadassana]viseso adhigato phāsuvihāro ti. — Sādhu sādhu Anuruddhā. Etassa pana vo Anuruddhā vihārassa samatikka-māya etassa vihārassa paṭipassaddhiyā atth' añño uttarim manussadhammā alamariya[ñāṇadassana]viseso adhigato phāsuvihāro ti. — Kim hi no siyā bhante. Idha mayam bhante yāvad-e ākaṅkhāma sukhassa ca pahānā dukkhassa ca pahānā pubbe va somanassadomanassānam atthagamā adukkhami asukham upekbāsatipārisuddhiṁ catuttham jhānam upasampajja viharāma. Etassa bhante vihārassa samatikkamāya etassa vihārassa paṭipassaddhiyā ayam-añño uttarim manussadhammā alamariya[ñāṇadassana]viseso adhigato phāsuvihāro ti. — Sādhu sādhu Anuruddhā. Etassa pana vo Anuruddhā vihārassa samatikkamāya etassa vihārassa paṭipassaddhiyā atth' añño uttarim manussadhammā alamariya[ñāṇadassana]viseso adhigato phāsuvihāro ti. — Kim hi no siyā bhante. Idha mayam bhante yāvad-e ākaṅkhāma sabbaso rūpasaññānam samatikkamā paṭigbasaññānam atthagamā nā-nattasaññānam amanasikārā ananto ākāso ti ākāsānañcāyata-

nam upasampajja viharāma. Etassa bhante vihārassa samatikkamāya etassa vihārassa paṭippassaddhiyā ayam - añño uttarim manussadhammā alamariya[ñānadassana]viseso adhigato phāsuvihāro ti. — Sādhu sādhu Anuruddhā. Etassa pana vo Anuruddhā vihārassa samatikkamāya etassa vihārassa paṭippassaddhiyā atth' añño uttarim manussadhammā alamariya[ñānadassana]viseso adhigato phāsuvihāro ti. — Kim hi no siyā bhante. Idha mayam bhante yāvad - e ākañkhāma sabbaso ākāsānañcāyatanaṁ samatikkamma anantam viññāṇan - ti viññāṇañcāyatanaṁ upasampajja viharāma — pe — sabbaso viññāṇañcāyatanaṁ samatikkamma na - tthi kiñciti ākiñcaññāyatanaṁ upasampajja viharāma — sabbaso ākiñcaññāyatanaṁ samatikkamma nevasaññānā-aññāyatanaṁ upasampajja viharāma. Etassa bhante vihārassa samatikkamāya etassa vihārassa paṭippassaddhiyā ayam - añño uttarim manussadhammā alamariyaviseso adhigato phāsuvihāro ti. — Sādhu sādhu Anuruddhā. Etassa pana vo Anuruddhā vihārassa samatikkamāya etassa vihārassa paṭippassaddhiyā atth' añño uttarim manussadhammā alamariyañānadassana-viseso adhigato phāsuvihāro ti. — Kim hi no siyā bhante. Idha mayam bhante yāvad - e ākañkhāma sabbaso neva-saññānāsaññāyatanaṁ samatikkamma saññāvedayitanirodham upasampajja viharāma. paññāya ca no disvā āsavā parikkhinā honti. Etassa bhante vihārassa samatikkamāya etassa vihārassa paṭippassaddhiyā ayam - añño uttarim manussadhammā alamariyañānadassanaviseso adhigato phāsuvihāro. Imasmā ca mayam bhante phāsuvihārā aññam phāsuvihāram uttaritaram vā pañitataram vā na samanupassāmāti. — Sādhu sādhu Anuruddhā. Etasmā Anuruddhā phāsuvihārā añño phāsuvihāro uttaritaro vā pañitataro vā na - tthiti.

Atha kho Bhagavā āyasmantañ - ca Anuruddham āyasmantañ - ca Nandiyam āyasmantañ - ca Kimbilam dhammiyā kathāya sandassetvā samādapetvā samuttejetvā sampahaṁ-setvā utthāy' āsanā pakkāmi. Atha kho āyasmā ca Anuruddho āyasmā ca Nandiyo āyasmā ca Kimbilo Bhagavantañ anusamyāyitvā tato pañinivattitvā āyasmā ca Nan-

diyo āyasmā ca Kimbilo āyasmantam Anuruddham etad-avocum: Kin-nu kho mayam āyasmato Anuruddhassa evam-ārocimha: imāsañ-ca imāsañ-ca vihārasamāpattinam mayam lābhino ti, yam no āyasmā Anuruddho Bhagavato sammukhā yāva āsavānam khayā pakāsesiti. — Na kho me āyasmanto evam-ārocesum: imāsañ-ca imāsañ-ca vihārasamāpattinam mayam lābhino ti. Api ca me āyasmantānam cetasā ceto paricca vidito: imāsañ-ca imāsañ-ca vihārasamāpattinam ime āyasmanto lābhino ti. Devatā pi me etam-ātham-ārocesum: imāsañ-ca imāsañ-ca vihārasamāpattinam ime āyasmanto lābhino ti. Tam-enam Bhagavatā pañhābhī-puṭṭhena byākatan-ti.

Atha kho Dīgho parajano yakkho yena Bhagavā ten' upasākami, upasākamitvā Bhagavantam abhvivādetvā ekamantam atthāsi. Ekamantam thito kho Dīgho parajano yakkho Bhagavantam etad-avoca: Lābhā bhante Vajjinaṁ, suladdhalābhā Vajjipajāya, yattha Tathāgato viharati araham sammā-sambuddho, ime ca tayo kulaputtā, āyasmā ca Anuruddho āyasmā ca Nandiyo āyasmā ca Kimbilo ti. Dīghassa parajanassa yakkhassa saddam sutvā bhummā devā saddam-anussāvesum: Lābhā vata bho Vajjinaṁ, suladdhalābhā Vajjipajāya, yattha Tathāgato viharati araham sammā-sambuddho, ime ca tayo kulaputtā, āyasmā ca Anuruddho āyasmā ca Nandiyo āyasmā ca Kimbilo ti. Bhummānaṁ devānaṁ saddam sutvā Cātummahārājikā devā — pe — Tāvatiṁsā devā — Yāmā devā — Tusitā devā — Nimmānarati devā — Paranimmitavasavattino devā — Brahmakāyikā devā saddam-anussāvesum: Lābhā vata bho Vajjinaṁ, suladdhalābhā Vajjipajāya, yattha Tathāgato viharati araham sammā-sambuddho, ime ca tayo kulaputtā, āyasmā ca Anuruddho āyasmā ca Nandiyo āyasmā ca Kimbilo ti. Itiha te āyasmanto tena khaṇena tena muhuttena yāva Brahma-lokā vidiṭā ahesum.

Evam-etaṁ Dīgha, evam-etaṁ Dīgha. Yasmā pi Dīgha kuṭāete tayo kulaputtā agārasmā anagāriyam pabbajitā, tañ-ce pi kulam ete tayo kulaputte pasannacittam anussareyya tassa p'assa kulassa dīgharattam hitāya sukħāya. Yasmā pi Dīgha kulaparivaṭṭā ete tayo kulaputtā agārasmā

anagāriyam pabbajitā, so ce pi kulaparivaṭṭo ete tayo kula-putte pasannacitto anussareyya tassa p' assa kulaparivaṭṭassa dīgharattam hitāya sukhāya. Yasmā pi Dīgha gāmā ete tayo kulaputtā agārasmā anagāriyam pabbajitā, so ce pi gāmo ete tayo kulaputte pasannacitto anussareyya tassa p' assa gāmassa dīgharattam hitāya sukhāya. Yasmā pi Dīgha nigamā ete tayo kulaputtā agārasmā anagāriyam pabbajitā, so ce pi nigamo ete tayo kulaputte pasannacitto anussareyya tassa p' assa nigamassa dīgharattam hitāya sukhāya. Yasmā pi Dīgha nagarā ete tayo kulaputtā agārasmā anagāriyam pabbajitā, tañ - ce pi nagaram ete tayo kulaputte pasannacittam anussareyya tassa p' assa nagarassa dīgharattam hitāya sukhāya. Yasmā pi Dīgha janapadā ete ayo kulaputtā agārasmā anagāriyam pabbajitā, so ce pi Janapado ete tayo kulaputte pasannacitto anussareyya tassa p' assa janapadassa dīgharattam hitāya sukhāya. Sabbe ce pi Dīgha khattiyā ete tayo kulaputte pasannacittā anussareyyum sabbesānam p' assa khattiyānam dīgharattam hitāya sukhāya. Sabbe ce pi Dīgha brāhmaṇā ete tayo kulaputte pasannacittā anussareyyum sabbesānam p' assa brāhmaṇānam dīgharattam hitāya sukhāya. Sabbe ce pi Dīgha vessā ete tayo kulaputte pasannacittā anussareyyuni sabbesānam p' assa vessānam dīgharattam hitāya sukhāya. Sabbe ce pi Dīgha suddā ete tayo kulaputtā pasannacittā anussareyyum sabbesānam p' assa suddānam dīgharattam hitāya sukhāya. Sadevako ce pi Dīgha loko samārako sabrahmako sassamaṇabrahmaṇī pajā sadevamanussā ete tayo kulaputte pasannacittā anussareyya sadevakassa p' assa lokassa samārakassa sabrahmakassa sassamaṇabrahmaṇīyā pajāya sadevamanussāyā dīgharattam hitāya sukhāya. Passa Dīgha yāva c' ete tayo kulaputtā bahujanahitāya patipannā bahujanasukhāya lokānu-kampāya, atthāya hitāya sukhāya devamanussānan - ti.

Idam - avoca Bhagavā. Attamano Dīgho parajano yak-kho Bhagavato bhāsitaṁ abhinandīti.

32.

Evam - me sutam. Ekam samayam Bhagavā Gosiṅgasālavanadāye viharati sambahulehi abhiññātehi abhiññātehi therehi sāvakehi saddhim, āyasmatā ca Sāriputtena āyasmatā ca Mahāmoggallānena āyasmatā ca Mahākassapena āyasmatā ca Anuruddhena āyasmatā ca Revatena āyasmatā ca Ānandena, aññehi ca abhiññātehi abhiññātehi therehi sāvakehi saddhim. Atha kho āyasmā Mahāmoggallāno sāyanhasamayam patisallāṇā vutthito yen' āyasmā Mahākassapo ten' upasaṅkami. upasaṅkamitvā āyasmantam Mahākassapam etad-avoca: Āyām' āvuso Kassapa yen' āyasmā Sāriputto ten' upasaṅkamissāma dhammasavanāyāti. Evam - āvuso ti kho āyasmā Mahākassapo āyasmato Mahāmoggallānassa paccassosi. Atha kho āyasmā ca Mahāmoggallāno āyasmā ca Mahākassapo āyasmā ca Anuruddho yen' āyasmā Sāriputto ten' upasaṅkamimśu dhammasavanāya. Addasā kho āyasmā Ānando āyasmantañ - ca Mahāmoggallānam āyasmantañ - ca Mahākassapam āyasmantañ - ca Anuruddham yen' āyasmā Sāriputto ten' upasaṅkamante dhammasavanāya. disvāna yen' āyasmā Revato ten' upasaṅkami. upasaṅkamitvā āyasmantam Revatañ etad-avoca: Upasaṅkamantā kho amū āvuso Revata sappurisā yen' āyasmā Sāriputto tena dhammasavanāya. Āyām' āvuso Revata yen' āyasmā Sāriputto ten' upasaṅkamissāma dhammasavanāyāti. Evam - āvuso ti kho āyasmā Revato āyasmato Ānandassa paccassosi. Atha kho āyasmā ca Revato āyasmā ca Ānando yen' āyasmā Sāriputto ten' upasaṅkamimśu dhammasavanāya.

Addasā kho āyasmā Sāriputto āyasmantañ - ca Revatañ āyasmantañ - ca Ānandam dūrato va āgacchante, disvāna āyasmantam Ānandam etad-avoca: Etu kho āyasmā Ānandas-sāgatam āyasmato Ānandassa Bhagavato upatṭhākassa Bhagavato santikāvacarassa. Ramaṇiyam āvuso Ānanda Gosiṅgasālavanam. dosinā ratti, sabbaphaliphullā sālā, dibbā maññe gandhā sampavanti. Kathamrūpena āvuso Ānanda bhikkhunā Gosiṅgasālavanam sobheyāyāti. — Idh' āvuso

Sāriputta bhikkhu bahussuto hoti sutadharo sutasannicayo, ye te dhammā ādikalyāṇā majjhekalyāṇā pariyośānakalyāṇā sātthā sabyañjanā kevalaparipuṇṇam parisuddham brahma-cariyām abhivadanti tathārūpā 'ssa dhammā bahussutā honti dhatā, vacasā paricitā, manasā 'nupekkhitā, diṭṭhiyā sup-paṭividdhā; so catunnām parisānām dhammām deseti pari-maṇḍalehi padabyañjanehi appabaddhehi anusayaśamugghatāya. Evarūpena kho āvuso Sāriputta bhikkhunā Gosiṅgasālavanam sobheyyāti.

Evam vutte āyasmā Sāriputto āyasmantam Revataṁ etad - avoca: Byākataṁ kho āvuso Revata āyasmatā Ānandena yathā sakam paṭibhānam. Tattha dāni mayam āyasmantam Revataṁ pucchāma: Ramaṇiyām āvuso Revata Gosiṅgasālavanam . . . Kathamīrūpena āvuso Revata bhikkhunā Gosiṅgasālavanam sobheyyāti. — Idh' āvuso Sāriputta bhikkhu paṭisallāṇārāmo hoti paṭisallāṇarato, ajjhattam cetosamatham-anuyutto, anirākatajjhāno, vipassanāya samannāgato. brūhetā suññāgārānam. Evarūpena kho āvuso Sāriputta bhikkhunā Gosiṅgasālavanam sobheyyāti.

Evam vutte āyasmā Sāriputto āyasmantam Anuruddham etad - avoca: Byākataṁ kho āvuso Anuruddha āyasmatā Revatena yathā sakam paṭibhānam. Tattha dāni mayam āyasmantam Anuruddham pucchāma: Ramaṇiyām āvuso Anuruddha Gosiṅgasālavanam . . . Kathamīrūpena āvuso Anuruddha bhikkhunā Gosiṅgasālavanam sobheyyāti. — Idh' āvuso Sāriputta bhikkhu dibbena cakkhunā visuddhena atikkantamānusakena sahassam lokānam voloketi. Seyyathā pi āvuso Sāriputta cakkhumā puriso uparipāsādavaragato sahassam nemimaṇḍalānam volokeyya, evam - eva kho āvuso Sāriputta bhikkhu dibbena cakkhunā visuddhena atikkantamānusakena sahassam lokānam voloketi. Evarūpena kho āvuso Sāriputta Gosiṅgasālavanam sobheyyāti.

Evam vutte āyasmā Sāriputto āyasmantam Mahākassapam etad - avoca: Byākataṁ kho āvuso Kassapa āyasmatā Anuruddhena yathā sakam paṭibhānam. Tattha dāni mayam āyasmantam Mahākassapam pucchāma: Ramaṇiyām āvuso Kassapa Gosiṅgasālavanam . . . Kathamīrūpena āvuso Kassapa

bhikkhunā Gosiṅgasālavanam̄ sobheyyāti. — Idh' āvuso Sāriputta bhikkhu attanā ca āraññako hoti āraññakattassa ca vanṇnavādī, attanā ca piñdapātiko hoti piñdapātikattassa ca vanṇnavādī, attanā ca paṁsukūliko hoti paṁsukūlikattassa ca vanṇnavādī, attanā ca tecīvariko hoti tecīvarikattassa ca vanṇnavādī, attanā ca appiccho hoti appicchatāya ca vanṇnavādī, attanā ca santuṭṭho hoti santuṭṭhiyā ca vanṇnavādī, attanā ca pavivitto hoti pavivekassa ca vanṇnavādī. attanā ca asaṁsaṭṭho hoti asaṁsaggassa ca vanṇnavādī. attanā ca āraddhviriyo hoti viriyārambhassa ca vanṇnavādī, attanā ca sīlasampanno hoti sīlasampadāya ca vanṇnavādī. attanā ca samādhisampanno hoti samādhisampadāya ca vanṇnavādī, attanā ca paññāsampanno hoti paññāsampanpadāya ca vanṇnavādī, attanā ca vimuttisampanno hoti vimuttisampadāya ca vanṇnavādī, attanā ca vimuttiñāṇadassanasampanno hoti vimuttiñāṇadassanasampadāya ca vanṇnavādī. Evarūpena kho āvuso Sāriputta bhikkhunā Gosiṅgasālavanam̄ sobheyyāti.

Evaṁ vutte āyasmā Sāriputto āyasmantam̄ Mahāmoggallānam̄ etad-avoca: Byākataṁ kho āvuso Moggallāna āyasmatā Mahākassapena yathā sakam̄ paṭibhānam̄. Tattha dāni mayam̄ āyasmantam̄ Mahāmoggallānam̄ pucchāma: Ramaṇīyam̄ āvuso Moggallāna Gosiṅgasālavanam̄... Kathamṛūpena āvuso Moggallāna bhikkhunā Gosiṅgasālavanam̄ sobheyyāti. — Idh' āvuso Sāriputta dve bhikkhū abhidhammakatham̄ kathenti, te aññamaññam̄ pañham̄ pucchanti. aññamaññassa pañham̄ puṭṭhā vissajjenti no ca saṁsādenti. dhammī ca nesam̄ kathā pavattanī hoti. Evarūpena kho āvuso Sāriputta bhikkhunā Gosiṅgasālavanam̄ sobheyyāti.

Atha kho āyasmā Mahāmoggallāno āyasmantam̄ Sāriputtam̄ etad-avoca: Byākataṁ kho āvuso Sāriputta amhehi sabbehi' eva yathā sakam̄ paṭibhānam̄. Tattha dāni mayam̄ āyasmantam̄ Sāriputtam̄ pucchāma: Ramaṇīyam̄ āvuso Sāriputta Gosiṅgasālavanam̄, dosinā ratti. sabbaphālipullā sālā, dibbā maññe gandhā sampavanti. Kathamṛūpena āvuso Sāriputta Gosiṅgasālavanam̄ sobheyyāti. — Idh' āvuso Moggallāna bhikkhu cittam̄ vasam̄ vatteti. no ca bhikkhu cittassa vasena vattati; so yāya vihārasamāpattiyā āka-

khati pubbanhasamayaṁ viharitum tāya vihārasamāpattiyā pubbanhasamayaṁ viharati, yāya vihārasamāpattiyā ākaṅkhati majjhantikam samayaṁ viharitum tāya vihārasamāpattiyā majjhantikam samayaṁ viharati, yāya vihārasamāpattiyā ākaṅkhati sāyanhasamayaṁ viharitum tāya vihārasamāpattiyā sāyanhasamayaṁ viharati. Seyyathā pi āvuso Moggallāna rañño vā rājamahāmattassa vā nānārattānam dussānam dussakarandako pūro assa, so yañ-ñad-eva dussayugam ākaṅkheyya pubbanhasamayaṁ pārupitum tan-tad-eva dussayugam pubbanhasamayaṁ pārupeyya, yañ-ñad-eva dussayugam ākaṅkheyya majjhantikam samayaṁ pārupitum tan-tad-eva dussayugam majjhantikam samayaṁ pārupeyya, yañ-ñad-eva dussayugam ākaṅkheyya sāyanhasamayaṁ pārupitum tan-tad-eva dussayugam sāyanhasamayaṁ pārupeyya; evam-eva kho āvuso Moggallāna bhikkhu cittam vasaṁ vatteti. no ca bhikkhu cittassa vasena vattati: so yāya vihārasamāpattiyā ākaṅkhati pubbanhasamayaṁ viharitum tāya vihārasamāpattiyā pubbanhasamayaṁ viharati, yāya vihārasamāpattiyā ākaṅkhati majjhantikam samayaṁ viharitum tāya vihārasamāpattiyā majjhantikam samayaṁ viharati, yāya vihārasamāpattiyā ākaṅkhati sāyanhasamayaṁ viharitum tāya vihārasamāpattiyā sāyanhasamayaṁ viharati. Evarūpena kho āvuso Moggallāna bhikkhunā Gosiṅgasālavananam sobheyyāti.

Atha kho āyasmā Sāriputto te āyasmante etad-avoca: Byākataṇi kho āvuso amhehi sabbeḥ' eva yathā sakaṇi paṭibhāṇam. Āyām' āvuso yena Bhagavā ten' upasaṅkamissāma. upasaṅkamitvā etam-atthāni Bhagavato ārocessāma. yathā no Bhagavā byākarissati tathā naṁ dhāressāmāti. Evam-āvuso ti kho te āyasmanto āyasmato Sāriputtassa paccassosum. Atha kho te āyasmanto yena Bhagavā ten' upasaṅkamim̄su. upasaṅkamitvā Bhagavantam abhivādetvā ekamantāni nisidim̄su. Ekamantāni nisinno kho āyasmā Sāriputto Bhagavantam etad-avoca: Idha bhante āyasmā ca Revato āyasmā ca Ānando yenāham ten' upasaṅkamim̄su dhammasavanāyā. Addasam̄i kho aham bhante āyasmantañ-ca Revatāni āyasmantañ-ca Ānandāni dūrato va āgacchante. disvāna āyasmantañ-ca Ānandāni dūrato va āgacchante.

mantam Ānandam etad - avocam: Etu kho āyasmā Ānando, sāgatam āyasmato Ānandassa Bhagavato upatṭhākassa Bhagavato santikāvacarassa. Ramaṇiyam āvuso Ānanda Gosiṅgasālavanam, dosinā ratti. sabbaphālipullā sālā, dibbā maññe gandhā sampavanti. Kathamrūpena āvuso Ānanda bhikkhunā Gosiṅgasālavanam sobheyyāti. Evaṁ vutte bhante āyasmā Ānando mām etad - avoca: Idh' āvuso Sāriputta bhikkhu bahussuto hoti sutadharo sutasannicayo. ye te dhammā ādikalyāṇā majjhēkalyāṇā pariyośānakalyāṇā sātthā sabyañjanā kevalaparipuṇṇam parisuddham brahmacariyam abhivadanti tathārūpā 'ssa dhammā bahussutā honti dhatā, vacasā paricitā, manasā 'nupekkhitā, ditthiyā suppaṭividdhā; so catunnām parisānam dhammām deseti parimāṇdalehi padabyañjanehi appabaddhehi anusayasaṁugghātāya. Evarūpena kho āvuso Sāriputta bhikkhunā Gosiṅgasālavanam sobheyyāti. — Sādhū sādhū Sāriputta. yathā tam Ānando va sammā byākaramāno byākareyya. Ānando hi Sāriputta bahussuto sutadharo sutasannicayo. ye te dhammā ādikalyāṇā majjhēkalyāṇā pariyośānakalyāṇā sātthā sabyañjanā kevalaparipuṇṇam parisuddham brahmacariyam abhivadanti tathārūpā 'ssa dhammā bahussutā honti dhatā, vacasā paricitā, manasā 'nupekkhitā, ditthiyā suppaṭividdhā; so catunnām parisānam dhammām deseti parimāṇdalehi padabyañjanehi appabaddhehi anusayasaṁugghātāyāti.

Evaṁ vutte aham bhante āyasmantam Revatam etad - avocam: Byākataṁ kho āvuso Revata āyasmata Ānandena yathā sakam patibhānam. Tattha dāni mayam āyasmantam Revataṁ puechāma: Ramaṇiyam āvuso Revata ... sobheyyāti. Evaṁ vutte bhante āyasmā Revato mām etad - avoca: Idh' āvuso Sāriputta bhikkhu patisallāṇārāmo hoti patisallānarato, ajjhattam cetosamatham - anuyutto. anirākatajjhāno, vipassanāya samannāgato. brūhetā suññāgārānam. Evarūpena kho āvuso Sāriputta bhikkhunā Gosiṅgasālavanam sobheyyāti. — Sādhū sādhū Sāriputta. yathā tam Revato va sammā byākaramāno byākareyya. Revato hi Sāriputta paṭisallāṇārāmo paṭisallānarato. ajjhattam cetosamatham - anuyutto. anirākatajjhāno, vipassanāya samannāgato. brūhetā suññāgārānan - ti.

Evaṁ vutte aham bhante āyasmantam Anuruddham etad - avocam: Byākataṁ kho āvuso Anuruddha āyasmatā Revatena yathā sakam paṭibhānam. Tattha dāni mayam āyasmantam Anuruddham pucchāma: Ramaṇiyam āvuso Anuruddha ... sobheyyāti. Evaṁ vutte bhante āyasmā Anuruddho mām etad - avoca: Idh' āvuso Sāriputta bhikkhu dibbena cakkhunā visuddhena atikkantamānusakena sahassam lokānam voloketi. Seyyathā pi āvuso Sāriputta cakkhumā puriso uparipāsādavaragato sahassam nemimañḍalānam volkeyya. evam - eva kho āvuso Sāriputta bhikkhu dibbena cakkhunā visuddhena atikkantamānusakena sahassam lokānam voloketi. Evarūpena kho āvuso Sāriputta bhikkhunā Gosiṅgasālavanam sobheyyāti. — Sādhу sādhu Sāriputta. yathā tam Anuruddho va sammā byākaramāno byākareyya. Anuruddho hi Sāriputta dibbena cakkhunā visuddhena atikkantamānusakena sahassam lokānam voloketiti.

Evaṁ vutte aham bhante āyasmantam Mahākassapam etad - avocam: Byākataṁ kho āvuso Kassapa āyasmatā Anuruddhena yathā sakam paṭibhānam. Tattha dāni mayam āyasmantam Mahākassapam pucchāma: Ramaṇiyam āvuso Kassapa ... sobheyyāti. Evaṁ vutte bhante āyasmā Mahākassapo mām etad - avoca: Idh' āvuso Sāriputta bhikkhu attanā ca āraññako hoti āraññakattassa ca vanṇavādī. attanā ca piñḍapātiko hoti piñḍapātikattassa ca vanṇavādī. attanā ca pamsukūliko hoti pamsukūlikattassa ca vanṇavādī. attanā ca tecīvariko hoti tecīvarikattassa ca vanṇavādī. attanā ca appiccho hoti appicchatāya ca vanṇavādī. attanā ca santuttho hoti santutthiyā ca vanṇavādī. attanā ca pavivitto hoti pavivekassa ca vanṇavādī. attanā ca asaṁsaṭho hoti asaṁsaggassa ca vanṇavādī. attanā ca āraddhaviriyō hoti viriyārambhassa ca vanṇavādī. attanā ca silasampanno hoti silasampadāya ca vanṇavādī. attanā ca samādhisampanno hoti samādhisampadāya ca vanṇavādī. attanā ca paññāsampanno hoti paññāsampanpadāya ca vanṇavādī. attanā ca vimuttisampanno hoti vimuttisampadāya ca vanṇavādī. attanā ca vimuttiñāṇadassanasampanno hoti vimuttiñāṇadassanasampanpadāya ca vanṇavādī. Evarūpena kho āvuso Sāriputta bhikkhunā Gosiṅgasālavanam

sobheyyāti. — Sādhu sādhu Sāriputta, yathā tam Kassapo va sammā byākaramāno byākareyya. Kassapo hi Sāriputta attanā ca āraññako āraññakattassa ca vanṇavādī... attanā ca vimuttiñāṇadassanasampanno vimuttiñāṇadassanasampadāya ca vanṇavādī ti.

Evām vutte aham bhante āyasmantam Mahāmoggallānam etad-avocam: Byākataṁ kho āvuso Moggallāna āyasmatā Mahākassapena yathā sakam paṭibhānam. Tattha dāni mayam āyasmantam Mahāmoggallānam pucchāma: Ramaṇiyam āvuso Moggallāna... sobheyyāti. Evaṁ vutte bhante āyasmā Mahāmoggallāno mām etad-avoca: Idh' āvuso Sāriputta dve bhikkhū abhidhammadhikathām kathenti, te aññamaññam pañham pucchanti, aññamaññassa pañham puṭṭhā vissajjenti no ca saṁsādenti, dhammī ca nesam kathā pa-vattanī hoti. Evarūpena kho āvuso Sāriputta bhikkhunā Gosiṅgasālavanam sobheyyāti. — Sādhu sādhu Sāriputta, yathā tam Moggallāno va sammā byākaramāno byākareyya. Moggallāno hi Sāriputta dhammadhikiko ti.

Evaṁ vutte āyasmā Mahāmoggallāno Bhagavantam etad-avoca: Atha khvāham bhante āyasmantam Sāriputtam etad-avocam: Byākataṁ kho āvuso Sāriputta amhehi sabbeh' eva yathā sakam paṭibhānam. Tattha dāni mayam āyasmantam Sāriputtam pucchāma: Ramaṇiyam āvuso Sāriputta Gosiṅgasālavanam dosinā ratti. sabbaphaliphullā sālā, dibbā maññe gandhā sampavanti. Kathamrūpena āvuso Sāriputta Gosiṅgasālavanam sobheyyāti. Evaṁ vutte bhante āyasmā Sāriputto mām etad-avoca: Idh' āvuso Moggallāna bhikkhu cittam vasam vatteti, no ca bhikkhu cittassa vasena vattati; so yāya vihārasamāpattiyā ākañkhati pubbanhasamayam viharitum tāya vihārasamāpattiyā pubbanhasamayam viharati, yāya vihārasamāpattiyā ākañkhati majjhantikam samayam viharitum tāya vihārasamāpattiyā majjhantikam samayam viharati. yāya vihārasamāpattiyā ākañkhati sāyanhasamayam viharitum tāya vihārasamāpattiyā sāyanhasamayam viharati. Seyyathā pi āvuso Moggallāna rañño vā rājamahāmattassa vā nānārattānam dussānam dussakaraṇḍako pūro assa, so yañ-nad-eva dussayugam ākañkheyya pubbanhasamayam

pārupitum tan - tad - eva dussayugam pubbanhasamayaṁ pārupeyya. yañ - ñad - eva dussayugam ākaṅkheyya majjhantikam samayaṁ pārupitum tan - tad - eva dussayugam majjhantikam samayaṁ pārupeyya, yañ - ñad - eva dussayugam ākaṅkheyya sāyanhasamayaṁ pārupitum tan - tad - eva dussayugam sāyanhasamayaṁ pārupeyya; evam - eva kho āvuso Moggallāna bhikkhu cittam̄ vasam̄ vatteti. no ca bhikkhu cittassa vasena vattati; so yāya vihārasamāpattiyaṁ ākaṅkhati pubbanhasamayaṁ viharitum tāya vihārasamāpattiyaṁ pubbanhasamayaṁ viharati. yāya vihārasamāpattiyaṁ ākaṅkhati majjhantikam samayaṁ viharitum tāya vihārasamāpattiyaṁ majjhantikam samayaṁ viharati. yāya vihārasamāpattiyaṁ ākaṅkhati sāyanhasamayaṁ viharitum tāya vihārasamāpattiyaṁ sāyanhasamayaṁ viharati. Evarūpena kho āvuso Moggallāna bhikkhunā Gosiṅgasālavanaṁ sobheyyatī. — Sādhu sādhu Moggallāna. yathā tam Sāriputto va sammā byākaramāno byākareyya. Sāriputto hi Moggallāna cittam̄ vasam̄ vatteti. no ca Sāriputto eittassa vasena vattati; so yāya vihārasamāpattiyaṁ ākaṅkhati pubbanhasamayaṁ viharitum tāya vihārasamāpattiyaṁ pubbanhasamayaṁ viharati. yāya vihārasamāpattiyaṁ ākaṅkhati majjhantikam samayaṁ viharitum tāya vihārasamāpattiyaṁ majjhantikam samayaṁ viharati. yāya vihārasamāpattiyaṁ ākaṅkhati sāyanhasamayaṁ viharitum tāya vihārasamāpattiyaṁ sāyanhasamayaṁ viharatiti.

Evam vutte āyasmā Sāriputto Bhagavantam̄ etad - avoca: Kassa nu kho bhante subhāsitam̄ - ti. — Sabbesam̄ vo Sāriputta subhāsitam̄ pariyāyena. Api ca mama pi sunātha yathārūpena bhikkhunā Gosiṅgasālavanaṁ sobheyya. Idha Sāriputta bhikkhu pacchābhuttam̄ pindapātapaṭikkanto nisidati pallāṅkam̄ ābhujitvā ujum̄ kāyam̄ paṇidhāya parimukham̄ satim̄ upaṭṭhapetvā: nā tāvāham̄ imam̄ pallāṅkam̄ bhindissāmi yāva me nānupādāya āsavehi cittam̄ vimuccissatiti. Evarūpena kho Sāriputta bhikkhunā Gosiṅgasālavanaṁ sobheyyatī.

Idam - avoca Bhagavā. Attamanā te āyasmanto Bhagavato bhāsitam̄ abhinandun - ti.

33.

Evam - me sutam. Ekam samayaṁ Bhagavā Sāvatthiyam viharati Jetavane Anāthapindikassa ārāme. Tatra kho Bhagavā bhikklu āmantesi: Bhikkhavo ti. Bhadante ti te bhikkhū Bhagavato paccassosum. Bhagavā etad - avoca:

Ekādasahi bhikkhave aṅgehi samannāgato gopālako abhabbo gogāṇam pariharitum phātikattum. katamehi ekādasahi: Idha bhikkhave gopālako na rūpaññū hoti. na lakkhaṇakusalo hoti, na āsāti kam sātētā hoti. na vaṇam paṭicchādetā hoti. na dhūmam kattā hoti. na tittham jānāti. na pītam jānāti. na vīthim jānāti. na gocarakusalo hoti. anavasesadohī ca hoti. ye te usabhā gopitaro gopariṇāyakā te na atirekapūjāya pūjetā hoti. Imehi kho bhikkhave ekādasahi aṅgehi samannāgato gopālako abhabbo gogāṇam pariharitum phātikattum. Evam - eva kho bhikkhave ekādasahi dhammehi samannāgato bhikkhu abhabbo imasmim dhammavinaye vuddhiṁ virūḍhim vepullam āpajjituṁ. katamehi ekādasahi: Idha bhikkhave bhikkhu na rūpaññū hoti. na lakkhaṇakusalo hoti, na āsāti kam sātētā hoti, na vaṇam paṭicchādetā hoti. na dhūmam kattā hoti. na tittham jānāti. na pītam jānāti. na vīthim jānāti. na gocarakusalo hoti. anavasesadohī ca hoti. ye te bhikkhū therā rattaññū cirapabbajitā saṅghapitaro saṅghapariṇāyakā te na atirekapūjāya pūjetā hoti.

Kathañ - ca bhikkhave bhikkhu na rūpaññū hoti: Idha bhikkhave bhikkhu yaṁ kiñci rūpam sabbam rūpam cattāri mahābhūtāni catunnañ - ca mahābhūtānam upādāya rūpan - ti yathābhūtam na - ppajānāti. Evam kho bhikkhave bhikkhu na rūpaññū hoti. Kathañ - ca bhikkhave bhikkhu na lakkhaṇakusalo hoti: Idha bhikkhave bhikkhu: kammalakkhaṇo bālo. kammalakkhaṇo pañđito ti yathābhūtam na - ppajānāti. Evam kho bhikkhave bhikkhu na lakkhaṇakusalo hoti. Kathañ - ca bhikkhave bhikkhu na āsāti kam sātētā hoti: Idha bhikkhave bhikkhu uppānam kāmavitakkam adhivāseti na ppajahati na vinodeti na byantikaroti na anabhāvam gameti, uppānam byāpādavitakkam — pe — uppānam vihimsāvitakkam — uppānuppanne pāpake akusale dhamme adhivāseti

na - ppajahati na vinodeti na byantikaroti na anabhāvam ga-
meti. Evam̄ kho bhikkhave bhikkhu na āsātikam̄ sātētā hoti.
Kathañ - ca bhikkhave bhikkhu na vaṇam̄ paṭicchādetā hoti:
Idha bhikkhave bhikkhu cakkunā rūpam̄ disvā nimittaggāhī
hoti anubyañjanaggāhī. yatvādhikaraṇam̄ - enām cakkhundriyam̄
asam̄vutam̄ viharantam̄ abhijjhādomanassā pāpakā akusalā
dhammā anvāssaveyyum̄ tassa saṁvarāya na paṭipajjati. na
rakkhati cakkhundriyam̄. cakkhundriye na saṁvaram̄ āpajjati.
Sotena saddam̄ sutvā — pe — ghānena gandham̄ ghāyitvā
— jivhāya rasam̄ sāyitvā — kāyena phoṭṭhabbam̄ phusitvā —
manasā dhammaṁ viññāya nimittaggāhī hoti anubyañjanaggāhī,
yatvādhikaraṇam̄ - enām manindriyam̄ asam̄vutam̄ viharantam̄
abhijjhādomanassā pāpakā akusalā dhammā anvāssaveyyum̄
tassa saṁvarāya na paṭipajjati. na rakkhati manindriyam̄,
manindriye na saṁvaram̄ āpajjati. Evam̄ kho bhikkhave
bhikkhu na vaṇam̄ paṭicchādetā hoti. Kathañ - ca bhikkhave
bhikkhu na dhūmam̄ kattā hoti: Idha bhikkhave bhikkhu
yathāsutam̄ yathāpariyattam̄ dhammam̄ na vitthārena paresam̄
desetā hoti. Evam̄ kho bhikkhave bhikkhu na dhūmam̄ kattā
hoti. Kathañ - ca bhikkhave bhikkhu na tittham̄ jānāti:
Idha bhikkhave bhikkhu ye te bhikkhū bahussutā āgatāgamā
dhammadharā vinayadharā mātikādharā te kālena kālam̄
upasaṅkamitvā na paripucchatī na paripañhatī: idam̄ bhante
katham̄, imassa ko attho ti. Tassa te āyasmanto avivātañ - c'
eva na vivaranti, anuttānikatañ - ca na uttānikaronti, aneka-
vihitesu ca kañkhāthāniyesu dhammesu kañkham̄ na paṭi-
vinodenti. Evam̄ kho bhikkhave bhikkhu na tittham̄ jānāti.
Kathañ - ca bhikkhave bhikkhu na pītam̄ jānāti: Idha bhik-
khave bhikkhu Tathāgatappavedite dhammadvinaye desiya-
māne na labhati athavedam̄, na labhati dhammavedam̄, na
labhati dhammūpasamihitam̄ pāmujjam̄. Evam̄ kho bhik-
khave bhikkhu na pītam̄ jānāti. Kathañ - ca bhikkhave bhik-
ku na vīthim̄ jānāti: Idha bhikkhave bhikkhu ariyam̄
atṭhaṅgikam̄ maggam̄ yathābhūtam̄ na - ppajānāti. Evam̄ kho
bhikkhave bhikkhu na vīthim̄ jānāti. Kathañ - ca bhikkhave
bhikkhu na gocarakusalo hoti: Idha bhikkhave bhikkhu
cattāro satipatṭhāne yathābhūtam̄ na - ppajānāti. Evam̄ kho

bhikkhave bhikkhu na gocarakusalo hoti. Kathañ - ca bhikkhave bhikkhu anavasesadohī hoti: Idha bhikkhave bhikkhum saddhā gahapatikā abhihaṭṭhum pavārenti cīvara-piṇḍapāta-senāsana-gilānapaccayaparikkhārehi. tatra bhikkhu mattam na jānāti paṭiggahaṇāya. Evaṁ kho bhikkhave bhikkhu anavasesadohī hoti. Kathañ - ca bhikkhave bhikkhu ye te bhikkhū therā rattaññū cirapabbajitā saṅghapitaro saṅghapariṇāyakā te na atirekapūjāya pūjetā hoti: Idha bhikkhave bhikkhu ye te bhikkhū therā rattaññū cirapabbajitā saṅghapitaro saṅghapariṇāyakā tesu na mettam kāyakammaṁ paccupatṭhāpeti āvī c' eva raho ca, na mettam vacikammaṁ paccupatṭhāpeti āvī c' eva raho ca. na mettam manokammaṁ paccupatṭhāpeti āvī c' eva raho ca. Evaṁ kho bhikkhave bhikkhu ye te bhikkhū therā rattaññū cirapabbajitā saṅghapitaro saṅghapariṇāyakā te na atirekapūjāya pūjetā hoti. Imehi kho bhikkhave ekādasahi dhammehi samannāgato bhikkhu abhabbo imasmim dhammadvinaye vuddhim virūlhiṁ vepullam āpajjituṁ.

Ekādasahi bhikkhave aṅgehi samannāgato gopālako bhabbo gogaṇam pariharitum phātikattum, katamehi ekādasahi: Idha bhikkhave gopālako rūpaññū hoti, lakkhaṇakusalo hoti. āsāṭikam sāṭetā hoti. vaṇam paṭiechādetā hoti, dhūmaṁ kattā hoti. tittham jānāti, pītam jānāti, vīthim jānāti, gocarakusalo hoti. sāvasesadohī ca hoti, ye te usabhā gopitaro gopariṇāyakā te atirekapūjāya pūjetā hoti. Imehi kho bhikkhave ekādasahi aṅgehi samannāgato gopālako bhabbo gogaṇam pariharitum phātikattum. Evaṁ - eva kho bhikkhave ekādasahi dhammehi samannāgato bhikkhu bhabbo imasmim dhammadvinaye vuddhim virūlhiṁ vepullam āpajjituṁ, katamehi ekādasahi: Idha bhikkhave bhikkhu rūpaññū hoti, lakkhaṇakusalo hoti. āsāṭikam sāṭetā hoti, vaṇam paṭicchādetā hoti. dhūmaṁ kattā hoti. tittham jānāti. pītam jānāti, vīthim jānāti. gocarakusalo hoti. sāvasesadohī ca hoti, ye te bhikkhū therā rattaññū cirapabbajitā saṅghapitaro saṅghapariṇāyakā te atirekapūjāya pūjetā hoti.

Kathañ - ca bhikkhave bhikkhu rūpaññū hoti: Idha bhikkhave bhikkhu yaṁ kiñci rūpam sabbam rūpam cattāri

mahābhūtāni catunnañ - ca mahābhūtānam upādāya rūpan - ti
 yathābhūtam pajānāti. Evam̄ kho bhikkhave bhikkhu rūpaññū hoti. Kathañ - ca bhikkhave bhikkhu lakkhaṇakusalo hoti: Idha bhikkhave bhikkhu: kammalakkhaṇo bālo. kammalakkhaṇo pañdito ti yathābhūtañ pajānāti. Evam̄ kho bhikkhave bhikkhu lakkhaṇakusalo hoti. Kathañ - ca bhikkhave bhikkhu āsātikam̄ sātetā hoti: Idha bhikkhave bhikkhu uppannañ kāmavitakkañ nādhivāseti, pajahati vinodeti byantikaroti anabhāvam̄ gameti. uppannañ byāpādavitakkam̄ — pe — uppannañ vihimsāvitakkam̄ — uppannuppanne pāpake akusale dhamme nādhivāseti. pajahati vinodeti byantikaroti anabhāvam̄ gameti. Evam̄ kho bhikkhave bhikkhu āsātikam̄ sātetā hoti. Kathañ - ca bhikkhave bhikkhu vañam̄ paṭicchādetā hoti: Idha bhikkhave bhikkhu cakkhunā rūpam̄ disvā na nimittaggāhī hoti nānubyañjanaggāhī, yatvādhikaraṇam̄ - enam̄ cakkhundriyam̄ asaṁvutam̄ viharantam̄ abhijjhādomanassā pāpakā akusalā dhammā anvāssaveyyum̄ tassa saṁvarāya paṭipajjati, rakkhati cakkhundriyam̄, cakkhundriye saṁvaram̄ āpajjati. Sotena saddam̄ sutvā — pe — ghānena gandham̄ ghāyitvā — jivhāya rasam̄ sāyitvā — kāyena phoṭṭhabbam̄ phusitvā — manasā dhammam̄ viññāya na nimittaggāhī hoti nānubyañjanaggāhī, yatvādhikaraṇam̄ - enam̄ manindriyam̄ asaṁvutam̄ viharantam̄ abhijjhādomanassā pāpakā akusalā dhammā anvāssaveyyum̄ tassa saṁvarāya paṭipajjati. rakkhati manindriyam̄, manindriye saṁvaram̄ āpajjati. Evam̄ kho bhikkhave bhikkhu vañam̄ paṭicchādetā hoti. Kathañ - ea bhikkhave bhikkhu dhūmañ kattā hoti: Idha bhikkhave bhikkhu yathāsutam̄ yathāpariyattam̄ dhammam̄ vitthārena parresam̄ desetā hoti. Evam̄ kho bhikkhave bhikkhu dhūmañ kattā hoti. Kathañ - ca bhikkhave bhikkhu tittham̄ jānāti: Idha bhikkhave bhikkhu ye te bhikkhū bahussutā āgatāgamā dhammadharā vinayadharā mātikādharā te kālena kālam̄ upasaṅkamitvā paripucchatī paripañhatī: idam̄ bhante katham̄. imassa ko attho ti. Tassa te āyasmanto avivaṭañ - c' eva vivaranti. anuttānikatañ - ca uttānikaronti. anekavihitesu ca kaṅkhāṭhānīyesu dhammesu kaṅkham̄ paṭivinodenti. Evam̄ kho bhikkhave bhikkhu tittham̄ jānāti. Kathañ - ca bhikkhave

bhikkhu pītam jānāti: Idha bhikkhave bhikkhu Tathāgatappa-vedite dhammadvinaye desiyamāne labhati atthavedam. labhati dhammavedam, labhati dhammūpasamihitam pāmuujjai. Evaṁ kho bhikkhave bhikkhu pītam jānāti. Kathañ - ca bhikkhave bhikkhu vīthim jānāti: Idha bhikkhave bhikkhu ariyam atthañgikam maggam yathābhūtam pajānāti. Evaṁ kho bhikkhave bhikkhu vīthim jānāti. Kathañ - ca bhikkhave bhikkhu gocarakusalo hoti: Idha bhikkhave bhikkhu cattāro satipatṭhāne yathābhūtam pajānāti. Evaṁ kho bhikkhave bhikkhu gocarakusalo hoti. Kathañ - ca bhikkhave bhikkhu sāvasesadohi hoti: Idha bhikkhave bhikkhum sad-dhā gahapatikā abhihaṭṭhum pavārenti cīvara-piṇḍapāta-senāsana-gilānapaccayabhesajjaparikkhārehi. tatra bhikkhu mattam jānāti paṭiggahaṇāya. Evaṁ kho bhikkhave bhikkhu sāvasesadohi hoti. Kathañ - ca bhikkhave bhikkhu ye te bhikkhū therā rattaññū cirapabbajitā saṅghapitaro saṅghapariṇāyakā te atirekapūjāya pūjetā hoti: Idha bhikkhave bhikkhu ye te bhikkhū therā rattaññū cirapabbajitā saṅghapitaro saṅghapariṇāyakā tesu mettam kāyakammam paccupaṭṭhāpeti āvī c' eva raho ca. mettam vacikammam paccupaṭṭhāpeti āvī c' eva raho ca. mettam manokammam paccupaṭṭhāpeti āvī c' eva raho ca. Evaṁ kho bhikkhave bhikkhu ye te bhikkhū therā rattaññū cirapabbajitā saṅghapitaro saṅghapariṇāyakā te atirekapūjāya pūjetā hoti. Imehi kho bhikkhave ekādasahi dhammehi samannāgato bhikkhu bhabbo imasmim dhammadvinaye vuddhim virūlhim vepullam āpajjitu - ti.

Idam - avoca Bhagavā. Attamanā te bhikkhū Bhagavato bhāsitaṁ abhinandun - ti.

34.

Evam - me sutam. Ekam samayaṁ Bhagavā Vajjisū viharati Ukkācelāyāṁ Gaṅgāya nadiyā tīre. Tatra kho Bhagavā bhikkhū āmantesi: Bhikkhavo ti. Bhadante ti te bhikkhū Bhagavato paccassosuṁ. Bhagavā etad - avoca:

Bhūtapubbaṁ bhikkhave Māgadhako gopālako duppaññājātiko vassānām pacchime māse saradasamaye asamavekkhitvā Gaṅgāya nadiyā oriman - tīram asamavekkhitvā pāriman - tīram atitthen' eva gāvo patāresi uttaran - tīram Suvidehānam. Atha kho bhikkhave gāvo majjhe Gaṅgāya nadiyā sote āmaṇḍaliyāṁ karitvā tath' eva anayabyasānam āpajjimśu; tam kissa hetu: Tathā hi so bhikkhave Māgadhako gopālako duppaññājātiko vassānām pacchime māse saradasamaye asamavekkhitvā Gaṅgāya nadiyā oriman - tīram asamavekkhitvā pāriman - tīram atitthen' eva gāvo patāresi uttaran - tīram Suvidehānam. Evam - eva kho bhikkhave ye hi keci samanā vā brāhmaṇā vā akusalā imassa lokassa akusalā parassa lokassa, akusalā Māradheyyassa akusalā a-Māradheyyassa, akusalā Macudheyyassa akusalā a-Macudheyyassa, tesām ye sotabbām saddahātabbām maññissanti tesām tam bhavissati dīgharattam ahitāya dukkhāya.

Bhūtapubbaṁ bhikkhave Māgadhako gopālako sappaññājātiko vassānām pacchime māse saradasamaye samavekkhitvā Gaṅgāya nadiyā oriman - tīram samavekkhitvā pāriman - tīram titthen' eva gāvo patāresi uttaran - tīram Suvidehānam. So paṭhamām patāresi ye te usabhā gopitaro gopariṇāyakā, te tiriyaṁ Gaṅgāya sotām chetvā sotthinā pāram agamāṁsu; athāpare patāresi balavagāve dammagāve, te pi tiriyaṁ Gaṅgāya sotām chetvā sotthinā pāram agamāṁsu; athāpare patāresi vacchatare vacchatariyo. te pi tiriyaṁ Gaṅgāya sotām chetvā sotthinā pāram agamāṁsu; athāpare patāresi vacchake kisabalake. te pi tiriyaṁ Gaṅgāya sotām chetvā sotthinā pāram agamāṁsu. Bhūtapubbaṁ bhikkhave vacchako taruṇako tāvad - eva jātako mātu goravakena vuyhanāno so pi tiriyaṁ Gaṅgāya sotām chetvā sotthinā pāram agamāsi; tam kissa hetu: Tathā hi so bhikkhave Māgadhako gopālako

sappaññajātiko vassānam pacchime māse saradasamaye samavekkhitvā Gaṅgāya nadiyā oriman-tīraṁ samavekkhitvā pāri-man-tīraṁ titthen' eva gāvo patāresi uttaran-tīraṁ Suvide-hānam. Evam-eva kho bhikkhave ye hi keci samanā vā brāhmaṇā vā kusalā imassa lokassa kusalā parassa lokassa, kusalā Māradheyyassa kusalā a-Māradheyyassa, kusalā Macceudheyyassa kusalā a-Maccudheyyassa, tesam ye sotabbam saddahātabbam maññissanti tesam tam bhavissati dīgharattam hitāya sukhāya.

Seyyathā pi bhikkhave ye te usabhā gopitaro goparinā-yakā te tiriyan Mārassa sotam chetvā sothinā pāram agamaṁsu, evam-eva kho bhikkhave ye te bhikkhū arahanto khīnāsavā vusitavanto katakaraṇīyā ohitabhārā anuppattasadatthā parikkhīnabhavasāmyojanā samma-d-aññā vimuttā, te pi tiriyan Mārassa sotam chetvā sothinā pāram gata. Seyyathā pi te bhikkhave balavagavā dammagavā tiriyan Gaṅgāya sotam chetvā sothinā pāram agamaṁsu, evam-eva kho bhikkhave ye te bhikkhū pañcannam orambhāgiyānam saṁyojanānam parikkhayā opapātikā tatthaparinibbāyino anāvattidhammā tasmā lokā. te pi tiriyan Mārassa sotam chetvā sothinā pāram gamissanti. Seyyathā pi te bhikkhave vacchatarā vacchatariyo tiriyan Gaṅgāya sotam chetvā sothinā pāram agamaṁsu, evam-eva kho bhikkhave ye te bhikkhū tiṇam saṁyojanānam parikkhayā rāgadosamohānam tanuttā sakadāgāmino sakid-eva imam lokam āgantvā dukkhass' antam karissanti, te pi tiriyan Mārassa sotam chetvā sothinā pāram gamissanti. Seyyathā pi te bhikkhave vacchakā kisabalakā tiriyan Gaṅgāya sotam chetvā sothinā pāram agamaṁsu, evam-eva kho bhikkhave ye te bhikkhū tiṇam saṁyojanānam parikkhayā sotāpannā avinipātadhammā niyatā sambodhiparāyanā, te pi tiriyan Mārassa sotam chetvā sothinā pāram gamissanti. Seyyathā pi so bhikkhave vacchako tarunako tāvad-eva jātako mātu goravakena vuyhamāno tiriyan Gaṅgāya sotam chetvā sothinā pāram agamāsi, evam-eva kho bhikkhave ye te bhikkhū dhammānu-sārino saddhānusārino, te pi tiriyan Mārassa sotam chetvā sothinā pāram gamissanti. Aham kho pana bhikkhave

kusalo imassa lokassa kusalo parassa lokassa. kusalo Māradheyyassa. kusalo a-Māradheyyassa. kusalo Maccudheyyassa kusalo a-Maccudheyyassa. Tassa mayham bhikkhave ye sotabbam saddahātabbam maññissanti tesam tam bhavissati dīgharattam hitāya sukhāyāti.

Idam - avoca Bhagavā, idam vatvā Sugato athāparam etad - avoca Satthā:

Ayam loko paraloko jānatā suppakāsito.
yañ - ca Mārena sampattam appattam yañ - ca Maccunā.

Sabbam lokam abhiññāya sambuddhena pajānatā vivaṭam amatadvāram khemam nibbānapattiya.

Chinnam pāpimato sotam viddhastam vinalikatam, pāmujjabahulā hotha, khemam patt' attha bhikkhavo ti.

CŪLAGOPĀLAKASUTTAM CATUTTHAM.

35.

Evam - me sutam. Ekaṁ samayaṁ Bhagavā Vesāliyam viharati Mahāvane Kūṭagārasālāyam. Tena kho pana sama-yena Saccako Niganṭhaputto Vesāliyam paṭivasati. bhassappa-vādiko paṇḍitavādo sādhusammato bahujanassa. So Vesāliyam parisatam evam vācañ bhāsatī: Nāhan - tam passānu samānam vā brāhmaṇam vā saṅghiṁ gaṇīm gaṇācariyam. api arahantam sammāsambuddham paṭijānamānam, yo mayā vādena vādaṁ samāraddho na saṅkampeyya na sampakam-peyya na sampavedheyya. yassa na kacchehi sedā mucceyyum; thūṇañ - ce p' aham acetanam vādena vādaṁ samārabheyyam sā pi mayā vādena vādaṁ samāraddhā saṅkampeyya sampakampeyya sampavedheyya. ko pana vādo manussabhūtassāti. Atha kho āyasmā Assaji pubbanhasamayam nivāsetvā patta-civaram ādāya Vesālim piṇḍāya pāvisi. Addasā kho Saccako Niganṭhaputto Vesāliyam jaṅghāvihāram anueaṅkamamāno

anuvicaramāno āyasmantaṁ Assajīm dūrato va āgacchantamī, disvāna yen' āyasmā Assaji ten' upasaṅkami. upasaṅkamitvā āyasmatā Assajinā saddhiṁ sammodi, sammodanīyam katham sārānīyam vītisāretvā ekamantam atthāsi. Ekamantam thito kho Saccako Niganṭhaputto āyasmantaṁ Assajīm etad-avoca: Katham pana bho Assaji samaṇo Gotamo sāvake vineti. kathambhāgā ca pana samaṇassa Gotamassa sāvakesu anusāsanī bahulā pavattatiti. — Evaṁ kho Aggivessana Bhagavā sāvake vineti. evambhāgā ca pana Bhagavato sāvakesu anusāsanī bahulā pavattati: Rūpam bhikkhave aniccaṁ, vedanā anicca, saññā anicca. saṅkhārā anicca. viññānam aniccaṁ; rūpam bhikkhave anattā. vedanā anattā. saññā anattā, saṅkhārā anattā. viññānam anattā; sabbe saṅkhārā anicca, sabbe dharmmā anattā ti. Evaṁ kho Aggivessana Bhagavā sāvake vineti. evambhāgā ca pana Bhagavato sāvakesu anusāsanī bahulā pavattatiti. — Dussutam vata bho Assaji assumha ye mayam evamvādīm samaṇam Gotamam assumha; app-eva ca nāma mayam kadāci karahaci tena bhotā Gotamena saddhiṁ samāgaccheyyāma. app-eva nāma siyā kocid-eva kathāsallāpo, app-eva nāma tasmā pāpakā ditṭhigatā viveceyyāmāti.

Tena kho pana samayena pañcamattāni Licchavisatāni santhāgare sannipatitāni honti kenacid-eva karaṇīyena. Atha kho Saccako Niganṭhaputto yena te Licchavī ten' upasaṅkami. upasaṅkamitvā te Licchavī etad-avoca: Abhikkamantu bhonto Licchavī, abhikkamantu bhonto Licchavī. ajja me samaṇena Gotamena saddhiṁ kathāsallāpo bhavissati. Sace me samaṇo Gotamo tathā patiṭṭhissati yathā 'ssa me nātānātarena sāvakena Assajinā nāma bhikkhunā patiṭṭhitam, seyyathā pi nāma balavā puriso dighalomikam elakam lonesu gahetvā ākadḍheyya parikaḍḍheyya samparikaḍḍheyya, evam- evāham samaṇam Gotamam vādena vādam ākadḍhis-sāmi parikaḍḍhissāmi samparikaḍḍhissāmi; seyyathā pi nāma balavā sonḍikākammakaro mahantam sonḍikākilañjam gam-blire udakarahade pakkipitvā kaṇṇe gahetvā ākadḍheyya parikaḍḍheyya samparikaḍḍheyya, evam- evāham samaṇam Gotamam vādena vādam ākadḍhissāmi parikaḍḍhissāmi samparikaḍḍhissāmi; seyyathā pi nāma balavā sonḍikādhutto

vālam kanne gahetvā odhuneyya niddhuneyya nicchādeyya, evam - evāham samanām Gotamām vādena vādaṁ odhunissāmi niddhunissāmi nicchādessaṁ; seyyathā pi nāma kuñjaro saṭṭhihāyano gambhīram pokkharanīm ogāhitvā saṇadhovikām nāma kilitajātaṁ kīlati. evam - evāham samanām Gotamām saṇadhovikām maññe kilitajātaṁ kīlissāmi. Abhikkamantu bhonto Licchavī, abhikkamantu bhonto Licchavī, ajja me samanena Gotamena saddhiṁ kathāsallāpo bhavissatīti. Tatr' ekacce Licchavī evam - āhamsu: Kimi samāno Gotamo Saccakassa Nigaṇṭhaputtassa vādaṁ āropessati. atha kho Saccako Nigaṇṭhaputto samanassa Gotamassa vādaṁ āropessatīti. Ekacce Licchavī evam - āhamsu: Kīm so bhavamāno Saccako Nigaṇṭhaputto Bhagavato vādaṁ āropessati. atha kho Bhagavā Saccakassa Nigaṇṭhaputtassa vādaṁ āropessatīti. Atha kho Saccako Nigaṇṭhaputto pañcamattehi Licchavisatehi pari-vuto yena Mahāvanam Kūṭagārasālā ten' upasaṅkami.

Tena kho pana samayena sambahulā bhikkhū abbhokāse caṅkamanti. Atha kho Saccako Nigaṇṭhaputto yena te bhikkhū ten' upasaṅkami, upasaṅkamitvā te bhikkhū etad - avoca: Kahan-nu kho bho etarahi so bhavañ - Gotamo viharati, dassanakāmā hi mayan - tam bhavantam Gotaman - ti. — Es' Aggivessana Bhagavā Mahāvanam ajjhogāhitvā aññatarasmīm rukkhamūle divāvihāram nisīnno ti. Atha kho Saccako Nigaṇṭhaputto mahatiyā Licchaviparisāya saddhiṁ Mahāvanam ajjhogāhitvā yena Bhagavā ten' upasaṅkami. upasaṅkamitvā Bhagavatā saddhiṁ sammodi. sammodanīyam kātham sārāṇīyam vītisāretvā ekamantam nisīdi. Te pi kho Licchavī app - ekacce Bhagavantam abhivādetvā ekamantam nisīdimu, app - ekacce Bhagavatā saddhiṁ sammodimū, sammodanīyam kātham sārāṇīyam vītisāretvā ekamantam nisīdi. app - ekacce yena Bhagavā ten' anjaliṁ pañāmetvā ekamantam nisīdimu, app - ekacce Bhagavato santike nāmagottam sāvetvā ekamantam nisīdimu, app - ekacce tunhībhūtā ekamantam nisīdimu.

Ekamantam nisīnno kho Saccako Nigaṇṭhaputto Bhagavantam etad - avoca: Puccheyyāham bhavantam Gotamām kañcid - eva desam, sace me bhavañ - Gotamo okāsaṁ karoti pañhassa veyyākaraṇāyāti. — Pucch' Aggivessana yad-

ākañkhasīti. — Katham pana bhavañ Gotamo sāvake vineti, kathaṁbhāgā ca pana bhotō Gotamassa sāvakesu anusāsanī bahulā pavattatīti. — Evañ kho aham Aggivessana sāvake vinemi, evambhāgā ca pana me sāvakesu anusāsanī bahulā pavattati: Rūpam bhikkhave aniccam, vedanā anicca. saññā anicca. sañkhārā anicca, viññānam aniccam; rūpam bhikkhave anattā. vedanā anattā, saññā anattā. sañkhārā anattā, viññānam anattā; sabbe sañkhārā anicca, sabbe dhammā anattā ti. Evañ kho aham Aggivessana sāvake vinemi. evambhāgā ca pana me sāvakesu anusāsanī bahulā pavattatīti. — Upamā mām bho Gotama pañibhātīti. — Pañibhātu tam Aggivessanāti Bhagavā avoca. — Seyyathā pi bho Gotama ye kec'ime bijagāmabhūtagāmā vuddhiñ virūlhiñ vepullam āpajjanti. sabbe te pañhavim nissāya pañhaviyam patiñthāya evam - ete bijagāmabhūtagāmā vuddhiñ virūlhiñ vepullam āpajjanti; seyyathā pi vā pana bho Gotama ye kec'ime balakarañiyā kammantā kariyanti, sabbe te pañhavim nissāya pañhaviyam patiñthāya evam - ete balakarañiyā kammantā kariyanti; evam - eva kho bho Gotama rūpattā 'yam purisapuggalo, rūpe patiñthāya puññam vā apuññam vā pasavati; vedanattā 'yam purisapuggalo, vedanāya patiñthāya puññam vā apuññam vā pasavati; saññatjā 'yam purisapuggalo, saññāya patiñthāya puññam vā apuññam vā pasavati; sañkhārattā 'yam purisapuggalo, sañkhāresu patiñthāya puññam vā apuññam vā pasavati; viññānattā 'yam purisapuggalo, viññāne patiñthāya puññam vā apuññam vā pasavatīti. — Nanu tvam Aggivessana evam vadesi: Rūpam - me attā. vedanā me attā. saññā me attā. sañkhārā me attā. viññānam - me attā ti. — Aham hi bho Gotama evam vadāmi: Rūpam - me attā, vedanā me attā. saññā me attā, sañkhārā me attā, viññānam - me attā ti. ayan - ca mahatī janatā ti. — Kim hi te Aggivessana mahatī janatā karissati. iingba tvam Aggivessana sakam yeva vādam nibbeteñhehi. — Aham hi bho Gotama evam vadāmi: Rūpam - me attā. vedanā me attā. saññā me attā. sañkhārā me attā. viññānam - me attā ti.

Tena hi Aggivessana tam yev' ettha pañipucchissāmi. yathā te khameyya tathā nam byākareyyāsi. Tam kim-

maññasi Aggivessana: Vatteyya rañño khattiyassa muddhāvasittassa sakasmīm vijite vaso ghātētāyam vā ghātētum jāpetāyam vā jāpetum pabbājetāyam vā pabbājetum, seyyathā pi rañño Pasenadissa Kosalassa, seyyathā pi vā pana rañño Māgadhassa Ajātasattussa Vedehiputtassāti. — Vatteyya bho Gotama rañño khattiyassa muddhāvasittassa sakasmīm vijite vaso ghātētāyam vā ghātētum jāpetāyam vā jāpetum pabbājetāyam vā pabbājetum, seyyathā pi rañño Pasenadissa Kosalassa, seyyathā pi vā pana rañño Māgadhassa Ajātasattussa Vedehiputtassa. Imesam - pi hi bho Gotama saṅghānam gañānam, seyyathidam Vajjīnam Mallānam, vattati sakasmīm vijite vaso ghātētāyam vā ghātētum jāpetāyam vā jāpetum pabbājetāyam vā pabbājetum, kim pana rañño khattiyassa muddhāvasittassa, seyyathā pi rañño Pasenadissa Kosalassa, seyyathā pi vā pana rañño Māgadhassa Ajātasattussa Vedehiputtassa. Vatteyya bho Gotama, vattituñ - ca - mīrahatiti. — Tam kim - maññasi Aggivessana: Yam tvam evam vadesi: rūpam - me attā ti, vattati te tasmiñ rūpe vaso: evam - me rūpam hotu, evam - me rūpam mā ahosīti. Evam vutte Saccako Nigañṭhaputto tuṇhī ahosi. Dutiyam - pi kho Bhagavā Saccakam Nigañṭhaputtam etad - avoca: Tam kim - maññasi Aggivessana: Yam tvam evam vadesi: rūpam - me attā ti, vattati te tasmiñ rūpe vaso: evam - me rūpam hotu. evam - me rūpam mā ahosīti. Dutiyam - pi kho Saccako Nigañṭhaputto tuṇhī ahosi. Atha kho Bhagavā Saccakam Nigañṭhaputtam etad - avoca: Byākarohi dāni Aggivessana, na dāni te tuṇhibhāvassa kālo. Yo koci Aggivessana Tathāgatena yāva tatiyam sahadhammikam pañhañ puṭṭho na byākaroti etth' ev' assa sattadhā muddhā phalatiti. Tena kho pana samayena vajirapāni yakkho ayasañ vajiram ādāya ādittam sampajjalitam sajotibhūtam Saccakassa Nigañṭhaputtassa upari vehāsam ṭhito hoti: sacāyam Saccako Nigañṭhaputto Bhagavatā yāva tatiyam sahadhammikam pañhañ puṭṭho na byākarissati etth' ev' assa sattadhā muddham phālessāmīti. Tam kho pana vajirapāni yakkham Bhagavā c' eva passati Saccako ca Nigañṭhaputto. Atha kho Saccako Nigañṭhaputto bhīto samviggo lomahaṭṭhajāto Bhaga-

vantam̄ yeva tāñamgavesī Bhagavantam̄ yeva lenamgavesī Bhagavantam̄ yeva sarañamgavesī Bhagavantam̄ etad-avoca: Pucchatu mām bhavañ Gotamo, byākarissāmīti.

Tam̄ kim - maññasi Aggivessana: Yam̄ tvam̄ evam̄ vadesi: rūpam̄ - me attā ti, vattati te tasmim̄ rūpe vaso: evam̄ me rūpam̄ hotu, evam̄ - me rūpam̄ mā ahositi. — No h' idam bho Gotama. — Manasikarohi Aggivessana, manasikaritvā kho Aggivessana byākarohi, na kho te sandhiyati purimena vā pacchimam̄ pacchimena vā purimam̄. Tam̄ kim - maññasi Aggivessana: Yam̄ tvam̄ evam̄ vadesi: vedanā me attā ti, vattati te tāya vedanāya vaso: evam̄ - me vedanā hotu, evam̄ - me vedanā mā ahositi. — No h' idam bho Gotama. — Manasikarohi Aggivessana, manasikaritvā kho Aggivessana byākarohi, na kho te sandhiyati purimena vā pacchimam̄ pacchimena vā purimam̄. Tam̄ kim - maññasi Aggivessana: Yam̄ tvam̄ evam̄ vadesi: saññā me attā ti, vattati te tāya saññāya vaso: evam̄ - me saññā hotu, evam̄ - me saññā mā ahositi. — No h' idam bho Gotama. — Manasikarohi Aggivessana, manasikaritvā kho Aggivessana byākarohi, na kho te sandhiyati purimena vā pacchimam̄ pacchimena vā purimam̄. Tam̄ kim - maññasi Aggivessana: Yam̄ tvam̄ evam̄ vadesi: sañkhārā me attā ti, vattati te tesu sañkhāresu vaso: evam̄ - me sañkhārā hontu, evam̄ - me sañkhārā mā ahesun - ti. — No h' idam bho Gotama. — Manasikarohi Aggivessana, manasikaritvā kho Aggivessana byākarohi, na kho te sandhiyati purimena vā pacchimam̄ pacchimena vā purimam̄. Tam̄ kim - maññasi Aggivessana: Yam̄ tvam̄ evam̄ vadesi: viññānam̄ - me attā ti, vattati te tasmim̄ viññāñe vaso: evam̄ - me viññānam̄ hotu. evam̄ - me viññānam̄ mā ahositi. — No h' idam bho Gotama. — Manasikarohi Aggivessana, manasikaritvā kho Aggivessana byākarohi, na kho te sandhiyati purimena vā pacchimam̄ pacchimena vā purimam̄. Tam̄ kim - maññasi Aggivessana: rūpam̄ niccam̄ vā aniccam̄ vā ti. — Aniccam̄ bho Gotama. — Yam̄ panāniccam̄ dukkham̄ vā tam̄ sukham̄ vā ti. — Dukkham̄ bho Gotama. — Yam̄ panāniccam̄ dukkham̄ vipariññāmadhammadmam̄ kallan - nu tam̄ samanupassitum̄: etam̄ - mama. eso 'ham - asmi,

eso me attā ti. — No h' idam bho Gotama. — Tam kim-maññasi Aggivessana: vedanā — pe — saññā — sankhārā — tam kim - maññasi Aggivessana: viññāṇam niccam vā aniccam vā ti. — Aniccam bho Gotama. — Yam panāniccam dukkham vā tam sukham vā ti. — Dukkham bho Gotama. — Yam panāniccam dukkham vipariṇāmadhammam kallannu tam samanupassitū: etam - mama. eso 'ham - asmi. eso me attā ti. — No h' idam bho Gotama. — Tam kim - maññasi Aggivessana: Yo nu kho dukkham allino dukkham upagato dukkham ajjhositu dukkham: etam - mama. eso 'ham - asmi, eso me attā ti samanupassati. api nu kho so sāmāni vā dukkham parijāneyya dukkham vā parikkhepetvā vihareyyatī. — Kim hi siyā bho Gotama, no h' idam bho Gotamāti.

Seyyathā pi Aggivessana puriso sāratthiko sāragavesī sārapariyesanam caramāno tīpham kuṭhāriṁ ādāya vanam paviseyya. so tattha passeyya mahantam kadalikkhandham ujum navam akukkukajatam; tam - enam mūle chindeyya, mūle chetvā agge chindeyya. agge chetvā pattavaṭṭim vinibbhujeyya. so tattha pattavaṭṭim vinibbhujanto pheggumi pi nādhigaccheyya, kuto sāram; evam - eva kho tvaṁ Aggivessana mayā sakasmim vāde samanuyuñjiyamāno samanugāhiyamāno samanubhāsiyamāno ritto tuccho aparaddho. Bhāsitā kho pana te esā Aggivessana Vesāliyam parisatū vācā: Nāhan - tam passāmi samaṇam vā brāhmaṇam vā saṅghim gaṇim gaṇācariyam. api arahantam sammāsambuddham patijānamānam. yo mayā vādena vādaṁ samāraddho na saṅkampeyya na sampakampeyya na sampavedheyya. yassa na kacchehi sedā mucceyyum; thūṇañ - ce p' ahāni aeetanam vādena vādaṁ samārabheyyam sā pi mayā vādena vādaṁ samāraddhā saṅkampeyya sampakampeyya sampavedheyya. ko pana vādo manussabhūtassāti. Tuyham kho pan' Aggivessana app - ekaccāni sedaphusitāni nalāṭā muttāni uttarāsaṅgam vinibhinditvā bhūmiyam patiṭṭhitāni. Mayham kho pan' Aggivessana na - tthi etarahi kāyasmim sedo ti. Iti Bhagavā tasmim parisatū suvanṇavaṇṇam kāyam vivari.

Evaṁ vutte Saccako Nigaṇṭhaputto tuṇhībhūto maṇkubhūto pakkhandho adhomukho pajjhāyanto appatibhāno nisidi.

Atha kho Dummukho Licchaviputto Saccakam Nigaṇṭhaputtam tuṇhībhūtam maṇkubhūtam pakkhandham adhomukhaṁ pajjhāyantam appatibhānam viditvā Bhagavantam etad - avoca: Upamā mām Bhagavā paṭibhātīti. — Paṭibhātu tam Dummukhāti Bhagavā avoca. — Seyyathā pi bhante gāmassa vā nigamassa vā avidūre pokkharaṇī, tatr' assa kakkaṭako. Atha kho bhante sambalulā kumārakā vā kumārikā vā tamhā gāmā vā nigamā vā nikhamitvā yena sā pokkharaṇī ten' upasankameyyum. upasankamitvā tam pokkharaṇī ogāhitvā kakkaṭakam udakā uddharityā thale patiṭṭhāpeyyum. Yañ-yad-eva hi so bhante kakkaṭako alam abhininnāmeyya tam tad - eva te kumārakā vā kumārikā vā kaṭṭhena vā kaṭhalena vā sañchindeyyum sambhañjeyyum sampalibhañjeyyum. Evaṁ hi so bhante kakkaṭako sabbehi alehi sañchinnehi sambhaggehi sampalibhaggehi abhabbo tam pokkharaṇī puna otaritum seyyathā pi pubbe. Evaṁ - eva kho bhante yāni Saccakassa Nigaṇṭhaputtassa visūkāyitāni visevitāni vipphanditāni kānici kānici tāni Bhagavatā sañchinnaṇi sambhaggāni sampalibhaggāni, abhabbo ca dāni bhante Saccako Nigaṇṭhaputto puna Bhagavantam upasankamitum yadi-dam vādādhippāyo ti. Evaṁ vutte Saccako Nigaṇṭhaputto Dummukham Licchaviputtaṁ etad - avoca: Āgamehi tvam Dummukha, āgamehi tvam Dummukha, na mayam tayā saddhim mantema, idha mayam bhotā Gotamena saddhim mantema.

Tiṭṭhat' esā bho Gotama amhākañ - c' eva aññesañ - ca puthusamanabrahmañānam vācā. vilāpaṁ vilapitam maññe. Kittāvatā ca nu kho bphoto Gotamassa sāvako sāsanakaro hoti ovādapatiñkaro tīṇavicikiccho vigatakathañkatho vesārajjappatto aparappaccayo satthusāsane viharatiti. — Idha Aggivessana mama sāvako yañ kiñci rūpaṁ atitānāgata-paccuppannam, ajjhattam vā bahiddhā vā, olārikam vā sukuhumam vā, hīnam vā pañitam vā, yañ dūre santike vā, sabbam rūpaṁ: n' etañ mama, n' eso ham - asmi, na mēso attā ti evam-

etam yathābhūtam sammappaññāya passati. Yā kāci vedanā — pe — yā kāci saññā — ye keci saṅkhārā — yam kiñci viññānam atītānāgatapaccuppannam, ajjhattam vā bahiddhā vā, olārikam vā sukhumam vā, hīnam vā pañitam vā, yam dūre santike vā, sabbam viññānam: n' etam mama, n' eso 'ham - asmi. na mēso attā ti evam - etam yathābhūtam sammappaññāya passati. Ettāvatā kho Aggivessana mama sāvako sāsanakaro hoti ovādapatikaro tiṇṇavicikiccho vigatakatham - katho vesārajjappatto aparappaccayo satthusāsane viharatiti.— Kittāvatā pana bho Gotama bhikkhu arahañ hoti khīñāsavo vusitavā katakaranīyo ohitabhāro anuppattasadattho parikkhiñabhabvasamyojano samma - d - aññā vimutto ti. — Idh' Aggivessana bhikkhu yam kiñci rūpam atītānāgatapaccuppannam, ajjhattam vā bahiddhā vā, olārikam vā sukhumam vā, hīnam vā pañitam vā, yam dūre santike vā, sabbam rūpam: n' etam mama, n' eso 'ham - asmi. na mēso attā ti evam - etam yathābhūtam sammappaññāya disvā anuppādā vimutto hoti. Yā kāci vedanā — pe — yā kāci saññā — ye keci saṅkhārā — yam kiñci viññānam atītānāgatapaccuppannam, ajjhattam vā bahiddhā vā, olārikam vā sukhumam vā, hīnam vā pañitam vā, yam dūre santike vā, sabbam viññānam: n' etam mama, n' eso 'ham - asmi. na mēso attā ti evam - etam yathābhūtam sammappaññāya disvā anuppādā vimutto hoti. Ettāvatā kho Aggivessana bhikkhu arahañ hoti khīñāsavo vusitavā katakaranīyo ohitabhāro anuppattasadattho parikkhiñabhabvasamyojano samma - d - aññā vimutto. Evam vimuttacitto kho Aggivessana bhikkhu tīhi anuttariyehi samannāgato hoti: dassanānuttariyena paṭipadānuttariyena vimuttānuttariyena. Evam vimutto kho Aggivessana bhikkhu Tathāgatañ - ñeva sakkaroti garukaroti māneti pūjeti: buddho so Bhagavā bodhāya dhammam deseti, danto so Bhagavā damathāya dhammam deseti, santo so Bhagavā samathāya dhammam deseti, tiṇṇo so Bhagavā taranāya dhammam deseti, parinibbuto so Bhagavā parinibbānāya dhammam desetī.

Evam vutte Saccako Niganṭhaputto Bhagavantam etad-

avoca: Mayam - eva bho Gotama dhamī, mayam pagabbhā, ye mayam bhavantam Gotamam vādena vādaṁ āsādetabbam amanñimha. Siyā hi bho Gotama hatthippabhinnam āsajja purisassa sotthibhāvo. na tv - eva bhavantam Gotamam āsajja siyā purisassa sotthibhāvo. Siyā hi bho Gotama jalantam aggikkhandham āsajja purisassa sotthibhāvo. na tv - eva bhavantam Gotamam āsajja siyā purisassa sotthibhāvo. Siyā hi bho Gotama āsivisaṁ ghoravisaṁ āsajja purisassa sotthibhāvo, na tv - eva bhavantam Gotamam āsajja siyā purisassa sotthibhāvo. Mayam - eva bho Gotama dhamī, mayam pagabbhā, ye mayam bhavantam Gotamam vādena vādaṁ āsādetabbam amanñimha. Adhvāsetu ca me bhavaṁ Gotamo svātanāya bhattam saddhiṁ bhikkhusaṅghenāti. Adhvāsesi Bhagavā tu phibhāvena.

Atha kho Saccako Niganṭhaputto Bhagavato adhvāsanam viditvā te Licchavī āmantesi: Sunantu me bhonto Licchavī: samāṇo Gotamo nimantito svātanāya bhattam saddhiṁ bhikkhusaṅghena. yena me abhihareyyātha yamassa patirūpam maññeeyyāthāti. Atha kho te Licchavī tassā rattiyā accayena Saccakassa Niganṭhaputtassa pañcamattāni thālipākasatāni bhattābhīhāram abhīhariṁsu. Atha kho Saccako Niganṭhaputto sake ārāme pañitaṁ khādaniyam bhojaniyam paṭiyādāpetvā Bhagavato kālaṁ ārocāpesi: Kālo bho Gotama, niṭhitai bhattan - ti. Atha kho Bhagavā pubbanhasamayam nivāsetvā pattacīvaraṁ ādāya yena Saccakassa Niganṭhaputtassa ārāmo ten' upasaṅkami, upasaṅkamitvā pañnatte āsane nisidi saddhiṁ bhikkhusaṅghena. Atha kho Saccako Niganṭhaputto Buddhapamukham bhikkhusaṅgham pañtena khādaniyena bhojaniyena sahatthā santappesi sampavāresi. Atha kho Saccako Niganṭhaputto Bhagavantam bhuttāvīm onītapattpāṇīm aññatarām nīcām āsananām gahetvā ekamantam nisidi. Ekamantam nisinno kho Saccako Niganṭhaputto Bhagavantam etad - avoca: Yamidam bho Gotama dāne puññañ - ca puñnamahī ca tam dāyakānam sukhāya hotūti. — Yam kho Aggivessana tādisām dakkhiṇeyyam āgamma avitarāgām avitadosām avitamoham

taṁ dāyakānām bhavissati. Yaṁ kho Aggivessana mādisam
dakkhiṇeyyam āgamma vitarāgam vītadosam vītamoham tam
tuyham bhavissatiti.

CŪLA-SACCAKA-SUTTAṂ PAṄCAMAṂ.

36.

Evam - me sutam. Ekam samayam Bhagavā Vesāliyam
viharati Mahāvane Kūṭagārasālāyam. Tena kho pana samayena
Bhagavā pubbanhasamayam sunivattho hoti pattacīvaraṁ
ādāya Vesālim piṇḍāya pavisitukāmo. Atha kho Saceako
Nigaṇṭhaputto jaṅghāvihāram anucaṅkamamāno anuvicara-
māno yena Mahāvanam Kūṭagārasālā ten' upasaṅkami.
Addasā kho āyasmā Ānando Saccakam Nigaṇṭhaputtam dū-
rato va āgacchantaṁ. disvāna Bhagavantam etad - avoca:
Ayam bhante Saceako Nigaṇṭhaputto āgacchatī bhassap-
pavādiko pañditavādo, sādhusammato bahujanassa. Eso kho
bhante avanṇakāmo Buddhassa. avanṇakāmo dhammassa,
avanṇakāmo saṅghassa. Sādhu bhante Bhagavā muhuttam
nisidatu anukampaṁ upādāyāti. Nisidi Bhagavā paññatte
āsane. Atha kho Saceako Nigaṇṭhaputto yena Bhagavā ten'
upasaṅkami. upasaṅkamitvā Bhagavatā saddhim sammodi,
sammodaniyam kathai sārāṇiyam vītisāretvā ekamantaṁ
nisidi. Ekamantaṁ nisinno kho Saceako Nigaṇṭhaputto
Bhagavantam etad - avoca:

Santi bho Gotama eke samanabrahmaṇā kāyabhāvanā-
nuyogam - anuyuttā viharanti no cittabhbāvanām. Phusanti hi
bho Gotama sārīrikām dukkhām vedanām. Bhūtapubbaṁ bho
Gotama sārīrikāya dukkhāya vedanāya phutthassa sato ūruk-
khambho pi nāma bhavissati. hadayam - pi nāma phalissati.
uṇham - pi lohitam mukhato uggamissati, ummādam - pi pā-
puṇissati cittakkhepam. Tassa kho etam bho Gotama kāyan-
vayam cittam hoti. kāyassa vasena vattati. tam kissa hetu:

abhāvitattā cittassa. Santi pana bho Gotama eke samaṇa-brāhmaṇā cittabhbāvanānuyogam-anuyuttā viharanti no kāya-bhbāvanam. Phusanti hi bho Gotama cetasikām dukkhām vedanām. Bhūtapubbaṁ bho Gotama cetasikāya dukkhāya vedanāya phuṭṭhassa sato ūrukkhambho pi nāma bhavissati. hadayam - pi nāma phalissati. uṇham - pi lohitam mukhato uggamissati. ummādam - pi pāpuṇissati cittakkhepaṁ. Tassa kho eso bho Gotama cittanvayo kāyo hoti, cittassa vasena vattati, taṁ kissa hetu: abhbāvitattā kāyassa. Tassa mayham bho Gotama evam hoti: Addhā bphoto Gotamassa sāvakā cittabhbāvanānuyogam-anuyuttā viharanti no kāyabhāvanan-ti.

Kinti pana te Aggivessana kāyabhāvanā sutā ti. — Seyya-thidam Nando Vaccho, Kiso Saṅkicco, Makkhali Gosālo, ete hi bho Gotama acelakā muttācārā hatthāpalekhanā, na ehibbadantikā na titṭhabhadantikā, na abhihaṭam na uddissa-kaṭam na nimantaṇam sādiyanti. te na kumbhīnukhā pati-gaṇhanti. na kalopimukhā patigaṇhanti. na eḷakamantaram na daṇḍamantaram na musalamantaram. na dvinnam bhuñ-jamānānam. na gabbhīniyā na pāyamānāya na purisantara-gatāya, na saṅkittisu. na yattha sā upatṭhito hoti, na yattha makkhikā saṇḍasaṇḍacārinī. na maccham na māṁsam na suram na merayam na thusodakaṁ pipanti. Te ekāgārikā vā honti ekālopikā. dvāgārikā vā honti dvālopikā. sattā-gārikā vā honti sattālopikā. Ekissā pi dattiyā yāpenti. dvīhi pi dattihī yāpenti, sattahi pi dattihī yāpenti. Ekāhikam - pi āhāram āhārenti. dvīhikam - pi āhāram āhārenti, sattāhikam - pi āhāram āhārenti, iti evarūpam addhamāsikam - pi pariya-yabhattabhojanānuyogam-anuyuttā viharantiti. — Kim pana te Aggivessana tāvataken' eva yāpentiti. — No h' idam bho Gotama. App-ekadā bho Gotama uṭārāni uṭārāni khādani-yāni khādanti. uṭārāni uṭārāni bhojanāni bhuñjanti, uṭārāni uṭārāni sāyanīyāni sāyanti, uṭārāni uṭārāni pānāni pivanti: te imehi kāyāni balām gābenti nāma brūhenti nāma medenti nāmāti.— Yam kho te Aggivessana purimaiṁ pahāya pacchā upacinanti. evam imassa kāyassa ācayāpacayo hoti. Kinti pana te Aggivessana cittabhbāvanā sutā ti. Cittabhbāvanāya

kho Saccako Niganṭhaputto Bhagavatā putṭho samāno na sampāyāsi.

Atha kho Bhagavā Saccakam Niganṭhaputtam etad-avoca: Yā pi kho te esā Aggivessana purimā kāyabhāvanā bhāsitā sā pi ariyassa vinaye no dhammikā kāyabhāvanā. Kāyabhāvanam hi kho tvām Aggivessana na aññāsi, kuto pana tvām cittaḥbhāvanam jānissasi. Api ca Aggivessana yathā abhāvitakāyo ca hoti abhāvitacitto ca, bhāvitakāyo ca bhāvitacitto ca, tam suṇāhi, sādhukam manasikarohi, bhāsissā-mīti. — Evam bho ti kho Saccako Niganṭhaputto Bhagavato paccassosi. Bhagavā etad-avoca:

Kathañ-ca Aggivessana abhāvitakāyo ca hoti abhāvitacitto ca: Idha Aggivessana assutavato puthujjanassa uppajjati sukhaḥ vedanā, so sukhaḥya vedanāya phutṭho samāno sukhasārāgī ca hoti sukhasārāgitañ-ca āpajjati. tassa sā sukhaḥ vedanā nirujjhati, sukhaḥya vedanāya nirodhā uppajjati dukkhaḥ vedanā, so dukkhāya vedanāya phutṭho samāno socati kilamati paridevati. urattalim kandati. sammohaṁ āpajjati. Tassa kho esā Aggivessana uppānā pi sukhaḥ vedanā cittam pariyyādāya tiṭṭhati abhāvitattā kāyassa, uppānā pi dukkhaḥ vedanā cittam pariyyādāya tiṭṭhati abhāvitattā cittassa. Yassa kassaci Aggivessana evam ubhatopakkham uppānā pi sukhaḥ vedanā cittam pariyyādāya tiṭṭhati abhāvitattā kāyassa. uppānā pi dukkhaḥ vedanā cittam pariyyādāya tiṭṭhati abhāvitattā cittassa. evam kho Aggivessana abhāvitakāyo ca hoti abhāvitacitto ca. Kathañ-ca Aggivessana bhāvitakāyo ca hoti bhāvitacitto ca: Idha Aggivessana sutavato ariyasāvakassa uppajjati sukhaḥ vedanā. so sukhaḥya vedanāya phutṭho samāno no sukhasārāgī hoti na sukhasārāgitam āpajjati, tassa sā sukhaḥ vedanā nirujjhati, sukhaḥya vedanāya nirodhā uppajjati dukkhaḥ vedanā, so dukkhāya vedanāya phutṭho samāno na socati na kilamati na paridevati. na urattalim kandati, na sammohaṁ āpajjati. Tassa kho esā Aggivessana uppānā pi sukhaḥ vedanā cittam na pariyyādāya tiṭṭhati bhāvitattā kāyassa. uppānā pi dukkhaḥ vedanā cittam na pariyyādāya tiṭṭhati bhāvitattā cittassa. Yassa kassaci Aggivessana evam ubhatopakkham uppānā pi sukhaḥ vedanā

cittām na pariyādāya tiṭṭhati bhāvitattā kāyassa, uppannā pi dukkhā vedanā cittām na pariyādāya tiṭṭhati bhāvitattā cittassa, evam̄ kho Aggivessana bhāvitakāyo ca hoti bhāvita-citto cāti.

Evam̄ pasanno aham̄ bhoto Gotamassa: bhavañ hi Gotamo bhāvitakāyo ca bhāvitacitto cāti. — Addhā kho te ayam̄ Aggivessana āsajja upaniya vācā bhāsitā, api ca te aham̄ byākarissāmi. Yato kho aham̄ Aggivessana kesamassum̄ ohāretvā kāsāyāni vatthāni acchādetvā agārasmā ana-gāriyam̄ pabbajito, tam̄ vata me uppannā vā sukhā vedanā cittām pariyādāya thassati. uppannā vā dukkhā vedanā cittām pariyādāya thassatiti n' etam̄ kho thānam̄ vijjatiti. — Na ha nūna bhoto Gotamassa uppajjati tathārūpā sukhā vedanā yathārūpā uppannā sukhā vedanā cittām pariyādāya tiṭṭheyya. na ha nūna bhoto Gotamassa uppajjati tathārūpā dukkhā vedanā yathārūpā uppannā dukkhā vedanā cittām pariyādāya tiṭṭheyyāti.

Kim̄ hi no siyā Aggivessana. Idha me Aggivessana pubbe va sambodhā anabhisambuddhassa bodhisattass' eva sato etad - ahosi: Sambādho gharāvāso rajāpatho. abbhokāso pabbajjā, na - y - idam̄ sukaram̄ agāram̄ ajjhāvasatā ekanta-paripuṇñam̄ ekantaparisuddham̄ saukhalikhitam̄ brahmacariyam̄ caritum̄. yan - nūnāham̄ kesamassum̄ ohāretvā kāsāyāni vatthāni acchādetvā agārasmā anagāriyam̄ pabbajeyyan - ti. So kho aham̄ Aggivessana aparena samayena daharo va samāno susu kālakeso... (*repeat from p. 163, l. 28 to p. 167, l. 8; for bhikkhave substitute Aggivessana*) ... alam̄ - idam̄ padhānāyāti.

Api - ssu maññam̄ Aggivessana tisso upamā paṭibham̄su anacchariyā pubbe assutapubbā: Seyyathā pi Aggivessana allam̄ kaṭṭham̄ sasneham̄ udake nikkhittam̄. atha puriso āgaccheyya uttarāraṇīm̄ ādāya: aggim̄ abhinibbattessāmi, tejo pātukarissāmiti. Tam̄ kim̄ - maññasi Aggivessana: api nu so puriso amum̄ allam̄ kaṭṭham̄ sasneham̄ udake nikkhittam̄ uttarāraṇīm̄ ādāya abhimanthento aggim̄ abhinibbatteyya tejo pātukareyyāti. — No h' idam̄ bho Gotama, tam̄ kissa hetu: adum̄ hi bho Gotama allam̄ kaṭṭham̄ sasneham̄, tañ - ca pana

udake nikkhittam, yāvad-eva ca pana so puriso kilamathassa vighātassa bhāgī assāti. — Evam-eva kho Aggivessana ye hi keci samañā vā brāhmañā vā kāyena c' eva kāmehi avūpakaṭṭhā viharanti, yo ca nesāni kāmesu kāmacchando kāmasneho kāmamucchā kāmapipāsā kāmapariłāho so ca aijhattam na suppahīno hoti na suppaṭippassaddho, opakkamikā ce pi te bhonto samañabrahmañā dukkhā tippā kaṭukā vedanā vediyanti abhabbā va te nānāya dassanāya anuttarāya sambodhāya, no ce pi te bhonto samañabrahmañā opakkamikā dukkhā tippā kaṭukā vedanā vediyanti abhabbā va te nānāya dassanāya anuttarāya sambodhāya. Ayaṁ kho mām Aggivessana paṭhamā upamā paṭibhāsi anacchariyā pubbe assutapubbā.

Aparā pi kho mām Aggivessana dutiyā upamā paṭibhāsi anacchariyā pubbe assutapubbā: Seyyathā pi Aggivessana allam kaṭṭham sasneham ārakā udakā thale nikkhittam, atha puriso āgaccheyya uttarāraṇīm ādāya: aggiṁ abhinibbattessāmi, tejo pātukarissāmiti. Tam kim-maññasi Aggivessana: api nu so puriso amūm allam kaṭṭham sasneham ārakā udakā thale nikkhittam uttarāraṇīm ādāya abhimanthento aggiṁ abhinibbatteyya, tejo pātukareyyāti. — No h' idam bho Gotama, tam kissa hetu: adum hi bho Gotama allam kaṭṭham sasneham, kiñcāpi ārakā udakā thale nikkhittam, yāvad-eva ca pana so puriso kilamathassa vighātassa bhāgī assāti. — Evam-eva kho Aggivessana ye hi keci samañā vā brāhmañā vā kāyena c' eva kāmehi avūpakaṭṭhā viharanti, yo ca nesāni kāmesu kāmacchando kāmasneho kāmamucchā kāmapipāsā kāmapariłāho so ca aijhattam na suppahīno hoti na suppaṭippassaddho, opakkamikā ce pi te bhonto samañabrahmañā dukkhā tippā kaṭukā vedanā vediyanti abhabbā va te nānāya dassanāya anuttarāya sambodhāya, no ce pi te bhonto samañabrahmañā opakkamikā dukkhā tippā kaṭukā vedanā vediyanti abhabbā va te nānāya dassanāya anuttarāya sambodhāya. Ayaṁ kho mām Aggivessana dutiyā upamā paṭibhāsi anacchariyā pubbe assutapubbā.

Aparā pi kho mām Aggivessana tatiyā upamā paṭibhāsi

anacchariyā pubbe assutapubbā: Seyyathā pi Aggivessana sukkhami kaṭṭhami kolāpam ārakā udakā thale nikkhittani. atha puriso āgaccheyya uttarāraṇīm ādāya: aggiṁ abhinibbattessāmi. tejo pātukarissāmiti. Tam kim - maññasi Aggivessana: api nu so puriso amum sukkhami kaṭṭhami kolāpam ārakā udakā thale nikkhittam uttarāraṇīm ādāya abhimanthento aggiṁ abhinibbatteyya. tejo pātukareyyāti. — Evam bho Gotama. tam kissa hetu: adūm hi bho Gotama sukkhami kaṭṭhami kolāpam, tañ - ca pana ārakā udakā thale nikkhittan - ti. — Evam - eva kho Aggivessana ye hi keci samañā vā brāhmaṇā vā kāyena c' eva kāmehi vūpakaṭṭhā viharanti, yo ca nesam kāmesu kāmacchando kāmasneho kāma-mucchā kāmapipāsā kāmaparilāho so ca ajjhattam suppa-hino hoti suppatippassaddho, opakkamikā ce pi te bhonto samañabrahmaṇā dukkhā tippā kaṭukā vedanā vediyanti bhabbā va te nānāya dassanāya anuttarāya sambodhāya, no ce pi te bhonto samañabrahmaṇā opakkamikā dukkhā tippā kaṭukā vedanā vediyanti bhabbā va te nānāya dassanāya anuttarāya sambodhāya. Ayam kho mām Aggivessana tatiyā upamā paṭibhāsi anacchariyā pubbe assutapubbā. Imā kho mām Aggivessana tisso upamā paṭibhaṇsu anacchariyā pubbe assutapubbā.

Tassa mayham Aggivessana etad - ahosi: Yan - nūnāham dantehi danta - m - ādhāya jivhāya tālum āhacca cetasā cittam abhiniggaṇheyyam abhinippileyyam abhisantāpeyyan - ti. So kho aham Aggivessana dantehi danta - m - ādhāya jivhāya tālum āhacca cetasā cittam abhiniggaṇhāmi abhinippilemi abhisantāpem. Tassa mayham Aggivessana dantehi danta - m - ādhāya jivhāya tālum āhacca cetasā cittam abhiniggaṇhato abhinippileyato abhisantāpayato kacchehi sedā muccanti. Seyyathā pi Aggivessana balavā puriso dubbalataram purisam sise vā gahetvā khandhe vā gahetvā abhiniggaṇheyya abhinippileyya abhisantāpeyya, evam - eva kho me Aggivessana dantehi danta - m - ādhāya jivhāya tālum āhacca cetasā cittam abhiniggaṇhato abhinippileyato abhisantāpayato kacchehi sedā muccanti. Āraddham kho pana me Aggivessana viriyam hoti asallinam. upaṭṭhitā sati asammuṭṭhā, sāraddho ca pana me

kāyo hoti appatippassaddho ten' eva dukkhappadhnena padhnābhitunnassa sato. Evarūpā pi kho me Aggivessana uppannā dukkhā vedanā cittam na pariyādāya titthati.

Tassa mayham Aggivessana etad - ahosi: Yan - nūnāham appānakam jhānam jhāyeyyan - ti. So kho aham Aggivessana mukhato ca nāsato ca assāsapassāse uparundhim. Tassa mayham Aggivessana mukhato ca nāsato ca assāsapassāsesu uparuddhesu kaṇṇasotehi vātānam nikhamantānam adhimatto saddo hoti. Seyyathā pi nāma kammāragaggariyā dhama-mānāya adhimatto saddo hoti, evam - eva kho me Aggivessana mukhato ca nāsato ca assāsapassāsesu uparuddhesu kaṇṇasotehi vātānam nikhamantānam adhimatto saddo hoti. Āraddham kho pana me Aggivessana viriyam hoti asallinam, upat̄hitā sati asammuṭṭhā. sāraddho ca pana me kāyo hoti appatippassaddho ten' eva dukkhappadhnena padhnābhitunnassa sato. Evarūpā pi kho me Aggivessana uppannā dukkhā vedanā cittam na pariyādāya titthati.

Tassa mayham Aggivessana etad - ahosi: Yan - nūnāham appānakam yeva jhānam jhāyeyyan - ti. So kho aham Aggivessana mukhato ca nāsato ca kaṇṇato ca assāsapassāse uparundhim. Tassa mayham Aggivessana mukhato ca nāsato ca kaṇṇato ca assāsapassāsesu uparuddhesu adhimattā vātā muddhānam ūhananti. Seyyathā pi Aggivessana balavā puriso tinhena sikharena muddhānam abhimanteyya. evam - eva kho me Aggivessana mukhato ca nāsato ca kaṇṇato ca assāsapassāsesu uparuddhesu adhimattā vātā muddhānam ūhananti. Āraddham kho pana me Aggivessana viriyam hoti asallinam, upat̄hitā sati asammuṭṭhā. sāraddho ca pana me kāyo hoti appatippassaddho ten' eva dukkhappadhnena padhnābhitunnassa sato. Evarūpā pi kho me Aggivessana uppannā dukkhā vedanā cittam na pariyādāya titthati.

Tassa mayham Aggivessana etad - ahosi: Yan - nūnāham appānakam yeva jhānam jhāyeyyan - ti. So kho aham Aggivessana mukhato ca nāsato ca kaṇṇato ca assāsapassāse uparundhim. Tassa mayham Aggivessana mukhato ca nāsato ca kaṇṇato ca assāsapassāsesu uparuddhesu adhimattā sise sisavedanā honti. Seyyathā pi Aggivessana balavā puriso

dañhena varattakhañdena sīse sīsavetħam dadeyya, evam - eva kho me Aggivessana mukhato ca nāsato ca kaññato ca assāsapassāsesu uparuddhesu adhimattā sīse sīsavedanā honti. Āraddham kho pana me Aggivessana viriyam hoti asallinām. upat̄hitā sati asammuṭhā. sāraddho ca pana me kāyo hoti appatippassaddho ten' eva dukkhappadħānena padħānābhitunnassa sato. Evarūpā pi kho me Aggivessana uppannā dukkhā vedanā cittam na pariyādāya tiṭṭhati.

Tassa mayham Aggivessana etad - ahosi: Yan - nūnāham appānakam yeva jhānam jhāyeyyan - ti. So kho aham Aggivessana mukhato ca nāsato ca kaññato ca assāsapassāse uparundhim. Tassa mayham Aggivessana mukhato ca nāsato ca kannato ca assāsapassāsesu uparuddhesu adhimattā vātā kucchim parikantanti. Seyyathā pi Aggivessana dakkho goghātako vā goghātakantevāsī vā tinhena govikantanena kucchim parikanteyya, evam - eva kho me Aggivessana adhimattā vātā kucchim parikantanti. Āraddham kho pana me Aggivessana viriyam hoti asallinām. upat̄hitā sati asammuṭhā. sāraddho ca pana me kāyo hoti appatippassaddho ten' eva dukkhappadħānena padħānābhitunnassa sato. Evarūpā pi kho me Aggivessana uppannā dukkhā vedanā cittam na pariyādāya tiṭṭhati.

Tassa mayham Aggivessana etad - ahosi: Yan - nūnāham appānakam yeva jhānam jhāyeyyan - ti. So kho aham Aggivessana mukhato ca nāsato ca kaññato ca assāsapassāse uparundhim. Tassa mayham Aggivessana mukhato ca nāsato ca kaññato ca assāsapassāsesu uparuddhesu adhimatto kāyasmin dāho hoti. Seyyathā pi Aggivessana dve balavanto purisā dubbalataram purisam nānābāhāsu gahetvā aṅgārakāsuyā santāpeyyum samparitāpeyyum. evam - eva kho me Aggivessana mukhato ca nāsato ca kaññato ca assāsapassāsesu uparuddhesu adhimatto kāyasmin dāho hoti. Āraddham kho pana me Aggivessana viriyam hoti asallinām. upat̄hitā sati asammuṭhā. sāraddho ca pana me kāyo hoti appatippassaddho ten' eva dukkhappadħānena padħānābhitunnassa sato. Evarūpā pi kho me Aggivessana uppannā dukkhā vedanā cittam na pariyādāya tiṭṭhati. Api - ssu mañ Aggivessana

devatā disvā evam - āhamśu: kālakato samaṇo Gotamo ti. Ekaccā devatā evam - āhamśu: na kālakato samaṇo Gotamo, api ca kālam karotiti. Ekaccā devatā evam - āhamśu: na kālakato samaṇo Gotamo na pi kālam karoti, araham samaṇo Gotamo, vihārō tv - eva so arahato evarūpo hotīti.

Tassa mayham Aggivessana etad - ahosi: Yan - nūnāham sabbaso āhārupacchedāya paṭipajjeyyan - ti. Atha kho maññ Aggivessana devatā upasāṅkamitvā etad - avocum: Mā kho tvām mārisa sabbaso āhārupacchedāya patipajji. sace kho tvām mārisa sabbaso āhārupacchedāya paṭipajjisasi tassa te mayam dibbaṁ ojaṁ lomakūpehi ajjhoharissāma, tāya tvām yāpessasiti. Tassa mayham Aggivessana etad - ahosi: Ahañ - c' eva kho pana sabbaso ajaddhukaiñ patijāneyyam imā ca me devatā dibbaṁ ojaṁ lomakūpehi ajjhohareyyum tāya cāham yāpeyyani, taññi mama assa musā ti. So kho aham Aggivessana tā devatā paccācikkhāmi, halan - ti vadāmi.

Tassa mayham Aggivessana etad - ahosi: Yan - nūnāham thokam thokam āhārañ āhāreyyam pasatañ pasatañ, yadi vā muggayūsam yadi vā kulathayūsam yadi vā kaļāyayūsam yadi vā hareñukayūsan - ti. So kho aham Aggivessana thokam thokam āhārañ āhāresim pasatañ pasatañ, yadi vā muggayūsam yadi vā kulathayūsam yadi vā kaļāyayūsam yadi vā hareñukayūsam. Tassa mayham Aggivessana thokam thokam āhārañ āhārayato pasatañ pasatañ, yadi vā muggayūsam yadi vā kulathayūsam yadi vā kaļāyayūsam yadi vā hareñukayūsam. adhimattakasimānam patto kāyo hoti. Seyathā pi nāma āśitikapabbāni vā kālapabbāni vā evam - eva - ssu me aṅgapaccāngāni bhavanti tāy' ev' appāhāratāya. seyyathā pi nāma oṭṭhapadañ evam - eva - ssu me ānisadañ hoti tāy' ev' appāhāratāya. seyyathā pi nāma vaṭṭanāvalī evam eva - ssu me piṭṭhikanṭako unnatāvanato hoti tāy' ev' appāhāratāya, seyyathā pi nāma jarasālāya gopānasiyo oluggaviluggā bhavanti evam - eva - ssu me phāsuliyo oluggaviluggā bhavanti tāy' ev' appāhāratāya. seyyathā pi nāma gambhīre udapāne udakatārakā gambhiragatā okkhāyikā dissanti evam - eva - ssu me akkhikūpesu akkhitārakā gambhiragatā okkhāyikā dissanti tāy' ev' appāhāratāya. seyyathā pi nāma titta-

kālābu āmakacchinno vātātapena sampuṭito hoti sammilāto evam - eva - ssu me sīsacchavi sampuṭitā hoti sammilātā tāy' ev' appāhāratāya. So kho aham Aggivessana: udaracchavim parimasissāmīti piṭṭhikanṭakam yeva parigaṇhāmi, piṭṭhikanṭakam parimasissāmīti udaracchavim yeva parigaṇhāmi. Yāva - ssu me Aggivessana udaracchavi piṭṭhikanṭakam allinā hoti tāy' ev' appāhāratāya. So kho aham Aggivessana: vaccam vā muttam vā karissāmīti tatth' eva avakujjo papatāmi tāy' ev' appāhāratāya. So kho aham Aggivessana imam - eva kāyam assāsento pāñinā gattāni anomajjāmi. Tassa mayham Aggivessana pāñinā gattāni anomajjato pūtimūlāni lomāni kāyasmā papatanti tāy' ev' appāhāratāya. Api - ssu mām Aggivessana manussā disvā evam - āhaṁsu: kālo samaṇo Gotamo ti. Ekacce manussā evam - āhaṁsu: na kālo samaṇo Gotamo, sāmo samaṇo Gotamo ti. Ekacce manussā evam - āhaṁsu: na kālo samaṇo Gotamo na pi sāmo, maṅguracchavi samaṇo Gotamo ti. Yāva - ssu me Aggivessana tāva parisuddho chavivāṇo pariyodāto upahato hoti tāy' ev' appāhāratāya.

Tassa mayham Aggivessana etad - ahosi: Ye kho keci atītam - addhānam samanā vā brāhmaṇā vā opakkamikā dukkhā tippā kaṭukā vedanā vedayiṁsu. etāvaparamam na - y - ito bhiyyo; ye pi hi keci anāgatam - addhānam samanā vā brāhmaṇā vā opakkamikā dukkhā tippā kaṭukā vedanā vedayissanti, etāvaparamam na - y - ito bhiyyo; ye pi hi keci etarahi samanā vā brāhmaṇā vā opakkamikā dukkhā tippā kaṭukā vedanā vediyanti, etāvaparamam na - y - ito bhiyyo. Na kho panāham imāya kaṭukāya dukkarakārikāya adhigachhāmi uttarim manussadhammā alamariyānāḍadassanasivesam, siyā nu kho añño maggo bodhāyāti. Tassa mayham Aggivessana etad - ahosi: Abhijānāmi kho panāham pitu Sakkassa kammante sītāya jambucchāyāya nisinno vivic' eva kāmehi vivicca akusalehi dhammehi savitakkam savicāram vivekajam pītisukham paṭhamam jhānam upasampajja viharitā. siyā nu kho eso maggo bodhāyāti. Tassa mayham Aggivessana satānusāri viññānam ahosi: eso va maggo bodhāyāti. Tassa mayham Aggivessana etad - ahosi: Kin - nu kho

aham tassa sukhassa bhāyāmi yan - tam sukhām aññatr' eva kāmehi aññatra akusalehi dhammehīti. Tassa mayham Aggivessana etad - ahosi: Na kho aham tassa sukhassa bhāyāmi yan - tam sukhām aññatr' eva kāmehi aññatra akusalehi dhammehīti.

Tassa mayham Aggivessana etad - ahosi: Na kho tam sukarām sukhām adhigantum evam adhimattakasimānam patta-kāyena, yan - nūnāham oḷārikām āhāram āhāreyyam odanakummāsan - ti. So kho aham Aggivessana oḷārikām āhāram āhāresim odanakummāsam. Tena kho pana maiṁ Aggivessana samayena pañca bhikkhū paccupatthitā honti: yan-no samano Gotamo dhammaṁ adhiganissati tan - no ārocessat-ti. Yato kho aham Aggivessana oḷārikām āhāram āhāresim odanakummāsam, atha me te pañca bhikkhū nibbijjā-pakkamiṁsu: bāhuliko samano Gotamo padhānavibbhanto āvatto bāhullāyāti.

So kho aham Aggivessana oḷārikām āhāram āhāretvā balam gahetvā vivicca eva kāmehi vivicca akusalehi dhammehi savitakkam savicāram vivekajam pītisukham pathamam jhā-nam upasampajja vihāsim. Evarūpā pi kho me Aggivessana uppannā sukhā vedanā cittam na pariyādāya tiṭṭhati. Vi-takkavicārānam vūpasamā ajjhattam sampaśādanam cetaso ekodibhāvam avitakkam avicāram samādhijam pītisukham dutiyam jhānam upasampajja vihāsim. Evarūpā pi kho me Aggivessana uppannā sukhā vedanā cittam na pariyādāya tiṭṭhati. Pītiyā ca virāgā upekhako ca vihāsim sato ca sampajāno, sukhañ - ca kāyena paṭisamvedesim yan - tam ariyā ācikkhanti: upekhako satimā sukhavihāri ti tatiyam jhānam upasampajja vihāsim. Evarūpā pi kho me Aggivessana uppannā sukhā vedanā cittam na pariyādāya tiṭṭhati. Sukhassa ca pahānā dukkhassa ca pahānā pubbe va somanassadoma-nassānam atthagamā adukkham asukham upekhāsatipāri-suddhim catuttham jhānam upasampajja vihāsim. Evarūpā pi kho me Aggivessana uppannā sukhā vedanā cittam na pariyādāya tiṭṭhati.

So evam samāhite citte parisuddhe pariyođāte anaṅgane vigatūpakkilese mudubhūte kammaniye ṭhite ānejjappatte

pubbenivāsānussatiññāya cittam abhininnāmesim. So anekavihitam pubbenivāsam anussarāmi. seyyathidam: ekam - pi jātiñ dve pi jātiyo tisso pi jātiyo catasso pi jātiyo pañca pi jātiyo dasa pi jātiyo vīsatim - pi jātiyo timsam - pi jātiyo cattārisam - pi jātiyo paññāsam - pi jātiyo jātisatam - pi jāti-sahassam - pi jātisatasahassam - pi. aneke pi samvātṭakappe aneke pi vivatṭakappe aneke pi samvātṭavivatṭakappe; amutr' āsim evamānāmo evamgutto evamvāṇo evamāhāro evam sukhadukkhatpatisamvedī evamāyupariyanto, so tato cuto amutra uppādīm. tatrāp' āsim evamānāmo evamgutto evam-vāṇo evamāhāro evam sukhadukkhatpatisamivedī evamāyupariyanto. so tato cuto idhūpananno ti. Iti sākāram sauddesam anekavihitam pubbenivāsam anussarāmi. Ayañ kho me Aggivessana rattiya pañhame yāme pañhamā vijjā adhigatā, avijjā vihatā vijjā uppannā. tamo vihato āloko uppanno. yathā tañ appamattassa ātāpino pahittattassa viharato. Evārūpā pi kho me Aggivessana uppannā sukhā vedanā cittam na pariyādāya tiṭṭhati.

So evam samāhite citte parisuddhe pariyodāte anaṅgane vigatūpakkilese mudubhūte kammaniye ṭhite ānejjappatte sattānam cutūpapātaññāya cittam abhininnāmesim. So dibbena cakkhunā visuddhena atikkantamānusakena satte passāmi cavamāne upapajjamāne, hīne pañīte suvaṇṇe dubbaṇṇe sugate duggate yathākammūpage satte pajānāmi: ime vata bhonto sattā kāyaduccaritenā samannāgatā vaciduccaritenā samannāgatā manoduccaritenā samannāgatā ariyānam upavādakā micchādiṭṭhikā micchādiṭṭhikammasamādānā. te kāyassa bhedā param - maraṇā apāyam duggatim vinipātam nirayañ upapannā; ime vā pana bhonto sattā kāyasucaritenā samannāgatā vacisucaritenā samannāgatā manosucaritenā samannāgatā ariyānam anupavādakā sammāditṭhikā sammāditṭhikamma-samādānā. te kāyassa bhedā param - maraṇā sugatim saggam lokañ upapannā ti. Iti dibbena cakkhunā visuddhena atikkantamānusakena satte passāmi cavamāne upapajjamāne, hīne pañīte suvaṇṇe dubbaṇṇe sugate duggate yathākammūpage satte pajānāmi. Ayañ kho me Aggivessana rattiya majjhime yāme dutiyā vijjā adhigatā, avijjā vihatā vijjā uppannā.

tamo vihato āloko uppanno, yathā tam appamattassa ātāpino pahitattassa viharato. Evarūpā pi kho me Aggivessana uppannā sukhā vedanā cittam na pariyādāya tiṭṭhati.

So evam samāhite citte parisuddhe pariyodāte anaṅgaṇe vigatūpakkilese mudubhūte kammaniye ṭhite ānejjappatte āsavānam khayañāñāya cittam abhininnāmesim. So: idam dukkhan - ti yathābhūtam abbhaññāsim. ayam dukkhasamudayo ti yathābhūtam abbhaññāsim. ayam dukkhanirodho ti yathābhūtam abbhaññāsim. ayam dukkhanirodthagāminī patipadā ti yathābhūtam abbhaññāsim; ime āsavā ti yathābhūtam abbhaññāsim. ayam āsavasamudayo ti yathābhūtam abbhaññāsim. ayam āsavanirodho ti yathābhūtam abbhaññāsim, ayam āsavanirodthagāminī paṭipadā ti yathābhūtam abbhaññāsim. Tassa me evam jānato evam passato kāmāsavā pi cittam vimuccittha. bhavāsavā pi cittam vimuccittha. avijjāsavā pi cittam vimuccittha. vimuttasmiṁ vimuttam - iti nāñām ahosi; khīñā jāti, vusitam brahmacariyam, kataṁ karaṇiyam nāparani itthattāyati abbhaññāsim. Ayam kho me Aggivessana rat-tiyā pacchime yāme tatiyā vijjā adhigatā, avijjā vihatā vijjā uppannā. tamo vihato āloko uppanno, yathā tam appamattassa ātāpino pahitattassa viharato. Evarūpā pi kho me Aggivessana uppannā sukhā vedanā cittam na pariyādāya tiṭṭhati.

Abhijānāmi kho panāham Aggivessana anekasatāya pari-saya dhammaṁ desetā. api - ssu mañ ekameko evam maññati: mam - ev' ārabbha samañō Gotamo dhammaṁ desesiti. Na kho pan' etam Aggivessana evam datthabbam. yāvad - eva viññāpanatthāya Tathāgato paresam dhammaṁ deseti. So kho aham Aggivessana tassā yeva kathāya pariyośāne tasmim yeva purimasmiṁ samādhinimitte aijhattam - eva cittam sañtha-pemi sannisādemi ekodikaromi samādahāmi. yena sudam niccakappam niccakappam viharāmiti. — Okappaniyam - etam bhoto Gotamassa yathā tam arahato sammāsambuddhassa. Abhijānāti pana bhavam Gotamo divā supitā ti. — Abhijānām' aham Aggivessana gimhānam pacchime māse pacchābhattam piṇḍapātapaṭikkanto catuggunam saṅghāṭim paññāpetvā dakkhinenā passena sato sampajāno niddam okkamitā ti. — Etam kho bho Gotama eke samañabrahmañā sammohavihārasmiṁ

vadantīti. — Na kho Aggivessana ettāvatā sammūlho vā hoti asammūlho vā. Api ca Aggivessana yathā sammūlho ca hoti asammūlho ca, tam suṇāhi, sādhukam manasikarohi, bhāsissāmīti. — Evam bho ti kho Saccako Niganṭhaputto Bhagavato paccassosi. Bhagavā etad avoca:

Yassa kassaci Aggivessana ye āsavā saṅkilesikā ponobhavikā sadarā dukkhavipākā āyatim jātijarāmaranīyā appahinā, tam - ahaṁ sammūlho ti vadāmi. Āsavānam hi Aggivessana appahānā sammūlho hoti. Yassa kassaci Aggivessana ye āsavā saṅkilesikā ponobhavikā sadarā dukkhavipākā āyatim jātijarāmaranīyā pahinā, tam - ahaṁ asammūlho ti vadāmi. Āsavānam hi Aggivessana pahānā asammūlho hoti. Tathāgatassa kho Aggivessana ye āsavā saṅkilesikā ponobhavikā sadarā dukkhavipākā āyatim jātijarāmaranīyā pahinā ucchinnaṁūlā tālāvatthukatā anabhāvakatā āyatim anuppādadharmā. Seyyathā pi Aggivessana tālo matthakācchinnō abhabbo puna virūlhīyā, evam - eva kho Aggivessana Tathāgatassa ye āsavā saṅkilesikā ponobhavikā sadarā dukkhavipākā āyatim jātijarāmaranīyā pahinā ucchinnaṁūlā tālāvatthukatā anabhāvakatā āyatim anuppādadharmā ti.

Evam vutte Saccako Niganṭhaputto Bhagavantam etad avoca: Acchariyam bho Gotama, abbhutam bho Gotama, yāvañ - e' idam bhotō Gotamassa evam āsajja āsajja vuccamānassa upanītehi vacanapathehi samudācariyamānassa chavivāṇo c' eva pariyyodāyati mukhavaṇṇo ca vippasidati, yathā tam arahato sammāsambuddhassa. Abhijānām' ahaṁ bho Gotama Pūraṇam Kassapam vādena vādam samārabhitā, so pi mayā vādena vādam samāraddho aññen' aññam paṭicari, bahiddhā kathaṁ apanāmesi. kopañ - ca dosañ - ca appaccayañ - ca pātvākāsi. Bhotō pana Gotamassa evam āsajja āsajja vuccamānassa upanītehi vacanapathehi samudācariyamānassa chavivāṇo c' eva pariyyodāyati mukhavaṇṇo ca vippasidati, yathā tam arahato sammāsambuddhassa. Abhijānām' ahaṁ bho Gotama Makkhalim Gosālam — Ajitam Kesakambalam — Pakudham Kaccāyanam — Sañjayam Belat̄happuttam — Niganṭham Nāthaputtam vādena vādam samārabhitā. so pi mayā vādena vādam samāraddho aññen'

aññam paṭicari. bahiddhā katham apanāmesi, kopañ-ca dosañ-ca appaccayañ-ca pātvākāsi. Bhoto pana Gotamassa evam āsajja āsajja vuccamānassa upanitehi vacanapathehi samudācariyamānassa chavivāṇo c' eva pariyodāyatī mukhavaṇno ca vippasiḍati, yathā tām arahato sammāsambuddhassa. Handa ca dāni mayam bho Gotama gacchāma, bahukicca mayam bahukaraṇiyā ti. — Yassa dāni tvam Aggivessana kālam maññasitī.

Atha kho Saccako Nigaṇṭhaputto Bhagavato bhāsītam abhinanditvā anumoditvā utṭhāy' āsanā pakkāmiti.

MĀHĀSACCAKASUTTAM CHATTHAM.

37.

Evam - me sutam. Ekañ samayam Bhagavā Sāvatthiyam viharati Pubbārāme Migāramātu pāsāde. Atha kho Sakko devānam - indo yena Bhagavā ten' upasaṅkami, upasaṅkamitvā Bhagavantam abhvādetvā ekamantañ atṭhāsi. Ekamantañ thito kho Sakko devānam - indo Bhagavantam etad - avoca: Kittāvatā nu kho bhante bhikkhu saṅkhittena taṇhāsaṅkhaya-vimutto hoti accantaniṭṭho accantayogakkhemī accantabrahmacārī accantapariyosāno settho devamanussānan - ti.

Idha devānam - inda bhikkhuno sutam hoti: sabbe dhammā nālam abhinivesāyāti. Evañ - ce tam devānam - inda bhikkhuno sutam hoti: sabbe dhammā nālam abhinivesāyāti, so sabbam dhammam abhijānāti. sabbam dhammam abhiññāya sabbam dhammam pariñjānāti. sabbam dhammam pariññāya yam kañci vedanām vedeti, sukham vā dukkham vā adukkhamasukham vā. so tāsu vedanāsu aniccānupassī viharati. virāgānupassī viharati. nirodhānupassī viharati, patinissaggānupassī viharati; so tāsu vedanāsu aniccānupassī viharanto, virāgānupassī viharanto. nirodhānupassī viharanto, patinissaggānupassī viharanto na kiñci loke upādiyati. anupādiyam na paritassati. aparitassam paccattañ - ñeva pari-

nibbāyati; khīnā jāti, vusitām brahmacariyām, kataṁ karaṇīyām nāparam itthattāyāti pajānāti. Ettāvatā kho devānam-inda bhikkhu saṅkhittena taṇhāsaṅkhayavimutto hoti accanta-niṭṭho accantayogakkhemī accantabrahmacārī accantapari-yosāno setṭho devamanussānan - ti. Atha kho Sakko devānam-indo Bhagavato bhāsitām abhinanditvā anumoditvā Bhagavantaṁ abhivādetvā padakkhiṇam katvā tath' ev' antaradhāyī.

Tena kho pana samayena āyasmā Mahāmoggallāno Bhagavato avidūre nisinno hoti. Atha kho āyasmato Mahāmoggallānassa etad - ahosi: Kin - nu kho so yakkho Bhagavato bhāsitām abhisamecca anumodi udāhu no: yan - nūnāham tam yakkham jāneyyam yadi vā so yakkho Bhagavato bhāsitām abhisamecca anumodi yadi vā no ti. Atha kho āyasmā Mahāmoggallāno seyyathā pi nāma balavā puriso samiñjitaṁ vā bāham pasāreyya pasāritām vā bāham samiñjeyya evam - eva Pubbārāme Migāramātu pāsāde antarahito devesu Tāvatiṁsesu pāturaḥosi. Tena kho pana samayena Sakko devānam - indo ekapuṇḍarīke uyyāne dibbehi pañcahi turiyasatehi samappito samāngibhūto paricāreti. Addasā kho Sakko devānam - indo āyasmantām Mahāmoggallānām dūrato va āgacchantām. disvāna tāni dibbāni pañca turiyasatāni paṭippanñāmetvā yen' āyasmā Mahāmoggallāno ten' upasaṅkami, upasaṅkamitvā āyasmantām Mahāmoggallānām etad-avoca: Ehi kho mārisa Moggallāna. sāgataṁ mārisa Moggallāna. cirassām kho mārisa Moggallāna imām pariyāyam-akāsi yadidam idh' āgamanāya. nisīda mārisa Moggallāna. idam - āsanām paññattan - ti. Nisīdi kho āyasmā Mahāmoggallāno paññatte āsane. Sakko pi kho devānam - indo aññatarām nīcām āsanām gahetvā ekamantām nisīdi. Ekamantaṁ nisinnām kho Sakkām devānam - indām āyasmā Mahāmoggallāno etad - avoca:

Yathākathām pana te Kosiya Bhagavā saṅkhittena taṇhāsaṅkhayavimuttim abhāsi. sādhu mayam - pi etissā kāthāya bhāgino assāma savanāyāti. — Mayam kho mārisa Moggallāna bahukiccā. mayam bahukaraṇīyā. app - eva sakena karaniyena api ca devānam yeva Tāvatiṁsānam karaniyena. Api ca mārisa Moggallāna sussutām yeva hoti suggahitām

sumanasikataṁ sūpadhāritam yan - no khippam - eva antara-dhāyati. Bhūtapubbam mārisa Moggallāna devāsuraśaṅgāmo samupabbūlho ahosi. Tasmim kho pana mārisa Moggallāna saṅgāme devā jinim̄su, asurā parājiniṁsu. So kho aham mārisa Moggallāna tam saṅgāmam abhivijinitvā vijitasaṅgāmo tato paṭinivattitvā Vejayantam nāma pāsādaṁ māpesim. Vejayantassa kho pana mārisa Moggallāna pāsādassa eka-sataṁ niyyūhaṁ, ekamekasminī niyyūhe satta satta kūṭāgārasatāni. ekamekasminī kūṭāgāre satta satta accharāyo. ekam-ekissā accharāya satta satta paricārikāyo. Iccheyyāsi no tvam mārisa Moggallāna Vejayantassa pāsādassa rāmaṇeyyakanī daṭṭhun - ti. Adhivāsesi kho āyasmā Mahāmoggallāno tuṇḍibhāvena.

Atha kho Sakko ca devānam - indo Vessavaṇo ca mahā-rājā āyasmantam Mahāmoggallānam purakkhatvā yena Vejayanto pāsādo ten' upasākamim̄su. Addasāsum kho Sakkassa devānam - indassa paricārikāyo āyasmantam Mahā-moggallānam dūrato va āgacchantam, disvāna ottapamānā hiriyamānā sakam sakam ovarakam pavisiṁsu. Seyyathā pi nāma sunisā sasuram disvā ottapati hiriyati, evam - evam Sakkassa devānam - indassa paricārikāyo āyasmantam Mahā-moggallānam disvā ottapamānā hiriyamānā sakam sakam ovarakam pavisiṁsu. Atha kho Sakko ca devānam - indo Vessavaṇo ca mahārājā āyasmantam Mahāmoggallānam Vejayante pāsāde anucaṅkamāpenti anuvicarāpenti: idam - pi mārisa Moggallāna passa Vejayantassa pāsādassa rāmaṇeyyakanī, idam - pi marisa Moggallāna passa Vejayantassa pāsādassa rāmaṇeyyakan - ti. — Sobhat' idam āyasmato Kosiyassa yathā tam pubbe katapuññassa, manussā pi kiñcid - eva rāmaṇeyyakanī ditṭhā evam - āhamsu: sobhati vata bho devānam Tāvatinīsānan - ti, ta - y - idam āyasmato Kosiyassa sobhati yathā tam pubbe katapuññassāti. Atha kho āyasmato Mahāmoggallānassa etad - ahosi: Atibālham kho ayam yakkho pamatto viharati, yan - nūnāham imam yakkham saṁvejeyyan - ti. Atha kho āyasmā Mahāmoggallāno tathā-rūpam iddhābhisaṅkhāram abhisāṅkhāsi yathā Vejayantam pāsādam pādaṅgutṭhakena saṅkampesi sampakampesi sampa-

vedhesi. Atha kho Sakko ca devānam - indo Vessavaṇo ca mahārājā devā ca Tāvatiṁsā acchariyabbhutacittajātā ahesunī : Acchariyam vata bho abbhutanī vata bho samanassa mahiddhikatā mahānubhāvatā. yatra hi nāma dibbaṁ bhavanam pādaṅgutṭhakena saṅkampessati sampakampessati sampa-vedhessatiti. Atha kho āyasmā Mahāmoggallāno Sakkam devānam - indam sañviggam lomahaṭṭhajātam viditvā Sakkam devānam - indam etad - avoca :

Yathākatham pana te Kosiya Bhagavā saṅkhittena taṇhāsaṅkhayavimuttim abhāsi. sādhu mayam - pi etissā kathāya bhāgino assāma savanāyāti. — Idhāham mārisa Moggallāna yena Bhagavā ten upasāṅkamim. upasāṅkamitvā Bhagavantam abhivādetvā ekamantaṁ atṭhāsim. Ekamantaṁ thito kho aham mārisa Moggallāna Bhagavantam etad - avocam : Kittāvatā nu kho bhante bhikkhu saṅkhittena taṇhāsaṅkhaya- vimutto hoti accantaniṭṭho accantayogakkhemī accantabrahmacārī accantapariyosāno setṭho devamanussānan - ti. Evaṁ vutte mārisa Moggallāna Bhagavā mām etad - avoca : Idha devānam - inda bhikkhuno sutam hoti: sabbe dhammā nālam abhinivesāyāti. Evañ - ce tam devānam - inda bhikkhuno sutam hoti: sabbe dhammā nālam abhinivesāyāti. so sabbam dhammam abhijānāti. sabbam dhammam abhiññāya sabbam dhammam pariññāti. sabbam dhammam pariññāya yam kañci vedanam vedeti. sukham vā dukham vā adukkhamasukham vā. so tāsu vedanāsu aniccānupassī viharati, virāgānupassī viharati. nirodhānupassī viharati, paṭinissaggānu- passī viharati: so tāsu vedanāsu aniccānupassī viharanto, virāgānupassī viharanto, nirodhānupassī viharanto, paṭinissaggānupassī viharanto na kiñci loke upādiyatī. anupādiyam na paritassati. aparitassam pacchattāñ - ñeva parinibbāyati; khīṇā jāti. vusitam brahmācariyam. kataṁ karaṇiyam nāparam itthattāyāti pajānāti. Ettāvatā kho devānam - inda bhikkhu saṅkhittena taṇhāsaṅkhayavimutto hoti accantaniṭṭho accantayogakkhemī accantabrahmacārī accantapariyosāno setṭho devamanussānan - ti. Evañ kho me mārisa Moggallāna Bhagavā saṅkhittena taṇhāsaṅkhayavimuttim abhāsiti. Atha kho āyasmā Mahāmoggallāno Sakkassa devānam - indassa bhā-

sitām abhinanditvā anumoditvā seyyathā pi nāma balavā pu-
riso samiñjitaṁ vā bāham pasāreyya pasāritaṁ vā bāham
samiñjeyya evam - evam devesu Tāvatiṁsesu antarahito Pub-
bārāme Migāramātu pāsade pāturaṁ hosi. Atha kho Sakkassa
devānam - indassa paricārikāyo acirapakkante āyasmante
Mahāmoggallāne Sakkam devānam - indam etad - avocūm:
Eso nu te mārisa so Bhagavā satthā ti. — Na kho me mā-
risā so Bhagavā satthā. sabrahmacārī me eso. āyasmā Mahā-
moggallāno ti. — Lābhā te mārisa yassa te sabrahmacārī
evam mahiddhiko evam mahānubhāvo, aho nūna te so Bha-
gavā satthā ti.

Atha kho āyasmā Mahāmoggallāno yena Bhagavā ten'
upasaṅkami. upasaṅkamitvā Bhagavantam abhivādetvā ekam-
antam nisidi. Ekamantaṁ nisinno kho āyasmā Mahā-
moggallāno Bhagavantam etad - avoca: Abhijānāti no bhante
Bhagavā ahu tañ - ñeva aññatarassa mahesakkhassa yakkhassa
saṅkhittena tañhāsaṅkhayavimuttim abhāsithāti. — Abhi-
jānām' aham Moggallāna: idha Sakko devānam - indo yenā-
ham ten' upasaṅkami, upasaṅkamitvā mām abhivādetvā ekam-
antam atṭhāsi. Ekamantaṁ ṭhito kho Moggallāna Sakko
devānam - indo mām etad - avoca: Kittāvatā nu kho bhante
bhikkhu saṅkhittena tañhāsaṅkhayavimutto hoti accantaniṭṭho
accantayogakkhemī accantabrahmacārī accantapariyosāno
setṭho devamanussānan - ti. Evañ vutte aham Moggallāna
Sakkam devānam - indam etad - avocām: Idha devānam-
inda bhikkhuno sutam hoti: sabbe dhammā nālam abhini-
vesāyāti. Evañ - ce tam devānam - inda bhikkhuno sutam
hoti: sabbe dhammā nālam abhinivesāyāti. so sabbam dham-
mam abhijānāti. sabbam dhammam abhiññāya sabbam dham-
mam pariññāti. sabbam dhammam pariññāya yam kañci ve-
danam vedeti. sukham vā dukkham vā adukkhamasukham vā,
so tāsu vedanāsu aniccānupassī viharati. virāgānupassī viharati,
nirodhānupassī viharati, paṭinissaggānupassī viharati; so tāsu
vedanāsu aniccānupassī viharanto. virāgānupassī viharanto,
nirodhānupassī viharanto. paṭinissaggānupassī viharanto na
kiñci loke upādiyati, anupādiyam na paritassati. aparitassam
paccattañ - ñeva parinibbāyati; klinā jāti, vusitam brahma-

cariyām, kataṁ karaṇiyām nāparam itthattāyāti pajānāti. Ettāvatā kho devānam - inda bhikkhu saṅkhittena taṇhā-saṅkhayavimutto hoti accantaniṭho accantayogakkhemī accantabrahmacārī accantapariyosāno sethō devamanussānantī. Evaṁ kho ahaṁ Moggallāna abhijānāmi Sakkassa devānam - indassa saṅkhittena taṇhāsaṅkhayavimuttiṁ bhāsitā ti.

Idam - avoca Bhagavā. Attamano āyasmā Mahāmoggallāno Bhagavato bhāsitaṁ abhinanditi.

CŪLATĀNHĀSANKHAYASUTTAM SATTAMAM.

38.

Evam - me sutam. Ekam samayam Bhagavā Sāvatthiyām viharati Jetavane Anāthapiṇḍikassa ārāme. Tena kho pana samayena Sātissa nāma bhikkhuno kevaṭṭaputtassa eva-rūpaṁ pāpakam diṭṭhigataṁ uppannam hoti: Tathā 'ham Bhagavatā dhammaṁ desitam ājānāmi yathā tad - ev' idam viññānam sandhāvati saṁsarati. anaññan - ti. Assosum kho sambalulā bhikkhū: Sātissa kira nāma bhikkhuno kevaṭṭaputtassa evarūpaṁ pāpakam diṭṭhigataṁ uppannam: Tathā 'ham Bhagavatā dhammaṁ desitam ājānāmi yathā tad - ev' idam viññānam sandhāvati saṁsarati. anaññan - ti. Atha kho te bhikkhū yena Sāti bhikkhu kevaṭṭaputto ten' upasaṅkamīmsu. upasaṅkamitvā Sātim bhikkhum kevaṭṭaputtam etad-avocūm: Saccaṁ kira te āvuso Sāti evarūpaṁ pāpakam diṭṭhigataṁ uppannam: Tathā 'ham Bhagavatā ... anaññan - ti. — Evaṁ byā kho ahaṁ āvuso Bhagavatā dhammaṁ desitam ājānāmi yathā tad - ev' idam viññānam sandhāvati saṁsarati. anaññan - ti. Atha kho te bhikkhū Sātim bhikkhum kevaṭṭaputtam etasmā pāpakā diṭṭhigatā vivecetukāmā samanuyuñjanti samanugāhanti samanubhāsanti: Mā evam āvuso Sāti avaca, mā Bhagavantam abbhācikkhi. na hi sādhu Bhagavato abbhakkhānam. na hi Bhagavā evam vadeyya. Anekāpariyāyena h' āvuso Sāti paṭiccasamuppannam viññānam

vuttam Bhagavatā: aññatra paccayā na-tthi viññāṇassa sambhavo ti. Evam - pi kho Sāti bhikkhu kevaṭṭaputto tehi bhikkhūli samanuyuñjyamāno samanugāhiyamāno samanubhāsiyamāno tad - eva pāpakaṁ ditthigataṁ thāmasā parāmassa abhinivissa voharati: Evam byā kho aham āvuso Bhagavatā... anaññan - ti.

Yato kho te bhikkhū nāsakkhiṁsu Sātim bhikkhumi kevattaputtam etasmā pāpakaṁ ditthigata vivecetum atha yena Bhagavā ten' upasaṅkamim̄su. upasaṅkamitvā Bhagavantam abhivādetvā ekamantaṁ nisidiṁsu. Ekamantaṁ nisinnā kho te bhikkhū Bhagavantam etad - avocum: Sātissa nāma bhante bhikkhuno kevaṭṭaputtassa evarūpaṁ pāpakaṁ ditthigataṁ uppannaṁ: Tathā 'ham Bhagavatā... anaññan - ti. Assumha kho mayam bhante: Sātissa kira nāma bhikkhuno kevaṭṭaputtassa evarūpaṁ pāpakaṁ ditthigataṁ uppannaṁ: Tathā 'ham Bhagavatā... anaññan - ti. Atha kho mayam bhante yena Sāti bhikkhu kevaṭṭaputto ten' upasaṅkamimha. upasaṅkamitvā Sātim bhikkhumi kevaṭṭaputtaṁ etad - avocumha: Saccam kira te āvuso Sāti evarūpaṁ pāpakaṁ ditthigataṁ uppannaṁ: Tathā 'ham Bhagavatā... anaññan - ti. Evam vutte bhante Sāti bhikkhu kevaṭṭaputto amhe etad - avoca: Evam byā kho aham āvuso Bhagavatā... anaññan - ti. Atha kho mayam bhante Sātim bhikkhumi kevaṭṭaputtaṁ etasmā pāpakaṁ ditthigata vivecetukāmā samanuyuñjimha samanugāhimha samanubhāsimha: Mā evam āvuso Sāti avaca, mā Bhagavantam abbhācikkhi. na hi sādhu Bhagavato abbhakkhānam. na hi Bhagavā evam vadeyya. Anekapariyāyena h' āvuso Sāti paṭiccasamuppannaṁ viññāṇam vuttam Bhagavatā: aññatra paccayā na - tthi viññāṇassa sambhavo ti. Evam - pi kho bhante Sāti bhikkhu kevaṭṭaputto amhehi samanuyuñjyamāno samanugāhiyamāno samanubhāsiyamāno tad - eva pāpakaṁ ditthigataṁ thāmasā parāmassa abhinivissa voharati: Evam byā kho aham āvuso Bhagavatā... anaññan - ti. Yato kho mayam bhante nāsakkhinha Sātim bhikkhumi kevaṭṭaputtaṁ etasmā pāpakaṁ ditthigata vivecetum atha mayam etam - atthaṁ Bhagavato ārocemāti.

Atha kho Bhagavā aññatarai bhikkhum āmantesi: Ehi

vaṁ bhikkhu mama vacanena Sātim bhikkhūni kevattaputtam āmantehi: Satthā taṁ āvuso Sāti āmantetiti. Evam bhante ti kho so bhikkhu Bhagavato paṭissutvā yena Sāti bhikkhu kevattaputto ten' upasaṅkami, upasaṅkamitvā Sātim bhikkhūni kevattaputtam etad - avoca: Satthā taṁ āvuso Sāti āmantetiti. Evam āvuso ti kho Sāti bhikkhu kevattaputto tassa bhikkhuno paṭissutvā yena Bhagavā ten' upasaṅkami, upasaṅkamitvā Bhagavatam abhivādetvā ekamantam nisidi. Ekamantam nisinnam kho Sātim bhikkhūni kevattaputtam Bhagavā etad - avoca: Saccam kira te Sāti evarūpam pāpakam ditthigataṁ uppannaṁ: Tathā 'ham Bhagavatā dhammam desitam ājānāmi yathā tad - ev' idam viññānam sandhāvati saṁsarati, anaññan - ti. — Evam byā kho aham bhante Bhagavatā dhammam desitam ājānāmi yathā tad - ev' idam viññānam sandhāvati saṁsarati, anaññan - ti. — Kataman - tam Sāti viññāpan - ti. — Yvāyam bhante vado vedeyyo tatra tatra kalyāṇapāpakānam kammānam vipākanam paṭisanivedetiti. — Kassa nu kho nāma tvam moghapurisa mayā evam dhammam desitam ājānāsi. Nanu mayā moghapurisa anekapariyāyena paṭiccasamuppannam viññānam vuttam: aññatra pacayā nattī viññānassa sambhavo ti. Atha ca pana tvam moghapurisa attanā duggahītena amhe c' eva abbhācikkhasi attanā - ca khaṇasi bahuñ - ca apuññam pasavasi. Tam hi te moghapurisa bhavissati dīgharattam ahitāya dukkhāyāti.

Atha kho Bhagavā bhikkhū āmantesi: Tam kim - maññatha bhikkhave: api nāyam Sāti bhikkhu kevattaputto usmikato pi imasmim dhammavinaye ti. — Kim hi siyā bhante, no h' etam bhante ti. Evam vutte Sāti bhikkhu kevattaputto tuṇhibhūto mañkubhūto pattakkhandho adhomukho pajjhāyanto appatibhāno nisidi. Atha kho Bhagavā Sātim bhikkhūni kevattaputtam tuṇhibhūtam mañkubhūtam pattakkhandham adhomukham pajjhāyantam appatibhānam viditvā Sātim bhikkhūni kevattaputtam etad - avoca: Paññayissasi kho tvam moghapurisa etena sakena pāpakena ditthigatena, idhāham bhikkhū paṭipucchissāmiti. Atha kho Bhagavā bhikkhū āmantesi: Tumhe pi me bhikkhave evam dhammam desitam ājānātha yathā 'yam Sāti bhikkhu ke-

vatṭaputto attanā duggahītena amhe c' eva abbhācikkhati attānañ - ca khaṇati bahuñ - ca apuññam pasavatiti. — No h' etam bhante, anekapariyāyena hi no bhante paṭiccasamuppannai viññāṇam vuttam Bhagavatā: aññatra paccayā na-tthi viññāṇassa sambhavo ti. — Sādhu bhikkhave. sādhu kho me tumhe bhikkhave evam dhammam desitam ājānātha. Anekapariyāyena hi vo bhikkhave paṭiccasamuppannai viññāṇam vuttam mayā: aññatra paccayā na-tthi viññāṇassa sambhavo ti. Atha ca panāyai Sāti bhikkhu kevaṭaputto attanā duggahītena amhe c' eva abbhācikkhati attānañ - ca khaṇati bahuñ - ca apuññam pasavati. Tam hi tassa moghapurisassa bhavissati dīgharattam ahitāya dukkhāya.

Yañ - nad - eva bhikkhave paccayam paṭicca uppajjati viññāṇam tena ten' eva saṅkham gacchati: cakkhuñ - ca paṭicca rūpe ca uppajjati viññāṇam, cakkhuviññāṇan - t' eva saṅkham gacchati; sotañ - ca paṭicca sadde ca uppajjati viññāṇam, sotaviññāṇan - t' eva saṅkham gacchati; ghānañ - ca paṭicca gandhe ca uppajjati viññāṇam, ghānaviññāṇan - t' eva saṅkham gacchati; jivhañ - ca paṭicca rase ca uppajjati viññāṇam, jivhāviññāṇan - t' eva saṅkham gacchati; kāyañ - ca paṭicca photṭhabbe ca uppajjati viññāṇam, kāyaviññāṇan - t' eva saṅkham gacchati; manañ - ca paṭicca dhamme ca uppajjati viññāṇam, manoviññāṇan - t' eva saṅkham gacchati. Seyyathā pi bhikkhave yañ - yad - eva paccayam paṭicca aggi jalati tena ten' eva saṅkham gacchati: kaṭhañ - ca paṭicca aggi jalati, kaṭhaggi t' eva saṅkham gacchati; sakalikañ - ca paṭicca aggi jalati. sakalikaggi t' eva saṅkham gacchati; tiṇañ - ca paṭicca aggi jalati. tiṇaggi t' eva saṅkham gacchati; gomayañ - ca paṭicca aggi jalati, gomayaggi t' eva saṅkham gacchati; thusañ - ca paṭicca aggi jalati, thusaggi t' eva saṅkham gacchati; saṅkārañ - ca paṭicca aggi jalati, saṅkāraggi t' eva saṅkham gacchati; evam - eva kho bhikkhave yañ - nad - eva paccayam paṭicca uppajjati viññāṇam tena ten' eva saṅkham gacchati: cakkhuñ - ca paṭicca rūpe ca uppajjati viññāṇam, cakkhuviññāṇan - t' eva saṅkham gacchati; sotañ - ca paṭicca sadde ca uppajjati viññāṇam, sotaviññāṇan - t' eva saṅkham gacchati; ghānañ - ca paṭicca gandhe ca uppajjati

viññānam, ghānaviññānan - t' eva sañkham gacchati; jivhañ-
ca paṭicca rase ca uppajjati viññānam. jīvhāviññānan - t' eva
sañkham gacchati; kāyañ - ca paṭicca phoṭhabbe ca uppajjati
viññānam, kāyaviññānan - t' eva sañkhaiñ gacchati; manañ-
ca paṭicca dhamme ca uppajjati viññānam. manoviññānan - t'
eva sañkham gacchati.

Bhūtam - idan - ti bhikkhave passathāti. — Evam - bhante.
— Tadāhārasambhavan - ti bhikkhave passathāti. — Evam -
bhante. — Tadāhāranirodhā yam bhūtam tam nirodhadham-
man - ti bhikkhave passathāti. — Evam - bhante. — Bhūtam -
idam no - ssūti bhikkhave kañkhāto uppajjati vicikicchā ti.
— Evam - bhante. — Tadāhārasambhavam no - ssūti bhikkhave
kañkhāto uppajjati vicikicchā ti. — Evam - bhante. — Tadā-
hāranirodhā yam bhūtam tam nirodhadhammam no - ssūti
kañkhāto uppajjati vicikicchā ti. — Evam - bhante. — Bhū-
tam - idan - ti bhikkhave yathābhūtam sammappaññāya pas-
sato yā vicikicchā sā pahiyatiti. — Evam - bhante. — Tadā-
hārasambhavan - ti bhikkhave yathābhūtam sammappaññāya
passato yā vicikicchā sā pahiyatiti. — Evam - bhante. — Tadā-
hāranirodhā yam bhūtam tam nirodhadhamman - ti bhikkhave
yathābhūtam sammappaññāya passato yā vicikicchā sā pahiy-
atiti. — Evam - bhante. — Bhūtam - idan - ti bhikkhave iti pi
vo ettha nivicikicchā ti. — Evam - bhante. — Tadāhārasam-
bhavan - ti bhikkhave iti pi vo ettha nivicikiechā ti. — Evam -
bhante. — Tadāhāranirodhā yam bhūtam tam nirodhadham-
man - ti bhikkhave iti pi vo ettha nivicikiechā ti. — Evam -
bhante. — Bhūtam - idan - ti bhikkhave yathābhūtam sampa-
paññāya sudiṭṭhan - ti. — Evam - bhante. — Tadāhārasam-
bhavan - ti bhikkhave yathābhūtam sammappaññāya sudiṭṭhan-
ti. — Evam - bhante. — Tadāhāranirodhā yam bhūtam tam
nirodhadhamman - ti bhikkhave yathābhūtam sammappaññāya
sudiṭṭhan - ti. — Evam - bhante. — Imam ce tumhe bhikkhave
ditthim evam parisuddham evam pariyođatam alliyetha
kelāyetha dhanāyetha mamāyetha, api nu tumhe bhikkhave
kullūpamañ dhammam desitam ajāneyyātha nitthara-
ṇatthāya no gahaṇatthāyāti. — No h' etam bhante. — Imam
ce tumhe bhikkhave ditthim evam parisuddham evam pariyo-

dātam na alliyetha na kelāyetha na dhanāyetha na mamāyetha, api nu tumbe bhikkhave kullūpamām dhammarām desitām ājāneyyātha nittharaṇatthāya no gahaṇatthāyāti. — Evam - bhante.

Cattāro 'me bhikkhave āhārā bhūtānam vā sattānam thitiyā sambhavesinām vā anuggahāya, katame cattāro: kabaliṁkāro āhāro oḷāriko vā sukhumo vā, phasso dutiyo. mano-saṇeetanā tatiyā, viññāṇam catutthamā. Ime ca bhikkhave cattāro āhārā kiṁnidānā kiṁsamudayā kiṁjātikā kiṁpabhavā: ime cattāro āhārā taṇhānidānā taṇhāsamudayā taṇhājātikā taṇhāpabhavā. Taṇhā cāyam bhikkhave kiṁnidānā k. k. kiṁpabhavā: taṇhā vedanānidānā v. v. vedanāpabhavā. Vedanā cāyam bhikkhave kiṁnidānā k. k. kiṁpabhavā: vedanā phassanidānā ph. ph. phassapabhavā. Phasso cāyam bhikkhave kiṁnidāno k. k. kiṁpabhavo: phasso saṭāyatanaidāno s. s. saṭāyatanañ - c' idam bhikkhave kiṁnidānam k. k. kiṁpabhavañ: saṭāyatanañ nāmarūpanidānam n. n. nāmīrūpapabhavam. Nāmarūpañ - c' idam bhikkhave kiṁnidānam k. k. kiṁpabhavañ: nāmarūpañ viññāṇanidānam v. v. viññāṇapabhavam. Viññāṇañ - c' idam bhikkhave kiṁnidānam k. k. kiṁpabhavañ: viññāṇam saṅkhāranidānam s. s. saṅkhārapabhavam. Saṅkhārā c' ime bhikkhave kiṁnidānā kiṁsamudayā kiṁjātikā kiṁpabhavā: saṅkhārā avijjānidānā avijjāsamudayā avijjājātikā avijjāpabhavā. Iti kho bhikkhave avijjāpaccayā saṅkhārā. saṅkhārapaccayā viññāṇam, viññāṇapaccayā nāmarūpañ, nāmarūpapaccayā saṭāyatanañ, saṭāyatanañpaccayā phasso, phassapaccayā vedanā, vedanāpaccayā taṇhā, taṇhāpaccayā upādānam. upādānapaccayā bhavo. bhava-paccayā jāti. jātipaccayā jarāmarañam sokaparidevadukkha-domanassupāyasā sambhavanti, evam - etassa kevalassa dukkhakkhandhassa samudayo hoti.

Jātipaccayā jarāmarañan - ti iti kho pan' etam vuttam; jātipaccayā nu kho bhikkhave jarāmarañam no vā, kathañ vā ettha hotiti. — Jātipaccayā bhante jarāmarañam, evam no ettha hoti: jātipaccayā jarāmarañan - ti. — Bhavapaccayā jātīti iti kho pan' etam vuttam; bhavapaccayā nu kho bhikkhave jāti no vā, kathañ vā ettha hotiti. — Bhavapaccayā

bhante jāti. evam̄ no ettha hoti: bhavapaccayā jātiti. — Upādānapaccayā bhavo ti iti kho pan' etam̄ vuttam̄; upādānapaccayā nu kho bhikkhave bhavo no vā. katham̄ vā ettha hotiti. — Upādānapaccayā bhante bhavo. evam̄ no ettha hoti: upādānapaccayā bhavo ti. — Taṇhāpaccayā upādānan - ti iti kho pan' etam̄ vuttam̄; taṇhāpaccayā nu kho bhikkhave upādānam̄ no vā, katham̄ vā ettha hotiti. — Taṇhāpaccayā bhante upādānam̄, evam̄ no ettha hoti: taṇhāpaccayā upādānan - ti. — Vedanāpaccayā taṇhā ti iti kho pan' etam̄ vuttam̄; vedanāpaccayā nu kho bhikkhave taṇhā no vā, katham̄ vā ettha hotiti. — Vedanāpaccayā bhante taṇhā, evam̄ no ettha hoti: vedanāpaccayā taṇhā ti. — Phassapaccayā vedanā ti iti kho pan' etam̄ vuttam̄; phassapaccayā nu kho bhikkhave vedanā no vā. katham̄ vā ettha hotiti. — Phassapaccayā bhante vedanā, evam̄ no ettha hoti: phassapaccayā vedanā ti. — Saḷāyatana-paccayā phasso ti iti kho pan' etam̄ vuttam̄; saḷāyatana-paccayā nu kho bhikkhave phasso no vā, katham̄ vā ettha hotiti. — Saḷāyatana-paccayā bhante phasso. evam̄ no ettha hoti: saḷāyatana-paccayā phasso ti. — Nāmarūpa-paccayā saḷāyatanan - ti iti kho pan' etam̄ vuttam̄; nāmarūpa-paccayā nu kho bhikkhave saḷāyatanam̄ no vā, katham̄ vā ettha hotiti. — Nāmarūpa-paccayā bhante saḷāyatanam̄, evam̄ no ettha hoti: nāmarūpa-paccayā saḷāyatanan - ti. — Viññāna-paccayā nāmarūpan - ti iti kho pan' etam̄ vuttam̄; viññāna-paccayā nu kho bhikkhave nāmarūpan̄ no vā, katham̄ vā ettha hotiti. — Viññāna-paccayā bhante nāmarūpan̄, evam̄ no ettha hoti: viññāna-paccayā nāmarūpan - ti. — Saṅkhāra-paccayā viññānañan - ti iti kho pan' etam̄ vuttam̄: saṅkhāra-paccayā nu kho bhikkhave viññānañam̄ no vā, katham̄ vā ettha hotiti. — Saṅkhāra-paccayā bhante viññānañam̄, evam̄ no ettha hoti: saṅkhāra-paccayā viññānañan - ti. — Avijjā-paccayā saṅkhārā ti iti kho pan' etam̄ vuttam̄; avijjā-paccayā nu kho bhikkhave saṅkhārā no vā. katham̄ vā ettha hotiti. — Avijjā-paccayā bhante saṅkhārā, evam̄ no ettha hoti: avijjā-paccayā saṅkhārā ti.

Sādhu bhikkhave. Iti kho bhikkhave tumhe pi evam̄ vadetha aham - pi evam̄ vadāmi: [Iti] imasmim̄ sati idam̄ hoti,

imass' uppādā idam uppajjati. yadidam avijjāpaccayā saṅkhārā, saṅkhārapaccayā viññānaṁ. viññānapaccayā nāmarūpam. nāmarūpapaccayā salāyatanaṁ, salāyatanaapaccayā phasso. phassapaccayā vedanā. vedanāpaccayā taṇhā. taṇhā-paccayā upādānam. upādānapaccayā bhavo. bhavapaccayā jāti. jātipaccayā jarāmaraṇam sokaparidevadukkhadomanassupāyāsā sambhavanti. evam etassa kevalassa dukkhakkhandhassa samudayo hoti. Avijjāya tv eva asesavirāganirodhā saṅkhāranirodhō. saṅkhāranirodhā viññāpanirodhō. viññāpanirodhā nāmarūpanirodhō. nāmarūpanirodhā salāyatanañirodhō. salāyatanañirodhā phassanirodho. phassanirodhā vedanāñirodhō. vedanāñirodhā taṇhāñirodhō. taṇhāñirodhā upādānañirodhō. upādānanirodhā bhavanirodhō. bhavanirodhā jātiñirodhō. jātiñirodhā jarāmaraṇam sokaparidevadukkhadomanassupāyāsā nirujjhanti. evam etassa kevalassa dukkhakkhandhassa nirodhō hoti.

Jātiñirodhā jarāmaraṇanirodhō ti iti kho pan' etam vuttam; jātiñirodhā nu kho bhikkhave jarāmaraṇanirodhō no vā. kathaṁ vā ettha hotiti. — Jātiñirodhā bhante jarāmaraṇanirodhō. evam no ettha hoti: jātiñirodhā jarāmaraṇanirodhō ti. — Bhavanirodhā jātiñirodhō ti iti k'o pan' etam vuttam; bhavanirodhā nu kho bhikkhave jātiñirodhō no vā. kathaṁ vā ettha hotiti. — Bhavanirodhā bhante jātiñirodhō. evam no ettha hoti: bhavanirodhā jātiñirodhō ti. — Upādānanirodhā bhavanirodhō ti iti kho pan' etam vuttam; upādānanirodhā nu kho bhikkhave bhavanirodhō no vā. kathaṁ vā ettha hotiti. — Upādānanirodhā bhante bhavanirodhō. evam no ettha hoti: upādānanirodhā bhavanirodhō ti. — Taṇhāñirodhā upādānanirodhō ti iti kho pan' etam vuttam; taṇhāñirodhā nu kho bhikkhave upādānanirodhō no vā. kathaṁ vā ettha hotiti. — Taṇhāñirodhā bhante upādānanirodhō. evam no ettha hoti: taṇhāñirodhā upādānanirodhō ti. — Vedanāñirodhā taṇhāñirodhō ti iti kho pan' etam vuttam; vedanāñirodhā nu kho bhikkhave taṇhāñirodhō no vā. kathaṁ vā ettha hotiti. — Vedanāñirodhā bhante taṇhāñirodhō. evam no ettha hoti: vedanāñirodhā taṇhāñirodhō ti. — Phassanirodhā vedanāñirodhō ti iti kho pan' etam vuttam; phassanirodhā

nirodhā nu kho bhikkhave vedanānirodho no vā, katham vā ettha hotīti. — Phassanirodhā bhante vedanānirodho, evam no ettha hoti: phassanirodhā vedanānirodho ti. — Saṭṭayatananirodhā phassanirodho ti iti kho pan' etam vuttam; saṭṭayatananirodhā nu kho bhikkhave phassanirodho no vā, katham vā ettha hotiti. — Saṭṭayatananirodhā bhante phassanirodho, evam no ettha hoti: saṭṭayatananirodhā phassanirodho ti. — Nāmarūpanirodhā saṭṭayatananirodho ti iti kho pan' etam vuttam; nāmarūpanirodhā nu kho bhikkhave saṭṭayatananirodho no vā, katham vā ettha hotiti. — Nāmarūpanirodhā bhante saṭṭayatananirodho, evam no ettha hoti: nāmarūpanirodhā saṭṭayatananirodho ti. — Viññāṇanirodhā nāmarūpanirodhā ti iti kho pan' etam vuttam; viññāṇanirodhā nu kho bhikkhave nāmarūpanirodhā no vā, katham vā ettha hotiti. — Viññāṇanirodhā bhante nāmarūpanirodhā, evam no ettha hoti: viññāṇanirodhā nāmarūpanirodhā ti. — Saṅkhāranirodhā viññāṇanirodhā ti iti kho pan' etam vuttam; saṅkhāranirodhā nu kho bhikkhave viññāṇanirodhā no vā, katham vā ettha hotiti. — Saṅkhāranirodhā bhante viññāṇanirodhā, evam no ettha hoti: saṅkhāranirodhā viññāṇanirodhā ti. — Avijjānirodhā saṅkhāranirodhā ti iti kho pan' etam vuttam; avijjānirodhā nu kho bhikkhave saṅkhāranirodhā no vā, katham vā ettha hotiti. — Avijjānirodhā bhante saṅkhāranirodhā, evam no ettha hoti: avijjānirodhā saṅkhāranirodhā ti.

Sādhu bhikkhave. Iti kho bhikkhave tumhe pi evam vadetha aham - pi evam vadāmi: Imasmiṁ asati idam na hoti, imassa nirodhā idam nirujjhati, yadidaṁ avijjānirodhā saṅkhāranirodhā, saṅkhāranirodhā viññāṇanirodhā, viññāṇanirodhā nāmarūpanirodhā, nāmarūpanirodhā saṭṭayatananirodho, saṭṭayatananirodhā phassanirodho, phassanirodhā vedanānirodho, vedanānirodhā taṇhānirodho, taṇhānirodhā upādānanirodhā, upādānanirodhā bhavanirodhā, bhavanirodhā jātinirodho, jātinirodhā jarāmarañam sokaparidevadukkhadomanassupāyāsā nirujjhanti, evam - etassa kevalassa dukkhakkhandhassa nirodhā hoti.

Api nu tumhe bhikkhave evam jānantā evam passantā

pubbantam vā paṭidhāveyyātha: ahesumha nu kho mayam atītam - addhānam. na nu kho ahesumha atītam - addhānam, kin - nu kho ahesumha atītam - addhānam, kathan - nu kho ahesumha atītam - addhānam, kiṁ hutvā kiṁ ahesumha nu kho mayam atītam - addhānan - ti. — No h' etam bhante. — Api nu tumhe bhikkhave evam jānantā evam passantā aparanam vā ādhāveyyātha: Bhavissāma nu kho mayam anāgatam - addhānam. na nu kho bhavissāma anāgatam - addhānam, kin - nu kho bhavissāma anāgatam - addhānam, kathan - nu kho bhavissāma anāgatam - addhānam, kiṁ hutvā kiṁ bhavissāma nu kho mayam anāgatam - addhānan - ti. — No h' etam bhante. — Api nu tumhe bhikkhave evam jānantā evam passantā etarahi vā paccuppannam - addhānam ajjhattam kathamikathī assatha: Ahan - nu kho 'smi, no nu kho 'smi, kin - nu kho 'smi, kathan - nu kho 'smi, ayam nu kho satto kuto āgato, so kuhiṁgāmī bhavissatiti. — No h' etam bhante. — Api nu tumhe bhikkhave evam jānantā evam passantā evam vadeyyātha: Satthā no garu, satthugāravena ca mayam vademāti. — No h' etam bhante. — Api nu tumhe bhikkhave evam jānantā evam passantā evam vadeyyātha: Samāṇo no evam - āha samāṇa ca, na ca mayam evam vadenāti. — No h' etam bhante. — Api nu tumhe bhikkhave evam jānantā evam passantā aññam satthāraṁ uddiseyyāthāti. — No h' etam bhante. — Api nu tumhe bhikkhave evam jānantā evam passantā yāni tāni puthusamaṇabrahmaṇānai vatakotūhalamaṅgalāni tāni sārato paccāgaccheyyāthāti. — No h' etam bhante. — Nanu bhikkhave yad - eva tumhākam sāmāṇ nātām sāmāṇ dīṭham sāmāṇ viditam tad - eva tumhe vadethāti. — Evam - bhante. — Sādhu bhikkhave. Upanitā kho me tumhe bhikkhave iminā sandīṭhikena dhammena akālikena ehipassikena opanayikena paccattam veditabbena viññūhi. Sandīṭhiko ayam bhikkhave dhammo akāliko ehipassiko opanayiko paccattam veditabbo viññūhiti iti yan - tam vuttam idam - etam paṭiceca vuttaṁ.

Tinnam kho pana bhikkhave sannipatā gabbhassāvakkanti hoti: Idha mātāpitaro ca sannipatī honti, mātā ca na utuni hoti, gandhabbo ca na paccupatthito hoti, n' eva tāva gab-

bhassāvakkanti hoti. Idha mātāpitaro ca sannipatitā honti, mātā ca utunī hoti. gandhabbo ca na paccupatthito hoti, n' eva tāva gabbhassāvakkanti hoti. Yato ca kho bhikkhave mātāpitaro ca sannipatitā honti, mātā ca utunī hoti, gandhabbo ca paccupatthito hoti. evam tiṇṇam sannipatā gabbhassāvakkanti hoti. Tam - enam bhikkhave mātā nava vā dasa vā māse gabbham kucchinā pariharati mahatā saṁsayena garum - bhāram. Tam - enam bhikkhave mātā navannam vā dasannam vā māsānam accayena vijāyati mahatā saṁsayena garum - bhāram. Tam - enam jātam samānam sakena lobitena poseti. Lohitam h' etam bhikkhave ariyassa vinaye yadidam mātuthaññam. Sa kho so bhikkhave kumāro vuddhim - anvāya indriyānam paripākam - anvāya yāni tāni kumārakānam kīlāpanakāni tehi kīlati. seyyathidam vaikakam ghaṭikam mokkhacikam cingulakam pattālhakam rathakam dhanukam. Sa kho so bhikkhave kumāro vuddhim - anvāya indriyānam paripākam - anvāya pañcahi kāmaguṇehi samappito samaṅgibhūto paricāreti. cakkhuviññeyyehi rūpehi itthehi kantehi manāpehi piyarūpehi kāmūpasānhitehi rajañiyehi, sotaviññeyyehi saddehi — ghānaviññeyyehi gandhehi — jivhāviññeyyehi rasehi — kāyaviññeyyehi photṭhabbehi itthehi kantehi manāpehi piyarūpehi kāmūpasānhitehi rajañiyehi.

So cakkhunā rūpañ disvā piyarūpe rūpe sārajjati. ap piyarūpe rūpe hyāpajjati. anupatthitakāyasati ca viharati parittacetaso. tañ - ca cetovimuttiñ paññāvimuttiñ yathābhūtañ na - ppajānāti yath' assa te pāpakā akusalā dhammā aparisēñ nirujjhanti. So evam anurodhavirodham samāpanno yamī kañci vedanāñ vedeti. sukham vā dukkham vā adukkhamasukham vā. so tañ vedanāñ abhinandati abhivadati ajjhosāya titthati. Tassa tañ vedanāñ abhinandato abhivadato ajjhosāya titthato uppajjati nandī. yā vedanāsu nandī tad - upādānam. tass' upādānapaccayā bhavo. bhava-paccayā jāti. jātipaccayā jarāmarañam sokaparidevadukkha-domanassupāyāsā sambhavanti. evam - etassa kevalassa dukkhakkhandhassa samudayo hoti. Sotena saddam sutvā — pe — ghānenā gandhami ghāyitvā — jivhāya rasam sāyitvā — kāyena photṭhabbam phusitvā — manasā dhammam viññāya piyarūpe

dhamme sārakkhati. appiyarūpe dhamme byāpajjati, anupatthitakāyasati ca viharati parittacetaso, tañ-ca cetovimuttiṁ paññāvimiuttiṁ yathābhūtam na - ppajānāti yatthi assa te pāpakkā akusalā dhammā aparisesā nirujjhanti. So evam anurodhavirodham samāpanno yam kañci vedanam vedeti. su-khaṁ vā dukkham vā adukkhamasukham vā. so tam vedanam abhinandati abhivadati ajjhosāya tiṭṭhati. Tassa tam vedanam abhinandato abhivadato ajjhosāya tiṭṭhato uppajjati nandī. yā vedanāsu nandī tad-upādānam. tass' upādāna-paccayā bhavo. bhavapaccayā jāti. jātipaccayā jarāmarañam sokaparidevadukkhadomanassupāyāsā sambhavanti. evam etassa kevalassa dukkhakkhandhassa samudayo hoti.

Idha bhikkhave Tathāgato loke uppajjati araham sammā-sambuddho vijjācaraṇasampanno sugato lokavidū anuttaro purisadammasārathi satthā devamanussānam buddho bhagavā. So imam lokam sadevakaṁ samārakam sabrahmakaṁ sassamaṇabrahmaṇīm pajam sadevamanussam sayam abhiññā sacchikatvā pavedeti. So dhammam deseti ādikalyāṇam majjhekalyāṇam pariyoṣānakalyāṇam sāttham sabyañjanam. kevalapariṇuṇam parisuddham brahmacariyam pakāseti. Tam dhanumā sunāti gabapati vā gahapatiputto vā aññata-rasmim vā kule paccājato. So tam dhammam sutvā Tathāgate saddham paṭilabhati. So tena saddhāpaṭilābhena sam-annāgato iti patisañcikkhati: Sambādho gharāvāso rajāpatho, abbhokāso pabbajjā: na - y - idam sukaram agāram ajjhāva-satā ekantapariṇuṇam ekantaparisuddham saṅkhalikhitaṁ brahmacariyam caritum; yan - nūnāham kesamassum ohāretvā kāsāyāni vatthāni acchādetvā agāraswā anagāriyam pabbajeyan - ti. So aparena samayena appam vā bhogakkhandham pahāya mahantam vā bhogakkhandham pahāya. appam vā nātiparivaṭṭam pahāya mahantam vā nātiparivaṭṭam pahāya kesamassum ohāretvā kāsāyāni vatthāni acchādetvā agārasmā anagāriyam pabbajati.

So evam pabbajito samāno bhikkhūnam sikkhāsājivā samāpanno pāññātipātam pahāya pāññātipātā paṭivirato hoti. nihitadāndo nihitasattho lajjī dayāpanno sabba-pāññabhūta hitānukampī viharati. Adinnādānam pahāya adinnādānā

paṭivirato hoti. dinnādāyī dinnapāṭikaṅkhī athenena suci-
 bhūtena attanā viharati. Abrahmacariyām pahāya brahma-
 cārī hoti ārācārī. virato methunā gāmadhammā. Musāvādaṁ
 pahāya musāvādā paṭivirato hoti. saccavādi saccasandho theto
 paccayiko avisamvādako lokassa. Pisunām vācaṁ pahāya
 pisunāya vācāya paṭivirato hoti. ito sutvā na amutra akkhātā
 imesaṁ bhedāya amutra vā sutvā na imesaṁ akkhātā amū-
 sam bhedāya, iti blinnānam vā sandhātā sahitānai vā
 anuppadātā. samaggārāmo samaggarato samagganandī sam-
 aggakaraṇīm vācaṁ bhāsitā hoti. Pharusaṁ vācaṁ pahāya
 pharusāya vācāya paṭivirato hoti. yā sā vācā nelā kaṇṇa-
 sukhā pemanīyā hadayaṅgamā porī bahujanakantā bahujana-
 manāpā tathārūpiṁ vācaṁ bhāsitā hoti. Samphappalāpaṁ
 pahāya samphappalāpā paṭivirato hoti. kālavādī bhūtavādī
 athavādī dhammadvādī vinayavādī. nidhānavatīm vācaṁ bhā-
 sitā kālena sāpadesam pariyantavatīm atthasānīhitām. So
 bijagāmabhūtagāmasamārambhā pativirato hoti. Ekabhattiko
 hoti rattūparato. virato vikālabhojanā. Nacca-gīta-vādita-
 visūkadassanā paṭivirato hoti. Mālā-gandha-vilepana-dhāraṇa-
 maṇḍana-vibhūsanaṭṭhānā paṭivirato hoti. Uccāsayana-mahā-
 sayanā paṭivirato hoti. Jātarūparajataṭiggahañā paṭivirato
 hoti. Āmakadhañnapaṭiggahañā paṭivirato hoti. Āmaka-
 maṁsapaṭiggahañā paṭivirato hoti. Itthikumārikapaṭiggahañā
 paṭivirato hoti. Dāsidāsapaṭiggahañā paṭivirato hoti. Aje-
 ṥakapaṭiggahañā paṭivirato hoti. Kukkuṭasūkarapaṭiggahañā
 paṭivirato hoti. Hatthi-gavāssa-valavāpaṭiggahañā paṭivirato
 hoti. Khettavatthupaṭiggahañā paṭivirato hoti. Dūteyya-
 pahiṇagamanānuyogā paṭivirato hoti. Kayavikkayā paṭivirato
 hoti. Tulākūṭa-kaṁsakūṭa-mānakūṭā paṭivirato hoti. Ukkot-
 tana-vañcana-nikati-sāciyogā paṭivirato hoti. Chedana-vadhā-
 bandhana-viparāmosa-ālopa-sahasākārā paṭivirato hoti. So
 santuṭṭho hoti kāyaparihārikena cīvarena kucchiparihārikena
 piṇḍapātēna. yena yen' eva pakkamati samādāy' eva pakka-
 mati. Seyyathā pi nāma pakkhī sakuṇo yena yen' eva ḍeti
 sapattabhāro va ḍeti. evam evam bhikkhu santuṭṭho hoti
 kāyaparihārikena cīvarena. kucchiparihārikena piṇḍapātēna.
 yena yen' eva pakkamati samādāy' eva pakkamati. So iminā

ariyena sīlakkhandhena samannāgato ajjhattam̄ anavajja-sukham̄ paṭisaṁvedeti. So cakkhunā rūpaṁ disvā na nimittaggāhī hoti nānubyañjanaggāhī; yatvādhiκaraṇam - enām cakkhundriyam̄ asaṁvutam̄ viharantam̄ abhijjhādomanassā pāpakā akusalā dhammā anvāssaveyyum tassa saṁvarāya paṭipajjati. rakkhati cakkhundriyam̄, cakkhundriye saṁvaraṁ āpajjati. Sotena saddam̄ sutvā — pe — ghānena gandham̄ ghāyitvā — jivhāya rasam̄ sāyitvā — kāyena photthabbam̄ phusitvā — manasā dhammam̄ viññāya na nimittaggāhī hoti nānubyañjanaggāhī; yatvādhiκaraṇam - enām manindriyam̄ asaṁvutam̄ viharantam̄ abhijjhādomanassā pāpakā akusalā dhammā anvāssaveyyum tassa saṁvarāya paṭipajjati. rakkhati manindriyam̄, manindriye saṁvaraṁ āpajjati. So iminā ariyena indriyasamvarena samannāgato ajjhattam̄ abyāseka-sukham̄ paṭisaṁvedeti. So abhikkante paṭikkante sampajānakārī hoti, ālokite vilokite sampajānakārī hoti. saṁiñjite paṭārite sampajānakārī hoti. saṅghātiपattacivaramadharane sampajānakārī hoti, asite pīte khāyite sāyite sampajānakārī hoti. uccārapassāvakamme sampajānakārī hoti. gate ṭhite nisinne sutte jāgarite bhāsite tuṇhibhāve sampajānakārī hoti.

So iminā ca ariyena sīlakkhandhena samannāgato iminā ca ariyena indriyasamvarena samannāgato iminā ca ariyena satisampajaññena samannāgato vivittam̄ senāsanam̄ bhajati. araññam̄ rukkhamūlam̄ pabbataṁ kandaram̄ giriguham̄ su-sānam̄ vanapattham̄ abbhokāsam̄ palālapuñjam̄. So pacchābhāttam̄ piṇḍapātapaṭikkanto nisidati pallaṅkam̄ ābhujitvā. ujumi kāyam̄ panidhāya. parimukham̄ satiṁ upatṭhapetvā. So abhijjhām̄ loke pahāya vigatābhijjhena cetasā viharati. abhijjhāya cittam̄ parisodheti; byāpādapadosam̄ pahāya abyāpannacitto viharati. sabbapāñabhūtahitānukampī byāpādapadosā cittam̄ parisodheti; thīnamiddham̄ pahāya vigatathīnamiddho viharati. ālokasaññī sato sampajāno thīnamiddhā cittam̄ parisodheti; uddhaccakukkuuccam̄ pahāya anuddhato viharati. ajjhattam̄ vūpasantacitto uddhaccakukkuuccā cittam̄ parisodheti; vicikiccham̄ pahāya tiṇṇavicikiccho viharati. akathāmīkathī kusalesu dhammesu vicikicchāya cittam̄ parisodheti.

So ime pañca nīvaraṇe pahāya cetaso upakkilese paññāya dubbalikaraṇe vivicca' eva kāmehi vivicca akusalehi dhammehi savitakkam savicāram vivekajam pītisukhaṁ paṭhamāṁ jhānaṁ upasampajja viharati. Puna ca param bhikkhave bhikkhu vitakkavicārānam vūpasamā ajjhattam sampasādanam cetaso ekodibhāvam avitakkam avicāram samādhijam pītisukhaṁ dutiyaṁ jhānaṁ — pe — tatiyam jhānaṁ — catuttham jhānaṁ upasampajja viharati.

So cakkhunā rūpaṁ disvā piyarūpe rūpe na sārajjati, appiyarūpe rūpe na byāpajjati. upaṭhitakāyasati ca viharati appamāṇacetaso. tañ - ca cetovimuttim paññāvimuttim yathābhūtam pajānāti yath' assa te pāpakā akusalā dhammā aparisesā nirujjhanti. So evam anurodhavirodhavippahino yam kañci vedanam vedeti. sukham vā dukkham vā adukkhamasukham vā. so tam vedanam nābhinandati nābhivadati nājjhosāya tiṭṭhati. Tassa tam vedanam anabhinandato anabhivadato anajjhosāya tiṭṭhato yā vedanāsu nandī sā nirujjhati, tassa nandinirodhā upādānanirodho. upādānanirodhā bhavanirodho, bhavanirodhā jātinirodho. jātinirodhā jarāmaraṇam sokaparidevadukkhadomanassupāyāsa nirujjhanti. evam etassa kevalassa dukkhakkhandhassa nirodho hoti. Sotena saddam sutvā — ghānena gandham ghāyitvā — jivhāya rasam sāyitvā — kāyena phoṭṭhabbam phusitvā — manasā dhammam viññāya piyarūpe dhamme na sārajjati, appiyarūpe dhamme na byāpajjati. upaṭhitakāyasati ca viharati appamāṇacetaso, tañ - ca cetovimuttim paññāvimuttim yathābhūtam pajānāti yath' assa te pāpakā akusalā dhammā aparisesā nirujjhanti. So evam anurodhavirodhavippahino yam kañci vedanam vedeti. sukham vā dukkham vā adukkhamasukham vā, so tam vedanam nābhinandati nābhivadati nājjhosāya tiṭṭhati. Tassa tam vedanam anabhinandato anabhivadato anajjhosāya tiṭṭhato yā vedanāsu nandī sā nirujjhati, tassa nandinirodhā upādānanirodho. upādānanirodhā bhavanirodho. bhavanirodhā jātinirodho. jātinirodhā jarāmaraṇam sokaparidevadukkhadomanassupāyāsa nirujjhanti. evam etassa kevalassa dukkhakkhandhassa nirodho hoti. Imāni kho me tumhe bhikkhave saṅkhittena tañhāsaṅkhayavimuttim dhāretha, Sātim pana

bhikkhum kevaṭṭaputṭam mahātañhājāla-tañhāsaṅghāṭapaṭi-mukkan - ti.

Idam - avoca Bhagavā. Attamanā te bhikkhū Bhagavato bhāśitam abhinandun - ti.

MAHĀTAÑHĀSAṄKHAYASUTTAM ATTHAMAM.

39.

Evam - me sutam. Ekaṁ samayaṁ Bhagavā Aṅgesu vi-harati; Assapuram nāma Aṅgānam nigamo. Tatra kho Bhagavā bhikkhū āmantesi: Bhikkhavo ti. Bhadante ti te bhikkhū Bhagavato paccassosum. Bhagavā etad - avoca:

—Samañā samañā ti vo bhikkhave janō sanjānāti. tumhe ca pana: ke tumhe ti puṭṭhā samānā: samañ' amhāti paṭijānātha. Tesam vo bhikkhave evam̄samaññānam̄ satam̄ evam̄-paṭiññānam̄ satam̄: Ye dhammā samañakaraṇā ca brāhmaṇa-karaṇā ca te dhamme samādāya vattissāma. evan - no ayam̄ amhākam̄ samaññā ca saccā bhavissati paṭiññā ca bhūtā, yesañ - ca mayam cīvara-piṇḍapāta-senāsana-gilānapaccaya-bhesajjaparikkhāram̄ paribhuñjāma tesan - te kārā amhesu mahapphalā bhavissanti mahānisamīsā, amhākañ - c' evāyam̄ pabbajjā avañjhā bhavissati saphalā sa-udrayā ti evam̄ hi vo bhikkhave sikkhitabbaṁ.

Katame ca bhikkhave dhammā samañakaraṇā ca brāhmaṇa-karaṇā ca: Hirottappaṇa samannāgatā bhavissāmāti evam̄ hi vo bhikkhave sikkhitabbaṁ. Siyā kho pana bhikkhave tumhākam̄ evam - assa: Hirottappen' amha samannāgatā; alam - ettāvatā katam - ettavatā, anuppatto no sāmaññattho, na - tthi no kiñci uttarim̄ karaṇīyan - ti tāvataken' eva tuṭṭhim̄ āpajjeyyātha. Ārocayāmi vo bhikkhave, paṭi-vedayāmi vo bhikkhave: mā vo sāmaññatthikānam̄ satam̄ sāmaññattho pariḥāyi sati uttarim̄ karaṇīye.

Kiñ - ca bhikkhave uttarim̄ karaṇīyam̄: Parisuddho no

kāyasamācāro bhavissati uttāno vivaṭo na ca chiddavā samvuto ea, tāya ca pana parisuddhakāyasamācāratāya n' ev' attān' ukkamisissāma na param vambhissāmāti evam hi vo bhikkhave sikkhitabbam. Siyā kho pana bhikkhave tumhākam evam - assa: Hirottappen' amha samannāgatā, parisuddho no kāyasamācāro; alam - ettāvatā katam - ettāvatā, anuppatto no sāmañnattho, na - tthi no kiñci uttarim karaṇīvan - ti tāvataken' eva tuṭṭhim āpajjeyyātha. Ārocayāmi vo bhikkhave, paṭivedayāmi vo bhikkhave: mā vo sāmañnatthikānam satam sāmañnattho parihāyi sati uttarim karaṇīye.

Kiñ - ca bhikkhave uttarim karaṇīyam: Parisuddho no vacīsamācāro bhavissati uttāno vivaṭo na ca chiddavā samvuto ea, tāya ca pana parisuddhavacīsamācāratāya n' ev' attān' ukkamisissāma na param vambhissāmāti evam hi vo bhikkhave sikkhitabbam. Siyā kho pana bhikkhave tumhākam evam - assa: Hirottappen' amha samannāgatā, parisuddho no kāyasamācāro, parisuddho vacīsamācāro; alam - ettāvatā ... tāvataken' eva tuṭṭhim āpajjeyyātha. Ārocayāmi vo bhikkhave ... sati uttarim karaṇīye.

Kiñ - ca bhikkhave uttarim karaṇīyam: Parisuddho no manośamācāro bhavissati uttāno vivaṭo na ca chiddavā samvuto ca, tāya ca pana parisuddhamanośamācāratāya n' ev' attān' ukkamisissāma na param vambhissāmāti evam hi vo bhikkhave sikkhitabbam. Siyā kho pana bhikkhave tumhākam evam - assa: Hirottappen' amha samannāgatā, parisuddho no kāyasamācāro, parisuddho vacīsamācāro, parisuddho manośamācāro; alam - ettāvatā ... tāvataken' eva tuṭṭhim āpajjeyyātha. Ārocayāmi vo bhikkhave ... sati uttarim karaṇīye.

Kiñ - ca bhikkhave uttarim karaṇīyam: Parisuddho no ājivo 'bhavissati uttāno vivaṭo na ca chiddavā samvuto ca, tāya ca pana parisuddhājīvatāya n' ev' attān' ukkamisissāma na param vambhissāmāti evam hi vo bhikkhave sikkhitabbam. Siyā kho pana bhikkhave tumhākam evam - assa: Hirottappen' amha samannāgatā, parisuddho no kāyasamācāro, parisuddho vacīsamācāro, parisuddho manośamācāro, parisuddho ājivo;

alam - ettāvatā ... tāvataken' eva tuṭṭhim āpajjeyyātha. Ārocayāmi vo bhikkhave... sati uttarim karaṇīye.

Kiñ - ca bhikkhave uttarim karaṇīyam: Indriyesu guttadvārā bhavissāma, cakkhunā rūpam disvā na nimittaggāhī nānubyāñjanaggāhī. yatvādhikaraṇam - enam cakkhundriyam asaṇvutam viharantam abhijjhādomanassā pāpakā akusalā dhammā anvāssaveyyum tassa saṁvarāya paṭipajjissāma, rakkhissāma cakkhundriyam, cakkhundriye saṁvaraṇi āpajjissāma. Sotena saddam sutvā — pe — ghānena gandhaṇi ghāyitvā — jivhāya rasam sāyitvā — kāyena phoṭṭhabbam phusitvā — manasā dhammam viññāya na nimittaggāhī nānubyāñjanaggāhī. yatvādhikaraṇam - enam manindriyam asaṇvutam viharantam abhijjhādomanassā pāpakā akusalā dhammā anvāssaveyyum tassa saṁvarāya paṭipajjissāma, rakkhissāma manindriyam, manindriye saṁvaraṇi āpajjissāmāti evam hi vo bhikkhave sikkhitabbam. Siyā kho pana bhikkhave tumhākam evam - assa: Hirottappen' amha samannāgatā, parisuddho no kāyasamācāro, parisuddho vacīsamācāro. parisuddho manosamācāro, parisuddho ājivo. indriyesu 'mha guttadvārā; alam - ettāvatā ... tāvataken' eva tuṭṭhim āpajjeyyātha. Ārocayāmi vo bhikkhave... sati uttarim karaṇīye.

Kiñ - ca bhikkhave uttarim karaṇīyam: Bhojane mattāññuno bhavissāma, patisaṅkhā yoniso āhāram āhārissāma. n' eva davāya na madāya na maṇḍanāya na vibhūsanāya, yāvad - eva imassa kāyassa ṭhitiyā yāpanāya, vihiṁsūparatiyā brahmačariyānuggahāya: iti purāṇa - ca vedanam paṭihaṇ-khāmi navañ - ca vedanam na uppādēssāmi. yātrā ca me bhavissati anavajjatā ca phāsuvihāro cāti evam hi vo bhikkhave sikkhitabbam. Siyā kho pana bhikkhave tumhākam evam - assa: Hirottappen' amha samannāgatā, parisuddho no kāyasamācāro, parisuddho vacīsamācāro. parisuddho manosamācāro, parisuddho ājivo. indriyesu 'mha guttadvārā, bhojane mattāññuno; alam - ettāvatā ... tāvataken' eva tuṭṭhim āpajjeyyātha. Ārocayāmi vo bhikkhave... sati uttarim karaṇīye.

Kiñ - ca bhikkhave uttarim karaṇīyam: Jāgariyam anuyuttā bhavissāma, divasam caṅkamena nisajjāya āvaraṇiyehi dhammeli cittam parisodhessāma, rattiyā paṭhamam yāmam

cañkamena nisajjāya āvaraṇiyehi dhammehi cittam pari-sodhessāma, rattiyā majjhimam yāmām dakkhinena passena sīhaseyyam kappessāma pāde pādam accādhāya satā sampajānā utṭhānasaññam manasikaritvā. rattiyā pacchimam yāmām paccuṭṭhāya cañkamena nisajjāya āvaraṇiyehi dhammehi cittam parisodhessāmāti evam hi vo bhikkhave sikkhitabbam. Siyā kho pana bhikkhave tumhākam evam - assa: Hirottappen' amha samannāgatā. parisuddho no kāyasamācāro, parisuddho vacīsamācāro, parisuddho manosamācāro, parisuddho ājivo, indriyesu 'mha guttadvārā, bhojane mattaññuno, jāgariyam anuyuttā; alam - ettāvatā ... tāvataken' eva tuṭhim āpajjeyyātha. Ārocayāmi vo bhikkhave... sati uttarim karaṇiye.

Kiñ - ca bhikkhave uttarim karaṇiyam: Satisampajaññena samannāgatā bhavissāma, abhikkante paṭikkante sampajānakārī. ālokite vilokite sampajānakārī. samiñjite pasārite sampajānakārī. saṅghātipattacīvaradhāraṇe sampajānakārī, asite pīte khāyite sāyite sampajānakārī, uccārapassāvakamme sampajānakārī, gate ṭhite nisinne sutte jāgarite bhāsīte tuṇhibhāve sampajānakārī ti evam hi vo bhikkhave sikkhitabbam. Siyā kho pana bhikkhave tumhākam evam - assa: Hirottappen' amha samannāgatā. parisuddho no kāyasamācāro, parisuddho vacīsamācāro, parisuddho manosamācāro, parisuddho ājivo. indriyesu 'mha guttadvārā, bhojane mattaññuno. jāgariyam anuyuttā. satisampajaññena samannāgatā; alam - ettāvatā katam - ettāvatā. anuppatto no sāmaññattho, na - tthi no kiñci uttarim karaṇiyan - ti tāvataken' eva tuṭhim āpajjeyyātha. Ārocayāmi vo bhikkhave. paṭivedayāmi vo bhikkhave: mā vo sāmaññatthikānam satam sāmaññattho pari-hāyi sati uttarim karaṇiye.

Kiñ - ca bhikkhave uttarim karaṇiyam: Idha bhikkhave bhikkhu vivittam senāsanam bhajati. araññam rukkhamūlam pabbatam kandaram giriguham susānam vanapattham abbhokāsam palālapuñjam; so pacchābhattam piñḍapātapatikkanto nisidati pallankam ābhujitvā, ujuñ cāyam pañidhāya. parimukham satim upaṭṭhapetvā. So abhijjhām loke pahāya vigatābhijjhena cetasā viharati. abhijjhāya cittam parisodheti. Byāpādapadosam pahāya abyāpannacitto viharati, sabbapāṇ-

bhūtabhitānukampī byāpādapadosā cittam̄ parisodheti. Thīnamiddham̄ pahāya vigatathīnamiddho viharati, ālokasaññī sato sampajāno thīnamiddhā cittam̄ parisodheti. Uddhaccakukkuccam̄ pahāya anuddhato viharati. ajjhattam̄ vūpasantacitto uddhaccakukkuccā cittam̄ parisodheti. Vicikicchām̄ pahāya tinnāviciκiccho viharati. akathañkathī kusalesu dhammesu vicikicchāya cittam̄ parisodheti.

Seyyathā pi bhikkhave puriso iṇam̄ ādāya kammante payojeyya. tassa te kammantā samijjhewayum, so yāni ca porāññāni iṇamūlāni tāni ca byantikareyya. siyā c' assa uttarim̄ avasiṭṭham̄ dārābharañāya; tassa evam̄ - assa: Aham̄ kho pubbe iṇam̄ ādāya kammante payojesiṁ, tassa me te kammantā samijjhimsu. so aham̄ yāni ca porāññāni iṇamūlāni tāni ca byantiakāsim̄. atthi ca me uttarim̄ avasiṭṭham̄ dārābharañāyāti. So tatonidānam̄ labhetha pāmujjam̄, adhigacche somanassam̄. Seyyathā pi bhikkhave puriso ābādhiko assa dukkhito bālhagilāno. bhattañ - c' assa na - echādeyya, na c' assa kāye balamattā, so aparena samayena tamhā ābādhā mucceyya. bhattañ - c' assa chādeyya. siyā c' assa kāye balamattā; tassa evam̄ - assa: Aham̄ kho pubbe ābādhiko ahosiṁ dukkhito bālhagilāno, bhattañ - ca me na - echādesi. na ca me āsi kāye balamattā; so 'mhi etarahi tamhā ābādhā mutto, bhattañ - ca me chādeti, atthi ca me kāye balamattā ti. So tatonidānam̄ labhetha pāmujjam̄, adhigacche somanassam̄. Seyyathā pi bhikkhave puriso bandhanāgāre baddho assa. so aparena samayena tamhā bandhanā mucceyya sotthinā abyayena, na c' assa kiñci bhogānam̄ vayo; tassa evam̄ - assa: Aham̄ kho pubbe bandhanāgāre baddho ahosiṁ, so 'mhi etarahi tamhā bandhanā mutto sotthinā abyayena, na - tthi ca me kiñci bhogānam̄ vayo ti. So tatonidānam̄ labhetha pāmujjam̄, adhigacche somanassam̄. Seyyathā pi bhikkhave puriso dāso assa anattādhīno parādhīno na yenakāmaṅgamo, so aparena samayena tamhā dāsabyā mucceyya attādhīno aparādhīno bhujisso yenakāmaṅgamo; tassa evam̄ - assa: Aham̄ kho pubbe dāso ahosiṁ anattādhīno parādhīno na yenakāmaṅgamo, so 'mhi etarahi tamhā dāsabyā mutto attādhīno

aparādhīno bhujisso yenakāmaṅgamo ti. So tatonidānam labhetha pāmujjām, adhigacche somanassam. Seyyathā pi bhikkhave puriso sadhano sabhogo kantāraddhānamaggam paṭipajjeyya, so aparena samayena tamhā kantārā nitthareyya sotthinā abyayena, na c' assa kiñci bhogānam vayo; tassa evam - assa: Aham kho pubbe sadhano sabhogo kantāraddhānamaggam paṭipajjim, so 'mhi etarahi tamhā kantārā nitthiṇo sotthinā abyayena. na - tthi ca me kiñci bhogānam vayo ti. So tatonidānam labhetha pāmujjām, adhigacche somanassam. Evam - eva kho bhikkhave bhikkhu yathā iṇam yathā rogaṇam yathā bandhanāgāraṇam yathā dāsabyam yathā kantāraddhānamaggam ime pañca nīvaraṇe appahīne attani samanupassati. Seyyathā pi bhikkhave ānanyam yathā ārogynam yathā bandhanā mokkham yathā bhujissam yathā khemantabhūmim evam - evam bhikkhu ime pañca nīvaraṇe pahīne attani samanupassati.

So ime pañca nīvaraṇe pahāya cetaso upakkilese paññāya dubbalikaraṇe vivic' eva kāmehi vivicca akusalehi dhammehi savitakkaṇam savicāram vivekajām pītisukham paṭhamam jhānam upasampajja viharati. So imam - eva kāyam vivekajena pītisukhena abhisandeti parisandeti paripūreti parippharati. nāssa kiñci sabbāvato kāyassa vivekajena pītisukhena apphutaṁ hoti. Seyyathā pi bhikkhave dakkho nahāpako vā nahāpakantervāsi vā kaṁsathāle nahāniyacunñāni ākiritvā udakena paripphosakaṇam paripphosakaṇam sanneyya. sā 'ssa nahāniyapiṇḍi snehānugatā snehaparetā, santarabāhirā phuṭā snehena, na ca paggharanī; evam - eva kho bhikkhave bhikkhu imam - eva kāyam vivekajena pītisukhena abhisandeti parisandeti paripūreti parippharati, nāssa kiñci sabbāvato kāyassa vivekajena pītisukhena apphutaṁ hoti.

Puna ca param bhikkhave bhikkhu vitakkavīcārānam vūpasamā ajjhattam sampasādanam cetaso ekodibhāvam avitakkam avicāram samādhijam pītisukham dutiyam jhānam upasampajja viharati. So imam - eva kāyam samādhijena pītisukhena abhisandeti parisandeti paripūreti parippharati. nāssa kiñci sabbāvato kāyassa samādhijena pītisukhena apphutaṁ hoti. Seyyathā pi bhikkhave udakarahado ubbhi-

dodako, tassa n' ev' assa puratthimāya disāya udakass' āyamukham, na pacchimāya disāya udakass' āyamukham, na uttarāya disāya udakass' āyamukham, na dakkhiṇāya disāya udakass' āyamukham, devo ca na kālena kālāni sammā dhāraṇī anuppaveccheyya; atha kho tamhā va udakarahadā sītā vāri-dhārā ubbhijjitvā tam - eva udakarahadāni sītena vārinā abhisandeyya parisandeyya paripūreyya paripphareyya. nāssa kiñci sabbāvato udakarahadassa sītena vārinā apphutam assa; evam - eva kho bhikkhave bhikkhu imam - eva kāyam samādhijena pītisukhena abhisandeti parisandeti paripūreti parippharati, nāssa kiñci sabbāvato kāyassa samādhijena pītisukhena apphutam hoti.

Puna ca param bhikkhave bhikkhu pītiyā ca virāgā upekhako ca viharati sato ca sampajāno, sukhañ - ca kāyena paṭisaṁvedeti yan - tam ariyā ācikkhanti: upekhako satimā sukhavihārī ti tatiyam jhānāni upasampajja viharati. So imam - eva kāyam nippītikena sukhena abhisandeti parisandeti paripūreti parippharati. nāssa kiñci sabbāvato kāyassa nippītikena sukhena apphutam hoti. Seyyathā pi bhikkhave uppaliniyam vā paduminiyam vā puṇḍarīkiniyam vā appēkaccāni uppalāni vā padumāni vā puṇḍarīkāni vā udake jātāni udake samvaddhāni udakā nuggatāni antonimuggaposini. tāni yāva c' aggā yāva ca mūlā sītena vārinā abhisannāni parisannāni paripūrāni paripphutāni. nāssa kiñci sabbāvataṁ uppalānam vā padumānam vā puṇḍarīkānam vā sītena vārinā apphutam assa; evam - eva kho bhikkhave bhikkhu imam - eva kāyam nippītikena sukhena abhisandeti parisandeti paripūreti parippharati. nāssa kiñci sabbāvato kāyassa nippītikena sukhena apphutam hoti.

Puna ca param bhikkhave bhikkhu sukhassa ca pahānā dukkhassa ca pahānā pubbe va somanassadomanassānam atthagamā adukkham - asukham upekhāsatipārisuddhim catuttham jhānāni upasampajja viharati. So imam - eva kāyam parisuddhena cetasā pariyodātena pharitvā nisinno hoti. nāssa kiñci sabbāvato kāyassa parisuddhena cetasā pariyodātena apphutam hoti. Seyyathā pi bhikkhave puriso odātena vatthena sasīsam pārupitvā nisinno assa, nāssa kiñci sabbā-

vato kāyassa odātena vatthena apphutam assa; evam - eva kho bhikkhave bhikkhu imam - eva kāyam parisuddhena cetasā pariyodātena pharitvā nisinno hoti, nāssa kiñci sabbā- vato kāyassa parisuddhena cetasā pariyodātena apphu- tam hoti.

So evam samāhite citte parisuddhe pariyodāte anaṅgaṇe vigatūpakkilese mudubhūte kammaniye thite ānejjappatte pubbenivāsānussatiñāpāya cittam abhininnāmeti. So anekavihitam pubbenivāsam anussarati, seyyathidam: ekam - pi jātim dve pi jātiyo tisso pi jātiyo catasso pi jātiyo pañca pi jātiyo dasa pi jātiyo visatam - pi jātiyo tiṁsam - pi jātiyo cattārīsam - pi jātiyo paññāsam - pi jātiyo jātisatam - pi jāti- sahassam - pi jātisatasahassam - pi. aneke pi saṁvaṭṭakappe aneke pi vivaṭṭakappe aneke pi saṁvāṭṭavivaṭṭakappe; amutr' āsim evamnāmo evamgutto evamvanṇo evamāhāro evam sukhadukkhapaṭisamvedī evamāyupariyanto, so tato cuto amutra udapādīm, tatra p' āsim evamnāmo evamgutto evam- vanṇo evamāhāro evam sukhadukkhapaṭisamvedī evamāyupariyanto. so tato cuto idhūpapanno ti. Iti sākāram sa- uddesam anekavihitam pubbenivāsam anussarati. Seyyathā pi bhikkhave puriso sakamhā gāmā aññam gāmām gaccheyya. tamhā pi gāmā aññam gāmām gaccheyya, so tamhā gāmā sakam yeva gāmām paccāgaccheyya, tassa evam - assa: Aham kho sakamhā gāmā amum gāmām āgañchim, tatra evam atthāsim evam nisidim, evam abhāsim evam tunhī ahosim; tamhā pi gāmā amum gāmām āgañchim, tatra pi evam atthāsim evam nisidim, evam abhāsim evam tunhī ahosim. so 'mhi tamhā gāmā sakam yeva gāmām paccāgato ti; evam - eva kho bhikkhave bhikkhu anekavihitam pubbenivāsam anussarati. seyyathidam: ekam - pi jātim dve pi jātiyo — pe—. Iti sākāram sa- uddesam anekavihitam pubbenivāsam anussarati.

So evam samāhite citte parisuddhe pariyodāte anaṅgaṇe vigatūpakkilese mudubhūte kammaniye thite ānejjappatte sattā- nam cutūpātāñāpāya cittam abhininnāmeti. So dibbena cakkhunā visuddhena atikkantamānusakena satte passati cavamāne upapajjamāne, hīne pañite suvaṇne dubbaṇne su- gate duggate yathākanimūpage satte pajānāti: ime vata

bhonto sattā kāyaduccaritenā samannāgatā vaciduccaritenā samannāgatā manoduccaritenā samannāgatā ariyānam upavādakā micchādiṭṭhikā micchādiṭṭhikammasamādānā, te kāyassa bhedā param - maraṇā apāyam duggatim vinipātam nirayam upapannā; ime vā pana bhonto sattā kāyasucaritenā samannāgatā vacisucaritenā samannāgatā manosucaritenā samannāgatā ariyānam anupavādakā sammādiṭṭhikā sammādiṭṭhikamma-samādānā, te kāyassa bhedā param - maraṇā sugatim saggam lokam upapannā ti. Iti dibbena cakkhunā visuddhena atikkantamānusakena satte passati cavamāne upapajjamāne, hīne pañite suvaṇṇe dubbanne sugate duggate yathākammūpage satte pajānāti. Seyyathā p' assu bhikkhave dve agārā sadvārā, tattha cakkhumā puriso majjhe ṭhito passeyya manusse geham pavisante pi nikkhamante pi anusañcarante pi anuvicarante pi; evam - eva kho bhikkhave bhikkhu dibbena cakkhunā visuddhena atikkantamānusakena satte passati cavamāne upapajjamāne, hīne pañite suvaṇṇe dubbanne sugate duggate yathākammūpage — pe — satte pajānāti.

So evam samāhite citte parisuddhe pariyoḍāte anaṅgaṇe vigatūpakkilese mudubhlüte kammaniye ṭhite ānejjappatte āsavānam khayañāñāya cittam abhininnāmeti. So: idam dukkhan - ti yathābhūtam pajānāti, ayaṁ dukkhasamudayo ti yathābhūtam pajānāti, ayaṁ dukkhanirodho ti yathābhūtam pajānāti, ayaṁ dukkhanirodhagāminī paṭipadā ti yathābhūtam pajānāti; ime āsavā ti yathābhūtam pajānāti, ayaṁ āsavasamudayo ti yathābhūtam pajānāti, ayaṁ āsavanirodho ti yathābhūtam pajānāti. Tassa evam jānato evam passato kāmāsavā pi cittam vimuccati. bhavāsavā pi cittam vimuccati, avijjāsavā pi cittam vimuccati, vimuttasmīni vimuttam - iti ñāṇam hoti; klinā jāti, vusitam brahmacariyam, kataṁ karaniyam nāparam itthattāyāti pajānāti. Seyyathā pi bhikkhave pabbatasañkhepe udakarahado accho vippasanno anāvilo, tattha cakkhumā puriso tīre ṭhito passeyya sippi-sambukam - pi sakkharakaṭhalam - pi macchagumbam - pi carantam - pi tiṭṭhantam - pi; tassa evam - assa: Ayaṁ kho udakarahado accho vippasanno anāvilo, tatr' ime sippi-

sambukā pi sakkharakaṭhalā pi macchagumbā pi caranti pi tiṭṭhanti pīti; evam - eva kho bhikkhave bhikkhu: idam dukkhan - ti yathābhūtam pajānāti... ayam āsavanirodhagāminī paṭipadā ti yathābhūtam pajānāti. Tassa evam jānato evam passato kāmāsavā pi cittam vimuccati, bhavāsavā pi cittam vimuccati, avijjāsavā pi cittam vimuccati, vimuttasmiṁ vimuttam - iti nānam hoti; khīṇā jāti. vusitam brahmacariyam, katam karaṇiyam nāparam itthattāyāti pajānāti.

Ayam vuccati bhikkhave bhikkhu samāno iti pi, brāhmaṇo iti pi, nahātako iti pi, vedagū iti pi, sottiyo iti pi, ariyo iti pi, araham iti pi. Kathañ - ca bhikkhave bhikkhu samāno hoti: samitā 'ssa honti pāpakā akusalā dhammā saṅkilesikā ponobhavikā sadarā dukkhavipākā āyatim jātijarāmaranīyā. Evam kho bhikkhave bhikkhu samāno hoti. Kathañ - ca bhikkhave bhikkhu brāhmaṇo hoti: bāhitā 'ssa honti pāpakā akusalā dhammā saṅkilesikā ponobhavikā sadarā dukkhavipākā āyatim jātijarāmaranīyā. Evam kho bhikkhave bhikkhu brāhmaṇo hoti. Kathañ - ca bhikkhave bhikkhu nahātako hoti: nahātā 'ssa honti pāpakā akusalā dhammā s. p. s. d. āyatim jātijarāmaranīyā. Evam kho bhikkhave bhikkhu vedagū hoti. Kathañ - ca bhikkhave bhikkhu sottiyo hoti: nissutā 'ssa honti pāpakā akusalā dhammā s. p. s. d. āyatim jātijarāmaranīyā. Evam kho bhikkhave bhikkhu sottiyo hoti. Kathañ - ca bhikkhave bhikkhu ariyo hoti: ārakā 'ssa honti pāpakā akusalā dhammā s. p. s. d. āyatim jātijarāmaranīyā. Evam kho bhikkhave bhikkhu ariyo hoti. Kathañ - ca bhikkhave bhikkhu araham hoti: ārakā 'ssa honti pāpakā akusalā dhammā saṅkilesikā ponobhavikā sadarā dukkhavipākā āyatim jātijarāmaranīyā. Evam kho bhikkhave bhikkhu araham hotiti.

Idam - avoca Bhagavā. Attamanā te bhikkhū Bhagavato bhāsitaṁ abhinandun - ti.

40.

Evam - me sutam. Ekaṁ samayaṁ Bhagavā Añgesu viharati; Assapuram nāma Añgānam nigamo. Tatra kho Bhagavā bhikkhū āmantesi: Bhikkhavo ti. Bhadante ti te bhikkhū Bhagavato paccassosum. Bhagavā etad - avoca:

Samaṇā samaṇā ti vo bhikkhave janō sañjānāti, tumhe ca pana: ke tumhe ti puttā samānā: samaṇ' amhāti patijānātha. Tesam vo bhikkhave evamisamaññānam satam evamīpaṭīññānam satam: Yā samaṇasāmīcīpatipadā tam paṭipadām patipajjissāma, evam no ayanī amhākamī samaññā ca saccā bhavissati paṭīññā ca bhūtā. yesañ - ca mayamī cīvara-piñḍapāta-senāsana-gilānapaccayabhesajjaparikkhāram pari-bhūnijāma tesan - te kārā amhesu mahapphalā bhavissanti mahānisamsā. amhākamī c' evāyamī pabbajjā avañjhā bhavissati saphalā sa-udrayā ti evamī hi vo bhikkhave sikkhitabbamī.

Kathañ - ca bhikkhave bhikkhu na samaṇasāmīcīpatipadāmī paṭipanno hoti: Yassa kassaci bhikkhave bhikkhuno abhijjhālussa abhijjhā appahīnā hoti. byāpannacittassa byāpādo appahīno hoti, kōdhanassa kodho appahīno hoti, upanāhissa upanāho appahīno hoti, makkhissa makkho appahīno hoti, palāsissa palāso appahīno hoti, issukissa issā appahīnā hoti, macecharissa macchariyamī appahīnām hoti, saṭhassa sāṭheyvamī appahīnām hoti, māyāvissa māyā appahīnā hoti, pāpicchassa pāpikā icchā appahīnā hoti, micchāditthissa micchāditthi appahīnā hoti, imesamī kho ahamī bhikkhave samaṇāmālānamī samaṇadosānamī samaṇākasatānamī āpāyikānamī thānānamī duggativedaniyānamī appahīnā na samaṇasāmīcīpatipadāmī paṭipanno ti vadāmi. Seyyathā pi bhikkhave maṭajan - nāma āvudhajātām ubhatodhāram pītanisitamī, tad - assa saṅghāṭiyā sampārutamī sampaliveṭhitamī, tathū-pamāhamī bhikkhave imassa bhikkhuno pabbajjamī vadāmi.

Nāhamī bhikkhave saṅghāṭikassa saṅghāṭidhāraṇamattena sāmaññāmī vadāmi. Nāhamī bhikkhave acelakassa acelakamattena sāmaññāmī vadāmi. Nāhamī bhikkhave rajojallikassa rajojallikamattena s. v. Nāhamī bhikkhave udakorohakassa udakorohakamattena s. v. Nāhamī bhikkhave rukkhamūlikassa

rukhamūlikamattena s. v. Nāham bhikkhave abbhokāsikassa abbhokāsikamattena s. v. Nāham bhikkhave ubbhaṭṭhakassa ubbhaṭṭhakamattena s. v. Nāham bhikkhave pariyāyabhatti-kassa pariyāyabhatti-kamattena s. v. Nāham bhikkhave mantajjhāyakassa mantajjhāyakamattena s. v. Nāham bhikkhave jaṭilakassa jaṭādhāraṇamattena sāmaññam vadāmi. Saṅghāṭikassa ce bhikkhave saṅghāṭidhāraṇamattena abhijjhālussa abhijjhā pahiyetha, byāpannacittassa byāpādo pahiyetha, kodhanassa kodho p., upanāhissa upanāho p., makhissa makkho p., paṭasissa paṭāso p., issukissa issā p.. maccharissa macchariyam p., saṭhassa sāṭheyyam p.. māyāvissa māyā p., pāpicchassa pāpiṭā icchā p.. micchādiṭṭhikassa micchādiṭṭhi pahiyetha, tam-enam mittāmaccā nāti-sālohitā jātam-eva nañ saṅghāṭikam kāreyyum saṅghāṭikattam-eva samādapeyyum: Ehi tvam bhadramukha saṅghāṭiko hohi, saṅghāṭikassa te sato saṅghāṭidhāraṇamattena abhijjhālussa abhijjhā pahiyissati, byāpannacittassa byāpādo pahiyissati, kodhanassa kodho p., upanāhissa upanāho p.. makhissa makkho p., paṭasissa paṭāso p., issukissa issā p.. maccharissa macchariyam p.. saṭhassa sāṭheyyam p., māyāvissa māyā p., pāpicchassa pāpiṭā icchā p.. micchādiṭṭhikassa micchādiṭṭhi pahiyissatiti. Yasmā ca kho aham bhikkhave saṅghāṭikam pi idh' ekaccam passāmi abhijjhālum byāpannacittam kodhanam upanāhim makkhim paṭasim issukim maccharim saṭham māyavim pāpicchanm micchādiṭṭhim, tasmā na saṅghāṭikassa saṅghāṭidhāraṇamattena sāmaññam vadāmi. Acelakassa ce bhikkhave — pe — rajojallikassa ce bhikkhave — udakorohakassa ce bhikkhave — rukhamūlikassa ce bhikkhave — abbhokāsikassa ce bhikkhave — ubbhaṭṭhakassa ce bhikkhave — pariyāyabhatti-kassa ce bhikkhave — mantajjhāyakassa ce bhikkhave — jaṭilakassa ce bhikkhave jaṭādhāraṇamattena abhijjhālussa abhijjhā pahiyetha, byāpannacittassa byāpādo pahiyetha — pe — micchādiṭṭhikassa micchādiṭṭhi pahiyetha. tam-enam mittāmaccā nāti-sālohitā jātam-eva nañ jaṭilakan kareyyum jaṭilakattam-eva samādapeyyum: Ehi tvam bhadramukha jaṭilako hohi, jaṭilakassa te sato jaṭādhāraṇamattena abhijjhālussa abhijjhā pahiyissati, byāpanna-

cittassa byāpādo pahīyissati — pe — micchādiṭṭhikassa micchādiṭṭhi pahīyissatīti. Yasmā ca kho ahaṁ bhikkhave jaṭilakam - pi idh' ekaccam passāmī abhijjhālum byāpannacittam kodhanam upanāhim makkhim paṭasim issukim maccharim saṭham māyāvīm pāpiccham micchādiṭṭhim, tasmā na jaṭilakassa jaṭādhāraṇamattena sāmaññam vadāmi.

Kathañ - ca bhikkhave bhikkhu samaṇasāmīcīpaṭipadām paṭipanno hoti: Yassa kassaci bhikkhave bhikkhuno abhijjhālussa abhijjhā pahīnā hoti, byāpannacittassa byāpādo pahīno hoti, kodhanassa kodho pahīno hoti, upanāhissa upanāhō pahīno hoti, makkhissa makkho pahīno hoti, paṭasissa paṭaso pahīno hoti, issukissa issā pahīnā hoti, maccharissa macchariyam pahīnam hoti, saṭhassa sāṭheyyam pahīnam hoti, māyāvissa māyā pahīnā hoti, pāpicchassa pāpikā icchā pahīnā hoti, micchādiṭṭhikassa micchādiṭṭhi pahīnā hoti, imesai kho ahaṁ bhikkhave samaṇamalānam samaṇadosānam samaṇakasaṭānam āpāyikānam ṭhānānam duggativeṇiyānam pahīnā samaṇasāmīcīpaṭipadām paṭipanno ti vadāmi. So sabbehi imehi pāpakehi akusalehi dhammehi visuddham-attānam samanupassati, vimuttam - attānam samanupassati. Tassa sabbehi imehi pāpakehi akusalehi dhammehi visuddham - attānam samanupassato vimuttam - attānam samanupassato pāmujjam jāyati, pamuditassa pīti jāyati, pītimanassa kāyo passambhati, passaddhakāyo sukhami vedeti, sukhino cittam samādhiyati. So mettāsaṅghatena cetasā ekaṁ disam pharitvā viharati, tathā dutiyam, tathā tatiyam, tathā catutthim, uddham - adho tiriyam sabbadhi sabbattatāya sabbāvantam lokam mettāsaṅghatena cetasā vipulena mahaggatena appamāñena averena abyābajjhena pharitvā viharati. Karuṇāsaṅghatena cetasā — pe — pharitvā viharati. Muditāsaṅghatena cetasā — pe — pharitvā viharati. Upekhāsaṅghatena cetasā ekam disam pharitvā viharati, tathā dutiyam, tathā tatiyam, tathā catutthim, uddham - adho tiriyam sabbadhi sabbattatāya sabbāvantam lokam upekhāsaṅghatena cetasā vipulena mahaggatena appamāñena averena abyābajjhena pharitvā viharati. Seyyathā pi bhikkhave pokkharaṇī accodakā sātodakā sītodakā setakā sūpatitthā ramanīyā; puratthi-

māya ce pi puriso āgaccheyya ghammābhittato ghamma-pareto kilanto tasito pipāsito, so tam pokkharanīm āgamma vineyya udakapipāsaṁ, vineyya ghammapariļāhaṁ; pacchimāya ce pi disāya puriso āgaccheyya — uttarāya ce pi disāya puriso āgaccheyya — dakkhiṇāya ce pi disāya puriso āgaccheyya — yato kuto ce pi naṁ puriso āgaccheyya ghammābhittato ghammapareto kilanto tasito pipāsito. so tam pokkharanīm āgamma vineyya udakapipāsaṁ, vineyya ghammapariļāhaṁ; evam - eva kho bhikkhave khattiyakulā ce pi agārasmā anagāriyām pabbajito hoti, so ca Tathāgatappaveditam dhammadvinayām āgamma evam mettam karuṇam muditam upekham bhāvetvā labhati ajjhattam vūpasamam, ajjhattam vūpasamā samaṇasāmīcīpaṭipadam paṭipanno ti vadāmi. Brāhmaṇakulā ce pi — pe — vessakulā ce pi — suddakulā ce pi — yasmā kasmā ce pi kulā agārasmā anagāriyām pabbajito hoti, so ca Tathāgatappaveditam dhammadvinayām āgamma evam mettam karuṇam muditam upekham bhāvetvā labhati ajjhattam vūpasamam, ajjhattam vūpasamā samaṇasāmīcīpaṭipadam paṭipanno ti vadāmi. Khattiyakulā ce pi agārasmā anagāriyām pabbajito hoti, so ca āsavānam khayā anāsavam cetovimuttim paññāvimuttim diṭhe va dhamme sayam abhiññā sacchikatvā upasampajja viharati. āsavānam khayā samaṇo hoti. Brāhmaṇakulā ce pi — vessakulā ce pi — suddakulā ce pi — yasmā kasmā ce pi kulā agārasmā anagāriyām pabbajito hoti. so ca āsavānam khayā anāsavam cetovimuttim paññāvimuttim diṭhe va dhamme sayam abhiññā sacchikatvā upasampajja viharati. āsavānam khayā samaṇo hotiti.

Idam - avoca Bhagavā. Attamanā te bhikkhū Bhagavato bhāsitam abhinandun - ti.

CŪLAASSAPURASUTTAM DASAMAM.

MĀHĀYAMAKAVAGGO CATUTTHO.

41.

Evam - me sutam. Ekam samayaṁ Bhagavā Kosalesu cārikām caramāno mahatā bhikkhusaṅghena saddhim yena Sālā nāma Kosalānaṁ brāhmaṇagāmo tad - avasari. Assosum kho Sāleyyakā brāhmaṇagahapatikā: Samāno khalu bho Gotamo Sakyaputto Sakyakulā pabbajito Kosalesu cārikaṁ caramāno mahatā bhikkhusaṅghena saddhim Sālam anuppatto; tam kho pana bhavantam Gotamaṁ evam kalyāṇo kittisaddo abbhuggato: Iti pi so Bhagavā arahaṁ sammāsambuddho vijjācaranāsampanno sugato lokavidū anuttaro purisadammasārathi satthā devamanussānam buddho bhagavā. So imam lokam sadevakanam samārakanam sabrahmakam sassamaṇabrahmaṇīm pajam sadevamanussam sayam abhiññā sacchikatvā pavedeti. So dhammam deseti ādikalyāṇam majjhekalyāṇam pariyoṣānakalyāṇam sāttham sabyañjanam, kevalaparipuṇṇam parisuddham brahmacariyam pakāseti. Sādu kho pana tathārūpānam arahataṁ dassanam hotiti. Atha kho Sāleyyakā brāhmaṇagahapatikā yena Bhagavā ten' upasaṅkamim̄su, upasaṅkamitvā app - ekacce Bhagavantam abhivādetvā ekamantam nisidim̄su, app - ekacce Bhagavatā saddhim sammodim̄su, sammodanīyam katham sārāṇīyam vitisāretvā ekamantam nisidim̄su, app - ekacce yena Bhagavā ten' añjalim - pañāmetvā ekamantam nisidim̄su, app - ekacce Bhagavato santike nāmagottam sāvetvā ekamantam nisidim̄su, app - ekacce tuṇhībhūtā ekamantam nisidim̄su. Ekamantam nisinnā kho Sāleyyakā brāhmaṇagahapatikā Bhagavantam etad - avocum: Ko nu kho bho Gotama hetu ko paccayo yena - m - idh' ekacce sattā kāyassa bhedā param - marañā apāyam duggatim vinipātam nirayam upapajjanti; ko pana bho Gotama hetu ko paccayo yena - m - idh' ekacce sattā kāyassa bhedā param - marañā sugatim saggam lokam upapajjantiti. — Adhammadariyā-visamacariyāhetu kho gahapatayo evam - idh' ekacce sattā kāyassa bhedā param - marañā apāyam duggatim vinipātam nirayam upapajjanti; dhammadariyā-samacariyāhetu kho gahapatayo evam - idh' ekacce sattā kāyassa bhedā param - marañā sugatim saggam lokam

upapajjantīti. — Na kho mayam imassa bhotō Gotamassa sañkhittena bhāsitassa vitthārena attham avibhattassa vitthārena attham ājānāma; sādhu no bhavañ Gotamo tathā dhammam desetu yathā mayam imassa bhotō Gotamassa sañkhittena bhāsitassa vitthārena attham avibhattassa vitthārena attham ājāneyyāmāti. — Tena hi gahapatayo sunātha. sādhukam manasikarotha, bhāsissāmīti. Evam bho ti kho Sāleyyakā brāhmaṇagahapatikā Bhagavato paccassosum. Bhagavā etad - avoca:

Tividham kho gahapatayo kāyena adhammadcariyā-visamacariyā hoti. catubbidham vācāya adhammadcariyā-visamacariyā hoti. tividham manasā adhammadcariyā-visamacariyā hoti. Kathañ - ca gahapatayo tividham kāyena adhammadcariyā-visamacariyā hoti: Idha gahapatayo ekacco pāñatipātī hoti luddo lohitapāni hatapahate nivittho adayāpanno pāñabhūtesu. Adinnādāyī kho pana hoti, yan - tam parassa paravittūpakaranam gāmagatañ vā araññagatañ vā tam adinnañ theyyasañkhātam ādātā hoti. Kāmesu micchācārī kho pana hoti, yā tā māturakkhitā piturakkhitā [mātā-piturakkhitā] bhāturakkhitā bhaginirakkhitā ñātirakkhitā sassāmikā saparidañdā. antamaso mālāguṇaparikkhittā pi, tathārūpāsu cārittam āpajjītā hoti. Evam kho gahapatayo tividham kāyena adhammadcariyā-visamacariyā hoti. Kathañ - ca gahapatayo catubbidham vācāya adhammadcariyā-visamacariyā hoti: Idha gahapatayo ekacco musāvādi hoti. sabhāgato vā parisagato vā ñātimajjhagato vā pūgamajjhagato vā rājakulamajjhagato vā abhinīto sakhiputtho: evam bho purisa yañ jānāsi tam vadēhīti, so ajānam vā āha: jānāmīti. jānam vā āha: na jānāmīti, apassam vā āha: passāmīti, passam vā āha: na passāmīti; iti attahetu vā parahetu vā āmisakiñcikkhahetu vā sampajānamusā bhāsitā hoti. Pisuñavāco kho pana hoti, ito sutvā amutra akkhātā imesam bhedāya amutra vā sutvā imesam akkhātā amūsam bhedāya, iti sammaggānam vā bhettā bhinnānam vā anuppadātā, vaggārāmo vaggarato vagganandī vaggakarañim vācam bhāsitā hoti. Pharusavāco kho pana hoti. yā sā vācā añdakā kakkasā parakaṭukā parābhisañjanī kodhasāmantā asamādhisañvatta-

nikā, tathārūpiṁ vācamī bhāsitā hoti. Samphappalāpī kho pana hoti. akālavādī abhūtavādī anatthavādī adhammavādī avinayavādī, anidhānavatīm vācamī bhāsitā akālena anapadesam apariyantavatīm anatthasamihitām. Evaṁ kho gahapatayo catubbidhamī vācāya adhammacariyā-visamacariyā hoti. Kathañ-ca gahapatayo tividhamī manasā adhammacariyā-visamacariyā hoti: Idha gahapatayo ekacco abhijjhālu hoti, yan-tam parassa paravittūpakaraṇam tam abbijjbātā hoti: aho vata yaṁ parassa tam mama assāti. Byāpannacitto kho pana hoti paduṭṭhamanasāṅkappo: ime sattā haññantu vā vajjhantu vā ucchijjantu vā vinassantu vā mā vā ahesum iti vā ti. Micchādiṭṭhi kho pana hoti viparītadassano: na-tthi dinnamī na-tthi yiṭṭhamī na-tthi hutamī. na-tthi sukaṭadukkaṭānam kammānam phalamī vipāko, na-tthi ayam loko na-tthi paro loko, na-tthi mātā na-tthi pitā na-tthi sattā opapātikā, na-tthi loke samaṇabrahmaṇā sammaggatā sammāpaṭipannā ye imañ-ca lokaṇ-parañ-ca lokamī sayamī abhiññā sacchikatvā pavedentiti. Evaṁ kho gahapatayo tividhamī manasā adhammacariyā-visamacariyā hoti. Evaṁ adhammacariyā-visamacariyāhetu kho gahapatayo evam-idh' ekacce sattā kāyassa bhedā param-maraṇā apāyam duggatiṁ vinipātam nirayaṁ upapajjanti.

Tividhamī kho gahapatayo kāyena dhammacariyā-samacariyā hoti, catubbidhamī vācāya dhammacariyā-samacariyā hoti, tividhamī manasā dhammacariyā-samacariyā hoti. Kathañ-ca gahapatayo tividhamī kāyena dhammacariyā-samacariyā hoti: Idha gahapatayo ekacco pāṇātipātam pahāya pāṇātipātā paṭivirato hoti. nihitadanḍo nihitasattho lajjī dayāpanno sabbapāṇabhūtahitānukampī viharati. Adinnā-dānam pahāya adinnādānam paṭivirato hoti. yan-tam parassa paravittūpakaraṇam gāmagataṁ vā araññagataṁ vā tam nādinnam theyyasaṅkhātam ādātā hoti. Kāmesu miechācāram pahāya kāmesu miechācāra pativirato hoti. yā tā mātūrakkhitā piturakkhitā [mātāpiturakkhitā] bhāturakkhitā bhaginirakkhitā nātirakkhitā sassāmikā saparidaṇḍā, antamāso mālāguṇaparikkhittā pi. tathārūpāsu na cārittam āpajjita hoti. Evaṁ kho gahapatayo tividhamī kāyena dhammacariyā-

samacariyā hoti. Kathañ-ca gahapatayo catubbidhami vācāya dhammadariyā-samacariyā hoti: Idha gahapatayo ekacco musāvādami pahāya musāvādā paṭivirato hoti, sabhāgato vā parisagato vā nātimajjhagato vā pūgamajjhagato vā rājakulamajjhagato vā abhinīto sakkhipuṭṭho: evam bho purisa yam jānāsi tam vadehit. so ajānam vā āha: na jānāmīti. jānam vā āha: jānāmīti, apassam vā āha: na passāmīti. passam vā āha: passāmīti; iti attabhetu vā parabetu vā āmisakiñcikkhahetu vā na sampajānamusā bhāsitā hoti. Pisūnam vacam pahāya pisūnāya vācāya paṭivirato hoti, ito sutvā na amutra akkhātā imesam bhedāya amutra vā sutvā na imesam akkhātā amūsam bhedāya. iti blinnānam vā sandhātā sahitānam vā anuppadātā, samaggārāmo samaggarato samagganandī samaggakaraṇīm vācam bhāsitā hoti. Pharusañ vācam pahāya pharusāya vācāya paṭivirato hoti, yā sā vācā nelā kaṇṇasukhā pemaniyā hadayaṅgamā porī bahujanakantā bahujanamanāpā tathārūpiṁ vācam bhāsitā hoti. Samphappalāpañ pahāya samphappalāpā paṭivirato hoti. kālavādī bhūtavādī atthavādī dhammavādī vinayavādī, nidhānavatim vācam bhāsitā kālena sāpadesam pariyanavatim atthasāñhitani. Evam kho gahapatayo catubbidhami vācāya dhammadariyā-samacariyā hoti. Kathañ-ca gahapatayo tividhami manasā dhammadariyā-samacariyā hoti: Idha gahapatayo ekacco anabhijjhālu hoti. yan-tam parassa paravittūpakaraṇam tam nābhijjhātā hoti: aho vata yam parassa tam mama assāti. Abyāpannacitto kho pana hoti appaduṭṭhamanasaiñkappo: ime sattā averā abyābajjhā anighā sukhi attānam pariharantūti. Sammādiṭṭhi kho pana hoti aviparitadassano: atthi dinnam atthi yiṭṭham atthi hutam, atthi sukaṭadukkatañam kammanam phalam vipāko. atthi ayan loko atthi paro loko. atthi mātā atthi pitā atthi sattā opapātikā. atthi loke samanabrahmañā sammaggatā sammāpaṭipannā ye imañ-ca lokam parañ-ca lokam sayam abhiññā sacchikatvā pavedentiti. Evam kho gahapatayo tividhami manasā dhammadariyā-samacariyā hoti. Evam dhammadariyā-samacariyāhetu kho gahapatayo evam idh' ekacce sattā kāyassa bhedā param-maranā sugatim saggam lokam upapajjanti.

Ākañkheyya ce gahapatayo dhammacārī samacārī: aho vatāhami kāyassa bhedā param - marañā khattiyamahāsälānam sahabyatam upapajjeyyan - ti. ṭhānam kho pan' etam vijjati yaṁ so kāyassa bhedā param - marañā khattiyamahāsälānam sahabyatam upapajjeyya; tam kissa hetu: tathā hi so dhammacārī samacārī. Ākañkheyya ce gahapatayo dhammacārī samacārī: aho vatāhami kāyassa bhedā param - marañā brāhmaṇamahāsälānam — pe — gahapatimahāsälānam sahabyatam upapajjeyyam. ṭhānam kho pan' etam vijjati yaṁ so kāyassa bhedā param - marañā gahapatimahāsälānam sahabyatam upapajjeyya; tam kissa hetu: tathā hi so dhammacārī samacārī. Ākañkheyya ce gahapatayo dhammacārī samacārī: aho vatāhami kāyassa bhedā param - marañā Cātummahārājikānam devānam — pe — Tāvatisānam devānam — Yāmānam devānam — Tusitānam devānam — Nimmānaratiñam devānam — Paranimmitavasavattinām devānam — Brahmakāyikānam devānam — Ābhānam devānam — Parittābhānam devānam — Appamāṇābhānam devānam — Ābhassarānam devānam — Subhānam devānam — Parittasubhānam devānam — Appamāṇasubhānam devānam — Subhakīṇānam devānam — Vehapphalānam devānam — Avihānam devānam — Atappānam devānam — Sudassānam devānam — Sudassīnam devānam — Akaniṭṭhānam devānam — ākāsānañcāyatanūpagānam devānam — viññānañcāyatanūpagānam devānam — ākiñcaññāyatanūpagānam devānam — nevasaññānāsaññāyatanūpagānam devānam sahabyatam upapajjeyyan - ti, ṭhānam kho pan' etam vijjati yaṁ so kāyassa bhedā param - marañā nevasaññānāsaññāyatanūpagānam devānam sahabyatam upapajjeyya; tam kissa hetu: tathā hi so dhammacārī samacārī. Ākañkheyya ce gahapatayo dhammacārī samacārī: aho vatāhami āsavānam khayā anāsavam cetovimuttim paññāvimuttim diṭṭhe va dhamme sayam abhiññā sacchikatvā upasampajja vihareyyan - ti, ṭhānam kho pan' etam vijjati yaṁ so āsavānam khayā anāsavam cetovimuttim paññāvimuttim diṭṭhe va dhamme sayam abhiññā sacchikatvā upasampajja vihareyya, tam kissa hetu: tathā hi so dhammacārī samacārī ti.

Evam vutte Sāleyyakā brāhmaṇagahapatikā Bhagavantām etad - avocum: Abhikkantam bho Gotama, abhikkantam bho Gotama. Seyyathā pi bho Gotama nikujjitatām va ukkujjeyya, paṭicchannām vā vivareyya, mūlhassa vā maggam ācikkheyya, andhakāre vā telapajjotam dhāreyya: cakkhumanto rūpāni dakkhīntiti, evam - evam bhotā Gotamena anekapariyāyena dhammo pakāsito. Ete mayam bhavantām Gotamām saraṇām gacchāma dhammañ - ca bhikkhusaṅghañ - ca. Upāsake no bhavañ - Gotamo dhāretu ajjatagge pāṇupete saraṇagate ti.

SĀLEYYAKASUTTAM PATHAMAM.

42.

Evam - me sutam. Ekaṁ samayam Bhagavā Sāvatthiyam viharati Jetavane Anāthapiṇḍikassa ārāme. Tena kho pana samayena Verañjakā brāhmaṇagahapatikā Sāvatthiyam paṭivasantī kenacī - eva karanīyena. Assosum kho Verañjakā brāhmaṇagahapatikā: Samāṇo khalu kho Gotamo Sakyaputto Sakyakulā pabbajito Sāvatthiyam viharati Jetavane Anāthapiṇḍikassa ārāme; tamī kho pana bhavantām Gotamām evam kalyāṇo kittisaddo abbhuggato: Iti pi so Bhagavā arahañ sammāsambuddho vijjācarañasampanno sugato lokavidū anuttaro purisadammasārathi satthā devamanussānam buddho bhagavā. So imam lokaṁ sadevakamī samārakamī sabrahmakamī sassamaṇabrahmaṇīm pajamī sadevamanussamī sayam abhiññā sacchikatvā pavedeti. So dhammaṇī deseti ādikalyāṇamī majjhe kalyāṇamī pariyośānakalyāṇamī sātthaṁ sabyañjanamī, kevalaparipuṇṇamī parisuddhamī brahmācariyamī pakāseti. Sādhu kho pana tathārūpānamī arahataṁ dassanām hotiti. Atha kho Verañjakā brāhmaṇagahapatikā yena Bhagavā ten upasāṅkamīnsu, upasāṅkamītvā appēkacce Bhagavantām abhivādetvā ekamantam nisīdiṁsu, appēkacce Bhagavatā saddhimī sammodimīnsu, sammodaniyamī

katham sārāñiyam vītisāretvā ekamantam nisidim̄su, app-ekacce yena Bhagavā ten' añjalim - pañāmetvā ekamantam nisidim̄su, app-ekacce Bhagavato santike nāmagottam sāvetvā ekamantam nisidim̄su, app-ekacce tuñhiblūtā ekamantam nisidim̄su. Ekamantam nisinnā kho Verañjakā brāhmaṇagahapatikā Bhagavantam etad - avocum: Ko nu kho bho Gotama hetu ko paccayo yena - m - idh' ekacce sattā kāyassa bhedā param - marañā apāyam duggatim vinipātam nirayaṁ upapajjanti; ko pana bho Gotama hetu ko paccayo yena - m - idh' ekacce sattā kāyassa bhedā param - marañā sugatim saggam lokam upapajjantiti. — Adhammacariyā-visamacariyāhetu kho gahapatayo evam - idh' ekacce sattā kāyassa bhedā param - marañā apāyam duggatim vinipātam nirayaṁ upapajjanti; dhammacariyā-samacariyāhetu kho gahapatayo evam - idh' ekacce sattā kāyassa bhedā param - marañā sugatim saggam lokam upapajjantiti. — Na kho mayam imassa bphoto Gotamassa sañkhittena bhāsitassa vitthārena attham avibhattassa vitthārena attham ājānāma; sādhu no bhavañ Gotamo tathā dhammadī desetu yathā mayam imassa bphoto Gotamassa sañkhittena bhāsitassa vitthārena attham avi-bhattassa vitthārena attham ājāneyyāmāti. — Tena hi gahapatayo sunātha, sādhukam manasikarotha, bhāsissāmīti. — Evam bho ti kho Verañjakā brāhmaṇagahapatikā Bhagavato paccassosuñ. Bhagavā etad - avoca:

Tividham kho gahapatayo kāyena adhammacārī visamacārī hoti, catubbidham vācāya ... (*repeat from p. 286 l. 11 to p. 290 l. 9; for adhammacariyā-visamacariyā hoti, for dhammacariyā-samacariyā hoti, and for Sāleyyakā substitute adhammacārī visamacārī hoti, dhammacārī samacārī hoti. and Verañjakā, respectively) ... ajjatagge pāñupete sarañigate ti.*

VERAÑJAKASUTTAM DUTIYAM.

43.

Evam - me sutam. Ekaṁ samayam Bhagavā Sāvathiyam viharati Jetavane Anāthapiṇḍikassa ārāme. Atha kho āyasmā Mahākoṭṭhito sāyanhasamayaṁ patisallānā vutthito yen' āyasmā Sāriputto ten' upasaṅkami, upasaṅkamitvā āyasmataṁ Sāriputtena saddhim sammodi. sammodanīyaṁ katham sārāṇīyaṁ vītisāretvā ekamantaṁ nisidi. Ekamantaṁ nisinno kho āyasmā Mahākoṭṭhito āyasmantam Sāriputtam etad-avoca:

Duppañño duppañño ti āvuso vuccati. Kittāvatā nu kho āvuso duppañño ti vuccatīti. — Na - ppajānāti na - ppajānātīti kho āvuso, tasmā duppañño ti vuccati, kiṁ na - ppajānāti: idam dukkhan - ti na - ppajānāti. ayam dukkha-samudayo ti na - ppajānāti. ayam dukkhanirodho ti na - ppajānāti, ayam dukkhanirodhagāminī paṭipadā ti na - ppajānāti. Na - ppajānāti na - ppajānātīti kho āvuso, tasmā duppañño ti vuccatīti. Sādh' āvuso ti kho āyasmā Mahākoṭṭhito āyasmato Sāriputtassa bhāsitam abhinanditvā anumoditvā āyasmantam Sāriputtam uttariṁ pañhaṁ apucchi: Paññavā paññavā ti āvuso vuccati. Kittāvatā nu kho āvuso paññavā ti vuccatīti. — Pajānāti pajānātīti kho āvuso. tasmā paññavā ti vuccati. kiñ - ca pajānāti: idam dukkhan - ti pajānāti, ayam dukkhasamudayo ti pajānāti. ayam dukkhanirodho ti pajānāti, ayam dukkhanirodhagāminī paṭipadā ti pajānāti. Pajānāti pajānātīti kho āvuso. tasmā paññavā ti vuccatīti. — Viññāṇam viññāṇan - ti āvuso vuccati. Kittāvatā nu kho āvuso viññāṇan - ti vuccatīti. — Vijānāti vijānātīti kho āvuso, tasmā viññāṇan - ti vuccati. kiñ - ca vijānāti: sukhan - ti pi vijānāti, dukkhan - ti pi vijānāti. adukkhamasukhan - ti pi vijānāti. Vijānāti vijānātīti kho āvuso, tasmā viññāṇan - ti vuccatīti. — Yā c' āvuso paññā yañ - ca viññāṇam ime dhammā sam- saṭṭhā udāhu visamisaṭṭhā. labbhā ca pan' imesam dhammānam vinibbhujitvā vinibbhujitvā nānākaraṇam paññāpetun - ti. — Yā c' āvuso paññā yañ - ca viññāṇam ime dhammā sam- saṭṭhā no visamisaṭṭhā. na ca labbhā imesam dhammānam vinibbhujitvā vinibbhujitvā nānākaraṇam paññāpetum. Yam h' āvuso pajānāti tam vijānāti. yam vijānāti tam pajānāti.

tasmā ime dhammā saṁsaṭṭhā no visamisaṭṭhā, na ca labbhā imesam̄ dhammānam̄ vinibbhujitvā vinibbhujitvā nānākaraṇam̄ paññāpetun - ti. — Yā c' āvuso paññā yañ - ca viññāṇam̄ imesam̄ dhammānam̄ saṁsaṭṭhānam̄ no visamisaṭṭhānam̄ kim nānākaraṇan - ti. — Yā c' āvuso paññā yañ - ca viññāṇam̄ imesam̄ dhammānam̄ saṁsaṭṭhānam̄ no visamisaṭṭhānam̄ paññā bhāvetabbā viññāṇam̄ pariññeyyam̄. idam̄ nesam̄ nānākaraṇan - ti.

Vedanā vedanā ti āvuso vuccati. Kittāvatā nu kho āvuso vedanā ti vuccatiti. — Vedeti vedetiti kho āvuso. tasmā vedanā ti vuccati, kiñ - ca vedeti: sukham - pi vedeti. dukkham - pi vedeti. adukkhamasukham - pi vedeti. Vedeti vedetiti kho āvuso. tasmā vedanā ti vuccatiti. — Saññā saññā ti āvuso vuccati. Kittāvatā nu kho āvuso saññā ti vuccatiti. — Sañjānāti sañjānātiti kho āvuso, tasmā saññā ti vuccati, kiñ - ca sañjānāti: nīlakam - pi sañjānāti. pītakam - pi sañjānāti, lohitakam - pi sañjānāti. odātam - pi sañjānāti. Sañjānāti sañjānātiti kho āvuso. tasmā saññā ti vuccatiti. — Yā c' āvuso vedanā yā ca saññā yañ - ca viññāṇam̄ ime dhammā saṁsaṭṭhā udāhu visamisaṭṭhā. labbhā ca pan' imesam̄ dhammānam̄ vinibbhujitvā vinibbhujitvā nānākaraṇam̄ paññāpetun - ti. — Yā c' āvuso vedanā yā ca saññā yañ - ca viññāṇam̄ ime dhammā saṁsaṭṭhā no visamisaṭṭhā. na ca labbhā imesam̄ dhammānam̄ vinibbhujitvā vinibbhujitvā nānākaraṇam̄ paññāpetum. Yam h' āvuso vedeti tam sañjānāti. Yam sañjānāti tam vijānāti, tasmā ime dhammā saṁsaṭṭhā no visamisaṭṭhā, na ca labbhā imesam̄ dhammānam̄ vinibbhujitvā vinibbhujitvā nānākaraṇam̄ paññāpetun - ti.

Nissatṭhena h' āvuso pañcahi indriyehi parisuddhena manoviññāṇena kim neyyan - ti. — Nissatṭhena h' āvuso pañcahi indriyehi parisuddhena manoviññāṇena ananto ākāso ti ākāsānañcāyatanaṁ neyyam̄. anantaṁ viññāṇan - ti viññāṇañcāyatanaṁ neyyam̄, na - tthi kiñciti ākiñcaññāyatanaṁ neyyan - ti. — Neyyam̄ pan' āvuso dhammām̄ kena pajānātiti. — Neyyam̄ kho āvuso dhammām̄ paññācakkhunā pajānātiti. — Paññā pan' āvuso kimatthiyā ti. — Paññā kho āvuso abhiññatthā pariññatthā pahānatthā ti.

Kati pan' āvuso paccayā sammādiṭṭhiyā uppādāyāti. — Dve kho āvuso paccayā sammādiṭṭhiyā uppādāya: parato ca ghoso yoniso ca manasikāro. Ime kho āvuso dve paccayā sammādiṭṭhiyā uppādāyāti. — Katibhi pan' āvuso aṅgehi anuggahitā sammādiṭṭhi cetovimuttiphalā ca hoti cetovimuttiphalānisamsā ca, paññāvimuttiphalā ca hoti paññāvimuttiphalānisamsā cāti. — Pañcahi kho āvuso aṅgehi anuggahitā sammādiṭṭhi cetovimuttiphalā ca hoti cetovimuttiphalānisamsā ca, paññāvimuttiphalā ca hoti paññāvimuttiphalānisamsā ca: Idh' āvuso sammādiṭṭhi sīlānuggahitā ca hoti sutānuggahitā ca hoti sākacchānuggahitā ca hoti samathānuggahitā ca hoti vipassanānuggahitā ca hoti. Imehi kho āvuso pañcahi aṅgehi anuggahitā sammādiṭṭhi cetovimuttiphalā ca hoti cetovimuttiphalānisamsā ca, paññāvimuttiphalā ca hoti paññāvimuttiphalānisamsā cāti.

Kati pan' āvuso bhavā ti. — Tayo 'me āvuso bhavā: kāmabhavo rūpabhavo arūpabhavo ti. — Katham pan' āvuso āyatim punabbhavābhinibbatti hotiti. — Avijjānivaraṇānam kho āvuso sattānam taṇhāsamyojanānam tatratastrābhinandanā evam āyatim punabbhavābhinibbatti hotiti. — Katham pan' āvuso āyatim punabbhavābhinibbatti na hotiti. — Avijjāvirāgā kho āvuso vijuppādā taṇhānirodhā evam āyatim punabbhavābhinibbatti na hotiti.

Katamam pan' āvuso paṭhamam jhānan - ti. — Idh' āvuso bhikkhu vivicca' eva kāmehi vivicca akusalehi dhammehi savitakkam savicāram vivekajam pītisukham paṭhamam jhānam upasampajja viharati, idam vuccat' āvuso paṭhamam jhānan - ti. — Paṭhamam pan' āvuso jhānam kataṅgikan - ti. — Paṭhamam kho āvuso jhānam pañcaṅgikam: Idh' āvuso paṭhamam jhānam samāpannassa bhikkhuno vitakko ca vattati vicāro ca pīti ca sukhañ - ca cittekaggatā ca. Paṭhamam kho āvuso jhānam evam pañcaṅgikan - ti. — Paṭhamam pan' āvuso jhānam kataṅgavippahinam kataṅgasamannāgatanti. — Paṭhamam kho āvuso jhānam pañcaṅgavippahinam pañcaṅgasamannāgataṁ: Idh' āvuso paṭhamam jhānam samāpannassa bhikkhuno kāmacchando pahino hoti, byāpādo pahino hoti, thīnamiddham pahinam hoti, uddhaccakukkuccam

pahīnam hoti, vicikicchā pahīnā hoti. vitakko ca vattati vi-cāro ca pīti ca sukhañ - ca cittekaggatā ca. Pañhamam kho āvuso jhānam evam pañcaṅgavippahīnam pañcaṅgasamannā-gatan - ti.

Pañc' imāni āvuso indriyāni nānāvisayāni nānāgocarāni, na aññamaññassa gocaravisayam paccanubhonti, seyyathidam cakkhundriyam sotindriyam ghānindriyam jivhindriyam kāyindriyam. Imesam kho āvuso pañcannam indriyānam nānāvisayānam nānāgocarānam na aññamaññassa gocaravisayam paccanubhontānam kim pañsaranam, ko ca nesam gocaravisayam paccanubhotiti. — Pañc' imāni āvuso indriyāni nānāvisayāni nānāgocarāni, na aññamaññassa gocaravisayam paccanubhonti, seyyathidam cakkhundriyam sotindriyam ghānindriyam jivhindriyam kāyindriyam. Imesam kho āvuso pañcannam indriyānam nānāvisayānam nānāgocarānam na aññamaññassa gocaravisayam paccanubhontānam mano pañsaranam, mano ca nesam gocaravisayam paccanubhotiti.

Pañc' imāni āvuso indriyāni, seyyathidam cakkhundriyam sotindriyam ghānindriyam jivhindriyam kāyindriyam. Imāni kho āvuso pañc' indriyāni kim pañcicca tiṭṭhatitī. — Pañc' imāni āvuso indriyāni, seyyathidam cakkhundriyam sotindriyam ghānindriyam jivhindriyam kāyindriyam. Imāni kho āvuso pañc' indriyāni āyūm pañcicca tiṭṭhatitī. — Āyu pan' āvuso kim pañcicca tiṭṭhatitī. — Āyu usmām pañcicca tiṭṭhatitī. — Usmā pan' āvuso kim pañcicca tiṭṭhatitī. — Usmā āyūm pañcicca tiṭṭhatitī. — Idān' eva kho mayam āvuso āyasmato Sāriputtassa bhāsitam evam ājānāma: āyu usmām pañcicca tiṭṭhatitī, idān' eva kho mayam āyasmato Sāriputtassa bhāsitam evam ājānāma: usmā āyūm pañcicca tiṭṭhatitī. Yathākatham pan' āvuso imassa bhāsitassa attho datthabboti. — Tena h' āvuso upaman - te karissāmi. upamāya p' idh' ekacce viññū purisā bhāsitassa attham ājānanti. Seyyathā pi āvuso telappadipassa jhāyato accim pañcicca ābhā paññā-yati. ābhām pañcicca acci paññāyati, evam - eva kho āvuso āyu usmām pañcicca tiṭṭhati, usmā ca āyūm pañcicca tiṭṭhatitī.

Te va nu kho āvuso āyusaṅkhārā te vedaniyā dhammā, udāhu aññe āyusaṅkhārā aññe vedaniyā dhammā ti. — Na

kho āvuso te va āyusañkhārā te vedaniyā dhammā. Te ca āvuso āyusañkhārā abhavimśu te vedaniyā dhammā. na - y - idam saññāvedayitanirodham samāpannassa bhikkhuno vuṭṭhānam paññāyetha. Yasmā ca kho āvuso aññe āyusañkhārā aññe vedaniyā dhammā, tasmā saññāvedayitanirodham samāpannassa bhikkhuno vuṭṭhānam paññāyatiti. — Yadā nu kho āvuso imam kāyam kati dhammā jahanti athāyāni kāyo ujjhito avakkhitto seti yathā kaṭṭham acetanā - ti. — Yadā kho āvuso imam kāyam tayo dhammā jahanti: āyu usmā ca viññānam. athāyām kāyo ujjhito avakkhitto seti yathā kaṭṭham acetanā - ti. — Yvāyam āvuso mato kālakato yo cāyam bhikkhu saññāvedayitanirodham samāpanno. imesam kiṁ nānākaraṇan - ti. — Yvāyam āvuso mato kālakato. tassa kāyasañkhārā niruddhā paṭippassaddhā. vacīsañkhārā niruddhā paṭippassaddhā. cittasañkhārā niruddhā paṭippassaddhā. āyu parikkhīno. usmā vūpasantā. indriyāni viparibhinnāni; yo cāyam bhikkhu saññāvedayitanirodham samāpanno. tassa pi kāyasañkhārā niruddhā paṭippassaddhā. vacīsañkhārā niruddhā paṭippassaddhā. cittasañkhārā niruddhā paṭippassaddhā. āyu aparikkhīno. usmā avūpasantā. indriyāni vippasannāni. Yvāyam āvuso mato kālakato yo cāyam bhikkhu saññāvedayitanirodham samāpanno. idam tesam nānākaraṇan - ti.

Kati pan' āvuso paccayā adukkhamasukhāya cetovimuttiyā samāpattiyā ti. — Cattāro kho āvuso paccayā adukkhamasukhāya cetovimuttiyā samāpattiyā: Idh' āvuso bhikkhu sukhassa ca pahānā dukkhassa ca pahānā pubbe va somanassadomanassānam atthagamā adukkham asukham upekhāsatipārisuddhim catuttham jhānam upasampajja viharati. Ime kho āvuso cattāro paccayā adukkhamasukhāya cetovimuttiyā samāpattiyā ti. — Kati pan' āvuso paccayā animittāya cetovimuttiyā samāpattiyā ti. — Dve kho āvuso paccayā animittāya cetovimuttiyā samāpattiyā: sabbanimittānañ - ca amanasikāro, animittāya ca dhātuyā manasikāro. Ime kho āvuso dve paccayā animittāya cetovimuttiyā samāpattiyā ti. — Kati pan' āvuso paccayā animittāya cetovimuttiyā ṭhitiyā ti. — Tayo kho āvuso paccayā animittāya cetovimuttiyā

ṭhitiyā: sabbanimittānañ - ca amanasikāro, animittāya ca dhātuyā manasikāro. pubbe ca abhisainkhāro. Ime kho āvuso tayo paccayā animittāya cetovimuttiyā ṭhitiyā ti. — Kati pan' āvuso paccayā animittāya cetovimuttiyā vuṭṭhānāyāti. — Dve kho āvuso paccayā animittāya cetovimuttiyā vuṭṭhānāya: sabbanimittānañ - ca manasikāro. animittāya ca dhātuyā amanasikāro. Ime kho āvuso dve paccayā animittāya cetovimuttiyā vuṭṭhānāyāti.

Yā cāyām āvuso appamāṇā cetovimutti yā ca ākiñcaññā cetovimutti yā ca suññatā cetovimutti yā ca animittā cetovimutti. ime dhammā nānatṭhā c' eva nānābyañjanā ca. udāhu ekaṭṭhā. byañjanam - eva nānan - ti. — Yā cāyām āvuso appamāṇā cetovimutti yā ca ākiñcaññā cetovimutti yā ca suññatā cetovimutti yā ca animittā cetovimutti, atthi kho āvuso pariyāyo yañ pariyāyam āgama imē dhammā nānatṭhā c' eva nānābyañjanā ca, atthi ca kho āvuso pariyāyo yañ pariyāyam āgama imē dhammā ekaṭṭhā, byañjanam - eva nānam. Katamo c' āvuso pariyāyo yañ pariyāyam āgama imē dhammā nānatṭhā c' eva nānābyañjanā ca: Idh' āvuso bhikkhu mettāsaṅhagatena cetasā ekam disam pharitvā viharati. tathā dutiyam tathā tatiyam tathā catutthim. iti uddham - adho tiriyañ sabbadhi sabbattatāya sabbāvantam lokam mettāsaṅhagatena cetasā vipulena mahaggatena appamāñena averena abyābajjhena pharitvā viharati. Karuññāsaṅhagatena cetasā — pe — muditāsaṅhagatena cetasā — upekhāsaṅhagatena cetasā ekam disam pharitvā viharati, tathā dutiyam tathā tatiyam tathā catutthim, iti uddham - adho tiriyañ sabbadhi sabbattatāya sabbāvantam lokam upekhāsaṅhagatena cetasā vipulena mahaggatena appamāñena averena abyābajjhena pharitvā viharati. Ayañ vuccat' āvuso appamāṇā cetovimutti. Katamā c' āvuso ākiñcaññā cetovimutti: Idh' āvuso bhikkhu sabbaso viññāñāñcāyatanañ samatikkamma na - tthi kiñciti ākiñcaññāyatanañ upasampajja viharati. Ayañ vuccat' āvuso ākiñcaññā cetovimutti. Katamā c' āvuso suññatā cetovimutti: Idh' āvuso bhikkhu araññagato vā rukkhamūlagato vā suññāgāragato vā iti paṭisañcikkhati: suññam - idam attena vā attaniyena vā ti.

Ayam vuccat' āvuso suññatā cetovimutti. Katamā c' āvuso animittā cetovimutti: Idh' āvuso bhikkhu sabbanimittānam amanasikārā animittam cetosamādhiṁ upasampajja viharati. Ayam vuccat' āvuso animittā cetovimutti. Ayam kho āvuso pariyāyo yaṁ pariyāyam āgamma ime dhammā nānaṭṭhā c' eva nānābyañjanā ca. Katamo c' āvuso pariyāyo yaṁ pariyāyam āgammā ime dhammā ekaṭṭhā. byañjanam - eva nānām: Rāgo kho āvuso pamāṇakaraṇo, doso pamāṇakaraṇo, moho pamāṇakaraṇo; te khīṇāsavassa bhikkhuno pahīnā ucchinnamūlā tālāvatthukatā anabhāvakatā āyatim anuppāda-dhammā. Yāvatā kho āvuso appamāññā cetovimuttiyo akuppā tāsam cetovimutti aggam - akkhāyati, sā kho panākuppā cetovimutti suññā rāgena suññā dosena suññā mohena. Rāgo kho āvuso kiñcano, doso kiñcano, moho kiñcano, te khīṇāsavassa bhikkhuno pahīnā ucchinnamūlā tālāvatthukatā anabhāvakatā āyatim anuppādadhammā. Yāvatā kho āvuso ākiñcaññā cetovimuttiyo akuppā tāsam cetovimutti aggam - akkhāyati, sā kho panākuppā cetovimutti suññā rāgena suññā dosena suññā mohena. Rāgo kho āvuso nimittakaraṇo, doso nimittakarano, moho nimitta-karaṇo, te khīṇāsavassa bhikkhuno pahīnā ucchinnamūlā tālāvatthukatā anabhāvakatā āyatim anuppādadhammā. Yāvatā kho āvuso animittā cetovimuttiyo akuppā tāsam cetovimutti aggam - akkhāyati, sā kho panākuppā cetovimutti suññā rāgena suññā dosena suññā mohena. Ayam kho āvuso pariyāyo yaṁ pariyāyam āgamma ime dhammā ekaṭṭhā, byañjanam - eva nānan - ti.

Idam - avoc' āyasmā Sāriputto. Attamano āyasmā Mahākoṭṭhito āyasmato Sāriputtassa bhāsitam abhinanditī.

44.

Evam - me sutam. Ekam samayam Bhagavā Rājagahe viharati Veļuvane Kalandakanivāpe. Atha kho Visākho upāsako yena Dhammadinna bhikkhunī ten' upasaṅkami, upasaṅkamitvā Dhammadinnam bhikkhuniṁ abhivādetvā ekamantaṁ nisidi. Ekamantam nisinno kho Visākho upāsako Dhammadinnam bhikkhuniṁ etad - avoca:

Sakkāyo sakkāyo ti ayye vuccati. Katamo nu kho ayye sakkāyo vutto Bhagavatā ti. — Pañca kho ime āvuso Viśākha upādānakkhandhā sakkāyo vutto Bhagavatā. seyyathidam rūpupādānakkhandho vedanupādānakkhandho saññupādānakkhandho sañkhārupādānakkhandho viññāṇupādānakkhandho. Ime kho āvuso Visākha pañc' upādānakkhandhā sakkāyo vutto Bhagavatā ti. Sādhī ayye ti kho Visākho upāsako Dhammadinnaya bhikkhuniyā bhāsitam abhinanditvā anumoditvā Dhammadinnam bhikkhuniṁ uttarim pañham apuechi: Sakkāyasamudayo sakkāyasamudayo ti ayye vuccati. Katamo nu kho ayye sakkāyasamudayo vutto Bhagavatā ti. — Yā 'yam āvuso Visākha taṇhā ponobhavikā nandirāga-sahagatā tatrataotrābhinandini. seyyathidam kāmataṇhā bhava-taṇhā vibhavataṇhā. ayam kho āvuso Visākha sakkāyasamudayo vutto Bhagavatā ti. — Sakkāyanirodho sakkāyanirodho ti ayye vuccati. Katamo nu kho ayye sakkāyanirodho vutto Bhagavatā ti. — Yo kho āvuso Visākha tassā yeva taṇhāya asesavirāganirodho cāgo paṭinissaggo mutti anālayo, ayam kho āvuso Visākha sakkāyanirodho vutto Bhagavatā ti. — Sakkāyanirodhagāminī paṭipadā sakkāyanirodhagāminī paṭipadā ti ayye vuccati. Katamā nu kho ayye sakkāyanirodhagāminī paṭipadā vuttā Bhagavatā. seyyathidam sammādiṭṭhi sammāsaṅkappo sammāvācā sammākammanto sammāājivo sammāvāyāmo sammāsati sammāsamādhiti. — Tañ - ñeva nu kho ayye upādānam te pañc' upādānakkhandhā, udāhu aññatra pañcaḥ' upādānakkhandhehi upādānam - ti. — Na kho āvuso Visākha tañ - ñeva upādānam te pañc' upādānakkhandhā,

na pi aññatra pañcaḥ' upādānakkhandhehi upādānam. Yo
kho āvuso Visākha pañcas' upādānakkhandhesu chandarāgo
tam tattha upādānan - ti.

Katham pan' ayye sakkāyadiṭṭhi hotiti. — Idh' āvuso Visākha assutavā puthujjano ariyānam adassāvī ariyadhammassa akovido ariyadhamme avinīto. sappurisānam adassāvī sappurisadhammassa akovido sappurisadhamme avinīto, rūpaṁ attato samanupassati, rūpavantam vā attānam, attani vā rūpam. rūpasmiṁ vā attānam; vedanam attato samanupassati, vedanāvantam vā attānam, attani vā vedanam, vedanāya vā attānam; saññāvantam vā attānam, attani vā saññām, saññāya vā attānam; saṅkhāre attato samanupassati, saṅkhāravantam vā attānam, attani vā saṅkhāre. saṅkhāresu vā attānam; viññānam attato samanupassati, viññānavantam vā attānam, attani vā viññānam. viññānasmim vā attānam. Evaṁ kho āvuso Visākha sakkāyadiṭṭhi hotiti. — Katham pan' ayye sakkāyadiṭṭhi na hotiti. — Idh' āvuso Visākha sutavā ariyasāvako ariyānam dassāvī ariyadhammassa kovido ariyadhamme suvinīto. sappurisānam dassāvī sappurisadhammassa kovido sappurisadhamme suvinīto. na rūpaṁ attato samanupassati. na rūpavantam attānam. na attani rūpaṁ. na rūpasmiṁ attānam: na vedanam attato samanupassati, na vedanāvantam attānam. na attani vedanam. na vedanāya attānam; na saññām attato samanupassati. na saññāvantam attānam, na attani saññām. na saññāya attānam; na saṅkhāre attato samanupassati, na saṅkhāravantam attānam. na attani saṅkhāre, na saṅkhāresu attānam; na viññānam attato samanupassati, na viññānavantam attānam, na attani viññānam, na viññānasmim attānam. Evaṁ kho āvuso Visākha sakkāyadiṭṭhi na hotiti.

Katamo pan' ayye ariyo atṭhaṅgiko maggo ti. — Ayam-eva kho āvuso Visākha ariyo atṭhaṅgiko maggo, seyyathidam sammādiṭṭhi sammāsaṅkappo sammāvācā sammākammanto sammājīvo sammāvāyāmo sammāsati sammāsamādhiti. — Ariyo pan' ayye atṭhaṅgiko maggo saṅkhato udāhu asaṅkhato ti. — Ariyo kho āvuso Visākha atṭhaṅgiko maggo

saṅkhato ti. — Ariyena nu kho ayye aṭṭhaṅgikena maggena tayo khandhā saṅgahitā, udāhu tīhi khandhehi ariyo aṭṭhaṅgiko maggo saṅgahito ti. — Na kho āvuso Visākha ariyena aṭṭhaṅgikena maggena tayo khandhā saṅgahitā, tīhi ca kho āvuso Visākha khandhehi ariyo aṭṭhaṅgiko maggo saṅgahito. Yā c' āvuso Visākha sammāvācā yo ca sammākammanto yo ca sammājīvo, ime dhammā silakkhandhe saṅgahitā; yo ca sammāvāyāmo yā ca sammāsatī yo ca sammāsamādhi, ime dhammā samādhikkhandhe saṅgahitā; yā ca sammādiṭṭhi yo ca sammāsaṅkappo, ime dhammā paññākkhandhe saṅgahitā ti. — Katamo pan' ayye samādhi. katame samādhinimittā, katame samādhiparikkhārā. katamā samādhibhāvanā ti. — Yā kho āvuso Visākha cittassa ekaggatā ayam samādhi, cattāro satipaṭṭhānā samādhinimittā, cattāro sammappadhānā samādhiparikkhārā, yā tesam̄ yeva dhammānam̄ āsevanā bhāvanā bahulikammaṁ ayam̄ tattha samādhibhāvanā ti.

Kati pan' ayye saṅkhārā ti. — Tayo 'me āvuso Visākha saṅkhārā: kāyasaṅkhāro vacisaṅkhāro cittasaṅkhāro ti. — Katamo pan' ayye kāyasaṅkhāro. katamo vacisaṅkhāro, katamo cittasaṅkhāro ti. — Assāsapassāsā kho āvuso Visākha kāyasaṅkhāro, vitakkavicārā vacisaṅkhāro, saññā ca vedanā ca cittasaṅkhāro ti. — Kasmā pan' ayye assāsapassāsā kāyasaṅkhāro, kasmā vitakkavicārā vacisaṅkhāro, kasmā saññā ca vedanā ca cittasaṅkhāro ti. — Assāsapassāsā kho āvuso Visākha kāyikā ete dhammā kāyapaṭibaddhā. tasmā assāsapassāsā kāyasaṅkhāro. Pubbe kho āvuso Visākha vitakketvā vicāretvā pacchā vācaṁ bhindati, tasmā vitakkavicārā vacisaṅkhāro. Saññā ca vedanā ca cetasikā ete dhammā cittapaṭibaddhā. tasmā saññā ca vedanā ca cittasaṅkhāro ti.

Kathañ - ca pan' ayye saññāvedayitanirodhasamāpatti hotiti. — Na kho āvuso Visākha saññāvedayitanirodham̄ samāpajjantassa bhikkhuno evam̄ hoti: aham̄ saññāvedayitanirodham̄ samāpajjissan - ti vā, aham̄ saññāvedayitanirodham̄ samāpajjāmīti vā, aham̄ saññāvedayitanirodham̄ samāpanno ti vā, atha khvāssa pubbe va tathā cittam̄ bhāvitam̄ hoti yan - tam̄ tathattāya upanetiti. — Saññāvedayitanirodham̄

saññāpajjantassa pan' ayye bhikkhuno katame dhammā paṭhamām nirujjhanti, yadi vā kāyasaṅkhāro yadi vā vacīsaṅkhāro yadi vā cittasaṅkhāro ti. — Saññāvedayitanirodham samāpajjantassa kho āvuso Visākha bhikkhuno paṭhamam nirujjhati vacīsaṅkhāro. tato kāyasaṅkhāro, tato cittasaṅkhāro ti. — Katham pan' ayye saññāvedayitanirodhasamāpattiyā vuṭṭhānam hotiti. — Na kho āvuso Visākha saññāvedayitanirodhasamāpattiyā vuṭṭhahantassa bhikkhuno evam hoti: aham saññāvedayitanirodhasamāpattiyā vuṭṭhahissan - ti vā. aham saññāvedayitanirodhasamāpattiyā vuṭṭhahāmiti vā. aham saññāvedayitanirodhasamāpattiyā vuṭṭhito ti vā. atha khvāssa pubbe va tathā cittam bhāvitam hoti yan - tam tathattāya upanetiti. — Saññāvedayitanirodhasamāpattiyā vuṭṭhahantassa pan' ayye bhikkhuno katame dhammā paṭhamam uppajjanti. yadi vā kāyasaṅkhāro yadi vā vacīsaṅkhāro yadi vā cittasaṅkhāro ti. — Saññāvedayitanirodhasamāpattiyā vuṭṭhitam pan' ayye bhikkhum kati phassā phusantiti. — Saññāvedayitanirodhasamāpattiyā vuṭṭhitam kho āvuso Visākha bhikkhum tayo phassā phusanti: suññato phasso. animitto phasso. appañihito phasso ti. — Saññāvedayitanirodhasamāpattiyā vuṭṭhitassa pan' ayye bhikkhuno kiñcinnam cittaṁ hoti kiñponam kiñpabbhāran - ti. — Saññāvedayitanirodhasamāpattiyā vuṭṭhitassa kho āvuso Visākha bhikkhuno vivekaninnaṁ cittaṁ hoti vivekaponam viveka-pabbhāran - ti.

Kati pan' ayye vedanā ti. — Tisso kho imā āvuso Visākha vedanā: sukhā vedanā. dukkhā vedanā. adukkhamasukhā vedanā ti. — Katamā pan' ayye sukhā vedanā, katamā dukkhā vedanā, katamā adukkhamasukhā vedanā ti. — Yam kho āvuso Visākha kāyikam vā cetasikam vā sukhām sātam vedayitam ayam sukhā vedanā. Yam kho āvuso Visākha kāyikam vā cetasikam vā dukkhām asātam vedayitam ayam dukkhā vedanā. Yam kho āvuso Visākha kāyikam vā cetasikam vā n' eva sātam nāsātam vedayitam ayam aduk-

khamasukhā vedanā ti. — Sukhā pan' ayye vedanā kiṁsukhā kiṁdukkhā, dukkhā vedanā kiṁdukkhā kiṁsukhā, adukkhamasukhā vedanā kiṁsukhā kiṁdukkhā ti. — Sukhā kho āvuso Visākha vedanā ṭhitisukhā vipariṇāmadukkhā, dukkhā vedanā ṭhitidukkhā vipariṇāmasukhā. adukkhamasukhā vedanā īñāsukhā aññāñadukkhā ti. — Sukhāya pan' ayye vedanāya kiṁanusayo anuseti, dukkhāya vedanāya kiṁanusayo anuseti, adukkhamasukhāya vedanāya kiṁanusayo anusetiti. — Sukhāya kho āvuso Visākha vedanāya rāgānusayo anuseti. dukkhāya vedanāya paṭighānusayo anuseti. adukkhamasukhāya vedanāya avijjānusayo anusetiti. — Sabbāya nu kho ayye sukhāya vedanāya rāgānusayo anuseti, sabbāya dukkhāya vedanāya paṭighānusayo anuseti, sabbāya adukkhamasukhāya vedanāya avijjānusayo anusetiti. — Na kho āvuso Visākha sabbāya sukhāya vedanāya rāgānusayo anuseti, na sabbāya dukkhāya vedanāya paṭighānusayo anuseti. na sabbāya adukkhamasukhāya vedanāya avijjānusayo anusetiti. — Sukhāya pan' ayye vedanāya kiṁ pahātabbam. dukkhāya vedanāya kiṁ pahātabban - ti. — Sukhāya kho āvuso Visākha vedanāya rāgānusayo pahātabbo, dukkhāya vedanāya paṭighānusayo pahātabbo, adukkhamasukhāya vedanāya avijjānusayo pahātabbo ti. — Sabbāya nu kho ayye sukhāya vedanāya rāgānusayo pahātabbo. sabbāya dukkhāya vedanāya paṭighānusayo pahātabbo. sabbāya adukkhamasukhāya vedanāya avijjānusayo pahātabbo ti. — Na kho āvuso Visākha sabbāya sukhāya vedanāya rāgānusayo pahātabbo, na sabbāya dukkhāya vedanāya paṭighānusayo pahātabbo. na sabbāya adukkhamasukhāya vedanāya avijjānusayo pahātabbo. Idh' āvuso Visākha bhikkhu vivicca kāmehi vivieca akusalehi dhammehi savitakkam savicāram vivekajam pīti-sukham paṭhamam jhānam upasampajja viharati, rāgan - tena pajahati, na tattha rāgānusayo anuseti. Idh' āvuso Visākha bhikkhu iti paṭisañcikkhati: kuda - ssu nāmāham tad - āyatanaṁ upasampajja viharissāmi yad - ariyā etarahi āyatanaṁ upasampajja viharantiti, iti anuttaresu vimokhesu piham

upaṭṭhāpayato uppajjati pihāpacca�ā domanassam. paṭighan-
tena pajahati. na tathā paṭighānusayo anuseti. Idh' āvuso Visākha bhikkhu sukhassa ca pahānā dukkhassa ca pahānā pubbe va somanassadomanassānam atthagamā adukkham asukham upekhāsatipārisuddhiṁ catuttham jhānam upa-
sampajja viharati. avijjan - tena pajahati. na tathā avijjānu-
sayo anusetiti.

Sukhāya pan' ayye vedanāya kiṁ paṭibhāgo ti. — Su-
khāya kho āvuso Visākha vedanāya dukkhā vedanā paṭi-
bhāgo ti. — Dukkhāya pan' ayye vedanāya kiṁ paṭibhāgo ti. — Dukkhāya kho āvuso Visākha vedanāya sukhā vedanā paṭibhāgo ti. — Adukkhamasukhāya pan' ayye vedanāya kiṁ paṭibhāgo ti. — Adukkhamasukhāya kho āvuso Visākha ve-
danāya avijjā paṭibhāgo ti. — Avijjāya pan' ayye kiṁ paṭi-
bhāgo ti. — Avijjāya kho āvuso Visākha vijjā paṭibhāgo ti. — Vijjāya pan' ayye kiṁ paṭibhāgo ti. — Vijjāya kho āvuso Visākha vimutti paṭibhāgo ti. — Vimuttiyā pan' ayye kiṁ paṭibhāgo ti. — Vimuttiyā kho āvuso Visākha nibbānam paṭibhāgo ti. — Nibbānassa pan' ayye kiṁ paṭibhāgo ti. — Accasarāvuso Visākha pañhaṁ. nāsakkhi pañhānam pari-
yantam gahetum. Nibbānogadham hi āvuso Visākha brahma-
cariyām nibbānaparāyanam nibbānapariyosānam. Ākañkha-
māno ca tvām āvuso Visākha Bhagavantam upasaṅkamitvā etam - attham puccheyyāsi. yathā ca te Bhagavā byākaroti tathā nam dhāreyyāsiti.

Atha kho Visākho upāsako Dhammadinnāya bhikkhuniyā bhāsitam abhinanditvā anumoditvā utthāy' āsanā Dhammadinnam bhikkhunūm abhivādetvā padakkhiṇam katvā yena Bhagavā ten' upasaṅkami. upasaṅkamitvā Bhagavantam abhivādetvā ekamantaṁ nisidi. Ekamantaṁ nisino kho Visākho upāsako yāvatako ahosi Dhammadinnāya bhikkhuniyā saddhiṁ kathāsallāpo tam sabbam Bhagavato ārocesi. Evam vutte Bhagavā Visākham upāsakam etad - avoca: Panditā Visākha Dhammadinnā bhikkhuni, mahāpaññā Visākha Dhammadinnā bhikkhuni. Mamañ - ce pi tvām Visākha etam - attham puccheyyāsi. aham - pi tam evam - evam byākareyyam

yathā tam Dhammadinnāya bhikkhuniyā byākataṁ. eso c' ev' etassa attho, evam - etam dhārehiti.

Idam - avoca Bhagavā. Attamano Visākho upāsako Bhagavato bhāsitaṁ abhinanditi.

CŪLAVEDALLASUTTAM CATUTTHAM.

45.

Evam - me sutam. Ekaṁ samayaṁ Bhagavā Sāvatthi-
yām viharati Jetavane Anāthapiṇḍikassa ārāme. Tatra kho
Bhagavā bhikkhū āmantesi: Bhikkhavo ti. Bhadante ti te
bhikkhū Bhagavato paccassosum. Bhagavā etad - avoca:

Cattār' imāni bhikkhave dhammasamādānāni, katamāni
cattāri: Atthi bhikkhave dhammasamādānāni paccuppanna-
sukhaṁ āyatim dukkhavipākam. Atthi bhikkhave dhamma-
samādānam paccuppannadukkhañ - c' eva āyatiñ - ca dukkha-
vipākam. Atthi bhikkhave dhammasamādānam paccuppanna-
dukkhaṁ āyatim sukhwipākam. Atthi bhikkhave dhamma-
samādānam paccuppannasukhañ - c' eva āyatiñ - ca sukha-
vipākam.

Katamañ - ca bhikkhave dhanimasamādānam paccuppanna-
sukhaṁ āyatim dukkhavipākam: Santi bhikkhave eke samaṇa-
brāhmaṇā evamvādino evamidiṭṭhino: na - tthi kāmesu doso
ti. Te kāmesu pātabyataṁ āpajjanti. te kho molibaddhbāhi
paribbājikāhi paricārenti, te evam - āhaṁsu: Kim su nāma
te bhonto samaṇabrāhmaṇā kāmesu anāgatabhayam sam-
passamānā kāmānam pahānam - āhaṁsu kāmānam pariññam
paññāpenti; sukho imissā paribbājikāya taruṇāya mudukāya
lomasāya bāhāya samphasso ti te kāmesu pātabyataṁ āpaj-
janti. Te kāmesu pātabyataṁ āpajjītvā kāyassu bhedā pa-
ram - maraṇā apāyam duggatiṁ vinipātam nirayam upapajjanti.
Te tattha dukkhā tippā kaṭukā vedanā vediyyanti. Te evam -
āhaṁsu: Idam kho te bhonto samaṇabrāhmaṇā kāmesu
anāgatabhayam sampassamānā kāmānam pahānam - āhaṁsu
kāmānam pariññam paññāpenti, ime hi mayam kāmahetu

kāmanidānam dukkhā tippā kaṭukā vedanā vediyāmāti. Sey-yathā pi bhikkhave gimhānam pacchime māse māluvāsipātikā phaleyya, atha kho tam bhikkhave māluvābījam aññatarasmiṁ sālamūle nipateyya. Atha kho bhikkhave yā tasmin sāle adhivatthā devatā sā bhīta sañviggā santāsanī āpajjeyya. Atha kho bhikkhave tasmin sāle adhivatthāya devatāya mittā-maccā nātisālohitā, ārāmadevatā vanadevatā rukkhadevatā, osadhitināvanaspatisu adhivatthā devatā. saṅgamma samā-gamma evam samassāseyyūm: Mā bhavañ bhāyi. mā bhavañ bhāyi. app - eva nām' etam māluvābījam moro vā gileyya mago vā khādeyya davaḍāho vā ḍaheyya vanakammikā vā uddhareyyūm upacikā vā udrabheyyūm, abījam vā pan' assāti. Atha kho tam bhikkhave māluvābījam n' eva moro gileyya na mago khādeyya na davaḍāho ḍaheyya na vanakammikā uddhareyyūm na upacikā udrabheyyūm, bījam pan' assa. Tam pāvussakena meghena abhippavat̄am samma - d - eva virū-heyya, sā 'ssa māluvālatā taruṇā mudukā lomasā vilambinī. sā tam sālam upaniseveyya. Atha kho bhikkhave tasmin sāle adhivatthāya devatāya evam - assa: Kim su nāma te bhonto mittāmaccā nātisālohitā, ārāmadevatā vanadevatā rukkhadevatā, osadhitināvanaspatisu adhivatthā devatā, mā-luvābīje anāgatabhayañ sampassamānā saṅgamma samā-gamma evam samassāsesūm: mā bhavañ bhāyi. mā bhavañ bhāyi. app - eva nām' etam māluvābījañ moro vā gileyya mago vā khādeyya davaḍāho vā ḍaheyya vanakammikā vā uddhareyyūm upacikā vā udrabheyyūm, abījam vā pan' assāti; sukho imissā māluvālatāya taruṇāya mudukāya lomasāya vilambiniyā samphasso ti. Sā tam sālam anuparihareyya. sā tam sālam anupariharitvā upari viṭabhiñ kareyya. upari viṭabhiñ karitvā oghanam janeyya, oghanañ janetvā ye tassa sālassa mahantā mahantā khandhā te padāleyya. Atha kho bhikkhave tasmin sāle adhivatthāya devatāya evam - assa: Idam kho te bhonto mittāmaccā nātisālohitā, ārāmadevatā vanadevatā rukkhadevatā, osadhitināvanaspatisu adhivatthā devatā, māluvābīje anāgatabhayañ sampassamānā sangamma samā-gamma evam samassāsesūm: mā bhavañ bhāyi. mā bhavañ bhāyi. app - eva nām' etam māluvābījañ moro vā gileyya

māgo vā khādeyya davaḍāho vā ḍaheyya vanakammikā vā uddhareyyum upacikā vā udraheyyum, abijam vā pan' assāti, yañ cāham māluvābījahetu dukkhā tippā kaṭukā vedanā vediyāmīti. Evam - eva kho bhikkhave santi eke samanabrahmaṇā evamvādino evamdiṭṭhino: na - tthi kāmesu dosoti. Te kāmesu pātabyatam āpajjanti, te molibaddhāhi paribbājikāhi paricārenti; te evam - āhamsu: Kim su nāma te bhonto samanabrahmaṇā kāmesu anāgatabhayam sampassamānā kāmānam pahānam - āhamsu kāmānam pariññam paññāpenti; sukho imissā paribbājikāya taruṇāya mudukāya lomasāya bāhāya samphasso ti te kāmesu pātabyatam āpajjanti. Te kāmesu pātabyatam āpajjivtā kāyassa bhedā parammaraṇā apāyam duggatim vinipatam nirayam upapajjanti. Te tattha dukkhā tippā kaṭukā vedanā vediyanti. Te evam - āhamsu: Idam kho te bhonto samanabrahmaṇā kāmesu anāgatabhayam sampassamānā kāmānam pahānam - āhamsu kāmānam pariññam paññāpenti, ime hi mayam kāmahetu kāmanidānam dukkhā tippā kaṭukā vedanā vediyāmāti. Idam vuccati bhikkhave dhammasamādānam paccuppannasukham āyatiṁ dukkhavipākam.

Katamañ - ca bhikkhave dhammasamādānam paccuppannadukkhañ - c' eva āyatiñ - ca dukkhavipākam: Idha bhikkhave ekacco acelako hoti muttācāro hatthāpalekhano, na ehibbadantiko na tiṭṭhabhadantiko, na abhihaṭam na uddissa-kaṭam na nimantaṇam sādiyati; so na kumbhimukhā patigāñhāti na kalopimukhā patigāñhāti, na elakamantaram na dandamantaram na musalamantaram, na dvinnam bhuñjamānānam, na gabbhiniyā na pāyamānāya na purisantaragatāya, na saṅkittisu, na yattha sā upaṭṭhitō hoti, na yattha makkhikā sandasāsandacārīnī, na maccham na maṁsam na suram na merayam na thusodakam pibati. So ekāgāriko vā hoti ekālopiko. dvāgāriko vā hoti dvālopiko — sattāgāriko vā hoti sattālopiko; ekissā pi dattiyā yāpeti, dvīhi pi dattīhi yāpeti — sattahi pi dattīhi yāpeti; ekāhikam - pi āhāram āhāreti, dvīhikam - pi āhāram āhāreti — sattāhikam - pi āhāram āhāreti, iti evarūpaṁ addhamāsikam - pi pariyāyabhattachojanānuyogam - anuyutto viharati. So sākabhakkho vā

hoti sāmākabhakkho vā hoti nīvārabhakkho vā hoti daddulabhakkho vā hoti haṭabhakkho vā hoti kaṇabhakkho vā hoti ācāmabhakkho vā hoti piññākabhakkho vā hoti tiṇabhakkho vā hoti gomayabhakkho vā hoti vanamūlaphalāhāro yāpeti pavattaphalabhojī. So sāñāni pi dhāreti masāñāni pi dhāreti chavadussāni pi dhāreti pamsukūlāni pi dhāreti tirītāni pi dhāreti ajināni pi dhāreti ajinakkhipam - pi dhāreti kusacīram - pi dhāreti vākacīram - pi dhāreti phalakacīram - pi dhāreti kesakambalam - pi dhāreti vālakambalam - pi dhāreti ulūkapakkbam - pi dhāreti; kesamassulocako pi hoti kesamassulocanānuyogam - anuyutto. ubbhātṭhako pi hoti āsana-paṭikkhitto, ukkuṭiko pi hoti ukkuṭikappadhbānam - anuyutto, kaṇṭakāpāssayiko pi hoti kaṇṭakāpāssaye seyyam kappeti, sāyatatiyakam - pi udakorohanānuyogam - anuyutto viharati. Iti evarūpam anekavihitam kāyassa ātāpanaparitāpanānuyogam - anuyutto viharati. So kāyassa bhedā param - maraṇā apāyam duggatim vinipātam nirayam upapajjati. Idam vuccati bhikkhave dhammasamādānam paccuppannadukkhañ - c' eva āyatiñ - ca dukkhavipākam.

Katamañ - ca bhikkhave dhammasamādānam paccuppannadukkhañ āyatim sukhavipākam: Idha bhikkhave ekacco pakatiyā tibbarāgajātiko hoti, so abhikkhaṇam rāgajañ dukkham domanassam paṭisanivedeti; pakatiyā tibbadosajātiko hoti, so abhikkhaṇam dosajañ dukkham domanassam paṭisanivedeti; pakatiyā tibbamohajātiko hoti, so abhikkhaṇam mohajañ dukkham domanassam paṭisanivedeti. So sahāpi dukkhena sahāpi domanassena assumukho pi rudamāno pari-punnam parisuddham brahma-cariyam carati. So kāyassa bhedā param - maraṇā sugatim saggam lokam upapajjati. Idam vuccati bhikkhave dhammasamādānam paccuppannadukkhañ āyatim sukhavipākam.

Katamañ - ca bhikkhave dhammasamādānam paccuppannasukhañ - c' eva āyatiñ - ca sukhavipākam: Idha bhikkhave ekacco pakatiyā na tibbarāgajātiko hoti, so na abhikkhaṇam rāgajañ dukkham domanassam paṭisanivedeti; pakatiyā na tibbadosajātiko hoti, so na abhikkhaṇam dosajañ dukkham domanassam paṭisanivedeti; pakatiyā na tibbamohajātiko

hoti, so na abhikkhaṇam mohajaṁ dukkhaṁ domanassam paṭisaṁvedeti. So vivicca' eva kāmehi vivicca akusalehi dhammehi savitakkam savicāram vivekajam pītisukham paṭhamam jhānam upasampajja viharati. Vitakkavicārānam vūpasamā ajjhattam sampaśādanam etaso ekodibhāvam avitakkam avicāram samādhijam pītisukham dutiyam jhānam upasampajja viharati. Pitiyā ca virāgā upekhako ca viharati sato ca sampajāno. sukhañ - ca kāyena paṭisaṁvedeti yan - tam ariyā ācikkhanti: upekhako satimā sukhavihāri ti tatiyam jhānam upasampajja viharati. Sukhassa ca pahānā dukkhassa ca pahānā pubbe va somanassadomanassānam atthagamā adukkham asukham upekhāsatipārisuddhim catuttham jhānam upasampajja viharati. So kāyassa bhedā param - marañ sugatim saggam lokam upapajjati. Idam vuccati bhikkhave dhammasamādānam paccuppannasukhañ - c' eva āyatiñ - ca sukhavipākam. Imāni kho bhikkhave cattāri dhammasamādānānīti.

Idam - avoca Bhagavā. Attamanā te bhikkhū Bhagavato bhāsitam abhinandun - ti.

CŪLADHAMMASAMĀDĀNASUTTAM PAÑCAMAM.

46.

Evam - me sutam. Ekam samayam Bhagavā Sāvatthiyam viharati Jetavane Anāthapiṇḍikassa ārāme. Tatra kho Bhagavā bhikkhū āmantesi: Bhikkhavo ti. Bhadante ti te bhikkhū Bhagavato paccassosum. Bhagavā etad - avoca:

Yehuyyena bhikkhave sattā evamkāmā evamchandā evamadhippāyā: aho vata aniṭṭhā akantā amanāpā dhammā parihāyeyyumi, iṭṭhā kantā manāpā dhammā abhivadḍheyunti. Tesam bhikkhave sattānam evamkāmānam evamchandānam evamadhippāyānam aniṭṭhā akantā amanāpā dhammā abhivadḍhanti, iṭṭhā kantā manāpā dhammā parihāyanti. Tatra tumhe bhikkhave kam hetum paccethāti. — Bhagavam-

mūlakā no bhante dhammā Bhagavamnettikā Bhagavam-paṭisaranā. Sādhu vata bhante Bhagavantam yeva paṭibhātu etassa bhāsitassa attho, Bhagavato sutvā bhikkhū dhāressantīti. — Tena hi bhikkhave sunātha, sādhukam manasikarotha, bhāsissāmīti. Evam - bhante ti kho te bhikkhū Bhagavato paccassosum. Bhagavā etad - avoca :

Idha bhikkhave assutavā puthujjano ariyānam adassāvī ariyadhammassa akovido ariyadhamme avinīto, sappurisānam adassāvī sappurisadhammassa akovido sappurisadhamme avinīto, sevitabbe dhamme na jānāti asevitabbe dhamme na jānāti, bhajitabbe dhamme na jānāti abhajitabbe dhamme na jānāti. So sevitabbe dhamme ajānanto asevitabbe dhamme ajānanto, bhajitabbe dhamme ajānanto abhajitabbe dhamme ajānanto, asevitabbe dhamme sevati sevitabbe dhamme na sevati, abhajitabbe dhamme bhajati bhajitabbe dhamme na bhajati. Tassa asevitabbe dhamme sevato sevitabbe dhamme asevato, abhajitabbe dhamme bhajato bhajitabbe dhamme abhajato. aniṭṭhā akantā amanāpā dhammā abhivaddhanti. iṭṭhā kantā manāpā dhammā parihāyanti, tam kissa hetu : Evam h' etam bhikkhave hoti yathā tam aviddasuno. Sutavā ca kho bhikkhave ariyasāvako ariyānam dassāvī ariyadhammassa kovido ariyadhamme suvinito. sappurisānam dasāvī sappurisadhammassa kovido sappurisadhamme suvinito. sevitabbe dhamme pajānāti asevitabbe dhamme pajānāti. bhajitabbe dhamme pajānāti abhajitabbe dhamme pajānāti. So sevitabbe dhamme pajānanto asevitabbe dhamme pa jānanto. bhajitabbe dhamme pajānanto abhajitabbe dhamme pajānanto. asevitabbe dhamme na sevati sevitabbe dhamme sevati. abhajitabbe dhamme na bhajati bhajitabbe dhamme bhajati. Tassa asevitabbe dhamme asevato sevitabbe dhamme sevato. abhajitabbe dhamme abhajato bhajitabbe dhamme bhajato. aniṭṭhā akantā amanāpā dhammā parihāyanti, iṭṭhā kantā manāpā dhammā abhivaddhanti, tam kissa hetu : Evam h' etam bhikkhave hoti yathā tam viddasuno.

Cattār imāni bhikkhave dhammasamādānāni. katamāni cattāri : Atthi bhikkhave dhammasamādānam paccuppanna-dukkhañ - c' eva āyatiñ - ea dukkhavipākam. Atthi bhikkhave

dhammasamādānaṁ paccuppannasukhaṁ āyatim dukkha-vipākaṁ. Atthi bhikkhave dhammasamādānaṁ paccuppanna-dukkhaṁ āyatim sukhavipākaṁ. Atthi bhikkhave dhamma-samādānam paccuppannasukhañ - c' eva āyatiñ - ca sukhavipākaṁ.

Tatra bhikkhave yam - idam dhammasamādānaṁ paccuppannadukkhañ - c' eva āyatiñ - ca dukkha-vipākaṁ, tam avidvā avijjāgato yathābhūtam na - ppajānāti: idam kho dhammasamādānaṁ paccuppannadukkhañ - c' eva āyatiñ - ca dukkha-vipākan - ti. Tam avidvā avijjāgato yathābhūtam appajānanto tam sevati, tam na parivajjeti; tassa tam sevato tam aparivajjayato aniṭṭhā akantā amanāpā dhammā abhivadḍhanti, itthā kantā manāpā dhammā parihāyanti, tam kissa hetu: Evam h' etam bhikkhave hoti yathā tam aviddasuno. Tatra bhikkhave yam - idam dhammasamādānaṁ paccuppannasukhaṁ āyatim dukkha-vipākaṁ, tam avidvā avijjāgato yathābhūtam na - ppajānāti: idam kho dhammasamādānaṁ paccuppanna-sukhaṁ āyatim dukkha-vipākan - ti. Tam avidvā avijjāgato yathābhūtam appajānanto tam sevati, tam na parivajjeti; tassa tam sevato tam aparivajjayato aniṭṭhā akantā amanāpā dhammā abhivadḍhanti, itthā kantā manāpā dhammā parihāyanti, tam kissa hetu: Evam h' etam bhikkhave hoti yathā tam aviddasuno. Tatra bhikkhave yam - idam dhammasamādānaṁ paccuppannadukkhaṁ āyatim sukhavipākaṁ, tam avidvā avijjāgato yathābhūtam na - ppajānāti: idam kho dhammasamādānaṁ paccuppannadukkhaṁ āyatim sukhavipākan - ti. Tam avidvā avijjāgato yathābhūtam appajānanto tam na sevati, tam parivajjeti; tassa tam asevato tam parivajjayato aniṭṭhā akantā amanāpā dhammā abhivadḍhanti, itthā kantā manāpā dhammā parihāyanti, tam kissa hetu: Evam h' etam bhikkhave hoti yathā tam aviddasuno. Tatra bhikkhave yam - idam dhammasamādānaṁ paccuppanna-sukhañ - c' eva āyatiñ - ca sukhavipākaṁ, tam avidvā avijjāgato yathābhūtam na - ppajānāti: idam kho dhammasamādānaṁ paccuppannasukhañ - c' eva āyatiñ - ca sukhavipākan - ti. Tam avidvā avijjāgato yathābhūtam appajānanto tam na sevati, tam parivajjeti; tassa tam asevato tam parivajjayato

aniṭṭhā akantā amanāpā dhammā abhivaddhanti, iṭṭhā kantā manāpā dhammā parihāyanti, tam kissa hetu: Evam h' etam bhikkhave hoti yathā tam viddasuno.

Tatra bhikkhave yam - idam dhammasamādānam paccuppannadukkhañ - c' eva āyatiñ - ca dukkhavipākam. tam vidvā vijjāgato yathābhūtam pajānāti: idam kho dhammasamādānam paccuppannadukkhañ - c' eva āyatiñ - ca dukkhavipākanti. Tam vidvā vijjāgato yathābhūtam pajānanto tam na sevati, tam parivajjeti; tassa tam asevato tam parivajjayato aniṭṭhā akantā amanāpā dhammā parihāyanti, iṭṭhā kantā manāpā dhammā abhivaddhanti. tam kissa hetu: Evam h' etam bhikkhave hoti yathā tam viddasuno. Tatra bhikkhave yam - idam dhammasamādānam paccuppannasukhañ āyatiñ dukkhavipākam. tam vidvā vijjāgato yathābhūtam pajānāti: idam kho dhammasamādānam paccuppannasukhañ āyatiñ dukkhavipākan - ti. Tam vidvā vijjāgato yathābhūtam pajānanto tam na sevati, tam parivajjeti; tassa tam asevato tam parivajjayato aniṭṭhā akantā amanāpā dhammā parihāyanti, iṭṭhā kantā manāpā dhammā abhivaddhanti, tam kissa hetu: Evam h' etam bhikkhave hoti yathā tam viddasuno. Tatra bhikkhave yam - idam dhammasamādānam paccuppannadukkhañ āyatiñ sukhabipākam, tam vidvā vijjāgato yathābhūtam pajānāti: idam kho dhammasamādānam paccuppannadukkhañ āyatiñ sukhabipākan - ti. Tam vidvā vijjāgato yathābhūtam pajānanto tam sevati, tam na parivajjeti; tassa tam sevato tam aparivajjayato aniṭṭhā akantā amanāpā dhammā parihāyanti. iṭṭhā kantā manāpā dhammā abhivaddhanti. tam kissa hetu: Evam h' etam bhikkhave hoti yathā tam viddasuno. Tatra bhikkhave yam - idam dhammasamādānam paccuppannasukhañ - c' eva āyatiñ - ca sukhabipākam, tam vidvā vijjāgato yathābhūtam pajānāti: idam kho dhammasamādānam paccuppannasukhañ - c' eva āyatiñ - ca sukhabipākan - ti. Tam vidvā vijjāgato yathābhūtam pajānanto tam sevati, tam na parivajjeti; tassa tam sevato tam aparivajjayato aniṭṭhā akantā amanāpā dhammā parihāyanti, iṭṭhā kantā manāpā dhammā abhivaddhanti, tam kissa hetu: Evam h' etam bhikkhave hoti yathā tam viddasuno.

Katamañ - ca bhikkhave dhammasamādānam paccuppannadukkhañ - c' eva āyatiñ - ca dukkhavipākam: Idha bhikkhave ekacco sahāpi dukkhena sahāpi domanassena pāñātipātī hoti pāñātipātāpaccayā ca dukkham domanassam paṭisamvēdeti, sahāpi dukkhena sahāpi domanassena adinnādāyī hoti adinnādānapaccayā ca dukkham domanassam paṭisamvēdeti, sahāpi dukkhena sahāpi domanassena kāmesu micchācārī hoti kāmesu micchācārapaccayā ca dukkham domanassam paṭisamvēdeti, sahāpi dukkhena sahāpi domanassena musāvādī hoti musāvādapaccayā ca dukkham domanassam paṭisamvēdeti, sahāpi dukkhena sahāpi domanassena pharusāvāco hoti pharusāvācāpaccayā ca dukkham domanassam paṭisamvēdeti, sahāpi dukkhena sahāpi domanassena samphappalāpī hoti samphappalāpapaccayā ca dukkham domanassam paṭisamvēdeti, sahāpi dukkhena sahāpi domanassena abhijjhālu hoti abhijjhāpaccayā ca dukkham domanassam paṭisamvēdeti, sahāpi dukkhena sahāpi domanassena byāpannacitto hoti byāpādapaccayā ca dukkham domanassam paṭisamvēdeti, sahāpi dukkhena sahāpi domanassena micchāditthi hoti micchāditthipaccayā ca dukkham domanassam paṭisamvēdeti. So kāyassa bhedā param - marañā apāyam duggatim vinipātam nirayañ upapajjati. Idam vuccati bhikkhave dhammasamādānam paccuppannadukkhañ - c' eva āyatiñ - ca dukkhavipākam.

Katamañ ca bhikkhave dhammasamādānam paccuppannasukham āyatim dukkhavipākam: Idha bhikkhave ekacco sahāpi sukhena sahāpi somanassena pāñātipātī hoti pāñātipātāpaccayā ca sukhām somanassam paṭisamvēdeti, sahāpi sukhena sahāpi somanassena adinnādāyī hoti adinnādānapaccayā ca sukhām somanassam paṭisamvēdeti, sahāpi sukhena sahāpi somanassena kāmesu micchācārī hoti kāmesu micchācārapaccayā ca sukhām somanassam paṭisamvēdeti, sahāpi sukhena sahāpi somanassena musāvādī hoti musāvādapaccayā ca sukhām somanassam paṭisamvēdeti, sahāpi sukhena sahāpi somanassena pisuṇāvāco hoti pisuṇāvācāpaccayā ca

sukham somanassam paṭisamvēdēti, sahāpi sukhena sahāpi somanassena pharusāvāco hoti pharusāvācāpaccayā ca sukhām somanassam paṭisamvēdēti, sahāpi sukhena sahāpi somanassena samphappalāpī hoti samphappalāpapaccayā ca sukhām somanassam paṭisamvēdēti, sahāpi sukhena sahāpi somanassena abhijjhālu hoti abhijjhāpaccayā ca sukhām somanassam paṭisamvēdēti, sahāpi sukhena sahāpi somanassena byāpannacitto hoti byāpādapaccayā ca sukhām somanassam paṭisamvēdēti, sahāpi sukhena sahāpi somanassena micchādiṭṭhi hoti micchādiṭṭhipaccayā ca sukhām somanassam paṭisamvēdēti. So kāyassa bhedā param-maraṇā apāyam duggatiṁ vinipātam nirayaṁ upapajjati. Idam vuccati bhikkhave dhammasamādānam paccuppannasukham āyatim dukkha-vipākam.

Katamañ-ca bhikkhave dhammasamādānam paccuppannадukkham āyatim sukhavipākam: Idha bhikkhave ekacco sahāpi dukkhena sahāpi domanassena pāṇātipātā paṭivirato hoti pāṇātipātā veramaṇīpaccayā ca dukkham domanassam paṭisamvēdēti. sahāpi dukkhena sahāpi domanassena adinnādānā paṭivirato hoti adinnādānā veramaṇīpaccayā ca dukkham domanassam paṭisamvēdēti, sahāpi dukkhena sahāpi domanassena kāmesu micchācārā paṭivirato hoti kāmesu micchācārā veramaṇīpaccayā ca dukkham domanassam paṭisamvēdēti. sahāpi dukkhena sahāpi domanassena musāvādā paṭivirato hoti musāvādā veramaṇīpaccayā ca dukkham domanassam paṭisamvēdēti. sahāpi dukkhena sahāpi domanassena pisuṇāya vācāya paṭivirato hoti pisuṇāya vācāya veramaṇīpaccayā ca dukkham domanassam paṭisamvēdēti, sahāpi dukkhena sahāpi domanassena pharusāya vācāya paṭivirato hoti pharusāya vācāya veramaṇīpaccayā ca dukkham domanassam paṭisamvēdēti, sahāpi dukkhena sahāpi domanassena samphappalāpā paṭivirato hoti samphappalāpā veramaṇīpaccayā ca dukkham domanassam patisamvēdēti, sahāpi dukkhena sahāpi domanassena anabhijjhālu hoti anabhijjhāpaccayā ca dukkham domanassam paṭisamvēdēti, sahāpi dukkhena sahāpi domanassena abyāpannacitto hoti abyāpāda-paccayā ca dukkham domanassam paṭisamvēdēti. sahāpi

dukkhena sahāpi domanassena sammādiṭṭhi hoti sammādiṭṭhi-paccayā ca dukkham domanassam paṭisamvvedeti. So kāyassa bhedā param-maraṇā sugatim saggam lokam upapajjati. Idam vuccati bhikkhave dhammasamādānam paccuppannadukkham āyatim sukhavipākam.

Katamañ-ca bhikkhave dhammasamādānam paccuppanna-sukhañ-c' eva āyatiñ-ca sukhavipākam: Idha bhikkhave ekacco sahāpi sukhena sahāpi somanassena pāṇātipātā paṭivirato hoti pāṇātipātā veramanīpacceyā ca sukham somanassam paṭisamvvedeti, sahāpi sukhena sahāpi somanassena adinnādānā paṭivirato hoti adinnādānā veramanīpacceyā ca sukham somanassam paṭisamvvedeti, sahāpi sukhena sahāpi somanassena kāmesu micchācārā paṭivirato hoti kāmesu micchācārā veramanīpacceyā ca sukham somanassam paṭisamvvedeti, sahāpi sukhena sahāpi somanassena musāvādā paṭivirato hoti musāvādā veramanīpacceyā ca sukham somanassam paṭisamvvedeti, sahāpi sukhena sahāpi somanassena pisuṇāya vācāya paṭivirato hoti pisuṇāya vācāya veramanīpacceyā ca sukham somanassam paṭisamvvedeti, sahāpi sukhena sahāpi somanassena pharusāya vācāya paṭivirato hoti pharusāya vācāya veramanīpacceyā ca sukham somanassam paṭisamvvedeti, sahāpi sukhena sahāpi somanassena samphappalāpā paṭivirato hoti samphappalāpā veramanīpacceyā ca sukham somanassam paṭisamvvedeti, sahāpi sukhena sahāpi somanassena anabhijjhālu hoti anabhijjhāpacceyā ca sukham somanassam paṭisamvvedeti, sahāpi sukhena sahāpi somanassena abyāpannacitto hoti abyāpāda-paccayā ca sukham somanassam paṭisamvvedeti, sahāpi sukhena sahāpi somanassena sammādiṭṭhi hoti sammādiṭṭhi-paccayā ca sukham somanassam paṭisamvvedeti. So kāyassa bhedā param-maraṇā sugatim saggam lokam upapajjati. Idam vuccati bhikkhave dhammasamādānam paccuppanna-sukhañ-c' eva āyatiñ-ca sukhavipākam. Imāni kho bhikkhave cattāri dhammasamādānāni.

Seyyathā pi bhikkhave tittakālābu visena samisaṭṭho, atha puriso āgaccheyya jīvitukāmo amaritukāmo, sukhakāmo dukkhapaṭikkūlo, tam-enam evam vadeyyum: Ambho purisa, ayam tittakālābu visena samisaṭṭho, sace ākaṅkhasi pipa.

tassa te pipato c' eva na - cchādessati vaṇṇena pi gandhena pi rasena pi, pītvā ca pana maraṇam vā nigacchasi maraṇamattam vā dukkhan - ti. So tam apatiṣaṅkhāya pipeyya, na - ppaṭinissajeyya; tassa tam pipato c' eva na - cchādeyya vaṇṇena pi gandhena pi rasena pi, pītvā ca pana maraṇam vā nigaccheyya maraṇamattam vā dukkham. Tathūpamāhaṁ bhikkhave imam dhammasamādānam vadāmi yam - idam dhammasamādānam paccuppannadukkhañ - c' eva āyatiñ - ca dukkhavipākam.

Seyyathā pi bhikkhave āpāniyakamso vaṇṇasampanno gandhasampanno rasasampanno. so ca kho visena saṁsattho, atha puriso āgaccheyya jīvitukāmo amaritukāmo, sukhakāmo dukkhatpattiķūlo, tam - enam evam vadeyyum: Ambho purisa, ayam āpāniyakamso vaṇṇasampanno gandhasampanno rasasampanno. so ca kho visena saṁsattho. sace ākaṅkhasi pipa, tassa te pipato hi kho chādessati vaṇṇena pi gandhena pi rasena pi. pītvā ca pana maraṇam vā nigacchasi maraṇamattam vā dukkhan - ti. So tam apatiṣaṅkhāya pipeyya, na - ppaṭinissajeyya; tassa tam pipato hi kho chādeyya vaṇṇena pi gandhena pi rasena pi. pītvā ca pana maraṇam vā nigaccheyya maraṇamattam vā dukkham. Tathūpamāhaṁ bhikkhave imam dhammasamādānam vadāmi yam - idam dhammasamādānam paccuppannasukham āyatim dukkhavipākam.

Seyyathā pi bhikkhave pūtimuttam nānābhesajjehi saṁsattham. atha puriso āgaccheyya pañdurogī, tam - enam evam vadeyyum: Ambho purisa. idam pūtimuttam nānābhesajjehi saṁsattham. sace ākaṅkhasi pip. tassa te pipato hi kho na - cchādessati vaṇṇena pi gandhena pi rasena pi, pītvā ca pana sukhī bhavissasiti. So tam patiṣaṅkhāya pipeyya. na - ppaṭinissajeyya; tassa tam pipato hi kho na - cchādeyya vaṇṇena pi gandhena pi rasena pi. pītvā ca pana sukhī assa. Tathūpamāhaṁ bhikkhave imam dhammasamādānam vadāmi yam - idam dhammasamādānam paccuppannadukkham āyatim sukhavipākam.

Seyyathā pi bhikkhave dadhiñ - ca madhuñ - ca sappiñ - ca phānitañ - ca ekajjhāni saṁsattham. atha puriso āgaccheyya lohitapakkhandiko. tam - enam evam vadeyyum: Ambho purisa,

idam dadhiñ - ca madhuñ - ca sappiñ - ca phāñitañ - ca ekaj-
jham sañsattham. sace ākañkhasi pipa, tassa te pipato c'
eva chādessati vanñena pi gandhena pi rasena pi, pītvā ca
pana sukhi bhavissasitī. So tam pañsañkhāya pipeyya, na-
ppatiñissajeyya; tassa tam pipato c' eva chādeyya vanñena
pi gandhena pi rasena pi, pītvā ca pana sukhi assa. Tathū-
pamāham bhikkhave imam dhammasamādānam vadāmi yam-
idam dhammasamādānam paccuppannasukhañ - c' eva āyatiñ-
ca sukhavipākam. Seyyathā pi bhikkhave vassānam pacchime
māse saradasamaye viddhe vigatavalāhake deve ādicco na-
bhām abbhussakkamāno sabbam ākāsagatañ tamagatam
abhivihacca bhāsatī ca tapati ca virocati ca. evam - eva kho
bhikkhave yam - idam dhammasamādānam paccuppannasukhañ-
c' eva āyatiñ - ca sukhavipākam tad - aññe puthusamañabrah-
mañā(nam) parappavāde abhvihacca bhāsatī ca tapati ca
virocati cāti.

Idam - avoca Bhagavā. Attamanā te bhikkhū Bhaga-
vato bhāsitam abhinandun - ti.

MAHĀDHAMMASAMĀDĀNASUTTAM CHATTHAM.

47.

Evam - me sutam. Ekañ samayañ Bhagavā Sāvatthiyam
viharati Jetavane Anāthapiñḍikassa ārāme. Tatra kho Bhagavā
bhikkhū āmantesi: Bhikkhavo ti. Bhadante ti te bhikkhū
Bhagavato paccassosuñ. Bhagavā etad - avoca:

Vimānsakena bhikkhave bhikkhunā parassa cetopariyā-
yam ājānantena Tathāgate samannesanā kātabbā, sammā-
sambuddho vā no vā iti viññānāyāti. — Bhagavañmūlakā
no bhante dhammā Bhagavañnettikā Bhagavañpañisarañā.
Sādhū vata bhante Bhagavantam yeva pañibhātu etassa
bhāsitassa attho, Bhagavato sutvā bhikkhū dhāressantiti. —
Tena hi bhikkhave sunātha, sādhukam manasikarotha,

bhāsissāmīti. Evam - bhante ti kho te bhikkhū Bhagavato paccassosum. Bhagavā etad - avoca:

Vimamsakena bhikkhave bhikkhunā parassa cetopariyāyanā ājānantena dvīsu dhammesu Tathāgato samannesitabbo, cakkhusotaviññeyyesu dhammesu: ye saṅkiliṭṭhā cakkhusotaviññeyyā dhammā saṁvijjanti vā te Tathāgatassa no vā ti. Tam - enām samannesamāno evam jānāti: ye saṅkiliṭṭhā cakkhusotaviññeyyā dhammā na te Tathāgatassa saṁvijjantīti. Yato namī samannesamāno evam jānāti: ye saṅkiliṭṭhā cakkhusotaviññeyyā dhammā na te Tathāgatassa saṁvijjantīti, tato namī uttarīm samannesati: ye vītimissā cakkhusotaviññeyyā dhammā saṁvijjanti vā te Tathāgatassa no vā ti. Tam - enām samannesamāno evam jānāti: ye vītimissā cakkhusotaviññeyyā dhammā na te Tathāgatassa saṁvijjantīti. Yato namī samannesamāno evam jānāti: ye vītimissā cakkhusotaviññeyyā dhammā na te Tathāgatassa saṁvijjantīti, tato namī uttarīm samannesati: ye vodātā cakkhusotaviññeyyā dhammā saṁvijjanti vā te Tathāgatassa no vā ti. Tam - enām samannesamāno evam jānāti: ye vodātā cakkhusotaviññeyyā dhammā saṁvijjanti te Tathāgatassāti. Yato namī samannesamāno evam jānāti: ye vodātā cakkhusotaviññeyyā dhammā saṁvijjanti te Tathāgatassāti, tato namī uttarīm samannesati: dīgharattamī samāpanno ayam - āyasmā imamī kusalamī dhammamī udāhu ittarasamāpanno ti. Tam - enām samannesamāno evam jānāti: dīgharattamī samāpanno ayam - āyasmā imamī kusalamī dhammamī, nāyam - āyasmā ittarasamāpanno ti. Yato namī samannesamāno evam jānāti: dīgharattamī samāpanno ayam - āyasmā imamī kusalamī dhammamī, nāyam - āyasmā ittarasamāpanno ti, tato namī uttarīm samannesati: ñattajjhāpanno ayam - āyasmā bhikkhu yasam - patto, saṁvijjant' assa idh' ekacce ādīnavā ti. Na tāva bhikkhave bhikkhuno idh' ekacce ādīnavā saṁvijjanti yāva na ñattajjhāpanno hoti yasam - patto. Yato ca kho bhikkhave bhikkhu ñattajjhāpanno hoti yasam - patto ath' assa idh' ekacce ādīnavā saṁvijjanti. Tam - enām samannesamāno evam jānāti: ñattajjhāpanno ayam - āyasmā bhikkhu yasam - patto, nāssa idh' ekacce ādīnavā saṁvijjantīti. Yato namī samannesamāno evam jānāti: ñattajjhāpanno

ayam - āyasmā bhikkhu yasam - patto, nāssa idh' ekacce ādinavā saṁvijjantīti, tato nam uttarim samannesati: abhayūparato ayam - āyasmā, nāyam - āyasmā bhayūparato, vītarāgattā kāme na sevati khayā rāgassāti. Tam - enam samannesamāno evam jānāti: abhayūparato ayam - āyasmā, nāyam - āyasmā bhayūparato, vītarāgattā kāme na sevati khayā rāgassāti. Tañce bhikkhave bhikkhum pare evam puccheyyūm: Ke pan' āyasmato ākārā ke anvayā yen' āyasmā evam vadesi: abhayūparato ayam - āyasmā, nāyam - āyasmā bhayūparato, vītarāgattā kāme na sevati khayā rāgassāti. sammā byākaramāno bhikkhave bhikkhu evam byākareyya: Tathā hi pana ayam - āyasmā saṅge vā viharanto eko vā viharanto ye ca tattha sugatā ye ca tattha duggatā ye ca tattha gaṇam - anusāsanti ye ca idh' ekacce āmisesu sandissanti ye ca idh' ekacce āmisenā anupalittā, nāyam - āyasmā tam tena avajānāti; sammukhā kho pana mētam Bhagavato sutam sammukhā paṭiggahitam: Abhayūparato 'ham - asmi, nāham - asmi bhayūparato, vītarāgattā kāme na sevāmi khayā rāgassāti.

Tatra bhikkhave Tathāgato va uttarim paṭipucchitabbo: Ye saṅkiliṭṭhā cakkhusotaviññeyyā dhammā saṁvijjanti vā te Tathāgatassa no vā ti. Byākaramāno bhikkhave Tathāgato evam byākareyya: Ye saṅkiliṭṭhā cakkhusotaviññeyyā dhammā na te Tathāgatassa saṁvijjantīti. Ye vītimissā cakkhusotaviññeyyā dhammā saṁvijjanti vā te Tathāgatassa no vā ti. Byākaramāno bhikkhave Tathāgato evam byākareyya: Ye vītimissā cakkhusotaviññeyyā dhammā na te Tathāgatassa saṁvijjantīti. Ye vodātā cakkhusotaviññeyyā dhammā saṁvijjanti vā te Tathāgatassa no vā ti. Byākaramāno bhikkhave Tathāgato evam byākareyya: Ye vodātā cakkhusotaviññeyyā dhammā saṁvijjanti te Tathāgatassa; etapatho 'ham - asmi etagocaro, no ca tena tamayo ti. Evamvādim kho bhikkhave satthāram arahati sāvako upasāṅkamitum dhammasavanāya, tassa satthā dhammām deseti uttaruttarim pañītapañītam kañhasukkasappaṭibhāgam. Yathā yathā kho bhikkhave bhikkhuno satthā dhammām deseti uttaruttarim pañītapañītam kañhasukkasappaṭibhāgam, tathā tathā so tasmiṁ dhamme abhiññāya idh' ekaccam dhammām

dhammesu niṭṭhami gacchati, satthari pasīdati: sammāsam-buddho Bhagavā, svākkhāto Bhagavatā dhammo, supaṭipanno saṅgo ti. Tañ - ce bhikkhave bhikkhum pare evam puc-cheyyum: Ke pan' āyasmato ākārā ke 'anvayā yen' āyasmā evam vadesi: sammāsambuddho Bhagavā, svākkhāto Bhagavatā dhammo, supaṭipanno saṅgo ti. sammā byākaramāno bhikkhave bhikkhu evam byākareyya: Idhāham āvuso yena Bhagavā ten' upasaṅkamim dhammasavanāya, tassa me Bhagavā dhammam deseti uttaruttariṁ pañītapanītām kaṇha-sukkasappaṭibhāgām. Yathā yathā me āvuso Bhagavā dhammam deseti uttaruttariṁ pañītapanītām kaṇhasukka-sappaṭibhāgām, tathā tathā 'ham tasmiṁ dhamme abhiññāya idh' ekaccām dhammām dhammesu niṭṭham - agamām, satthari pasīdām: sammāsambuddho Bhagavā, svākkhāto Bhagavatā dhammo, supaṭipanno saṅgo ti.

Yassa kassaci bhikkhave imehi ākārehi imehi padehi imehi byañjanehi Tathāgate saddhā niviṭṭhā hoti mūlajātā patītīhitā, ayam vuccati bhikkhave ākāravaṭī saddhā dassana-mūlikā dalhā, asaṁhāriyā samanena vā brāhmaṇena vā devena vā Mārena vā Brahmunā vā kenaci vā lokasmiṁ. Evam kho bhikkhave Tathāgate dhammasamnesanā hoti, evañ - ca pana Tathāgato dhammatā susamanniṭṭho hotiti.

Idam - avoca Bhagavā. Attamanā te bhikkhū Bhagavato bhāsitām abhinandun - ti.

VĪMAMSAKASUTTAM SATTAMAM.

48.

Evam - me sutam. Ekanī samayam Bhagavā Kosambiyanī viharati Ghositārāme. Tena kho pana samayena Kosambiyanī bhikkhū bhaṇḍanajātā kalahajātā vivādāpannā aññamaññām mukhasattihī vitudantā viharanti; te na c' eva aññamaññām saññāpentī na ca saññattim upenti, na ca aññamaññām nijjhāpentī na ca nijjhattim upenti. Atha kho

aññataro bhikkhu yena Bhagavā ten' upasaṅkami, upasaṅkamitvā Bhagavantam abhivādetvā ekamantam nisidi. Ekamantam nisinno kho so bhikkhu Bhagavantam etad - avoca: Idha bhante Kosambiyam bhikkhū bhaṇḍanajātā kalahajātā vivādāpannā aññamaññam mukhasattīhi vitudantā viharanti; te na c' eva aññamaññam saññāpenti na ca saññattim upenti, na ca aññamaññam nijjhāpenti na ca nijjhattim upentīti. Atha kho Bhagavā aññatarām bhikkhum āmantesi: Ehi tvam bhikkhu mama vacanena te bhikkhū āmantehi: satthāyasmante āmantetiti. Evam - bhante ti kho so bhikkhu Bhagavato paṭissutvā yena te bhikkhū ten' upasaṅkami, upasaṅkamitvā te bhikkhū etad - avoca: Satthāyasmante āmantetiti. Evam - āvuso ti kho te bhikkhū tassa bhikkhuno paṭissutvā yena Bhagavā ten' upasaṅkamim̄su, upasaṅkamitvā Bhagavantam abhivādetvā ekamantam nisidim̄su. Ekamantam nisinne kho te bhikkhū Bhagavā etad - avoca: Saccām kira tumhe bhikkhave bhaṇḍanajātā kalahajātā vivādāpannā aññamaññam mukhasattīhi vitudantā viharatha; te na c' eva aññamaññam saññāpetha na ca saññattim upetha, na ca aññamaññam nijjhāpetha na ca nijjhattim upethāti. — Evam - bhante. — Tam kim - maññatha bhikkhave: yasmiṁ tumhe samaye bhaṇḍanajātā kalahajātā vivādāpannā aññamaññam mukhasattīhi vitudantā viharatha, api nu tumhākam tasmiṁ samaye mettam kāyakammam paccupaṭṭhitam hoti sabrahmacārisu āvī c' eva raho ca, mettam vacikammam paccupaṭṭhitam hoti sabrahmacārisu āvī c' eva raho ca, mettam manokammaṁ paccupaṭṭhitam hoti sabrahmacārisu āvī c' eva raho cāti. — No h' etam - bhante. — Iti kira bhikkhave yasmiṁ tumhe samaye bhaṇḍanajātā kalahajātā vivādāpannā aññamaññam mukhasattīhi vitudantā viharatha, n' eva tumhākam tasmiṁ samaye mettam kāyakammam paccupaṭṭhitam hoti sabrahmacārisu āvī c' eva raho ca, na mettam vacikammam paccupaṭṭhitam hoti sabrahmacārisu āvī c' eva raho ca, na mettam manokammaṁ paccupaṭṭhitam hoti sabrahmacārisu āvī c' eva raho ca. Atha kiñ - carahi tumhe moghapurisā kiñ jānantā kiñ passantā bhaṇḍanajātā kalahajātā vivādāpannā añña-

maññām mukhasattīhi vitudantā viharatha; te na c' eva aññamaññām saññāpetha na ca saññattim upetha, na ca aññamaññām nijjhāpetha na ca nijjhattim upetha. Tam hi tumhākam moghapurisā bhavissati dīgharattam ahitāya dukkhāyāti.

Atha kho Bhagavā bhikkhū āmantesi: 'Cha h' ime bhikkhave dhammā sārāñiyā piyakaraṇā garukaraṇā saṅgahāya avivādāya sāmaggiyā ekibhāvāya saṁvattanti, katame cha: Idha bhikkhave bhikkhuno mettaṁ kāyakammaṁ paccupatthitam hoti sabrahmacārisu āvi c' eva raho ca. Ayam - pi dhammo sārāñiyō piyakaraṇo garukaraṇo saṅgahāya avivādāya sāmaggiyā ekibhāvāya saṁvattati. Puna ca param bhikkhave bhikkhuno mettaṁ vacikammaṁ p. h. . . raho ca. Ayam - pi dhammo . . . ekibhāvāya saṁvattati. Puna ca param bhikkhave bhikkhuno mettaṁ manokammam p. h. . . raho ca. Ayam - pi dhammo . . . ekibhāvāya saṁvattati. Puna ca param bhikkhave bhikkhu ye telābhā dhammadikā dhammaladdhā, antamaso pattapariyāpannamattam - pi, tathārūpehi lābhehi appatīvibhattabhogī hoti sīlavantehi sabrahmacārihi sādhāraṇabhogī. Ayam - pi dhammo . . . ekibhāvāya saṁvattati. Puna ca param bhikkhave bhikkhu yā 'yām diṭṭhi ariyā niyyānikā niyyāti takkarassa sammādukkhakkhayāya, tathārūpāya diṭṭhiyā diṭṭhisāmaññagato viharati sabrahmacārihi āvi c' eva raho ca. Ayam - pi dhammo . . . ekibhāvāya saṁvattati. Puna ca param bhikkhave bhikkhu yā 'yām diṭṭhi ariyā niyyānikā niyyāti takkarassa sammādukkhakkhayāya, tathārūpāya diṭṭhiyā diṭṭhisāmaññagato viharati sabrahmacārihi āvi c' eva raho ca. Ayam - pi dhammo sārāñiyō piyakaraṇo garukaraṇo saṅgahāya avivādāya sāmaggiyā ekibhāvāya saṁvattanti. Imesāni kho bhikkhave cha sārāñiyā dhammā piyakaraṇā garukaraṇā saṅgahāya avivādāya sāmaggiyā ekibhāvāya saṁvattanti. Imesāni kho bhikkhave channam sārāñiyānam dhammānam etam aggam etam saṅgāhikam etam saṅghātanikam yadidam yā 'yām diṭṭhi ariyā niyyānikā niyyāti takkarassa sammādukkhakkhayāya. Seyyathā pi bhikkhave kūṭāgārassa etam aggam etam saṅgāhikam etam saṅghātanikam yadidam kūṭam, evam - eva kho

bhikkhave imesām channām sārāṇīyānam dhammānam —pe—
sammādukkhakkhayāya.

Kathañ-ca bhikkhave yā 'yam ditṭhi ariyā niyyānikā niyyāti takkarassa sammādukkhakkhayāya: Idha bhikkhave bhikkhu Araññagato vā rukkhamūlagato vā suññāgāragato vā iti paṭisañcikkhati: Atthi nu kho me tam pariyuṭṭhānam ajjhattam appahinam yenāham pariyuṭṭhānena pariyuṭṭhitacitto yathābhūtam na jāneyyam na passeyyan - ti. Sace bhikkhave bhikkhu kāmarāgapariyuṭṭhito hoti pariyuṭṭhitacitto va hoti. Sace bhikkhave bhikkhu byāpādapariyuṭṭhito hoti pariyuṭṭhitacitto va hoti. Sace bhikkhave bhikkhu thīnamiddhapariyuṭṭhito hoti pariyuṭṭhitacitto va hoti. Sace bhikkhave bhikkhu uddhaccakukkuccapariyuṭṭhito hoti pariyuṭṭhitacitto va hoti. Sace bhikkhave bhikkhu vicikicchāpariyuṭṭhito hoti pariyuṭṭhitacitto va hoti. Sace bhikkhave bhikkhu idhalokacintāya pasuto hoti pariyuṭṭhitacitto va hoti. Sace bhikkhave bhikkhu paralokacintāya pasuto hoti pariyuṭṭhitacitto va hoti. Sace bhikkhave bhikkhu bhañdanajāto kalahajāto vivādāpanno mukhasattīhi vitudanto viharati pariyuṭṭhitacitto va hoti. So evam pajānāti: Na - tthi kho me tam pariyuṭṭhānam ajjhattam appahinam yenāham pariyuṭṭhānena pariyuṭṭhitacitto yathābhūtam na jāneyyam na passeyyam, suppañihitam me mānasam saccānam bodhāyāti. Idam - assa paṭhamam nānam adhigatam hoti ariyam lokuttaram asādhāraṇam puthujanehi.

Puna ca parami bhikkhave ariyasāvako iti paṭisañcikkhati: Imam nu kho aham ditṭhim āsevanto bhāvento bahulikaronto labhāmi paccattam samathaṁ. labhāmi paccattam nibbutin - ti. So evam pajānāti: Imam nu kho aham ditṭhim āsevanto bhāvento bahulikaronto labhāmi paccattam samathaṁ, labhāmi paccattam nibbutin - ti. Idam - assa dutiyam nānam adhigatam hoti ariyam lokuttaram asādhāraṇam puthujanehi.

Puna ca parami bhikkhave ariyasāvako iti paṭisañcikkhati: Yathārūpāyāham ditṭhiyā samannāgato atthi nu kho ito bahiddhā añño samāno vā brāhmaṇo vā tathārūpāya ditṭhiyā samannāgato ti. So evam pajānāti: Yathārūpāyāham ditṭhiyā samannāgato na - tthi ito bahiddhā añño samano vā brāhmaṇo

vā tathārūpāya diṭṭhiyā samannāgato ti. Idam - assa tatiyām nāṇām adhigataṁ hoti ariyām lokuttaram asādhāraṇām puthujjanehi.

Puna ca param bhikkhave ariyasāvako iti paṭisañcikkhati: Yathārūpāya dhammatāya diṭṭhisampanno puggalo samannāgato aham - pi tathārūpāya dbammatāya samannāgato ti. Katham-rūpāya ca bhikkhave dhammatāya diṭṭhisampanno puggalo samannāgato: Dhammatā esā bhikkhave diṭṭhisampannassa puggalassa: kiñcāpi tathārūpiṁ āpattim āpajjati yathārūpāya āpattiyā vuṭṭhānam paññāyati, atha kho naṁ khippam - eva satthari vā viññūsu vā sabrahmacārisu deseti vivarati uttānīkaroti. desetvā vivaritvā uttānikatvā āyatiṁ samvaraṁ āpajjati. Seyyathā pi bhikkhave daharo kumāro mando uttānaseyyako hatthena vā pādena vā aṅgāram akkamitvā khippam - eva paṭisanīharati. evam - eva kho bhikkhave dhammatā esā diṭṭhisampannassa puggalassa — pe — samvaraṁ āpajjati. So evam pajānāti: Yathārūpāya dhammatāya diṭṭhisampanno puggalo samannāgato aham - pi tathārūpāya dhammatāya samannāgato ti. Idam - assa catuttham nāṇām adhigataṁ hoti ariyām lokuttaram asādhāraṇām puthujjanehi.

Puna ca param bhikkhave ariyasāvako iti paṭisañcikkhati: Yathārūpāya dhammatāya diṭṭhisampanno puggalo samannāgato aham - pi tathārūpāya dhammatāya samannāgato ti. Katham-rūpāya ca bhikkhave dhammatāya diṭṭhisampanno puggalo samannāgato: Dhammatā esā bhikkhave diṭṭhisampannassa puggalassa: kiñcāpi yāni tāni sabrahmacārinām uccāvacāni kiñkaranīyāni tattha ussukkaiṁ āpanno hoti. atha khvāssa tibbāpekhā hoti adhisilasikkhāya adhicittasikkhāya adhipaññāsikkhāya. Seyyathā pi bhikkhave gāvī taruṇavacchā tham-bañ - ca ālumpati vacchakañ - ca apavīñati, evam - eva kho bhikkhave dhammatā esā diṭṭhisampannassa puggalassa — pe — adhipaññāsikkhāya. So evam pajānāti: Yathārūpāya dhammatāya diṭṭhisampanno puggalo samannāgato aham - pi tathārūpāya dhammatāya samannāgato ti. Idam - assa pañcamam nāṇām adhigataṁ hoti ariyām lokuttaram asādhāraṇām puthujjanehi.

Puna ca param bhikkhave ariyasāvako iti paṭisañcikkhati: Yathārūpāya balatāya ditṭhisampanno puggalo samannāgato aham - pi tathārūpāya balatāya samannāgato ti. Kathaṁrūpāya ca bhikkhave balatāya ditṭhisampanno puggalo samannāgato: Balatā esā bhikkhave ditṭhisampannassa puggalassa yaṁ Tathāgatappavedite dhammadvinaye desiyamāne atṭhikatvā manasikatvā sabbacetaso samannāharitvā ohitasoto dhammad sunāti. So evam pajānāti: Yathārūpāya balatāya ditṭhisampanno puggalo samannāgato aham - pi tathārūpāya balatāya samannāgato ti. Idam - assa chaṭṭham ñāṇam adhigatam hoti ariyam lokuttaram asādhāraṇam puthujjanehi.

Puna ca param bhikkhave ariyasāvako iti paṭisañcikkhati: Yathārūpāya balatāya ditṭhisampanno puggalo samannāgato aham - pi tathārūpāya balatāya samannāgato ti. Kathaṁrūpāya ca bhikkhave balatāya ditṭhisampanno puggalo samannāgato: Balatā esā bhikkhave ditṭhisampannassa puggalassa yaṁ Tathāgatappavedite dhammadvinaye desiyamāne labhati athavedam. labhati dhammadvedam. labhati dhammūpasanāhitam pāmuujam. So evam pajānāti: Yathārūpāya balatāya ditṭhisampanno puggalo samannāgato aham - pi tathārūpāya balatāya samannāgato ti. Idam - assa sattamam ñāṇam adhigatam hoti ariyam lokuttaram asādhāraṇam puthujjanehi.

Evam sattaṅgasamannāgatassa kho bhikkhave ariyasāvakassa dhammatā susamanniṭṭhā hoti sotāpatti phala sacchikiriyāya. Evam sattaṅgasamannāgato kho bhikkhave ariyasāvako sotāpatti phala samannāgato hotiti.

Idam - avoca Bhagavā. Attamanā te bhikkhū Bhagavato bhāsitam abhinandun - ti.

49.

Evam me sutam. Ekam samayam Bhagavā Sāvatthiyam viharati Jetavane Anāthapiṇḍikassa ārāme. Tatra kho Bhagavā bhikkhū āmantesi: Bhikkhavo ti. Bhadante ti te bhikkhū Bhagavato paccassosum. Bhagavā etad - avoca:

Ekam-idāham bhikkhave samayam Ukkaṭṭhāyam viharāmi Subhagavane sālarājamūle. Tena kho pana bhikkhave samayena Bakassa brahmuno evarūpaṁ pāpakaṁ diṭṭhigatam uppānam hoti: Idam niccam idam dhuvam idam sassataṁ idam kevalam idam acavanadhammaṁ. idam hi na jāyati na jīyati na mīyati na cavati na upapajjati, ito ca pan' aññam uttarim nissaraṇam na - tthiti. Atha khvāham bhikkhave Bakassa brahmuno cetasā cetoparivitakkam - aññāya seyyathā pi nāma balavā puriso samiñjitam vā bāham pasāreyya pasāritam vā bāham samiñjeyya evam - evam Ukkaṭṭhāyam Subhagavane sālarājamūle antarahito tasmin brahma-loke pāturahosim. Addasā kho mām bhikkhave Bako brahmā dūrato va āgacchantaṁ, disvāna mām etad - avoca: Ehi kho mārisa. sāgataṁ mārisa, cirassam kho mārisa imam pariyāyam - akāsi yadidam idh' āgamanāya. Idam hi mārisa niccam idam dhuvan idam sassataṁ idam kevalam idam acavanadhammaṁ, idam hi na jāyati na jīyati na mīyati na cavati na upapajjati. ito ca pan' aññam uttarim nissaraṇam na - tthiti. Evam vutte aham - bhikkhave Bakam brahmānam etad - avocam: Avijjāgato vata bho Bako brahmā, avijjāgato vata bho Bako brahmā, yatra hi nāma aniccam yeva samānam niccañ - ti vakkhati, addhuvam yeva samānam dhuvanti vakkhati, assassatam yeva samānam sassatan - ti vakkhati, akevalam yeva samānam kevalan - ti vakkhati, cavanadhammaṁ yeva samānam acavanadhamman - ti vakkhati, yattha ca pana jāyati ca jīyati ca mīyati ca cavati ca upapajjati ca tam tathā vakkhati: idam hi na jāyati na jīyati na mīyati na cavati na upapajjati, santañ - ca pan' aññam uttarim nissaraṇam: na - tth' aññam uttarim nissaraṇan - ti vakkhatiti.

Atha kho bhikkhave Māro pāpimā aññatarām Brahma-pārisajjam anvāvisitvā mām etad - avoca: Bhikkhu bhikkhu, mētam - āsado, mētam - āsado, eso hi bhikkhu brahmā Mahā-

brahmā abhibhū anabhibhūto aññadatthudaso vasavattī issaro
 kattā nimmātā setṭho sañjitā vasi pitā bhūtabhabyānam.
 Ahesum kho bhikkhu tayā pubbe samaṇabrāhmaṇā lokasmiṁ
 paṭhavīgarahakā paṭhavījigucchakā, āpagarahakā āpajiguc-
 chakā, tejagarahakā tejajigucchakā, vāyagarahakā vāyajiguc-
 chakā, bhūtagarahakā bhūtajigucchakā, devagarahakā deva-
 jigucchakā. Pajāpatigarahakā Pajāpatijigucchakā, Brahma-
 garahakā Brahmajigucchakā, te kāyassa bhedā pāṇupacchedā
 hīne kāye patiṭṭhitā. Ahesum pana bhikkhu tayā pubbe
 samaṇabrāhmaṇā lokasmiṁ paṭhavīpasamīsakā paṭhavābhinan-
 dino, āpapasamīsakā āpābhinandino, tejapasamīsakā tejābhī-
 nandino, vāyapasamīsakā vāyābhīnandino, bhūtatasamīsakā
 bhūtābhīnandino, devatasamīsakā devābhīnandino, Pajāpati-
 pasamīsakā Pajāpatābhīnandino, Brahmatasamīsakā Brahmā-
 bhīnandino, te kāyassa bhedā pāṇupacchedā pañite kāye
 patiṭṭhitā. Tan-tāham bhikkhu evam vadāmi: Iṅgha tvam
 mārisa yad-eva te Brahmā āha tad-eva tvam karohi, mā
 tvam Brahmuno vacanam upātivattittho. Sace kho tvam
 bhikkhu Brahmuno vacanam upātivattissasi. seyyathā pi
 nāma puriso sirim āgacchantiṁ danḍena paṭippanāmeyya,
 seyyathā pi vā pana bhikkhu puriso narakappapāte papa-
 tanto hatthehi ca pādehi ca paṭhavim virāgeyya, evanisampadam-
 idam bhikkhu tuyham bhavissati. Iṅgha tvam mārisa yad-
 eva te Brahmā āha tad-eva tvam karohi, mā tvam Brahmuno
 vacanam upātivattittho. Nanu tvam bhikkhu passasi
 brahmim parisaṁ sannisinnan - ti. Iti kho maiṁ bhikkhave
 Māro pāpimā brahmim parisaṁ upanesi. Evam vutte aham
 bhikkhave Māram pāpimantam etad - avocam: Jānāmi kho
 tāham pāpima, mā tvam maññittho: na mām jānātīti. Māro
 tvam - asi pāpima, yo c' eva pāpima Brahmā yā ca Brahma-
 parisā ye ca Brahmāparisajjā sabbe va tava hatthagatā,
 sabbe va tava vasagatā. Tuyham hi pāpima evam hoti: Eso
 pi me assa hatthagato, eso pi me assa vasagato ti. Aham
 kho pana pāpima n' eva tava hatthagato, n' eva tava
 vasagato ti.

Evam vutte bhikkhave Bako brahmā mām etad - avoca:
 Aham hi mārisa niccam yeva samānam niccam - ti vadāmi,

dhuvam̄ yeva samānam̄ dhuvan - ti vadāmi, sassatam̄ yeva samānam̄ sassatan - ti vadāmi, kevalam̄ yeva samānam̄ acavanadhammaṁ yeva samānam̄ acavanadhamman - ti vadāmi, yattha ca pana na jāyati na jīyati na mīyati na cavati na upapajjati tad - evāhaṁ vadāmi: idam̄ hi na jāyati na jīyati na mīyati na cavati na upapajjati, asantañ - ca pan̄ aññam̄ uttarim̄ nissaraṇam̄: na - tth' aññam̄ uttarim̄ nissaranān - ti vadāmi. Ahesum̄ kho bhikkhu tayā pubbe samanabrahmāna lokasmīm, yāvatakam̄ tuyham̄ kasiṇam̄ āyu tāvatakam̄ tesam̄ tapokammam - eva ahosi, te kho evam̄ jāneyyumi: santam̄ vā aññam̄ uttarim̄ nissaraṇam̄: atth' aññam̄ uttarim̄ nissaraṇan - ti. asantam̄ vā aññam̄ uttarim̄ nissaraṇam̄: na - tth' aññam̄ uttarim̄ nissaraṇan - ti. Tan - tāham̄ bhikkhu 'evam̄ vadāmi: Na c' ev' aññam̄ uttarim̄ nissaraṇam̄ dakkhissasi, yāvad - eva ca pana kilamathassa vighātassa bhāgī bhavissasi. Sace kho tvam̄ bhikkhu paṭhavim̄ ajjhosissasi opasāyiko me bhavissasi vatthusāyiko yathākāmakaraṇīyo bāhiteyyo, sace āpañ - tejam̄ - vāyam̄ - bhūte - deve - Pajāpatim̄ - Brahmarūpa ajjhosissasi opasāyiko me bhavissasi vatthusāyiko yathākāmakaraṇīyo bāhiteyyo ti. - Aham - pi kho etam̄ Brahme jānāmi: sace paṭhavim̄ ajjhosissāmi opasāyiko te bhavissāmi vatthusāyiko yathākāmakaraṇīyo bāhiteyyo. sace āpañ - tejam̄ - vāyam̄ - bhūte - deve - Pajāpatim̄ - Brahmarūpa ajjhosissāmi opasāyiko te bhavissāmi vatthusāyiko yathākāmakaraṇīyo bāhiteyyo. Apि ca te aham̄ Brahme gatiñ - ca pajānāmi jutiñ - ca pajānāmi: evam̄ mahiddhiko Bako brahmā, evam̄ mahānubhāvo Bako brahmā, evam̄ mahesakkho Bako brahmā ti. - Yathākathāni pana me tvam̄ mārisa gatiñ - ca pajānāsi jutiñ - ca pajānāsi: evam̄ mahiddhiko Bako brahmā, evam̄ mahānubhāvo Bako brahmā, evam̄ mahesakkho Bako brahmā ti. -

Yāvatā candimasuriyā pariharanti disā bhanti virocanā tāva sahassadhā loko, ettha te vattatī vaso.

Paroparañ - ca jānāsi atho rāgavirāginam̄.

itthabbhāvaññathābhāvam̄ sattānam̄ āgatim̄ gatin - ti.

Evaṁ kho te aham̄ Brahme gatiñ - ca pajānāmi jutiñ - ca pajānāmi: evam̄ mahiddhiko Bako brahmā, evam̄ mahānubhāvo

Bako brahmā, evam̄ mahesakkho Bako brahmā ti. Atthi kho Brahme aññe tayo kāyā, tattha tvāni na jānāsi na passasi, tyāhaṁ jānāmi passāmi. Atthi kho Brahme Ābhassarā nāma kāyo yato tvam̄ cuto idhūpapanno, tassa te aticiranivāsenā sā sati muṭṭhā, tena tam̄ tvam̄ na jānāsi na passasi, tam - ahaṁ jānāmi passāmi. Evam - pi kho ahaṁ Brahme n' eva te samasamo abhiññāya, kuto niceyyam̄, atha kho aham - eva tayā bhiyyo. Atthi kho Brahme Subhakiṇṇā nāma kāyo—Vehapphalā nāma kāyo, tam̄ tvam̄ na jānāsi na passasi, tam - ahaṁ jānāmi passāmi. Evam - pi kho ahaṁ Brahme n' eva te samasamo abhiññāya, kuto niceyyam̄, atha kho aham - eva tayā bhiyyo. Paṭhavim̄ kho ahaṁ Brahme paṭhavito abhiññāya yāvatā paṭhaviyā paṭhavattena ananubhūtam̄ tad - abhiññāya paṭhavī nāhosi, paṭhaviyā nāhosi, paṭhavito nāhosi, paṭhavī me ti nāhosi, paṭhavim̄ nābhivadiṁ. Evam - pi kho ahaṁ Brahme n' eva te samasamo abhiññāya, kuto niceyyam̄, atha kho aham - eva tayā bhiyyo. Āpām̄ kho ahaṁ Brahme—tejam̄ kho ahaṁ Brahme—vāyam̄ kho ahaṁ Brahme—bhūte kho ahaṁ Brahme—deve kho ahaṁ Brahme—Pajāpatim̄ kho ahaṁ Brahme—Brahmām̄ kho ahaṁ Brahme—Ābhassare kho ahaṁ Brahme—Subhakiṇṇē kho ahaṁ Brahme—Vehapphale kho ahaṁ Brahme—Abhibhum̄ kho ahaṁ Brahme—sabbam̄ kho ahaṁ Brahme sabbato abhiññāya yāvatā sabbassa sabbattena ananubhūtam̄ tad - abhiññāya sabbam̄ nāhosi, sabbasm̄ nāhosi, sabbato nāhosi, sabbam - me ti nāhosi, sabbam̄ nābhivadiṁ. Evam - pi kho ahaṁ Brahme n' eva te samasamo abhiññāya, kuto niceyyam̄, atha kho aham - eva tayā bhiyyo ti. — Sace kho te mārisa sab-bassa sabbattena ananubhūtam̄, mā h' eva te rittakam - eva ahosi tucchakam - eva ahosi. Viññānam̄ amidassanam̄ anautam̄ sabbatopabham̄, tam̄ paṭhaviyā paṭhavattena ananubhūtam̄, āpassa āpattena ananubhūtam̄, tejassa tejattena ananubhūtam̄, vāyassa vāyattena ananubhūtam̄, bhūtānam̄ bhūtattena ananubhūtam̄, devānam̄ devattena ananubhūtam̄, Pajāpatissa Pajāpa-tattena ananubhūtam̄, brahmānam̄ brahmattena ananubhūtam̄, Ābhassarānam̄ Ābhassarattena ananubhūtam̄, Subhakiṇṇānam̄ Subhakiṇṇattena ananubhūtam̄, Vehapphalānam̄ Vehapphalat-

tena ananubhūtamī. Abhibhussa Abhibhattena ananubhūtamī, sabbassa sabbattena ananubhūtamī. Handa ca hi te mārisa antaradhāyāmīti. — Handa ca hi me tvamī Brahme antaradhāyassu sace visahasiti. Atha kho bhikkhave Bako brahmā: antaradhāyissāmi samanassa Gotamassa. antaradhāyissāmi samanassa Gotamassāti n' eva - ssu me sakkoti antaradhāyitum. Evam vutte aham bhikkhave Bakam brahmānam etad - avocam: Handa ca hi te Brahme antaradhāyāmīti. — Handa ca hi me tvamī mārisa antaradhāyassu sace visahasiti. Atha khvāham bhikkhave tathārūpam iddhābhisaṅkhāram abhisāṅkhāsim: ettāvatā Brahmā ca Brahmaṇarūpā ca Brahmaṇarūpājjā ca saddañ - ca me sossanti na ca mām dakkhintiti antarahito imam gātham abhāsim:

Bhave vāham bhayañ disvā bhavañ - ca vibhavesinam bhavañ nābhivadim kañci nandiñ - ca na upādiyin - ti.

Atha kho bhikkhave Brahmā ca Brahmaṇarūpā ca Brahmaṇarūpājjā ca acchariyabbhutacittajātā ahesum: Acchariyam vata bho. abbhutamī vata bho samanassa Gotamassa mahiddhikatā mahānubhāvata. na vata no ito pubbe diṭṭho vā suto vā añño samaṇo vā brāhmaṇo vā evam mahiddhiko evam mahānubhāvo yathā yamī samaṇo Gotamo Sakyaputto Sakyakulā pabbajito. Bhavarāmāya vata bho pajāya bhavaratāya bhavasammuditāya samūlamī bhavañ udabbahīti.

Atha kho bhikkhave Māro pāpimā aññataram Brahmaṇarūpājjām anvāvisitvā mām etad - avoca: Sace kho tvamī mārisa evam jānāsi. sace tvamī evam - anubuddho. mā sāvake upanesi mā pabbajite. mā sāvakānam dhammañ desesi mā pabbajitānam. mā sāvakesu gedhim - akāsi mā pabbajitesu. Ahesum kho bhikkhu tayā pubbe samanabrahmanā lokasmim arahanto sammāsambuddhā patijānamānā. te sāvake upanesum pabbajite. sāvakānam dhammañ desesum pabbajitānam. sāvakesu gedhim - akañsu pabbajitesu. Te sāvake upanetvā pabbajite. sāvakānam dhammañ desetvā pabbajitānam. sāvakesu gedhikacittā pabbajitesu. kāyassa bhedā pāñupacchedā hīne kāye patiṭṭhitā. Ahesum pana bhikkhu tayā pubbe samanabrahmanā lokasmim arahanto sammāsambuddhā

paṭijānamānā, te na sāvake upanesum na pabbajite, na sāvakānam dhammām desesum na pabbajitānam, na sāvakesu gedhim - akānsu na pabbajitesu. Te na sāvake upanetvā na pabbajite, na sāvakānam dhammām desetvā na pabbajitānam, na sāvakesu gedhikatacittā na pabbajitesu, kāyassa bhedā pāṇupacchedā pañite kāye patiṭṭhitā. Tāna - tāham bhikkhu evam vadāmi: Ingha tvam mārisa apposukko diṭṭhadhammasukhavihāram anuyutto viharassu, anakkhātam kusalam hi mārisa, mā param ovadāhīti. Evam vutte ahāni bhikkhave Māram pāpimantam etad-avocam: Jānāmi kho tāham pāpima, mā tvam maññittho: na mām jānātīti. Māro tvam-asi pāpima, na mām tvam pāpima hitānukampī evam vadesi, ahitānukampī mām tvam pāpima evam vadesi, tuyham hi pāpima evam hoti: yesam samaṇo Gotamo dhammām desissati te me visayaṁ upatīvattissantiti. Asammāsambuddhā ca pana te pāpima samaṇabrahmaṇā samānā: sammāsambuddh' amhāti paṭijāniṁsu. Aham kho pana pāpima sammāsambuddho va samāno: sammāsambuddho 'mhi paṭijānāmi. Desento pi hi pāpima Tathāgato sāvakānam dhammām tādiso va. adesento pi hi pāpima Tathāgato sāvakānam dhammām tādiso va; upanento pi hi pāpima Tathāgato sāvake tādiso va, anupanento pi hi pāpima Tathāgato sāvake tādiso va; taṁ kissa hetu: Tathāgatassa pāpima ye āsavā saṅkilesikā ponobhavikā sadarā dukkhavipākā āyatim jātijarāmaraniyā te pahinā ucchinnamūlā tālāvatthukatā anabhāvakatā āyatim anuppādadhammā. Seyyathā pi pāpima tālo matthakācchinno abhabbo puna virūḍhiyā, evam - eva kho pāpima Tathāgatassa ye āsavā saṅkilesikā ponobhavikā sadarā dukkhavipākā āyatim jātijarāmaraniyā te pahinā ucchinnamūlā tālāvatthukatā anabhāvakatā āyatim anuppādadhammā ti.

Itih' idam Mārassa ca anālapanatāya Brahmuno ca abhinimantanatāya tasmā imassa veyyākaranassa Brahma-nimantanikan - t' eva adhivacanan - ti.

50.

Evam - me sutam. Ekam samayaṁ āyasmā Mahāmoggallāno Bhaggesu viharati Sunisumāragire Bhesakalāvane migadāye. Tena kho pana samayena āyasmā Mahāmoggallāno abbhokāse cañkamati. Tena kho pana samayena Māro pāpimā āyasmato Mahāmoggallānassa kucchigato hoti koṭṭham - anupavīṭho. Atha kho āyasmato Mahāmoggallānassa etad - ahosi: Kin - nu kho me kucchi garugaru viya māsācitaṁ maññe ti. Atha kho āyasmā Mahāmoggallāno cañkamā orohitvā vihāraṁ pavisitvā paññatte āsane nisidi. Nisajja kho āyasmā Mahāmoggallāno paccattam yoniso manasikāsi. Addasā kho āyasmā Mahāmoggallāno Māram pāpimantam kucchigatam koṭṭham - anupavīṭham, disvāna Māram pāpi - mantam etad - avoca: Nikkhama pāpima, nikkhama pāpima, mā Tathāgatam vihesesi mā Tathāgatasāvakam, mā te ahosi dīgharattam ahitāya dukkhāyāti. Atha kho Mārassa pāpimato etad - ahosi: Ajānam - eva kho mām ayam samaṇo apassam evam - āha: nikkhama pāpima, nikkhama pāpima, mā Tathāgatam vihesesi mā Tathāgatasāvakam, mā te ahosi dīgharattam ahitāya dukkhāyāti. Yo pi 'ssa so satthā so pi mām n' eva khippam jāneyya. kuto pana mām ayam sāvako jānissatīti. Atha kho āyasmā Mahāmoggallāno Māram pāpimantam etad - avoca: Evam - pi kho tāham pāpima jānāmi. mā tvam maññittho: na mām jānātīti, Māro tvam - asi pāpima. Tuyham hi pāpima evam hoti: ajānam - eva kho mām ayam samaṇo apassam evam - āha: nikkhama pāpima, nikkhama pāpima, mā Tathāgatam vihesesi mā Tathāgatasāvakam, mā te ahosi dīgharattam ahitāya dukkhāyāti; yo pi 'ssa so satthā so pi mām n' eva khippam jāneyya. kuto pana mām ayam sāvako jānissatīti. Atha kho Mārassa pāpimato etad - ahosi: Jānam - eva kho mām ayam samaṇo passam evam - āha: nikkhama pāpima, nikkhama pāpima, mā Tathāgatam vihesesi mā Tathāgatasāvakam, mā te ahosi dīgharattam ahitāya dukkhāyāti. Atha kho Māro pāpimā

āyasmato Mahāmoggallānassa mukhato uggantvā paccaggale atthāsi.

Addasā kho āyasmā Mahāmoggallāno Mārami pāpimantam paccaggale thitam, disvāna Mārami pāpimantam etad-avoca: Ettha pi kho tāham pāpima passāmi. mā tvam maññitho: na maiñ passatīti, eso tvam pāpima paccaggale thito. Bhūtapubbāham pāpima Dūsī nāma māro ahosiñ, tassa me Kālī nāma bhaginī, tassā tvam putto. so me tvam bhāgineyyo hosi. Tena kho pana pāpima samayena Kakusandho bhagavā araham sammāsambuddho loke uppanno hoti. Kakusandhassa kho pana pāpima bhagavato arahato sammāsambuddhassa Vidhura-Sañjivam nāma sāvakayugam ahosi aggam bhaddayugam. Yāvatā kho pana pāpima Kakusandhassa bhagavato arahato sammāsambuddhassa sāvakā nāssu dha koci āyasmata Vidhurena samasamo hoti yadidam dhammadesanāya. Iminā kho etam pāpima pariyāyena āyasmato Vidhurassa Vidhuro Vidhuro t' eva samaññā udapādi. Āyasmā pana pāpima Sañjivo araññagato pi rukkhamūlagato pi suññāgāragato pi appakasiren' eva saññāvedayitanirodham samāpajjati. Bhūta-pubbañ pāpima āyasmā Sañjivo aññatarasmin rukkhamūle saññāvedayitanirodham samāpanno nisinno hoti. Addasāsum kho pāpima gopālakā pasupālakā kassakā pathāvino āyasmantam Sañjivam aññatarasmin rukkhamūle saññāvedayitanirodham samāpannaiñ nisinnam, disvāna nesam etad-ahosi: Acchariyam vata bho, abbhutam vata bho, ayam samoñ nisinnako va kālakato, handa nam dahāmāti. Atha kho te pāpima gopālakā pasupālakā kassakā pathāvino tiññ - ca katthañ - ca gomayañ - ca sañkādñhitvā āyasmato Sañjivassa kāye upacinitvā aggim datvā pakkamīmsu. Atha kho pāpima āyasmā Sañjivo tassā rattiyā accayena tāya samāpat-tiyā vuṭṭhahitvā cīvarāni papphoṭetvā pubbanhasamayam nivāsetvā pattacīvarañ ādāya gāmañ piñḍāya pāvisi. Addasāsum kho te pāpima gopālakā pasupālakā kassakā pathāvino āyasmantam Sañjivam piñḍāya carantam, disvāna nesam etad-ahosi: Acchariyam vata bho, abbhutam vata bho, ayam samoñ nisinnako va kālakato, svāyam patisañjivito

ti. Iminā kho etam pāpima pariyāyena āyasmato Sañjīvassa Sañjīvo Sañjīvo t' eva samaññā udapādi.

Atha kho pāpima Dūsissa mārassa etad-ahosi: Imesam̄ kho aham̄ bhikkhūnam̄ sīlavantānam̄ kalyāṇadhammānam̄ n' eva jānāmi āgatim̄ vā gatim̄ vā yan-nūnāham̄ brāhmaṇagahapatike anvāviseyyam̄: etha tumhe bhikkhū sīlavante kalyāṇadhamme akkosatha paribhāsatha rosetha vihesetha, app-eva nāma tumhehi akkosiyamānānam̄ paribhāsiyamānānam̄ rosiyamānānam̄ vihesiyamānānam̄ siyā cittassa aññathattam̄ yathā nam̄ Dūsī māro labhetha otāran - ti. Atha kho te pāpima Dūsī māro brāhmaṇagahapatike anvāvisi: Etha tumhe bhikkhū sīlavante —pe— aññathattam̄ yathā nam̄ Dūsī māro labhetha otāran - ti. Atha kho te pāpima brāhmaṇagahapatikā anvāvitthā Dūsinā mārena bhikkhū sīlavante kalyāṇadhamme akkosanti paribhāsanti rosenti vihesenti: Ime pana munḍakā samāṇakā ibbhā kiṇhā bandhupādāpaccā: jhāyino 'smā jhāyino 'smā ti pattakkhandhā adhomukhā madhurakajātā jhāyanti pajjhāyanti nijjhāyanti apajjhāyanti. Seyyathā pi nāma ulūko rukkhasākhāyam̄ mūsikam̄ magayamāno jhāyati pajjhāyati nijjhāyati apajjhāyati. evam - ev' ime munḍakā samāṇakā ilōhā kiṇhā bandhupādāpaccā: jhāyino 'smā jhāyino 'smā ti pattakkhandhā adhomukhā madhurakajātā jhāyanti pajjhāyanti nijjhāyanti apajjhāyanti. Seyyathā pi nāma kotthu naditire macche magayamāno jhāyati pajjhāyati nijjhāyati apajjhāyati, evam - ev' ime munḍakā — pe — apajjhāyanti. Seyyathā pi nāma bilāro sandhisamalasaṅkaṭire mūsikanī magayamāno jhāyatipajjhāyati nijjhāyati apajjhāyati. evam - ev' ime munḍakā —pe— apajjhāyanti. Seyyathā pi nāma gadrabho vahacchinno sandhisamalasaṅkaṭire jhāyati pajjhāyati nijjhāyati apajjhāyati, evam - ev' ime munḍakā samāṇakā ibbhā kiṇhā bandhupādāpaccā: jhāyino 'smā jhāyino 'smā ti pattakkhandhā adhomukhā madhurakajātā jhāyanti pajjhāyanti nijjhāyanti apajjhāyanti. Ye kho pana pāpima tena samayena manussā kālam̄ karonti yebhuyyena kāyassa bhedā param - maraṇā apāyam̄ duggatim̄ vinipātam̄ mirayam̄ upapajjhanti.

Atha kho pāpima Kakusandho bhagavā araham sammā-sambuddho bhikkhū āmantesi: Anvāviṭṭhā kho bhikkhave brāhmaṇagahapatikā Dūsinā mārena: etha tumhe bhikkhū silavante kalyāṇadhamme akkosatha paribhāsatha rosetha vi-hesetha, app - eva nāma tumhehi akkosiyamānānam pari-bhāsiyamānānam rosiyamānānam vihesiyamānānam siyā cittassa aññathattam yathā nam Dūsi māro labhetha otārañ - ti. Etha tumhe bhikkhave mettāsaḥagatena cetasā ekaṁ disam pharitvā viharatha. tathā dutiyam tathā tatiyam tathā catutthim. iti uddham - adho tiriyaṁ sabbadhi sabbattatāya sabbāvantam lokam mettāsaḥagatena cetasā vipulena mabaggatena appamāṇena averena abyābajjhena pharitvā viharatha; karuṇāsaḥagatena cetasā — pe — muditā-saḥagatena cetasā—upekhāsaḥagatena cetasā ekaṁ disam pharitvā viharatha. tathā dutiyam tathā tatiyam tathā catutthim. iti uddham - adho tiriyaṁ sabbadhi sabbattatāya sabbāvantam lokam upekhāsaḥagatena cetasā vipulena mahaggatena appamāṇena averena abyābajjhena pharitvā viharathāti. Atha kho te pāpima bhikkhū Kakusandhena bhagavatā arahatā sammāsa-buddhena evam ovadiyamānā evam anusāsiyamānā araññagatā pi rukkhamūlagatā pi suññāgāragatā pi mettāsaḥagatena cetasā ekaṁ disam pharitvā vihariṁsu, tathā dutiyam tathā tatiyam tathā catutthim. iti uddham - adho tiriyaṁ sabbadhi sabbattatāya sabbāvantam lokam mettāsaḥagatena cetasā vipulena mahaggatena appamāṇena averena abyābajjhena pharitvā vihariṁsu, karuṇāsaḥagatena cetasā — pe — muditāsaḥagatena cetasā—upekhāsaḥagatena cetasā ekaṁ disam pharitvā vihariṁsu, tathā dutiyam tathā tatiyam tathā catutthim. iti uddham - adho tiriyaṁ sabbadhi sabbattatāya sabbāvantam lokam upekhāsaḥagatena cetasā vipulena mahaggatena appamāṇena averena abyābajjhena pharitvā vihariṁsu.

Atha kho pāpima Dūsissa mārassa etad - ahosi: Evam- pi kho aham karonto imesaṁ bhikkhūnaṁ sīlavantānam kalyāṇadhammānam n' eva jānāmi āgatim vā gatim vā. yan- nūnāham brāhmaṇagahapatike anvāviseyyam: etha tumhe bhikkhū silavante kalyāṇadhamme sakkarotha garukarotha mānetha

pūjetha. app - eva nāma tumhehi sakkariyamānānam garukariyamānānam māniyamānānam pūjiyamānānam siyā cittassa aññathattam yathā nam Dūsī māro labhetha otāran - ti. Atha kho te pāpima Dūsī māro brāhmaṇagahapatike anvāvisi: Etha tumhe bhikkhū sīlavante kalyāṇadhamme sakkarotha garukarotha mānetha pūjetha. app - eva nāma tumhehi sakkariyamānānam garukariyamānānam māniyamānānam pūjiyamānānam siyā cittassa aññathattam yathā nam Dūsī māro labhetha otāran - ti. Atha kho te pāpima brāhmaṇagahapatikā anvāvīṭhā Dūsinā mārena bhikkhū sīlavante kalyāṇadhamme sakkaronti garukaronti mānenti pūjenti. Ye kho pana pāpima tena samayena manussā kālam karonti yebhuyyena kāyassa bhedā param - marañā sugatim saggam lokam upapajjanti.

Atha kho pāpima Kakusandho bhagavā arahaṁ sammāsambuddho bhikkhū āmantesi: Anvāvīṭhā kho bhikkhave brāhmaṇagahapatikā Dūsinā mārena: etha tumhe bhikkhū sīlavante kalyāṇadhamme sakkarotha garukarotha mānetha pūjetha. app - eva nāma tumhehi sakkariyamānānam garukariyamānānam māniyamānānam pūjivamānānam siyā cittassa aññathattam yathā nam Dūsī māro labhetha otāran - ti. Etha tumhe bhikkhave asubhānupassī kāye viharatha. āhāre paṭikkūlasaññino. sabbaloke anabhiratasaññino. sabbasaṅkhāresu aniccānupassino ti. Atha kho te pāpima bhikkhū Kakusandhena bhagavatā arahatā sammāsambuddhena evam ovadiyamānā evam anusāsiyamānā araññagatā pi rukkhamūlagatā pi suññāgāragatā pi asubhānupassī kāye vihariṁsu. āhāre paṭikkūlasaññino. sabbaloke anabhiratasaññino. sabbasaṅkhāresu aniccānupassino.

Atha kho pāpima Kakusandho bhagavā arahaṁ sammāsambuddho pubbanhasamayaṁ nivāsetvā pattacīvaraṁ ādāya āyasmata Vidhurena pacchāsamaṇena gāmam piṇḍaya pāvisi. Atha kho pāpima Dūsī māro aññataram kumāram anvāvisitvā sakkharam gahetvā āyasmato Vidhurassa sīse pahāram adasi. sisam vobhindi. Atha kho pāpima āyasmā Vidhuro bhinnena sisena lohitena galantena Kakusandham yeva

bhagavantam arahantam sammāsambuddham piṭṭhitō piṭṭhitō anubandhi. Atha kho pāpima Kakusandho bhagavā arahaṁ sammāsambuddho nāgāpalokitaṁ apalokesi: na vāyaṁ Dūsī māro mattam - aññāsiti. Sahāpalokanāya ca pana pāpima Dūsī māro tamhā ca thānā cavi mahānirayañ - ca upapajji. Tassa kho pana pāpima mahānirayassa tayo nāmadheyyā honti: chaphassāyataniko iti pi, saṅkusamāhato iti pi. paccattavedaniyo iti pi. Atha kho maṁ pāpima niraya-pālā upasaṅkamitvā etad-avocum: Yadā kho te mārisa saṅkunā saṅku hadaye samāgaccheyya. atha nam ājāneyyāsi: vassasahassam - me niraye paccamānassāti. So kho aham pāpima bahūni vassāni bahūni vassasatāni bahūni vassasahassāni tasmiṁ mahāniraye apacciṁ. dasa vassasahassāni tass' eva mahānirayassa ussade apacciṁ vuṭṭhānimān nāma vedanām vediyamāno. Tassa mayham pāpima evarūpo kāyo hoti seyyathā pi manussassa. evarūpaṁ sisām hoti seyyathā pi macchassa.

Kīdiso nirayo āsi yattha Dūsī apaccatha
Vidhuram sāvakam - āsajja Kakusandhañ - ca brāhmaṇam.

Sataṁ āsi ayosaṅkū. sabbe paccattavedanā.

īdiso nirayo āsi yattha Dūsī apaccatha
Vidhuram sāvakam - āsajja Kakusandhañ - ca brāhmaṇam.

Yo etam - abhijānāti bhikkhu Buddhassa sāvako,
tādisam bhikkhum - āsajja Kaṇha dukkhām nigacchasi.

Majjhe sarassa tiṭṭhanti vimānā kappaṭhāyino.
veṭuriyavaṇṇā rucirā accimanto pabbassarā.
accharā tattha naccanti puthu nānattavaṇṇiyo.

Yo etam - abhijānāti bhikkhu Buddhassa sāvako,
tādisam bhikkhum - āsajja Kaṇha dukkhām nigacchasi.

Yo ve Buddhena cuditō bhikkhusaṅghassa pekkhato
Migāramātu pāsādām pādaṅguṭṭhena kampayi.

Yo etam - abhijānāti bhikkhu Buddhassa sāvako.
tādisam bhikkhum - āsajja Kaṇha dukkhām nigacchasi.

Yo Vejayantam pāsādām pādaṅguṭṭhena kampayi
iddhibalen' upatthaddho saṁvejesi ca devatā,

Yo etam-abhijānāti bhikkhu Buddhassa sāvako.
tādisam̄ bhikkhum-āsajja Kaṇha dukkham̄ nigacchasi.

Yo Vejayante pāsāde Sakkam̄ so paripucchati:
api āvuso jānāsi taṇhakkhayavimuttiyo.
tassa Sakko viyākāsi pañhaṁ puṭho yathātatham̄,

Yo etam-abhijānāti bhikkhu Buddhassa sāvako.
tādisam̄ bhikkhum-āsajja Kaṇha dukkham̄ nigacchasi.

Yo Brahmānaṁ paripucchati Sudhammāyam̄ abhito
sabham̄:
ajjāpi te āvuso diṭṭhi yā te diṭṭhi pure ahū.
passasi vītvattantam̄ Brahma-loke pabhassaram̄,

Tassa Brahmā viyākāsi anupubbaṁ yathātatham̄:
na me mārisa sā diṭṭhi yā me diṭṭhi pure ahū,

Passāmi vītvattantam̄ Brahma-loke pabhassaram̄,
so 'ham ajja kathaṁ vajjam̄: aham niceo 'mhi sassato,

Yo etam-abhijānāti bhikkhu Buddhassa sāvako.
tādisam̄ bhikkhum-āsajja Kaṇha dukkham̄ nigacchasi.

Yo Mahāneruno kūṭam̄ vimokhena aphassayi,
vanam̄ Pubbavidehānam̄. ye ca bhūmisayā narā,

Yo etam-abhijānāti bhikkhu Buddhassa sāvako.
tādisam̄ bhikkhum-āsajja Kaṇha dukkham̄ nigacchasi.

Na ve aggi cetayati: aham bālam̄ dāhāmi ti.
bālo ca jalitam̄ aggim̄ āsajjana sa ḍayhati.

Evam - eva tuvaṁ Māra āsajjana Tathāgatam̄
sayam̄ dāhissasi attānam̄. bālo aggim̄ va samphusam̄.

Apuññam̄ pasavi Māro āsajjana Tathāgatam̄;
kin - nu maññasi pāpima: na me pāpam̄ vipaccati.

Karoto cīyati pāpam̄ cirarattāya Antaka;
Māra nibbinda Buddhamhā. āsam - mā kāsi bhikkhusu.

Iti Māram̄ aghat̄esi bhikkhu Bhesakalāvane,
tato so dummano yakkho tatth' ev' antaradhāyathāti.

MĀRATAJJANIYASUTTAM DASAMAM.

CŪLAYAMAKAVAGGO PAÑCAMO.

MŪLAPĀNNĀSAM NIṬṬHITAM.

51.

Evam - me sutam. Ekam samayam Bhagavā Campāyam viharati Gaggarāya pokkharanīyā tīre mahatā bhikkhusaṅghena saddhim. Atha kho Pesso ca hathārohapputto Kandarako ca paribbājako yena Bhagavā ten' upasaṅkamim̄su. upasaṅkamitvā Pesso hathārohapputto Bhagavantam abhivādetvā ekamantam nisidi. Kandarako pana paribbājako Bhagavatā saddhim sammodi, sammodaniyam katham sārānīyam vītisāretvā ekamantam atthāsi. Ekamantam t̄hito kho Kandarako paribbājako tuṇhibhūtam tuṇhibhūtam bhikkhusaṅgham anuviloketvā Bhagavantam etad - avoca: Acchariyam bho Gotama, abbhutam bho Gotama, yāvañ - c' idam bhotā Gotamena sammā bhikkhusaṅgho paṭipādito; ye pi te bho Gotama ahesum atītam - addhānam arahanto sammāsambuddhā te pi bhagavanto etaparamam yeva sammā bhikkhusaṅgham paṭipādesum seyyathā pi etarahi bhotā Gotamena sammā bhikkhusaṅgho paṭipādito; ye pi te bho Gotama bhavissanti anāgatam - addhānam arahanto sammāsambuddhā te pi bhagavanto etaparamam yeva sammā bhikkhusaṅgham paṭipādessanti seyyathā pi etarahi bhotā Gotamena sammā bhikkhusaṅgho paṭipādito ti. — Evam - etam Kandaraka evam - etam Kandaraka: ye pi te Kandaraka ahesum atītam - addhānam arahanto sammāsambuddhā te pi bhagavanto etaparamam yeva sammā bhikkhusaṅgham paṭipādesum seyyathā pi etarahi mayā sammā bhikkhusaṅgho paṭipādito; ye pi te Kandaraka bhavissanti anāgatam - addhānam arahanto sammāsambuddhā te pi bhagavanto etaparamam yeva sammā bhikkhusaṅgham paṭipādessanti seyyathā pi etarahi mayā sammā bhikkhusaṅgho paṭipādito. Santi hi Kandaraka bhikkhū imasmim bhikkhusaṅghe arahanto khīnāsavā vusitavanto katakaraṇīyā ohitabhārā anuppattasadatthā parikkhīṇabhave samayojanā samma - d - aññā vimuttā. Santi pana Kandaraka bhikkhū imasmim bhikkhusaṅghe sekhā santatasilā santatavuttino nipakā nipakavuttino, te catusu satipaṭṭhānesu supaṭṭhitacittā viharanti. katamesu catusu: Idha Kandaraka

bhikkhu kāye kāyānupassī viharati ātāpī sampajāno satimā vineyya loke abhijjhādomanassam, vedanāsu vedanānupassī viharati ātāpī sampajāno satimā vineyya loke abhijjhādomanassam, citte cittānupassī viharati ātāpī sampajāno satimā vineyya loke abhijjhādomanassam, dhammesu dhammānupassī viharati ātāpī sampajāno satimā vineyya loke abhijjhādomanassan - ti.

Evaṁ vutte Pesso hatthārohaputto Bhagavantam etad-avoca: Acchariyam bhante, abbhutam bhante, yāva supaññattā c' ime bhante Bhagavatā cattāro satipatṭhānā sattānam visuddhiyā sokapariddavānam samatikkamāya dukkhadomanassānam atthagamāya nāyassa adhigamāya nibbānassa sacchikiriyāya. Mayam - pi hi bhante gihī odātavasanā kālenā kālam imesu catusu satipatṭhānesu supatṭhitacittā viharāma: idha mayam bhante kāye kāyānupassī viharāma ātāpino sampajānā satimanto vineyya loke abhijjhādomanassam, vedanāsu vedanānupassī viharāma ātāpino sampajānā satimanto vineyya loke abhijjhādomanassam, citte cittānupassī viharāma ātāpino sampajānā satimanto vineyya loke abhijjhādomanassam, dhammesu dhammānupassī viharāma ātāpino sampajānā satimanto vineyya loke abhijjhādomanassam. Acchariyam bhante, abbhutam bhante, yāvañ - c' idam bhante Bhagavā evam manussagahane evam manussakasaṭe evam manussasātheyye vattamāne sattānam hitāhitam jānāti. Gahanam h' etam bhante yadidam manussā, uttānakam h' etam bhante yadidam pasavo. Aham hi bhante pahomi hatthidammai sāretum, yāvatakena antārena Campam gatāgataṁ karissati sabbāni tāni sātheyyāni kūṭeyyāni vaṇkeyyāni jimheyyāni pātukarissati. Amhākam pana bhante dāsā ti vā pessā ti vā kammakarā ti vā aññathā ca kāyena samudācaranti aññathā vācāya aññathā ca nesam cittam hoti. Acchariyam bhante, abbhutam bhante, yāvañ - c' idam bhante Bhagavā evam manussagahane evam manussakasaṭe evam manussasātheyye vattamāne sattānam hitāhitam jānāti. Gahanam h' etam bhante yadidam manussā, uttānakam h' etam bhante yadidam pasavo ti. — Evam - etam Pessa, evam - etam Pessa,

gahanam h' etam Pessa yadidam manussā, uttānakam h' etam Pessa yadidam pasavo. Cattāro 'me Pessa puggalā santo sañvijjamānā lokasmīm, katame cattāro: Idha Pessa ekacco puggalo attantapo hoti attaparitāpanānuyogam-anuyutto, idha pana Pessa ekacco puggalo parantapo hoti paraparitāpanānuyogam-anuyutto. Idha Pessa ekacco puggalo attantapo ca hoti attaparitāpanānuyogam-anuyutto parantapo ca paraparitāpanānuyogam-anuyutto, idha pana Pessa ekacco puggalo n' ev' attantapo hoti nāttaparitāpanānuyogam-anuyutto na parantapo na paraparitāpanānuyogam-anuyutto, so anattantapo aparantapo dīṭhe va dhamme nicchāto nibbuto sītibhūto sukhapaṭisamvēdī brahmabhūtena attanā viharati. Imesam Pessa catunnam puggalānam katamo te puggalo cittam ārādhētī.

Yvāyam bhante puggalo attantapo attaparitāpanānuyogam-anuyutto ayam me puggalo cittam n' ārādhēti. Yo pāyam bhante puggalo parantapo paraparitāpanānuyogam-anuyutto ayam - pi me puggalo cittam n' ārādhēti. Yo pāyam bhante puggalo attantapo ca attaparitāpanānuyogam-anuyutto parantapo ca paraparitāpanānuyogam-anuyutto ayam - pi me puggalo cittam n' ārādhēti. Yo ca kho ayanā bhante puggalo n' ev' attantapo nāttaparitāpanānuyogam-anuyutto na parantapo na paraparitāpanānuyogam-anuyutto, so anattantapo aparantapo dīṭhe va dhamme nicchāto nibbuto sītibhūto sukhapaṭisamvēdī brahmabhūtena attanā viharati, ayanā me puggalo cittam ārādhētī. — Kasmā pana te Pessa ime tayo puggalā cittam n' ārādhētī. — Yvāyam bhante puggalo attantapo attaparitāpanānuyogam-anuyutto so attānam sukhakāmam dukkhapaṭikkūlam ātāpeti paritāpeti, iminā me ayanā puggalo cittam n' ārādhēti. Yo pāyam bhante puggalo parantapo paraparitāpanānuyogam-anuyutto so parañ sukhakāmam dukkhapaṭikkūlam ātāpeti paritāpeti, iminā me ayanā puggalo cittam n' ārādhēti. Yo pāyam bhante puggalo attantapo ca attaparitāpanānuyogam-anuyutto parantapo ca paraparitāpanānuyogam-anuyutto so attānañ - ca parañ - ca sukhakāme dukkhapaṭikkūle ātāpeti paritāpeti, iminā me ayanā puggalo cittam n' ārādhēti. Yo

ca kho ayaṁ bhante puggalo n' ev' attantapo nāttapari-tāpanānuyogam - anuyutto na parantapo na paraparitāpanānuyogam - anuyutto. so anattantapo aparantapo diṭhe va dhamme nicchāto nibbuto sītibhūto sukhapatīsaṁvedī brahmabhūtena attanā viharati, iminā me ayaṁ puggalo cittam ārādheti. Handa ca dāni mayaṁ bhante gacchāma, bahukicca mayaṁ bahukaraṇiyā ti. — Yassa dāni tvam Pessa kālam maññasīti. Atha kho Pesso hatthārohaputto Bhagavato bhāsitaṁ abhinanditvā anumoditvā utthāy' āsanā Bhagavantam abhi-vādetvā padakkhiṇam katvā pakkāmi.

Atha kho Bhagavā acirapakkante Pesse hatthārohaputte bhikkhū āmantesi: Paṇḍito bhikkhave Pesso hatthārohaputto, mahāpañño bhikkhave Pesso hatthārohaputto; sace bhikkhave Pesso hatthārohaputto muhuttaṁ nisideyya yāv' assāham ime cattāro puggale vitthārena vibhajāmi, mahatā atthena samyutto agamissa. Api ca bhikkhave ettāvatā pi Pesso hatthārohaputto mahatā atthena samyutto ti. — Etassa Bhagavā kālo, etassa Sugata kālo. yaṁ Bhagavā ime cattāro puggale vitthārena vibhajeyya, Bhagavato sutvā bhikkhū dhāressantiti. — Tena hi bhikkhave sunātha sādhukam manasikarotha, bhāsissāmīti. Evam bhante ti kho te bhikkhū Bhagavato paccassosuṁ. Bhagavā etad-avoca:

Katamo ca bhikkhave puggalo attantapo attaparitāpanānuyogam - anuyutto: Idha bhikkhave ekacco puggalo ace-lako hoti muttācāro hatthāpalekhano. na ehibhadantiko na titthabhadantiko, nābhīhaṭam na uddissakaṭam na nimanta-ṇam sādiyati; so na kumbhīmukhā patigānḥāti na kalopi-mukhā patigānḥāti. na elakamantaram na daṇḍamantaram na musalamantaram, na dvinnam bhuñjamānānam, na gab-bhiniyā na pāyamānāya na purisantaragatāya, na saṅkittisu, na yattha sā upaṭṭhitō hoti, na yattha makkhikā sanda-saṅḍacārinī, na maccham na māṁsam na suram na mera-yam na thusodakam pibati. So ekāgāriko vā hoti ekālopiko, dvāgāriko vā hoti dvālopiko — sattāgāriko vā hoti sattā-lopiko; ekissā pi dattiyā yāpeti, dvihi pi dattihi yāpeti — sattahi pi dattihi yāpeti; ekāhikam - pi āhāram āhāreti. dvi-

hikam - pi āhāram āhāreti — sattāhikam - pi āhāram āhāreti. iti evarūpam addhamāsikam - pi pariyāyabhattachabhojanānuyogam - anuyutto viharati. So sākabhakkho vā hoti sāmākabhakkho vā hoti nīvārabhakkho vā hoti daddulabhakkho vā hoti hatabhakkho vā hoti kaṇabhakkho vā hoti ācāmabhakkho vā hoti piññākabhakkho vā hoti tiṇabhakkho vā hoti gomaya- bhakkho vā hoti; vanamūlaphalāhāro yāpeti pavattaphala- bhojī. So sānāni pi dhāreti masānāni pi dhāreti chava- dussāni pi dhāreti pañisukūlāni pi dhāreti tiriṭāni pi dhāreti ajināni pi dhāreti ajinakkhipam - pi dhāreti kusacīram - pi dhāreti vākacīram - pi dhāreti phalakacīram - pi dhāreti kes- kambalam - pi dhāreti vālakambalam - pi dhāreti ulūka- pakkham - pi dhāreti. Kesamassulocako pi hoti kesamassu- locanānuyogam - anuyutto. ubbhāṭṭhako pi hoti āsanapaṭik- khitto. ukkuṭiko pi hoti ukkuṭikappadhānam - anuyutto, kaṇṭakā- passayiko pi hoti kaṇṭakāpassaye seyyam kappeti, sāyatati- yakam - pi udakorohanānuyogam - anuyutto viharati. Iti eva- rūpam anekavihitām kāyassa ātāpanaparitāpanānuyogam - anu- yutto viharati. Ayam vuccati bhikkhave puggalo attantapo attaparitāpanānuyogam - anuyutto.

Katamo ca bhikkhave puggalo parantapo parapari- tāpanānuyogam - anuyutto: Idha bhikkhave ekacco puggalo orabbhiko hoti sūkariko sākuntiko māgaviko luddo maccha- ghātako coro coraghātako bandhanāgāriko. ye vā pan' aññe pi keci kurūrakanmantā. Ayam vuccati bhikkhave puggalo parantapo paraparitāpanānuyogam - anuyutto.

Katamo ca bhikkhave puggalo attantapo ca attaparitā- panānuyogam - anuyutto parantapo ca paraparitāpanānuyogam - anuyutto: Idha bhikkhave ekacco puggalo rājā vā hoti khattiyo muddhāvasitto brāhmaṇo vā mahāsālo. So puratthi- mena nagarassa navamī santhāgāram kārāpetvā kesamassumī ohāretvā kharājinam nivāsetvā sappitelena kāyam abbhañjitvā magavisāñena piṭṭhim kāṇḍūvamāno santhāgāram pavisati saddhim mahesiya brāhmaṇena ca purohitena. So tattha anantarahitāya bhūmiyā haritupatfāya seyyam kappeti. Ekissā gāviyā sarūpavacchāya yam ekasminnī thane khīram

hoti tena ājā yāpeti, yam dutiyasmim thane khīram hoti tena mahesi yāpeti, yam tatiyasmim thane khīram hoti tena brāhmaṇo purohito yāpeti, yam catutthasmim thane khīram hoti tena aggim juhanti, avasesena vacchako yāpeti. So evam - āha: Ettakā usabbhā haññantu yaññatthāya, ettakā vacchatarā haññantu yaññatthāya, ettikā vacchatariyo haññantu yaññatthāya, ettakā ajā haññantu yaññatthāya. ettakā urabbhā haññantu yaññatthāya, ettakā rukkhā chijjantu yūpaththāya, ettakā dabbhā lūyantu barihisatthāyāti. Ye pi 'ssa te honti dāsā ti vā pessā ti vā kammakarā ti vā te pi danḍatajjitā bhayatajjitā assumukhā rudamānā parikammāni karonti. Ayam vuccati bhikkhave puggalo attantapo ca attaparitāpanānuyogam - anuyutto parantapo ca paraparitāpanānuyogam - anuyutto.

Katamo ca bhikkhave puggalo n' ev' attantapo nātta-paritāpanānuyogam - anuyutto na parantapo na paraparitāpanānuyogam - anuyutto, so anattantapo aparantapo ditṭhe va dhamme nicchāto nibbuto sītibhūto sukha-paṭisamvēdī brahmabhūtena attanā viharati: Idha bhikkhave Tathāgato loke uppajjati araham sammāsambuddho vijjācaraṇasampanno sugato lokavidū anuttaro purisadammasārathi satthā devamanussānam buddho bhagavā. So imam lokam sadevakam samārakam sabrahmakam sassamaṇabrahmaṇim pajam sadevamanussam sayam abhiññā sacchikatvā pavedeti. So dhammaṇi deseti ādikalyāṇam majjhelyāṇam pariyoṣānakalyāṇam sāttham sabyañjanam, kevalapariṇuṇam parisuddham brahmacariyam pakāseti. Tam dhammaṇi sunāti gahapati vā gahapati-putto vā aññatarasmiṇi vā kule paccājāto. So tam dhammaṇi sutvā Tathāgate saddham paṭilabhati. So tena saddhāpaṭilābhena samannāgato iti paṭisañcikkhati: Sambādho gharāvāso rajāpatho, abbhokāso pabbajjā, na - y - idam sukaram agāram ajjhāvasatā ekantapariṇuṇam ekantaparisuddham sañkhalikriti brahmacariyam caritum, yan - nūnāham kesamassum ohāretvā kāsāyāni vatthāni acchādetvā agārasmā anagāriyam pabbajeyyan - ti. So aparena samayena appam vā bhogakkhandham pahāya mahantam vā bhogakkhandham pahāya,

appam vā nātiparivaṭṭam pahāya mahantam vā nātiparivaṭṭam pahāya kesamassum ohāretvā kāsāyāni vatthāni acchādetvā agārasmā anagāriyam pabbajati.

So evam pabbajito samāno bhikkhūnam sikkhāsājivamsāpanno pāññātipātam pahāya pāññātipātā paṭivirato hoti, nihitadaṇḍo nihitasattho lajjī dayāpanno sabbapāñabhūtahitānukampī viharati. Adinnādānam pahāya adinnādānā paṭivirato hoti. dinnādāyī dinnapāṭīkaṅkhī athenena sucibhūtena attanā viharati. Abrahmacariyam pahāya brahmaeārī hoti ārācārī, virato methunā gāmaḍhammā. Musāvādaṁ pahāya musāvādā paṭivirato hoti, saccavādī saccasandho theto paccayiko avisamvādako lokassa. Pisunam vācam pahāya pisuṇāya vācāya paṭivirato hoti, ito sutvā na amutra akkhātā imesam bhedāya amutra vā sutvā na imesam akkhātā amūsam bhedāya, iti bhinnānam vā sandhātā sahitānam vā anuppadātā, samaggārāmo samaggarato samagganandī samaggakaraṇī vācam bhāsitā hoti. Pharusaṁ vācam pahāya pharusāya vācāya paṭivirato hoti, yā sā vācā nelā kaṇṭasukhā pemanīyā hadayaṅgamā porī bahujanakantā bahujanamanāpā tathārūpiṁ vācam bhāsitā hoti. Samphappalāpam pahāya samphappalāpā paṭivirato hoti, kālavādī bhūtavādī atthavādī dhammavādī vinayavādī, nidhānavatī vācam bhāsitā kālena sāpadesam pariyantavatīn atthasamhitām. So bijagāmabhūtagāmasamārambhā paṭivirato hoti. Ekabhattiko hoti rattūparato, virato vikālabhojanā. Naccagīta-vādita-visūkadassanā paṭivirato hoti. Mālā-gandha-vilepanadhāraṇa-māṇḍana-vibhūsanatthānā paṭivirato hoti. Uccāsayana-mahāsayanā paṭivirato hoti. Jātarūparajatapatīggahaṇā paṭivirato hoti. Āmakadhañnapatīggahaṇā paṭivirato hoti. Āmakamāmsapaṭīggahaṇā paṭivirato hoti. Itthikumārikapaṭīggahaṇā paṭivirato hoti. Dāsidāsapaṭīggahaṇā paṭivirato hoti. Ajelakapaṭīggahaṇā paṭivirato hoti. Kukkuṭasūkarapaṭīggahaṇā paṭivirato hoti. Hatthi-gavāssa-vaṭavā- paṭīggahaṇā paṭivirato hoti. Khettavatthupaṭīggahaṇā paṭivirato hoti. Dūteyyapahiṇagamanānuyogā paṭivirato hoti. Kayavikkayā paṭivirato hoti. Tulākūṭa-kaṁsakūṭa-mānakūṭā

paṭivirato hoti. Ukkotana-vañcana-nikati-sāciyogā paṭivirato hoti. Chedana-vadha-bandhana-viparāmosa-ālopa-sahasākārā paṭivirato hoti. So santuṭṭho hoti kāyaparihārikena cīvarena kucchiparihārikena piṇḍapātena. yena yen' eva pakkamati samādāy' eva pakkamati. Seyyathā pi nāma pakkhī sakuṇo yena yen' eva ḍeti sapattabhāro va ḍeti. evam- evam bhikkhu santuṭṭho hoti kāyaparihārikena cīvarena kucchiparihārikena piṇḍapātena, yena yen' eva pakkamati samādāy' eva pakkamati. So iminā ariyena sīlakkhandhena samannāgato ajjhattam anavajjaśukham paṭisamñvedeti. So cakkhunā rūpām disvā na nimittaggāhī hoti nānubyañjanaggāhī; yatvādhikaraṇam - enām cakkhundriyām asamīvutam viharantam abhijjhādomanassā pāpakā akusalā dhammā anvāssaveyyumi tassa samvarāya paṭipajjati. rakkhati cakkhundriyām, cakkhundriye samīvaraṇā āpajjati. Sotena saddamī sutvā — pe — ghānena gandham ghāyitvā — jivhāya rasam sāyitvā — kāyena phoṭṭhabbam phusitvā — manasā dhammam viññāya na nimittaggāhī hoti nānubyañjanaggāhī; yatvādhikaraṇam- enām manindriyām asamīvutam viharantam abhijjhādomanassā pāpakā akusalā dhammā anvāssaveyyumi tassa samvarāya paṭipajjati, rakkhati manindriyām. manindriye samīvaraṇā āpajjati. So iminā ariyena indriyasamīvarena samannāgato ajjhattam abyāsekasukham paṭisamñvedeti. So abhikkante paṭikkante sampajānakārī hoti. ālokite vilokite sampajānakārī hoti. samīnjite pasārite sampajānakārī hoti, saṅghātipattacīvaradhāraṇe sampajānakārī hoti, asite pīte khāyite sāyite sampajānakārī hoti. uccārapassāvakamme sampajānakārī hoti gate thite nisinne sutte jāgarite bhāsite tuṇhībhāve sampajānakārī hoti.

So iminā ca ariyena sīlakkhandhena samannāgato iminā ca ariyena indriyasamīvarena samannāgato iminā ca ariyena satisampajāññena samannāgato vivittam senāsanam bhajati. araññam rukkhāmūlam pabbatam kandaram giriguham su-sānam vanapaththam abbhokāsam palālapuñjam. So pacchābhuttam piṇḍapātapatikkanto nisidati pallañcam ābhujitvā, ujuni kāyam pañidhāya, parimukham satim upaṭṭhapetvā.

So abhijjhām loke pahāya vigatābhijjhena cetasā viharati. abhijjhāya cittam parisodheti; byāpādapadosam pahāya abyāpannacitto viharati. sabbapāṇabhūtahitānukampī byāpādapadosā cittam parisodheti; thīnamiddham pahāya vigatathinamiddho viharati, ālokasaññī sato sampajāno thīnamiddhā cittam parisodheti; uddhaccakukkuccam pahāya anuddhato viharati, ajjhattam vūpasantacitto uddhaccakukkuccā cittam parisodheti; vicikiccham pahāya tiṇṇavicikiccho viharati, akathamkathī kusalesu dhammesu vicikicchāya cittam parisodheti.

So ime pañca nīvaraṇe pahāya cetaso upakkilese paññāya dubbalikaraṇe vivic' eva kāmehi vivicca akusalehi dhammehi savitakkam savicāram vivekajam pītisukham paṭhamam jhānam upasampajja viharati. Vitakkavicārānam vūpasamā ajjhattam sampaśādanam cetaso ekodibhāvam avitakkam avicāram samādhijam pītisukham dutiyam jhānam upasampajja viharati. Pitiyā ca virāgā upekhako ca viharati sato ca sampajāno sukhañ - ca kāyena paṭisamvedeti yan - tam ariyā ācikkhanti: upekhako satimā sukhavihārī ti tatiyam jhānam upasampajja viharati. Sukhassa ca pahānā dukkhassa ca pahānā pubbe va somanassadomanassānam atthagamā adukkham asukham upekhāsatipārisuddhim catuttham jhānam upasampajja viharati.

So evam samāhite citte parisuddhe pariyyodāte anaṅgaṇe vigatūpakkilese mudubhūte kammaniye ṭhite ānejjappatte pubbenivāsānussatiññāya cittam abhininnāmeti. So anekavihitam pubbenivāsam anussarati. seyyathidam ekam - pi jātim dve pi jātiyo tissō pi jātiyo catasso pi jātiyo pañca pi jātiyo dasa pi jātiyo vīsatim - pi jātiyo timsam - pi jātiyo cattārisam - pi jātiyo paññāsam - pi jātiyo jātisatam - pi jātisahassam - pi jātisatasahassam - pi aneke pi saṁvatṭakappe aneke pi vivaṭṭakappe aneke pi saṁvatṭa-vivaṭṭakappe: amutr' āsim evamīnāmo evamīgutto evamīvaṇṇo evamāhāro evamī sukhadukkhapaṭisanivedī evamāyupariyanto. so tato cuto amutra uppādim. tatrāp' āsim evamīnāmo evamīgutto evamīvaṇṇo evamāhāro evamī sukhadukkhapaṭisanivedī

evamāyupariyanto, so tato cuto idhūpapanno ti. Iti sākāram
sauddesam anekavihitam pubbenivāsam anussarati.

So evam samāhite citte parisuddhe pariyyodāte anaṅgane
vigatūpakkilese mudubhūte kammaniye ṭhite ānejjappatte
sattānam cutūpapātaññāya cittam abhininnāmeti. So dib-
bena cakkhunā visuddhena atikkantamānusakena satte pas-
sati cavamāne upapajjamāne, hīne pañite suvaṇṇe dubbaṇne
sugate duggate yathākammūpage satte pajānāti: ime vata
bhonto sattā kāyaduccaritenā samannāgatā vacīduccaritenā
samannāgatā manoduccaritenā samannāgatā ariyānam upa-
vādakā micchādiṭṭhikā micchādiṭṭhikammasamādānā, te kāyassa
bhedā param-maraṇā apāyam duggatiṁ vinipātam nirayam
upapannā; ime vā pana bhonto sattā kāyasucaritenā sam-
annāgatā vacīsucaritenā samannāgatā manosucaritenā sam-
annāgatā ariyānam anupavādakā sammādiṭṭhikā sammā-
diṭṭhikammasamādānā, te kāyassa bhedā param-maraṇā
sugatiṁ saggam lokam upapannā ti. Iti dibbena cakkhunā
visuddhena atikkantamānusakena satte passati cavamāne
upapajjamāne, hīne pañite suvaṇṇe dubbaṇne sugate dug-
gate yathākammūpage satte pajānāti.

So evam samāhite citte parisuddhe pariyyodāte anaṅgane
vigatūpakkilese mudubhūte kammaniye ṭhite ānejjappatte
āsavānam khayaññānyāya cittam abhininnāmeti. So: idam
dukkhan - ti yathābhūtam pajānāti. ayam dukkhasamudayo ti
yathābhūtam pajānāti, ayam dukkhanirodho ti yathābhūtam
pajānāti, ayam dukkhanirodhagāminī paṭipadā ti yathābhūtam
pajānāti; ime āsavā ti yathābhūtam pajānāti, ayam āsavasamudayo
ti yathābhūtam pajānāti, ayam āsavanirodho ti yathābhūtam
pajānāti, ayam āsavanirodhagāminī paṭipadā ti yathābhūtam
pajānāti. Tassa evam jānato evam passato
kāmāsavā pi cittam vimuccati, bhavāsavā pi cittam vimuccati,
avijjāsavā pi cittam vimuccati, vimuttasmiṁ vimuttam - iti
ñānanai hoti; khīnā jāti, vusitam brahmacariyam, kataṁ karāṇī-
yam nāparam itthattāyāti pajānāti.

Ayam vuuccati bhikkhave puggalo n' ev' attantapo nātta-
paritāpanānuyogam - anuyutto na parantapo na parapari-

tāpanānuyogam - anuyutto. so anattantapo aparantapo diṭṭhe
va dhamme nicchāto nibbuto sītibhūto sukhapaṭisamvēdī¹
brahmabhūtena attanā viharatiti.

Idam - avoca Bhagavā. Attamanā te bhikkhū Bhagavato bhāsitaṁ abhinandun - ti.

KANDARAKASUTTANTAM PATHAMAM.

52.

Evam - me sutam. Ekaṁ samayam āyasmā Ānando Vesāliyam viharati Beluvagāmake. Tena kho pana sama-yena Dasamo gahapati Aṭṭhakanāgaro Pāṭaliputtam anup-patto hoti kenacid - eva karaṇiyena. Atha kho Dasamo gahapati Aṭṭhakanāgaro yena Kukkuṭārāmo yena aññataro bhikkhu ten' upasaṅkami. upasaṅkamitvā tam bhikkhum abhivādetvā ekamantam nisidi. Ekamantam nisinno kho Dasamo gahapati Aṭṭhakanāgaro tam bhikkhum etad - avoca: Kahan - nu kho bhante āyasmā Ānando etarahi viharati. dassanakāmā hi mayan - taṁ āyasmantam Ānandan - ti. Eso gahapati āyasmā Ānando Vesāliyam viharati Beluvagāmake ti. Atha kho Dasamo gahapati Aṭṭhakanāgaro Pāṭaliputte tam karaṇiyam tīretvā yena Vesālī Beluvagāmako yen āyasmā Ānando ten' upasaṅkami. upasaṅkamitvā āyasmantam Ānandam abhivādetvā ekamantam nisidi. Ekamantam nisinno kho Dasamo gahapati Aṭṭhakanāgaro āyasmantam Ānandam etad - avoca:

Atthi nu kho bhante Ānanda tena Bhagavatā jānatā passatā arahatā sammāsambuddhena ekadhammo akkhāto yattha bhikkhuno appamattassa ātāpino pahitattassa viharato avimuttam vā cittaṁ vimuccati aparikkhīnā vā āsavā parikkhayam gacchanti ananuppattam vā anuttaram yogakkhemam anupāpuṇātiti. — Atthi kho gahapati tena Bhagavatā jānatā passatā arahatā sammāsambuddhena ekadhammo akkhāto

yattha bhikkhuno appamattassa ātāpino pahitattassa viharato avimuttañ - c' eva cittam vimuccati aparikkhīñā ca āsavā parikkhayam gacchanti ananuppattañ - ca anuttaram yogakkhemam anupāpuññatiti. — Katamo pana bhante Ānanda tena Bhagavatā jānatā passatā arahatā sammāsambuddhena ekadhammo akkhāto yattha bhikkhuno appamattassa ātāpino pahitattassa viharato avimuttañ - c' eva cittam vimuccati aparikkhīñā ca āsavā parikkhayam gacchanti ananuppattañ - ca anuttaram yogakkhemam anupāpuññatiti.

Idha gahapati bhikkhu vivice' eva kāmehi vivicca akusalehi dhammehi savitakkam savicāram vivekajam pītisukham pathamam jhānam upasampajja viharati. So iti paṭisañcikkhati: Idam - pi kho paṭhamam jhānam abhisainkhatañ abhisaincetayitam, yam kho pana kiñci abhisainkhatañ abhisaincetayitam tad - aniccam nirodhadhamman - ti pajānāti. So tattha thito āsavānam khayam pāpuññati; no ce āsavānam khayam pāpuññati ten' eva dhammarāgena tāya dhammanandiyā pañcannam orambhāgiyānam samyojanānam parikkhayā opapātiko hoti tatthaparinibbāyi anāvattidhammo tasmā lokā. Ayam - pi kho gahapati tena Bhagavatā jānatā passatā arahatā sammāsambuddhena ekadhammo akkhāto yattha bhikkhuno appamattassa ātāpino pahitattassa viharato avimuttañ - c' eva cittam vimuccati aparikkhīñā ca āsavā parikkhayam gacchanti ananuppattañ - ca anuttaram yogakkhemam anupāpuññatiti.

Puna ca param gahapati bhikkhu vitakkavicārānam vūpasamā ajjhattam sampasādanam — pe — dutiyam jhānam upasampajja viharati. So iti paṭisañcikkhati: Idam - pi kho dutiyam jhānam abhisainkhatañ abhisaincetayitam, yam kho pana kiñci abhisainkhatañ abhisaincetayitam tad - aniccam nirodhadhamman - ti pajānāti. So tattha thito āsavānam khayam pāpuññati; no ce āsavānam khayam pāpuññati ten' eva dhammarāgena tāya dhammanandiyā pañcannam orambhāgiyānam samyojanānam parikkhayā opapātiko hoti tatthaparinibbāyi anāvattidhammo tasmā lokā. Ayam - pi kho gahapati tena Bhagavatā jānatā passatā arahatā sammā-

sambuddhena ekadhammo akkhāto yattha bhikkhuno appamattassa ātāpino pahitattassa viharato avimuttañ c' eva cittāni vimuccati aparikkhīñā ca āsavā parikkhayam gacchanti ananuppattañ ca anuttaram yogakkhemam anupāpuṇāti.

Puna ca param gahapati bhikkhu pitiyā ca virāgā — pe — tatiyām jhānam upasampajja viharati. So iti paṭisañcikkhati: Idam - pi kho tatiyām jhānam abhisāñkhataṁ abhisāñcetayitām. yam kho pana kiñci abhisāñkhataṁ abhisāñcetayitām tad - aniccam nirodhadhamman - ti pajānāti. So tattha ṭhito — pe — anuttaram yogakkhemam anupāpuṇāti.

Puna ca param gahapati bhikkhu sukhassa ca pahānā dukkhassa ca pahānā — pe — catuttham jhānam upasampajja viharati. So iti paṭisañcikkhati: Idam - pi kho catuttham jhānam abhisāñkhataṁ abhisāñcetayitām. yam kho pana kiñci abhisāñkhataṁ abhisāñcetayitām tad - aniccam nirodhadhamman - ti pajānāti. So tattha ṭhito — pe — anuttaram yogakkhemam anupāpuṇāti.

Puna ca param gahapati bhikkhu mettāsahagatena cetasā ekam disam pharitvā viharati, tathā dutiyām tathā tatiyām tathā catutthim, iti uddham - adho tiriyan sabbadhi sabbattatāya sabbāvantam lokam mettāsahagatena cetasā vipulena mahaggatena appamāñena averena abyābajjhena pharitvā viharati. So iti paṭisañcikkhati: Ayam - pi kho mettā cetovimutti abhisāñkhatā abhisāñcetayitā, yam kho pana kiñci abhisāñkhataṁ abhisāñcetayitām tad - aniccam nirodhadhamman - ti pajānāti. So tattha ṭhito — pe — anuttaram yogakkhemam anupāpuṇāti.

Puna ca param gahapati bhikkhu karuṇāsahagatena cetasā — pe — muditāsahagatena cetasā — pe — upekhāsahagatena cetasā ekam disam pharitvā viharati, tathā dutiyām tathā tatiyām tathā catutthim, iti uddham - adho tiriyan sabbadhi sabbattatāya sabbāvantam lokam upekhāsahagatena cetasā vipulena mahaggatena appamāñena averena abyābajjhena pharitvā viharati. So iti paṭisañcikkhati: Ayam - pi kho upekhā cetovimutti abhisāñkhatā abhisāñcetayitā, yam kho pana kiñci abhisāñkhataṁ abhisāñcetayitām tad - aniccam

nirodhadhamman - ti pajānāti. So tattha ṭhito — pe — anuttaram yogakkhemam anupāpuṇāti.

Puna ca parami gahapati bhikkhu sabbaso rūpasaññānam samatikkamā paṭīghasaññānam atthagamā nānattasaññānam amanasikārā ananto ākāso ti ākāsānañcāyatanam upasampajja viharati. So iti paṭisañcikkhati: Ayam - pi kho ākāsānañcāyatanasamāpatti abhisainkhatā abhisaincetayitā. Yam kho pana kiñci abhisainkhatam abhisaincetayitam tad - aniccam nirodhadhamman - ti pajānāti. So tattha ṭhito — pe — anuttaram yogakkhemam anupāpuṇāti.

Puna ca parami gahapati bhikkhu sabbaso ākāsānañcāyatanam samatikkamma anantam viññānañ - ti viññānañcāyatanam upasampajja viharati. So iti paṭisañcikkhati: Ayam - pi kho viññānañcāyatanasamāpatti abhisainkhatā abhisaincetayitā. Yam kho pana kiñci abhisainkhatam abhisaincetayitam tad - aniccam nirodhadhamman - ti pajānāti. So tattha ṭhito — pe — anuttaram yogakkhemam anupāpuṇāti.

Puna ca parami gahapati bhikkhu sabbaso viññānañcāyatanam samatikkamma na - tthi kiñciti ākiñcaññāyatanam upasampajja viharati. So iti paṭisañcikkhati: Ayam - pi kho ākiñcaññāyatanasamāpatti abhisainkhatā abhisaincetayitā, yam kho pana kiñci abhisainkhatam abhisaincetayitam tad - aniccam nirodhadhamman - ti pajānāti. So tattha ṭhito āsavānam khayam pāpuṇāti: no ce āsavānam khayam pāpuṇāti ten' eva dhammarāgena tāya dhammanandiyā pañcannam orambhāgiyānam saṁyojanānam parikkhayā opapātiko hoti tattha-parinibbāyī anāvattidhammo tasmā lokā. Ayam kho gahapati tena Bhagavatā jānatā passatā arahatā sammāsambuddhena ekadhammo akkhāto yattha bhikkhuno appamattassa ātāpino pahitattassa viharato avimuttañ - c' eva cittam vimuccati aparikkhīṇā ca āsavā parikkhayam gacchanti ananuppattañ - ca anuttaram yogakkhemam anupāpuṇātīti.

Evaṁ vutte Dasamo gahapati Atṭhakanāgaro āyasmantam Ānandañ etad - avoca: Seyyathā pi bhante Ānanda puriso ekañ nidhimukham gavesanto sakid - eva ekādasa

nidhimukhāni adhigaccheyya, evam - eva kho aham bhante ekām amatadvāram gavesanto sakid - eva ekādasa amata-dvārāni alatthām savanāya. Seyyathā pi bhante purisassa agāram ekādasadvāram, so tasmiṁ agāre āditte ekamekena pi dvārena sakkuneyya attānam sotthim kātum, evam - eva kho aham bhante imesām ekādasannam amatadvārānam ekamekena pi amatadvārena sakkunissāmi attānam sotthim kātum. Ime hi nāma bhante aññatitthiyā ācariyassa ācariyā-dhanām pariyessanti, kiṁ panāham āyasmato! Ānandassa pūjam na karissāmiti. Atha kho Dasamo gahapati Aṭṭhakanāgaro Pāṭaliputtakañ - ca Vesālikañ - ca bhikkhusaṅgham sanuipātāpetvā pañtena khādaniyena bhojaniyena sahatthā santappesi sampavāresi ekamekañ - ca bhikkhum paccekadussayugena acchādesi, āyasmantaṁ Ānandaṁ ticīvarena acchādesi āyasmato ca Ānandassa pañcasataṁ vihāram kārāpesīti.

AṬṬHAKANĀGARASUTTANTAM DUTIYĀM.

53.

Evam - me sutām. Ekam samayaṁ Bhagavā Sakkesu viharati Kapilavatthusmiṁ Nigrodhārāme. Tena kho pana samayena Kāpilavatthavānam Sakyānam navāni santhāgāram acirakāritam hoti anajjhāvuttham samañena vā brāhmaṇena vā kenaci vā manussabhūtena. Atha kho Kāpilavatthavā Sakyā yena Bhagavā ten' upasānikamīnsu, upasānikamitvā Bhagavantam abhivādetvā ekamantam nisīdiīnsu. Ekamantaṁ nisinnā kho Kāpilavatthavā Sakyā Bhagavantam etad - avocūm: Idha bhante Kāpilavatthavānam Sakyānam navāni santhāgāram acirakāritam anajjhāvuttham samañena vā brāhmaṇena vā kenaci vā manussabhūtena. Tam bhante Bhagavā paṭhamam paribhuñjatu, Bhagavatā paṭhamam pari-bhuttam pacchā Kāpilavatthavā Sakyā paribhuñjissanti. tad-assa Kāpilavatthavānam Sakyānam dīgharattam hitāya

sukhāyāti. Adhvāsesi Bhagavā ītuñhibhāvena. Atha kho Kāpilavatthavā Sakyā Bhagavato adhvāsanam vīditvā uṭṭhāyāsanā Bhagavantam abhvādetvā padakkhiṇam katvā yena santhāgāram ten' upasaṅkamim̄su, upasaṅkamitvā sabbasanthalim̄ santhāgāram santharitvā āsanāni paññāpetvā udakamaṇikam patiṭṭhāpetvā telappadipam̄ āropetvā yena Bhagavā ten' upasaṅkamim̄su, upasaṅkamitvā Bhagavantam abhvādetvā ekamantam atthainsu. Ekamantam ṭhitā kho Kāpilavatthavā Sakyā Bhagavantam etad - avocum: Sabbasanthalim̄ santhatam bhante santhāgāram. āsanāni paññattāni, udakamaṇiko patiṭṭhāpito, telappadipo āropito; yassa dāni bhante Bhagavā kālam maññatiti. Atha kho Bhagavā nīvāsetvā paccacivaram ādāya saddhim̄ bhikkhusaṅghena yena santhāgāram ten' upasaṅkami, upasaṅkamitvā pāde pakkhāletvā santhāgāram pavisitvā majjhimaṇi thambham nissāya puratthābhīmukho nisidi. Bhikkhusaṅgho pi kho pāde pakkhāletvā santhāgāram pavisitvā pacchimam̄ bhittim nissāya puratthābhīmukho nisidi Bhagavantam yeva purakkhatvā. Kāpilavatthavā pi kho Sakyā pāde pakkhāletvā santhāgāram pavisitvā puratthimam̄ bhittim nissāya pacchāmukhā nisidim̄su Bhagavantam yeva purakkhatvā. Atha kho Bhagavā Kāpilavatthave Sakke bahu-d-eva rattim dhammiyā kathāya sandassetvā samādapetvā samuttejetvā sampahamisetvā āyasmantaṇam Ānandaṁ āmantesi: Paṭibhātu tam Ānanda Kāpilavatthavānam Sakyānam sekho pātipado; piṭṭhim - me agilāyati, tam - aham āyamissāmīti. Evam bhante ti kho āyasmā Ānando Bhagavato paccassosi. Atha kho Bhagavā catugguṇam saṅghāṭim paññāpetvā dakkhiṇena passena sīhaseyyani kapesi pāde pādaṇi accādhāya sato sampajāno uṭṭhāna-saññam manasikaritvā.

Atha kho āyasmā Ānando Mahānāmam̄ Sakyam̄ āmantesi: Idha Mahānāma ariyasāvako sīlasampanno hoti, indriyesu guttadvāro hoti, bhojane mattaññū hoti, jāgariyam anuyutto hoti. sattahi saddhammehi samannāgato hoti, catunnaṇi jhānānam abhicetasikānam diṭṭhadhammasukhavihārānam nikāmalābhī hoti akicchālābhī akasirālābhī. Kathañ - ca

Mahānāma ariyasāvako sīlasampanno hoti: Idha Mahānāma ariyasāvako sīlavā hoti, pātimokkhasamvarasamvuto viharati ācāragocarasampanno, anumattesu vajjesu bhayadassāvī. samādāya sikkhati sikkhāpadesu. Evam̄ kho Mahānāma ariyasāvako sīlasampanno hoti. Kathañ̄ ca Mahānāma ariyasāvako indriyesu guttadvāro hoti: Idha Mahānāma ariyasāvako cakkhunā rūpam̄ disvā na nimittaggāhī hoti nānubyañjanaggāhī, yatvādhikaraṇam̄ enam̄ cakkhundriyam̄ asamvutam̄ viharantam̄ abhijjhādomanassā pāpakā akusalā dhammā anvāssaveyyum tassa saṁvarāya paṭipajjati, rakkhati cakkhundriyam̄. cakkhundriye saṁvaraṁ āpajjati. Sotena saddam̄ sutvā — pe — ghānena gandham̄ ghāyitvā — jivhāya rasam̄ sāyitvā — kāyena phoṭṭhabbam̄ phusitvā — manasā dhammam̄ viññāya na nimittaggāhī hoti nānubyañjanaggāhī, yatvādhikaraṇam̄ enam̄ manindriyam̄ asamvutam̄ viharantam̄ abhijjhādomanassā pāpakā akusalā dhammā anvāssaveyyum tassa saṁvarāya paṭipajjati, rakkhati manindriyam̄, manindriye saṁvaraṁ āpajjati. Evam̄ kho Mahānāma ariyasāvako indriyesu guttadvāro hoti. Kathañ̄ ca Mahānāma ariyasāvako bhojane mattaññū hoti: Idha Mahānāma ariyasāvako paṭisaṅkhā yoniso āhāram̄ āhāreti, n' eva davāya na madāya na mañḍanāya na vibhūsanāya, yāvad̄ eva imassa kāyassa ṭhitiyā yāpanāya, vihiṁsūparatiyā brahmācariyānuggahāya: iti purāṇā-ca vedanam̄ paṭihañkhāmi navañ̄-ca vedanam̄ na uppādessāmi, yātrā ca me bhavissati anavajjatā ca phāsu-vihāro cāti. Evam̄ kho Mahānāma ariyasāvako bhojane mattaññū hoti. Kathañ̄ ca Mahānāma ariyasāvako jāgariyam̄ anuyutto hoti: Idha Mahānāma ariyasāvako divasam̄ caṅkamena nisajjāya āvaraṇiyehi dhammehi cittam̄ parisodheti, rattiyā pathamam̄ yāmaṁ caṅkamena nisajjāya āvaraṇiyehi dhammehi cittam̄ parisodheti, rattiyā majjhimaṁ yāmaṁ dakkhinēna passena sīhaseyyam̄ kappeti pāde pādaṁ accādhāya sato sampajāno utṭhānasaññam̄ manasikaritvā, rattiyā pacchimam̄ yāmaṁ paccutṭhāya caṅkamena nisajjāya āvaraṇiyehi dhammehi cittam̄ parisodheti. Evam̄ kho Mahānāma ariyasāvako jāgariyam̄ anuyutto hoti. Kathañ̄ ca Mahānāma

ariyasāvako sattahi saddhammehi samannāgato hoti: Idha Mahānāma ariyasāvako saddho hoti, saddahati Tathāgatassa bodhim: iti pi so Bhagavā araham̄ sammāsambuddho vijjācaranāsampanno sugato lokavidū anuttaro purisadammaśārathi satthā devamanussānam̄ buddho bhagavā ti. Hirimā hoti, hiriyati kāyaduccaritena vacīduccaritena manoduccaritena, hiriyati pāpakānam̄ akusalānam̄ dhammānam̄ samāpattiyā. Ottāpī hoti, ottapati kāyaduccaritena vacīduccaritena manoduccaritena, ottapati pāpakānam̄ akusalānam̄ dhammānam̄ samāpattiyā. Bahussuto hoti sutadharo sutasannicayo, ye te dhammā ādikalyāṇā majjhēkalyāṇā pariyośānakalyāṇā sātthā sabyañjanā kevalaparipuṇṇam̄ parisuddham̄ brahmacariyām abhivadanti tathārūpā 'ssa dhammā bahussutā honti dhatā vacasā paricitā manasā nupekkhitā diṭṭhiyā suppaṭividdhā. Āraddhviriyo viharati akusalānam̄ dhammānam̄ pahānāya kusalānam̄ dhammānam̄ upasampadāya. thāmavā dalhāparakkamo anikkhittadhuro kusalesu dhammesu. Satimā hoti paramena satinepakkena samannāgato, cirakatam - pi cirabhāsitam - pi saritā anussaritā. Paññāvā hoti udayatthagāminiyā paññāya samannāgato ariyāya nibbedhikāya sammādukkhakkhayagāminiyā. Evaṁ kho Mahānāma ariyasāvako sattahi saddhammehi samannāgato hoti. Kathañ - ca Mahānāma ariyasāvako catunnam̄ jhānānam̄ abhicetasikānam̄ diṭṭhadhammasukhavihārānam̄ nikāmalābhī hoti akičchalābhī akasiralābhī: Idha Mahānāma ariyasāvako vivicca' eva kāmehi vivicca akusalehi dhammehi savitakkam̄ savicāraṇi vivekajam̄ pītisukham̄ pathamām̄ jhānām̄ upasampajja viharati. Vitakkavicārānam̄ vūpasamā ajjhattam̄ sampasādanam̄ cetaso ekodibhāvam̄ avitakkam̄ avicāram̄ samādhijam̄ pītisukham̄ dutiyam̄ jhānām̄ — pe — tatiyam̄ jhānām̄ — catuttham̄ jhānām̄ upasampajja viharati. Evaṁ kho Mahānāma ariyasāvako catunnam̄ jhānānam̄ abhicetasikānam̄ diṭṭhadhammasukhavihārānam̄ nikāmalābhī hoti akičchalābhī akasiralābhī.

Yato kho Mahānāma ariyasāvako evam̄ sīlasampanno hoti, evam̄ indriyesu guttadvāro hoti, evam̄ bhojane mattaṇū hoti, evam̄ jāgariyam̄ anuyutto hoti, evam̄ sattahi saddhammehi

samannāgato hoti, evam catunnam jhānānam abhicetasikānam dīṭhadhammasukhavihārānam nikāmalābhī hoti akicchalābhī akasiralābhī, ayam vuccati Mahānāma ariyasāvako sekho pātipado apuccaṇḍatāya samāpanno bhabbo abhinibbhidāya bhabbo sambodhāya bhabbo anuttarassa yogakkhemassa adhigamāya. Seyyathā pi Mahānāma kukkuṭiyā aṇḍāni atṭha vā dasa vā dvādasā vā, tān' assu kukkuṭiyā sammā adhisayitāni sammā pariseditāni sammā paribhāvitāni; kiñcapi tassā kukkuṭiyā na evam icchā uppajjeyya: aho vata me kukkuṭapotakā pādanakhasikhāya vā mukhatuṇḍakena vā aṇḍakosam padāletvā sotthinā abhinibbijiyyun - ti, atha kho bhabbā va te kukkuṭapotakā pādanakhasikhāya vā mukhatuṇḍakena vā aṇḍakosam padāletvā sotthinā abhinibbijiyyutum. Evam - eva kho Mahānāma yato ariyasāvako evam silasampanno hoti, evam indriyesu guttadvāro hoti, evam bhojane mattaññū hoti, evam jāgariyam anuyutto hoti, evam sattahi saddhammehi samannāgato hoti, evam catunnam jhānānam abhicetasikānam dīṭhadhammasukhavihārānam nikāmalābhī hoti akicchalābhī akasiralābhī, ayam vuccati Mahānāma ariyasāvako sekho pātipado apuccaṇḍatāya samāpanno bhabbo abhinibbhidāya bhabbo sambodhāya bhabbo anuttarassa yogakkhemassa adhigamāya. Sa kho so Mahānāma ariyasāvako imam yeva anuttaram upekhāsatipārisuddhim āgamma anekavihitam pubbenivāsam anussarati, seyyathidam ekam - pi jātim dve pi jātiyo — pe — iti sākāram sauddesam anekavihitam pubbenivāsam anussarati; ayam - assa paṭhamā 'bhinibbhidā hoti kukkuṭacchāpakassēva aṇḍakosamhā. Sa kho so Mahānāma ariyasāvako imam yeva anuttaram upekhāsatipārisuddhim āgamma dibbena cakkhunā visuddhena atikkantamānusakena satte passati cavamāne upapajjamāne, hīne pañite suvanne dubbanne sugate duggate — pe — yathākammūpage satte pajānāti; ayam - assa dutiyā 'bhinibbhidā hoti kukkuṭacchāpakassēva aṇḍakosamhā. Sa kho so Mahānāma ariyasāvako imam yeva anuttaram upekhāsatipārisuddhim āgamma āsavānam khayā anāsavām cetovimuttiim paññavimuttiim dīṭhe va dhamme sayam abhiññā sacchikatvā

upasampajja viharati; ayam - assa tatiyā 'bhinibbhidā hoti kukkuṭacchāpakkassēva aṇḍakosamhā.

Yam - pi Mahānāma ariyasāvako sīlasampanno hoti idam - pi 'ssa hoti carañasmim. Yam - pi Mahānāma ariyasāvako indriyesu guttadvāro hoti idam - pi 'ssa hoti carañasmim. Yam - pi Mahānāma ariyasāvako bhojane mattañū hoti idam - pi 'ssa hoti carañasmim. Yam - pi Mahānāma ariyasāvako jāgariyām anuyutto hoti idam - pi 'ssa hoti carañasmim. Yam - pi Mahānāma ariyasāvako sattahi saddhammehi samannāgato hoti idam - pi 'ssa hoti carañasmim. Yam - pi Mahānāma ariyasāvako catunnām jhānānam abhicetasikānam diṭṭhadhammasukhavihārānam nikāmalābhī hoti akičchalābhī akasiralābhī idam - pi 'ssa hoti carañasmim. Yañ - ca kho Mahānāma ariyasāvako anekavihitam pubbenivāsam anussarati, seyyathidam ekam - pi jātiṁ dve pi jātiyo — pe — iti sākāram sauddesam anekavihitam pubbenivāsam anussarati, idam - pi 'ssa hoti vijjāya. Yam - pi Mahānāma ariyasāvako dibbena cakkhunā visuddhena atikkantamānusakena satte passati cavamāne upapajjamāne, hīne paññe suvanne dubbanne sugate duggate — pe — yathākammūpage satte pajānāti, idam - pi 'ssa hoti vijjāya. Yam - pi Mahānāma ariyasāvako āsavānam khayā anāsavām cetovimuttim paññāvimuttim diṭṭhe va dhamme sayam abhiññā sacchikatvā upasampajja viharati, idam - pi 'ssa hoti vijjāya. Ayam vuccati Mahānāma ariyasāvako vijjāsampanno iti pi. caranasampanno iti pi, vijjācaranāsampanno iti pi. Brahmunā p' esā Mahānāma Sanañkumārena gāthā bhāsitā:

Khattiyo setṭho Jane tasmiṁ ye gottapaṭisārino,
vijjācaranāsampanno so setṭho devamānuse ti.

Sā kho pan' esā Mahānāma Brahmunā Sanañkumārena gāthā sugītā na duggītā, subhāsitā na dubbhāsitā, athasāmhitā no anatthasāmhitā. anumatā Bhagavatā ti.

Atha kho Bhagavā utṭhahitvā āyasmantam Ānandamāmantesi: Sādhu sādhu Ānanda, sādhu kho tvam Ānanda Kāpilavatthavānam Sakyānam sekham pātipadam abhāsiti.

Idam - avoca āyasmā Ānando, samanuñño satthā ahosi. Attamāna Kāpilavatthavā Sakyā āyasmato Ānandassa bhāsitam abhinandun - ti.

SEKHASUTTANTAM TATIYAM.

54.

Evam - me sutam. Ekam samayam Bhagavā Aṅguttarāpesu viharati; Āpaṇam nāma Aṅguttarāpānam nigamo. Atha kho Bhagavā pubbanhasamayam nivāsetvā pattacīvaraṁ adāya Āpaṇam piṇḍāya pāvisi. Āpaṇe piṇḍāya caritvā pacchābhuttam piṇḍapātapatikkanto yen' aññataro vanasando ten' upasaṅkami divāvihārāya, tam vanasandam ajjhogāhitvā aññatarasmiṁ rukkhāmule nisidi. Potaliyo pi kho gahapati sampannanivāsapāvuraṇo chattupāhanāhi jaṅghāvihāram anucānkamamāno anuvicaramāno yena so vanasando ten' upasaṅkami, tam vanasandam ajjhogāhitvā yena Bhagavā ten' upasaṅkami, upasaṅkamitvā Bhagavatā saddhim sammodi, sammodaniyam kathaṁ sārāṇiyam vītisāretvā ekamantam atthāsi. Ekamantam thitam kho Potaliyam gahapatiṁ Bhagavā etad - avoca: Saṁvijjante kho gahapati āsanāni, sace ākaṅkhasi nisidāti. Evam vutte Potaliyo gahapati: gahapativādena mām samaṇo Gotamo samudācaratiti kupito anattamano tuṇhī ahosi. Dutiyam - pi kho Bhagavā Potaliyam gahapatiṁ etad - avoca: Saṁvijjante kho gahapati āsanāni, sace ākaṅkhasi nisidāti. Dutiyam - pi kho Potaliyo gahapati: gahapativādena mām samaṇo Gotamo samudācaratiti kupito anattamano tuṇhī ahosi. Tatiyam - pi kho Bhagavā Potaliyam gahapatiṁ etad - avoca: Saṁvijjante kho gahapati āsanāni, sace ākaṅkhasi nisidāti. Evam vutte Potaliyo gahapati: gahapativādena mām samaṇo Gotamo samudācaratiti kupito anattamano Bhagavantam etad - avoca: Ta - y - idam

bho Gotama na - cchannam, ta - y - idam na - ppatirūpam, yam
 mañ tvañ gahapativādena samudācarasīti. — Te hi te gaha-
 pati ākārā te liñgā te nimittā yathā tam gahapatissāti. —
 Tathā hi pana me bho Gotama sabbe kammantā pañikkhittā
 sabbe voñrā samucchinnā ti. — Yathākatham pana te
 gahapati sabbe kammantā pañikkhittā sabbe voñrā samuc-
 chinnā ti. — Idha me bho Gotama yam ahosi dhanam vā
 dhaññam vā rajatañ vā jātarūpam vā sabban - tam puttānam
 dāyajjam niyyatam, tatthāham anovādī anupavādī ghāsac-
 chādanaparamo viharāmi. Evam kho me bho Gotama sabbe
 kammantā pañikkhittā sabbe voñrā samucchinnā ti. —
 Aññathā kho tvañ gahapati voñrasamucchedañ vadasi
 aññathā ca pana ariyassa vinaye voñrasamucchedo hotiti. —
 Yathākatham pana bhante ariyassa vinaye voñrasamucchedo
 hoti. Sādu me bhante Bhagavā tathā dhammam desetu
 yathā ariyassa vinaye voñrasamucchedo hotiti. — Tena hi
 gahapati sunñāhi sādhukam manasikarohi, bhāsissāmīti. Evam
 bhante ti kho Potaliyo gahapati Bhagavato paccassosi. Bhagavā etad - avoca:

Añtha kho ime gahapati dhammā ariyassa vinaye
 voñrasamucchedāya sañvattanti, katame añtha: Apāññati-
 pātam nissāya pāññatipāto pahātabbo, dinnādānam nissāya
 adinnādānam pahātabbam, saccam vācam nissāya musāvādo
 pahātabbo, apisunām vācam nissāya pisunā vācā pahātabbā,
 agiddhilobham nissāya giddhilobho pahātabbo, anindārosam
 nissāya nindāroso pahātabbo, akodhupāyāsam nissāya ko-
 dhupāyāso pahātabbo, anatimānam nissāya atimāno pahā-
 tabbo. /Ime kho gahapati añtha dhammā sañkhittena vuttā
 vitthārena avibhattā ariyassa vinaye voñrasamucchedāya
 sañvattantiti. — Ye 'me bhante Bhagavatā añtha dhammā
 sañkhittena vuttā vitthārena avibhattā ariyassa vinaye voñra-
 samucchedāya sañvattanti, sādu me bhante Bhagavā ime
 añtha dhamme vitthārena vibhajatu anukampam upādāyāti. —
 Tena hi gahapati sunñāhi sādhukam manasikarohi, bhāsissā-
 mīti. Evam bhante ti kho Potaliyo gahapati Bhagavato
 paccassosi. Bhagavā etad - avoca:

Apāṇatipātam nissāya pāṇatipāto pahātabbo ti iti kho pan' etam vuttam, kiñ - c' etam patīcca vuttam: Idha gahapati ariyasāvako iti paṭisañcikkhati: Yesam kho aham samyojanānam hetu pāṇatipātī assam tesāham samyojanānam pahānāya samuccheda ya paṭipanno; ahañ - c' eva kho pana pāṇatipātī assam, attā pi mām upavadeyya pāṇatipātapaccayā, anuvicca viññū garaheyyum pāṇatipātapaccayā, kāyassa bhedā param - marañā duggati pātikañkhā pāṇatipātapaccayā. Etad-eva kho pana samyojanānam etam nīvaraṇam yadidam pāṇatipāto, ye ca pāṇatipātapaccayā uppajjeyyumi āsavā vighātaripilāhā pāṇatipātā paṭiviratassa evam - sa te āsavā vighātaripilāhā na honti. Apāṇatipātam nissāya pāṇatipāto pahātabbo ti iti yan - tam vuttam idam - etam patīcca vuttam.

Dinnādānam nissāya adinnādānam pahātabban - ti iti kho pan' etam vuttam, kiñ - c' etam patīcca vuttam: Idha gahapati ariyasāvako iti paṭisañcikkhati: Yesam kho aham samyojanānam hetu adinnādāyī assam tesāham samyojanānam pahānāya samuccheda ya paṭipanno; ahañ - c' eva kho pana adinnādāyī assam, attā pi mām upavadeyya adinnādānapaccayā, anuvicca viññū garaheyyum adinnādānapaccayā, kāyassa bhedā param - marañā duggati pātikañkhā adinnādānapaccayā. Etad-eva kho pana samyojanānam etam nīvaraṇam yadidam adinnādānam, ye ca adinnādānapaccayā uppajjeyyumi āsavā vighātaripilāhā adinnādānā paṭiviratassa evam - sa te āsavā vighātaripilāhā na honti. Dinnādānam nissāya adinnādānam pahātabban - ti iti yan - tam vuttam idam - etam patīcca vuttam.

Saccam vācam nissāya musāvādo pahātabbo ti iti kho pan' etam vuttam, kiñ - c' etam patīcca vuttam: Idha gahapati ariyasāvako iti paṭisañcikkhati: Yesam kho aham samyojanānam hetu musāvādī assam tesāham samyojanānam pahānāya samuccheda ya paṭipanno; ahañ - c' eva kho pana musāvādī assam, attā pi mām upavadeyya musāvādapaccayā, anuvicca viññū garaheyyum musāvādapaccayā, kāyassa bhedā param - marañā duggati pātikañkhā musāvādapaccayā. Etad-eva kho pana samyojanānam etam nīvaraṇam yadidam musā-

vādo, ye ca musāvādapaccayā uppajjeyyūm āsavā vighāta-parilāhā musāvādā patīviratassa evam - sa te āsavā vighāta-parilāhā na honti. Saccam vācam nissāya musāvādo pahātabbo ti iti yan - tam vuttam idam - etam paṭicca vuttam.

Apisunām vācam nissāya pisunā vācā pahātabbā ti iti kho pan' etam vuttam, kiñ - c' etam paṭicca vuttam: Idha gahapati ariyasāvako iti paṭisañcikkhati: Yesam kho aham samyojanānam hetu pisunāvāco assam tesāham samyojanānam pahānāya samucchedāya paṭipanno; ahañ - c' eva kho pana pisunāvāco assam, attā pi mañ upavadeyya pisunāvācāpaccayā, anuvicca viññū garaheyyūm pisunāvācāpaccayā. kāyassa bhedā param - marañā duggati pāṭikānkha pisunāvācāpaccayā. Etad - eva kho pana samyojanām etam nīvaraṇam yadidam pisunā vācā, ye ca pisunāvācāpaccayā uppajjeyyūm āsavā vighāta-parilāhā pisunāya vācāya patīviratassa evam - sa te āsavā vighātāparilāhā na honti. Apisunām vācam nissāya pisunā vācā pahātabbā ti iti yan - tam vuttam idam - etam paṭicca vuttam.

Agiddhilobham nissāya giddhilobho pahātabbo ti iti kho pan' etam vuttam, kiñ - c' etam paṭicca vuttam: Idha gahapati ariyasāvako iti paṭisañcikkhati: Yesam kho aham samyojanānam hetu giddhilobhī assam tesāham samyojanānam pahānāya samucchedāya paṭipanno; ahañ - c' eva kho pana giddhilobhī assam, attā pi mañ upavadeyya giddhilobhapaccayā, anuvicca viññū garaheyyūm giddhilobhapaccayā, kāyassa bhedā param - marañā duggati pāṭikānkha giddhilobhapaccayā. Etad - eva kho pana samyojanām etam nīvaraṇam yadidam giddhilobho, ye ca giddhilobhapaccayā uppajjeyyūm āsavā vighātāparilāhā agiddhilobhissa evam - sa te āsavā vighātāparilāhā na honti. Agiddhilobham nissāya giddhilobho pahātabbo ti iti yan - tam vuttam idam - etam paṭicca vuttam.

Anindārosam nissāya nindāroso pahātabbo ti iti kho pan' etam vuttam, kiñ - c' etam paṭicca vuttam: Idha gahapati ariyasāvako iti paṭisañcikkhati: Yesam kho aham samyojanānam hetu nindārosī assam tesāham samyojanānam

pahānāya samucchedāya paṭipanno; ahañ - c' eva kho pana nindārosī assam, attā pi mañ upavadeyya nindārosapaccayā, anuvicca viññū garaheyyum nindārosapaccayā, kāyassa bhedā param - marañā duggati pāṭikañkhā nindārosapaccayā. Etad-eva kho pana samyojanām etam nīvaraṇam yadidam nindāroso, ye ca nindārosapaccayā uppajjeyyūm āsavā vighātāparilāhā anindārosissa evam - sa te āsavā vighātāparilāhā na honti. Anindārosam nissāya nindāroso pahātabbo ti iti yan - tam vuttam idam - etam paṭicca vuttam.

Akodhupāyāsam nissāya kodhupāyāso pahātabbo ti iti kho pan' etam vuttañ, kiñ - c' etam paṭicca vuttañ: Idha gahapati ariyasāvako iti paṭisañcikkhati: Yesam kho aham samyojanānam hetu kodhupāyāsi assam tesāham samyojanānam pahānāya samucchedāya paṭipanno; ahañ - c' eva kho pana kodhupāyāsi assam, attā pi mañ upavadeyya kodhupāyāsa - paccayā, anuvicca viññū garaheyyum kodhupāyāsapaccayā. kāyassa bhedā param - marañā duggati pāṭikañkhā kodhupāyāsapaccayā. Etad-eva kho pana samyojanām etam nīvaraṇam yadidam kodhupāyāso. ye ca kodhupāyāsapaccayā uppajjeyyūm āsavā vighātāparilāhā akodhupāyāsissa evam - sa te āsavā vighātāparilāhā na honti. Akodhupāyāsam nissāya kodhupāyāso pahātabbo ti iti yan - tam vuttam idam - etam paṭicca vuttam.

Anatimānam nissāya atimāno pahātabbo ti iti kho pan' etam vuttañ, kiñ - c' etam paṭicca vuttañ: Idha gahapati ariyasāvako iti paṭisañcikkhati: Yesam kho aham samyojanānam hetu atimāni assam tesāham samyojanānam pahānāya samucchedāya paṭipanno; ahañ - c' eva kho pana atimāni assam, attā pi mañ upavadeyya atimānapaccayā, anuvicca viññū garaheyyum atimānapaccayā, kāyassa bhedā param - marañā duggati pāṭikañkhā atimānapaccayā. Etad-eva kho pana samyojanām etam nīvaraṇam yadidam atimāno, ye ca atimānapaccayā uppajjeyyūm āsavā vighātāparilāhā anatimānissa evam - sa te āsavā vighātāparilāhā na honti. Anatimānam nissāya atimāno pahātabbo ti iti yan - tam vuttam idam - etam paṭicca vuttam.

Ime kho gahapati aṭṭha dhammā saṅkhittena vuttā vitthārena vibhattā ye ariyassa vinaye vohārasamucchedaṁyā saṁvattanti, na tv - eva tāva ariyassa vinaye sabbena sabbam sabbathā sabbam vohārasamucchedo hotīti. — Yathākathām pana bhante ariyassa vinaye sabbena sabbam sabbathā sabbam vohārasamucchedo hoti. Sādhu me bhante Bhagavā tathā dhammaṁ desetu yathā ariyassa vinaye sabbena sabbam sabbathā sabbam vohārasamucchedo hotīti. — Tena hi gahapati sunāhi sādhukaṁ manasikarohi. bhāsissāmiti. Evam bhante ti kho Potaliyo gahapati Bhagavato paccassosi. Bhagavā etad - avoca:

Seyyathā pi gahapati kukkuro jighacchādubbalyapareto goghātakasūnam paccupaṭṭhito assa, tam - enām dakkho goghātako vā goghātakantevāsi vā aṭṭhikañkalam sunikantam nikantam nimmaṁsam lohitamakkhitam upacchubheyya; tam kim - maññasi gahapati: api nu so kukkuro amuñ aṭṭhikañkalam sunikantam nikantam nimmaṁsam lohitamakkhitam palikhādanto jighacchādubbalyam paṭivineyyāti. — No h' etam bhante, tam kissa hetu: adum hi bhante aṭṭhikañkalam sunikantam nikantam nimmaṁsam lohitamakkhitam. yāvad - eva ca pana so kukkuro kilamathassa vighātassa bhāgi assāti. — Evam - eva kho gahapati ariyasāvako iti patisañcikkhati: Aṭṭhikañkalaūpamā kāmā vuttā Bhagavatā bahudukkhā bahupāyāsā, ādinavo ettha bhiyyo ti evam - etam yathābhūtam sammappaññāya disvā yā 'yam upekhā nānattā nānattasitā tam abhinivajjetvā yā 'yam upekhā ekattā ekattasitā yattha sabbaso lokāmisupādānā aparisēsā nirujjhanti tam - ev' upekham blāveti.

Seyyathā pi gahapati gjijho vā kañko vā kulalo vā māṁsapesim ādāya uddayeyya, tam - enām gjijhā pi kañkā pi kulalā pi anupatitvā anupatitvā vitaccheyyūm virājeyyūm; tam kim - maññasi gahapati: sace so gjijho vā kañko vā kulalo vā tam māṁsapesim na khippam - eva paṭinissajeyya so tatonidānam marañam vā nigaccheyya marañamattam vā dukkhan - ti. — Evam bhante. — Evam - eva kho gahapati ariyasāvako iti paṭisañcikkhati: Māṁsapesūpamā kāmā vuttā Bhagavatā bahudukkhā bahupāyāsā, ādinavo ettha bhiyyo ti

evam - etam yathābhūtam sammappaññāya disvā yā 'yam upekhā nānattā nānattasitā tam abhinivajjetvā yā 'yam upekhā ekattā ekattasitā yattha sabbaso lokāmisupādānā aparisēsa nirujjhanti tam - ev' upekham bhāveti.

Seyyathā pi gahapati puriso ādittam tiṇukkam ādāya paṭivātam gaccheyya; tam kim - maññasi gahapati: sace so puriso tam ādittam tiṇukkam na khippam - eva paṭinissajeyya tassa sā ādittā tiṇukkā hatthani vā daheyya bāham vā daheyya aññataram vā aṅgapaccaṅgam daheyya, so tatonidānam maraṇam vā nigaccheyya maraṇamattam vā dukkhan - ti. — Evam bhante. — Evam - eva kho gahapati ariyasāvako iti paṭisañcikkhati: Tiṇukkūpamā kāmā vuttā Bhagavatā bahudukkhā bahupāyāsā, ādinavo ettha bhiyyo ti evam - etam yathābhūtam sammappaññāya disvā — pe — tam - ev' upekham bhāveti.

Seyyathā pi gahapati aṅgārakāsu sādhikaporisā pūrā aṅgārānam vītaccikānam vītadhūmānam, atha puriso aṅgaccheyya jīvitukāmo amaritukāmo sukhakāmo dukkha-paṭikkūlo, tam - enam dve balavanto purisā nānābāhāsu ga-hetvā aṅgārakāsum upakaḍḍheyum; tam kim - maññasi gahapati: api nu so puriso iti c' iti c' eva kāyam sannāmeyyāti. — Evam bhante, tam kissa hetu: viditam hi bhante tassa purisassa: imañ - ce aham aṅgārakāsum papatissāmi tatonidānam maraṇam vā nigacchāmi maraṇamattam vā dukkhan - ti. — Evam - eva kho gahapati ariyasāvako iti paṭisañcikkhati: Aṅgārakāsūpamā kāmā vuttā Bhagavatā bahudukkhā bahupāyāsā, ādinavo ettha bhiyyo ti evam - etam yathābhūtam sammappaññāya disvā — pe — tam - ev' upekham bhāveti.

Seyyathā pi gahapati puriso supinakam passeyya, ārāmarāmaṇeyyakam vanarāmaṇeyyakam bhūmirāmaṇeyyakam pokkharanirāmaṇeyyakam, so paṭibuddho na kiñci passeyya, evam - eva kho gahapati ariyasāvako iti paṭisañcikkhati: Supinakūpamā kāmā vuttā Bhagavatā bahudukkhā bahupāyāsā, ādinavo ettha bhiyyo ti evam - etam yathābhūtam sammappaññāya disvā — pe — tam - ev' upekham bhāveti.

Seyyathā pi gahapati puriso yācitakam bhogam yācitvā

yānam poroseyyam pavaramanikundalam so tehi yācitakehi bhogehi purakkhato parivuto antarāpanam paṭipajjeyya, tam-enam jano disvā evam vadeyya: bhogī vata bho puriso, evam kira bhogino bhogāni bhuñjantiti. tam-enam sāmikā yattha yath' eva passeyyum tattha tatth' eva sāni hareyyum; tam kim-maññasi gahapati: alan-nu kho tassa purisassa aññathattayāti. — Evam bhante, tam kissa hetu: sāmino hi bhante sāni harantiti. — Evam-eva kho gahapati ariyasāvako iti paṭisañcikkhati: Yācitakūpamā kāmā vuttā Bhagavatā bahudukkhā bahupāyāsā, ādinavo ettha bhiyyo ti evam-etam yathābhūtam sammappaññāya disvā — pe — tam-ev' upekham bhāveti.

Seyyathā pi gahapati gāmassa vā nigamassa vā avidūre tibbo vanasando. tatr' assa rukkho sampannaphalo ca upapannaphalo ca, na cāssu kānicī phalāni bhūmiyam patitāni. atha puriso āgaccheyya phalatthiko phalagavesī phalapariyesanam caramāno. so tam vanasandam ajjhogāhitvā tam rukkham passeyya sampannaphalañ-ca upapannaphalañ-ca. tassa evam-assa: ayam kho rukkho sampannaphalo ca upapannaphalo ca, na-tthi ca kānicī phalāni bhūmiyam patitāni. jānāmi kho panāham rukkham ārohitum, yan-nūnāham imam rukkham ārohitvā yāvadatthañ-ca khādeyyam ucchaṅgañ-ca pūreyyan-ti; so tam rukkham ārohitvā yāvadatthañ-ca khādeyya ucchaṅgañ-ca pūreyya. Atha dutiyo puriso āgaccheyya phalatthiko phalagavesī phalapariyesanam caramāno tinhām kuṭhārim ādāya, so tam vanasandam ajjhogāhitvā tam rukkham passeyya sampannaphalañ-ca upapannaphalañ-ca. tassa evam-assa: ayam kho rukkho sampannaphalo ca upapannaphalo ca. na-tthi ca kānicī phalāni bhūmiyam patitāni. na kho panāham jānāni rukkham ārohitum, yan-nūnāham imam rukkham mūlato chetvā yāvadatthañ-ca khādeyyam ucchaṅgañ-ca pūreyyan-ti; so tam rukkham mūlato chindeyya. Tam kim-maññasi gahapati: asu yo so puriso pathamam rukkham ārūḍho sace so na khippam-eva oroheyya tassa so rukkho papatanto hattham vā bhañjeyya pādam vā bhañjeyya aññataram vā aṅgapaccāṅgam bhañjeyya. so tato-

nidānam marañam va nigaccheyya marañamattam vā dukkhan-
ti. — Evaṁ bhante. — Evaṁ - eva kho gahapati ariyasāvako
iti patiṣañcikkhati: Rukkhaphalūpamā kāmā vuttā Bhaga-
vatā bahudukkhā bahupāyāsā, ādinavo ettha bhiyyo ti evan-
etam yathābhūtaṁ sammappaññāya disvā yā 'yam upekhā
nānattā nānattasitā tam abhinivajjetvā yā 'yam upekhā
ekattā ekattasitā yattha sabbaso lokāmisupādānā aparisesā
nirujjhanti tam - ev' upekhām bhāveti.

Sa kho so gahapati ariyasāvako imam yeva anuttaram
upekhāsatipārisuddhim āgamma anekavihitam pubbenivāsam
anussarati, seyyathidaṁ ekam - pi jātiṁ dve pi jātiyo tisso
pi jātiyo — pe — iti sākāraṁ sauddesam anekavihitam pubbe-
nivāsam anussarati. Sa kho so gahapati ariyasāvako imam
yeva anuttaram upekhāsatipārisuddhim āgamma dibbena cak-
khunā visuddhena atikkantamānusakena satte passati cava-
māne upapajjamāne, hīne pañte suvaṇṇe dubbaṇṇe sugate
duggate — pe — yathākammūpage satte pajānāti. Sa kho so
gahapati ariyasāvako imam yeva anuttaram upekhāsatipāri-
suddhim āgamma āsavānam khayā anāsavam cetovimuttim
paññāvimuttim diṭṭhe va dhamme sayam abhiññā sacchikatvā
upasampajja viharati.

Ettāvatā kho gahapati ariyassa vinaye sabbena sabbam
sabbathā sabbam vohārasamucchedo hoti. Tam kim-maññasi
gahapati: yathā ariyassa vinaye sabbena sabbam sabbathā
sabbam vohārasamucchedo hoti. api nu tvam evarūpam vo-
hārasamucchedam attani samanupassasīti. — Ko cāham
bhante ko ca ariyassa vinaye sabbena sabbam sabbathā
sabbam vohārasamucchedo. Ārakā 'ham bhante ariyassa
vinaye sabbena sabbam sabbathā sabbam vohārasamucchedā.
Mayam hi bhante pubbe aññatitthiye paribbājake anājāniye
va samāne ājāniyā ti amanñimha. anājāniye va samāne
ājāniyabhojanam bhojimha. anājāniye va samāne ājāni-
yatthāne thapimha; bhikkhū pana mayam bhante ājāniye va
samāne anājāniyā ti amanñimha. ājāniye va samāne anā-
jāniyatthāne thapimha. Idāni pana mayam bhante añña-

titthiye paribbājake anājāniye va samāne anājāniyā ti jānis-sāma, anājāniye va samāne anājāniyabhojanam bhojissāma, anājāniye va samāne anājāniyatthāne ṭhapissāma; bhikkhū pana mayam bhante ājāniye va samāne ājāniyā ti jānissāma, ājāniye va samāne ājāniyabhojanam bhojissāma, ājāniye va samāne ājāniyatthāne ṭhapissāma. Ajanesi vata me bhante Bhagavā saman̄esu saman̄apemam̄, saman̄esu saman̄appasādām, saman̄esu saman̄agāravam̄. Abhikkantam bhante. abhikkantam bhante. Seyyathā pi bhante nikujjitatām vā ukkujjeyya, paṭic-channam vā vivareyya, mūlhassa vā maggam acikkheyya. andhakāre vā telapajjotam dhāreyya: cakkhumanto rūpāni dakkhintiti, evam evam Bhagavata anekapariyāyena dhammo pakāsito. Esāham bhante Bhagavantam saraṇam gacchāmi dhammañ ca bhikkhusaṅghañ ca. Upāsakam - mām Bhagavā dhāretu ajjatagge pāṇupetam saraṇagatan - ti.

POTALIYASUTTANTAM CATUTTHAM.

55.

Evam - me sutanī. Ekam samayam Bhagavā Rājagahe viharati Jivakassa Komārabhaccassa ambavane. Atha kho Jivako Komārabhacco yena Bhagavā ten' upasaṅkami, upasaṅkamitvā Bhagavantam abhivādetvā ekamantam nisidi. Eka-mantam nisinno kho Jivako Komārabhacco Bhagavantam etad - avoca: Sutam - mētam bhante: saman̄am Gotamam uddissa pāṇam ārabhanti, tam saman̄o Gotamo jānam ud-dissakaṭam māmisam paribhuñjati paṭiccakamman - ti. Ye te bhante evam - āhaṁsu: saman̄am Gotamam uddissa pāṇam ārabhanti, tam saman̄o Gotamo jānam udissakaṭam māmisam paribhuñjati paṭiccakamman - ti, kacci te bhante Bhagavato vuttavādino, na ca Bhagavantam abhūtena abbhā-cikkhanti, dhammassa cānudhammadam byākaronti. na ca koci sahadhammadiko vādānuvādo gārayham thānam āgacchatiti. —

Ye te Jivaka evam-āhaṁsu: samaṇam Gotamam uddissa pāṇam ārabhanti. tam samano Gotamo jānam uddissakaṭam māṁsam paribhuñjati paṭicacakamman-ti. na me te vuttavādino. abbhācikkhanti ca pana man-te asatā abhūtena. Tihi kho aham Jivaka thānehi māṁsam aparibhogan-ti vadāmi: diṭṭham sutam parisaṅkitam. Imehi kho aham Jivaka tihī thānehi māṁsam aparibhogan-ti vadāmi. Tihi kho aham Jivaka thānehi māṁsam paribhogan-ti vadāmi: adiṭṭham asutam aparisaṅkitam. Imehi kho aham Jivaka tihī thānehi māṁsam paribhogan-ti vadāmi.

Idha Jivaka bhikkhu aññataram gāmam vā nigamam vā upanissāya viharati. So mettāsaṅgatena cetasā ekam disam pharitvā viharati. tathā dutiyam tathā tatiyam tathā catutthim. iti uddham-adho tiriyan sabbadhi sabbattatāya sabbāvantam lokam mettāsaṅgatena cetasā vipulena mahaggatena appamāṇena averena abyābajjhena pharitvā viharati. Tam-enam gahapati vā gahapatiputto vā upasaṅkamitvā svātanāya bhattena nimanteti. Akaṅkhamāno va Jivaka bhikkhu adhivāseti. So tassā rattiya accayena pubbanhasamayam nivasetvā pattacivaram-ādāya yena tassa gahapatissa vā gahapatiputtassa vā nivesanam ten' upasaṅkamati. upasaṅkamitvā paññatte āsane nisidati. tam-enam so gahapati vā gahapatiputto vā paññitena piṇḍapātena parivisati. Tassa na evam hoti: sādhu vata māyam gahapati vā gahapatiputto vā paññitena piṇḍapātena parivisati. aho vata māyam gahapati vā gahapatiputto vā āyatim-pi evarūpena paññitena piṇḍapātena pariviseyyāti. evam pi 'ssa na hoti. So tam piṇḍapātam agathito amucchito anajjhopanno ādinavaddassāvī nissaraṇapañño paribhuñjati. Taṁ kim-maññasi Jivaka: api nu so bhikkhu tasmin samaye attabyābādhāya vā ceteti parabyābādhāya vā ceteti ubhayabyābādhāya vā cetetiti. — No h' etam bhante. — Nanu so Jivaka bhikkhu tasmin samaye anavajjam yeva āhāram āhāretiti. — Evam bhante. Sutam mētaṁ bhante: Brahmā mettāvihāri ti. Tam-me idam bhante Bhagavā sakkhi diṭṭho. Bhagavā hi bhante mettāvihāri ti. — Yena kho Jivaka rāgena yena

dōseṇa yena mohena byāpādavā assa so rāgo so dōso so moho Tathāgatassa pahino ucchinnaṁulo tālāvatthukato anabhbāvakato āyatim anuppādadhammo. Sace kho te Jīvaka idam sandhāya bhāsitam anujānāmi te etan - ti. — Etad - eva kho pana me bhante sandhāya bhāsitam.

Idha Jīvaka bhikkhu aññataram gāmaṁ vā nigamam vā upanissāya viharati. So karuṇāsaṅghatena cetasā — pe — muditāsaṅghatena cetasā — pe — upekhbāsaṅghatena cetasā ekaṁ disam pharitvā viharati. tathā dutiyam tathā tatiyam tathā catutthim. iti uddham adho tiriyam sabbadhi sabbattāya sabbāvantam lokam upekhbāsaṅghatena cetasā vipulena mahaggatena appamāṇena averena abyābajjhena pharitvā viharati. Tam - enam gahapati vā gahapatiputto vā upasaṅkamitvā svātanāya bhattena nimanteti. Ākaṅkhamāno va Jīvaka bhikkhu adhvāseti. So tassā rattiyā accayena pubbanhasamayaṁ nivāsetvā pattacīvaram - ādāya yena tassa gahapatissa vā gahapatiputtassa vā nivesanam ten' upasaṅkamati. upasaṅkamitvā paññatte āsane nisidati, tam - enam so gahapati vā gahapatiputto vā panītena piṇḍapātena parivisati. Tassa na evam hoti: sādhu vata māyam gahapati vā gahapatiputto vā panītena piṇḍapātena parivisati. aho vata māyam gahapati vā gahapatiputto vā āyatim - pi evarūpena panītena piṇḍapātena pariviseyyāti. evam pi issa na hoti. So tam piṇḍapātam agathito amucchito anajjhopanno ādinavaddassāvī nissaraṇapañño paribhuñjati. Tam kim - maññasi Jīvaka: api nu so bhikkhu tasmiṁ samaye attabyābādhāya vā ceteti parabyābādhāya vā ceteti ubhayabyābādhāya vā cetetiti. — No h' etam bhante. — Nanu so Jīvaka bhikkhu tasmiṁ samaye anavajjam yeva āhāram āhāretiti. — Evam bhante. Sutaṁ mētam bhante: Brahmā upekhbāvihāri ti. Tam - me idam bhante Bhagavā sakkhi dittho. Bhagavā hi bhante upekhbāvihāri ti. — Yena kho Jīvaka rāgena yena dōseṇa yena mohena vihesāvā assa arativā assa patīghavā assa so rāgo so dōso so moho Tathāgatassa pahino ucchinnaṁulo tālāvatthukato anabhbāvakato āyatim anuppādadhammo. Sace kho te Jīvaka idam sandhāya bhāsitam anujānāmi

te etan - ti. — Etad - eva kho pana me bhante sandhāya
bhāsitam.

Yo kho Jīvaka Tathāgatam vā Tathāgatasāvakam vā uddissa pāṇam ārabhati so pañcahi ṭhānehi bahum apuññam pasavati; Yam - pi so evam - āha: gacchatha amukam nāma pāṇam ānethāti. iminā paṭhamena ṭhānena bahum apuññam pasavati; yam - pi so pāṇo galappavedhakena āniyamāno dukkham domanassam paṭisamvedeti. iminā dutiyena ṭhānena bahum apuññam pasavati; yam - pi so evam - āha: gacchatha imam pāṇam ārabhathāti. iminā tatiyena ṭhānena bahum apuññam pasavati; yam - pi so pāṇo ārabhiyamāno dukkham domanassam paṭisamvedeti, iminā catutthena ṭhānena bahum apuññam pasavati; yam - pi so Tathāgatam vā Tathāgatasāvakam vā akappiyena āsādeti, iminā pañcamena ṭhānena bahum apuññam pasavati. Yo kho Jīvaka Tathāgatam vā Tathāgatasāvakam vā uddissa pāṇam ārabhati so imehi pañcahi ṭhānehi bahum apuññam pasavati. Evam vutte Jīvako Komārabhacco Bhagavantam etad - avoca: Acchariyam bhante, abbhutam bhante. Kappiyam vata bhante bhikkhū āhāram āhārenti. anavajjam vata bhante bhikkhū āhāram āhārenti. Abhikkantam bhante, abhikkantam bhante — pe — upasakam mām Bhagavā dhāretu ajjatagge pāñupetam saranagatan - ti.

JĪVAKASUTTANTAM PAÑCAMAM.

56.

Evam - me sutam. Ekam samayam Bhagavā Nālandāyam viharati Pāvārikambavane. Tena kho pana samayena Ni-
gaṇṭho Nātaputto Nālandāyam pativasati mahatiyā nigaṇṭha-
parisāya saddhim. Atha kho Dīghatapassi nigaṇṭho Nālandā-
yam piṇḍāya caritvā pacchābhettam piṇḍapātapaṭikkanto
yena Pāvārikambavanam yena Bhagavā ten' upasaṅkami,

upasaṅkamitvā Bhagavatā saddhiṁ sammodi, sammodanīyam kathaṁ sārāniyam vītisāretvā ekamantaṁ aṭṭhāsi. Ekamantam ṭhitam kho Dīghatapassim nigaṇṭham Bhagavā etad - avoca: Saṁvijjante kho Tapassi āsanāni, sace ākaṅkhasi nisidāti. Evam vutte Dīghatapassi nigaṇṭho aññataram nīcam āsanam gahetvā ekamantaṁ nisidi. Ekamantaṁ nisinnaṁ kho Dīghatapassim nigaṇṭham Bhagavā etad - avoca:

Kati pana Tapassi Nigaṇṭho Nātaputto kammāni paññāpeti pāpassa kammassa kiriyāya pāpassa kammassa pavattiyā ti. — Na kho āvuso Gotama āciṇṇam Nigaṇṭhassa Nātāputtassa kammaṁ kamman - ti paññāpetun, daṇḍam daṇḍanti kho āvuso Gotama āciṇṇam Nigaṇṭhassa Nātāputtassa paññāpetun - ti. — Kati pana Tapassi Nigaṇṭho Nātāputto daṇḍāni paññāpeti pāpassa kammassa kiriyāya pāpassa kammassa pavattiyā ti. — Tīṇi kho āvuso Gotama Nigaṇṭho Nātāputto daṇḍāni paññāpeti pāpassa kammassa kiriyāya pāpassa kammassa pavattiyā, seyyathidaṁ kāyadaṇḍam vacīdaṇḍam manodaṇḍan - ti. — Kim pana Tapassi aññad - eva kāyadaṇḍam aññam vacīdaṇḍam aññam manodaṇḍan - ti. — Aññad - eva āvuso Gotama kāyadaṇḍam aññam vacīdaṇḍam aññam manodaṇḍan - ti. — Imesam pana Tapassi tīṇnam daṇḍānam evam paṭivibhattānam evam paṭivisiṭṭhānam katanām daṇḍam Nigaṇṭho Nātāputto mahāsāvajjataram paññāpeti pāpassa kammassa kiriyāya pāpassa kammassa pavattiyā, yadi vā kāyadaṇḍam yadi vā vacīdaṇḍam yadi vā manodaṇḍan - ti. — Imesam kho āvuso Gotama tīṇnam daṇḍānam evam paṭivibhattānam evam paṭivisiṭṭhānam kāyadaṇḍam Nigaṇṭho Nātāputto mahāsāvajjataram paññāpeti pāpassa kammassa kiriyāya pāpassa kammassa pavattiyā, no tathā vacīdaṇḍam no tathā manodaṇḍan - ti. — Kāyadaṇḍan - ti Tapassi vadesi. — Kāyadaṇḍan - ti āvuso Gotama vadāmi. — Kāyadaṇḍan - ti Tapassi vadesi. — Kāyadaṇḍan - ti āvuso Gotama vadāmi. — Kāyadaṇḍan - ti Tapassi vadesi. — Kāyadaṇḍan - ti āvuso Gotama vadāmiti. Itiha Bhagavā Dīghatapassim nigaṇṭham imasmim kathāvatthusim yāvatiyakam patiṭṭhāpesi.

Evam vutte Dīghatapassī nigaṇṭho Bhagavantam etad-avoca: Tvaṁ pan' āvuso Gotama kati daṇḍāni paññāpesi pāpassa kammassa kiriyāya pāpassa kammassa pavattiyā ti. — Na kho Tapassi aciṇṇam Tathāgatassa daṇḍam daṇḍan-ti paññāpetum, kammaṁ kamman-ti kho Tapassi aciṇṇam Tathāgatassa paññāpetun-ti. — Tvaṁ pan' āvuso Gotama kati kammāni paññāpesi pāpassa kammassa kiriyāya pāpassa kammassa pavattiyā ti. — Tīpi kho aham Tapassi kammāni paññāpemi pāpassa kammassa kiriyāya pāpassa kammassa pavattiyā, seyyathidam kāyakammaṁ vacikammaṁ manokammaṁ aññam vacikammaṁ aññam manokammaṁ aññam manokammaṁ aññam. — Kiṁ pan' āvuso Gotama aññad-eva kāyakammaṁ aññam vacikammaṁ aññam manokammaṁ aññam manokammaṁ aññam. — Imesam pan' āvuso Gotama tiṇṇam kammānam evam paṭivibhattānam evam paṭivisitthānam katamaṁ kammaṁ mahāsāvajjatarām paññāpesi pāpassa kammassa kiriyāya pāpassa kammassa pavattiyā, yadi vā kāyakammaṁ yadi vā vacikammaṁ yadi vā manokammaṁ aññam. — Imesam kho aham Tapassi tiṇṇam kammānam evam paṭivibhattānam evam paṭivisitthānam manokammaṁ mahāsāvajjatarām paññāpemi pāpassa kammassa kiriyāya pāpassa kammassa pavattiyā, no tathā kāyakammaṁ no tathā vacikammaṁ aññam. — Manokammaṁ-ti āvu-o Gotama vadesi. — Manokammaṁ-ti Tapassi vadāmi — pe —. Manokammaṁ-ti āvuso Gotama vadesi. — Manokammaṁ-ti Tapassi vadāmīti. Itiha Dīghatapassī nigaṇṭho Bhagavantam imasmiṁ kathā-vatthusminī yāvatatiyakanī patiṭṭhāpetvā uṭṭhāy' āsanā yena Nigaṇṭho Nātaputto ten' upasaṅkami.

Tena kho pana samayena Nigaṇṭho Nātaputto mahatiyā mahatiyā gihiparisāya saddhim nisinno hoti bālakiniyā Upālipamukhāya. Addasā kho Nigaṇṭho Nātaputto Dīghatapassim nigaṇṭham dūrato va āgacchantam. disvāna Dīghatapassim nigaṇṭham etad-avoca: Handa kuto nu tvaṁ Tapassi āgacchasi divā divassāti. — Ito hi kho aham bhante āgacchāmi samanassa Gotamassa santikā ti. — Ahu pana te Tapassi samanena Gotamena saddhim kocid-eva kathāsallāpo

ti. — Ahu kho me bhante samañena Gotamena saddhiṁ kocid - eva kathāsallāpo ti. — Yathākathaṁ pana te Tapassi ahu samañena Gotamena saddhiṁ kocid - eva kathāsallāpo ti. Atha kho Dīghatapassī nigaṇṭho yāvatako ahosi Bhagavatā saddhiṁ kathāsallāpo tam sabbam Nigaṇthassa Nātāputtassa ārocesi. Evam vutte Nigaṇṭho Nātaputto Dīghatapassī nigaṇṭham etad - avoca: Sādhu sādhu Tapassi. yathā tam sutavatā sāvakena samma - d - eva satthu sāsanam ājānantena evam - evam Dīghatapassinā nigaṇṭhena samañassa Gotamassa byākataṁ; kiṁ hi sobhati chavo manodanḍo imassa evam olārikassa kāyadaṇḍassa upanidhāya. atha kho kāyadaṇḍo va mahāsāvajjataro pāpassa kammassa kiriyāya pāpassa kammassa pavattiyā. no tathā vacīdaṇḍo no tathā manodanḍo ti.

Evam vutte Upāli gahapati Nigaṇṭham Nātāputtam etad - avoca: Sādhu sādhu bhante Tapassī. yathā tam sutavatā sāvakena samma - d - eva satthu sāsanam ājānantena evam - evam bhadantena Tapassinā samañassa Gotamassa byākataṁ; kiṁ hi sobhati chavo manodanḍo imassa evam olārikassa kāyadaṇḍassa upanidhāya, atha kho kāyadaṇḍo va mahāsāvajjataro pāpassa kammassa kiriyāya pāpassa kammassa pavattiyā. no tathā vacīdaṇḍo no tathā manodanḍo. Handa cāhaṁ bhante gacchāmi samañassa Gotamassa imasmiṁ kathāvaththusmiṁ vādaṁ āropessāmi. Sace me samaṇo Gotamo tathā patiṭṭhissati yathā bhadantena Tapassinā patiṭṭhāpitam. seyyathā pi nāma balavā puriso dīghalomikam elakam lomesu gahetvā ākaḍḍheyya parikaḍḍheyya sampari-kaḍḍheyya evam - evāham samaṇam Gotamam vādena vādaṁ ākaḍḍhissāmi parikaḍḍhissāmi samparikaḍḍhissāmi; seyyathā pi nāma balavā sonḍikākammakaro mahantaṁ sonḍikākilañjam gambhīre udakarahade pakkhipitvā kaṇṇe gahetvā ākaḍḍheyya parikaḍḍheyya samparikaḍḍheyya evam - evāham samaṇam Gotamam vādena vādaṁ ākaḍḍhissāmi parikaḍḍhissāmi samparikaḍḍhissāmi; seyyathā pi nāma balavā sonḍikādhutto vālam kaṇṇe gahetvā odhuneyya niddhuneyya nicchādeyya evam - evāham samaṇam Gotamam vādena vādaṁ odhu-

nissāmi niddhunissāmi nicchādessāmi; seyyathā pi nāma kuñjaro saṭṭhihāyano gambhīram pokkharanīm ogāhitvā sāna-dhovikām nāma kīlitajātam kīlati evam - evāhami samānam Gotamam sāṇadhovikām maññe kīlitajātam kīlissāmi. Handa cāhami bhante gacchāmi samānassa Gotamassa imasmiñ kathāvatthusmī vādañ āropessāmīti. — Gaccha tvam gahapati samānassa Gotamassa imasmiñ kathāvatthusmī vādañ āropehi; ahami vā hi gahapati samānassa Gotamassa vādañ āropeyyam Dīghatapassī vā niganṭho tvam vā ti.

Evañ vutte Dīghatapassī niganṭho Niganṭhami Nātā-puttam etad - avoca: Na kho mētam bhante ruccati yañ Upāli gahapati samānassa Gotamassa vādañ āropeyya; samāno hi bhante Gotamo māyāvī. āvaṭṭanīm māyam jānāti yāya añnatitthiyānam sāvake āvaṭṭetiti. — Aṭṭhānam kho etam Tapassi anavakāso yañ Upāli gahapati samānassa Gotamassa sāvakattam upagaccheyya, ṭhānañ - ca kho etam vijjati yañ samāno Gotamo Upālissa gahapatissa sāvakattam upagaccheyya. Gaccha tvam gahapati samānassa Gotamassa imasmiñ kathāvatthusmī vādañ āropehi; ahami vā hi gahapati samānassa Gotamassa vādañ āropeyyam Dīghatapassī vā niganṭho tvam vā ti. Dutiyam - pi kho — pe — tatiyam - pi kho Dīghatapassī niganṭho Niganṭhami Nātāputtam etad - avoca: Na kho mētam bhante ruccati yañ Upāli gahapati samānassa Gotamassa vādañ āropeyya. samāno hi bhante Gotamo māyāvī. āvaṭṭanīm māyam jānāti yāya añnatitthiyānam sāvake āvaṭṭetiti. — Aṭṭhānam kho etam Tapassi anavakāso yañ Upāli gahapati samānassa Gotamassa sāvakattam upagaccheyya. ṭhānañ - ca kho etam vijjati yañ samāno Gotamo Upālissa gahapatissa sāvakattam upagaccheyya. Gaccha tvam gahapati samānassa Gotamassa imasmiñ kathāvatthusmī vādañ āropehi; ahami vā hi gahapati samānassa Gotamassa vādañ āropeyyam Dīghatapassī vā niganṭho tvam vā ti.

Evañ bhante ti kho Upāli gahapati Niganṭhassa Nātā-puttassa paṭissutvā utṭhāy' āsanā Niganṭhami Nātāputtam abhivādetvā padakkhiṇam katvā yena Pāvārikambavanam

yena Bhagavā ten' upasaṅkami, upasaṅkamitvā Bhagavantam abhivādetvā ekamantam nisīdi. Ekamantam nisinno kho Upāli gahapati Bhagavantam etad - avoca: Āgamā nu khv-idha bhante Dīghatapassī nigaṇṭho ti. — Āgamā khv-idha gahapati Dīghatapassī nigaṇṭho ti. — Ahu pana te bhante Dīghatapassinā nigaṇṭhena saddhim kocid - eva kathāsallāpo ti. — Ahu kho me gahapati Dīghatapassinā nigaṇṭhena saddhim kocid - eva kathāsallāpo ti. — Yathākatham pana te bhante ahu Dīghatapassinā nigaṇṭhena saddhim kocid - eva kathāsallāpo ti. Atha kho Bhagavā yāvatako ahosi Dīghatapassinā nigaṇṭhena saddhim kathāsallāpo tam sabbam Upālissa gahapatissā ārocesi. Evam vutte Upāli gabapati Bhagavantam etad - avoca: Sādhu sādhu bhante Tapassi, yathā tam sutavatā sāvakena samma - d - eva satthu sāsanam ājānantena evam - evam Dīghatapassinā nigaṇṭhena Bhagavato byākatai. kim hi sobhati chavo manodan̄do imassa evam olārikassa kāyadandassa upanidhāya, atha kho kāyadandō va mahāsāvajjataro pāpassa kammassa kiriyāya pāpassa kammassa pavattiyā. no tathā vacīdan̄do no tathā manodan̄do ti. — Sace kho tvam gahapati sacce patiṭṭhāya manteyyāsi siyā no ettha kathāsallāpo ti. — Sacce aham bhante patiṭṭhāya mantessāmi. hotu no ettha kathāsallāpo ti.

Tam kim - maññasi gahapati: idh' assa nigaṇṭho ābhādhiko dukkhito bālhagilāno sītodakapaṭikkhitto un̄hodaka-patiṣevī, so sītodakan alabhamāno kālam kareyya. Imassa pana gahapati Nigaṇṭho Nātaputto katthūpapattim paññāpetiti. — Atthi bhante Manosattā nāma devā, tattha so upapajjati. tam kissa hetu: asu hi bhante manopaṭibaddho kālam karotti. — Gahapati gahapati, manasikaritvā kho gahapati byākarohi, na kho te sandhiyati purimena vā pacchimam pacchimena vā purimam. Bhāsitā kho pana te gahapati esā vācā: sacce aham bhante patiṭṭhāya mantessāmi. hotu no ettha kathāsallāpo ti. — Kiñcāpi bhante Bhagavā evam - āha, atha kho kāyadandō va mahāsāvajjataro pāpassa kammassa kiriyāya pāpassa kammassa pavattiyā. no tathā vacīdan̄do no tathā manodan̄do ti. — Tam kim - maññasi

gahapati: idh' assa nigaṇṭho cātuyāmasamavarasainvuto sabbavārivārito sabbavāriyuto sabbavāridhuto sabbavāriphuṭo. so abhikkamanto paṭikkamanto bahū khuddake pāne saṅghātañ āpādeti. Imassa pana gahapati Nigaṇṭho Nātaputto kam vipākañ paññāpetiti. — Asañcetanikam bhante Nigaṇṭho Nātaputto no mahāsāvajjam paññāpetiti. — Sace pana gahapati cetetiti. — Mahāsāvajjam bhante hotiti. — Cetanam pana gahapati Nigaṇṭho Nātaputto kismim paññāpetiti. — Manodanḍasmin bhante ti. — Gahapati gahapati, manasikaritvā kho gahapati byākarohi, na kho te sandhiyati purimena vā pacchimam pacchimena vā purimanī. Bhāsitā kho pana te gahapati esā vācā: sacce aham bhante patiṭṭhāya mantessāmi, hotu no ettha kathāsallāpo ti. — Kiñcāpi bhante Bhagavā evam-āha, atha kho kāyadaṇdo va mahāsāvajjataro pāpassa kammassa kiriyāya pāpassa kammassa pavattiyā, no tathā vacīdaṇdo no tathā manodaṇdo ti.

Tam kim-maññasi gahapati: ayam Nālandā iddhā c' eva phitā ca, bahujanā ākiṇṇamanussā ti. — Evañ bhante, ayam Nālandā iddhā c' eva phitā ca, bahujanā ākiṇṇamanussā ti. — Tam kim-maññasi gahapati: idha puriso āgaccheyya ukkhittāsiko, so evañ vadeyya: Aham yāvatikā imissā Nālandāya pāñā te ekena khaṇena ekena muhuttena ekamāṁsakhalanī ekamāṁsapuñjam karissāmīti. Tam kim-maññasi gahapati: pahoti nu kho so puriso yāvatikā imissā Nālandāya pāñā te ekena khaṇena ekena muhuttena ekamāṁsakhalanī ekamāṁsapuñjam kātuñ - ti. — Dasa pi bhante purisā vīsatim-pi purisā timsam-pi purisā cattārīsam-pi purisā paññāsam-pi purisā na-pphahonti yāvatikā imissā Nālandāya pāñā te ekena khaṇena ekena muhuttena ekamāṁsakhalanī ekamāṁsapuñjam kātuñ, kiñ hi sobhati eko chavo puriso ti. — Tam kim-maññasi gahapati: idh' āgaccheyya samaṇo vā brāhmaṇo vā iddhimā cetovasippatto, so evañ vadeyya: Aham imam Nālandam ekena manopadosena bhasmam karissāmīti. Tam kim-maññasi gahapati: pahoti nu kho so samaṇo vā brāhmaṇo vā iddhimā cetovasippatto imam Nālandam ekena manopadosena bhasmam

kātun - ti. — Dasa pi bhante Nālandā vīsatim - pi Nālandā tiṁsam - pi Nālandā cattārīsam - pi Nālandā paññāsam - pi Nālandā pahoti so samāṇo vā brāhmaṇo vā iddhimā cetovasippatto ekena manopadosena bhasmaṇ kātum, kiṁ hi sobhati ekā chavā Nālandā ti. — Gahapati gahapati. manasikaritvā kho gahapati byākarohi. na kho te sandhiyati purimena vā pacchimam pacchimena vā purimam. Bhāsitā kho pana te gahapati esā vācā: sacce aham bhante patiṭṭhāya mantessāmi. hotu no ettha kathāsallāpo ti. — Kiñcāpi bhante Bhagavā evam - āha. atha kho kāyadaṇḍo va mahāsāvajjataro pāpassa kammassa kiriyāya pāpassa kammassa pavattiyā. no tathā vacīdaṇḍo no tathā manodaṇḍo ti. — Tam kim - maññasi gahapati: sutan - te: Daṇḍakāraññam Kāliṅgāraññam Mejjhāraññam Mātaṅgāraññam araññam araññabhūtan - ti. — Evam bhante. sutam me: Daṇḍakāraññam Kāliṅgāraññam Mejjhāraññam Mātaṅgāraññam araññam araññabhūtan - ti. — Tam kim - maññasi gahapati: kinti te sutam: kena tam Daṇḍakāraññam Kāliṅgāraññam Mejjhāraññam Mātaṅgāraññam araññam araññabhūtan - ti. — Sutam mētam bhante: isinam manopadosena tam Daṇḍakāraññam Kāliṅgāraññam Mejjhāraññam Mātaṅgāraññam araññam araññabhūtan - ti. — Gahapati gahapati. manasikaritvā kho gahapati byākarohi. na kho te sandhiyati purimena vā pacchimam pacchimena vā purimam. Bhāsitā kho pana te gahapati esā vācā: sacce aham bhante patiṭṭhāya mantessāmi. hotu no ettha kathāsallāpo ti.

Purimen' evāham bhante opammaena Bhagavato attamanō abhiraddho. api cāham imāni Bhagavato vicitrāni paññapaṭibhānāni sotukāmo evāham Bhagavantam paccanīkātabbam amāñissam. Abhikkantam bhante. abhikkantam bhante. Seyyathā pi bhante nikujjitaṁ vā ukkujjeyya. paṭicchannam vā vivareyya. mūlhassa vā maggam ācikkheyya. Indhakāre vā telapajjotam dhāreyya: cakkhumanto rūpāni dakkhīntiti. evam - evam Bhagavatā anekapariyāyena dhammo pakāsito. Esāham bhante Bhagavantam saraṇam gacchāmī

dhammañ-ca bhikkhusaṅghañ-ca. upāsakam mām Bhagavā dhāretu ajjatagge pāṇupetam saraṇagatan-ti.

Anuviccekāram kho gahapati karohi. anuviccekāro tumhā-disānam nātamanussānam sādhu hotiti. — Iminā p' aham bhante Bhagavato bhiyyosomattāya attamano abhiraddho yaṁ mām Bhagavā evam-āha: Anuviccekāram kho gahapati karohi. anuviccekāro tumhādisānam nātamanussānam sādhu hotiti. Mām hi bhante añnatithiyā sāvakam labhitvā kevalakkappam Nālandām paṭakam parihareyyum: Upāl amhākam gahapati sāvakattūpagato ti. Atha ca pana mām Bhagavā evam-āha: Anuviccekāram kho gahapati karohi. anuviccekāro tumhādisānam nātamanussānam sādhu hotiti. Esāham bhante dutiyam-pi Bhagavantam saraṇam gacchāmi dhammañ-ca bhikkhusaṅghañ-ca. upāsakam mām Bhagavā dhāretu ajjatagge pāṇupetam saraṇagatan-ti.

Dīgharattam kho te gahapati nigaṇṭhānam opānabhūtam kulam, yena nesam upagatānam piṇḍakam dātabbam maññeeyāsiti. — Iminā p' aham bhante Bhagavato bhiyyosomattāya attamano abhiraddho yaṁ mām Bhagavā evam-āha: Dīgharattam kho te gahapati nigaṇṭhānam opānabhūtam kulam, yena nesam upagatānam piṇḍakam dātabbam maññeeyāsiti. Sutam mētam bhante: Samaṇo Gotamo evam-āha: mayham-eva dānam dātabbam na añnesam dānam dātabbam. mayham-eva sāvakānam dānam dātabbam na añnesam sāvakānam dānam dātabbam. mayham-eva dinnam mahapphalam na añnesam dinnam mahapphalam. mayham-eva sāvakānam dinnam mahapphalam na añnesam sāvakānam dinnam mahapphalam - ti. Atha ca pana mām Bhagavā nigaṇṭhesu pi dāne samādapeti. Api ca bhante mayam-etha kālam jānissāma. Esāham bhante tatiyam-pi Bhagavantam saraṇam gacchāmi dhammañ-ca bhikkhusaṅghañ-ca. upāsakam mām Bhagavā dhāretu ajjatagge pāṇupetam saraṇagatan ti.

Atha kho Bhagavā Upālissa gahapatissa ānupubbikatham kathesi. seyyathidam dānakatham sīlakatham saggakatham. kāmānam ādinavaṁ okāram saṅkilesai. nekkhamme ānisāmsam pakāsesi. Yadā Bhagavā aññāsi Upālim gahapatim

kallacittām muducittām vinīvaraṇacittām udaggacittām pasanna-cittām atha yā buddhānam sāmukkānsikā dhammadesanā tam pakāsesi: dukkhami samudayam nirodham maggam. Seyyathā pi nāma suddhami vattham apagatakālakam samma - d - eva rajanaṁ patiganheyya, evam - evam Upālissa gahapatissa tasmin yeva āsane virajam vītamalam dhammacakkhum udapādi: yam kiñci samudayadhammad sabban - tam nirodhadhamman - ti. Atha kho Upāli gahapati diṭṭhadhammo pattadhammo viditadhammo pariyogālhadhammo tiṇṇavicikiccho vigatakathāmkatho vesārajjappatto aparappaccayo satthusāsane Bhagavantai etad - avoca: Handa ca dāni mayam bhante gacchāma, bahukicca mayam bahukarāṇiyā ti. — Yassa dāni tvam gahapati kālam maññasiti.

Atha kho Upāli gahapati Bhagavato bhāsitam abhinanditvā anumoditvā utṭhāyā' āsanā Bhagavantam abhivādetvā padakkhiṇam katvā yena sakam nivesanam ten' upasaṅkami. upasaṅkamitvā dovārikai āmantesi: Ajjatagge samma dovārika āvarāmi dvāram ni aṇṭhānam nigaṇṭhīnam. anāvaṭam dvāram Bhagavato bhikkhūnam bhikkhuninam upāsakānam upāsikānam; sace koci nigaṇṭho āgacchat tam - enam tvam evam vadeyyāsi: tiṭṭha bhante, mā pāvisi. ajjatagge Upāli gahapati samanassa Gotamassa sāvakattam upagato, āvaṭam dvāram nigaṇṭhānam nigaṇṭhīnam, anāvaṭam dvāram Bhagavato bhikkhūnam bliikkhuninam upāsakānam upāsikānam; sace te bhante piṇḍakena attho eth' eva tiṭṭha, eth' eva te āharissantiti. Evam bhante ti kho dovāriko Upālissa gahapatissa paccassosi.

Assosi kho Dīghatapassī nigaṇṭho: Upāli kira gahapati samanassa Gotamassa sāvakattam upagato ti. Atha kho Dīghatapassī nigaṇṭho yena Nigaṇṭho Nātaputto ten' upasaṅkami. upasaṅkamitvā Nigaṇṭham Nātputtam etad - avoca: Sutam mētam bhante: Upāli kira gahapati samanassa Gotamassa sāvakattam upagato ti. — Aṭṭhānam kho etam Tapassi anavakāso yam Upāli gahapati samanassa Gotamassa sāvakattam upagaccheyya. ṭhānāñ - ca kho etam vijjati yam samano Gotamo Upālissa gahapatissa sāvakattam upagacchey-

yāti. Dutiyam - pi kho — pe — tatiyam - pi kho Dīghatapassī nigaṇṭho Nigaṇṭham Nātapputtam etad - avoca: Sutāñ mētañ bhante: Upāli kira gahapati samanassa Gotamassa sāvakattam upagato ti. — Atṭhāñ kho etam Tapassi anavakāso yam Upāli gahapati samanassa Gotamassa sāvakattam upagaccheyya, thāñ - ca kho etam vijjati yam samaño Gotamo Upālissa gahapatissa sāvakattam upagaccheyyāti. — Handāñ bhante gacchāmi yāva jānāmi yadi vā Upāli gahapati samanassa Gotamassa sāvakattam upagato yadi vā no ti. — Gaccha tvam Tapassi jānāhi yadi vā Upāli gahapati samanassa Gotamassa sāvakattam upagato yadi vā no ti.

Atha kho Dīghatapassī nigaṇṭho yena Upālissa gahapatissa nivesanam ten' upasaṅkami. Addasā kho dovāriko Dīghatapassim nigaṇṭham dūrato va āgacchantam disvāna Dīghatapassim nigaṇṭham etad - avoca: Tiṭṭha bhante, mā pāvisi. ajjatagge Upāli gahapati samanassa Gotamassa sāvakattam upagato. āvaṭam dvāram nigaṇṭham nigaṇṭhīnam. anāvaṭam dvāram Bhagavato bhikkhūnam bhikkhunīnam upāsakānam upāsikānam; sace te bhante piṇḍakena attho etth' eva tiṭṭha, etth' eva te āharissantī. Na me āvuso piṇḍakena attho ti vatvā tato paṭinivattitvā yena Nigaṇṭho Nātutto ten' upasaṅkami. upasaṅkamityā Nigaṇṭham Nātapputtam etad - avoca: Saccam yeva kho bhante yam Upāli gahapati samanassa Gotamassa sāvakattam upagato. Etam kho te ahām bhante nālattham: na kho mētam bhante ruccati yam Upāli gahapati samanassa Gotamassa vādām āropeyya. samano hi bhante Gotamo māyāvī. āvaṭam māyam jānāti yāya aññatitthiyānam sāvake āvaṭtetiti. Āvaṭto kho te bhante Upāli gahapati samanena Gotamena āvaṭtaniyā māyāyāti. — Atṭhāñ kho etam Tapassi anavakāso yam Upāli gahapati samanassa Gotamassa sāvakattam upagaccheyya, thāñ - ca kho etam vijjati yam samaño Gotamo Upālissa gahapatissa sāvakattam upagaccheyyāti. Dutiyam - pi kho — pe — tatiyam - pi kho Dīghatapassī nigaṇṭho Nigaṇṭham Nātapputtam etad - avoca: Saccam yeva kho bhante yam Upāli gahapati samanassa Gotamassa sāvakattam

upagato. Etam kho te aham bhante nālattham: na kho mētam bhante ruccati yaṁ Upāli gahapati samanassa Gotamassa vādām āropeyya, samano hi bhante Gotamo māyāvī, āvatṭānim māyām jānāti yāya aññatitthiyānām sāvake āvatṭetiti. Āvaṭṭo kho te bhante Upāli gahapati samanena Gotamena āvatṭaniyā māyāyāti. — Aṭṭhām kho etam Tapassi anavakāso yaṁ Upāli gahapati samanassa Gotamassa sāvakattam upagaccheyya. thānañ ca kho etam vijjati yaṁ samano Gotamo Upālissa gahapatissa sāvakattam upagaccheyya. Handa cāham Tapassi gacchāmi yāva sāmām yeva jānāmī yadi vā Upāli gahapati samanassa Gotamassa sāvakattam upagato yadi vā no ti.

Atha kho Niganṭho Nātaputto mahatiyā niganṭhaparisāya saddhiṁ yena Upālissa gahapatissa nivesanam ten' upasākamī. Addasā kho dovāriko Niganṭham Nātaputtam dūrato va āgacchantam. disvāna Niganṭham Nātaputtam etad-avoca: Tiṭṭha bhante, mā pāvisi, ajjatagge Upāli gahapati samanassa Gotamassa sāvakattam upagato, āvaṭam dvāram niganṭhānam niganṭhīnam, anāvaṭam dvāram Bhagavato bhikkhūnam bhikkhunīnam upāsakānam upāsikānam; sace te bhante piṇḍakena attho ethi eva tiṭṭha, ethi eva te āharissantī. — Tena hi samma dovārika yena Upāli gahapati ten' upasākama, upasākamitvā Upālim gahapatim evam vadehi: Niganṭho bhante Nātaputto mahatiyā niganṭhaparisāya saddhiṁ bahidvārakoṭṭhake ṭhito, so te dassanakāmo ti Evam bhante ti kho dovāriko Niganṭhassa Nātaputtassa paṭissutvā yena Upāli gahapati ten' upasākami, upasākamitvā Upālim gahapatim etad-avoca: Niganṭho bhante Nātaputto mahatiyā niganṭhaparisāya saddhiṁ bahidvārakoṭṭhake ṭhito, so te dassanakāmo ti. — Tena hi samma dovārika majjhimāya dvārasālāya āsanāni paññāpehīti. Evam bhante ti kho dovāriko Upālissa gahapatissa paṭissutvā majjhimāya dvārasālāya āsanāni paññāpetvā yena Upāli gahapati ten' upasākami, upasākamitvā Upālim gahapatim etad-avoca: Paññattāni kho te bhante majjhimāya dvārasālāya āsanāni, yassa dāni kālam maññasiti. Atha kho Upāli gahapati yena

majjhimā dvārasālā ten' upasaṅkami, upasaṅkamitvā yam tattha āsanam aggañ - ca setṭhañ - ca uttamañ - ca pañītañ - ca tattha nisīditvā dovārikaṁ āmantesi: Tena hi samma dovārika yena Nigaṇṭho Nātaputto ten' upasaṅkama. upasaṅkamitvā Nigaṇṭham Nātaputtam evam vadehi: Upāli bhante gahapati evam - āha: Pavisa kira bhante sace ākaṅkhasiti. Evam bhante ti kho dovāriko Upālissa gahapatissa paṭissutvā yena Nigaṇṭho Nātaputto ten' upasaṅkami. upasaṅkamitvā Nigaṇṭham Nātaputtam etad - avoca: Upāli bhante gahapati evam - āha: Pavisa kira bhante sace ākaṅkhasiti. Atha kho Nigaṇṭho Nātaputto mahatiyā nigaṇṭhapharisāya saddhim yena majjhimā dvārasālā ten' upasaṅkami.

Atha kho Upāli gahapati yam sudam pubbe va yato passati Nigaṇṭham Nātaputtam dūrato va āgacchantaṁ disvāna tato pacceggantvā yam tattha āsanam aggañ - ca setṭhañ - ca uttamañ - ca pañītañ - ca tam uttarāsaṅgena pamajjitvā pariggahetvā nisīdāpeti, so dāni yam tattha sāmam nisīditvā Nigaṇṭham Nātaputtam etad - avoca: Saṁvijjante kho bhante āsanāni. sace ākaṅkhasi nisīdāti. Evam vutte Nigaṇṭho Nātaputto Upālim gahapatim etad - avoca: Ummatto si tvam gahapati. datto si tvam gahapati: gacchām' ahaṁ bhante samañassa Gotamassa vādam āropessāmīti gantvā mahatā si vādasāṅghātēna paṭimukko āgato. Seyyathā pi gahapati puriso aṇḍahārako gantvā ubbhatehi aṇḍehi āgaccheyya. seyyathā vā pana gahapati puriso akkhikahārako gantvā ubbhatehi akkhīhi āgaccheyya. evam - eva kho tvam gahapati: gacchām' ahaṁ bhante samañassa Gotamassa vādaṁ āropessāmīti gantvā mahatā si vādasāṅghātēna paṭimukko āgato. Āvaṭṭo si kho tvam gahapati samañena Gotamena āvaṭṭaniyā māyāyāti.

Bhaddikā bhante āvaṭṭanī māyā. kalyāṇī bhante āvaṭṭanī māyā. Piyā me bhante nātisālohitā imāya āvatṭaniyā āvaṭṭeyyūm piyānam - pi me assa nātisālohitānam dīgharattam hitāya sukhāya. Sabbe ce pi bhante khattiya imāya āvaṭṭaniyā āvaṭṭeyyūm sabbesānam p' assa khattiyanām dīgharattam

hitāya sukhāya. Sabbe ce pi bhante brāhmaṇā — pe — vessā — pe — suddā imāya āvatṭaniyā āvatṭeyuṁ sabbesānam p' assa suddānam dīgharattam hitāya sukhāya. Sadevako ce pi bhante loko samārako sabrahmako sassamaṇabrahmaṇī pajā sadevamanussā imāya āvatṭaniyā āvatṭeyya sadevakassa p' assa lokassa samārakassa sabrahmakassa sassamaṇabrahmaṇiyā pajāya sadevamanussāya dīgharattam hitāya sukhāya. Tena hi bhante upaman - te karissāmi, upamāya p' idh' ekace viññū purisā bhāsitassa attham ājānanti.

Bhūtapubbam bhante aññatarassa brāhmaṇassa jinṇassa vuddhassa mahallakassa daharā māṇavikā pajāpatī ahosi gab-bhinī upavijaññā. Atha kho bhante sā māṇavikā tam brāhmaṇam etad - avoca: Gaccha tvam brāhmaṇa āpañā makkaṭacchāpakaṁ kiñitvā ānehi yo me kumārakassa kīlāpanako bhavissatī. Evam vutte bhante so brāhmaṇo tam māṇavikam etad - avoca: Āgamehi tāva bhoti yāva vijāyasi; sace tvam bhoti kumārakaṁ vijāyissasi tassā te aham āpañā makkaṭacchāpakaṁ kiñitvā ānissāmi yo te kumārakassa kīlāpanako bhavissati; sace pana tvam bhoti kumārikaṁ vijāyissasi tassā te aham āpañā makkaṭacchāpikaṁ kiñitvā ānissāmi yā te kumārikāya kīlāpanikā bhavissatī. Dutiyam - pi kho bhante sā māṇavikā tam brāhmaṇam etad - avoca: Gaccha tvam brāhmaṇa āpañā makkaṭacchāpakaṁ kiñitvā ānehi yo me kumārakassa kīlāpanako bhavissatī. Dutiyam - pi kho bhante so brāhmaṇo tam māṇavikam etad - avoca: Āgamehi tāva bhoti yāva vijāyasi; sace tvam bhoti kumārakaṁ vijāyissasi tassā te aham āpañā makkaṭacchāpakaṁ kiñitvā ānissāmi yo te kumārakassa kīlāpanako bhavissati; sace pana tvam bhoti kumārikaṁ vijāyissasi tassā te aham āpañā makkaṭacchāpikaṁ kiñitvā ānissāmi yā te kumārikāya kīlāpanikā bhavissatī. Tatiyam - pi kho bhante sā māṇavikā tam brāhmaṇam etad - avoca: Gaccha tvam brāhmaṇa āpañā makkaṭacchāpakaṁ kiñitvā ānehi yo me kumārakassa kīlāpanako bhavissatī. Atha kho bhante so brāhmaṇo tassā māṇavikāya sāratto paṭibaddhacitto āpañā makkaṭacchāpakaṁ kiñitvā ānetvā tam māṇavikam etad - avoca: Ayan - te bhoti āpañā makkaṭac-

chāpako kiñitvā ānito yo te kumārakassa kīlāpanako bha-vissatiti. Evam vutte bhante sā māṇavikā tam brāhmaṇam etad - avoca: Gaccha tvam brāhmaṇa imam makkaṭacchā-pakam ādāya yena Rattapāni rajakutto ten' upasaṅkama, upasaṅkamitvā Rattapāniṁ rajakuppatam evam vadehi: Ichhām' aham samma Rattapāni imam makkaṭacchā-pakam pītāvaledanam nāma raṅgajātam rañjitaṁ ākoṭitapaccākoṭitaṁ ubhatobhāgavimatiṭhan - ti. Atha kho bhante so brāhmaṇo tassā māṇavikāya sāratto paṭibaddhacitto tam makkaṭacchā-pakam ādāya yena Rattapāni rajakutto ten' upasaṅkami, upasaṅkamitvā Rattapāniṁ rajakuppatam etad - avoca: Ichhām' aham samma Rattapāni imam makkaṭacchā-pakam pītāvaledanam nāma raṅgajātam rañjitaṁ ākoṭitapaccākoṭitaṁ ubhatobhāgavimatiṭhan - ti. Evam vutte bhante Rattapāni rajakutto tam brāhmaṇam etad - avoca: Ayam kho te bhante makkaṭacchā-pako raṅgakkhamo hi kho no ākoṭanakkhamo no vimajjanakkhamo ti. Evam - eva kho bhante bālānam nigaṇṭhānam vādo raṅgakkhamo hi kho bālānam no paṇḍitānam. no anuyogakkhamo no vimajjanakkhamo. Atha kho bhante so brāhmaṇo aparena samayena navam dussayugam ādāya yena Rattapāni rajakutto ten' upasaṅkami, upasaṅkamitvā Rattapāniṁ rajakuppatam etad - avoca: Ichhām' aham samma Rattapāni imam navam dussayugam pītāvaledanam nāma raṅgajātam rañjitaṁ ākoṭitapaccākoṭitaṁ ubhatobhāgavimatiṭhan - ti. Evam vutte bhante Rattapāni rajakutto tam brāhmaṇam etad - avoca: Idam kho te bhante navam dussayugam raṅgakkhamāñ - c' eva ākoṭanakkhamāñ ca vimajjanakkhamāñ - cāti. Evam - eva kho bhante tassa Bhagavato vādo arahato sammāsambuddhassa raṅgakkhamo c' eva paṇḍitānam no bālānam anuyogakkhamo ca vimajjanakkhamo cāti.

Sarājikā kho tam gahapati parisā evam jānāti: Upāli gahapati Nigaṇṭhassa Nātaputtassa sāvako ti; kassa tam gahapati sāvakam dhāremāti. Evam vutte Upāli gahapati utṭhāy' āsanā ekaṁsamī uttarāsaṅgam karitvā yena Bhagavā

ten' añjalim-pañāmetvā Niganṭham Nātaputtam etad-avoca:
Tena hi bhante suṇohi yassāham sāvako:

Dhīrassa vigatamohassa pabbhinnakhilassa vijitavijayassa
anighassa susamacittassa vuddhasilassa sādhupaññassa
vessantarassa vimalassa Bhagavato tassa sāvako 'ham-asmi.

Akathāmīkathissa tusitassa vantalo kāmisassa muditassa
katasamanassa manujassa antimasārīrassa narassa
anopamassa virajassa Bhagavato tassa sāvako 'ham-asmi.

Asaṁsayassa kusalassa venayikassa sārathivarassa
anuttarassa ruciradhammassa nikkañkhassa pabbhāsakarassa
mānacchidassa vīrassa Bhagavato tassa sāvako 'ham-asmi.

Nisabhassa appameyyassa gambhīrassa monapattassa
khemāmīkarassa vedassa dhammaṭhassa samīvutattassa
saṅgātigassa muttassa Bhagavato tassa sāvako 'ham-asmi.

Nāgassa pantasenassa khīṇasāmyojanassa muttassa
paṭīmantakassa dhonassa pannadhajassa vītarāgassa
dantassa nippapañcassa Bhagavato tassa sāvako 'ham-asmi.

Isisattamassa akuhassa tevijjassa brahmappattassa
nahātakassa padakassa passaddhassa vīditavedassa
purindadassa sakkassa Bhagavato tassa sāvako 'ham-asmi.

Ariyassa bhāvitattassa pattipattassa veyyākaraṇassa
satīmato vipassissa anabhinatassa no apanatassa
anejassa vasippattassa Bhagavato tassa sāvako 'ham-asmi.

Sammaggatassa jhāyissa ananugatantarassa suddhassa
asitassa appahīnassa pavivittassa aggapattassa
tiṇṇassa tārayantassa Bhagavato tassa sāvako 'ham-asmi.

Santassa bhūripaññassa mahāpaññassa vītalobhassa
tathāgatassa sugatassa appaṭipuggalassa asamassa
visāradassa nipiṇḍassa Bhagavato tassa sāvako 'ham-asmi.

Taṇhacchidassa buddhassa vītadhūmassa anupalittassa
āhuneyyassa yakkhassa uttamapuggalassa atulassa
mahato yaṣaggapattassa Bhagavato tassa sāvako 'ham-asmi.

Kadā saññūlhā pana te gahapati ime samanassa Gotamassa vaṇṇā ti. — Seyyathā pi bhante nānāpupphānam mahā

puppharāsi, tam-enam dakkho mālākāro vā mālākārantevāsi vā vicitrami mālamī gantheyya, evam-eva kho bhante so Bhagavā anekavaṇṇo anekasatavaṇṇo. Ko hi bhante vaṇṇā-rahassa vaṇṇam na karissatī.

Atba kho Niganṭhassa Nātaputtassa Bhagavato sakkāraṁ asahamānassa tatth' eva uṇham lohitam mukhato uggañchiti.

UPĀLISUTTANTAM CHATTHAM.

57.

Evam-me sutam. Ekam samayaṁ Bhagavā Kolivesu viharati; Haliddavasanaṁ nāma Kolivānam nigamo. Atha kho Puṇṇo ca Koliyaputto govatiko acelo ca Senyo kukkanavatiko yena Bhagavā ten' upasaṅkamīṁsu, upasaṅkamitvā Puṇṇo Koliyaputto govatiko Bhagavantam abhivādetvā ekamantaṁ nisidi. acelo pana Senyo kukkanavatiko Bhagavatā saddhiṁ sammodi, sammodanīyam katham sārāṇīyam viti-sāretvā kukkuro va palikujjivā ekamantaṁ nisidi. Ekamantaṁ nisinno kho Puṇṇo Koliyaputto govatiko Bhagavantam etad-avoca: Ayam bhante acelo Senyo kukkanavatiko dukkarakārako, chamānikkhittam bhuñjati. tassa tam kukkanavataṁ digharattam samattam samādiṇṇam, tassa kā gati ko abhisamparāyo ti. — Alam Puṇṇa. tiṭṭhat' etam, mā manū etam pucchiti. — Dutiyam-pi kho — pe — tatiyam-pi kho Puṇṇo Koliyaputto govatiko Bhagavantam etad-avoca: Ayam bhante acelo Senyo kukkanavatiko dukkarakārako, chamānikkhittam bhuñjati, tassa tam kukkanavataṁ digharattam samattam samādiṇṇam, tassa kā gati ko abhisamparāyo ti. — Addhā kho te aham Puṇṇa na labhāmi: alam Puṇṇa, tiṭṭhat' etam, mā manū etam pucchiti, api ca te aham byākarissāmi. Idha Puṇṇa ekacco kukkanavatam bhāveti paripuṇṇam abbokiṇṇam, kukkurasilam bhāvet paripuṇṇam abbokiṇṇam, kukkuracittam bhāveti paripuṇṇam

abbokiṇṇam, kukkurākappam bhāveti paripuṇṇam abbokiṇṇam, So kukkuravataṁ bhāvetvā paripuṇṇam abbokiṇṇam, kukkurasilam bhāvetvā paripuṇṇam abbokiṇṇam, kukkura-cittam bhāvetvā paripuṇṇam abbokiṇṇam, kukkurākappam bhāvetvā paripuṇṇam abbokiṇṇam, kāyassa bhedā paramarāṇā kukkurānam sahabyataṁ upapajjati. Sace kho panassa evam diṭṭhi hoti: iminā 'ham silena vā vatena vā tapena vā brahmacariyena vā devo vā bhavissāmi devaññataro vā ti. sā 'ssa hoti micchādiṭṭhi. Micchādiṭṭhissa kho aham Punṇa dvinnam gatīnam aññataram gatim vadāmi: nirayam vā tiracchānayonim vā. / Iti kho Punna sampajjamānam kukkuravataṁ kukkurānam sahabyataṁ upaneti. vipajjamānam nirayan - ti.

Evam vutte acelo Seniyo kukkuravatiko parodi assūni pavattesi. Atha kho Bhagavā Punṇam Koṇiyaputtam govatikam etad - avoca: Etaṁ kho te aham Punṇa nālatthaṁ: alam Punṇa. tiṭṭhat' etam. mā maṁ etam pucchīti. — Nāhañ bhante etam rodāmi yam maṁ Bhagavā evam - āha. Api ca me idam bhante kukkuravatam digharattam samattam samādiṇṇam. Ayam bhante Punṇo Koṇiyaputto govatiko, tassa tam govatam digharattam samattam samādiṇṇam. tassa kā gati ko abhisamparāyo ti. — Alam Seniya. tiṭṭhat' etam. mā maṁ etam pucchīti. Dutiyam - pi kho — pe — tatiyam - pi kho acelo Seniyo kukkuravatiko Bhagavantam etad - avoca: Ayam bhante Punṇo Koṇiyaputto govatiko, tassa tam govatam digharattam samattam samādiṇṇam, tassa kā gati ko abhisamparāyo ti. — Addhā kho te aham Seniya na labhāmi: alam Seniya, tiṭṭhat' etam. mā maṁ etam pucchīti, api ca te aham byākarissāmi. Idha Seniya ekacco govatam bhāveti paripuṇṇam abbokiṇṇam. gosilam bhāveti paripuṇṇam abbokiṇṇam. gocittam bhāveti paripuṇṇam abbokiṇṇam. gavākappam bhāveti paripuṇṇam abbokiṇṇam. So govatam bhāvetvā paripuṇṇam abbokiṇṇam, gosilam bhāvetvā paripuṇṇam abbokiṇṇam. gavākappam bhāvetvā paripuṇṇam abbokiṇṇam. kāyassa bhedā paramarāṇā gunnam sahabyataṁ upapajjati. Sace

kho pan' assa evam̄ diṭṭhi hoti: iminā 'haṁ silena vā vatena vā tapena vā brahmacariyena vā devo vā bhavissāmi devaññataro vā ti. sā 'ssa hoti micchādiṭṭhi. Micchādiṭṭhissa kho aham̄ Seniya dvinnam̄ gatīnam̄ aññataram̄ gatīm̄ vadāmi: nirayam̄ vā tiracchānayonim̄ vā. Iti kho Seniya sampajja-mānam̄ govataṁ gunnam̄ sahabyatam̄ upaneti. vipajjamānam̄ nirayan - ti.

Evam̄ yutte Puṇṇo Koliyaputto govatiko parodi assūni pavattesi. Atha kho Bhagavā acelam̄ Seniyam̄ kukkura-vatikam̄ etad-avoca: Etam̄ kho te aham̄ Seniya nālattham̄: alam̄ Seniya, tiṭṭhat' etam̄, mā mani etam̄ pucchiti. — Nāham̄ bhante etam̄ rodāmi yau maṁ Bhagavā evam̄-āha. Api ca me idam̄ bhante govataṁ digharattam̄ samattam̄ samādiṇṇam̄. Evam̄ pasanno aham̄ bhante Bhagavati: pahoti Bhagavā tathā dhammaṁ desetum̄ yathā ahañ - c' ev' imam̄ govataṁ pajaheyvam̄ ayañ - ca acelo Seniyo kukkuravatiko tam̄ kukkura-vataṁ pajaheyyāti. — Tena hi Puṇṇa suṇāhi sādhukam̄ manasikarohi, bhāsissāmīti. Evam̄ - bhante ti kho Puṇṇo Koliyaputto govatiko Bhagavato paccassosi. Bhagavā etad-avoca:

Cattār' imāni Puṇṇa kammāni mayā sayam̄ abhiññā sacchikatvā paveditāni. katamāni cattāri: Atthi Puṇṇa kammaṁ kaṇham̄ kaṇhavipākam̄, atthi Puṇṇa kammaṁ sukkam̄ sukkavipākam̄, atthi Puṇṇa kammaṁ kaṇhasukkam̄ kaṇha-sukkavipākam̄, atthi Puṇṇa kammaṁ akaṇham̄ asukkam̄ akaṇhāsukkavipākam̄ kammaṁ kammakkhayāya samvattati. Katamañ - ca Puṇṇa kammaṁ kaṇham̄ kaṇhavipākam̄: Idha Puṇṇa ekacco sabyābajjhām̄ kāyasāñkhāram̄ abhisāñkharoti sabyābajjhām̄ vacīsañkhāram̄ abhisāñkharoti sabyābajjhām̄ manosañkhāram̄ abhisāñkharoti. So sabyābajjhām̄ kāya-sāñkhāram̄ abhisāñkharitvā sabyābajjhām̄ vacīsañkhāram̄ abhisāñkharitvā sabyābajjhām̄ manosañkhāram̄ abhisāñkharitvā sabyābajjhām̄ lokam̄ upapajjati. Tam - enam̄ sabyābajjhām̄ lokam̄ upapannam̄ samānam̄ sabyābajjhā phassā phusanti. So sabyābajjhēhi phassehi phuṭṭho samāno sabyābajjhām̄ vedanam̄ vedeti ekantadukkham̄ seyyathā pi sattā

nerayikā. Iti kho Puṇṇa bhūtā bhūtassa upapatti hoti. yaṁ karoti tena upapajjati. upapannam - enām phassā phusanti. Evam p' aham Puṇṇa: kammadāyādā sattā ti vadāmi. Idam vuccati Puṇṇa kammaṁ kañham kañhavipākam. Katamañ-ca Puṇṇa kammaṁ sukkaṁ sukkavipākam: Idha Puṇṇa ekacco abyābajjhām kāyasaṅkhāram abhisāṅkharoti abyābajjhām vacisaṅkhāram abhisāṅkharoti abyābajjhām mano-saṅkhāram abhisāṅkharoti. So abyābajjhām kāyasaṅkhāram abhisāṅkharityā abyābajjhām vacisaṅkhāram abhisāṅkharityā abyābajjhām manosaṅkhāram abhisāṅkharityā abyābajjhām lokam upapajjati. Tam - enām abyābajjhām lokam upapannam samānam abyābajjhā phassā phusanti. So abyābajjhēhi phassehi phuṭṭho samāno abyābajjhām vedanām vedeti ekantasukham seyyathā pi devā Subhakiṇṇā. Iti kho Puṇṇa bhūtā bhūtassa upapatti hoti, yaṁ karoti tena upapajjati. upapannam - enām phassā phusanti. Evam p' aham Puṇṇa: kammadāyādā sattā ti vadāmi. Idam vuccati Puṇṇa kammaṁ kañhasukkaṁ kañhasukkavipākam: Idha Puṇṇa ekacco sabyābajjhām - pi abyābajjhām - pi kāyasaṅkhāram abhisāṅkharoti sabyābajjhām - pi abyābajjhām - pi vacisaṅkhāram abhisāṅkharoti sabyābajjhām - pi abyābajjhām - pi manosaṅkhāram abhisāṅkharoti. So sabyābajjhām - pi abyābajjhām - pi kāyasaṅkhāram abhisāṅkhārityā sabyābajjhām - pi abyābajjhām - pi vacisaṅkhāram abhisāṅkharityā sabyābajjhām - pi abyābajjhām - pi manosaṅkhāram abhisāṅkharityā sabyābajjhām - pi abyābajjhām - pi abyābajjhām - pi lokam upapajjati. Tam - enām sabyābajjhām - pi abyābajjhām - pi lokam upapannam samānam sabyābajjhām - pi abyābajjhām - pi abyābajjhām - pi phassā phusanti. So sabyābajjhēhi pi abyābajjhēhi pi phassehi phuṭṭho samāno sabyābajjhām - pi abyābajjhām - pi vedanām vedeti vokiṇṇam sukhadukkham seyyathā pi manussā ekacce ca devā ekacce ca vinipātikā. Iti kho Puṇṇa bhūtā bhūtassa upapatti hoti, yaṁ karoti tena upapajjati, upapannam - enām phassā phusanti. Evam p' aham Puṇṇa: kammadāyādā sattā ti vadāmi. Idam vuccati Puṇṇa kammaṁ kañhasukkaṁ kañhasukkavipākam. Kata-

mañ-ca Puṇṇa kammañ akañhami asukkamī akañhāsukka-vipākamī kammañ kammakkhayāya sañvattati: Tatra Puṇṇa yam-idamī kammañ kañhami kañhavipākamī tassa pahānāya yā cetanā, yam-p' idamī kammañ sukkavipākamī tassa pahānāya yā cetanā, yam-p' idamī kammañ kañha-sukkamī kañhasukkavipākamī tassa pahānāya yā cetanā. idamī vuccati Puṇṇa kammañ akañhami asukkamī akañhāsukka-vipākamī kammañ kammakkhayāya sañvattati. Imāni kho Puṇṇa cattāri kammāni mayā sayamī abhiññā sacchikatvā paveditāniti.

Evamī vutte Puṇṇo Koliyaputto govatiko Bhagavantamī etad-avoca: Abhikkantam bhante, abhikkantam bhante. Seyyathā pi bhante — pe — upāsakam-māni Bhagavā dhā-retu ajjatagge pāñupetañi sarañagatan-ti. Acelo pana Seniyo kukkuravatiko Bhagavantam etad-avoca: Abhikkantam bhante, abhikkantam bhante. Seyyathā pi bhante nikujjitañi vā ukkujeyya, paṭicchannam vā vivareyya, mūlhassa vā maggamā ācikkheyya. andhakāre vā telapajjotam dhāreyya: cakkhumanto rūpāni dakkhīntī, evam-evamī Bhagavatā anekapariyāyena dhammo pakāsito. Esāhami bhante Bhagavantam sarañpañi gacchāmi dhammañ-ca bhikkhusaṅghañ-ca. Labheyyāhami bhante Bhagavato santike pabbajjam labheyam upasampadan-ti. — Yo kho Seniya aññatitthiyapubbo imasmim dhammadvinaye ākañkhati pabbajjam ākañkhati upasampadam so cattāro māse parivasati, catunnam māsānam accayena āraddhacittā bhikkhū pabbājenti upasampādenti bhikkhubhāvāya; api ca m' ettha puggalavemattatā viditā ti. — Sace bhante aññatitthiyapubbā imasmim dhammadvinaye ākañkhantā pabbajjam ākañkhantā upasampadam cattāro māse parivasanti. catunnam māsānam accayena āraddhacittā bhikkhū pabbājenti upasampādenti bhikkhubhāvāya, aham cattāri vassāni parivasissāmi. catunnam māni vassānam accayena āraddhacittā bhikkhū pabbājentu upasampādentu bhikkhubhāvāyati. Alattha kho acelo Seniyo kukkuravatiko Bhagavato santike pabbajjam alattha upasampadam. Acirū-pasampanno kho pan' āyasmā Seniyo eko vūpakaṭho appa-

matto ātāpī pahitatto viharanto nacirass' eva yass' atthāya kulaputtā samma - d - eva agārasmā anagāriyam pabbajanti tad - anuttaram brahmacariyapariyosānam diṭṭhe va dhamme sayam abhiññā sacchikatvā upasampajja vihāsi; khīnā jāti, vusitam brahmacariyam, kataṁ karaṇiyam nālaram itthattā-yāti abbhaññāsi. Aññataro kho pan' āyasmā Seniyo arahatam ahositi.

KUKKURAVATIKASUTTANTAM SATTAMAM.

58.

Evam - me sutam. Ekaṁ samayaṁ Bhagavā Rājagahe viharati Vēluvane Kalandakanivāpe. Atha kho Abhayo rājakumāro yena Nigaṇṭho Nātaputto ten' upasaṅkami, upasaṅkamitvā Nigaṇṭham Nātaputtam abhivādetvā ekamantam nisidi. Ekamantam nisinnam kho Abhayam rājakumāram Nigaṇṭho Nātaputto etad - avoca: Ehi tvam rājakumāra samanassa Gotamassa vādaṁ āropelhi, evam te kalyāṇo kittisaddo abbhuggaṇchiti: Abhayena rājakumārena samanassa Gotamassa evam mahiddhikassa evam mahānubhāvassa vādo āropito ti. — Yathākatham panāham bhante samanassa Gotamassa evam mahiddhikassa evam mahānubhāvassa vādaṁ āropessāmiti. — Ehi tvam rājakumāra yena samāṇo Gotamo ten' upasaṅkama, upasaṅkamitvā samanam Gotamam evam vadehi: Bhāseyya nu kho bhante Tathāgato tam vācam yā sā vācā paresam appiyā amanāpā ti. Sace te samāṇo Gotamo evam puṭṭho evam byākaroti: Bhāseyya rājakumāra Tathāgato tam vācam yā sā vācā paresam appiyā amanāpā ti, tam - enam tvam evam vadeyyāsi: Atha kiñ-carahi te bhante puthujjanena nānākaraṇam, puthujjano pi hi tam vācam bhāseyya yā sā vācā paresam appiyā amanāpā ti. Sace pana te samāṇo Gotamo evam puṭṭho evam byākaroti: Na rājakumāra Tathāgato tam vācam bhāseyya yā sā vācā

paresam̄ appiyā amanāpā ti. tam-enam̄ tvam̄ evam̄ vadeyyāsi: Atha kiñ-carahi te bhante Devadatto byākato: āpāyiko Devadatto, nerayiko Devadatto, kappaṭṭho Devadatto, atekiccho Devadatto ti. tāya ca pana te vācāya Devadatto kūrito ahosi anattamano ti. Imāni kho te rājakumāra samaṇo Gotamo ubhatokoṭikam̄ pañhaṁ puṭṭho samāno n' eva sakkhīti uggilitum̄ n' eva sakkhīti ogilitum̄. Seyyathā pi nāma purissassa ayosiṅghātakam̄ kaṇṭhe vilaggam̄, so n' eva sakkuṇeyya uggilitum̄ n' eva sakkuneyya ogilitum̄, evam̄-eva kho te rājakumāra samaṇo Gotamo imāni ubhatokoṭikam̄ pañhaṁ puṭṭho samāno n' eva sakkhīti uggilitum̄ n' eva sakkhīti ogilitum̄ - ti.

Evam̄-bhante ti kho Abhayo rājakumāro Niganṭhassa Nātaputtassa paṭissutvā uṭṭhāy' āsanā Niganṭham̄ Nātaputtam̄ abhivādetvā padakkhiṇam̄ katvā yena Bhagavā ten' upasaṅkami. upasaṅkamitvā Bhagavantam̄ abhivādetvā ekamantam̄ nisidi. Ekamantam̄ nisinnassa kho Abhayassa rājakumārassa suriyaṁ oloketvā etad-ahosi: Akālo kho aija Bhagavato vādām̄ āropetum̄, sve dānāhaṁ sake nivesane Bhagavato vādām̄ āropessāmiti Bhagavantam̄ etad-avoca: Adhvāsetu me bhante Bhagavā svātanāya attacatuttho bhattan - ti. Adhvāsesi Bhagavā tuṇḍibhāvena. Atha kho Abhayo rājakumāro Bhagavato adhvāsanam̄ viditvā uṭṭhāy' āsanā Bhagavantam̄ abhivādetvā padakkhiṇam̄ katvā pakkāmi. Atha kho Bhagavā tassā rattiyā accayena pubbanhasamayaṁ nivāsetvā pattacīvaraṁ ādāya yena Abhayassa rājakumārassa nivesanam̄ ten' upasaṅkami, upasaṅkamitvā paññatte āsane nisidi. Atha kho Abhayo rājakumāro Bhagavantam̄ paññitena khādaniyena bhojaniyena sahatthā santappesi sampavāresi. Atha kho Abhayo rājakumāro Bhagavantam̄ bhuttāvīm̄ onītapattapāṇīm̄ aññataram̄ nicaṁ āsanam̄ gahetvā ekamantam̄ nisidi.

Ekamantam̄ nisino kho Abhayo rājakumāro Bhagavantam̄ etad-avoca: Bhāseyya nu kho bhante Tathāgato tam̄ vācam̄ yā sā vācā paresam̄ appiyā amanāpā ti. — Na kho 'ttha rājakumāra ekamisenāti. — Ettha bhante anassum̄ riganṭhā ti. — Kim pana tvam̄ rājakumāra evam̄ vadesi:

ettha bhante anassumi nigaṇṭhā ti. — Idhāham bhante yena Nigaṇṭho Nātaputto ten' upasaṅkamim. upasaṅkamitvā Ni-
gaṇṭham Nātaputtam abhivādetvā ekamantaṁ nisidim. Ekam-
antaṁ nisinnam kho maññ bhante Nigaṇṭho Nātaputto etad-avoca: Ehi tvam rājakumāra samanassa Gotamassa
vādām āropehi, evam te kalyāṇo kittisaddo abbhuggañchiti:
Abhayena rājakumārena samanassa Gotamassa evam mahiddhi-
kassa evam mahānubhāvassa vādo āropito ti. Evam utte
aham bhante Nigaṇṭham Nātaputtam etad-avocam: Yathā-
kathaṁ panāham bhante samanassa Gotamassa evam ma-
hiddhikassa evam mahānubhāvassa vādām āropessāmiti. Ehi
tvam rājakumāra yena samāṇo Gotamo ten' upasaṅkama.
upasaṅkamitvā samanam Gotamam evam vadehi: Bhāseyya
nu kho bhante Tathāgato tam vācam yā sā vācā paresam
appiyā amanāpā ti. Sace te samāṇo Gotamo evam puṭṭho
evam byākaroti: Bhāseyya rājakumāra Tathāgato tam vācam
yā sā vācā paresam appiyā amanāpā ti. tam-enam tvam
evam vadeyyāsi: Atha kiñ-carahi te bhante puthujjanena
nānākaraṇam. puthujjano pi hi tam vācam bhāseyya yā sā
vācā paresam appiyā amanāpā ti. Sace pana te samāṇo
Gotamo evam puṭṭho evam byākaroti: Na rājakumāra Tathā-
gato tam vācam bhāseyya yā sā vācā paresam appiyā amanā-
pā ti. tam-enam tvam evam vadeyyāsi: Atha kiñ-carahi te
bhante Devadatto byākato: āpāyiko Devadatto, nerayiko
Devadatto. kappaṭṭho Devadatto. atekiccho Devadatto ti,
tāya ca pana te vācāya Devadatto kupito ahosi anattamano
ti. Imam kho te rājakumāra samāṇo Gotamo ubhatokoṭi-
kam pañham puṭṭho samāno n' eva sakkhīti ugilitum n' eva
sakkhīti ogilitum. Seyyathā pi nāma purisassa ayosīṅghāṭa-
kam kanthe vilaggam. so n' eva sakkuṇeyya ugilitum n'
eva sakkuṇeyya ogilitum. evam-eva kho te rājakumāra
samāṇo Gotamo imam ubhatokoṭikam pañham puṭṭho samāno
n' eva sakkhīti ugilitum n' eva sakkhīti ogilitum - ti.

Tena kho pana samayena daharo kumāro mando uttāna-
seyyako Abhayassa rājakumārassa aṅke nisinno hoti. Atha
kho Bhagavā Abhayam rājakumāram etad-avoca: Tam kim-

maññasi rājakumāra: sacāyām kumāro tuyhamū vā pamādām-anvāya ībhātiyā vā pamādām - anvāya katthaṁ vā kaṭhalamū vā mukhe āhareyya. kinti nam kareyyāsiti. — Āhareyy' assāhaṁ bhante. Sace abhaṁ bhaute na sakkuneyyam ādiken' eva āhattumū. vāmena hatthena sīsam pariggahetvā dakkhiṇena hatthena vañkaigulīm karityā salohitam - pi āhareyyam. tam kissa hetu: atthi me bhante kumāre anukampā ti. — Evameva kho rājakumāra yam Tathāgato vācam jānāti abhūtam ataccham anatthasamhitam, sā ca paresam appiyā amanāpā. na tam Tathāgato vācam bhāsatī: yam-pi Tathāgato vācam jānāti bhūtam taccham anatthasamhitam. sā ca paresam appiyā amanāpā. tam - pi Tathāgato vācam na bhāsatī; yañ-ca kho Tathāgato vācam jānāti bhūtam taccham anatthasamhitam. sā ca paresam appiyā amanāpā. tatra kālaññū Tathāgato hoti tassā vācāya veyyākaraṇāva. Yam Tathāgato vācam jānāti abhūtam ataccham anatthasamhitam. sā ca paresam piyā manāpā. na tam Tathāgato vācam bhāsatī: yam-pi Tathāgato vācam jānāti bhūtam taccham anatthasamhitam. sā ca paresam piyā manāpā. tam - pi Tathāgato vācam na bhāsatī; yañ-ca kho Tathāgato vācam jānāti bhūtam taccham anatthasamhitam. sā ca paresam piyā manāpā. tatra kālaññū Tathāgato hoti tassā vācāya veyyākaraṇāya. tam kissa hetu: Atthi rājakumāra Tathāgatassa sattesu anukampā ti.

Ye 'me bhante khattiyanpañditā pi brāhmaṇapañditā pi gahapatipañditā pi samanapañditā pi pañhaṁ abhisainkharityā Tathāgataṁ upasaṅkamitvā pucchanti. pubbe va nu kho etam bhante Bhagavato cetaso parivitakkitaṁ hoti: ye maññ upasaṅkamitvā evam pucchissanti tesāham evam puṭṭho evam byākarissāmi. udāhu thānaso v' etam Tathāgataṁ paṭibhātīti. — Tena hi rājakumāra tañ - ñev' ettha paṭipucchissāmi, yathā te khameyya tathā naiñ byākareyyāsi. Tam kim - maññasi rājakumāra: kusalo tvam rathassa aṅgapaccāṅgan - ti. — Evam bhante, kusalo aham rathassa aṅgapaccāṅgan - ti. — Tam kim - maññasi rājakumāra: ye tam upasaṅkamitvā evam puccheyyum: kin - nām' idam rathassa aṅgapaccāṅgan - ti, pubbe va nu kho te etam cetaso pari-

vitakkitam assa: ye mām upasaṅkamitvā evam pucchissanti tesāhaṁ evam byākarissāmiti. udāhu ṭhānaso v' etam tam paṭibhāseyyāti. — Aham hi bhante rathiko saññāto kusalo rathassa aṅgapaccaṅgānam. sabbāni me rathassa aṅgapaccaṅgāni suviditāni. ṭhānaso v' etam mām paṭibhāseyyāti. — Evam - eva kho rājakumāra ye te khattiyapanditā pi brāhmaṇapanditā pi gahapatipanditā pi samaṇapanditā pi pañham abhisāñkharityā Tathāgataṁ upasaṅkamitvā puechanti. ṭhānaso v' etam Tathāgataṁ paṭibhāti. tam kissa hetu: Sā hi rājakumāra Tathāgatassa dhammadhātu suppaṭividdhā yassā dhammadbhātuyā suppaṭividdhāttā ṭhānaso v' etam Tathāgataṁ paṭibhātīti.

Evam vutte Abhayo rājakumāro Bhagavantam etad-avoca: Abhikkantam bhante, abhikkantam bhante. Seyathā pi bhante nikujjitatā vā ukkujjeyya, paṭicchannam vā vivareyya. mūlhassa vā maggām ācikkheyya. andhakāre vā telapajjotam dhāreyya: cakkhumanto rūpāni dakkhintiti, evam - evam Bhagavatā anekapariyāyena dhammo pakāsito. Esāhami bhante Bhagavantam saraṇam gacchāmi dhammañca bhikkhusaṅghañ - ca. Upāsakam mām Bhagavā dharetu ajjatagge pāṇupetam saranagatan - ti.

ABHAYARĀJAKUMĀRASUTTANTAM ATTĀHAMAM.

59.

Evam - me sutam. Ekam samayam Bhagavā Sāvatthiyam viharati Jetavane Anāthapiṇḍikassa ārāme. Atha kho Pañcakaṅgo thapati yen' āyasmā Udāyi ten' upasaṅkami, upasaṅkamitvā āyasmantam Udāyim abhivādetvā ekamantam nisidi. Ekamantam nisinno kho Pañcakaṅgo thapati āyasmantam Udāyim etad-avoca: Kati nu kho bhante Udāyi vedanā vuttā Bhagavatā ti. — Tisso kho gahapati vedanā vuttā Bhagavatā: sukhā vedanā, dukkhā vedanā, adukkhamasukhā vedanā.

Imā kho gahapati tisso vedanā vuttā Bhagavatā ti. — Na kho bhante Udāyi tisso vedanā vuttā Bhagavatā, dve vedanā vuttā Bhagavatā: sukhā vedanā, dukkhā vedanā. Yā 'yam bhante adukkhamasukhā vedanā, santasmīm esā pañite sukhe vuttā Bhagavatā ti. Dutiyam - pi kho āyasmā Udāyi Pañcakaṅgam thapa'īm etad - avoca: Na kho gahapati dve vedanā vuttā Bhagavatā, tisso vedanā vuttā Bhagavatā: sukhā vedanā, dukkhā vedanā, adukkhamasukhā vedanā. Imā kho gahapati tisso vedanā vuttā Bhagavatā ti. Dutiyam - pi kho Pañcakaṅgo thapati āyasmantam Udāyim etad - avoca: Na kho bhante Udāyi tisso vedanā vuttā Bhagavatā, dve vedanā vuttā Bhagavatā: sukhā vedanā, dukkhā vedanā. Yā 'yam bhante adukkhamasukhā vedanā, santasmīm esā pañite sukhe vuttā Bhagavatā ti. Tatiyam - pi kho āyasmā Udāyi Pañcakaṅgam thapatim etad - avoca: Na kho gahapati dve vedanā vuttā Bhagavatā, tisso vedanā vuttā Bhagavatā: sukhā vedanā, dukkhā vedanā, adukkhamasukhā vedanā. Imā kho gahapati tisso vedanā vuttā Bhagavatā ti. Tatiyam - pi kho Pañcakaṅgo thapati āyasmantam Udāyim etad - avoca: Na kho bhante Udāyi tisso vedanā vuttā Bhagavatā, dve vedanā vuttā Bhagavatā: sukhā vedanā, dukkhā vedanā. Yā 'yam bhante adukkhamasukhā vedanā, santasmīm esā pañite sukhe vuttā Bhagavatā ti. N' eva kho asakkhi āyasmā Udāyi Pañcakaṅgam thapatim saññāpetum na panāsakkhi Pañcakaṅgo thapati āyasmantam Udāyim saññāpetum.

Assosi kho āyasmā Ānando āyasmato Udāyissa Pañcakaṅgena thapatinā saddhiṁ imam kathāsallāpaṁ. Atha kho āyasmā Anando yena Bhagavā ten' upasaṅkami, upasaṅkamitvā Bhagavantam abhivādetvā ekamantam nisidi. Ekamantam nisinno kho āyasmā Ānando yāvatako ahosi āyasmato Udāyissa Pañcakaṅgena thapatinā saddhiṁ kathāsallāpatam sabbam Bhagavato ārocesi. Evam vutte Bhagavā āyasmantam Ānandam etad - avoca: Santam yeva kho Ānanda pariyāyam Pañcakaṅgo thapati Udāyissa nābbhanumodi. santam yeva ca pana pariyāyam Udāyi Pañcakaṅgassa thapatisa nābbhanumodi. Dve p' Ānanda vedanā vuttā mayā

pariyāyena. tisso pi vedanā vuttā mayā pariyāyena. pañca pi vedanā vuttā mayā pariyāyena, cha pi vedanā vuttā mayā pariyāyena, aṭṭhādasa pi vedanā vuttā mayā pariyāyena, chattiṁsāpi vedanā vuttā mayā pariyāyena. aṭṭhasatamī ve-
danāsatamī pi vuttamī mayā pariyāyena. Evaṁ pariyāyadesito
kho Ānanda mayā dhammo. Evaṁ pariyāyadesite kho
Ānanda mayā dhamme ye aññamaññassa subhāsitamī sulapi-
tamī na samanujānissanti na samanumaññissanti na samanu-
modissanti tesam - etamī pāṭīkañkhamī: bhaṇḍanajātā kalaha-
jātā vivādāpannā aññamaññamī mukhasattihī vitudantā vi-
harissanti. Evaṁ pariyāyadesito kho Ānanda mayā dhammo.
Evaṁ pariyāyadesite kho Ānanda mayā dhamme ye aññamaññassa subhāsitamī sulapitamī samanujānissanti samanu-
maññissanti samanumodissanti tesam - etamī pāṭīkañkhamī:
samaggā sammodamānā avivadamānā khīrodakībhūtā aññamaññamī piyacakkhūhi sampassantā viharissanti.

Pañca kho ime Ānanda kāmaguṇā, katame pañca:
cakkhuvīññeyyā rūpā itthā kantā manāpā piyarūpā kāmū-
pasāmhitā rajaṇīyā, sotaviññeyyā saddā — ghānaviññeyyā
gandhā — jivhāviññeyyā rasā — kāyaviññeyyā phottabbā itthā
kantā manāpā piyarūpā kāmūpasāmhitā rajaṇīyā. Ime kho
Ānanda pañca kāmaguṇā. Yamī kho Ānanda ime pañca
kāmaguṇe paṭiceca uppajjati sukhamī somanassamī idamī vuc-
cati kāmasukhamī.

Yo kho Ānanda evamī vadeyya: Etaparamamī sattā su-
khamī somanassamī paṭisamvēdentiti. idam - assa nānujānāmī,
taṁ kissa hetu: Atth' Ānanda etamhā sukhā aññamī sukhāmī
abhippantatarāñ - ca pañitatarañ - ca. Katamañ - c' Ānanda
etamhā sukhā aññamī sukhāmī abhippantatarāñ - ca pañita-
tarañ - ca: Idh' Ānanda bhikkhu vivicca' eva kāmehi vivicca
akusalehi dhammehi savitakkamī savicāramī vivekajamī piti-
sukhamī paṭhamamī jhānamī upasampajja viharati. Idamī kho
Ānanda etamhā sukhā aññamī sukhāmī abhippantatarāñ - ca
pañitatarañ - ca.

Yo kho Ānanda evamī vadeyya: Etaparamamī sattā su-
khamī somanassamī paṭisamvēdentiti, idam - assa nānujānāmī,

tām kissa hetu: Atth' Ānanda etamhā sukhā aññam sukham abhikkantatarañ - ca pañitatarañ - ca. Katamañ - c' Ānanda etamhā sukhā aññam sukham abhikkantatarañ - ca pañitatarañ - ca: Idh' Ānanda bhikkhu vitakkavicārānam vūpasamā ajjhattam sampasādānam cetaso ekodibhāvam avitakkañ avi-cāram samādhijam pītisukhami dutiyam jhānam upasampajja viharati. Idam kho Ānanda etamhā sukhā aññam sukham abhikkantatarañ - ca pañitatarañ - ca.

Yo kho Ānanda — pe — pañitatarañ - ca: Idh' Ānanda bhikkhu pītiyā ca virāgā upekhako ca viharati sato ca sampajāno, sukhañ - ca kāyena pañisañvedeti yan - tāñ ariyā ācik-khanti: upekhako satimā sukhavihāri ti tatiyam jhānam upasampajja viharati. Idam kho Ānanda etamhā sukhā aññam sukham abhikkantatarañ - ca pañitatarañ - ca.

Yo kho Ānanda — pe — pañitatarañ - ca: Idh' Ānanda bhikkhu sukhassa ca pahānā dukkhassa ca pahānā pubbe va somanassadomanassānam atthagamā adukkhaiñ asukhami upekhāsatipārisuddhiṁ catuttham jhānam upasampajja viharati. Idam kho Ānanda etamhā sukhā aññam sukham abhikkantatarañ - ca pañitatarañ - ca.

Yo kho Ānanda — pe — pañitatarañ - ca: Idh' Ānanda bhikkhu sabbaso rūpasaññānam samatikkamā pañighasaññānam atthagamā nānattasaññānam amanasikārā: ananto ākāso ti ākāsañcañcāyatanam upasampajja viharati. Idam kho Ānanda etamhā sukhā aññam sukham abhikkantatarañ - ca pañitatarañ - ca.

Yo . ho Ānanda — pe — pañitatarañ - ca: Idh' Ānanda bhikkhu sabbaso ākāsañcañcāyatanam samatikkamma: anantam viññānan - ti viññānañcañcāyatanam upasampajja viharati. Idam kho Ānanda etamhā sukhā aññam sukham abhikkantatarañ - ca pañitatarañ - ca.

Yo kho Ānanda — pe — pañitatarañ - ca: Idh' Ānanda bhikkhu sabbaso viññānañcañcāyatanam samatikkamma: na - tthi kiñciti ākiñcaññāyatanam upasampajja viharati. Idam kho Ānanda etamhā sukhā aññam sukham abhikkantatarañ - ca pañitatarañ - ca.

Yo kho Ānanda — pe — pañītatarāñ - ca: Idh' Ānanda bhikkhu sabbaso ākiñcaññāyatanam̄ samatikkamma neva-saññānāsaññāyatanam̄ upasampajja viharati. Idam̄ kho Ānanda etamhā sukhā aññam̄ sukham̄ abhikkantatarāñ - ca pañītatarāñ - ca.

Yo kho Ānanda evam̄ vadeyya: Etaparamam̄ sattā sukhām̄ somanassam̄ pañīsamvedentīti, idam̄ - assa nānujānāmi. tam̄ kissa hetu: Atth' Ānanda etamhā sukhā aññam̄ sukhām̄ abhikkantatarāñ - ca pañītatarāñ - ca. Katamañ - c' Ānanda etamhā sukhā aññam̄ sukhām̄ abhikkantatarāñ - ca pañītatarāñ - ca: Idh' Ānanda bhikkhu sabbaso nevasaññānāsaññāyatanam̄ samatikkamma saññāvedayitanirodham̄ upasampajja viharati. Idam̄ kho Ānanda etamhā sukhā aññam̄ sukhām̄ abhikkantatarāñ - ca pañītatarāñ - ca.

Thānam̄ kho pan' etaṁ Ānanda vijjati yam̄ aññatitthiyā paribbājakā evam̄ vadeyyum̄: Saññāvedayitanirodham̄ samano Gotamo āha tañ - ca sukhasmim̄ paññāpeti, ta - y - idam̄ kiñsu, ta - y - idam̄ kathaṁ sūti. Evam̄vādino Ananda aññatitthiyā paribbājakā evam̄ - assu vacaniyā: Na kho āvuso Bhagavā sukhām̄ yeva vedanam̄ sandhāya sukhasmim̄ paññāpeti, api c' āvuso yattha yattha sukhām̄ upalabbhati yahim̄ yahim̄ tantam̄ Tathāgato sukhasmim̄ paññāpetīti.

Idam̄ - avoca Bhagavā. Attamano āyasmā Ānando Bhagavato bhāśitam̄ abhinanditi.

BAHUVEDANIYASUTTANTAM NAVAMAM.

60.

Evam̄ - me sutam̄. Ekam̄ samayam̄ Bhagavā Kosalesu cārikām̄ caramāno mahatā bhikkhusaṅghena saddhim̄ yena Sālā nāma Kosalānāni brāhmaṇagāmo tad- avasari. Assosum̄ kho Sāleyyakā brāhmaṇagahapatikā: Samāṇo khalu bho Gotamo Sakyaputto Sakyakulā pabbajito Kosalesu cārikām̄ caramāno

mahatā bhikkhusaṅghena saddhiṁ Sālam anuppatto. Tam kho pana bhavantam Gotamai evam kalyāno kittisaddo abbhuggato: Iti pi so Bhagavā araham sammāsambuddho vijjācaranāsampanno sugato lokavidū anuttaro purisadammasārathi satthā devamanussānam buddho bhagavā. So imam lokam sadevakam samārakan sabrahmakam sassamaṇa-brāhmaṇīm pajam sadevamanussam sayam abhiññā sacchikatvā pavedeti. So dhammam deseti ādikalyānam majjhē-kalyānam pariyośānakalyānam sātthanī sabyañjanam, kevala-paripuṇṇam parisuddham brahmaçariyam pakāseti. Sādhu kho pana tathārūpānam arahataṁ dassanam hotiti. Atha kho Sāleyyakā brāhmaṇagahapatikā yena Bhagavā ten' upasaṅkamim̄su, upasaṅkamitvā app - ekacce Bhagavantam abhivādetvā ekamantam nisidim̄su. app - ekacce Bhagavatā saddhiṁ sammodim̄su, sammodanīyam kathaṁ sārāṇīyam viti-sāretvā ekamantam nisidim̄su, app - ekacce yena Bhagavā ten' añjalim - pañāmetvā ekamantam nisidim̄su. app - ekacce Bhagavato santike nāmagottam sāvetvā ekamantam nisidim̄su, app - ekacce tunhībhūtā ekamantam nisidim̄su. Ekamantam nisinne kho Sāleyyake brāhmaṇagahapatike Bhagavā etadavoca: Atthi pana vo gahapatayo koci manāpo satthā yasmin vo ākāravatī saddhā paṭiladdhā ti. — Na - tthi kho no bhante koci manāpo satthā yasmin no ākāravatī saddhā paṭiladdhā ti. — Manāpam vo gahapatayo satthāram alabhanterhi ayam apanñako dhammo samādāya vattitabbo. Apanñako hi gahapatayo dhammo samatto samādiṇṇo so vo bhavissati digharattam hitāya sukhāya. Katamo ca gahapatayo apanñako dhammo:

Santi gahapatayo eke samaṇabrāhmaṇā evamvādino evamiditthino: Na - tthi dinnam na - tthi yiṭṭham na - tthi hutam, na - tthi sukaṭadukkaṭānam kammānam phalam vi-pāko, na - tthi ayam loko na - tthi paro loko, na - tthi mātā na - tthi pitā, na - tthi sattā opapātikā, na - tthi loke samaṇa-brāhmaṇā sammaggatā sammāpaṭipannā ye imañ - ca lokam parañ - ca lokam sayam abhiññā sacchikatvā pavedentiti. Tesam yeva kho gahapatayo samaṇabrāhmaṇānam eke

samañabrāhmaṇā ujuvipaccanīkavādā, te evam-āhamisu: Atthi dinnām atthi yiṭṭham atthi hutām, attli sukaṭadukkaṭānam kammānam phalām vipāko. atthi ayaṁ loko atthi paro loko, atthi mātā atthi pitā. atthi sattā opapātikā. atthi loke samañabrāhmaṇā sammaggatā sammāpaṭipannā ye imañ-ca lokām parañ-ca lokām sayām abhiññā sacchikatvā pavedentiti. Taṁ kim-maññatha gahapatayo: nanu 'me samañabrāhmaṇā aññamaññassa ujuvipaccanīkavādā ti. — Evaṁ bhante.

Tatra gahapatayo ye te samañabrāhmaṇā evanivādino evanidiṭṭhino: Na-tthi dinnām na-tthi yiṭṭham na-tthi hutām, na-tthi sukaṭadukkaṭānam kammānam phalām vipāko. na-tthi ayaṁ loko na-tthi paro loko, na-tthi mātā na-tthi pitā, na-tthi sattā opapātikā, na-tthi loke samañabrāhmaṇā sammaggatā sammāpaṭipannā ye imañ-ca lokām parañ-ca lokām sayām abhiññā sacchikatvā pavedentiti, tesam-etaṁ pāṭikāñkham: yam-idam kāyasucaritām vacīsucaritām manosucaritām ime tayo kusale dhamme abhini-vajjetvā yam-idam kāyaduccaritām vaciduccaritām mano-duccaritām ime tayo akusale dhamme samādāya vattissanti. taṁ kissa hetu: Na hi te bhonto samañabrāhmaṇā passanti akusalānam dhammānam ādinavani okāraṁ saṅkilesam. kusalānam dhammānam nekkhamme ānisamsam vodānapakkhaṁ. Santam yeva kho pana param lokām: na-tthi paro loko ti 'ssa diṭṭhi hoti. sā 'ssa hoti micchādiṭṭhi. Santam yeva kho pana param lokām: na-tthi paro loko ti saiikkappeti. svāssa hoti micchāsaṅkappo. Santam yeva kho pana param lokām: na-tthi paro loko ti vācaṁ bhāsatī. sā 'ssa hoti micchāvācā. Santam yeva kho pana param lokām: na-tthi paro loko ti āha. ye te arahanto paralokaviduno tesam-ayaṁ paccanīkai karoti. Santam yeva kho pana param lokām: na-tthi paro loko ti param saññapeti. sā 'ssa hoti asaddhammasaññatti. tāya ca pana asaddhammasaññatti�ā attān' ukkamīseti param vambheti. Iti pubbe va kho pan' assa susīlyam pahinām hoti. dussīlyam paccupatthitām; ayañ-ca micchādiṭṭhi micchāsaṅkappo micchāvācā ariyānam paccanīkata asaddhammasaññatti attukkamīsanā paravambhanā evam-s' ime aneke pāpakā akusalā dhammā sambhavanti micchādiṭṭhipaccayā.

Tatra gahapatayo viññū puriso iti paṭisaṅcikkhati: Sace kho na-thi paro loko evam-ayam bhavañi purisapuggalo kāyassa bhedā sotthim-attānam karissati, sace kho atthi paro loko evam-ayam bhavañi purisapuggalo kāyassa bhedā param-maraṇā apāyaṁ duggatim vinipātam nirayaṁ upapajjissati. Kāmāni kho pana mā 'hu paro loko, hotu nesam bhavatañi samañabrahmañānai saccāni vacanām, atha ca panāyam bhavañi purisapuggalo diṭṭhe va dhamme viññūnam gārayho: dussilo purisapuggalo micchādiṭṭhi natthikavādo ti. Sace kho atth' eva paro loko evam imassa bhotō purisapuggalassa ubhayaththa kaliggaho: yañ-ca diṭṭhe va dhamme viññūnam gārayho, yañ-ca kāyassa bhedā param-maraṇā apāyaṁ duggatim vinipātam nirayañ upapajjissati. (Evam-assāyam apanñako dhammo dussamatto samādiṇño ekāṁsam pharitvā tiṭṭhati, riñcati kusalāñi thānam.

Tatra gahapatayo ye te samañabrahmañā evamvādino evamdiṭṭhino: Atthi dinnam atthi yiṭṭhañ atthi hutam, atthi sukaṭadukkatañam kammānam phalam vipāko, atthi ayam loko atthi paro loko, atthi mātā atthi pitā, atthi sattā opapāti, atthi loke samañabrahmañā sammaggatā sammāpaṭipannā ye imañ-ca lokam parañ-ca lokam sayam abhiññā sacchikatvā pavedentīti, tesam-etam pātiñkham: yam-idam kāyaduccaritam vaciduccaritam manoduccaritam ime tayo akusale dhamme abhinivajjetvā yam-idam kāyasucaritam vacisucaritam manosucaritam ime tayo kusale dhamme samādāya vattissanti, tam kissa hetu: Passanti hi te bhonto samañabrahmañā akusalānam dhammānam ādinavam okāram saṅkilesam, kusalānam dhammānam nekkhamme ānisamśam vodānapakkham. Santam yeva kho pana param lokam: atthi paro loko ti 'ssa diṭṭhi hoti, sā 'ssa hoti sammādiṭṭhi. Santam yeva kho pana parañ lokam: atthi paro loko ti saṅkappeti, svāssa hoti sammāsaṅkappo. Santam yeva kho pana param lokam: atthi paro loko ti vācam bhāsatī, sā 'ssa hoti sammāvācā. Santam yeva kho pana param lokam: atthi paro loko ti āha, ye te arahanto paralokaviduno tesam-ayam na paccanikam karoti. Santam yeva kho pana param lokam: atthi paro loko ti

param saññapeti. sā `ssa hoti saddhammasaññatti. tāya ca pana saddhammasaññatti�ā n' ev' attān' ukkaṁseti na param vambaheti. Iti pubbe va kho pan' assa dussilyam pahinam hoti, susilyam paccepatthitam; ayañ ca sammādiṭṭhi sammāsaṅkappo sammāvācā ariyānam apaccanikatā saddhammasaññatti anattukkamisanā aparavambhanā evam - s' ime aneke kusalā dhammā sambhavanti sammādiṭṭhipaccayā.

Tatra gahapatayo viññū puriso iti paṭisañcikkhati: Sace kho atthi paro loko evam - ayañ bhavam purisapuggalo kāyassa bhedā param - marañā sugatim saggam lokaṁ upapajjissati. Kāmam kho pana mā 'hu paro loko, hotu nesam bhavataṁ samaṇabrahmaṇānam saccam vacanam. atha ca panāyam bhavam purisapuggalo diṭṭhe va dhamme viññūnam pāsamso: sīlavā purisapuggalo sammādiṭṭhi atthikavādo ti. Sace kho atthi eva paro loko evam imassa bhoto purisapuggalassa ubhayattha kaṭaggaho: yañ - ca diṭṭhe va dhamme viññūnam pāsamso, yañ - ca kāyassa bhedā param - marañā sugatim saggam lokaṁ upapajjissati. Evam - assāyanū apaññako dhammo susamatto samādiṇṇo ubhayam saṁ pharitvā tiṭṭhati. riñceti akusalam thānam.

Santi gahapatayo eke samaṇabrahmaṇā evamvādino evamidiṭṭhino: Karato kārayato chindato chedāpayato pacato pācayato socayato kilamayato phandato phandāpayato pāṇam- atimāpayato adinnam ādiyato sandhim chindato nilopam harato ekāgārikam karoto paripantbe tiṭṭhato paradāram gacchato musā bhaṇato, karato na kariyati pāpaṁ; khura- pariyantena ce pi cakkena yo imissā paṭhaviyā pāne eka- māmsakhalam ekamaṁsapuṇjam kareyya. na - tthi tatonidānam pāpaṁ, na - tthi pāpassa āgamo; dakkhiṇañ - ce pi Gaṅgāya tiram gaccheyya hananto ghātentō chindanto chedāpentō pa- canto pācento. na - tthi tatonidānam pāpaṁ. na - tthi pāpassa āgamo; uttarañ - ce pi Gaṅgāya tīraṁ gaccheyya dadantoi dāpentō yajanto yājento. na - tthi tatonidāna m puññam, na - tthi puññassa āgamo; dānena damena saṁyamena saccavajjena na - tthi puññam. na - tthi puññassa āgamo ti. Tesam yeva kho gahapatayo samaṇabrahmaṇānam eke samaṇabrahmaṇā

ujuvipaccanīkavādā. te evam - āhaṁsu: Karato kārayato chindato chedāpayato pacato pācayato socayato kilamayato phandato phandāpayato pāṇam - atināpayato adinnam āliyato sandhiṁ chindato nillopaṁ harato ekāgārikaiṁ karoto pari-panthe titthato paradāram gacchato musā bhañato, karoto kariyati pāpaṁ; khurapariyantena ce pi cakkena yo imissā paṭhaviyā pāne ekamāṁsakhalam ekamanisapuñjam kareyya, atthi tatonidānam pāpaṁ. atthi pāpassa āgamo; dakkhiṇānce pi Gaṅgāya tīram gaccheyya hananto ghātentō chindanto chedāpentō pacanto pācento, atthi tatonidānam pāpaṁ, atthi pāpassa āgamo; uttarañ - ce pi Gaṅgāya tīram gaccheyya dadanto dāpentō yajanto yājento, atthi tatonidānam puññam, atthi puññassa āgamo; dānena damena sahiyamena saccavajjena atthi puññam, atthi puññassa āgamo ti. Tam kiṁ-maññatha gahapatayo: nanu 'me samanabrahmañā aññamaññassa ujuvipaccanīkavādā ti. — Evam bhante.

Tatra gahapatayo ye te samanabrahmañā evamvādino evamiditthino: Karato kārayato — pe — na - tthi puññassa āgamo ti. tesam - etam pāṭīkañkham: yam - idam kāya-sucaritam vacisucaritam manosucaritam imetayo kusale dhamme abhinivajjetvā yam - idam kāyaduccaritaṁ vaciduccaritaṁ manoduccaritam imetayo akusale dhamme samādāya vattissanti, tam kissa hetu: Na hi te bhonto samanabrahmañā passanti akusalā-nam dhammānam ādinavām okārani saṅkilesam, kusalānam dhammānam nekkhamme ānisamisam vodānapakkham. Santam yeva kho pana kiriyaṁ: na - tthi kiriyā ti 'ssa ditthi hoti, sā 'ssa hoti micchāditthi. Santam yeva kho pana kiriyaṁ: na - tthi kiriyā ti saṅkappeti, svāssa hoti micchā-saṅkappo. Santam yeva kho pana kiriyaṁ: na - tthi kiriyā ti vācam bhāsatī. sā 'ssa hoti micchāvācā. Santam yeva kho pana kiriyaṁ: na - tthi kiriyā ti āha, ye te arahanto kiriya-vādā tesam - ayam paccanikam karoti. Santam yeva kho pana kiriyaṁ: na - tthi kiriyā ti param saññapeti, sā 'ssa hoti asaddhammasaññatti, tāya ca pana asaddhammasaññattiyañ attān' ukkamiseti param vambheti. Iti pubbe va kho pan' assa susilyam pahinam hoti, dussilyam paccupatthitam; ayañ-

ca micchādiṭṭhi micchāsaṅkappo micchāvācā ariyānam paccanīkatā asaddhammasaññātti attukkaṁsanā paravambhanā evamīs' ime aneke pāpakā akusalā dhammā sambhavanti micchādiṭṭhipaccayā.

Tatra gahapatayo viññū puriso iti paṭisañcikkhati: Sace kho na - tthi kiriyā evam - ayam bhavaṁ purisapuggalo kāyassa bhedā sotthim - attānam karissati. sace kho atthi kiriyā evam - ayam bhavaṁ purisapuggalo kāyassa bhedā parammarañā apāyam duggatim vinipātam nirayam upapajjissati. Kāmāni kho pana mā hu kiriyā hotu nesam bhavataṁ samanabrahmaṇāni saccamī vacanam. atha ca panāyam bhavaṁ purisapuggalo diṭṭhe va dhamme viññūnam gārayho: dussilo purisapuggalo micchādiṭṭhi akiriyavādo ti. Sace kho atthi eva kiriyā evam imassa bphoto purisapuggalassa ubhayaṭtha kaliggaho: yañ - ca diṭṭhe va dhamme viññūnam gārayho. yañ - ca kāyassa bhedā param - marañā apāyam duggatim vinipātam nirayam upapajjissati. Evam - assayam apanñako dhammo dussamatto samādiṇño ekaṁsamī pharitvā tiṭṭhati. riñcati kusalam ṭhānam.

Tatra gahapatayo ye te samanabrahmaṇā evamvādino evamdiṭṭhino: Karato kāraṭato — pe — atthi puññassa āgamo ti, tesam - etamī pāṭikaṅkham: yam - idam kāyaduccaritam vaciduccaritam manoduccaritam ime tayo akusale dhamme abhimivajjetvā yam - idam kāyasucaritam vacisucaritam manusucaritam ime tayo kusale dhanime samādāya vattissanti. tamī kissa hetu: Passanti hi te bhonto samanabrahmaṇā akusalānam dhammānam ādinavam okārami sañkilesam. kusalānam dhammānam nekkhamme ānisainam vodānapakkham. Santam yeva kho pana kiriyan: atthi kiriyā ti 'ssa diṭṭhi hoti. sā 'ssa hoti sammādiṭṭhi. Santam yeva kho pana kiriyan: atthi kiriyā ti sañkappeti. svāssa hoti sammāsaṅkappo. Santam yeva kho pana kiriyan: atthi kiriyā ti vācam bhāsatī. sā 'ssa hoti sammāvācā. Santam yeva kho pana kiriyan: atthi kiriyā ti āha, ye te arahanto kiriyavādā tesam - ayam na paccanikam karoti. Santam yeva kho pana kiriyan: atthi kiriyā ti parami saññapeti. sā 'ssa hoti saddhammasaññātti.

tāya ca pana saddhammasaññattiyā n' ev' attān' ukkañseti na param vambheti. Iti pubbe va kho pan' assa dussilyam pahinam hoti, susilyam paccupatthitam; ayañ - ca sammāditthi sammāsañkappo sammāvācā ariyānam apaccanikatā saddhammasaññatti anattukkamisanā aparavambhanā evam - s'ime aneke kusalā dhammā sambhavanti sammādiṭṭhipaccayā.

Tatra gahapatayo viññū puriso iti paṭisañcikkhati: Sace kho atthi kiriyañ evam - ayañ bhavañ purisapuggalo kāyassa bhedā param - marañ sugatiñ saggam lokam upapajjissati. Kāmañ kho pana mā 'hu kiriyañ, hotu nesañ bhavatañ samanabrahmañānam saceam vacanam, atha ca panāyam bhavañ purisapuggalo diṭṭhe va dhamme viññūnam pāsamso: silavā purisapuggalo sammādiṭṭhi kiriyañ vādo ti. Sace kho atth' eva kiriyañ evam - imassa bhoto purisapuggalassa ubhayañtha kaṭaggaho: yañ - ca diṭṭhe va dhamme viññūnam pāsamso. yañ - ca kāyassa bhedā param - marañ sugatiñ saggam lokam upapajjissati. Evam - assāyam apanñako dhammo susamatto samādiṇño ubhayañsañ pharitvā titthati, riñcati akusalam thānam.

Santi gahapatayo eke samanabrahmañā evamivādino evamdiṭṭhino: Na - tthi hetu na - tthi paccayo sattānam sañkilesāya, ahetu appaccayā sattā sañkilissanti; na - tthi hetu na - tthi paccayo sattānam visuddhiyā, ahetu appaccayā sattā visujjhanti; na - tthi balam na - tthi viriyam na - tthi purisatthāmo na - tthi purisaparakkamo, sabbe sattā sabbe pāñā sabbe bhūtā sabbe jīvā avasā abalā aviriyā niyatasaṅgati - bhāvapariñatā chass - evābhijātisu sukhadukkham paṭisamvedentiti. Tesam yeva kho gahapatayo samanabrahmañānam eke samanabrahmañā ujuvipaccanikavādā, te evam - āhamsu: Atthi hetu atthi paccayo sattānam sañkilesāya, sahetu sapaccayā sattā sañkilissanti; atthi hetu atthi paccayo sattānam visuddhiyā, sahetu sappaccayā sattā visujjhanti; atthi balam atthi viriyam atthi purisatthāmo atthi purisaparakkamo, na sabbe sattā sabbe pāñā sabbe bhūtā sabbe jīvā avasā abalā aviriyā niyatasaṅgati - bhāvapariñatā chass - evābhijātisu sukhadukkham paṭisamvedentiti. Tam kim - maññatha gahapatayo:

pañu 'me samañabrahmañā aññamaññassa ujuvipaccanikavādāti. — Evaṁ bhante.

Tatra gahapatayo ye te samañabrahmañā evaīnvādino evaṁdiṭṭhino: Na - tthi hetu na - tthi paccayo — pe — sukha-dukkham patisainvedentiti, tesam - etam pātikañkham: yam-idam kāyasucaritam vacisucaritam manosucaritam ime tayo kusale dhamme abhinivajjetvā yam - idam kāyaduccaritam vaciduccaritam manoduccaritam ime tayo akusale dhamme samādāya vattissanti, tam kissa hetu: Na hi te bhonto samañabrahmañā passanti akusalānam dhammānam ādīnavam okāram saṅkilesam, kusalānam dhammānam nekkhamme ānisamīsam vodānapakkham. Santam yeva kho pana hetum: na - tthi hetu ti 'ssa diṭṭhi hoti, sā 'ssa hoti micchādiṭṭhi. Santam yeva kho pana hetumi: na - tthi hetūti saṅkappeti, svāssa hoti micchāsaṅkappo. Santam yeva kho pana hetum: na - tthi hetūti vācam bhāsatī, sā 'ssa hoti micchāvācā. Santam yeva kho pana hetumi: na - tthi hetūti āha. ye te arahanto hetuvādā tesam - ayam paccanikam karoti. Santam yeva kho pana hetum: na - tthi hetūti parañ saññapeti, sā 'ssa hoti asaddhammasaññatti. tāya ca pana asaddhamma-saññatti�ā attān' ukkamseti parañ vambheti. Iti pubbe va kho pan' assa susīlyam pahīnam hoti. dussīlyam paccupaṭhitam: ayañ - ca micchādiṭṭhi micchāsaṅkappo micchāvācā ariyānam paccanikatā asaddhammasaññatti attukkamīsanā paravambhanā evam - s' ime aneke pāpakā akusalā dhammā sambhavanti micchādiṭṭhipaccayā.

Tatra gahapatayo viññū puriso iti paṭisañcikkhati: Sace kho na - tthi hetu evam - ayam bhavam purisapuggalo kāyassa bhedā sotthim - attānam karissati, sace kho atthi hetu evam - ayam bhavam purisapuggalo kāyassa bhedā param-marañā apāyam duggatim vinipātam mirayañ upapajjissati. Kāmam kho pana mā 'hu hetu, hotu nesam bhavatam samañabrahmañānam saccam vacanam, atha ca panayam bhavam purisapuggalo diṭṭhe va dhamme viññūnam gārayho: dussilo purisapuggalo micchādiṭṭhi ahetuvādo ti. Sace kho atth' eva hetu evam imassa bhoto purisapuggalassa ubhayattha

kaliggaho: yañ - ca diṭṭhe va dhamme viññūnaṁ gārayho, yañ - ca kāyassa bhedā param - maraṇā apāyam duggatim vinipātaī nirayaṁ upapajjissati. Evam - assāyaṁ apaṇṇako dhammo dussamatto samādiṇo ekamsaṁ pharitvā titthati, riñcati kusalaiñ ṭhānaṁ.

Tatra gahapatayo ye te samaṇabrahmaṇā evaīnvādino evaīndiṭṭhino: Atthi hetu atthi pacayo — pe → sukhadukkhami paṭisainvedentiti, tesam - etam pāṭikaikham: yam - idam kāya-duccaritam vacīduccaritam manoduccaritam ime tayo akusale dbamme abhinivajjetvā yam - idam kāyasucaritam vacī-sucaritam manosucaritam ime tayo kusale dhamme samādāya vattissanti, tam kissa hetu: Passanti hi te bhonto samaṇabrahmaṇā akusalānaiñ dhammānaiñ ādīnavaiñ okāraī saṅkilesam, kusalānaiñ dhammānaiñ nekkhamme ānisam̄sam vodānapakkhaī. Santaiñ yeva kho pana hetum: atthi hetu ti 'ssa diṭṭhi hoti, sā 'ssa hoti sammādiṭṭhi. Santam yeva kho pana hetum: atthi hetūti saṅkappeti, svāssa hoti sammāsaṅkappo. Santam yeva kho pana hetum: atthi hetūti vācam bhāsati, sā 'ssa hoti sammāvācā. Santaiñ yeva kho pana hetum: atthi hetūti āha, ye te arahanto hetuvādā tesam - ayam na paccanikam karoti. Santaiñ yeva kho pana hetum: atthi hetūti param saññapeti, sā 'ssa hoti saddhammasaññatti, tāya ca pana saddhammasaññattiya n' ev' attān' ukkañseti na param vambheti. Iti pubbe va kho pan' assa dussilyam pahinaiñ hoti, susilyam paccupatthitam; ayañ - ca sammādiṭṭhi sammāsaṅkappo sammāvācā ariyānaiñ apaccanikatā saddhammasaññatti anattukkaiñsanā aparavambhanā evam - s' ime aneke kusalā dhammā sambhavanti sammādiṭṭhipaccayā.

Tatra gahapatayo viññū puriso iti paṭisañcikkhati: Sace kho atthi hetu evam - ayam bhavañ purisapuggalo kāyassa bhedā param - maraṇā sugatim saggam lokam upapajjissati. Kāmam kho pana mā 'hu hetu, hotu nesam bhavatam samaṇabrahmaṇānaiñ saccañ vacanaiñ, atha ca panāyam bhavañ purisapuggalo diṭṭhe va dhamme viññūnaiñ pāsañso: sīlavā purisapuggalo sammādiṭṭhi hetuvādo ti. Sace kho atth' eva

hetu evam̄ imassa bhoto purisapuggalassa ubhayattha katagaho: yañ ca diṭṭhe va dhamme viññūnam̄ pāsaṁso. yañ ca kāyassa bhedā param̄ maraṇā sugatiṁ saggam̄ lokaṁ upapajjissati. Evam - assāyaṁ apaṇṇako dhammo susamatto samādīṇo ubhayaṁsaṁ pharitvā titthati. riñcati akusalaiṁ ṭhānam̄.

Santi gahapatayo eke saṁaṇabrahmaṇā evam̄vādino evam̄diṭṭhino: Na - tthi sabbaso āruppā ti. Tesam̄ yeva kho gahapatayo saṁaṇabrahmaṇānaṁ eke saṁaṇabrahmaṇā uju-vipaccanikavādā. te evam - āhaṁsu: Atthi sabbaso āruppā ti. Taṁ kim - maññatha gahapatayo: nanu 'me saṁaṇabrahmaṇā aññamaññassa ujuvipaccanikavādā ti. — Evam̄ bhante. — Tatra gahapatayo viññū puriso iti paṭisañcikkhati: Ye kho te bhonto saṁaṇabrahmaṇā evam̄vādino evam̄diṭṭhino: na - tthi sabbaso āruppā ti. idam - me adiṭṭham; ye pi te bhonto saṁaṇabrahmaṇā evam̄vādino evam̄diṭṭhino: atthi sabbaso āruppā ti. idam - me aviditam̄. Ahañ - c' eva kho pana ajānanto apassanto ekaṁsenā ādāya vohareyyam̄: idam - eva saccam̄. mogham - aññan - ti. na me tanī assa patirūpaṁ. Ye kho te bhonto saṁaṇabrahmaṇā evam̄vādino evam̄diṭṭhino: na - tthi sabbaso āruppā ti. sace tesam̄ bhavataṁ saṁaṇabrahmaṇānaṁ saccam̄ vacanaiṁ ṭhānam - etam̄ vijjati ye te devā rūpino manomayā apaṇṇakam - me tatrū-papatti bhavissati; ye pana te bhonto saṁaṇabrahmaṇā evam̄vādino evam̄diṭṭhino: atthi sabbaso āruppā ti. sace tesam̄ bhavataṁ saṁaṇabrahmaṇānaṁ saccam̄ vacanaiṁ ṭhānam - etam̄ vijjati ye te devā arūpino saññāmayā apaṇṇakam - me tatrū-papatti bhavissati. Dissante kho pana rūpādhikaraṇam̄ dandādāna - satthādāna - kalaha - viggaha - vivāda - tuvam̄tuva-pesuñña-musāvādā, na - tthi kho pan' etam̄ sabbaso arūpe ti. So iti paṭisañkhāya rūpānaṁ yeva nibbidāya virāgāya nirodhāya patipanno hoti.

Santi gahapatayo eke saṁaṇabrahmaṇā evam̄vādino evam̄diṭṭhino: Na - tthi sabbaso bhavanirodho ti. Tesam̄ yeva kho gahapatayo saṁaṇabrahmaṇānaṁ eke saṁaṇabrahmaṇā ujuvipaccanikavādā. te evam - āhaṁsu: Atthi

sabbaso bhavanirodho ti. Taṁ kiṁ - maññatha gahapatayo: nanu 'me samaṇabrahmaṇā aññamaññassa ujuvipaccanikavādā ti. — Evaṁ bhante. — Tatra gahapatayo viññū puriso iti paṭisañcikkhati: Ye kho te bhonto samaṇabrahmaṇā evamvādino evamiditthino: na-tthi sabbaso bhavanirodho ti. idam-me aditthaiḥ: ye pi te bhonto samaṇabrahmaṇā evamvādino evamiditthino: atthi sabbaso bhavanirodho ti. idam - me aviditam. Ahañ - e' eva kho pana ajānanto apassanto ekaiṁsenā ādāya vohareyyahi: idam - eva saccam. mogham - aññan - ti. na me taṁ assa patirūpam. Ye kho te bhonto samaṇabrahmaṇā evamvādino evamiditthino: na - tthi sabbaso bhavanirodho ti, sace tesam bhavataṁ samaṇabrahmaṇānam saccam vacanam thānam - etam vijjati ye te devā arūpino saññāmaya apannakam - me tatrūpapatti bhavissati; ye pana te bhonto samaṇabrahmaṇā evamvādino evamiditthino: atthi sabbaso bhavanirodho ti. sace tesam bhavataṁ samaṇabrahmaṇānam saccam vacanam thānam - etam vijjati yaṁ ditthe va dhamme parinibbāyissāmī. Ye kho te bhonto samaṇabrahmaṇā evamvādino evamiditthino: na - tthi sabbaso bhavanirodho ti. tesam - ayam ditthi sārāgāya santike samiyogāya santike abhinandanāya santike ajjhosānāya santike upādānāya santike: ye pana te bhonto samaṇabrahmaṇā evamvādino evamiditthino: atthi sabbaso bhavanirodho ti. tesam - ayam ditthi asārāgāya santike asamiyogāya santike anabhinandanāya santike anajjhosānāya santike anupādānāya santike ti. So iti paṭisaṅkhāya bhavānam yeva nibbidāya virāgāya nirodhāya paṭipanno hoti.

Cattāro 'me gabapatayo puggalā santo saṁvijjamānā lokasmin, katame cattāro: Idha gabapatayo ekacco puggalo attantapo hoti attaparitāpanānuyogaṁ anuyutto. Idha gabapatayo ekacco puggalo parantapo hoti paraparitāpanānuyogaṁ anuyutto. Idha gabapatayo ekacco puggalo attantapo ca hoti attaparitāpanānuyogaṁ anuyutto parantapo ca paraparitāpanānuyogaṁ anuyutto. Idha gabapatayo ekacco puggalo n' ev' attantapo hoti nāttaparitāpanānuyogaṁ anuyutto na parantapo na paraparitāpanānuyogaṁ anuyutto, so

anattantapo aparantapo diṭṭhe ve dhamme nicchāto nibbuto
 sītibhūto sukhapatīsaṁvedī brahmabhūtena attanā viharati.
 Katamo ca gahapatayo puggalo attantapo attaparitāpanānu-
 yogam anuyutto: Idha gahapatayo ekacco puggalo acelako
 hoti muttācāro hatthāpalekhano — yathā Kandarakasuttantaṁ
 tathā vitthārō — iti evarūpaṁ anekavihitam kāyassa ātāpana-
 paritāpanānuyogam anuyutto viharati. Ayaṁ vuccati gaha-
 patayo puggalo attantapo attaparitāpanānuyogam anuyutto.
 Katamo ca gahapatayo puggalo parantapo paraparitāpanānu-
 yogam anuyutto: Idha gahapatayo ekacco puggalo orabbhiko
 hoti sūkariko — pe — ye vā pan' aññe pi keci kurūra-
 kammantā. Ayaṁ vuccati gahapatayo puggalo parantapo
 paraparitāpanānuyogam anuyutto. Katamo ca gahapatayo
 puggalo attantapo ca attaparitāpanānuyogam anuyutto paran-
 tapo ca paraparitāpanānuyogam anuyutto: Idha gahapatayo
 ekacco puggalo rājā vā hoti khattiyo muddhāvasitto — pe —
 te pi daṇḍatajjitā bhayatajjitā assumukhā rudamānā pari-
 kammāni karonti. Avām vuccati gahapatayo puggalo attan-
 tapo ca attaparitāpanānuyogam anuyutto parantapo ca para-
 paritāpanānuyogam anuyutto. Katamo ca gahapatayo pug-
 galo n' ev' attantapo nāttaparitāpanānuyogam anuyutto na
 parantapo na paraparitāpanānuyogam anuyutto, so anattan-
 tapo aparantapo diṭṭhe va dhamme nicchāto nibbuto sīti-
 bhūto sukhapatīsaṁvedī brahmabhūtena attanā viharati:
 Idha gahapatayo Tathāgato loke uppajjati araham sammā-
 sambuddho — pe —. So ime pañca nīvaraṇe pahāya cetaso
 upakkilese paññāya dubbalikaraṇe vivicce' eva kāmehi vivicca
 akusalehi dhammehi savitakkam savicāram vivekajam pīti-
 sukham paṭhamani jhānam — dutiyam jhānam — tatiyam
 jhānam — catuttham jhānam upasampajja viharati. So
 evam samāhite citte parisuddhe pariyodatē anaṅgaṇe vigatū-
 pakkilese mudubhūte kammanīye ṭhite ānejjappatte pubbe-
 nivāsānussatiñāñāya cittam abhininnāmeti. So anekavihitam
 pubbenivāsam anussarati, seyyathidam: ekam - pi jātiṁ dve
 pi jātiyo — pe — iti sākāram sauddesam anekavihitam
 pubbenivāsam anussarati. So evam samāhite citte pari-

suddhe pariyođāte anāngane vigatūpakkilese mudubhūte kammaniye thite ānejjappatte sattānam eutūpapātañāñāya cittam abhininnāmeti. So dibbena cakkhunā visuddhena atikkantamānusakena satte passati cavamāne upapajjamāne hīne pañtē suvanne dubbanne sugate duggate — pe — yathākammūpage satte pajānāti. So evam samāhite citte pari-suddhe pariyođāte anāngane vigatūpakkilese mudubhūte kammaniye thite ānejjappatte āsavānam khayañāñāya cittam abhininnāmeti. So: idam dukkhan - ti yathābhūtam pajānāti — pe — ayam āsavanirodhagāminī paṭipadā ti yathābhūtam pajānāti. Tassa evam jānato evam passato kāmāsavā pi cittam vimuccati, bhavāsavā pi cittam vimuccati. avijjāsavā pi cittam vimuccati; vimuttasmiñ vimuttam - iti nānam hoti; khīñā jāti. usitam brahmacariyam, katham karaṇiyam nāparami itthattāyāti pajānāti. Ayam vuccati gahapatayo pug-galo n' ev' attantapo nāttaparitāpanānuyogam anuyutto na parantapo na paraparitāpanānuyogam anuyutto, so anattan-tapo aparantapo diṭṭhe va dhamme niechāto nibbuto sītibhūto sukhapañisāmvedi brahmabhūtena attanā viharatiti.

Evam vutte Sāleyyakā brāhmaṇagahapatikā Bhagavantam etad - avocum: Abhikkantam bho Gotama. abhikkantam bho Gotama. Seyyathā pi bho Gotama nikujjitañ vā ukkujjeyya. paṭiechannam vā vivareyya, mūlhassa vā maggam ācikkheyya. andhakāre vā telapajjotam dhāreyya: cakkhumanto rūpāni dakkhintiti. evam - evam bhotā Gotamena anekapariyāyena dhammo pakāsito. Ete mayam bhavantam Gotamam saraṇam gacchāma dhammañ - ca bhikkhusaṅghañ - ca. Upāsake no bhavam Gotamo dhāretu ajjatagge pāñupete saraṇagate ti.

APĀṄṄAKASUTTANTAM DASAMAM.

GAHAPATIVAGGO PATHAMO.

61.

Evam-me sutam. Ekaṁ samayaṁ Bhagavā Rājagahe viharati Veluvane Kalandakanivāpe. Tena kho pana samayena āyasmā Rāhulo Ambalaṭṭhikāyam viharati. Atha kho Bhagavā sāyanhasamayaṁ paṭisallāmā vutṭhito yen' Ambalaṭṭhikā yen' āyasmā Rāhulo ten' upasainkami. Addasā kho āyasmā Rāhulo Bhagavantam dūrato va āgacchantaṁ disvāna āsanam paññāpesi udakañ-ca pādānam. Nisidi Bhagavā paññatte āsane. nisajja pāde pakkhalesi. Āyasmā pi kho Rāhulo Bhagavantam abhivādetvā ekamantaṁ nisidi.

Atha kho Bhagavā parittam udakāvasesam udakādhāne ṭhapetvā āyasmantam Rāhulam āmantesi: Passasi no tvam Rāhula imam parittam udakāvasesam udakādhāne ṭhapananti. — Evam-bhante. — Evaṁ parittam kho Rāhula tesam sāmaññam yesam na-tthi sampajānamusāvāde lajjā ti. Atha kho Bhagavā tam parittam udakāvasesam chaḍḍetvā āyasmantam Rāhulam āmantesi: Passasi no tvam Rāhula tam parittam udakāvasesam chaḍḍitan-ti. — Evam-bhante. — Evaṁ chaḍḍitam kho Rāhula tesam sāmaññam yesam na-tthi sampajānamusāvāde lajjā ti. Atha kho Bhagavā tam udakādhānam nikujjivtā āyasmantam Rāhulam āmantesi: Passasi no tvam Rāhula imam udakādhānam nikujjitan-ti. — Evam-bhante. — Evaṁ nikujjitatm kho Rāhula tesam sāmaññam yesam na-tthi sampajānamusāvāde lajjā ti. Atha kho Bhagavā tam udakādhānam ukkujjivtā āyasmantam Rāhulam āmantesi: Passasi no tvam Rāhula imam udakādhānam rittaṁ tucchan-ti. — Evam-bhante. — Evaṁ rittaṁ tucchaṁ kho Rāhula tesam sāmaññam yesam na-tthi sampajānamusāvāde lajjā.

Seyyathā pi Rāhula rañño nāgo īsādanto ubbūlhavā bhijāto saṅgāmāvacaro. so saṅgāmagato purimehi pi pādehi kammaṁ karoti pacchimehi pi pādehi kammaṁ karoti, purimena pi kāyena kammaṁ karoti pacchimena pi kāyena kammaṁ karoti. sisena pi kammaṁ karoti, kaṇṇehi pi kammaṁ karoti. dantehi pi kammaṁ karoti. naṅgutṭhena pi

kammām karoti, rakkhat' eva sōṇḍam; tattha hatthārohassa evam hoti: Ayaṁ kho rañño nāgo iśādanto ubbūlhavā 'bhijāto saṅgāmāvacaro saṅgāmagato purimehi pi pādehi kammām karoti pacchimehi pi pādehi kammām karoti, purimena pi kāyena kammām karoti pacchimena pi kāyena kammām karoti, sīsena pi kammām karoti, kaṇṇehi pi kammām karoti, dantehi pi kammām karoti, naṅgutṭhena pi kammām karoti, rakkhat' eva sōṇḍam: apariccattaṁ kho rañño nāgassa jīvitā - ti. Yato kho Rāhula rañño nāgo iśādanto ubbūlhavā 'bhijāto saṅgāmāvacaro saṅgāmagato — pe — naṅgutṭhena pi kammām karoti, sōṇḍaya pi kammām karoti; tattha hatthārohassa evam hoti: Ayaṁ kho rañño nāgo iśādanto ubbūlhavā 'bhijāto saṅgāmāvacaro saṅgāmagato — pe — naṅgutṭhena pi kammām karoti, sōṇḍaya pi kammām karoti; pariccattaṁ kho rañño nāgassa jīvitām, na - tthi dāni kiñci rañño nāgassa akaraṇīyan - ti. Evam - eva kho Rāhula yassa cassaci sampajānamusavāde na - tthi lajā nāhan - tassa kiñci pāpām akaraṇīyan - ti vadāmi. Tasmātiha te Rāhula: hassā pi na musā bhanissāmīti evam hi te Rāhula sikkhitabbam.

Tam kim - maññasi Rāhula: kimattiyo ādāso ti. — Paccavekkbanattho bhante ti. — Evam - eva kho Rāhula paccavekkhitvā paccavekkhitvā kāyena kammām kattabbam, paccavekkhitvā paccavekkhitvā vācāya kammām kattabbam, paccavekkhitvā paccavekkhitvā manasā kammām kattabbam.

Yad - eva tvām Rāhula kāyena kammām kattukāmo hosi tad - eva te kāyakammām paccavekkhitabbam: Yam nu kho aham idam kāyena kammām kattukāmo idam - me kāyakammām attabyābādhāya pi saṁvatteyya parabyābādhāya pi saṁvatteyya ubhayabyābādhāya pi saṁvatteyya, akusalam idam kāyakammām dukkhudrayam dukkhavipākan - ti. Sace tvām Rāhula paccavekkhamāno evam jāneyyāsi: Yam kho aham idam kāyena kammām kattukāmo idam - me kāyakammām attabyābādhāya pi saṁvatteyya parabyābādhāya pi saṁvatteyya ubhayabyābādhāya pi saṁvatteyya, akusalam idam kāyakammām dukkhudrayam dukkhavipākan - ti, eva-rūpan - te Rāhula kāyena kammām sasakkam na karaṇīyam.

Sace pana tvam Rāhula paccavekkhamāno evam jāneyyāsi: Yam kho aham idam kāyena kammam kattukāmo idam - me kāyakammam n' ev' attabyābādhāya saṁvatteyya na para-byābādhāya saṁvatteyya na ubhayabyābādhāya saṁvatteyya, kusalam idam kāyakammam sukhudrayam sukhavipākan - ti, evarūpan - te Rāhula kāyena kammam karaṇiyam. Karontena pi te Rāhula kāyena kammam tad - eva te kāyakammam paccavekkhitabbam: Yam nu kho aham idam kāyena kammam karomi idam - me kāyakammam attabyābādhāya pi saṁvattati parabyābādhāya pi saṁvattati ubhayabyābādhāya pi saṁvattati, akusalam idam kāyakammam dukkhudrayam dukkha-vipākan - ti. Sace tvam Rāhula paccavekkhamāno evam jāneyyāsi: Yam kho aham idam kāyena kammam karomi idam - me kāyakammam attabyābādhāya pi saṁvattati parabyābādhāya pi saṁvattati ubhayabyābādhāya pi saṁvattati, akusalam idam kāyakammam dukkhudrayam dukkha-vipākan - ti, paṭisamihareyyāsi tvam Rāhula evarūpam kāyakammam. Sace pana tvam Rāhula paccavekkhamāno evam jāneyyāsi: Yam kho aham idam kāyena kammam karomi idam - me kāyakammam n' ev' attabyābādhāya saṁvattati na parabyābādhāya saṁvattati na ubhayabyābādhāya saṁvattati, kusalam idam kāyakammam sukhudrayam sukhavipākan - ti, anupadajjeyyāsi tvam Rāhula evarūpam kāyakammam. Katvā pi te Rāhula kāyena kammam tad - eva te kāyakammam paccavekkhitabbam: Yam nu kho aham idam kāyena kammam akāsim idam - me kāyakammam attabyābādhāya pi saṁvatti parabyābādhāya pi saṁvatti ubhayabyābādhāya pi saṁvatti, akusalam idam kāyakammam dukkhudrayam dukkha-vipākan - ti. Sace tvam Rāhula paccavekkhamāno evam jāneyyāsi: Yam kho aham idam kāyena kammam akāsim idam - me kāyakammam attabyābādhāya pi saṁvatti parabyābādhāya pi saṁvatti ubhayabyābādhāya pi saṁvatti, akusalam idam kāyakammam dukkhudrayam dukkha-vipākan - ti, evarūpan - te Rāhula kāyakammam sathari vā viññūsu vā sabrahmacārisu desetabbam vivaritabbam uttānikātabbam, desetvā vivaritvā uttānikatvā āyatim saṁ-

varaṁ āpajjitabbam. Sace pana tvām Rāhula paccavekkhamāno evam jāneyyāsi: Yam kho aham idam kāyena kammasi akāsim idam - me kāyakammaṁ n' ev' attabyābādhāya saṁvatti na parabyābādhāya saṁvatti na ubhayabyābādhāya saṁvatti. kusalam idam kāyakammaṁ sukhudrayam sukhavipākan - ti. ten' eva tvām Rāhula pītipāmujjena vihareyyāsi ahorattānusikkhī kusalesu dhammesu.

Yad - eva tvām Rāhula vācāya kammam kattukāmo hosi tad - eva te vacikammaṁ paccavekkhitabbam: Yam nu kho aham idam vācāya kammam kattukāmo idam - me vacikammaṁ attabyābādhāya pi saṁvatteyya parabyābādhāya pi saṁvatteyya ubhayabyābādhāya pi saṁvatteyya. akusalam idam vacikammaṁ dukkhudrayam dukkhavipākan - ti. Sace tvām Rāhula paccavekkhamāno evam jāneyyāsi: Yam kho aham idam vācāya kammam kattukāmo idam - me vacikammaṁ — pe — ubhayabyābādhāya pi saṁvatteyya. akusalam idam vacikammaṁ dukkhudrayam dukkhavipākan - ti. evarūpan - te Rāhula vācāya kammam sasakkam na karanīyam. Sace pana tvām Rāhula paccavekkhamāno evam jāneyyāsi: Yam kho aham idam vācāya kammam kattukāmo idam - me vacikammaṁ n' ev' attabyābādhāya — pe — na ubhayabyābādhāya saṁvatteyya, kusalam idam vacikammaṁ sukhudrayam sukhavipākan - ti, evarūpan - te Rāhula vācāya kammam karanīyam. Karontena pi te Rāhula vācāya kammam tad - eva te vacikammaṁ paccavekkhitabbam: Yam nu kho aham idam vācāya kammam karomi idam - me vacikammaṁ attabyābādhāya pi saṁvattati parabyābādhāya pi saṁvattati ubhayabyābādhāya pi saṁvattati. akusalam idam vacikammaṁ dukkhudrayam dukkhavipākan - ti. Sace tvām Rāhula paccavekkhamāno evam jāneyyāsi: Yam kho aham idam vācāya kammam karomi idam - me vacikammaṁ — pe — ubhayabyābādhāya pi saṁvattati, akusalam idam vacikammaṁ dukkhudrayam dukkhavipākan - ti. paṭisambhareyyāsi tvām Rāhula evarūpan vacikammaṁ. Sace pana tvām Rāhula paccavekkhamāno evam jāneyyāsi: Yam kho aham idam vācāya kammam karomi idam - me vacikammaṁ n' ev' attabyābādhāya — pe —

na ubhayabyābādhāya saṁvattati. kusalam idam vacīkammaṁ sukhudrayam sukhavipākan - ti. anupadajjeyyāsi tvam Rāhula evarūpam vacīkammaṁ. Katvā pi te Rāhula vācāya kam-mam tad - eva te vacīkammaṁ paccavekkhitabbam: Yam nu kho aham idam vācāya kammaṁ akāsim idam - me vacīkammaṁ attabyābādhāya pi saṁvatti parabyābādhāya pi saṁvatti ubhayabyābādhāya pi saṁvatti. akusalam idam vacīkammaṁ dukkhudrayam dukkhavipākan - ti. Sace tvam Rāhula paccavekkhamāno evam jāneyyāsi: Yam kho aham idam vācāya kammaṁ akāsim idam - me vacīkammaṁ — pe — ubhayabyābādhāya pi saṁvatti. akusalam idam vacīkammaṁ dukkhudrayam dukkhavipākan - ti. evarūpan - te Rāhula vacīkammaṁ satthari vā viññūsu vā sabrahmacārisu desetabbam vivaritabbam uttānikātabbam, desetvā vivaritvā uttānikatvā āyatim saṁvaraṁ āpajjitabbam. Sace pana tvam Rāhula paccavekkhamāno evam jāneyyāsi: Yam kho aham idam vācāya kammaṁ akāsim idam - me vacīkammaṁ n' ev' attabyābādhāya — pe — na ubhayabyābādhāya saṁvatti. kusalam idam vacīkammaṁ sukhudrayam sukhavipākan - ti, ten' eva tvam Rāhula pītipāmujjena vihareyyāsi ahorattānusikkhī kusalesu dhammesu.

Yad - eva tvam Rāhula manasā kammaṁ kattukāmo hosi tad - eva te manokamīmāni paccavekkhitabbam: Yam nu kho aham idam manasā kammaṁ kattukāmo idam - me manokammaṁ attabyābādhāya pi saṁvatteyya parabyābādhāya pi saṁvatteyya ubhayabyābādhāya pi saṁvatteyya. akusalam idam manokammaṁ dukkhudrayam dukkhavipākan - ti. Sace tvam Rāhula paccavekkhamāno evam jāneyyāsi: Yam kho aham idam manasā kammaṁ kattukāmo idam - me manokamīmāni — pe — ubhayabyābādhāya pi saṁvatteyya. akusalam idam manokammaṁ dukkhudrayam dukkhavipākan - ti, evarūpan - te Rāhula manasā kammaṁ sasakkam na karaṇiyam. Sace pana tvam Rāhula paccavekkhamāno evam jāneyyāsi: Yam kho aham idam manasā kammaṁ kattukāmo idam - me vacīkammaṁ n' ev' attabyābādhāya — pe — na ubhayabyābādhāya saṁvatteyya. kusalam idam manokammaṁ suku-

drayam sukhavipākan - ti, evarūpan - te Rāhula manasā kam-
mām karaṇiyam. Karontena pi te Rāhula manasā kammañ
tad - eva te manokammañ paccavekkhitabbam: Yam nu kho
aham idam manasā kammañ karomi idam - me manokammañ
attabyābādhāya pi sañvattati parabyābādhāya pi sañvattati
ubhayabyābādhāya pi sañvattati, akusalam idam mano-
kammañ dukkhudrayam dukkhavipākan - ti. Sace tvam Rā-
hula paccavekkhamāno evam jāneyyāsi: Yam kho aham idam
manasā kammañ karomi idam - me manokammañ — pe —
ubhayabyābādhāya pi sañvattati, akusalam idam mano-
kammañ dukkhudrayam dukkhavipākan - ti. paṭisāñhareyyāsi
tvam Rāhula evarūpam manokammañ. Sace pana tvam
Rāhula paccavekkhamāno evam jāneyyāsi: Yam kho aham
idam manasā kammañ karomi idam - me manokammañ n' ev'
attabyābādhāya — pe — na ubhayabyābādhāya sañvattati.
kusalam idam manokammañ sukhudrayam sukhavipākan - ti.
anupadajeyyāsi tvam Rāhula evarūpam manokammañ.
Katvā pi te Rāhula manasā kammañ tad - eva te mano-
kammañ paccavekkhitabbam: Yam nu kho aham idam ma-
nasā kammañ akāsim idam - me manokammañ attabyābādhāya
pi sañvatti parabyābādhāya pi sañvatti ubhayabyābādhāya
pi sañvatti, akusalam idam manokammañ dukkhudrayam
dukkhavipākan - ti. Sace tvam Rāhula paccavekkhamāno
evam jāneyyāsi: Yam kho aham idam manasā kammañ
akāsim idam - me manokammañ — pe — ubhayabyābādhāya pi
sañvatti, akusalam idam manokammañ dukkhudrayam
dukkhavipākan - ti, evarūpe te Rāhula manokamme atṭiyi-
tabbam harāyitabbam jigucchitabbam. atṭiyitvā harāyitvā
jigucchitvā āyatam sañvarañ āpajjitatbam. Sace pana tvam
Rāhula paccavekkhamāno evam jāneyyāsi: Yam kho aham
idam manasā kammañ akāsim idam - me manokammañ n'
ev' attabyābādhāya sañvatti na parabyābādhāya sañvatti na
ubhayabyābādhāya sañvatti, kusalam idam manokammañ
sukhudrayam sukhavipākan - ti, ten' eva tvam Rāhula pīti-
pāmujjena vihareyyāsi ahorattānusikkhī kusalesu dhammesu.

Ye hi keci Rāhula atitam - addhānam ā samanā vā brāhmaṇā vā kāyakammām parisodhesum vacikammām parisodhesum manokammām parisodhesum. sabbe te evam - evam paccavekkhitvā paccavekkhitvā kāyakammām parisodhesum, paccavekkhitvā paccavekkhitvā vacikammām parisodhesum, paccavekkhitvā paccavekkhitvā manokammām parisodhesum. Ye hi pi keci Rāhula anāgatam - addhānam ā samanā vā brāhmaṇā vā kāyakammām parisodhessanti vacikammām parisodhessanti manokammām parisodhessanti. sabbe te evam - evam paccavekkhitvā paccavekkhitvā kāyakammām parisodhessanti, paccavekkhitvā paccavekkhitvā vacikammām parisodhessanti, paccavekkhitvā paccavekkhitvā manokammām parisodhessanti. Ye hi pi keci Rāhula etarahi samanā vā brāhmaṇā vā kāyakammām parisodhenti vacikammām parisodhenti manokammām parisodhenti, sabbe te evam - evam paccavekkhitvā paccavekkhitvā kāyakammām parisodhenti, paccavekkhitvā paccavekkhitvā vacikammām parisodhenti, paccavekkhitvā paccavekkhitvā manokammām parisodhenti. Tasmātiha Rāhula: paccavekkhitvā paccavekkhitvā kāyakammām parisodhessāma, paccavekkhitvā paccavekkhitvā vacikammām parisodhessāma, paccavekkhitvā paccavekkhitvā manokammām parisodhessāmāti evam hi vo Rāhula sikkhitabban - ti.

Idam - avoca Bhagavā. Attamano āyasmā Rāhulo Bhagavato bhāsitām abhinanditi.

AMBALATTHIKĀ-RĀHULOVĀDASUTTANTAM PATHAMAM.

62.

Evam - me sutām. Ekaṁ samayam Bhagavā Sāvatthiyam viharati Jetavane Anāthapindikassa ārāme. Atha kho Bhagavā pubbanhasamayaṁ nivāsetvā pattacīvaraṁ ādāya Sāvatthim pindāya pāvisi. Āyasmā pi kho Rāhulo pubbanha-

samayam nivāsetvā pattacivaram ādāya Bhagavantam piṭṭhito piṭṭhito anubandhi. Atha kho Bhagavā apaloketvā āyasmantaṁ Rāhulaṁ āmantesi: Yam kiñci Rāhula rūpam atitānāgatapacceuppannam. ajjhattam vā bahiddhā vā. olārikam vā sukhumam vā. hinaṁ vā pañitam vā. yam dūre santike vā. sabbam rūpam: n' etam mama. n' eso 'ham - asmi. na mēso attā ti evam - etam yathābhūtam sammappaññāya daṭṭhabban- ti. — Rūpam - eva nu kho Bhagavā. rūpam - eva nu kho Sugatāti. — Rūpam - pi Rāhula. vedanā pi Rāhula. saññā pi Rāhula. saṅkhārā pi Rāhula. viññāṇam - pi Rāhulāti.

Atha kho āyasmā Rāhulo: ko n' ajja Bhagavatā sam-
mukbā ovādena ovadito gāmaṁ piṇḍāya pavisissatītī tato
paṭinivattitvā aññatarasmiṁ rukkhamūle nisidi pallañkam
ābhujitvā ujum kāyam pañidhāya parimukham satim upattha-
petvā. Addasā kho āyasmā Sāriputto āyasmantaṁ Rāhulaṁ
aññatarasmiṁ rukkhamūle nisinnam pallañkam ābhujitvā
ujum kāyam pañidhāya parimukham satim upaṭṭhapetvā.
disvāna āyasmantaṁ Rāhulaṁ āmantesi: Ānāpānasatim
Rāhula bhāvanaṁ bhāvehi. ānāpānasati Rāhula bhāvitā
bahulikatā mahapphalā hoti mahānisamisā ti. Atha kho
āyasmā Rāhulo sāyanhasamayam paṭisallāṇā vuṭṭhito yena
Bhagavā ten' upasaṅkami. upasaṅkamitvā Bhagavantam
abhibādetvā ekanantam nisidi. Ekanantam nisinno kho
āyasmā Rāhulo Bhagavantam etad - avoca: Katham bhāvitā
nu kho bhante ānāpānasati katham bahulikatā mahapphalā
hoti mahānisamisā ti.

Yam kiñci Rāhula ajjhattam pacattam kakkhaṭam
kharigataṁ upādiṇḍam. seyyathidam kesā lomā nakhā dantā
taco maṁsaṁ nahāru atṭhī atṭhimiñjā vakkam hadayam
yakanam kilomakam pihakam papphāsam antam antaguṇam
udariyam karīsam. yam vā pan' aññam - pi kiñci ajjhattam
pacattam kakkhaṭam kharigataṁ upādiṇḍam. ayaṁ succati
Rāhula ajjhattikā paṭhavīdhātu. Yā c' eva kho pana ajjhattikā
paṭhavīdhātu yā ca bāhirā paṭhavīdhātu paṭhavīdhātur - ev'
esā. Tam: n' etam mama, n' eso ham - asmi. na mēso attā
ti evam - etam yathābhūtam sammappaññāya daṭṭhabbanī.

Evam - etam yathābhūtam sammappaññāya disvā paṭhavīdhātuyā nibbindati. paṭhavīdhātuyā cittam virājeti.

Katamā ca Rāhula āpodhātu: āpodhātu siyā ajjhattikā siyā bāhirā. Katamā ca Rāhula ajjhattikā āpodhātu: yaṁ ajjhattam paccattam āpo āpogataṁ upādiṇṇam, seyyathidaṁ pittam semhaṁ pubbo lohitam sedo medo assu vasā khelo singhānikā lasikā muttaṁ, yaṁ vā pan' aññam - pi kiñci ajjhattam paccattam āpo āpogataṁ upādiṇṇam, ayam vuccati Rāhula ajjhattikā āpodhātu. Yā c' eva kho pana ajjhattikā āpodhātu yā ca bāhirā āpodhātu āpodhātur - ev' esā. Tam: n' etam mama, n' eso 'ham - asmi, na mēso attā ti evam - etam yathābhūtam sammappaññāya daṭṭhabbaṁ. Evam - etam yathābhūtam sammappaññāya disvā āpodhātuyā nibbindati. āpodhātuyā cittam virājeti.

Katamā ca Rāhula tejodhātu: tejodhātu siyā ajjhattikā siyā bāhirā. Katamā ca Rāhula ajjhattikā tejodhātu: yaṁ ajjhattam paccattam tejo tejogataṁ upādiṇṇam, seyyathidaṁ yena ca santappati yena ca jiriyati yena ca pariḍayhati yena ca asitapītakhāyitasāyitam sammā pariṇāmam gacchati, yaṁ vā pan' aññam - pi kiñci ajjhattam paccattam tejo tejogataṁ upādiṇṇam, ayam vuccati Rāhula ajjhattikā tejodhātu. Yā c' eva kho pana ajjhattikā tejodhātu yā ca bāhirā tejodhātu tejodhātur - ev' esā. Tam: n' etam mama. n' eso 'ham - asmi, na mēso attā ti evam - etam yathābhūtam sammappaññāya daṭṭhabbaṁ. Evam - etam yathābhūtam sammappaññāya disvā tejodhātuyā nibbindati, tejodhātuyā cittam virājeti.

Katamā ca Rāhula vāyodhātu: vāyodhātu siyā ajjhattikā siyā bāhirā. Katamā ca Rāhula ajjhattikā vāyodhātu: yaṁ ajjhattam paccattam vāyo vāyogataṁ upādiṇṇam, seyyathidaṁ uddhaṅgamā vātā, adhogamā vātā, kucchisayā vātā, koṭhasaya vātā, aṅgamaṅgānusārino vātā, assāso passāso iti, yaṁ vā pan' aññam - pi kiñci ajjhattam paccattam vāyo vāyogataṁ upādiṇṇam, ayam vuccati Rāhula ajjhattikā vāyodhātu. Yā c' eva kho pana ajjhattikā vāyodhātu yā ca bāhirā vāyodhātu vāyodhātur - ev' esā. Tam: n' etam mama, n' eso 'ham - asmi, na mēso attā ti evam - etam yathābhūtam

sammappaññāya datṭhabbam. Evam - etam yathābhūtam sammappaññāya disvā vāyodhātuyā nibbindati, vāyodhātuyā cittam virājeti.

Katamā ca Rāhula ākāsadhdātu: ākāsadhdātu siyā ajjhattikā siyā bāhirā. Katamā ca Rāhula ajjhattikā ākāsadhdātu: yam ajjhattam pacettam ākāsam ākāsagatam upādiṇṇam. seyyathidam kanṇacchiddam nāsacchiddam mukhadvāram. yena ca asitapītakħāyitasāyitam ajjhoharati, yattha ca asitapītakħāyitasāyitam santiṭhati. yena ca asitapītakħāyitasāyitam adhobhāgā nikhamati. yam vā pan' aññam - pi kiñci ajjhattam pacettam ākāsam ākāsagatam upādiṇṇam. ayam vuccati Rāhula ajjhattikā ākāsadhdātu. Yā c' eva kho pana ajjhattikā ākāsadhdātu yā ca bāhirā ākāsadhdātu ākāsadhdātur - ev' esā. Tam: n' etam mama. n' eso 'ham - asmi. na mēso attā ti evam - etam yathābhūtam sammappaññāya datṭhabbam. Evam - etam yathābhūtam sammappaññāya disvā ākāsadhdātuyā nibbindati. ākāsadhdātuyā cittam virājeti.

Pathavīsamam Rāhula bhāvanam bhāvehi. pathavīsamam hi te Rāhula bhāvanam bhāvayato uppānā manāpāmanāpā phassā cittam na pariyādāya thassanti. Seyyathā pi Rāhula pathaviyā sucim - pi nikhipanti asucim - pi nikhipanti gūthagatam - pi nikhipanti muttagatam - pi nikhipanti kheṭagatam - pi nikhipanti pubbagatam - pi nikhipanti lohitagatam - pi nikhipanti. na ca tena pathavī atṭiyati vā harāyati vā jiguechati vā. evam - eva kho tvam Rāhula pathavīsamam bhāvanam bhāvehi. pathavīsamam hi te Rāhula bhāvanam bhāvayato uppānā manāpāmanāpā phassā cittam na pariyādāya thassanti.

Āposamam Rāhula bhāvanam bhāvehi. āposamam hi te Rāhula bhāvanam bhāvayato uppānā manāpāmanāpā phassā cittam na pariyādāya thassanti. Seyyathā pi Rāhula āpasamam sucim - pi dhowanti asucim - pi dhowanti gūthagatam - pi dhowanti muttagatam - pi dhowanti kheṭagatam - pi dhowanti pubbagatam - pi dhowanti lohitagatam - pi dhowanti. na ca tena āpo atṭiyati vā harāyati vā jiguechati vā. evam - eva

kho tvaṁ Rāhula āposamāṁ bhāvanāṁ bhāvehi — pe — ṭhassanti.

Tejosamāṁ Rāhula bhāvanāṁ bhāvehi. tejosamāṁ hi te Rāhula bhāvanāṁ bhāvayato uppannā manāpāmanāpā phassā cittāṁ na pariyādāya ṭhassanti. Seyyathā pi Rāhula tejo sucim - pi ḍahati asucim - pi ḍahati gūthagatam - pi ḍahati muttagatam - pi ḍahati kheṭagatam - pi ḍahati pubbagatam - pi ḍahati lohitagatam - pi ḍahati. na ca tena tejo atṭiyati vā harāyati vā jiguechati vā. evam - eva kho tvaṁ Rāhula tejosamāṁ bhāvanāṁ bhāvehi — pe — ṭhassanti.

Vāyosamāṁ Rāhula bhāvanāṁ bhāvehi. vāyosamāṁ hi te Rāhula cittāṁ bhāvayato uppannā manāpāmanāpā phassā cittāṁ na pariyādāya ṭhassanti. Seyyathā pi Rāhula vāyo sucim - pi upavāyati asucim - pi upavāyati gūthagatam - pi upavāyati muttagatam - pi upavāyati kheṭagatam - pi upavāyati pubbagatam - pi upavāyati lohitagatam - pi upavāyati. na ca tena vāyo atṭiyati vā harāyati vā jigucchati vā. evam - eva kho tvaṁ Rāhula vāyosamāṁ bhāvanāṁ bhāvehi — pe — ṭhassanti.

Ākāsasamāṁ Rāhula bhāvanāṁ bhāvehi. ākāsasamāṁ hi te Rāhula bhāvanāṁ bhāvayato uppannā manāpāmanāpā phassā cittāṁ na pariyādāya ṭhassanti. Seyyathā pi Rāhula ākāso na katthaci patiṭṭhito. evam - eva kho tvaṁ Rāhula ākāsasamāṁ bhāvanāṁ bhāvehi. ākāsasamāṁ hi te Rāhula bhāvanāṁ bhāvayato uppannā manāpāmanāpā phassā cittāṁ na pariyādāya ṭhassanti.

Mettam Rāhula bhāvanāṁ bhāvehi, mettam hi te Rāhula bhāvanāṁ bhāvayato yo byāpādo so pahiyissati. Karunām Rāhula bhāvanāṁ bhāvehi, karuṇam hi te Rāhula bhāvanāṁ bhāvayato yā vihesā sā pahiyissati. Muditām Rāhula bhāvanāṁ bhāvehi, muditam hi te Rāhula bhāvanāṁ bhāvayato yā arati sā pahiyissati. Upekkham Rāhula bhāvanāṁ bhāvehi, upēkkhaṁ hi te Rāhula bhāvanāṁ bhāvayato yo paṭigho so pahiyissati. Asubham Rāhula bhāvanāṁ bhāvehi, asubham hi te Rāhula bhāvanāṁ bhāvayato yo rāgo so pahiyissati. Aniccasāññam Rāhula bhāvanāṁ bhāvehi,

aniccasāññam hi te Rāhula bhāvanam bhāvayato yo asmi-māno so pahiyissati.

Ānāpānasatim Rāhula bhāvanam bhāvehi, ānāpānasati Rāhula bhāvitā bahulikatā mahapphalā hoti mahānisamīsa. Katham bhāvitā ca Rāhula ānāpānasati katham bahulikatā mahapphalā hoti mahānisamīsa: Idha Rāhula bhikkhu araññagato vā rukkhamūlagato vā suññāgāragato vā nisidati pallañkam ābhujitvā ujum kāyam pañidhāya parimukham satim upatthapetvā. So sato va assasati, sato passasati. Digham vā assasanto: digham assasāmīti pajānāti. digham vā passasanto: digham passasāmīti pajānāti; rassam vā assasanto: rassam assasāmīti pajānāti. rassam vā passasanto: rassam passasāmīti pajānāti. Sabbakāyapaṭisamvēdi assasissāmīti sikkhati. sabbakāyapaṭisamvēdi passasissāmīti sikkhati. Passambhayam kāyasañkhāram assasissāmīti sikkhati. passambhayam kāyasañkhāram passasissāmīti sikkhati. Pīti-paṭisamvēdi assasissāmīti sikkhati. pīti-paṭisamvēdi passasissāmīti sikkhati. Sukhapaṭisamvēdi assasissāmīti sikkhati. sukhapaṭisamvēdi passasissāmīti sikkhati. Cittasañkhārapaṭisamvēdi assasissāmīti sikkhati. cittasañkhārapaṭisamvēdi passasissāmīti sikkhati. Passambhayam cittasañkhāram assasissāmīti sikkhati, passambhayam cittasañkhāram passasissāmīti sikkhati. Cittapaṭisamvēdi assasissāmīti sikkhati. cittapaṭisamvēdi passasissāmīti sikkhati. Abhippamodayam cittam assasissāmīti sikkhati. abhippamodayam cittam passasissāmīti sikkhati. Samādaham cittam assasissāmīti sikkhati. samādaham cittam passasissāmīti sikkhati. Vimocayam cittam assasissāmīti sikkhati. vimocayam cittam passasissāmīti sikkhati. Aniccānupassi assasissāmīti sikkhati. aniccānu-passi passasissāmīti sikkhati. Virāgānupassi assasissāmīti sikkhati, virāgānupassi passasissāmīti sikkhati. Nirodhānupassi assasissāmīti sikkhati. nirodhānupassi passasissāmīti sikkhati. Paṭinissaggānupassi assasissāmīti sikkhati. paṭinissaggānupassi passasissāmīti sikkhati. Evam bhāvitā kho Rāhula ānāpānasati evam bahulikatā mahapphalā hoti mahānisamīsa. Evam bhāvitāya kho Rāhula ānāpānasatiyā

evaṁ bahulikatāya ye pi te carimakā assāsapassāsa te pi
viditā va nirujjhanti no aviditā ti.

Idam - avoca Bhagavā. Attamano āyasmā Rāhulo Bhagavato bhāsitaṁ abhinanditi.

MAHĀ-RĀHULOVĀDASUTTANTAM DUTIYAM.

63.

Evam - me sutaṁ. Ekaṁ samayaṁ Bhagavā Sāvatthiyāṁ viharati Jetavane Anāthapiṇḍikassa ārāme. Atha kho āyasmato Māluñkyāputtassa rahogatassa paṭisallīnassa evaṁ cetaso parivitakko udapādi: Yān' imāni diṭṭhigatāni Bhagavatā abyākatāni ṭhapitāni paṭikkhittāni: Sassato loko iti pi, asassato loko iti pi, antavā loko iti pi, anantavā loko iti pi, tam jivāni tam sarīraṁ iti pi, aññāni jivāni aññāni sarīraṁ iti pi, hoti tathāgato param - marañā iti pi, na hoti tathāgato param - marañā iti pi, hoti ca na ca hoti tathāgato param - marañā iti pi, n' eva hoti na na hoti tathāgato param - marañā iti pi, tāni me Bhagavā na byākaroti; yāni me Bhagavā na byākaroti tam - me na ruccati, tam - me na khamati, so 'ham Bhagavantam upasaṅkamitvā etam - attham pucchissāmi. Sace me Bhagavā byākarissati: Sassato loko ti vā, asassato loko ti vā, antavā loko ti vā, anantavā loko ti vā, tam jivāni tam sarīraṁ - ti vā, aññāni jivāni aññāni sarīraṁ - ti vā, hoti tathāgato param - marañā ti vā, na hoti tathāgato param - marañā ti vā, hoti ca na ca hoti tathāgato param - marañā ti vā, n' eva hoti na na hoti tathāgato param - marañā ti vā, evāham Bhagavati brahmacariyāni carissāmi. No ce me Bhagavā byākarissati: Sassato loko ti vā, asassato loko ti vā — pe — n' eva hoti na na hoti tathāgato param - marañā ti vā, evāham sikkham pacakkhāya hinay' āvattissāmīti.

Atha kho āyasmā Māluñkyāputto sāyanhasamayaṁ paṭisallāṇā vutṭhito yena Bhagavā ten' upasaṅkami, upasaṅkamitvā Bhagavantam abhivādetvā ekamantaṁ nisīdi. Ekamantañ nisinno kho āyasmā Māluñkyāputto Bhagavantam etadavoca: Idha mayham bhante rahogatassa paṭisallinassa evaṁ cetaso parivitakko udapādi: Yān' imāni diṭṭhigatāni Bhagavatā abyākatāni ṭhapitāni paṭikkhittāni: Sassato loko iti pi. asassato loko iti pi — pe — n' eva hoti na na hoti tathāgato param - marañā iti pi, tāni me Bhagavā na byākaroti; yāni me Bhagavā na byākaroti tam - me na ruccati. tam - me na khamati, so 'ham Bhagavantam upasaṅkamitvā etam - attham pucchissāmi; sace me Bhagavā byākarissati: Sassato loko ti vā, asassato loko ti vā — pe — n' eva hoti na na hoti tathāgato param - marañā ti vā, evāham Bhagavati brahmacariyam carissāmi; no ce me Bhagavā byākarissati: Sassato loko ti vā. asassato loko ti vā — pe — n' eva hoti na na hoti tathāgato param - marañā ti vā, evāham sikkham paccakkhāya hīnāy' āvattissāmiti. Sace Bhagavā jānāti: sassato loko ti. sassato loko ti me Bhagavā byākarotu; sace Bhagavā jānāti: asassato loko ti. asassato loko ti me Bhagavā byākarotu. No ce Bhagavā jānāti: sassato loko ti vā asassato loko ti vā, ajānato kho pana apassato etad - eva ujukam hoti yadidaṁ: na jānāmi na passāmīti. Sace Bhagavā jānāti: antavā loko ti. antavā loko ti me Bhagavā byākarotu; sace Bhagavā jānāti: anantavā loko ti. anantavā loko ti me Bhagavā byākarotu. No ce Bhagavā jānāti: antavā loko ti vā anantavā loko ti vā, ajānato kho pana apassato etad - eva ujukam hoti yadidaṁ: na jānāmi na passāmīti. Sace Bhagavā jānāti: tam jīvam tam sarīran - ti, tam jīvam tam sarīran - ti me Bhagavā byākarotu; sace Bhagavā jānāti: aññam jīvam aññam sarīran - ti, aññam jīvam aññam sarīran - ti me Bhagavā byākarotu. No ce Bhagavā jānāti: taṁ jīvai taṁ sarīran - ti vā aññam jīvam aññam sarīran - ti vā, ajānato kho pana apassato etad - eva ujukam hoti yadidaṁ: na jānāmi na passāmīti. Sace Bhagavā jānāti: hoti tathāgato param - marañā ti, hoti tathāgato param - marañā ti me

Bhagavā byākarotu; sace Bhagavā jānāti: na hoti tathāgato param - marañā ti. na hoti tathāgato param - marañā ti me Bhagavā byākarotu. No ce Bhagavā jānāti: hoti tathāgato param - marañā ti vā na hoti tathāgato param - marañā ti vā. ajānato kho pana apassato etad - eva ujukam hoti yadidam: na jānāmi na passāmīti. Sace Bhagavā jānāti: hoti ca na ca hoti tathāgato param - marañā ti. hoti ca na ca hoti tathāgato param - marañā ti me Bhagavā byākarotu; sace Bhagavā jānāti: n' eva hoti na na hoti tathāgato param - marañā ti. n' eva hoti na na hoti tathāgato param - marañā ti me Bhagavā byākarotu. No ce Bhagavā jānāti: hoti ca na ca hoti tathāgato param - marañā ti vā n' eva hoti na na hoti tathāgato param - marañā ti vā, ajānato kho pana apassato etad - eva ujukam hoti yadidam: na jānāmi na passāmīti.

Kin - nu tāham Māluñkyāputta evam avacām: ehi tvam Māluñkyāputta mayi brahmacariyam cara, aham te byākarissāmī: sassato loko ti vā asassato loko ti vā — pe — n' eva hoti na na hoti tathāgato param - marañā ti vā ti. — No h' etam bhante. — Tvañ vā pana mām evam avaca: aham bhante Bhagavati brahmacariyam carissāmi. Bhagavā me byākarissati: sassato loko ti vā asassato loko ti vā — pe — n' eva hoti na na hoti tathāgato param - marañā ti vā ti. — No h' etam bhante. — Iti kira Māluñkyāputta n' evāhantam vadāmi: ehi tvam Māluñkyāputta mayi brahmacariyam cara, aham te byākarissāmī: sassato loko ti vā asassato loko ti vā — pe — n' eva hoti na na hoti tathāgato param - marañā ti vā ti; na pi kira mām tvam vadesi: aham bhante Bhagavati brahmacariyam carissāmi, Bhagavā me byākarissati: sassato loko ti vā asassato loko ti vā — pe — n' eva hoti na na hoti tathāgato param - marañā ti vā ti. Evam sante moghapurisa ko santo kamī paccācikkhasi.

Yo kho Māluñkyāputta evam vadeyya: Na tāvāham Bhagavati brahmacariyam carissāmi yāva me Bhagavā na byākarissati: sassato loko ti vā asassato loko ti vā — pe — n' eva hoti na na hoti tathāgato param - marañā ti vā ti;

abyākatam- eva tam Māluñkyāputta Tathāgatena assa atha so puggalo kālam kareyya. Seyyathā pi Māluñkyāputta puriso sallena viddho assa savisena gālhapalepanena, tassa mittāmacca nātisālohitā bhisakkam sallakattam upatthapeyyum. So evam vadeyya: na tāvāham imam sallam āharissāmi yāva na tam purisam jānāvi yen' amhi middho: khattiyo vā brāhmaṇo vā vesso vā suddo vā ti. So evam vadeyya: na tāvāham imam sallam āharissāmi yāva na tam purisam jānāmi yen' amhi viddho: evamnāmo evaṅgotto iti vā ti. So evam vadeyya: na tāvāham imam sallam āharissāmi yāva na tam purisam jānāmi yen' amhi viddho: dīgho vā rasso vā majjhimo vā ti. So evam vadeyya: na tāvāham imam sallam āharissāmi yāva na tam purisam jānāmi yen' amhi viddho: kālo vā sāmo vā maṅguracchavi vā ti. So evam vadeyya: na tāvāham imam sallam āharissāmi yāva na tam purisam jānāmi yen' amhi viddho: asukasmim gāme vā nigame vā nagare vā ti. So evam vadeyya: na tāvāham imam sallam āharissāmi yāva na tam dhanum jānāmi yen' amhi viddho yadi vā cāpo yadi vā kodanḍo ti. So evam vadeyya: na tāvāham imam sallam āharissāmi yāva na tam jiyam jānāmi yāy' amhi viddho yadi vā akkassa yadi vā sañthassa yadi vā nahārussa yadi vā maruvāya yadi vā khīrapaṇṇino ti. So evam vadeyya: na tāvāham imam sallam āharissāmi yāva na tam kaṇḍam jānāmi yen' amhi viddho yadi vā kaccham yadi vā ropimanti. So evam vadeyya: na tāvāham imam sallam āharissāmi yāva na tam kaṇḍam jānāmi yen' amhi viddho yassa pattehi vājitan, yadi vā gijjhassa yadi vā kaṇkassa yādi vā kula-lassa yadi vā morassa yadi vā sithilahanuno ti. So evam vadeyya: na tāvāham imam sallam āharissāmi yāva na tam kaṇḍam jānāmi yen' amhi viddho yassa nahārunā parikkhitam, yadi vā gavassa yadi vā mahisassa yadi vā roruvassa yadi vā semhārassāti. So evam vadeyya: na tāvāham imam sallam āharissāmi yāva na tam sallam jānāmi yen' amhi viddho yadi vā sallam yadi vā khurappam yadi vā vekāṇḍam yadi vā nārācam yadi vā vacchadantam yadi vā karavīra-

pattan - ti. Aññātam - eva tam Māluñkyāputta tena purisena assa atha so puriso kālani kareyya. Evam - eva kho Māluñkyāputta yo evam vadeyya: Na tāvāham Bhagavati brahma-cariyām carissāmi yāva me Bhagavā na byākarissati: sassato loko ti vā asassato loko ti vā — pe — n' eva hoti na na hoti tathāgato param - marañā ti vā ti, abyākatam - eva tam Māluñkyāputta Tathāgatena assa atha so puggalo kālam kareyya.

Sassato loko ti Māluñkyāputta diṭṭhiyā sati brahma-cariyavāso abhavissāti evam no. Asassato loko ti Māluñkyāputta diṭṭhiyā sati brahmacariyavāso abhavissāti evam - pi no. Sassato loko ti Māluñkyāputta diṭṭhiyā sati asassato loko ti vā diṭṭhiyā sati att' eva jāti atthi jarā atthi marañām santi sokaparidevadukkhadomanassupāyāsā yesāham diṭṭhe va dhamme nighātam paññapemi. Antavā loko ti Māluñkyāputta diṭṭhiyā sati brahmacariyavāso abhavissāti evam no. Anantavā loko ti Māluñkyāputta diṭṭhiyā sati brahma-cariyavāso abhavissāti evam - pi no. Antavā loko ti Māluñkyāputta diṭṭhiyā sati anantavā loko ti vā diṭṭhiyā sati att' eva jāti atthi jarā atthi marañām santi sokaparidevadukkha-domanassupāyāsā yesāham diṭṭhe va dhamme nighātam paññapemi. Tam jivām tam sarīran - ti Māluñkyāputta diṭṭhiyā sati brahmacariyavāso abhavissāti evam no. Aññām jivām aññām sarīran - ti Māluñkyāputta diṭṭhiyā sati brahma-cariyavāso abhavissāti evam - pi no. Tam jivām tam sarīran - ti Māluñkyāputta diṭṭhiyā sati aññām jivām aññām sarīran - ti vā diṭṭhiyā sati att' eva jāti atthi jarā atthi marañām santi sokaparidevadukkhadomanassupāyāsā yesāham diṭṭhe va dhamme nighātam paññapemi. Hoti tathāgato param - marañā ti Māluñkyāputta diṭṭhiyā sati brahma-cariyavāso abhavissāti evam no. Na hoti tathāgato param - marañā ti Māluñkyāputta diṭṭhiyā sati brahmacariyavāso abhavissāti evam - pi no. Hoti tathāgato param - marañā ti Māluñkyāputta diṭṭhiyā sati na hoti tathāgato param - marañā ti vā diṭṭhiyā sati att' eva jāti atthi jarā atthi marañām

santi sokaparidevadukkhadomanassupāyāsā yesāham diṭthe va dhamme nighātam paññapemi. Hoti ca na ca hoti tathāgato param - marañā ti Māluṅkyāputta diṭṭhiyā sati brahma-cariyavāso abhavissāti evam no. N' eva hoti na na hoti tathāgato param - marañā ti Māluṅkyāputta diṭṭhiyā sati brahma-cariyavāso abhavissāti evam - pi no. Hoti ca na ca hoti tathāgato param - marañā ti Māluṅkyāputta diṭṭhiyā sati n' eva hoti na na hoti tathāgato param - marañā ti vā diṭṭhiyā sati atth' eva jāti atthi jarā atthi marañam santi sokaparidevadukkhadomanassupāyāsā yesāham diṭthe va dhamme nighātam paññapemi.

Tasmātiha Māluṅkyāputta abyākatañ - ca me abyākatato dhāretha, byākatañ - ca me byākatato dhāretha. Kiñ - ca Māluṅkyāputta mayā abyākatañ: Sassato loko ti Māluṅkyāputta mayā abyākatañ, assassato loko ti mayā abyākatañ, antavā loko ti mayā abyākatañ, tam jīvam tam sarīran - ti mayā abyākatañ, aññam jīvam aññam sarīran - ti mayā abyākatañ, hoti tathāgato param - marañā ti mayā abyākatañ, na hoti tathāgato param - marañā ti mayā abyākatañ, hoti ca na ca hoti tathāgato param - marañā ti mayā abyākatañ, n' eva hoti na na hoti tathāgato param - marañā ti mayā abyākatañ. Kasmā c' etam Māluṅkyāputta mayā abyākatañ: Na h' etam Māluṅkyāputta atthasamhitam n' ādibrahma-cariyikam, na nibbidāya na virāgāya na nirodhāya na upasamāya na abhiññāya na sambodhāya na nibbānāya sam-vattati, tasmā tam mayā abyākatañ. Kiñ - ca Māluṅkyāputta mayā byākatañ: Idañ dukkhan - ti Māluṅkyāputta mayā byākatañ, ayam dukkhasamudayo ti mayā byākatañ, ayam dukkhanirodho ti mayā byākatañ, ayam dukkhanirodhagāminī paṭipadā ti mayā byākatañ. Kasmā c' etam Māluṅkyāputta mayā byākatañ: Etam hi Māluṅkyāputta atthasamhitam, etam ādibrahmacariyikam, etam nibbidāya virāgāya nirodhāya upasamāya abhiññāya sambodhāya nibbānāya sam-vattati, tasmā tam mayā byākatañ. Tasmātiha Māluṅkyā-

putta abyākatañ - ca me abyākatato dhāretha, byākatañ - ca me byākatato dhārethāti.

Idam - avoca Bhagavā. Attamano āyasmā Māluñkyā-putto Bhagavato bhāsitam abhinanditi.

CŪLA-MĀLUÑKYASUTTANTAM TATIYAM.

64.

Evam - me sutam. Ekam samayam Bhagavā Sāvatthiyam viharati Jetavane Anāthapiṇḍikassa ārāme. Tatra kho Bhagavā bhikkhū āmantesi: Bhikkhavo ti. Bhadante ti te bhikkhū Bhagavato paccassosum. Bhagavā etad - avoca: Dhāretha no tumhe bhikkhave mayā desitāni pañc' orambhāgiyāni samyojanānīti. Evam vutte āyasmā Māluñkyā-putto Bhagavantam etad - avoca: Aham kho bhante dhāremi Bhagavatā desitāni pañc' orambhāgiyāni samyojanānīti. — Yathākatham pana tvam Māluñkyāputta dhāresi mayā desitāni panc' orambhāgiyāni samyojanānīti. — Sakkāyaditthim kho aham bhante Bhagavatā orambhāgiyāni samyojanām desitam dhāremi. Viekiecham kho aham bhante Bhagavatā orambhāgiyāni samyojanām desitam dhāremi. Silabbata-parāmāsam kho aham bhante Bhagavatā orambhāgiyāni samyojanām desitam dhāremi. Kāmacchandam kho aham bhante Bhagavatā orambhāgiyāni samyojanām desitam dhāremi. Byāpādam kho aham bhante Bhagavatā orambhāgiyāni samyojanām desitam dhāremi. Evañm kho aham bhante dhāremi Bhagavatā desitāni pañc' orambhāgiyāni samyojanānīti.

Kassa kho nāma tvam Māluñkyāputta mayā evam pañc' orambhāgiyāni samyojanāni desitāni dhāresi. Nanu Māluñkyāputta aññatitthiyā paribbājakā iminā taruñūpamena upārambhiena upārambhissati: Daharessa hi Māluñkyāputta kumārassa mandassa uttānaseyyakassa sakkayo ti pi na hoti,

kuto pan'assa uppajjissati sakkāyadiṭṭhi; anuseti tv - ev' assa sakkāyadiṭṭhānusayo. Daharessa hi Māluñkyāputta kumārassa mandassa uttānaseyyakassa dhammā ti pi na hoti, kuto pan'assa uppajjissati dhammesu vicikicchā; anuseti tv - ev' assa vicikicchānusayo. Daharessa hi Māluñkyāputta kumārassa mandassa uttānaseyyakassa sīlā ti pi na hoti, kuto pan'assa uppajjissati sīlesu sīlabbataparāmāso; anuseti tv - ev' assa sīlabbataparāmāsānusayo. Daharessa hi Māluñkyāputta kumārassa mandassa uttānaseyyakassa kāmā ti pi na hoti, kuto pan'assa uppajjissati kāmesu kāmacchando; anuseti tv - ev' assa kāmarāgānusayo. Daharessa hi Māluñkyāputta kumārassa mandassa uttānaseyyakassa sattā ti pi na hoti, kuto pan'assa uppajjissati sattesu byāpādo; anuseti tv - ev' assa byāpādānusayo. Nanu Māluñkyāputta aññatitthiyā paribbājakā iminā taruṇūpamena upārambhena upārambhissantiti. Evam vutte āyasmā Ānando Bhagavantam etad - avoca: Etassa Bhagavā kālo. etassa Sugata kālo. yam Bhagavā pañc' orambhāgīyāni saṃyojanāni deseyya. Bhagavat sutvā bhikkhū dhāressantiti. — Tena h' Ānanda sunohi sādhukām manasikarohi, bhāsissāmīti. Evam bhante ti kho āyasmā Ānando Bhagavato paccassosi. Bhagavā etad - avoca:

Idh' Ānanda assutavā puthujjano ariyānam adassāvī ariyadhammassa akovido ariyadhamme avinīto. sappurisānam adassāvī sappurisadhammassa akovido sappurisadhamme avinīto, sakkāyadiṭṭhipariyuṭṭhitena cetasā viharati sakkāyadiṭṭhiparetena. uppannāya ca sakkāyadiṭṭhiyā nissaranām yathābhūtam na - ppajānāti; tassa sā sakkāyadiṭṭhi thāmagatā appaṭivinītā orambhāgīyām saṃyojanām. Vicikicchāpariyuṭṭhitena cetasā viharati vicikicchāparetena, uppannāya ca vicikicchāya nissaranām yathābhūtam na - ppajānāti; tassa sā vicikicchā thāmagatā appaṭivinītā orambhāgīyām saṃyojanām. Sīlabbataparāmāsaparetena, uppannassa ca sīlabbataparāmāsassa nissaranām yathābhūtam na - ppajānāti; tassa so sīlabbataparāmāso thāmagato appaṭivinīto orambhāgīyām saṃyojanām. Kāmarāgapariyuṭṭhitena cetasā viharati kāma-

rāgaparetena. uppannassa ca kāmarāgassa nissaraṇam yathābhūtaṁ na - ppajānāti; tassa so kāmarāgo thāmagato appati-vinīto orambhāgiyām samyojanām. Byāpādapariyuṭṭhitena cetasā viharati byāpādaporetena. uppannassa ca byāpādassa nissaraṇam yathābhūtaṁ na - ppajānāti; tassa so byāpādo thāmagato appati-vinīto orambhāgiyām samyojanām. Sutavā ca kho Ānanda ariyasāvako ariyānam dassāvī ariyadhammassa kovido ariyadhamme suvinīto. sappurisānam dassāvī sappurisadhammassa kovido sappurisadhamme suvinīto. na sakkāyadiṭṭhiparetena, uppannāya ca sakkāyadiṭṭhiyā nissaraṇam yathābhūtaṁ pajānāti; tassa sā sakkāyadiṭṭhi sānusayā pahīyati. Na vicikicchāpariyuṭṭhitena cetasā viharati na vicikicchāparetena, uppannāya ca vicikicchāya nissaraṇam yathābhūtaṁ pajānāti; tassa sā vicikicchā sānusayā pahīyati. Na sīlabbataparāmāsa-paretena. uppannassa ca sīlabbataparāmāsassa nissaraṇam yathābhūtaṁ pajānāti; tassa so sīlabbataparāmāsā sānusayo pahīyati. Na kāmarāgaparetena, uppannassa ca kāmarāgassa nissaraṇam yathābhūtaṁ pajānāti; tassa so kāmarāgo sānusayo pahīyati. Na byāpādapariyuṭṭhitena cetasā viharati na byāpādaporetena, uppannassa ca byāpādassa nissaraṇam yathābhūtaṁ pajānāti; tassa so byāpādo sānusayo pahīyati.

Yo Ananda maggo yā paṭipadā pañcannam orambhāgiyānam samyojanānam pahānāya tam maggām tam paṭipadam anāgamma pañc' orambhāgiyāni samyojanāni ñassati vā dakkhīti va pajahissati vā ti n' etam ṭhānam vijjati. Seyathā pi Ānanda mahato rukkhassa titthato sāravato tacam acchetvā pheggum acchetvā sāracchedo bhavissatiti n' etam ṭhānam vijjati. evam - eva kho Ānanda yo maggo yā paṭipadā pañcannam orambhāgiyānam samyojanānam pahānāya tam maggām tam paṭipadam anāgamma pañc' orambhāgiyāni samyojanāni ñassati vā dakkhīti vā pajahissati vā ti n' etam ṭhānam vijjati. Yo ca kho Ānanda maggo yā paṭipadā pañcannam orambhāgiyānam samyojanānam pahānāya

taṁ maggām taṁ paṭipadām āgamma pañc' orambhāgiyāni saṁyojanāni ḡassati vā dakkhīti vā pajahissati vā ti ṭhānam- etam vijjati. Seyyathā pi Ānanda mahato rukkhassa tiṭṭhato sāravato tacām chetvā pheggūm chetvā sāracchedo bhavissa- titi ṭhānam - etam vijjati. evam - eva kho Ānanda yo maggo yā paṭipadā pañcannam orambhāgiyānam saṁyojanānam pahānāya taṁ maggām taṁ paṭipadām āgamma pañc' orambhāgiyāni saṁyojanāni ḡassati vā dakkhīti vā pajahissati vā ti ṭhānam - etam vijjati. Seyyathā pi Ānanda Gaṅgā nadi pūrā udakassa samatittikā kākapeyyā. atha dubbalako puriso āgaccheyya: aham imissā Gaṅgāya nadiyā tiriyām bāhāya sotam chetvā sotthinā pāram gacchāmiti. so na sakkuṇeyya Gaṅgāya nadiyā tiriyām bāhāya sotam chetvā sotthinā pāram gantuṁ. evam - eva kho Ānanda yassa kassaci sakkāyanirodhāya dhamme desiyamāne cittam na pakkhan- dati na - ppasidati na sanctiṭhati na vimuccati seyyathā pi so dubbalako puriso evam - ete daṭṭhabbā. Seyyathā pi Ānanda Gaṅgā nadi pūrā udakassa. samatittikā kākapeyyā. atha balavā puriso āgaccheyya: aham imissā Gaṅgāya nadiyā tiriyām bāhāya sotam chetvā sotthinā pāram gacchāmiti. so sakkuṇeyya Gaṅgāya nadiyā tiriyām bāhāya sotam chetvā sotthinā pāram gantuṁ. evam - eva kho Ānanda yassa kassaci sakkāyanirodhāya dhamme desiyamāne cittam pakkhan- dati pasidati sanctiṭhati vimuccati seyyathā pi so balavā puriso evam - ete daṭṭhabbā.

Katamo c' Ānanda maggo katamā paṭipadā pañcannam orambhāgiyānam saṁyojanānam pahānāya: Idh' Ānanda bhikkhu upadhivivekā akusalānam dhammānam pahānā sab- baso kāyaduṭṭhullānam paṭippassaddhiyā vivic' eva kāmehi vivicca akusalehi dhammehi savitakkam savicāraṇi vivekajām pītisukham paṭhamam jhānam upasampajja viharati. So yad - eva tattha hoti rūpagatam vedanāgatam saññāgatam saṅkhāragatam viññāṇagatam te dhamme aniccate dukkhato rogato gandato sallato aghato ābādhato parato palokato suññato anattato samanupassati. So tehi dhammehi cittam paṭivāpeti. so tehi dhammehi cittam paṭivāpetvā amatāya

dhātuyā cittaṁ upasam̄harati: etam̄ santam̄ etam̄ pañitam̄ yadidam̄ sabbasaṅkhārasamatho sabbūpadhipatiñissaggo taṇhakkhayo virāgo nirodho nibbānan - ti. So tattha - t̄hito āsavānam̄ khayam̄ pāpuṇāti; no ce āsavānam̄ khayam̄ pāpuṇāti ten' eva dhammarāgena tāya dhammanandiyā pañcannam̄ orambhāgiyānam̄ samyojanānam̄ parikkhayā opapātiko hoti tatthaparinibbāyi anāvattidhammo tasmā lokā. Ayam - pi kho Ānanda maggo ayam̄ patipadā pañcannam̄ orambhāgiyānam̄ samyojanānam̄ pahānāya.

Puna ca param̄ Ānanda bhikkhu vitakkavicārānam̄ rūpasamā ajjhattam̄ sampasādanam̄ cetaso ekodibhāvam̄ avi-takkam̄ avicāram̄ samādhijam̄ pītisukham̄ dutiyam̄ jhānam̄ — tatiyam̄ jhānam̄ — catuttham̄ jhānam̄ upasampajja viharati. So yad - eva tattha hoti rūpagataṁ vedanāgataṁ saññāgataṁ saṅkhāragataṁ viññāṇagataṁ — pe — anāvattidhammo tasmā lokā. Ayam - pi kho Ānanda maggo ayam̄ patipadā pañcannam̄ orambhāgiyānam̄ samyojanānam̄ pahānāya.

Puna ca param̄ Ānanda bhikkhu sabbaso rūpasaññānam̄ samatikkamā paṭighasaññānam̄ atthagamā nānattasaññānam̄ amanasikārā ananto ākāso ti ākāsānañcāyatanaṁ upasampajja viharati. So yad - eva tattha hoti vedanāgataṁ saññāgataṁ saṅkhāragataṁ viññāṇagataṁ — pe — anāvattidhammo tasmā lokā. Ayam - pi kho Ānanda maggo ayam̄ patipadā pañcannam̄ orambhāgiyānam̄ samyojanānam̄ pahānāya.

Puna ca param̄ Ānanda bhikkhu sabbaso ākāsānañcāyatanaṁ samatikkamma anantam̄ viññānan - ti viññāṇañcāyatanaṁ upasampajja viharati — pe — sabbaso viññāṇañcāyatanaṁ samatikkamma na - thi kiñciti ākiñcaññāyatanaṁ upasampajja viharati. So yad - eva tattha hoti vedanāgataṁ saññāgataṁ saṅkhāragataṁ viññāṇagataṁ te dhamme aniccato dukkhato rogato gaṇḍato sallato aghato ābādhato parato palokato suññato anattato samanupassati. So tehi dhammehi cittam̄ paṭivāpeti, so tehi dhammehi cittam̄ paṭivāpetvā amatāya dhātuyā cittam̄ upasam̄harati: etam̄ santam̄ etam̄ pañitam̄ yadidam̄ sabbasaṅkhārasamatho sabbūpadhipatiñissaggo taṇhakkhayo virāgo nirodho nibbānan - ti. So tattha - t̄hito

āsavānam khayam pāpuṇāti; no ce āsavānam khayam pāpuṇāti ten' eva dhammarāgena tāya dhammanandiyā pañcannam orambhāgiyānam samyojanānam parikkhayā opapātiko hoti tatthaparinibbāyi anāvattidhammo tasmā lokā. Ayan kho Ānanda maggo ayam patipadā pañcannam orambhāgiyānam samyojanānam pahānāyāti.

Eso ce bhante maggo esā patipadā pañcannam orambhāgiyānam samyojanānam pahānāya, atha kiñ - carahi idh' ekacce bhikkhū cetovimuttino ekacce paññāvimuttino ti. — Ettha kho tesāhami Ānanda indriyavemattatam vadāmīti.

Idam - avoca Bhagavā. Attamano āyasmā Ānando Bhagavato bhāsitañ abhinanditi.

MAHĀ-MĀLUṄKYASUTTANTAM CATUTTHAM.

65.

Evam - me sutam. Ekam samayañ Bhagavā Sāvatthiyam viharati Jetavane Anāthapiṇḍikassa ārāme. Tatra kho Bhagavā bhikkhū āmantesi: Bhikkhavo ti. Bhadante ti te bhikkhū Bhagavato paccassosum. Bhagavā etad - avoca: Aham kho bhikkhave ekāsanabhojanam bhuñjāmi; ekāsanabhojanam kho aham bhikkhave bhuñjamāno appābādhatañ - ca sañjānāmi appātañkatañ - ca lahuṭhānañ - ca balañ - ca phāsuvihārañ - ca. Etha tumhe pi bhikkhave ekāsanabhojanam bhuñjatha; ekāsanabhojanam kho bhikkhave tumhe pi bhuñjamānā appābādhatañ - ca sañjānissatha appātañkatañ - ca lahuṭhānañ - ca balañ - ca phāsuvihārañ - cāti. Evam vutte āyasmā Bhaddāli Bhagavantañ etad - avoca: Aham kho bhante na ussahāmi ekāsanabhojanam bhuñjituñ; ekāsanabhojanam hi me bhante bhuñjato siyā kukkuccam siyā vippaṭisāro ti. — Tena hi tvam Bhaddāli yattha nimantito assasi tattha eka-desam bhuñjtvā ekadesam nīharityā pi bhuñjeyyāsi; evam - pi

kho tvām Bhaddāli bhuñjamāno yāpessasiti. — Evam - pi kho aham bhante na ussahāmi bhuñjituṁ; evam - pi hi me bhante bhuñjato siyā kukkuccam̄ siyā vippatisāro ti. Atha kho āyasmā Bhaddāli Bhagavatā sikkhāpade paññāpiyamāne bhikkhusaṅge sikkham̄ samādiyamāne anussāham̄ pavedesi. Atha kho āyasmā Bhaddāli sabban - tam̄ temāsam̄ na Bhagavato sammukhibhāvam̄ adāsi yathā tam̄ satthusāsane sikkhāya aparipūrakārī.

Tena kho pana samayena sambahulā bhikkhū Bhagavato cīvarakammam̄ karonti: niṭhitacīvaro Bhagavā temāsaccayena cārikam̄ pakkamissatiti. Atha kho āyasmā Bhaddāli yena te bhikkhū ten' upasaṅkami, upasaṅkamitvā tehi bhikkubhū saddhim̄ sammodi. sammodaniyam̄ katham̄ sārāṇiyam̄ vītisāretvā ekamantam̄ nisidi. Ekamantam̄ nisinnam̄ kho āyasmantam̄ Bhaddālini te bhikkhū etad - avocum: Idam̄ kho āvuso Bhaddāli Bhagavato cīvarakammam̄ kariyati: niṭhitacīvaro Bhagavā temāsaccayena cārikam̄ pakkamissatiti. Iñg' āvuso Bhaddāli etaṁ desakaṁ sādhukam̄ manasikarohi, mā te pacchā dukkarataram̄ ahositi. Evam - āvuso ti kho āyasmā Bhaddāli tesam̄ bhikkhūnam̄ paṭissutvā yena Bhagavā ten' upasaiikami. upasaṅkamitvā Bhagavantam abhivādetvā ekamantam̄ nisidi. Ekamantam̄ nisinno kho āyasmā Bhaddāli Bhagavantam etad - avoca: Accayo maṁ bhante accagamā yathā bālam̄ yathā mūlham̄ yathā akusalam̄, yo ham̄ Bhagavatā sikkhāpade paññāpiyamāne bhikkhusaṅge sikkham̄ samādiyamāne anussāham̄ pavedesim. Tassa me bhante Bhagavā accayam̄ accayato patigāhātu āyatim̄ samavarāyāti. — Taggha tvām Bhaddāli accayo accagamā yathā bālam̄ yathā mūlham̄ yathā akusalam̄, yaṁ tvām mayā sikkhāpade paññāpiyamāne bhikkhusaṅge sikkham̄ samādiyamāne anussāham̄ pavedesi.

Samayo pi kho te Bhaddāli appatīviddho ahosi: Bhagavā kho Sāvatthiyaṁ viharati. Bhagavā pi maṁ jānissati: Bhaddāli nāma bhikkhu satthusāsane sikkhāya aparipūrakārī ti. Ayam - pi kho te Bhaddāli samayo appatīviddho ahosi. Samayo pi kho te Bhaddāli appatīviddho ahosi: sambahulā

kho bhikkhū Sāvatthiyam vassam upagatā. te pi mañ jānisanti: Bhaddāli nāma bhikkhu satthusāsane sikkhāya aparipūrakāri ti. Ayam - pi kho te Bhaddāli samayo appati-viddho ahosi. Samayo pi kho te Bhaddāli appati-viddho ahosi: sambahulā kho bhikkhuniyo Sāvatthiyam vassam upagatā. tā pi mañ jānissanti — pe — sambahulā kho upāsakā Sāvatthiyam paṭivasanti. te pi mañ jānissanti — sambahulā kho upāsikā Sāvatthiyam paṭivasanti. tā pi mām jānissanti: Bhaddāli nāma bhikkhu satthusāsane sikkhāya aparipūrakāri ti. Ayam - pi kho te Bhaddāli samayo appati-viddho ahosi. Samayo pi kho te Bhaddāli appati-viddho ahosi: sambahulā kho nānātitthiyā samaṇabrahmaṇā Sāvatthiyam vassam upagatā. te pi mañ jānissanti: Bhaddāli nāma bhikkhu samaṇassa Gotamaśsa sāvako theranñataro satthu sāsane sikkhāya aparipūrakāri ti. Ayam - pi kho te Bhaddāli samayo appati-viddho ahositi. — Aceayo mañ bhante accagamā yathā bālam yathā mūlham yathā akusalam. yo 'ham Bhagavata sikkhāpade paññāpiyamāne bhikkhusaṅghe sikkham samādiyamāne anussāham pavedesi. Tassa me bhante Bhagavā accayam accayato patigāhātu āyatim samavarāyāti. — Taggha tvam Bhaddāli aceayo accagamā yathā bālam yathā mūlham yathā akusalam. yam tvam mayā sikkhāpade paññāpiyamāne bhikkhusaṅghe sikkham samādiyamāne anussāham pavedesi.

Tam kim - maññasi Bhaddāli: idh' assa bhikkhu ubhatobhāgavimutto, tam - aham evam vadeyyam: Ehi me tvam bhikkhu pañke sañkamo hohiti. Api nu so saikameyya vā. aññena vā kāyam sannāmeyya, no ti vā vadeyyāti. — No h' etam bhante. — Tam kim - maññasi Bhaddāli: idh' assa bhikkhu paññāvimutto — kāyasakkhi — ditthipatto — saddhāvimutto — dhammānusāri — saddhānusāri, tam - aham evam vadeyyam: Ehi me tvam bhikkhu pañke sañkamo hohiti. Api nu so saikameyya vā. aññena vā kāyam sannāmeyya, no ti vā vadeyyāti. — No h' etam bhante. — Tam kim - maññasi Bhaddāli: api nu tvam Bhaddāli tasmin samaye ubhatobhāgavimutto vā hosi paññā-

vimutto vā kāyasakkhī vā diṭṭhippatto vā saddhāvimutto vā dhammānusārī vā saddhānusārī vā ti. — No h' etam bhante. — Nanu tvam Bhaddāli tasmim samaye ritto tuccho aparaddho ti. — Evam bhante. Accayo mām bhante accagamā yathā bālam yathā mūlham yathā akusalam. yo 'ham Bhagavatā sikkhāpade paññāpiyamāne bhikkhusaṅge sikkhamā samādiyamāne anussāham pavedesi. Tassa me bhante Bhagavā accayam accayato patigāñhātu āyatim saṁvarāyāti. — Taggha tvam Bhaddāli accayo accagamā yathā bālam yathā mūlham yathā akusalam, yam tvam mayā sikkhāpade paññāpiyamāne bhikkhusaṅge sikkhamā samādiyamāne anussāham pavedesi. Yato ca kho tvam Bhaddāli accayam accayato disvā yathādhammam paṭikarosi. tam te mayam patigāñhāma. Vuddhi h' esā Bhaddāli ariyassa vinaye yo accayam accayato disvā yathādhammam paṭikaroti āyatim saṁvaraṁ āpajjati.

Idha Bhaddāli ekacco bhikkhu satthusāsane aparipūrakāri hoti; tassa evam hoti: yan-nūnāham vivittam senāsanam bhajeyyam. araññam rukkhamūlam pabbataṁ kandaram giriguham susānam vanapattham abbhokāsam palālapuñjam. app-eva nāmāham uttarim manussadhammā alamariyaññādassanavisesam sacchikareyyan - ti. So vivittam senāsanam bhajati. araññam rukkhamūlam pabbataṁ kandaram giriguham susānam vanapattham abbhokāsam palālapuñjam. Tassa tathā vūpakaṭṭhassa viharato satthā pi upavadati, anuvicca viññū sabrahmacāri upavadanti. devatā pi upavadanti. attā pi attānam upavadati. So satthārā pi upavadito anuvicca viññūhi sabrahmacārihi upavadito devatāhi pi upavadito attanā pi attānam upavadito na uttarim manussadhammā alamariyaññādassanavisesam sacchikaroti: tam kissa hetu: Evam h' etam Bhaddāli hoti yathā tam satthusāsane sikkhāya aparipūrakārissa.

Idha pana Bhaddāli ekacco bhikkhu satthusāsane sikkhāya paripūrakāri hoti; tassa evam hoti: yan-nūnāham vivittam senāsanam bhajeyyam. araññam rukkhamūlam pabbataṁ kandaram giriguham susānam vanapattham abbh-

kāsamī palālapuñjamī. app̄ - eva nāmāhaṁ uttarim manussadhammā alamariyaññadassanavisesamī sacchikareyyan̄ti. So vivittam senāsanamī bhajati, araññamī rukkhamūlamī pabbatamī kandaramī giriguhamī susānamī vanapatthamī abbhokāsamī palālapuñjamī. Tassa tathā vūpakaṭṭhassa viharato satthā pi na upavadati. anuvicca viññū sabrahmacārī na upavadanti. devatā pi na upavadanti. attā pi attānamī na upavadati. So satthārā pi anupavadito anuvicca viññūhi sabrahmacārihi anupavadito devatahi pi anupavadito attānamī pi attānamī anupavadito uttarim manussadhammā alamariyaññadassanavisesamī sacchikaroti. So vivicca kāmehi vivicca akusalehi dhammehi savitakkamī savicāramī vivekajamī pītisukhamī paṭhamamū jhānamī upasampajja viharati; tamī kissa hetu: Evaṁ h' etamī Bhaddālī hoti yathā tamī satthusasāne sikkhāya paripūrakārissa. Puna ca paramī Bhaddālī bhikkhu vitakkavicārānamī vūpasamā ajjhattamī sampasādanamī cetaso ekodibhāvamī avitakkamī avicāramī samādhijamī pītisukhamī dutiyamī jhānamī upasampajja viharati; tamī kissa hetu: Evaṁ h' etamī Bhaddālī hoti yathā tamī satthusasāne sikkhāya paripūrakārissa. Puna ca paramī Bhaddālī bhikkhu pītiyā ca virāgā upekhako ca viharati sato ca sampajāno sukhañ - ca kāyena paṭisamvedeti yan - tamī ariyā ācikkhanti: upekhako satimā sukha-vihāri ti tatiyamī jhānamī upasampajja viharati; tamī kissa hetu: Evaṁ h' etamī Bhaddālī hoti yathā tamī satthusasāne sikkhāya paripūrakārissa. Puna ca paramī Bhaddālī bhikkhu sukhassa ca pahānā dukkhassa ca pahānā pubbe va somanassadomanassānamī atthagamā adukkhamī asukhamī upekhāsatipārisuddhimī catutthañ jhānamī upasampajja viharati; tamī kissa hetu: Evaṁ h' etamī Bhaddālī hoti yathā tamī satthusasāne sikkhāya paripūrakārissa.

So evamī samāhite citte parisuddhe pariyođāte anaingane vigatūpakkilese mudubhūte kammaniye thite ānejjappatte pubbenivāsānussatiññāya cittam abhininnāmeti. So anekavibitamī pubbenivāsamī anussarati. seyyathidamī ekam - pi jātimī dve pi jātyo — pe — iti sākāramī sauddesamī anekavibitamī pubbenivāsamī anussarati; tamī kissa hetu: Evaṁ h'

etam Bhaddāli hoti yathā tam satthusāsane sikkhāya pari-pūrakārissa. So evam samāhite citte parisuddhe pariyo dāte anaṅgane vigatūpakkilese mudubhūte kammaniye ṭhite ānejjappatte sattānam cutūpapātañāñāya cittam abhininnāmeti. So dibbena cakkhunā visuddhena atikkantamānusakena satte passati cavamāne upapajjamāne hīne panīte suvanṇe dubbanne sugate duggate — pe — yathākammūpage satte pajānāti; tam kissa hetu: Evam h' etam Bhaddāli hoti yathā tam satthusāsane sikkhāya paripūrakārissa. So evam samāhite citte parisuddhe pariyo dāte anaṅgane vigatūpakkilese mudubhūte kammaniye ṭhite ānejjappatte āsavānam khayañāñāya cittam abhininnāmeti. So: idam dukkhan - ti yathābhūtam pajānāti — pe — ayam dukkhanirodhagāminī paṭipadā ti yathābhūtam pajānāti; ime āsavā ti yathābhūtam pajānāti — pe — ayam āsavanirodhagāminī paṭipadā ti yathābhūtam pajānāti. Tassa evam jānato evam passato kāmāsavā pi cittam vimuccati, bhavāsavā pi cittam vimuccati, avijjāsavā pi cittam vimuccati, vimuttasmiṁ vimuttam - iti nāpām hoti; khīnā jāti, vusitam brahmacariyam, kataṁ karanīyam nāparam itthattāyāti pajānāti. Tam kissa hetu: Evam h' etam Bhaddāli hoti yathā tam satthusāsane sikkhāya paripūrakārissāti.

Evam vutte āyasmā Bhaddāli Bhagavantam etad - avoca: Ko nu kho bhante hetu ko paccayo yena - m - idh' ekaccam bhikkhum pavayha pavayha kāraṇam karonti; ko pana bhante hetu ko paccayo yena - m - idh' ekaccam bhikkhum no tathā pavayha pavayha kāraṇam karontiti. — Idha Bhaddāli ekacco bhikkhu abhiñhāpattiko hoti āpattibahulo, so bhikkhūhi vuccamāno aññen' aññam paticarati, bahiddhā katham apanāmeti, kopañ - ca dosañ - ca appaccayañ - ca pātukaroti, na sammā vattati, na lomam pāteti, na nitthāram vattati, yena saṅgho attamano hoti tam karomiti n' āha. Tatra Bhaddāli bhikkhūnam evam hoti: Ayan kho āvuso bhikkhu abhiñhāpattiko āpattibahulo, so bhikkhūhi vuccamāno aññen' aññam paticarati, bahiddhā katham apanāmeti, kopañ - ca dosañ - ca appaccayañ - ca pātukaroti, na sammā vattati, na lomam pāteti, na nitthāram vattati, yena saṅgho attamano

hoti tam karomiti n' āha. Sādhu vat' āyasmanto imassa bhikkhuno tathā tathā upaparikkhatha yathā 'ss' idam adhikaraṇam na khippam - eva vūpasammeyyāti. Tassa kho etam Bhaddāli bhikkhuno bhikkhū tathā tathā upaparikkhanti yathā 'ss' idam adhikaraṇam na khippam - eva vūpasammati. Idha pana Bhaddāli ekacco bhikkhu abhiññhāpattiko hoti āpattibahulo, so bhikkhūhi vuuccamāno aññen' aññam paṭicarati. na bahiddhā kathaṁ apanāmeti. na kopañ - ca dosañ - ca appaccayañ - ca pātukaroti. sammā vattati. lomam pāteti. nitthāram vattati. yena saṅgho attamano hoti tam karomiti āha. Tatra Bhaddāli bhikkhūnam evam hoti: Ayam kho āvuso bhikkhu abhiññhāpattiko āpattibahulo, so bhikkhūhi vuuccamāno aññen' aññam paṭicarati. na bahiddhā kathaṁ apanāmeti. na kopañ - ca dosañ - ca appaccayañ - ca pātukaroti. sammā vattati. lomam pāteti. nitthāram vattati. yena saṅgho attamano hoti tam karomiti āha. Sādhu vat' āyasmanto imassa bhikkhuno tathā tathā upaparikkhatha yathā 'ss' idam adhikaraṇam khippam - eva vūpasammeyyāti. Tassa kho etam Bhaddāli bhikkhuno bhikkhū tathā tathā upaparikkhanti yathā 'ss' idam adhikaraṇam khippam - eva vūpasammati.

Idha Bhaddāli ekacco bhikkhu adhiccāpattiko hoti anāpattibahulo. so bhikkhūhi vuuccamāno aññen' aññam paṭicarati. bahiddhā kathaṁ apanāmeti. kopañ - ca dosañ - ca appaccayañ - ca pātukaroti. na sammā vattati. na lomam pāteti. na nitthāram vattati. yena saṅgho attamano hoti tam karomiti n' āha. Tatra Bhaddāli bhikkhūnam evam hoti: Ayam kho āvuso bhikkhu adhiccāpattiko anāpattibahulo. so bhikkhūhi vuuccamāno aññen' aññam paṭicarati. bahiddhā kathaṁ apanāmeti. kopañ - ca dosañ - ca appaccayañ - ca pātukaroti. na sammā vattati. na lomam pāteti. na nitthāram vattati. yena saṅgho attamano hoti tam karomiti n' āha. Sādhu vat' āyasmanto imassa bhikkhuno tathā tathā upaparikkhatha yathā 'ss' idam adhikaraṇam na khippam - eva vūpasammeyyāti. Tassa kho etam Bhaddāli bhikkhuno bhikkhū tathā tathā upaparikkhanti yathā 'ss' idam adhi-

karaṇam na khippam - eva vūpasammati. Idha pana Bhaddāli ekacco bhikkhu adhiccaṭapattiko hoti anāpattibahulo, so bhikkhūhi vuccamāno nāññen' aññam paṭicarati. na bahiddhā kathām apanāmeti. na kopañ - ca dosañ - ca appaccayañ - ca pātukaroti. sammā vattati, lomam pāteti. nitthāram vattati, yena saṅgo attamano hoti tam karomīti āha. Tatra Bhaddāli bhikkhūnai evam hoti: Ayam kho āvuso bhikkhu adhiccaṭapattiko anāpattibahulo. so bhikkhūhi vuccamāno nāññen' aññam paṭicarati. na bahiddhā kathām apanāmeti. na kopañ - ca dosañ - ca appaccayañ - ca pātukaroti. sammā vattati, lomam pāteti, nitthāram vattati. yena saṅgo attamano hoti tam karomīti āha. Sādu vat' āyasmanto imassa bhikkhuno tathā tathā upaparikkhatha yathā 'ss' idam adhikaraṇam khippam - eva vūpasammeyyāti. Tassa kho etam Bhaddāli bhikkhuno bhikkhū tathā tathā upaparikkhanti yathā 'ss' idam adhikaraṇam khippam - eva vūpasammati.

Idha Bhaddāli ekacco bhikkhu saddhāmattakena vahati pemamattakena. Tatra Bhaddāli bhikkhūnai evam hoti: Ayam kho āvuso bhikkhu saddhāmattakena vahati pemamattakena; sace mayam imam bhikkhum pavayha pavayha kāraṇam karissāma. mā yam pi 'ssa tam saddhāmattakam pemamattakam tamlā pi parihāyiti. Seyyathā pi Bhaddāli purisassa ekañ cakkhum. tassa mittāmacca nātisālohitā tam ekam cakkhum rakkheyyum: mā yam pi 'ssa tam ekam cakkhum tamhā pi parihāyiti; evam - eva kho Bhaddāli idh' ekacco bhikkhu saddhāmattakena vahati pemamattakena; tatra Bhaddāli bhikkhūnai evam hoti: Ayam kho āvuso bhikkhu saddhāmattakena vahati pemamattakena; sace mayam imam bhikkhum pavayha pavayha kāraṇam karissāma, mā yam pi 'ssa tam saddhāmattakam pemamattakam tamhā pi parihāyiti.

Ayam kho Bhaddāli hetu ayam pacayo yena - m - idh' ekaccañ bhikkhum pavayha pavayha kāraṇam karonti; ayam pana Bhaddāli hetu ayam pacayo yena - m - idh' ekaccañ bhikkhum no tathā pavayha pavayha kāraṇam karontiti.

Ko nu kho bhante hetu ko pacayo yena pubbe appa-

tarāni c' eva sikkhāpadāni ahesum bahutarā ca bhikkhū aññāya sañthahiṁsu; ko pana bhante hetu ko paccayo yen' etarahi bahutarāni c' eva sikkhāpadāni honti appatarā ca bhikkhū aññāya sañthahantiti. — Evaṁ h' etam Bhaddāli hoti: sattesu hāyamānesu saddhamme antaradhāyamāne bahutarāni c' eva sikkhāpadāni honti appatarā ca bhikkhū aññāya sañthabanti. Na tāva Bhaddāli satthā sāvakānam sikkhāpadam paññāpeti yāva na idh' ekacce āsavatthāniyā dhammā saṅghe pātubhavanti. Yato ca kho Bhaddāli idh' ekacce āsavatthāniyā dhammā saṅghe pātubhavanti. atha satthā sāvakānam sikkhāpadam paññāpeti tesam yeva āsavatthāniyānām dhammānaṁ patīghātāya. Na tāva Bhaddāli idh' ekacce āsavatthāniyā dhammā saṅghe pātubhavanti yāva na saṅgo mahattam patto hoti. Yato ca kho Bhaddāli saṅgo mahattam patto hoti atha idh' ekacce āsavatthāniyā dhammā saṅghe pātubhavanti. atha satthā sāvakānam sikkhāpadam paññāpeti tesam yeva āsavatthāniyānām dhammānaṁ patīghātāya. Na tāva Bhaddāli idh' ekacce āsavatthāniyā dhammā saṅghe pātubhavanti yāva na saṅgo lābhaggam patto hoti — pe — yasaggam patto hoti — bāhusaccam patto hoti — rattaññūtam patto hoti. Yato ca kho Bhaddāli saṅgo rattaññūtam patto hoti atha idh' ekacce āsavatthāniyā dhammā saṅghe pātubhavanti. atha satthā sāvakānam sikkhāpadam paññāpeti tesam yeva āsavatthāniyānām dhammānaṁ patīghātāya.

Appakā kho tumhe Bhaddāli tena samayena ahuvattha yadā vo ahām ājāniyasusūpamaṁ dhammapariyāyam desesiṁ; sarasi tvam Bhaddāliti. — No h' etam bhante. — Tatra Bhaddāli kam hetum paccesiti. — So hi nūnāham bh nte dīgharattam satthusāsane sikkhāya aparipūrakāri ahosin - ti. — Na kho Bhaddāli es' eva hetu esa paccayo; api ca me tvam Bhaddāli dīgharattam cetasā ceto paricca vidito: na vāyam moghapuriso mayā dhamme desiyamāne atthikatvā manasikatvā sabbacetaso samannāharitvā ohitasoto dhammām sunātiti. Api ca te ahām Bhaddāli ājāniyasusūpamaṁ dhammapariyāyam desissāmi. tam sunāhi sādhukam manasi-

karohi, bhāsissāmiti. Evam bhante ti kho āyasmā Bhaddāli Bhagavato paccassosi. Bhagavā etad - avoca:

Seyyathā pi Bhaddāli dakkho assadamako bhadram assājāniyām labhitvā paṭhamen' eva mukhādhāne kāraṇam kāreti. tassa mukhādhāne kāraṇam kāriyamānassa honti yeva visūkāyitāni visevitāni vippahanditāni kānicī kānicī yathā tam akāritapubbam kāraṇam kāriyamānassa. so abhiñhakāraṇā anupubbakāraṇā tasmim ṭhāne parinibbāyati. Yato kho Bhaddāli bhadro assājāniyo abhiñhakāraṇā anupubbakāraṇā tasmim ṭhāne parinibbuto hoti. tam - enām assadamako uttarim kāraṇam kāreti yugādhāne. tassa yugādhāne kāraṇam kāriyamānassa honti yeva visūkāyitāni visevitāni vippahanditāni kānicī kānicī yathā tam akāritapubbam kāraṇam kāriyamānassa. so abhiñhakāraṇā anupubbakāraṇā tasmim ṭhāne parinibbāyati. Yato kho Bhaddāli bhadro assājāniyo abhiñhakāraṇā anupubbakāraṇā tasmim ṭhāne parinibbuto hoti. tam - enām assadamako uttarim kāraṇam kāreti anukkame manḍale khurakāye dhāve ravatthe rājagune rājavamse uttame jave uttame haye uttame sākhalye. tassa uttame jave uttame haye uttame sākhalye kāraṇam kāriyamānassa honti yeva visūkāyitāni visevitāni vippahanditāni kānicī kānicī yathā tam akāritapubbaṁ kāraṇam kāriyamānassa. so abhiñhakāraṇā anupubbakāraṇā tasmim ṭhāne parinibbāyati. Yato ca kho Bhaddāli bhadro assājāniyo abhiñhakāraṇā anupubbakāraṇā tasmim ṭhāne parinibbuto hoti. tam - enām assadamako uttarim vaṇṇiyañ - ca valiyañ - ca anuppavecchati. Imehi kho Bhaddāli dasah' angehi samannāgato bhadro assājāniyo rājāraho hoti rājabhoggo rañño aṅgan - t' eva sañkhām gacchati. Evam - eva kho Bhaddāli dasahi dhammehi samannāgato bhikkhu āhuneyyo hoti pāhuneyyo dakkhinēyyo añjalikaranīyo anuttaraṁ puññakkhettañ lokassa; katamehi dasahi: Idha Bhaddāli bhikkhu asekħāya sammādiṭṭhiyā samannāgato hoti. asekħena sammāsañkappena samannāgato hoti. asekħāya sammāvācāya samannāgato hoti. asekħena sammājīvena samannāgato hoti. asekħena sammāvāyāmena samannāgato hoti. asekħāya

sammāsatiyā samannāgato hoti, asekhenā sammāsamādhinā samannāgato hoti. asekhenā sammāññenā samannāgato hoti, asekhaÿā sammāvīmuttiyā samannāgato hoti. Imehi kho Bhaddāli dasahi dhammehi samannāgato bhikkhu āhuneyyo hoti pāhuneyyo dakkhineyyo añjalikaranīyo anuttaram puññakkhettam lokassati.

Idam - avoca Bhagavā. Attamano āyasmā Bhaddāli Bhagavato bhāsitaṁ abhinanditi.

BHADDĀLISUTTANTAM PAÑCAMAM.

66.

Evam - me sutam. Ekam samayam Bhagavā Añguttarā-pesu viharati; Āpañam nāma Añguttarāpānam nigamo. Atha kho Bhagavā pubbanhasamayam nivāsetvā pattacivaram ādāya Āpanam piñdāya pāvisi. Āpañe piñdāya caritvā pacchā-bhattam piñdapātapañkkanto yen' aññataro vanasando ten' upasañkami divāvihārāva, tam vanasandam ajjhogāhitvā aññatarasmiñ rukkhamūle divāvihāram nisidi. Āyasmā pi kho Udāyi pubbanhasamayam nivāstvā pattacivaram ādāya Āpañam piñdāya pāvisi. Āpañe piñdāya caritvā pacchā-bhattam piñdapātapañkkanto yena so vanasando ten' upasañkami divāvihārāya. tam vanasandam ajjhogāhitvā aññatarasmiñ rukkhamūle divāvihāram nisidi. Atha kho āyasmato Udāyissa rahogatassa patisallinassa evam cetaso parivitakko udapādi: Bahunnam vata no Bhagavā dukkhadhammānam apahattā. bahunnam vata no Bhagavā sukhadhammānam upahattā; bahunnam vata no Bhagavā akusalānam dhammānam apahattā. bahunnam vata no Bhagavā kusalānam dhammānam upahattā ti. Atha kho āyasmā Udāyi sāyanha-samayam patisallāñā vuṭṭhito yena Bhagavā ten' upasañkami, upasañkamitvā Bhagavantam abhivādetvā ekamantaṁ

nisidi. Ekamantam nisinno kho āyasmā Udāyi Bhagavantam etad - avoca:

Idha mayham bhante rahogatassa patisallinassa evam cetaso parivitakko udapādi: bahunnam vata no Bhagavā... kusalānam dhammānam upahattā ti. Mayam hi bhante pubbe sāyañ - c' eva bhuñjāma pāto ca divā ca vikāle. Ahu kho so bhante samayo yañ Bhagavā bhikkhū āmantesi: Ingha tumhe bhikkhave etam divā vikālabhojanam pajahathāti. Tassa mayham bhante ahud - eva aññathattam ahu domanassam: yam - pi no saddhā gahapatikā divā vikāle panītam khādaniyam bhojaniyam denti, tassa pi no Bhagavā pahānam - āha, tassa pi no Sugato paṭinissaggam - āhāti. Te mayam bhante Bhagavati pemañ - ca gāravañ - ca hiriñ - ca ottappañ - ca sampassamānā evan - tam divā vikālabhojanam pajahimhā. Te mayam bhante sāyañ - c' eva bhuñjāma pāto ca. Ahu kho so bhante samayo yañ Bhagavā bhikkhū āmantesi: Ingha tumhe bhikkhave etam rattim vikālabhojanam pajahathāti. Tassa mayham bhante ahud - eva aññathattam ahu domanassam: yam - pi no imesam dvinnam bhattānam panītasāñkhātataram, tassa pi no Bhagavā pahānam - āha. tassa pi no Sugato paṭinissaggam - āhāti. Bhūtapubbam bhante aññataro puriso divā sūpeyyam labhitvā evam - āha: Handa ca imam nikhipatha, sāyam sabbe va samaggā bhuñjissāmāti. Yā kāci bhante sañkhatiyo sabbā tā rattim appā divā. Te mayam bhante Bhagavati pemañ - ca gāravañ - ca hiriñ - ca ottappañ - ca sampassamānā evan - tam rattim vikālabhojanam pajahimhā. Bhūtapubbam bhante bhikkhū rattandhakāratimisāyam piñḍāya carantā candanikam - pi pavansi, oligalle pi papantanti, kanṭakavatṭam - pi ārohanti, suttam - pi gāvīm ārohanti, mānavehi pi samāgacchanti katakammehi pi akatakammehi pi, mātugāmo pi te asaddhammena nimanteti. Bhūtapubbāham bhante rattandhakāratimisāyam piñḍāya carāmi. Addasā kho mām bhante aññatarā itthī vijjantarikāya bhājanam dhovanti. disvā mām bhītā vissaram - akāsi: Abbhūm me, pisāco vata man - ti. Evam vutte aham bhante tam itthim etad - avocam: Na bhagini pisāco, bhikkhu

piṇḍāya thito ti. Bhikkhussa ātu māri. bhikkhussa mātu māri, varan - te bhikkhu tipheṇa govikattanena kucchi pari-katto na tv - eva yā rattandhakāratimisāyām kucchihetu piṇḍāya carasā ti. Tassa mayham bhante tad - anussarato evam hoti: Bahunnam vata no Bhagavā dukkhadhammānam apahattā, bahunnam vata no Bhagavā sukhadhammānam upahattā; bahunnam vata no Bhagavā akusalānam dhammānam apahattā, bahunnam vata no Bhagavā kusalānam dhammānam upahattā ti.

Evam - eva pan' Udāyi idh' ekacce moghapurisā: idam pajahathāti mayā vuuccamānā te evam - āhaṁsu: Kim pan' imassa appamattakassa oramattakassa, adhisallikhat' evāyām samaṇo ti; te tañ - c' eva na - ppajahanti mayi ca appaccayām upatṭhāpenti ye ca bhikkhū sikkhākāmā. Tesan - tam Udāyi hoti balavaṁ bandhanām daļhamā bandhanām thirām bandhanām apūtikām bandhanām thūlo kalīngaro. Seyyathā pi Udāyi laṭukikā sakunikā pūtilatāya bandhanena baddhā tatth' eva vadhami vā bandhami vā maranām vā āgameti; yo nu kho Udāyi evam vadeyya: yena sā laṭukikā sakunikā pūtilatāya bandhanena baddhā tatth' eva vadhami vā bandhami vā maranām vā āgameti. tam hi tassā abalam bandhanām dubbalam bandhanām pūtikām bandhanām asārakām bandhanān - ti. samman - nu kho so Udāyi vadamāno vadeyyāti. — No h' etam bhante. Yena sā bhante laṭukikā sakunikā pūtilatāya bandhanena baddhā tatth' eva vadhami vā bandhami vā maranām vā āgameti. tam hi tassā balavaṁ bandhanām daļhamā bandhanām thirām bandhanām apūtikām bandhanām thūlo kalīngaro ti. — Evam - eva kho Udāyi idh' ekacce moghapurisā: idam pajahathāti mayā vuuccamānā te evam - āhaṁsu: Kim pan' imassa appamattakassa oramattakassa, adhisallikhat' evāyām samaṇo ti; te tañ - c' eva na - ppajahanti mayi ca appaccayām upatṭhāpenti ye ca bhikkhū sikkhākāmā. Tesan - tam Udāyi hoti balavaṁ bandhanām thirām bandhanām apūtikām bandhanām thūlo kalīngaro.

Idha pan' Udāyi ekacce kulaputtā: idam pajahathāti

mayā vuccamānā te evam - āham̄su: Kim pan' imassa appamattakassa oramattakassa pahātabbassa yassa no Bhagavā pahānam - āha, yassa no Sugato paṭinissaggam - āhāti; te tañ - c' eva pajahanti mayi ca na appaccayam upaṭṭhpenti ye ca bhikkhū sikkhākāmā. Te tam pahāya apposukkā pannalomā paradavuttā migabhūtena cetasā viharanti. Tesantam Udāyi hoti abalam bandhanam dubbalam bandhanam pūtikam bandhanam asārakam bandhanam. Seyyathā pi Udāyi rañño nāgo īsādanto ubbūlhavā 'bhijāto saṅgāmāvacaro dalhehi vārattehi bandhanehi baddho īsakam yeva kāyam sannāmetvā tāni bandhanāni sañchinditvā sampadāletvā yenakāmam pakkamati; yo nu kho Udāyi evam vadeyya: yehi so rañño nāgo īsādanto ubbūlhavā 'bhijāto saṅgāmāvacaro dalhehi vārattehi bandhanehi baddho īsakam yeva kāyam sannāmetvā tāni bandhanāni sañchinditvā sampadāletvā yenakāmam pakkamati, tam hi tassa balavam bandhanam daļham bandhanam thiram bandhanam apūtikam bandhanam thūlo kalīngaro ti, samman - nu kho so Udāyi vadamāno vadeyyāti. — No h' etam bhante. Yehi so bhante rañño nāgo īsādanto ubbūlhavā 'bhijāto saṅgāmāvacaro dalhehi vārattehi bandhanehi baddho īsakam yeva kāyam sannāmetvā tāni bandhanāni sañchinditvā sampadāletvā yenakāmam pakkamati, tam hi tassa abalam bandhanam dubbalam bandhanam pūtikam bandhanam asārakam bandhananti. — Evam - eva kho Udāyi idh' ekacce kulaputtā: idam pajahathāti mayā vuccamānā te evam - āham̄su: Kim pan' imassa appamattakassa oramattakassa pahātabbassa yassa no Bhagavā pahānam - āha. yassa no Sugato paṭinassaggam - āhāti; te tañ - c' eva pajahanti mayi ca na appaccayam upaṭṭhpenti ye ca bhikkhū sikkhākāmā. Te tam pahāya apposukkā pannalomā paradavuttā migabhūtena cetasā viharanti. Tesan - tam Udāyi hoti abalam bandhanam dubbalam bandhanam pūtikam bandhanam asārakam bandhanam.

Seyyathā pi Udāyi puriso daļiddo assako anālhiyo, tass' assa ekaṁ agārakam oluggaviluggam kākātidāyim na paramarūpam, ekā khaṭopikā oluggaviluggā na paramarūpā, ekissā

kumbhiyā dhaññasamavāpakaṁ na paramarūpaṁ, ekā jāyikā na paramarūpā; so ārāmagataṁ bhikkhūm passeyya sudhota-hatthapādām manuññām bhojanām bhuttāvīm sītāya chāyāya nisinnām adhicitte yuttaṁ. Tassa evam - assa: Sukham vata bho sāmaññām, ārūgyām vata bho sāmaññām; so vat' assām yo 'ham kesamassumi ohāretvā kāsāyāni vatthāni acchādetvā agārasmā anagāriyām pabbajeyyan - ti. So na sakkuneyya ekam agārakam oluggaviluggam kākātidāyim na paramarūpaṁ pahāya ekam khaṭopikam oluggaviluggam na paramarūpaṁ pahāya ekissā kumbhiyā dhaññasamavāpakaṁ na paramarūpaṁ pahāya ekam jāyikam na paramarūpaṁ pahāya kesamassum ohāretvā kāsāyāni vatthāni acchādetvā agārasmā anagāriyām pabbajitum. Yo nu kho Udāyi evam vadeyya: yehi so puriso bandhanehi baddho na sakkoti ekam agārakam oluggaviluggam . . . ekam jāyikam na paramarūpaṁ pahāya kesamassum ohāretvā kāsāyāni vatthāni acchādetvā agārasmā anagāriyām pabbajitum. tam hi tassa abalam bandhanām dubbalam bandhanām pūtikam bandhanām asārakam bandhanan - ti, samman - nu kho so Udāyi vadamāno vadeyyāti. — No h' etam bhante. Yehi so bhante puriso bandhanehi baddho na sakkoti ekam agārakam oluggaviluggam kākātidāyim na paramarūpaṁ pahāya ekaṁ khaṭopikam oluggaviluggam na paramarūpaṁ pahāya ekissā kumbhiyā dhañña-samavāpakaṁ na paramarūpaṁ pahāya ekam jāyikam na paramarūpaṁ pahāya kesamassum ohāretvā kāsāyāni vatthāni acchādetvā agārasmā anagāriyām pabbajitum, tam hi tassa balavaṁ bandhanām daļham bandhanām thiram bandhanām apūtikam bandhanām thūlo kaļingaro ti. — Evam - eva kho Udāyi idh' ekacce moghapurisā: idam pajahathāti mayā vuuccamānā te evam - āhamśu: Kīm pan' imassa appamattakassa oramattakkassa, adhisallikhat' evāyām samaṇo ti; te tañ - c' eva na - ppajahanti mayi ca appaccayām upaṭṭhāpenti ye ca bhikkhū sikkhākāmā. Tesan - tam Udāyi hoti balavaṁ bandhanām daļham bandhanām thiram bandhanām apūtikam bandhanām thūlo kalingaro.

Seyyathā pi Udāyi gahapati vā gahapatiputto vā addho

mahaddhano mahābhogo, nekānam nikkhaganānam cayo
 nekānam dhaññagaṇānam cayo nekānam khettaganānam cayo
 nekānam vatthugaṇānam cayo nekānam bhariyāgaṇānam cayo
 nekānam dāsagaṇānam cayo nekānam dāsigaṇānam cayo;
 so ārāmagatam bhikkhum passeyya sudhotahatthapādām
 manuññam bhojanām bhuttāvīm sītāya chāyāya nisinnam
 adhicitte yuttaṁ. Tassa evam-assa: Sukhāni vata bho
 sāmaññam, ārūgyam vata bho sāmaññam; so vat' assam yo
 'ham kesamassum ohāretvā kāsāyāni vatthāni acchādetvā
 agārasmā anagāriyam pabbajeyyan - ti. So sakkuṇeyya
 nekāni nikkhaganāni pahāya nekāni dhaññagaṇāni pahāya
 nekāni khettaganāni pahāya nekāni vatthugaṇāni pahāya
 nekāni bhariyāgaṇāni pahāya nekāni dāsagaṇāni pahāya
 nekāni dāsigaṇāni pahāya kesamassum ohāretvā kāsāyāni
 vatthāni acchādetvā agārasmā anagāriyam pabbajitum. Yo
 nu kho Udāyi evam vadeyya: yehi so gahapati vā gahapati-
 putto vā bandhanehi baddho sakkoti nekāni nikkhaganāni
 pahāya ... nekāni dāsigaṇāni pahāya kesamassum ohāretvā
 kāsāyāni vatthāni acchādetvā agārasmā anagāriyam pabbajitum,
 tam hi tassa balavām bandhanām dañham bandhanām
 thiram bandhanām apūtikam bandhanām thūlo kalīngaro ti,
 samman - nu kho so Udāyi vadāmāno vadeyyāti. — No h'
 etam bhante. Yehi so bhante gahapati vā gahapatiputto
 vā bandhanehi baddho sakkoti nekāni nikkhaganāni pahāya
 nekāni dhaññagaṇāni pahāya nekāni khettaganāni pahāya
 nekāni vatthugaṇāni pahāya nekāni bhariyāgaṇāni pahāya
 nekāni dāsagaṇāni pahāya nekāni dāsigaṇāni pahāya kesamassum
 ohāretvā kāsāyāni vatthāni acchādetvā agārasmā
 anagāriyam pabbajitum. tam hi tassa abalam bandhanām
 dubbalam bandhanām pūtikam bandhanām asārakam bandhanan - ti. — Evam - eva kho Udāyi idh' ekacce kulaputtā:
 idam pajahathāti mayā vuccamānā te evam - āhamśu: Kini
 pan' imassa appamattakassa oramattakassa pahātabbassa
 yassa no Bhagavā pahānam - āha, yassa no Sugato pati-
 nissaggam - āhāti; te tañ - c' eva pajahanti mayi ca na appaccayam upaṭṭhāpentī ye ca bhikkhū sikkhākāmā. Te tam

pahāya apposukkā pannalomā paradavuttā migabhūtena cetasā viharanti. Tesan-tam Udāyi hoti abalam bandhanam dubbalam bandhanam pūtikam bandhanam asārakam bandhanam.

Cattāro 'me Udāyi puggalā santo samvijjamānā lokasmim, katame cattāro: Idh' Udāyi ekacco puggalo upadhipahānāya paṭipanno hoti upadhipaṭinissaggāya, tam - enām upadhipahānāya paṭipannam upadhipaṭinissaggāya upadhipaṭisamyuttā sarasaṅkappā samudācaranti. so te adhivāseti, na - ppajahati na vinodeti na byantikaroti nānabhāvam gameti. Imam kho aham Udāyi puggalam samyutto ti vadāmi no visamiyutto, tam kissa hetu: Indriyavemattatā hi me Udāyi imasmim puggale veditā. Idha pan' Udāyi ekacco puggalo upadhipahānāya paṭipanno hoti upadhipaṭinissaggāya, tam - enām upadhipahānāya paṭipannam upadhipaṭinissaggāya upadhipaṭisamyuttā sarasaṅkappā samudācaranti. so te nādhivāseti, pajahati vinodeti byantikaroti anabhāvam gameti. Imam - pi kho aham Udāyi puggalam samyutto ti vadāmi no visamiyutto, tam kissa hetu: Indriyavemattatā hi me Udāyi imasmim puggale veditā. Idha pan' Udāyi ekacco puggalo upadhipahānāya paṭipanno hoti upadhipaṭinissaggāya, tam - enām upadhipahānāya paṭipannam upadhipaṭinissaggāya kadāci karahaci satisammosā upadhipaṭisamyuttā sarasaṅkappā samudācaranti. Dandho Udāyi satuppādo, atha kho naṁ khippam - eva pajahati vinodeti byantikaroti anabhāvam gameti. Seyyathā pi Udāyi puriso divasasantatte ayokatāhe dve vā tīpi vā udakaphusitāni nipāteyya; dandho Udāyi udakaphusitānam nipāto, atha kho naṁ khippam - eva parikkhayam pariyādānam gaccheyya. Evam - eva kho Udāyi idh' ekacco puggalo upadhipahānāya paṭipanno hoti upadhipaṭinissaggāya, tam - enām upadhipahānāya paṭipannam upadhipaṭinissaggāya kadāci karahaci satisammosā upadhipaṭisamyuttā sarasaṅkappā samudācaranti. Dandho Udāyi satuppādo, atha kho naṁ khippam - eva pajahati vinodeti byantikaroti anabhāvam gameti. Imam - pi kho aham Udāyi puggalam samyutto ti vadāmi no visamiyutto,

tām kissa hetu: Indriyavemattatā hi me Udāyi imasmim puggale viditā. Idha pan' Udāyi ekacco puggalo: upadhi dukkhassa mūlan-ti iti vidityā nirupadhi hoti upadhisaṅkhaye vimutto. Imām kho aham Udāyi puggalam visamyyutto ti vadāmi no samyyutto, tam kissa hetu: Indriyavemattatā hi me Udāyi imasmim puggale viditā.

Pañca kho ime Udāyi kāmaguṇā, katame pañca: cakkhuviññeyyā rūpā iṭṭhā kantā manāpā piyarūpā kāmūpasamhitā rajaniyā, sotaviññeyyā saddā — ghānaviññeyyā gandhā — jivhāviññeyyā rasā — kāyaviññeyyā phoṭhabbā iṭṭhā kantā manāpā piyarūpā kāmūpasamhitā rajaniyā. Ime kho Udāyi pañca kāmaguṇā. Yam kho Udāyi ime pañca kāmaguṇe paṭicca uppajjati sukham somanassam idam vuccati kāma-sukham mīlhasukham puthujjanasukham anariyasukham; na āsevitabbam na bhāvetabbam na bahulikātabbam, bhāyitabbam etassa sukhassāti vadāmi. Idh' Udāyi bhikkhu vivic' eva kāmehi vivicca akusalehi dhammehi savitakkam savicāram vivekajam pītisukham paṭhamam jhānam upasampajja viharati. Vitakkavicārānam vūpasamā ajjhattam sam-pasādanam cetaso ekodibhāvam avitakkam avicāram samā-dhijam pītisukham dutiyam jhānam — pe — tatiyam jhānam — catuttham jhānam upasampajja viharati. Idam vuccati nekkhammasukham pavivekasukham upasamasukham sambodhasukham; āsevitabbam bhāvetabbam bahulikātabbam, na bhāyitabbam etassa sukhassāti vadāmi.

Idh' Udāyi bhikkhu vivic' eva kāmehi — pe — paṭhamam jhānam upasampajja viharati. Idam kho aham Udāyi iñjitasmiṁ vadāmi, kiñ-ca tattha iñjitasmiṁ: yad-eva tattha vitakkavicārā aniruddhā honti idam tattha iñjitasmiṁ. Idh' Udāyi bhikkhu vitakkavicārānam vūpasamā — pe — dutiyam jhānam upasampajja viharati. Idam - pi kho aham Udāyi iñjitasmiṁ vadāmi, kiñ-ca tattha iñjitasmiṁ: yad-eva tattha pītisukham aniruddham hoti idam tattha iñjitasmiṁ. Idh' Udāyi bhikkhu pītiyā ca virāgā — pe — tatiyam jhānam upasampajja viharati. Idam - pi kho aham Udāyi iñjitasmiṁ vadāmi, kiñ - ca tattha iñjitasmiṁ: yad - eva tattha upekhā-

sukhaṁ aniruddhaṁ hoti idam tattha iñjitasmiṁ. Idh' Udāyi bhikkhu sukhassa ca pahānā dukkhassa ca pahānā — pe — catutthām jhānam upasampajja viharati. Idam kho aham Udāyi aniñjitasmiṁ vadāmi.

Idh' Udāyi bhikkhu vivicce' eva kāmehi — pe — pathamanī jhānam upasampajja viharati. Idam kho aham Udāyi analan - ti vadāmi. pajahathāti vadāmi, samatikkamathāti vadāmi; ko ca tassa samatikkamo: Idh' Udāyi bhikkhu vitakkavicārānam vūpasamā — pe — dutiyam jhānam upasampajja viharati. ayaṁ tassa samatikkamo. Idam - pi kho aham Udāyi analan - ti vadāmi. pajahathāti vadāmi. samatikkamathāti vadāmi; ko ca tassa samatikkamo: Idh' Udāyi bhikkhu pītiyā ca virāgā — pe — tatiyam jhānam upasampajja viharati. ayaṁ tassa samatikkamo. Idam - pi kho aham Udāyi analan - ti vadāmi. pajahathāti vadāmi. samatikkamathāti vadāmi; ko ca tassa samatikkamo: Idh' Udāyi bhikkhu sukhassa ca pahānā — pe — catutthām jhānam upasampajja viharati. ayaṁ tassa samatikkamo. Idam - pi kho aham Udāyi analan - ti vadāmi. pajahathāti vadāmi. samatikkamathāti vadāmi; ko ca tassa samatikkamo: Idh' Udāyi bhikkhu sabbaso rūpasāññānam samatikkamā paṭighasaññānam atthagamā nānattasaññānam amanasikārā ananto ākāso ti ākāsānañcāyatanaṁ upasampajja viharati, ayaṁ tassa samatikkamo. Idam - pi kho aham Udāyi analan - ti vadāmi, pajahathāti vadāmi, samatikkamathāti vadāmi; ko ca tassa samatikkamo: Idh' Udāyi bhikkhu sabbaso ākāsānañcāyatanaṁ samatikkamma anantam viññāṇan - ti viññāṇañcāyatanaṁ upasampajja viharati. ayaṁ tassa samatikkamo. Idam - pi kho aham Udāyi analan - ti vadāmi, pajahathāti vadāmi, samatikkamathāti vadāmi; ko ca tassa samatikkamo: Idh' Udāyi bhikkhu sabbaso kiñciti ākiñcaññāyatanaṁ upasampajja viharati, ayaṁ tassa samatikkamo. Idam - pi kho aham Udāyi analan - ti vadāmi, pajahathāti vadāmi, samatikkamathāti vadāmi; ko ca tassa samatikkamo: Idh' Udāyi bhikkhu sabbaso ākiñcaññāyatanaṁ samatikkamma nevasaññānāsaññāyatanaṁ upa-

sampajja viharati, ayam tassa samatikkamo. Idam - pi kho aham Udāyi analan - ti vadāmi. pajahathāti vadāmi. samatikkamathāti vadāmi; ko ca tassa samatikkamo: Idh' Udāyi bhikkhu sabbaso nevasaññānāsaññāyatanām samatikkamma saññāvedayitanirodhām upasampajja viharati, ayam tassa samatikkamo. Iti kho aham Udāyi nevasaññānāsaññāyatanāssa pi pahānam vadāmi. Passasi no tvam Udāyi tam samyojanām anum vā thūlam vā yassāham no pahānam vadāmiti. — No h' etam bhante ti.

Idam - avoca Bhagavā. Attamano āyasmā Udāyī Bhagavato bhāsitam abhinanditi.

LAṄKIKOPAMASUTTANTAM CHATTHAM.

67.

Evam - me sutam. Ekaṁ samayam Bhagavā Cātumāyam viharati āmalakivane. Tena kho pana samayena Sāriputta-Moggallānapamukhāni pañcamattāni bhikkhusatāni Cātumām anuppattāni honti Bhagavantam dassanāya. te ca āgantukā bhikkhū nevāsikehi bhikkhūhi saddhim paṭisammodamānā senāsanāni paññāpayamānā pattacīvarāni paṭisāmayamānā uccāsaddā mahāsaddā ahesum. Atha kho Bhagavā āyasmantam Ānandam āmantesi: Ke pan' ete Ānanda uccāsaddā mahāsaddā kevatṭā maññe macchavilope ti. — Etāni bhante Sāriputta-Moggallānapamukhāni pañcamattāni bhikkhusatāni Cātumām anuppattāni Bhagavantam dassanāya, te āgantukā bhikkhū nevāsikehi bhikkhūhi saddhim paṭisammodamānā senāsanāni paññāpayamānā pattacīvarāni paṭisāmayamānā uccāsaddā mahāsaddā ti. — Tena h' Ānanda mama vacanena te bhikkhū āmantehi: satthāyasmante āmantetiti. Evam - bhante ti kho āyasmā Ānando Bhagavato paṭissutvā yena te bhikkhū ten' upasaṅkami. upasaṅkamitvā te bhikkhū etad- avoca: Satthāyasmante āmantetiti. Evam - āvuso ti kho te

bhikkhū āyasmato Ānandassa paṭissutvā yena Bhagavā ten' upasaṅkamīṁsu, upasaṅkamitvā Bhagavantam abhivādetvā ekamantam nisidimīsu. Ekamantam nisinne kho te bhikkhū Bhagavā etad - avoca: Kin - nu tumhe bhikkhave uccāsaddā mahāsaddā kevaṭṭā maññe macchavilope ti. — Imāni bhante Sāriputta-Moggallānapamukhāni pañcamattāni bhikkhusatāni Cātumāni anuppattāni Bhagavantam dassanāya. te 'me āgantukā bhikkhū nevāsikehi bhikkhūhi saddhiṁ paṭisammodamānā senāsanāni paññāpayamānā pattacīvarāni paṭisāmayamānā uccāsaddā mahāsaddā ti. — Gacchatha bhikkhave pañāmemi vo, na vo mama santike vatthabban - ti. Evam - bhante ti kho te bhikkhū Bhagavato paṭissutvā utṭhāy' āsanā Bhagavantam abhivādetvā padakkhiṇam katvā senāsanam sāmātavā pattacīvaraṁ ādāya pakkamiṁsu.

Tena kho pana samayena Cātumeyyakā Sakyā santhāgāre sannipatitā honti kenacī - eva karāṇiyena. Addasāsumi kho Cātumeyyakā Sakyā te bhikkhū dūrato va gacchante. disvāna yena te bhikkhū ten' upasaṅkamīṁsu, upasaṅkamitvā te bhikkhū etad - avocūm: Handa kahā pana tumhe āyasmanto gacchathāti. — Bhagavatā kho āvuso bhikkhusaṅgo pañāmito ti. — Tena h' āyasmanto muhuttamā nisidatha. app - eva nāma mayam sakkuṇeyyāma Bhagavantam pasādetun - ti. Evam - āvuso ti kho te bhikkhū Cātumeyyakānam Sakyānaṁ paccassosum. Atha kho Cātumeyyakā Sakyā yena Bhagavā ten' upasaṅkamīṁsu, upasaṅkamitvā Bhagavantam abhivādetvā ekamantam nisidimīsu. Ekamantam nisinnā kho Cātumeyyakā Sakyā Bhagavantam etad - avocūm: Abhinandatu bhante Bhagavā bhikkhusaṅgham, abhivadatu bhante Bhagavā bhikkhusaṅgham. Seyyathā pi bhante Bhagavatā pubbe bhikkhusaṅgo anuggahīto evam - evam Bhagavā etarahi anugāñhātu bhikkhusaṅgham. Sant' ettha bhante bhikkhū navā acirapabbajitā adhunāgatā imāni dhammavinayāni, tesam Bhagavantam dassanāya alabhan-tānam siyā aññathattam siyā vipariṇāmo. Seyyathā pi bhante bijānam taruṇānam udakaṁ alabhan-tānam siyā aññathattam siyā vipariṇāmo, evam - eva kho bhante sant' ettha

bhikkhū navā acirapabbajitā adhunāgatā imamī dhamma-vinayam, tesam Bhagavantam dassanāya alabhattānam siyā aññathattam siyā vipariñāmo. Seyyathā pi bhante vacchassa taruṇassa mātaram apassantassa siyā aññathattam siyā vipariñāmo, evam - eva kho bhante sant' ettha bhikkhū navā acirapabbajitā adhunāgatā imamī dhammavinayam, tesamī Bhagavantam apassantānam siyā aññathattam siyā vipariñāmo. Abhinandatu bhante Bhagavā bhikkhusaṅgham, abhivadatu bhante Bhagavā bhikkhusaṅgham. Seyyathā pi bhante Bhagavatā pubbe bhikkhusaṅgho anuggahito evam - evamī Bhagavā etarahi anugāñhātu bhikkhusaṅghan - ti.

Atha kho Brahmā Sahampati Bhagavato cetasā ceto-parivitakkam - aññāya seyyathā pi nāma balavā puriso samiñ-jitam vā bāham pasāreyya pasāritam vā bāham samiñjeyya evam - evamī Brahma-loke antarahito Bhagavato purato pātura-hosi. Atha kho Brahmā Sahampati ekainsamī uttarā-saṅgam karitvā yena Bhagavā ten' añjalim - pañāmetvā Bhagavantam etad - avoca: Abhinandatu bhante Bhagavā bhikkhusaṅgham, abhivadatu bhante Bhagavā bhikkhusaṅgham. Seyyathā pi bhante Bhagavatā pubbe bhikkhusaṅgho anugahito evam - evamī Bhagavā etarahi anugāñhātu bhikkhusaṅgham. Sant' ettha bhante bhikkhū navā 'acirapabbajitā adhunāgatā imamī dhammavinayam, tesam Bhagavantam dassanāya alabhattānam siyā aññathattam siyā vipariñāmo. Seyyathā pi bhante bijānam taruṇānam udakaṁ alabhattānam siyā aññathattam siyā vipariñāmo, evam - eva kho bhante sant' ettha bhikkhū navā acirapabbajitā adhunāgatā imamī dhammavinayam, tesam Bhagavantam dassanāya alabhattānam siyā aññathattam siyā vipariñāmo. Seyyathā pi bhante vacchassa taruṇassa mātaram apassantassa siyā aññathattam siyā vipariñāmo, evam - eva kho bhante sant' ettha bhikkhū navā acirapabbajitā adhunāgatā imamī dhammavinayam, tesam Bhagavantam apassantānam siyā aññathattam siyā vipariñāmo. Abhinandatu bhante Bhagavā bhikkhusaṅgham, abhivadatu bhante Bhagavā bhikkhusaṅgham. Seyyathā pi bhante Bhagavatā pubbe bhikkhu-

saṅgho anuggahīto evam - evam Bhagavā etarahi anugāñhātu bhikkhusaṅghan - ti.

Asakkhīmsu kho Cātumeyyakā ca Sakyā Brahmā ca Sahampati Bhagavantām pasādetum bijūpamena ca taruṇūpamena ca. Atha kho āyasmā Mahāmoggallāno bhikkhū āmantesi: Uṭṭhahath' āvuso. gañhātha paccacivaram. pasādito Bhagavā Cātumeyyakehi ca Sakkehi Brahmunā ca Sahampatinā bijūpamena ca taruṇūpamena cāti. Evam-āvuso ti kho te bhikkhū āyasmato Mahāmoggallānassa paṭisutvā utṭhāy' āsanā paccacivaram - ādāya yena Bhagavā ten' upasaṅkamimśu, upasaṅkamitvā Bhagavantām abhivādetvā ekamantari nisidiṁsu. Ekamantaṁ nisinnam kho āyasmantām Sāriputtām Bhagavā etad - avoca: Kinti te Sāriputta ahosi mayā bhikkhusaṅghe pañāmite ti. — Evam kho me bhante ahosi Bhagavatā bhikkhusaṅghe pañāmite: Apposukko dāni Bhagavā diṭṭhadhammasukhavihāram anuyutto viharissati, mayam - pi dāni appossukkā diṭṭhadhammasukhavihāram anuyuttā viharissāmāti. — Āgamehi tvam Sāriputta, āgamehi tvam Sāriputta. na kho te Sāriputta puna pi evarūpām cittām uppādetabban - ti. Atha kho Bhagavā āyasmantām Mahāmoggallānam āmantesi: Kinti te Moggallāna ahosi mayā bhikkhusaṅghe pañāmite ti. — Evam kho me bhante ahosi Bhagavatā bhikkhusaṅghe pañāmite: Apposukko dāni Bhagavā diṭṭhadhammasukhavihāram anuyutto viharissati, ahañ - ca dāni āyasmā ca Sāriputto bhikkhusaṅgham pari-harissāmāti. — Sādu sādu Moggallāna. aham vā hi Moggallāna bhikkhusaṅgham parihareyyam Sāriputta-Moggallānā vā ti.

Atha kho Bhagavā bhikkhū āmantesi: Cattār' imāni bhikkhave bhayāni udak' orohante pāṭikaṅkhitabbāni. kata-māni cattāri: ūmibhayam kumbhilabbhayam āvaṭṭabhayam susukābhayam. Imāni kho bhikkhave cattāri bhayāni udak' orohante pāṭikaṅkhitabbāni. Evam - eva kho bhikkhave cattār' imāni bhayāni idh' ekacce puggale imasmim dhammadvinaye agārasmā anagāriyam pabbajite pāṭikaṅkhitabbāni, kata-

māni cattāri: ūmibhayam kumbhilabhyam āvatṭabhyam susukābhayaṁ.

Katamañ-ca bhikkhave ūmibhayam: Idha bhikkhave ekacco kulaputto saddhā agārasmā anagāriyam pabbajito hoti: otinño 'mhi jātiyā jarāya marañena sokehi paridevehi dukkhehi domanassehi upāyāsehi dukkhotinño dukkhapareto. app-eva nāma imassa kevalassa dukkhakkhandhassa antakiriyā paññāyethāti. Tam-enam tathā pabbajitam samānam sabrahmacārī ovadanti anusāsanti: Evan-te abhikkamitabbam evan-te paṭikkamitabbam, evan-te āloketabbam evan-te viloketabbam, evan-te samiñjitatabbam evan-te pasāretabbam. evan-te saṅghātipattacivaram dhāretabban-ti. Tassa evam hoti: Mayam kho pubbe agāriyabhūtā samānā aññe ovadāma pi anusāsāma pi, ime pan' amhākam puttamatā maññe nattamatā maññe amhe ovaditabbam anusāsitabbam maññantiti; so sikkham paccakkhāya hināy' āvattati. Ayam vuccati bhikkhave ūmibhayassa bhīto sikkham paccakkhāya hināy' āvatto. Ūmibhayan-ti kho bhikkhave kodhupāyāsass' etam adhivacanam.

Katamañ-ca bhikkhave kumbhilabhyam: Idha bhikkhave ekacco kulaputto saddhā agārasmā anagāriyam pabbajito hoti: otinño 'mhi jātiyā jarāya marañena sokehi paridevehi dukkhehi domanassehi upāyāsehi, dukkhotinño dukkhapareto, app-eva nāma imassa kevalassa dukkhakkhandhassa antakiriyā paññāyethāti. Tam-enam tathā pabbajitam samānam sabrahmacārī ovadanti anusāsanti: Idan-te khāditabbam idan-te na khāditabbam, idan-te bhuñjitabbam idan-te na bhuñjitabbam, idan-te sāyitabbam idan-te na sāyitabbam, idan-te pātabbam idan-te na pātabbam; kappiyan-te khāditabbam akappiyante na khāditabbam, kappiyan-te bhuñjitabbam akappiyante na bhuñjitabbam, kappiyan-te sāyitabbam akappiyante na sāyitabbam, kappiyan-te pātabbam akappiyante na pātabbam; kāle te khāditabbam vikāle te na khāditabbam, kāle te bhuñjitabbam vikāle te na bhuñjitabbam, kāle te sāyitabbam vikāle te na sāyitabbam, kāle te pātabbam vikāle te na pātabban-ti. Tassa

evam hoti: Mayam kho pubbe agāriyabhūtā samānā yam icchāma tam khādāma yam na icchāma na tam khādāma, yam icchāma tam bhuñjāma yam na icchāma na tam bhuñjāma, yam icchāma tam sāyāma yam na icchāma na tam sāyāma, yam icchāma tam pipāma yam na icchāma na tam pipāma; kappiyam - pi khādāma akappiyam - pi khādāma, kappiyam - pi bhuñjāma akappiyam - pi bhuñjāma. kappiyam - pi sāyāma akappiyam - yi sāyāma, kappiyam - pi pipāma akappiyam - pi pipāma; kāle pi khādāma vikāle pi khādāma, kāle pi bhuñjāma vikāle pi bhuñjāma, kāle pi sāyāma vikāle pi sāyāma, kāle pi pipāma vikāle pi pipāma. Yam - pi no saddhā gahapatikā divā vikāle paññataṁ khādaniyaiṁ bhojaniyam denti, tattha p' ime mukhāvaraṇam maññe karontīti. So sikkham paccakkhāya hīnāy' āvattati. Ayam vuccati bhikkhave kumbhilabhadayassa bhito sikkham paccakkhāya hīnāy' āvatto. Kumbhilabhadayan - ti kho bhikkhave odari-kattass' etam adhivacanam.

Katamañ - ca bhikkhave āvaṭṭabhadayaṁ: Idha bhikkhave ekacco kulaputto saddhā agārasmā anagāriyam pabbajito hoti: otīṇo 'mhi jātiyā jarāya marañena sokehi parideveh dukkhehi domanassehi upāyāsehi. dukkhotīṇo dukkhapareto, app - eva nāma imassa kevalassa dukkhakkhandhassa antakiriyā paññāyethāti. So evam pabbajito samāno pubbanhasamayaṁ nivāsetvā pattacivaraṁ ādāya gāmaṁ vā nigamaṁ vā piṇḍāya pavisati arakkhiteni eva kāyena arakkhitāya vācāya anupaṭṭhitāya satiyā asamivutehi indriyehi. So tattha passati gahapatim vā gahapatiputtam vā pañcahi kāmaguṇehi samappitam samaṅgibhūtam paricārayamānam. Tassa evam hoti: Mayam kho pubbe agāriyabhūtā samānā pañcahi kāmaguṇeli samappitā samaṅgibhūtā paricārimha; samavijjante kho kule bhogā, sakkā bhoge ca bhuñjītum puññāni ca kātun - ti. So sikkham paccakkhāya hīnāy' āvattati. Ayam vuccati bhikkhave āvaṭṭabhadayassa bhito sikkham paccakkhāya hīnāy' āvatto. Āvaṭṭabhadayan - ti kho bhikkhave pañcann' etam kāmaguṇānam adhivacanam.

Katamañ - ca bhikkhave susukābhayaṁ: Idha bhikkhave

ekacco kulaputto saddhā agārasmā anagāriyam pabbajito hoti: otīṇo 'mhi jātiyā jarāya maranena sokehi paridevehi dukkhehi domanassehi upāyāsehi, dukkhotīṇo dukkhapareto, app - eva nāma imassa kevalassa dukkhakkhandhassa antakiriyā paññāyethāti. So evam pabbajito samāno pubbanhasamayam nivāsetvā pattacīvaraṁ ādāya gāmam vā nigamam vā piṇḍāya pavisati arakkhitēn' eva kāyena arakkhitāya vācāya anupaṭṭhitāya satiyā asamivutehi indriyehi. So tattha passati mātugāmam dunnivattham vā duppārutam vā. Tassa mātugāmam disvā dunnivattham vā duppārutam vā rāgo cittam anuddhamiseti, so rāgānuddhastena cittena sikkham paccakkhāya hīnāy' āvattati. Ayam vuccati bhikkhave susukābhayassa bhīto sikkham paccakkhāya hīnāy' āvatto. Susukābhayan - ti kho bhikkhave mātugāmass' etam adhivacanam.

Imāni kho bhikkhave cattāri bhayāni idh' ekacce pug-gale imasmim dhammadvinaye agārasmā anagāriyam pabbajite pāṭikaṅkhitabbānīti.

Idam - avoca Bhagavā. Attamanā te bhikkhū Bhagavato bhāsitam abhinandun - ti.

CĀTUMASUTTANTAM SATTAMAM.

68.

Evam - me sutam. Ekam samayam Bhagavā Kosalesu viharati Nalakapāne palāsavane. Tena kho pana samayena sambahulā abhiññātā abhiññātā kulaputtā Bhagavantam uddissa saddhā agārasmā anagāriyam pabbajitā honti, āyasmā ca Anuruddho āyasmā ca Nandiyo āyasmā ca Kimbilo āyasmā ca Bhagu āyasmā ca Kuṇḍadhāno āyasmā ca Revato āyasmā ca Ānando, aññe ca abhiññātā abhiññātā kulaputtā. Tena kho pana samayena Bhagavā bhikkhu-

saṅghaparivuto abbhokāse nisinno hoti. Atha kho Bhagavā te kulaputte ārabba bhikkhū āmantesi: Ye te bhikkhave kulaputtā mamañ uddissa saddhā agārasmā anagāriyam pabbajitā, kacci te bhikkhave bhikkhū abhiratā brahmaçariye ti. Evam vutte te bhikkhū tuṇhi ahesum. Dutiyam - pi kho — pe — tatiyam - pi kho Bhagavā te kulaputte ārabba bhikkhū āmantesi: Ye te bhikkhave kulaputtā mamañ uddissa saddhā agārasmā anagāriyam pabbajitā kacci te bhikkhave bhikkhū abhiratā brahmaçariye ti. Tatiyam - pi kho te bhikkhū tuṇhi ahesum.

Atha kho Bhagavato etad - ahosi: Yan - nūnāham te va kulaputte puccheyyan - ti. Atha kho Bhagavā āyasmantam Anuruddhañ āmantesi: Kacci tumhe Anuruddhā abhiratā brahmaçariye ti. — Tagga mayam bhante abhiratā brahmaçariye ti. — Sādhu sādhu Anuruddhā. Etam kho Anuruddhā tumhākām patirūpam kulaputtānam saddhā agārasmā anagāriyam pabbajitānam yañ tumhe abhirameyyātha brahmaçariye. Yena tumhe Anuruddhā bhadrena yobbanena samannāgatā paṭhamena vayasā susukālakesā kāme paribhuñjeyyātha, tena tumhe Anuruddhā bhadrena yobbanena samannāgatā paṭhamena vayasā susukālakesā agārasmā anagāriyam pabbajitā. Te kho pana tumhe Anuruddhā n' eva rājābhinitā agārasmā anagāriyam pabbajitā, na corābhinitā agārasmā anagāriyam pabbajitā. na iṇaṭṭā .. na bhayaṭṭā .. na ājīvikāpakatā agārasmā anagāriyam pabbajitā; api ca kho 'mhi otīṇo jātiyā jarāya maraṇena sokehi paridevelhi dukkhehi domanassehi upāyāsehi, dukkhotīṇo dukkhapareto, app - eva nāma imassa kevalassa dukkhakkhandhassa antakiriyā paññāyethāti, nanu tumhe Anuruddhā evam saddhā agārasmā anagāriyam pabbajitā ti. — Evam bhante. — Evam pabbajitena ca pana Anuruddhā kula-puttena kim - assa karaṇiyam: Vivekañ Anuruddhā kāmehi vivekañ akusalehi dhammehi pītisukham nādhigacchatī aññam vā tato santaram, tassa abhijjhā pi cittam pariyādāya tiṭṭhati, byāpādo pi cittam pariyādāya tiṭṭhati, thīnamiddham - pi .. uddhaccakukkuccam - pi .. vicikicchā pi ..

arati pi .. tandī pi cittam pariyādāya titthati. Vivekam
Anuruddhā kāmehi vivekam akusalehi dhammehi pītisukham
nādhigacchati aññam vā tato santataram. Vivekam Anu-
ruddhā kāmehi vivekam akusalehi dhammehi pītisukham
adhigacchati aññañ - ca tato santataram, tassa abhijjhā pi
cittam na pariyādāya titthati, byāpādo pi cittam na pariyā-
dāya titthati. thīnamiddham - pi .. uddhaccakukkuccam - pi ..
vicikicchā ni arati ni tandī ni cittam na narivādāva

Bhagavāmūlakā no bhante dhammā Bhagavāmnettikā Bhagavāmpaṭisaraṇā. Sādhu vata bhante Bhagavantam̄ yeva paṭibhātu etassa bhāsitassa attho, Bhagavato sutvā bhikkhū dhāressantiti. — Na kho Anuruddhā Tathāgato janakuhanatthaṁ na janalapanattham̄ na lābhassakkārasilokānisamsattham̄. na: iti maṁ jano jānātūti sāvake abbhatite kālakate upapattisu byākaroti: asu amutra upapanno, asu amutra upapanno ti. Santi ca kho Anuruddhā kulaputtā saddhā ulārapedā ulārapāmujjā, te tam̄ sutvā tathattāya cittam̄ upasāmharanti. Tesan-tam̄ Anuruddhā hoti digharattam̄ hitāya sukhāya.

Idhānuruddhā bhikkhu supāti: itthannāmo bhikkhu kālakato, so Bhagavatā byākato: aññāya sañthahiti. So kho pan' assa āyasmā sāmāṁ diṭṭho vā hoti anussavasuto vā: evamīsilo so āyasmā ahosi iti pi, evamīdhammo so āyasmā ahosi iti pi, evamīpañño so āyasmā ahosi iti pi, evamīvihāri so āyasmā ahosi iti pi, evamī vimutto so āyasmā ahosi iti piti. So tassa saddhañ - ca sīlañ - ca sutañ - ca cāgañ - ca paññañ - ca anussaranto tathattāya cittam̄ upasāmharati. Evam - pi kho Anuruddhā bhikkhuno phāsuvihāro hoti. Idhānuruddhā bhikkhu supāti: itthannāmo bhikkhu kālakato, so Bhagavatā byākato: pañcannaṁ orambhāgiyānam̄ saṁyojanānam̄ parikkhayā opapātiko tatthaparinibbāyī anāvattidhammo tasmā lokā ti. So kho pan' assa āyasmā sāmāṁ diṭṭho vā hoti anussavasuto vā: evamīsilo so āyasmā ahosi iti pi, evamīdhammo — pe — evamīpañño — evamīvihāri — evamī vimutto so āyasmā ahosi iti piti. So tassa saddhañ - ca — pe — paññañ - ca anussaranto tathattāya cittam̄ upasāmharati. Evam - pi kho Anuruddhā bhikkhuno phāsuvihāro hoti. Idhānuruddhā bhikkhu supāti: itthannāmo bhikkhu kālakato, so Bhagavatā byākato: tiṇṇām̄ saṁyojanānam̄ parikkhayā rāgadosamohānam̄ tanuttā sakadāgāmī, sakid - eva imam̄, lokam̄ āgantvā dukkhass' antam̄ karissatiti. So kho pan' assa āyasmā sāmāṁ diṭṭho vā hoti anussavasuto vā: evamīsilo ... evamī vimutto so āyasmā ahosi iti piti. So tassa saddhañ - ca — pe — paññañ - ca anussaranto tathattāya

cittam̄ upasam̄harati. Evam̄ pi kho Anuruddhā bhikkhuno phāsuvihāro hoti. Idhānuruddhā bhikkhu sunāti: itthannāmo bhikkhu kālakato. so Bhagavatā byākato: tiṇṇam̄ samyojanānam̄ parikkhayā sotāpanno avinipātadhammo niyato sambodhiparāyano ti. So kho pan' assa āyasmā sāmam̄ diṭṭho vā hoti anussavasuto vā: evam̄silo . . . evam̄ vimutto so āyasmā ahosi iti piti. So tassa saddhañ - ca — pe — paññañ - ca anussaranto tathattāya cittam̄ upasam̄harati. Evam̄ pi kho Anuruddhā bhikkhuno phāsuvihāro hoti. . .

Idhānuruddhā bhikkhunī sunāti: itthannāmā bhikkhunī kālakatā. sā Bhagavatā byākatā: aññāya sañṭhahīti. Sā kho pan' assā bhaginī sāmam̄ diṭṭhā vā hoti anussavasutā vā: evam̄silā sā bhaginī ahosi iti pi. evam̄dhammā — pe — evam̄paññañ — evam̄vihārinī — evam̄ vimuttā sā bhaginī ahosi iti piti. Sā tassā saddhañ - ca — pe — paññañ - ca anussarantī tathattāya cittam̄ upasam̄harati. Evam̄ pi kho Anuruddhā bhikkhuniyā phāsuvihāro hoti. Idhānuruddhā bhikkhunī sunāti: itthannāmā bhikkhunī kālakatā. sā Bhagavatā byākatā: pañcannām̄ orambhāgīyanām̄ samyojanānam̄ parikkhayā opapātikā tatthaparinibbāyinī anāvattidhammā tasmā lokā ti. Sā kho pan' assā bhaginī sāmam̄ diṭṭhā vā hoti anussavasutā vā: evam̄silā . . . evam̄ vimuttā sā bhaginī ahosi iti piti. Sā tassā saddhañ - ca — pe — paññañ - ca anussarantī tathattāya cittam̄ upasam̄harati. Evam̄ pi kho Anuruddhā bhikkhuniyā phāsuvihāro hoti. Idhānuruddhā bhikkhunī sunāti: itthannāmā bhikkhunī kālakatā. sā Bhagavatā byākatā: tiṇṇam̄ samyojanānam̄ parikkhayā rāgadosamohānam̄ tanuttā sakadāgāminī. sakid - eva imam̄ lokam̄ āgantvā dukkhass' antam̄ karissatiti. Sā kho pan' assā bhaginī sāmam̄ diṭṭhā vā hoti anussavasutā vā: evam̄silā . . . evam̄ vimuttā sā bhaginī ahosi iti piti. Sā tassā saddhañ - ca — pe — paññañ - ca anussarantī tathattāya cittam̄ upasam̄harati. Evam̄ pi kho Anuruddhā bhikkhuniyā phāsuvihāro hoti. Idhānuruddhā bhikkhunī sunāti: itthannāmā bhikkhunī kālakatā. sā Bhagavatā byākatā: tiṇṇam̄ samyojanānam̄ parikkhayā sotāpannā avinipātadhammā niyatā sambodhiparāyanañ

ti. Sā kho pan' assā bhaginī sāmāñ diṭṭhā vā hoti anussava-sutā vā: evamīlā ... evam vimuttā sā bhaginī ahosi iti piti. Sā tassā saddhañ - ca — pe — paññañ - ca anussarantī tathattāya cittam upasamīharati. Evam - pi kho Anuruddhā bhikkhuniyā phāsuvihāro hoti.

Idhānuruddhā upāsako suṇāti: itthannāmo upāsako kālakato. so Bhagavatā byākato: pañcannāñ orambhāgīyānam samyojanānam parikkhayā opapātiko tatthaparinibbāyi anāvattidhammo tasmā lokā ti. So kho pan' assa āyasmā sāmāñ diṭṭho vā hoti anussavasuto vā: evamīlo so āyasmā ahosi iti pi, evamīdhammo — pe — evamīpañño — evamīvihāri — evam vimutto so āyasmā ahosi iti piti. So tassa saddhañ - ca — pe — paññañ - ca anussaranto tathattāya cittam upasamīharati. Evam - pi kho Anuruddhā upāsakassa phāsuvihāro hoti. Idhānuruddhā upāsako suṇāti: itthannāmo upāsako kālakato, so Bhagavatā byākato: tiṇñāñ samyojanānam parikkhayā rāgadosamohānam tanuttā sakadāgāmī. sakid - eva imam lokam āgantvā dukkhass' antam karissatīti. So kho pan' assa āyasmā sāmāñ diṭṭho vā hoti anussavasuto vā: evamīlo ... evam vimutto so āyasmā ahosi iti piti. So tassa saddhañ - ca — pe — paññañ - ca anussaranto tathattāya cittam upasamīharati. Evam - pi kho Anuruddhā upāsakassa phāsuvihāro hoti. Idhānuruddhā upāsako suṇāti: itthannāmo upāsako kālakato, so Bhagavatā byākato: tiṇñāñ samyojanānam parikkhayā sotāpanno avinipātadhammo niyato sambodhiparāyano ti. So kho pan' assa āyasmā sāmāñ diṭṭho vā hoti anussavasuto vā: evamīlo ... evam vimutto so āyasmā ahosi iti piti. So tassa saddhañ - ca — pe — paññañ - ca anussaranto tathattāya cittam upasamīharati. Evam - pi kho Anuruddhā upāsakassa phāsuvihāro hoti.

Idhānuruddhā upāsikā suṇāti: itthannāmā upāsikā kālakatā, sā Bhagavatā byākatā: pañcannāñ orambhāgīyānam samyojanānam parikkhayā opapātikā tatthaparinibbāyinī anāvattidhammā tasmā lokā ti. Sā kho pan' assā bhaginī sāmāñ diṭṭhā vā hoti anussavasutā vā: evamīlā sā bhaginī ahosi iti pi. evamīdhammā — pe — evamīpaññā — evamīvihārinī

— evam vimuttā sā bhaginī ahosi iti pīti. Sā tassā saddhañ - ca — pe — paññañ - ca anussarantī tathattāya cittam upasamīharati. Evam - pi kho Anuruddhā upāsikāya phāsu-vihāro hoti. Idhānuruddhā upāsikā suṇāti: itthannāmā upāsikā kālakatā, sā Bhagavatā byākatā: tiṇṇam samyojanānam parikkhayā rāgadosamohānam tanuttā sakadāgāminī, sakideva imam lokam āgantvā dukkhass' antam karissatīti. Sā kho pan' assā bhaginī sāmām diṭṭhā vā hoti anussavasutā vā: evamśilā ... evam vimuttā sā bhaginī ahosi iti pīti. Sā tassā saddhañ - ca — pe — paññañ - ca anussarantī tathattāya cittam upasamīharati. Evam - pi kho Anuruddhā upāsikāya phāsu-vihāro hoti. Idhānuruddhā upāsikā suṇāti: itthannāmā upāsikā kālakatā, sā Bhagavatā byākatā: tiṇṇam samyojanānam parikkhayā sotāpannā avinipātadhammā niyatā sambodhiparāyanā ti. Sā kho pan' assā bhaginī sāmām diṭṭhā vā hoti anussavasutā vā: evamśilā sā bhaginī ahosi iti pi, evamdharmā sā bhaginī ahosi iti pi, evampaññā sā bhaginī ahosi iti pi. evamvihārinī sā bhaginī ahosi iti pi. evam vimuttā sā bhaginī ahosi iti pīti. Sā tassā saddhañ - ca sīlañ - ca sutañ - ca cāgañ - ca paññañ - ca anussarantī tathattāya cittam upasamīharati. Evam - pi kho Anuruddhā upāsikāya phāsu-vihāro hoti.

Iti kho Anuruddhā Tathāgato na janakuhanattham na janalapanattham na lābhasakkārasiloslokānisāmsattham, na: iti mām jano jānatūti sāvake abbhatite kālakate upapattisu byākaroti: asu amutra upapanno, asu amutra upapanno ti. Santi ca kho Anuruddhā kulaputtā saddhā uṭāravedā uṭārapāmujjā. te tam sutvā tathattāya cittam upasamīharanti. Tesan - tam Anuruddhā hoti dīgharattam hitāya sukhyāti.

Idam - avoca Bhagavā. Attamano āyasmā Anuruddho Bhagavato bhāsitam abhinanditi.

69.

Evam - me sutam. Ekam samayam Bhagavā Rājagahe viharati Vēluvane Kalandakanivāpe. Tena kho pana samayena Gulissāni nāma bhikkhu āraññako padarasamācāro saṅghamajhe osaṭo hoti kenacid - eva karaniyena. Tatra kho āyasmā Sāriputto Gulissāniṁ bhikkhumi ārabbha bhikkhū āmantesi:

Āraññaken' āvuso bhikkhunā saṅghagatena saṅghe viharantena sabrahmacārisu sagāravena bhavitabbam sappatisseña. Sace āvuso āraññako bhikkhu saṅghagato saṅghe viharanto sabrahmacārisu agāravo hoti appatisso tassa bhavanti vattāro: kim - pan' imass' āyasmato āraññakassa ekassāraññe serivihārena yo ayam - āyasmā sabrahmacārisu agāravo appatisso ti 'ssa bhavanti vattāro. tasmā āraññakena bhikkhunā saṅghagatena saṅghe viharantena sabrahmacārisu sagāravena bhavitabbam sappatisseña.

Āraññaken' āvuso bhikkhunā saṅghagatena saṅghe viharantena āsanakusalena bhavitabbam: iti there ca bhikkhū nānupakhajja nisidissāmi nave ca bhikkhū na āsanena patibāhissāmiti. Sace āvuso āraññako bhikkhu saṅghagato saṅghe viharanto na āsanakusalo hoti tassa bhavanti vattāro: kim - pan' imass' āyasmato āraññakassa ekassāraññe serivihārena yo ayam - āyasmā abhisamācārikam - pi dhammam na jānāti ti 'ssa bhavanti vattāro, tasmā āraññakena bhikkhunā saṅghagatena saṅghe viharantena āsanakusalena bhavitabbam.

Āraññaken' āvuso bhikkhunā s. s. viharantena nātikālena gāmo pavisitabbo na divā paṭikkamitabbam. Sace āvuso āraññako bhikkhu s. s. viharanto atikālena gāmam pavisati divā paṭikkamati tassa bhavanti vattāro: kim - pan' imass' āyasmato āraññakassa ekassāraññe serivihārena yo ayam - āyasmā atikālena gāmam pavisati divā paṭikkamati ti 'ssa bhavanti vattāro. tasmā āraññakena bhikkhunā s. s. viharantena nātikālena gāmo pavisitabbo na divā paṭikkamitabbam.

Āraññaken' āvuso bhikkhunā s. s. viharantena na pure-

bhattam pacchābhettam kulesu cārittam āpajjitabbam. Sace āvuso āraññako bhikkhu s. s. viharanto purebhettam pacchābhettam kulesu cārittam āpajjati tassa bhavanti vattāro: ayam nūn' imass' āyasmato āraññakassa ekassāraññe serivihārena viharato vikālacariyā bahulikatā, tam-enam saṅghagatam - pi samudācarati ti 'ssa bhavanti vattāro, tasmā āraññakena bhikkhunā s. s. viharantena na purebhettam pacchābhettam kulesu cārittam āpajjitabbam.

Āraññaken' āvuso bhikkhunā s. s. viharantena anuddhatena bhavitabbam acapalena. Sace āvuso āraññako bhikkhu s. s. viharanto uddhato hoti capalo tassa bhavanti vattāro: idam nūn' imass' āyasmato āraññakassa ekassāraññe serivihārena viharato uddhaccam cāpalyam bahulikatam, tam-enam saṅghagatam - pi samudācarati ti 'ssa bhavanti vattāro, tasmā āraññakena bhikkhunā s. s. viharantena anuddhatena bhavitabbam acapalena.

Āraññaken' āvuso bhikkhunā s. s. viharantena amukharena bhavitabbam avikiññavācena. Sace āvuso āraññako bhikkhu s. s. viharanto mukharo hoti vikiññavāco tassa bhavanti vattāro: kim - pan' imass' āyasmato āraññakassa ekassāraññe serivihārena yo ayam - āyasmā mukharo vikiññavāco ti 'ssa bhavanti vattāro, tasmā āraññakena bhikkhunā s. s. viharantena amukharena bhavitabbam avikiññavācena.

Āraññaken' āvuso bhikkhunā saṅghagatena saṅghe viharantena suvacena bhavitabbam kalyāñnamittena. Sace āvuso āraññako bhikkhu saṅghagato saṅghe viharanto dubbaco hoti pāpamitto tassa bhavanti vattāro: kim - pan' imass' āyasmato āraññakassa ekassāraññe serivihārena yo ayam - āyasmā dubbaco pāpamitto ti 'ssa bhavanti vattāro, tasmā āraññakena bhikkhunā saṅghagatena saṅghe viharantena suvacena bhavitabbam kalyāñnamittena.

Āraññaken' āvuso bhikkhunā indriyesu guttadvārena bhavitabbam. Sace āvuso āraññako bhikkhu indriyesu aguttadvāro hoti tassa bhavanti vattāro: kim - pan' imass' āyasmato āraññakassa ekassāraññe serivihārena yo ayam-

āyasmā indriyesu aguttadvāro ti 'ssa bhavanti vattāro, tasmā āraññakena bhikkhunā indriyesu guttadvārena bhavitabbam.

Āraññaken' āvuso bhikkhunā bhojane mattaññunā bhavitabbam. Sace āvuso āraññako bhikkhu bhojane amattaññū hoti tassa bhavanti vattāro: kim - pan' imass' āyasmato āraññakassa ekassāraññe serivihārena yo ayam - āyasmā bhojane amattaññū ti 'ssa bhavanti vattāro, tasmā āraññakena bhikkhunā bhojane mattaññunā bhavitabbam.

Āraññaken' āvuso bhikkhunā jāgariyām anuyuttena bhavitabbam. Sace āvuso āraññako bhikkhu jāgariyām ananuyutto hoti tassa bhavanti vattāro: kim - pan' imass' āyasmato āraññakassa ekassāraññe serivihārena yo ayam - āyasmā jāgariyām ananuyutto ti 'ssa bhavanti vattāro, tasmā āraññakena bhikkhunā jāgariyām anuyuttena bhavitabbam.

Āraññaken' āvuso bhikkhunā āraddhviriyyena bhavitabbam. Sace āvuso āraññako bhikkhu kusīto hoti tassa bhavanti vattāro: kim - pan' imass' āyasmato āraññakassa ekassāraññe serivihārena yo ayam - āyasmā kusīto ti 'ssa bhavanti vattāro, tasmā āraññakena bhikkhunā āraddhviriyyena bhavitabbam.

Āraññaken' āvuso bhikkhunā upaṭṭhitasatinā bhavitabbam. Sace āvuso āraññako bhikkhu muṭṭhassati hoti tassa bhavanti vattāro: kim - pan' imass' āyasmato āraññakassa ekassāraññe serivihārena yo ayam - āyasmā muṭṭhassati ti 'ssa bhavanti vattāro, tasmā āraññakena bhikkhunā upaṭṭhitasatinā bhavitabbam.

Āraññaken' āvuso bhikkhunā samāhitena bhavitabbam. Sace āvuso āraññako bhikkhu asamāhito hoti tassa bhavanti vattāro: kim - pan' imass' āyasmato āraññakassa ekassāraññe serivihārena yo ayam - āyasmā asamāhito ti 'ssa bhavanti vattāro, tasmā āraññakena bhikkhunā samāhitena bhavitabbam.

Āraññaken' āvuso bhikkhunā paññāvatā bhavitabbam. Sace āvuso āraññako bhikkhu duppañño hoti tassa bhavanti

vattāro: kim - pan' imass' āyasmato āraññakassa ekassāraññe serivihārena yo ayam - āyasmā dappañño ti 'ssa bhavanti vattāro, tasmā āraññakena bhikkhunā paññāvata bhavitabbām.

Āraññaken' āvuso bhikkhunā abhidhamme abhivinaye yogo karaṇīyo. Sant' āvuso āraññakam bhikkhum abhidhamme abhivinaye pañham pucchitāro. Sace āvuso āraññako bhikkhu abhidhamme abhivinaye pañham puṭho na sampāyati tassa bhavanti vattāro: kim - pan' imass' āyasmato āraññakassa ekassāraññe serivihārena yo ayam - āyasmā abhidhamme abhivinaye pañham puttho na sampāyati ti 'ssa bhavanti vattāro, tasmā āraññakena bhikkhunā abhidhamme abhivinaye yogo karaṇīyo.

Āraññaken' āvuso bhikkhunā ye te santā vimokhā atikkamma rūpe āruppā tattha yogo karaṇīyo. Sant' āvuso āraññakam bhikkhum ye te santā vimokhā atikkamma rūpe āruppā tattha pañham pucchitāro. Sace āvuso āraññako bhikkhu ye te santā vimokhā atikkamma rūpe āruppā tattha pañham puttho na sampāyati tassa bhavanti vattāro: kim - pan' imass' āyasmato āraññakassa ekassāraññe serivihārena yo ayam - āyasmā ye te santā vimokhā atikkamma rūpe āruppā tattha pañham puttho na sampāyati ti 'ssa bhavanti vattāro, tasmā āraññakena bhikkhunā ye te santā vimokhā atikkamma rūpe āruppā tattha yogo karaṇīyo.

Āraññaken' āvuso bhikkhunā uttarimanussadhamme yogo karaṇīyo. Sant' āvuso āraññakam bhikkhum uttarimanussadhamme pañham pucchitāro. Sace āvuso āraññako bhikkhu uttarimanussadhamme pañham puttho na sampāyati tassa bhavanti vattāro: kim - pan' imass' āyasmato āraññakassa ekassāraññe serivihārena yo ayam - āyasmā yassa p' atthāya pabbajito tam p' atham na jānāti ti 'ssa bhavanti vattāro. tasmā āraññakena bhikkhunā uttarimanussadhamme yogo karaṇīyo ti.

Evam vutte āyasmā Mahāmoggallāno āyasmantam Sāriputtam etad - avoca: Āraññaken' eva nu kho āvuso Sāriputta bhikkhunā ime dhammā samādāya vattitabbā udāhu

gāmantavihārinā pīti. — Āraññakenāpi kho āvuso Moggal-lāna bhikkhunā ime dhammā samādāya vattitabbā, pag-eva gāmantavihārinā ti.

GULISSĀNISUTTANTAM NAVAMAM.

70.

Evam-me sutanī. Ekam samayam Bhagavā Kāsīsu cārikanī carati mahatā bhikkhusaṅghena saddhim. Tatra kho Bhagavā bhikkhū āmantesi: Aham kho bhikkhave aññatr' eva rattibhojanā bhuñjāmi, aññatra kho panāham bhikkhave rattibhojanā bhuñjamāno appābādhatañ-ca sañ-jānāmi appātañkatañ-ca lahuṭhānañ-ca balañ-ca phāsu-vihārañ-ca. Etha tumhe pi bhikkhave aññatr' eva rattibhojanā bhuñjatha, aññatra kho pana bhikkhave tumhe pi rattibhojanā bhuñjamānā appābādhatañ-ca sañjānissatha appātañkatañ-ca lahuṭhānañ-ca balañ-ca phāsuvihārañ-cāti. Evam-bhante ti kho te bhikkhū Bhagavato paccassosum. Atha kho Bhagavā Kāsīsu anupubbena cārikanī caramāno yena Kītāgiri nāma Kāśinam nigamo tad-avasari. Tatra sudañ Bhagavā Kītāgirismim viharati Kāśinam nigame. Tena kho pana samayena Assaji-Punabbasukā nāma bhikkhū Kītāgirismim āvāsikā honti. Atha kho sambahulā bhikkhū yena Assaji-Punabbasukā bhikkhū ten' upasañkamim̄su. upasañkamitvā Assaji-Punabbasuke bhikkhū etad-avocum: Bhagavā kho āvuso aññatr' eva rattibhojanā bhuñjati bhikkhu-saṅgho ca, aññatra kho pan' āvuso rattibhojanā bhuñjamānā appābādhatañ-ca sañjānanti appātañkatañ-ca lahuṭhānañ-ca balañ-ca phāsuvihārañ-ca; etha tumhe pi āvuso aññatr' eva rattibhojanā bhuñjatha, aññatra kho pan' āvuso tumhe pi rattibhojanā bhuñjamānā appābādhatañ-ca sañjānissatha appātañkatañ-ca lahuṭhānañ-ca balañ-ca phāsuvihārañ-

cāti. Evam vutte Assaji-Punabbasukā bhikkhū te bhikkhū etad - avocum: Mayam kho āvuso sāyañ - c' eva bhuñjāma pāto ca divā ca vikāle, te mayam sāyañ - c' eva bhuñjamānā pāto ca divā ca vikāle appābādhatañ - ca sañjānāma appātānkatañ - ca lahuṭṭhānañ - ca balañ - ca phāsuvihārañ - ca, te mayam kiri sandiṭṭhikam hitvā kālikam anudhāvissāma. sāyañ - c' eva mayam bhuñjissāma pāto ca divā ca vikāle ti.

Yato kho te bhikkhū nāsakkhiṁsu Assaji-Punabbasuke bhikkhū saññāpetum atha yena Bhagavā ten' upasaṅkamim̄su. upasaṅkamitvā Bhagavantam abhivādetvā ekamantaṁ nisidim̄su. Ekamantaṁ nisinnā kho te bhikkhū Bhagavantam etad - avocum: Idha mayam bhante yena Assaji-Punabbasukā bhikkhū ten' upasaṅkamimha, upasaṅkamitvā Assaji-Punabbasuke bhikkhū etad avocumha: Bhagavā kho āvuso aññatr' eva rattibhojanā bhuñjati — pe — phāsuvihārañ - cāti. Evam vutte bhante Assaji-Punabbasukā bhikkhū amhe etad - avocum: Mayam kho āvuso — pe — divā ca vikāle ti. Yato kho mayam bhante nāsakkhimha Assaji-Punabbasuke bhikkhū saññāpetum atha mayam etam - attham Bhagavato ārocemāti. Atha kho Bhagavā aññataram bhikkhum āmantesi: Ehi tvam bhikkhu mama vacanena Assaji-Punabbasuke bhikkhū āmantehi: satthāyasmante āmantetiti. Evam - bhante ti kho so bhikkhu Bhagavato paṭissutvā yena Assaji-Punabbasukā bhikkhū ten' upasaṅkami, upasaṅkamitvā Assaji-Punabbasuke bhikkhū etad - avoca: Satthāyasmante āmantetiti. Evam - āvuso ti kho Assaji-Punabbasukā bhikkhū tassa bhikkhuno paṭissutvā yena Bhagavā ten' upasaṅkamim̄su, upasaṅkamitvā Bhagavantam abhivādetvā ekamantaṁ nisidim̄su. Ekamantaṁ nisinne kho Assaji-Punabbasuke bhikkhū Bhagavā etad - avoca: Saccaṁ kira bhikkhave sambahulā bhikkhū tumhe upasaṅkamitvā etad - avocum: Bhagavā kho āvuso aññatr' eva rattibhojanā bhuñjati bhikkhusaṅgho ca, aññatra kho pan' āvuso rattibhojanā bhuñjamānā appābādhatañ - ca sañjānanti appātānkatañ - ca lahuṭṭhānañ - ca balañ - ca phāsuvihārañ - ca; etha tumhe pi āvuso aññatra rattibhojanā bhuñjatha. aññatra kho pan' āvuso tumhe pi rattibhojanā bhuñ-

jamānā appābādhatañ - ca sañjānissatha appātañkatañ - ca lahuṭṭhānañ - ca balañ - ca phāsuvihārañ - cāti. Evam vutte kira bhikkhave tumhe te bhikkhū evam avacuttha: Mayam kho āvuso sāyañ - c' eva bhuñjāma pāto ca divā ca vikāle, te mayam sāyañ - c' eva bhuñjamāna pāto ca divā ca vikāle appābādhatañ - ca sañjānāma appātañkatañ - ca lahuṭṭhānañ - ca balañ - ca phāsuvihārañ - ca, te mayam kiñ sanditthikam hitvā kālikam anudhāvissāma. sāyañ - c' eva mayam bhuñjissāma pāto ca divā ca vikāle ti. — Evam - bhante.

Kin - nu me tumhe bhikkhave evam dhammam desitam ājānātha: Yam kiñcayañ purisapuggalo patisanivedeti sukhami vā dukkhami vā adukkhamasukhami vā. tassa akusalā dhammā parihāyanti kusalā dhammā abhivadḍhantiti. — No h' etam bhante. — Nanu me tumhe bhikkhave evam dhammam desitam ājānātha: Idh' ekaccassa evarūpam sukhami vedanam vediyato akusalā dhammā abhivadḍhanti kusalā dhammā parihāyanti, idha pan' ekaccassa evarūpam sukhami vedanam vediyato akusalā dhammā parihāyanti kusalā dhammā abhivadḍhanti; idh' ekaccassa evarūpam dukkhami vedanam vediyato akusalā dhammā abhivadḍhanti kusalā dhammā parihāyanti. idha pan' ekaccassa evarūpam dukkhami vedanam vediyato akusalā dhammā parihāyanti kusalā dhammā abhivadḍhanti; idh' ekaccassa evarūpam adukkhamasukhami vedanam vediyato akusalā dhammā abhivadḍhanti kusalā dhammā parihāyanti. idha pan' ekaccassa evarūpam adukkhamasukhami vedanam vediyato akusalā dhammā abhivadḍhantiti. — Evam - bhante.

Sādhu bhikkhave. Mayā c' etam bhikkhave aññātam abhavissa adittham aviditam asacchikatam aphassitam paññāya: idh' ekaccassa evarūpam sukhami vedanam vediyato akusalā dhammā abhivadḍhanti kusalā dhammā parihāyantiti, evam aham ajānanto: evarūpam sukhami vedanam pajahathāti vadeyyam, api nu me etam bhikkhave patirūpam abhavissāti. — No h' etam bhante. — Yasmā ca kho etam bhikkhave mayā ñātam diṭṭham viditam sacchikatam phassitam paññāya: idh' ekaccassa evarūpam sukhami vedanam vediyato akusalā

dhammā abhivadḍhanti kusalā dhammā parihāyantiti, tasmā 'ham: evarūpam sukham vedanam pajahathāti vadāmi. Mayā c' etam bhikkhave aññatam abhavissa aditṭham aviditam asacchikataṁ aphassitam paññāya: idh' ekaccassa evarūpam sukham vedanam vediyato akusalā dhammā parihāyanti kusalā dhammā abhivadḍhantiti, evam - aham ajānanto: evarūpam sukham vedanam upasampajja viharathāti vadeyyam, api nu me etam bhikkhave patirūpam abhavissāti. — No h' etam bhante. — Yasmā ca kho etam bhikkhave mayā nātam ditṭham viditam sacchikataṁ phassitam paññāya: idh' ekaccassa evarūpam sukham vedanam vediyato akusalā dhammā parihāyanti kusalā dhammā abhivadḍhantiti. tasmā 'ham: evarūpam sukham vedanam upasampajja viharathāti vadāmi.

Mayā c' etam bhikkhave aññatam abhavissa aditṭham aviditam asacchikataṁ aphassitam paññāya: idh' ekaccassa evarūpam dukkham vedanam — pe — evarūpam adukkhama-sukham vedanam vediyato akusalā dhammā abhivadḍhanti kusalā dhammā parihāyantiti, evam - aham ajānanto: evarūpam adukkhamasukham vedanam pajahathāti vadeyyam, api nu me etam bhikkhave patirūpam abhavissāti. — No h' etam bhante. — Yasmā ca kho etam bhikkhave mayā nātam ditṭham viditam sacchikataṁ phassitam paññāya: idh' ekaccassa evarūpam adukkhamasukham vedanam vediyato akusalā dhammā abhivadḍhantiti kusalā dhammā parihāyantiti. tasmā 'ham: evarūpam adukkhamasukham vedanam pajahathāti vadāmi. Mayā c' etam bhikkhave aññatam abhavissa aditṭham aviditam asacchikataṁ aphassitam paññāya: idh' ekaccassa evarūpam adukkhamasukham vedanam vediyato akusalā dhammā parihāyanti kusalā dhammā abhivadḍhantiti, evam - aham ajānanto: evarūpam adukkhamasukham vedanam upasampajja viharathāti vadeyyam, api nu me etam bhikkhave patirūpam abhavissāti. — No h' etam bhante. — Yasmā ca kho etam bhikkhave mayā nātam ditṭham viditam sacchikataṁ phassitam paññāya: idh' ekaccassa evarūpam adukkhamasukham vedanam vediyato akusalā dhammā parihāyanti kusalā dhammā abhivadḍhantiti. tasmā 'ham: eva-

rūpam adukkhamasukham vedanam upasampajja viharathāti vadāmi.

Nāham bhikkhave sabbesam yeva bhikkhūnam appamādena karaṇīyan - ti vadāmi; na panāham bhikkhave sabbesam yeva bhikkhūnam na appamādena karaṇīyan - ti vadāmi. Ye te bhikkhave bhikkhū arahanto khīṇāsavā vusitavanto katakaraṇīyā ohitabhārā anuppattasadatthā parikkhīṇabhava-sainyojanā samma - d - aññā vimuttā, tathārūpānāham bhikkhave bhikkhūnam na appamādena karaṇīyan - ti vadāmi; tañā kissa hetu: katan - tesaiñ appamādena abhabba te pamajjituṁ. Ye ca kho te bhikkhave bhikkhū sekhā appattamānasā anuttaram yogakkhemam patthayamānā viharanti, tathārūpānāham bhikkhave bhikkhūnam appamādena karaṇīyan - ti vadāmi, tañā kissa hetu: app - eva nām' ime āyas-manto anulomikāni senāsanāni paṭisevamānā kalyāṇamitte bhajamānā indriyāni samannānayamānā yass' atthāya kula-puttā samma - d - eva agārasmā anagāriyam pabbajanti tad-anuttaram brahmacariyapariyosānam diṭṭhe va dhamme sayam abhiññā sacchikatvā upasampajja vihareyyun - ti, imam kho aham bhikkhave imesam bhikkhūnam appamāda-phalam sampassamāno appamādena karaṇīyan - ti vadāmi.

Satt' ime bhikkhave puggalā santo saṁvijjamānā lokasmim, katame satta: ubhatobhāgavimutto paññāvimutto kāya-sakkhī diṭṭhippatto saddhāvimutto dhammānusārī saddhānusārī.

Katamo ca bhikkhave puggalo ubhatobhāgavimutto: Idha bhikkhave ekacco puggalo ye te santā vimokhā atikkamma rūpe āruppā te kāyena phassitvā viharati. paññāya c' assa disvā āsavā parikkhīṇā honti. Ayam vuccati bhikkhave puggalo ubhatobhāgavimutto. Imassa kho aham bhikkhave bhikkhuno na appamādena karaṇīyan - ti vadāmi. tañā kissa hetu: katan - tassa appamādena, abhabbo so pamajjituṁ.

Katamo ca bhikkhave puggalo paññāvimutto: Idha bhikkhave ekacco puggalo ye te santā vimokhā atikkamma rūpe āruppā te na kāyena phassitvā viharati, paññāya c' assa disvā āsavā parikkhīṇā honti. Ayam vuccati bhikkhave

puggalo paññāvimutto. Imassa pi kho aham bhikkhave bhikkhuno na appamādena karaṇīyan - ti vadāmi, tam kissa hetu: katan - tassa appamādena, abhabbo so pamajjituṁ.

Katamo ca bhikkhave puggalo kāyasakkhi: Idha bhikkhave ekacco puggalo ye te santā vimokhā atikkamma rūpe āruppā te kāyena phassitvā viharati, paññāya c' assa disvā ekacce āsavā parikkhīṇā honti. Ayam vuccati bhikkhave puggalo kāyasakkhi. Imassa kho aham bhikkhave bhikkhuno appamādena karaṇīyan - ti vadāmi. tam kissa hetu: app - eva nāma ayam - āyasmā anulomikāni senāsanāni paṭisevamāno kalyāṇamitte bhajamāno indriyāni samannānayamāno yass' atthāya kulaputtā samma - d - eva agārasmā anagāriyam pabbajanti tad - anuttaram brahmacariyapariyosānam ditthe va dhamme sayam abhiññā sacchikatvā upasampajja vihareyyāti, imam kho aham bhikkhave imassa bhikkhuno appamādaphalaṁ sampassamāno appamādena karaṇīyan - ti vadāmi.

Katamo ca bhikkhave puggalo ditthippatto: Idha bhikkhave ekacco puggalo ye te santā vimokhā atikkamma rūpe āruppā te na kāyena phassitvā viharati, paññāya c' assa disvā ekacce āsavā parikkhīṇā honti, Tathāgatappaveditā c' assa dhammā paññāya voditthā honti vocaritā. Ayam vuccati bhikkhave puggalo ditthippatto. Imassa pi kho aham bhikkhave bhikkhuno appamādena karaṇīyan - ti vadāmi, tam kissa hetu: app - eva nāma ayam - āyasmā anulomikāni senāsanāni paṭisevamāno — pe — upasampajja vihareyyāti, imam kho aham bhikkhave imassa bhikkhuno appamādaphalaṁ sampassamāno appamādena karaṇīyan - ti vadāmi.

Katamo ca bhikkhave puggalo saddhāvimutto: Idha bhikkhave ekacco puggalo ye te santā vimokhā atikkamma rūpe āruppā te na kāyena phassitvā viharati, paññāya c' assa disvā ekacce āsavā parikkhīṇā honti, Tathāgate c' assa saddhā nivitthā hoti mūlajātā patitthitā. Ayam vuccati bhikkhave puggalo saddhāvimutto. Imassa pi kho aham bhikkhave bhikkhuno appamādena karaṇīyan - ti vadāmi, tam kissa hetu: app - eva nāma ayam - āyasmā anulomikāni

senāsanāni paṭisevamāno — pe — upasampajja vihareyyāti. imam̄ kho aham̄ bhikkhave imassa bhikkhuno appamādaphalam̄ sampassamāno appamādena karaṇīyan - ti vadāmi.

Katamo ca bhikkhave puggalo dhammānusārī: Idha bhikkhave ekacco puggalo ye te santā vimokhā atikkamma rūpe āruppā te na kāyena phassitvā viharati, paññāya c' assa disvā āsavā aparikkhīnā honti, Tathāgatappaveditā c' assa dhammā paññāya mattaso nijjhānam̄ khamanti, api c' assa ime dhammā honti seyyathidam̄ saddhindriyam̄ viriyindriyam̄ satindriyam̄ samādhindriyam̄ paññindriyam̄. Ayam vuccati bhikkhave puggalo dhammānusārī. Imassa pi kho aham̄ bhikkhave bhikkhuno appamādena karaṇīyan - ti vadāmi, tam̄ kissa hetu: app - eva nāma ayam - āyasmā anulomikāni senāsanāni paṭisevamāno — pe — upasampajja vihareyyāti, imam̄ kho aham̄ bhikkhave imassa bhikkhuno appamādaphalam̄ sampassamāno appamādena karaṇīyan - ti vadāmi.

Katamo ca bhikkhave puggalo saddhānusārī: Idha bhikkhave ekacco puggalo ye te santā vimokhā atikkamma rūpe āruppā te na kāyena phassitvā viharati. paññāya c' assa disvā āsavā aparikkhīnā honti, Tathāgate c' assa saddhāmattam̄ hoti pemamattam̄, api c' assa ime dhammā honti seyyathidam̄ saddhindriyam̄ viriyindriyam̄ satindriyam̄ samādhindriyam̄ paññindriyam̄. Ayam vuccati bhikkhave puggalo saddhānusārī. Imassa pi kho aham̄ bhikkhave bhikkhuno appamādena karaṇīyan - ti vadāmi, tam̄ kissa hetu: app - eva nāma ayam - āyasmā anulomikāni senāsanāni paṭisevamāno kalyāṇamitte bhajamāno indriyāni samannānayamāno yass' atthāya kulaputtā samma - d - eva agārasmā anagāriyam pabbajanti tad - anuttaram̄ brahmaçariyapariyosānam̄ ditṭhe va dhamme sayam̄ abhiññā sacchikatvā upasampajja vihareyyāti, imam̄ kho aham̄ bhikkhave imassa bhikkhuno appamādaphalam̄ sampassamāno appamādena karaṇīyan - ti vadāmi.

— Nāham̄ bhikkhave ādiken' eva aññārādhanam̄ vadāmi, api ca bhikkhave anupubbasakihā anupubbakiriyā anupubb-

paṭipadā aññārādhanā hoti. Kathañ - ca bhikkhave anupubbasaki khā anupubbakiriya anupubbapaṭipadā aññārādhanā hoti: Idha bhikkhave saddhājāto upasaṅkamati, upasaṅkamanto payirupāsati, payirupāsanto sotām odahati, ohitasoto dhammaṁ suṇāti, sutvā dhammaṁ dbāreti, dhatānam dhammānam atthām upaparikkhati, atthām upaparikkhato dhammā nijjhānam khamanti, dhammanijjhānakhantiyā sati chando jāyati, chandajāto ussabhati, ussabitvā tuleti, tulayitvā padahati, pahitatto samāno kāyena c' eva paramām saccām sacchikaroti paññāya ca nam ativijjha passati. Sā pi nāma bhikkhave saddhā nāhosī, tam - pi nāma bhikkhave upasaṅkamanām nāhosī, sā pi nāma bhikkhave payirupāsanā nāhosī, tam - pi nāma bhikkhave sotāvadhānam nāhosī, tam - pi nāma bhikkhave dhammasavanam nāhosī, sā pi nāma bhikkhave dhamma-dhāraṇā nāhosī, sā pi nāma bhikkhave atthūpaparikkhā nāhosī, sā pi nāma bhikkhave dhammanijjhānakhanti nāhosī, so pi nāma bhikkhave chando nāhosī, so pi nāma bhikkhave ussāho nāhosī, sā pi nāma bhikkhave tulanā nāhosī, tam - pi nāma bhikkhave padhānam nāhosī. Vippatipannā 'ttha bhikkhave, micchāpaṭipannā 'ttha bhikkhave. Kīva dūre v'ime bhikkhave moghapurisā apakkantā imasmā dhamma-vinayā.

Atthi bhikkhave catuppadaṁ veyyākaraṇām yass' uddit-thassa viññū puriso nacīrass' eva paññāy' atthām ājāneyya. Uddisissāmi vo bhikkhave, ājānissatha mētan - ti. — Ke ca mayām bhante ke ca dhammassa aññātāro ti. — Yo pi so bhikkhave satthā āmisagaru āmisadāyādo āmisehi saṁsaṭṭho viharati, tassa p' ayam evarūpi paṇopāṇavidhā na upeti: evañ - ca no assa atha nam kareyyāma, na ca no ev' assa na nam kareyyāmāti; kim - pana bhikkhave yam Tathāgato sabbaso āmisehi visamisaṭṭho viharati. Saddhassa bhikkhave sāvakassa satthu sāsane pariyoḡāya vattato ayam - anudhammo hoti: satthā Bhagavā, sāvakō 'ham - asmi; jānāti Bhagavā, nāham jānāmīti. Saddhassa bhikkhave sāvakassa satthu sāsane pariyoḡāya vattato rumhaniyam satthu sāsanām hoti ojavantam. Saddhassa bhikkhave sāvakassa satthu sāsane

pariyogāya vattato ayam - anudhammo hoti: kāmamī taco ca nahāru ca aṭṭhī ca avassisatu, sarīre upasussatu maṁsa-lohitam, yan - tam purisatthāmena purisaviriyena purisaparakkamena pattaṁbhami na tam apāpuṇitvā viriyassa santhānam bhavissatiti. Saddhassa bhikkhave sāvakassa satthu sāsane pariyogāya vattato dvinnam phalānam aññatarām phalaṁ pāṭikānkhām: diṭṭhe va dhamme aññā, sati vā upādise ānaṁgāmitā ti.

Idam - avoca Bhagavā. Attamanā te bhikkhū Bhagavato bhāsitaṁ abhinandun - ti.

KŪTĀGIRISUTTANTAM DASAMAM.

BHIKKUVAGGO DUTIYO.

71.

Evam - me sutam. Ekam samayaṁ Bhagavā Vesāliyām viharati Mahāvane Kūtāgarasālāyām. Tena kho pana samayena Vacchagotto paribbājako Ekapuṇḍarīke paribbājakārāme paṭivasati. Atha kho Bhagavā pubbanhasamayaṁ nivāsetvā pattaṁcivaram ādāya Vesālim piṇḍāya pāvisi. Atha kho Bhagavato etadahosi: Atippago kho tāva Vesāliyām piṇḍāya caritum, yan-nūnāham yena Ekapuṇḍarīko paribbājakārāmo yena Vacchagotto paribbājako ten' upasaṅkameyyan - ti. Atha kho Bhagavā yena Ekapuṇḍarīko paribbājakārāmo yena Vacchagotto paribbājako ten' upasaṅkami. Addasā kho Vacchagotto paribbājako Bhagavantam dūrato va āgacchantam, disvāna Bhagavantam etad - avoca: Etu kho bhante Bhagavā, sāgataṁ bhante Bhagavato, cirassam kho bhante Bhagavā imam pariyāyam - akāsi yadidam idh' āgamanāya, nisidatu bhante Bhagavā, idam - āsanam paññattan - ti. Nisidi Bhagavā paññatte āsane, Vacchagotto pi kho paribbājako aññā-

taram nīcam āsanam gahetvā ekamantam nisidi. Ekamantam nisinno kho Vacchagotto paribbājako Bhagavantam etad-avoca:

Sutam mētam bhante: samaṇo Gotamo sabbaññū sabbadassāvī, aparisesam nāṇadassanam paṭijānāti: carato ca me tiṭṭhato ca suttassa ca jāgarassa ca satataṁ samitam nāṇadassanam paccupaṭṭhitanti. Ye te bhante evam āhaṁsu: samaṇo Gotamo sabbaññū sabbadassāvī, aparisesam nāṇadassanam paṭijānāti: carato ca me tiṭṭhato ca suttassa ca jāgarassa ca satataṁ samitam nāṇadassanam paccupaṭṭhitanti. kacci te bhante Bhagavato vuttavādino na ca Bhagavantam abhūtena abbhācikkhanti dhammassa cānudhammam byākaronti. na ca koci sahadhammiko vādānuvādo gārayham thānam āgacchatiti. — Ye te Vaccha evam āhaṁsu: samaṇo Gotamo sabbaññū sabbadassāvī, aparisesam nāṇadassanam paṭijānāti: carato ca me tiṭṭhato ca suttassa ca jāgarassa ca satataṁ samitaṁ nāṇadassanam paccupaṭṭhitanti, na me te vuttavādino, abbhācikkhanti ca pana man-te asatā abhūtenāti.

Kathaṁ byākaramānā pana mayam bhante vuttavādino c' eva Bhagavato assāma na ca Bhagavantam abhūtena abbhācikkheyāma dhammassa cānudhammam byākareyyāma, na ca koci sahadhammiko vādānuvādo gārayham thānam āgaccheyyāti. — Tevijo samaṇo Gotamo ti kho Vaccha byākaramāno vuttavādī c' eva me assa na ca maiṁ abhūtena abbhācikkheyāma dhammassa cānudhammam byākareyya, na ca koci sahadhammiko vādānuvādo gārayham thānam āgaccheyya. Aham hi Vaccha yāvad-e ākañkhāmi anekavihitam pubbenivāsam anussarāmi, seyyathidam ekam-pi jātim dve pi jātiyo — pe — iti sākāraṁ sauddesam anekavihitam pubbenivāsam anussarāmi. Aham hi Vaccha yāvad-e ākañkhāmi dibbena cakkhunā visuddhena atikkantamānusakena satte passāmi cavamāne upapajjamāne, hīne pañite suvaṇṇe dubbanṇe sugate duggate — pe — yathākammūpage satte pajānāmi. Aham hi Vaccha āsavānam khayā anāsavām cetovimuttim paññāvimuttim diṭṭhe va dhamme sayaṁ abhiññā sacchikatvā upasampajja viharāmi. Tevijo samaṇo Gotamo

ti kho Vaccha byākaramāno vuttavādī c' eva me assa na ca mām abhūtena abbhācikkheyya dhammassa cānudhammadā byākareyya, na ca koci sahadhammiko vādānuvādo gārayhaṁ thānam āgaccheyyāti.

Evam vutte Vacchagotto paribbājako Bhagavantam etad-avoca: Atthi nu kho bho Gotama koci gihī gihisamyojanam appahāya kāyassa bhedā dukkhass' antamkaro ti. — Na - tthi kho Vaccha koci gihī gihisamyojanam appahāya kāyassa bhedā dukkhass' antamkaro ti. — Atthi pana bho Gotama koci gihī gihisamyojanam appahāya kāyassa bhedā saggū-pago ti. — Na kho Vaccha ekanā yeva satamā na dve satāni na tīṇi satāni na cattāri satāni na pañca satāni, atha kho bhiyyo va ye gihī gihisamyojanam appahāya kāyassa bhedā saggūpagā ti. — Atthi nu kho bho Gotama koci ājivako kāyassa bhedā dukkhass' antamkaro ti. — Na - tthi kho Vaccha koci ājivako kāyassa bhedā dukkhass' antamkaro ti. — Atthi pana bho Gotama koci ājivako kāyassa bhedā saggūpago ti. — Ito kho so Vaccha ekanavuto kappo yamahām anussarāmi, nābhijānāmi kañci ājivakam saggūpagam aññatra ekena, so p' āsi kammasvādī kiriyavādī ti. — Evam sante bho Gotama suññam adun-tithāyatanaṁ antamaso saggūpagena pīti. — Evam sante Vaccha suññam adun-tithāyatanaṁ antamaso saggūpagena pīti.

Idam - avoca Bhagavā. Attamano Vacchagotto paribbājako Bhagavato bhāsitam abinanditi.

TEVIJJA-VACCHAGOTTASUTTANTAM PATHAMAM.

72.

Evam - me sutam. Ekaṁ samayam Bhagavā Sāvatthiyam viharati Jetavane Anāthapiṇḍikassa ārāme. Atha kho Vacchagotto paribbājako yena Bhagavā ten' upasaṅkami,

upasaṅkamitvā Bhagavatā saddhiṁ sammodi, sammodaniyam katham sārāṇiyam vītisāretvā ekamantaṁ nisidi. Ekamantaṁ nisinno kho Vacchagotto paribbājako Bhagavantam etad - avoca:

Kin - nu kho bho Gotama: sassato loko, idam - eva saccam, mogham - aññan - ti evamidiṭṭhi bhavam Gotamo ti. — Na kho aham Vaccha evamidiṭṭhi: sassato loko, idam - eva saccam, mogham - aññan - ti. — Kim pana bho Gotama: asassato loko, idam - eva saccam, mogham - aññan - ti evamidiṭṭhi bhavam Gotamo ti. — Na kho aham Vaccha evamidiṭṭhi: asassato loko, idam - eva saccam, mogham - aññan - ti. — Kin - nu kho bho Gotama: antavā loko, idam - eva saccam, mogham - aññan - ti evamidiṭṭhi bhavam Gotamo ti. — Na kho aham Vaccha evamidiṭṭhi: antavā loko, idam - eva saccam, mogham - aññan - ti. — Kim pana bho Gotama: anantavā loko, idam - eva saccam, mogham - aññan - ti evamidiṭṭhi bhavam Gotamo ti. — Na kho aham Vaccha evamidiṭṭhi: anantavā loko, idam - eva saccam, mogham - aññan - ti. — Kin - nu kho bho Gotama: tam jīvam tam sarīram, idam - eva saccam, mogham - aññan - ti evamidiṭṭhi bhavam Gotamo ti. — Na kho aham Vaccha evamidiṭṭhi: tam jīvam tam sarīram, idam - eva saccam, mogham - aññan - ti. — Kim pana bho Gotama: añnam jīvam añnam sarīram, idam - eva saccam, mogham - aññan - ti evamidiṭṭhi bhavam Gotamo ti. — Na kho aham Vaccha evamidiṭṭhi: añnam jīvam añnam sarīram, idam - eva saccam, mogham - aññan - ti. — Kin - nu kho bho Gotama: hoti tathāgato param - marañā, idam - eva saccam, mogham - aññan - ti evamidiṭṭhi bhavam Gotamo ti. — Na kho aham Vaccha evamidiṭṭhi: hoti tathāgato param - marañā, idam - eva saccam, mogham - aññan - ti. — Kim pana bho Gotama: na hoti tathāgato param - marañā, idam - eva saccam, mogham - aññan - ti evamidiṭṭhi bhavam Gotamo ti. — Na kho aham Vaccha evamidiṭṭhi: na hoti tathāgato param - marañā, idam - eva saccam, mogham - aññan - ti. — Kin - nu kho bho Gotama: hoti ca na ca hoti tathāgato param - marañā, idam - eva saccam, mogham - aññan - ti evamidiṭṭhi bhavam Gotamo

ti. — Na kho aham Vaccha evamidiṭṭhi: hoti ca na ca hoti tathāgato param - marañā, idam - eva saccam, mogham - aññan - ti. — Kim pana bho Gotama: n' eva hoti na na hoti tathāgato param - marañā, idam - eva saccam, mogham - aññan - ti evamidiṭṭhi bhavam Gotamo ti. — Na kho aham Vaccha evamidiṭṭhi: n' eva hoti na na hoti tathāgato param - marañā, idam - eva saccam, mogham - aññan - ti.

Kin - nu kho bho Gotama: sassato loko, idam - eva saccam, mogham - aññan - ti evamidiṭṭhi samano Gotamo ti iti puṭṭho samāno: na kho aham Vaccha evamidiṭṭhi: sassato loko, idam - eva saccam, mogham - aññan - ti vadesi. Kim pana bho Gotama: assassato loko, idam - eva saccam, mogham - aññan - ti evamidiṭṭhi samano Gotamo ti iti puṭṭho samāno: na kho aham Vaccha evamidiṭṭhi: assassato loko, idam - eva saccam, mogham - aññan - ti vadesi — pe —. Kin - nu kho bho Gotama: hoti ca na ca hoti tathāgato param - marañā, idam - eva saccam, mogham - aññan - ti evamidiṭṭhi samano Gotamo ti iti puṭṭho samāno: na kho aham Vaccha evamidiṭṭhi: hoti ca na ca hoti tathāgato param - marañā, idam - eva saccam, mogham - aññan - ti vadesi. Kim pana bho Gotama: n' eva hoti na na hoti tathāgato param - marañā, idam - eva saccam, mogham - aññan - ti evamidiṭṭhi samano Gotamo ti iti puṭṭho samāno: na kho aham Vaccha evamidiṭṭhi: n' eva hoti na na hoti tathāgato param - marañā, idam - eva saccam, mogham - aññan - ti vadesi. Kim pana bhavam Gotamo ādīnavam sampassamāno evam imāni sabbaso diṭṭhigatāni anupagato ti.

Sassato loko ti kho Vaccha diṭṭhigatam - etam diṭṭhi - gahanam diṭṭhikantaram diṭṭhivisukam diṭṭhivipphanditam diṭṭhisamyojanam, sadukkhami savighātāni saupāyāsaṇi saparijāham, na nibbidāya na virāgāya na nirodhāya na upasamāya na abhiññāya na sambodhāya na nibbānāya samvattati. Assassato loko ti kho Vaccha — pe — antavā loko ti kho Vaccha — anantavā loko ti kho Vaccha — tam jivam tam sariran - ti kho Vaccha — aññam jivam aññam sariran - ti kho Vaccha — hoti tathāgato param - marañā ti kho

Vaccha — na hoti tathāgato param - marañā ti kho Vaccha — hoti ca na ca hoti tathāgato param - marañā ti kho Vaccha — n' eva hoti na na hoti tathāgato param - marañā ti kho Vaccha diṭṭhigatam - etam diṭṭhigahanam diṭṭhikantāram diṭṭhivisūkam diṭṭhivipphanditam diṭṭhisamyojanam, sadukkham savighātam saupāyāsam sapariñāham, na nibbidāya na virāgāya na nirodhāya na upasamāya na abhiññāya na sambodhāya na nibbānāya samvattati. Imām kho aham Vaccha ādīnavam sampassamāno evam imāni sabbaso diṭṭhigatāni anupagato ti. — Atthi pana bhoto Gotamassa kiñci diṭṭhigatan - ti. — Diṭṭhigatan - ti kho Vaccha apanitam - etam Tathāgatassu. Diṭṭham h' etam Vaccha Tathāgatena: iti rūpam. iti rūpassa samudayo, iti rūpassa atthagamo; iti vedanā, iti vedanāya samudayo, iti vedanāya atthagamo; iti saññā, iti saññāya samudayo, iti saññāya atthagamo; iti sañkhārā, iti sañkhārānam samudayo, iti sañkhārānam atthagamo; iti viññānam, iti viññānassa samudayo, iti viññānassa atthagamo ti. Tasma Tathāgato sabbamaññitānam sabbamathitānam sabba-ahimikāra-maminikāra-mānānusayānam khayā virāgā nirodhā cāgā paṭinissaggā anupādā vimutto ti vadāmīti.

Evam vimuttacitto pana bho Gotama bhikkhu kuhim upapajjatiti. — Upapajjatiti kho Vaccha na upeti. — Tena hi bho Gotama na upapajjatiti. — Na upapajjatiti kho Vaccha na upeti. — Tena hi bho Gotama upapajjati ca na ca upapajjatiti. — Upapajjati ca na ca upapajjatiti kho Vaccha na upeti. — Tena hi bho Gotama n' eva upapajjati na na upapajjatiti. — N' eva upapajjati na na upapajjatiti kho Vaccha na upeti.

Evam vimuttacitto pana bho Gotama bhikkhu kuhim upapajjatiti iti puṭṭho samāno: upapajjatiti kho Vaccha na upetiti vadesi. Tena hi bho Gotama na upapajjatiti iti puṭṭho samāno: na upapajjatiti kho Vaccha na upetiti vadesi. Tena hi bho Gotama upapajjati ca na ca upapajjatiti iti puṭṭho samāno: upapajjati ca na ca upapajjatiti kho Vaccha na upetiti vadesi. Tena hi bho Gotama n' eva upapajjati na na upapajjatiti iti puṭṭho samāno: n' eva upapajjati na

na upapajjatiti kho Vaccha na upetiti vadesi. Etthāham bho Gotama aññānam - āpādim, eththa sammoham - āpādim, yā pi me esā bhoto Gotamassa purimena kathāsallāpena ahu pasādamattā sā pi me etarahi antarahitā ti.

Alam hi te Vaccha aññānya alam sammohāya. Gambhīro h' ayam Vaccha dhammo duddaso duranubodho santo pañito atakkāvacaro nipoṇo pañditavedaniyo, so tayā dujjāno aññaditthikena aññakhantikena aññarucikena aññatrayogena aññathācariyakena. Tena hi Vaccha tam yev' ettha pañpuçchissāmi, yathā te khameyya tathā nam byākareyyāsi. Tam kim - maññasi Vaccha: sace te purato aggi jaleyya jāneyyāsi tvam: ayam me purato aggi jalatiti. — Sace me bho Gotama purato aggi jaleyya jāneyyāham: ayam me purato aggi jalatiti. — Sace pana tam Vaccha evam puccheyya: yo te ayam purato aggi jalati ayam aggi kim pañicca jalatiti, evam puttho tvam Vaccha kinti byākareyyāsiti. — Sace mam bho Gotama evam puccheyya: yo te ayam purato aggi jalati ayam aggi kim pañicca jalatiti, evam puttho aham bho Gotama evam byākareyyam: yo me ayam purato aggi jalati ayam aggi tiñakatthupādānam pañicca jalatiti. — Sace te Vaccha purato so aggi nibbāyeyya jāneyyāsi tvam: ayam me purato aggi nibbuto ti. — Sace me bho Gotama purato so aggi nibbāyeyya jāneyyāham: ayam me purato aggi nibbuto ti. — Sace pana tam Vaccha evam puccheyya: yo te ayam purato aggi nibbuto so aggi ito katamam disam gato, puratthimam vā pacchimam vā uttaram vā dakkhiṇam vā ti. evam puttho tvam Vaccha kinti byākareyyāsiti. — Na upeti bho Gotama. Yam hi so bho Gotama aggi tiñakatthupādānam pañicca ajali, tassa ca pariyādānā aññassa ca anupahārā anāhārō nibbuto t' eva sañkhami gacchatiti.

Evam - eva kho Vaccha yena rūpena tathāgatam paññāpayamāno paññāpeyya tam rūpam tathāgatassa pahinam ucchinnamūlam tālāvatthukataṁ anabhāvakataṁ āyatim anuppādadhammam; rūpasañkhāvimutto kho Vaccha tathāgato, gambhīro appameyyo duppariyogāho seyyathā pi mahāsamuddo, upapajjatiti na upeti. na upapajjatiti na upeti,

upapajjati ca na ca upapajjatīti na upeti, n' eva upapajjati na na upapajjatīti na upeti. Yāya vedanāya tathāgataṁ paññāpayamāno paññāpeyya sā vedanā tathāgatassa pahīnā ucchinnamūlā tālāvatthukatā anabhāvakatā āyatim anuppādadharmā; vedanāsaṅkhāvimutto kho Vaccha tathāgato, gambhīro appameyyo duppariyogāho seyyathā pi mahāsamuddo, upapajjatīti na upeti, na upapajjatīti na upeti, upapajjati ca na ca upapajjatīti na upeti, n' eva upapajjati na na upapajjatīti na upeti. Yāya saññāya tathāgataṁ paññāpayamāno paññāpeyya sā saññā tathāgatassa pahīnā ucchinnamūlā tālāvatthukatā anabhāvakatā āyatim anuppādadharmā; saññāsaṅkhāvimutto kho Vaccha tathāgato, gambhīro appameyyo... n' eva upapajjati na na upapajjatīti na upeti. Yehi saṅkhārehi tathāgataṁ paññāpayamāno paññāpeyya te saṅkhārā tathāgatassa pahīnā ucchinnamūlā tālāvatthukatā anabhāvakatā āyatim anuppādadharmā; saṅkhārasaṅkhāvimutto kho Vaccha tathāgato, gambhīro appameyyo... n' eva upapajjati na na upapajjatīti na upeti. Yena viññāṇena tathāgataṁ paññāpayamāno paññāpeyya tam viññāṇam tathāgatassa pahīnam ucchinnamūlam tālāvatthukataṁ anabhāvakataṁ āyatim anuppādadharmam; viññāṇasaṅkhāvimutto kho Vaccha tathāgato. gambhīro appameyyo duppariyogāho seyyathā pi mahāsamuddo, upapajjatīti na upeti, na upapajjatīti na upeti, upapajjati ca na ca upapajjatīti na upeti, n' eva upapajjati na na upapajjatīti na upetīti.

Evaṁ vutte Vacchagotto paribbājako Bhagavantam etadavoca: Seyyathā pi bho Gotama gāmassa vā nigamassa vā avidūre mahā sālarakkho, tassa aniccatā sākhāpalāsam palujjeyya, tacapapaṭikā palujjeyyūm, pheggū palujjeyya, so aparena samayena apagatasākhāpalāso apagatatacapapaṭiko apagataphegguko suddho assa sāre patiṭṭhito, evam-ev' idam bhoto Gotamassa pāvacanam apagatasākhāpalāsam apagata-tacapapatikam apagatapheggukam suddham sāre patiṭṭhitam. Abhikkantam bho Gotama, abhikkantam bho Gotama. Seyyathā pi bho Gotama nikujjitaṁ vā ukkujjeyya, paṭicchannam vā vivareyya, mūlhassa vā maggam ācikkheyya, andhakāre

vā telapajjotam̄ dhāreyya: cakkhumanto rūpāni dakkhintiti,
evam - evam bhotā Gotamena anekapariyāyena dhammo
pakāsito. Esāham bhavantam̄ Gotamam̄ saraṇam̄ gacchāmi
dhammañ - ca bhikkhusaṅghañ - ca. Upāsakam̄ - mam̄ bhavam̄
Gotamo dhāretu ajjatagge pāṇupetam̄ saraṇagatan - ti.

AGGI-VACCHAGOTTASUTTANTAM̄ DUTIYAM̄.

73.

Evam - me sutam̄. Ekaṁ samayaṁ Bhagavā Rājagahe
viharati Vēluvane Kalandakanivāpe. Atha kho Vacchagotto
paribbājako yena Bhagavā ten' upasaṅkami, upasaṅkamitvā
Bhagavatā saddhiṁ sammodi, sammodanīyam̄ katham̄ sārāṇī-
yam̄ vītisāretvā ekamantam̄ nisīdi. Ekamantam̄ nisinno kho
Vacchagotto paribbājako Bhagavantam̄ etad - avoca: Dīgha-
rattāham bhotā Gotamena sahakathi. Sādhu me bhavam̄
Gotamo saṅkhittena kusalākusalam̄ desetūti. — Saṅkhittena
pi kho te aham̄ Vaccha kusalākusalam̄ deseyyam̄, vitthārena
pi kho te aham̄ Vaccha kusalākusalam̄ deseyyam̄, api ca te
aham̄ Vaccha saṅkhittena kusalākusalam̄ desessāmi, tam̄
suṇāhi sādhukam̄ manasikarohi. blāsissāmīti. Evam̄ bho ti
kho Vacchagotto paribbājako Bhagavato paccassosi. Bha-
gavā etad - avoca:

Lobho kho Vaccha akusalam̄, alobho kusalam̄. Doso
kho Vaccha akusalam̄, adoso kusalam̄. Moho kho Vaccha
akusalam̄, amoho kusalam̄. Iti kho Vaccha ime tayo
dhammā akusalā, tayo dhammā kusalā. Pāṇātipāto kho
Vaccha akusalam̄, pāṇātipātā veramaṇī kusalam̄. Adinnā-
dānam̄ kho Vaccha akusalam̄, adinnādānā veramaṇī kusalam̄.
Kāmesu micchācāro kho Vaccha akusalam̄, kāmesu micchā-
cārā veramaṇī kusalam̄. Musāvādo kho Vaccha akusalam̄,
musāvādā veramaṇī kusalam̄. Pisunā vācā kho Vaccha

akusalamī, pisuṇāya vācāya veramaṇī kusalamī. Pharusañ vācā kho Vaccha akusalamī, pharusāya vācāya veramaṇī kusalamī. Samphappalāpo kho Vaccha akusalamī, samphappalāpā vera-maṇī kusalamī. Abhijjhā kho Vaccha akusalamī, anabhijjhā kusalamī. Byāpādo kho Vaccha akusalamī, abyāpādo kusalamī. Micchādiṭṭhi kho Vaccha akusalamī, sammādiṭṭhi kusalamī. Iti kho Vaccha imē dasa dhammā akusalā, dasa dhammā ku-salā. Yato kho Vaccha bhikkhuno taṇhā pahīnā hoti uechinnamūlā tālāvatthukatā anabhāvatañā āyatim anuppāda-dhammā, so hoti bhikkhu arahañ khīñāsavō vusitavā kata-karaṇīyo ohitabhāro anuppattasadattho parikkhīñabhava-samyojano samma - d - aññā vimutto ti.

Titthatu bhavañ Gotamo, atthi pana bphoto Gotamassa ekabhikkhu pi sāvako āsavānam khayā anāsavam cetovimuttim paññāvimuttim diṭṭhe va dhamme sayam abhiññā sacchi-katvā upasampajja viharatiti. — Na kho Vaccha ekañ yeva satam na dve satāni na tīpi satāni na cattāri satāni na pañca satāni, atha kho bhiyyo va ye bhikkhū mama sāvakā āsavānam khayā anāsavam cetovimuttim paññāvimuttim diṭṭhe va dhamme sayam abhiññā sacchikatvā viharantiti. — Titthatu bhavañ Gotamo, titthantu bhikkhū, atthi pana bphoto Gotamassa ekabhikkhunī pi sāvikā āsavānam khayā anāsavam cetovimuttim paññāvimuttim diṭṭhe va dhamme sayam abhiññā sacchikatvā upasampajja viharantiti. — Na kho Vaccha ekañ yeva satam na dve satāni na tīpi satāni na cattāri satāni na pañca satāni, atha kho bhiyyo va yā bhikkhuniyo mama sāvikā āsavānam khayā anāsavam cetovimuttim paññāvimuttim diṭṭhe va dhamme sayam abhiññā sacchikatvā upasampajja viharantiti. — Titthatu bhavañ Gotamo, titthantu bhikkhū, titthantu bhikkhuniyo, atthi pana bphoto Gotamassa ekupāsako pi sāvako gihī odātavasano brahmacārī pañcannam orambhāgīyānam samyojanānam parikkhayā opapātiko tatthaparinibbāyi anāvattidhammo tasmā lokā ti. — Na kho Vaccha ekañ yeva satam... na pañca satāni, atha kho bhiyyo va ye upāsakā mama sāvakā gihī odātavasanā brahmacārino pañcannam orambhāgīyānam samyojanānam

parikkhayā opapātikā tatthaparinibbāyino anāvattidhammā tasmā lokā ti. — Tiṭṭhatu bhavaṁ Gotamo, tiṭṭhantu bhikkhū, tiṭṭhantu bhikkhuniyo, tiṭṭhantu upāsakā gihī odātavasanā brahmacārino, atthi pana bhero Gotamassa ekupāsako pi sāvako gihī odātavasano kāmabhogī sāsanakaro ovādapatikaro tiṇṇavicikiccho vigatakathaṁkatho vesārajjappatto aparappaccayo satthusāsane viharatiti. — Na kho Vaccha ekaṁ yeva satam... na pañca satāni, atha kho bhiyyo va ye upāsakā mama sāvakā gihī odātavasanā kāmabhogino sāsanakarā ovādapatikarā tiṇṇavicikiechā vigatakathaṁkathā vesārajjappattā aparappaccayā satthusāsane viharantiti. — Tiṭṭhatu bhavaṁ Gotamo, tiṭṭhantu bhikkhū, tiṭṭhantu bhikkhuniyo, tiṭṭhantu upāsakā gihī odātavasanā brahmacārino, tiṭṭhantu upāsakā gihī odātavasanā kāmabhogino, atthi pana bhero Gotamassa ekupāsikā pi sāvikā gihī odātavasanā brahma-cārini pañcannam orambhāgīyānam samyojanānam parikkhayā opapātikā tatthaparinibbāyinī anāvattidhammā tasmā lokā ti. — Na kho Vaccha ekaṁ yeva satam... na pañca satāni, atha kho bhiyyo va yā upāsikā mama sāvikā gihī odātavasanā brahmacāriniyo pañcannam orambhāgīyānam samyojanānam parikkhayā opapātikā tatthaparinibbāyinīyo anāvattidhammā tasmā lokā ti. — Tiṭṭhatu bhavaṁ Gotamo, tiṭṭhantu bhikkhū, tiṭṭhantu bhikkhuniyo, tiṭṭhantu upāsakā gihī odātavasanā brahmacārino, tiṭṭhantu upāsakā gihī odātavasanā kāmabhogino, tiṭṭhantu upāsikā gihī odātavasanā brahmacāriniyo, atthi pana bhero Gotamassa ekupāsikā pi sāvikā gihī odātavasanā kāmabhoginī sāsanakarā ovādapatikarā tiṇṇavicikicchā vigatakathaṁkathā vesārajjappattā aparappaccayā satthusāsane viharatiti. — Na kho Vaccha ekaṁ yeva satam na dve satāni na tīpi satāni na cattāri satāni na pañca satāni, atha kho bhiyyo va yā upāsikā mama sāvikā gihī odātavasanā kāmabhoginīyo sāsanakarā ovāda-pati-korā tiṇṇavicikicchā vigatakathaṁkathā vesārajjappattā

abhavim̄su, evam̄-idam̄ brahmacariyam̄ aparipūram̄ abhavissa ten' aṅgena; yasmā ca kho bho Gotama imam̄ dhammam̄ bhavañ - c' eva Gotamo ārādhako bhikkhū ca ārādhakā, evam̄-idam̄ brahmacariyam̄ paripūram̄ ten' aṅgena. Sace hi bho Gotama imam̄ dhammam̄ bhavañ - c' eva Gotamo ārādhako abhavissa bhikkhū ca ārādhakā abhavim̄su, no ca kho bhikkhuniyo ārādhikā abhavim̄su, evam̄-idam̄ brahmacariyam̄ aparipūram̄ abhavissa ten' aṅgena; yasmā ca kho bho Gotama imam̄ dhammam̄ bhavañ - c' eva Gotamo ārādhako bhikkhū ca ārādhakā bhikkhuniyo ca ārādhikā, evam̄-idam̄ brahmacariyam̄ paripūram̄ ten' aṅgena. Sace hi bho Gotama imam̄ dhammam̄ bhavañ - c' eva Gotamo ārādhako abhavissa bhikkhū ca ārādhakā abhavim̄su bhikkhuniyo ca ārādhikā abhavim̄su, no ca kho upāsakā gihī odātavasanā brahmacārino ārādhakā abhavim̄su, evam̄-idam̄ brahmacariyam̄ aparipūram̄ abhavissa ten' aṅgena; yasmā ca kho bho Gotama imam̄ dhammam̄ bhavañ - c' eva Gotamo ārādhako bhikkhū ca ārādhakā bhikkhuniyo ca ārādhikā upāsakā ca gihī odātavasanā brahmacārino ārādhakā, evam̄-idam̄ brahmacariyam̄ paripūram̄ ten' aṅgena. Sace hi bho Gotama imam̄ dhammam̄ bhavañ - c' eva Gotamo ārādhako abhavissa bhikkhū ca ārādhakā abhavim̄su bhikkhuniyo ca ārādhikā abhavim̄su upāsakā ca gihī odātavasanā brahmacārino ārādhakā abhavim̄su, no ca kho upāsakā gihī odātavasanā kāmabhogino ārādhakā abhavim̄su, evam̄-idam̄ brahmacariyam̄ aparipūram̄ abhavissa ten' aṅgena; yasmā ca kho bho Gotama imam̄ dhammam̄ bhavañ - c' eva Gotamo ārādhako bhikkhū ca ārādhakā bhikkhuniyo ca ārādhikā upāsakā ca gihī odātavasanā brahmacārino ārādhakā upāsakā ca gihī odātavasanā kāmabhogino ārādhakā, evam̄-idam̄ brahmacariyam̄ paripūram̄ ten' aṅgena. Sace hi bho Gotama imam̄ dhammam̄ bhavañ - c' eva Gotamo ārādhako abhavissa bhikkhū ca ārādhakā abhavim̄su bhikkhuniyo ca ārādhikā abhavim̄su upāsakā ca gihī odātavasanā brahmacārino ārādhakā abhavim̄su upasakā ca gihī odātavasanā kāmabhogino ārādhakā abhavim̄su, no ca kho upāsikā gihī odātavasanā

brahmacāriniyo ārādhikā abhavim̄su. evam - idam brahma-
 cariyam̄ aparipūram̄ abhavissa ten' aṅgena; yasmā ca kho
 bho Gotama imam̄ dhammañ bhavañ - c' eva Gotamo ārā-
 dhako bhikkhū ca ārādhakā bhikkhuniyo ca ārādhikā upā-
 sakā ca gihī odātavasanā brahmacārino ārādhakā upāsakā
 ca gihī odātavasanā kāmabhogino ārādhakā upāsikā ca gihī
 odātavasanā brahmacāriniyo ārādhikā, evam - idam brahma-
 cariyam̄ paripūram̄ ten' aṅgena. Sace hi bho Gotama imam̄
 dhammañ bhavañ - c' eva Gotamo ārādhako abhavissa bhik-
 khū ca ārādhakā abhavim̄su bhikkhuniyo ca ārādhikā abha-
 vim̄su upāsakā ca gihī odātavasanā brahmacārino ārādhakā
 abhavim̄su upāsakā ca gihī odātavasanā kāmabhogino ārā-
 dhakā abhavim̄su upāsikā ca gihī odātavasanā brahmacāriniyo
 ārādhikā abhavim̄su, no ca kho upāsikā gihī odātavasanā
 kāmabhoginiyo ārādhikā abhavim̄su, evam - idam brahma-
 cariyam̄ aparipūram̄ abhavissa ten' aṅgena; yasmā ca kho
 bho Gotama imam̄ dhammañ bhavañ - c' eva Gotamo ārā-
 dhako bhikkhū ca ārādhakā bhikkhuniyo ca ārādhikā upāsakā
 ca gihī odātavasanā brahmacārino ārādhakā upāsakā ca gihī
 odātavasanā kāmabhogino ārādhakā upāsikā ca gihī odāta-
 vasanā brahmacāriniyo ārādhikā upāsikā ca gihī odāta-
 vasanā kāmabhoginiyo ārādhikā, evam - idam brahmacariyam̄
 paripūram̄ ten' aṅgena.

Seyyathā pi bho Gotama Gaṅgā nadi samuddaninnā
 samuddaponā samuddapabbhārā samuddam̄ āhacca titthati.
 evam - evāyam̄ bhoto Gotamassa parisā sagahaṭṭhapabbajitā
 nibbānaninnā nibbānaponā nibbānapabbhārā nibbānam̄ āhacca
 titthati. Abhikkantañ bho Gotama, abhikkantañ bho Gotama.
 Seyyathā pi bho Gotama nikujjitañ vā ukkujjeyya, paṭic-
 channam̄ vā vivareyya, mūlhassa vā maggam̄ ācikkheyya.
 andhakāre vā telapajjotam̄ dhāreyya: cakkhumanto rūpāni
 dakkhīntī, evam - evam̄ bhotā Gotamena anekapariyāyena
 dhammo pakāsito. Esāham̄ bhavantam̄ Gotamam̄ saraṇam̄
 gacchāmi dhammañ - ca bhikkhusaṅghañ - ca. Labheyyāham̄
 bhoto Gotamassa santike pabbajam̄, labheyyam̄ upasampadan-

ti. — Yo kho Vaccha aññatitthiyapubbo imasmim dhamma-vinaye ākañkhati pabbajjam ākañkhati upasampadam, so cattāro māse parivasati. catunnam māsānam accayena āraddhacittā bhikkhū pabbājenti upasampādenti bhikkhu-bhāvāya; api ca m' ettha puggalavemattatā vidiṭā ti. — Sace bhante aññatitthiyapubbā imasmim dhamma-vinaye ākañkhantā pabbajjam ākañkhantā upasampadam cattāro māse parivasanti, catunnam māsānam accayena āraddhacittā bhikkhū pabbājenti upasampādenti bhikkhubhāvāya, aham cattāri vassāni parivasissāmi, catunnam mām vassānam accayena āraddhacittā bhikkhū pabbājentu upasampādentu bhikkhu-bhāvāyāti. Alattha kho Vacchagotto paribbājako Bhagavato santike pabbajjam alattha upasampadam.

Acirūpasampanno kho pan' āyasmā Vacchagotto addhamā-sūpasampanno yena Bhagavā ten' upasañkami, upasañkamitvā Bhagavantam abhivādetvā ekamantam nisidi. Ekamantam nisinno kho āyasmā Vacchagotto Bhagavantam etad - avoca: Yāvatañam bhante sekhena nāñena sekhañya vijjāya pattañam anuppattam tam mayā, uttarim me Bhagavā dhammam desetūti. — Tena hi tvam Vaccha dve dhamme uttarim bhāvehi. samathañ - ca vipassanañ - ca. Ime kho te Vaccha dve dhammā uttarim bhāvitā, samatho ca vipassanā ca, anekadhātupaṭivedhāya samivattissanti.

So tvam Vaccha yāvad - e ākañkhissasi: anekavihitam iddhividham pacceanubhaveyyam, eko pi hutvā bahudhā assam, bahudhā pi hutvā eko assam. āvibhāvam tirobhāvam tiro-kuddam tiropākāram tiropabbatañ asajjamāno gaccheyyam seyyathā pi ākāse, pañhaviyā pi ummujjanimujjam kareyyam seyyathā pi udake, udake pi abhijjamāne gaccheyyam seyyathā pi pañhaviyam, ākāse pi pallañkena kameyyam seyyathā pi pakkhī sakuṇo, ime pi candimasuriye evam mahiddhike evam mahānubhāve pāñinā parimaseyyam parimajjeyyam, yāva Brahmalokā pi kāyena vasam vatteyyan - ti, tatra tatr' eva sakkhibabbatañ pāpuñissasi sati sati āyatane.

So tvam Vaccha yāvad - e ākañkhissasi: dibbāya sota-

dhātuyā visuddhāya atikkantamānusikāya ubho sadde suneyyam, dibbe ca mānuse ca. ye dūre santike cāti, tatra tatr' eva sakkhibhabbatām pāpuṇissasi sati sati āyatane.

So tvām Vaccha yāvad - e ākañkhissasi: parasattānam parapuggalānam cetasā ceto paricca pajāneyyam, sarāgam vā cittām sarāgañ cittan - ti pajāneyyam, vītarāgam vā cittām vītarāgam cittan - ti pajāneyyam, sadosam vā cittām sadosam cittan - ti pajāneyyam, vītadosam vā cittām vītadosam cittan - ti pajāneyyam, samoham vā cittām samoham cittan - ti pajāneyyam, vītamoham vā cittām vītamoham cittan - ti pajāneyyam, sañkhittam vā cittām sañkhittam cittan - ti pajāneyyam, vikkhittam vā cittām vikkhittam cittan - ti pajāneyyam, mahaggatam vā cittām mahaggatam cittan - ti pajāneyyam, amahaggatam vā cittām amahaggatam cittan - ti pajāneyyam, sauttaram vā cittām sauttaram cittan - ti pajāneyyam, anuttaram vā cittām anuttaram cittan - ti pajāneyyam, samāhitam vā cittām samāhitam cittan - ti pajāneyyam, asamāhitam vā cittām asamāhitam cittan - ti pajāneyyam, vimuttam vā cittām vimuttam cittan - ti pajāneyyam, avimuttam vā cittām avimuttam cittan - ti pajāneyyan - ti. tatra tatr' eva sakkhibhabbatām pāpuṇissasi sati sati āyatane.

So tvām Vaccha yāvad - e ākañkhissasi: anekavihitam pubbenivāsam anussareyyam, seyyathidañ ekam - pi jātiñ dve pi jātiyo tisso pi jātiyo catasso pi jātiyo pañca pi jātiyo dasa pi jātiyo viśatim - pi jātiyo tiṁsam - pi jātiyo cattāri - sam - pi jātiyo paññāsam - pi jātiyo jātisatam - pi jātisahassam - pi jātisatasahassam - pi aneke pi sañvāṭṭakappe aneke pi vivāṭṭakappe aneke pi sañvāṭṭavivāṭṭakappe: amutr' āsim evamānāmo evam̄gutto evam̄vaṇṇo evamāhāro evam̄ sukha - dukkha-paṭisaṁvedi evamāyupariyanto; so tato cuto amutra uppādim, tatra p' āsim evamānāmo evam̄gutto evam̄vaṇṇo evamāhāro evam̄ sukhadukkha-paṭisaṁvedi evamāyupariyanto, so tato cuto idhūpapanno ti, iti sākāram sauddesam anekavihitam pubbenivāsam anussareyyan - ti. tatra tatr' eva sakkhibhabbatām pāpuṇissasi sati sati āyatane.

So tvam̄ Vaccha yāvad-e ākañkhissasi: dibbena cakkhunā visuddhenā atikkantamānusakenā satte passeyyaṁ cavamāne upapajjamāne, hīne pañite suvaṇṇe dubbaṇṇe sugate duggate yathākammūpage satte pajāneyyaṁ: ime vata bhonto sattā kāyaduccaritenā samannāgatā vacīduccaritenā samannāgatā manoduccaritenā samannāgatā ariyānam̄ upavādakā micchādiṭṭhikā micchādiṭṭhikammasamādānā, te kāyassa bhedā param - maraṇā apāyam̄ duggatiṁ vinipātam̄ nirayam̄ upapannā, ime vā pana bhonto sattā kāyasucaritenā samannāgatā vacīsucaritenā samannāgatā manosucaritenā samannāgatā ariyānam̄ anupavādakā sammādiṭṭhikā sammādiṭṭhikammasamādānā, te kāyassa bhedā param - maraṇā sugatiṁ saggam̄ lokam̄ upapannā ti, iti dibbena cakkhunā visuddhenā atikkantamānusakenā satte passeyyaṁ cavamāne upapajjamāne, hīne pañite suvaṇṇe dubbaṇṇe sugate duggate yathākammūpage satte pajāneyyan - ti, tatra tatr' eva sakkhibhabbatam̄ pāpuṇissasi sati sati āyatane.

So tvam̄ Vaccha yāvad-e ākañkhissasi: āsavānam̄ khayā anāsavam̄ cetovimuttim̄ paññāvimuttim̄ diṭṭhe va dhamme sayam̄ abhiññā sacchikatvā upasampajja vihareyyanti, tatra tatr' eva sakkhibhabbatam̄ pāpuṇissasi sati sati āyatane ti.

Atha kho āyasmā Vacchagotto Bhagavato bhāsitam̄ abhinanditvā anumoditvā uṭṭhāy' āsanā Bhagavantam̄ abhi-vādetvā padakkhiṇam̄ katvā pakkāmi. Atha kho āyasmā Vacchagotto eko vūpakaṭṭho appamatto ātāpi pahitatto viharanto nacirass' eva yass' atthāya kulaputtā samma - d - eva agārasmā anagāriyam̄ pabbajanti tad - anuttaram̄ brahma-cariyapariyosānam̄ diṭṭhe va dhamme sayam̄ abhiññā sacchikatvā upasampajja vihāsi; khīnā jāti, vusitam̄ brahmācariyam̄, kataṁ karañiyaṁ nāparaṁ itthattāyāti abbhaññāsi. Aññataro kho pan' āyasmā Vacchagotto arahataṁ ahosi.

Tena kho pana samayena sambahulā bhikkhū Bhagavantam̄ dassanāya gacchanti. Addasā kho āyasmā Vacchagotto te bhikkhū dūrato va gacchante, disvā yena te bhikkhū ten' upasaṅkami, upasaṅkamitvā te bhikkhū etad-

avoca: Handa kaham pana tumhe āyasmanto gacchathāti. — Bhagavantam kho mayam āvuso dassanāya gacchāmāti. — Tena h' āyasmanto mama vacanena Bhagavato pāde sirasā vandatha: Vacchagotto bhante bhikkhu Bhagavato pāde sirasā vandati evañ - ca vadeti: paricinno me Bhagavā, paricinno me Sugato ti. Evam - āvuso ti kho te bhikkhū āyasmato Vacchagottassa paccassosum. Atha kho te bhikkhū yena Bhagavā ten' upasaṅkamimśu, upasaṅkamitvā Bhagavantam abhivādetvā ekamantam nisidimśu. Ekamantam nisinnā kho te bhikkhū Bhagavantam etad - avocum: Āyasmā bhante Vacchagotto Bhagavato pāde sirasā vandati evañ - ca vadeti: paricinno me Bhagavā, paricinno me Sugato ti. — Pubbe va me bhikkhave Vacchagotto bhikkhu cetasā ceto paricca vidito: tevijjo Vacchagotto bhikkhu mahiddhiko mahānubhāvo ti. Devatā pi me etam - attham ārocesum: tevijjo bhante Vacchagotto bhikkhu mahiddhiko mahānubhāvo ti.

Idam - avoca Bhagavā. Attamanā te bhikkhū Bhagavato bhāsitam abhinandun - ti.

MAHĀ-VACCHAGOTTASUTTANTAMĀ TATIYAM.

74.

Evam - me sutam. Ekam samayam Bhagavā Rājagahe viharati Gijjhakūte Sūkarakhatāyam. Atha kho Dīghanakho paribbājako yena Bhagavā ten' upasaṅkami, upasaṅkamitvā Bhagavatā saddhiṁ sammodi, sammodanīyam kathaṁ sārāṇīyam vītisāretvā ekamantam aṭṭhāsi. Ekamantam ṭhito kho Dīghanakho paribbājako Bhagavantam etad - avoca: Aham li bho Gotama evamvādī evamdiṭṭhi: sabbam me na khamatiti. — Yā pi kho te esā Aggivessana diṭṭhi: sabbam me na khamatiti, esā pi te diṭṭhi na khamatiti. — Esā ce me bho Gotama diṭṭhi khameyya tam p' assa tādisam - eva, tam p'

assa tādisam - evāti. — Ato kho te Aggivessana bahūhi bahutarā lokasmīm ye evam - āhamśu: tam p' assa tādisam - eva, tam p' assa tādisam - evāti, te tañ - c' eva diṭṭhim nappajahanti aññañ - ca diṭṭhim upādiyanti. Ato kho te Aggivessana tanūhi tanutarā lokasmīm ye evam - āhamśu: tam p' assa tādisam - eva, tam p' assa tādisam - evāti, te tañ - c' eva diṭṭhim pajahanti aññañ - ca diṭṭhim na upādiyanti.

Sant' Aggivessana eke samanabrahmaṇā evamvādino evamdiṭṭhino: sabbam me khamatiti. Sant' Aggivessana eke samanabrahmaṇā evamvādino evamdiṭṭhino: sabbam me na khamatiti. Sant' Aggivessana eke samanabrahmaṇā evamvādino evamdiṭṭhino: ekaccam me khamati, ekaccam me na khamatiti. Tatr' Aggivessana ye te samanabrahmaṇā evamvādino evamdiṭṭhino: sabbam me khamatiti, tesam - ayam diṭṭhi sārāgāya santike samyogāya santike abhinandanāya santike ajjhosānāya santike upādānāya santike. Tatr' Aggivessana ye te samanabrahmaṇā evamvādino evamdiṭṭhino: sabbam me na khamatiti, tesam - ayam diṭṭhi asārāgāya santike asaniyogāya santike anabhinandanāya santike anajhosānāya santike anupādānāya santike ti. Evam vutte Dīghanakho paribbājako Bhagavantam etad - avoca: Ukkamisati me bhavañ Gotamo diṭṭhigatañ. samukkamisati me bhavañ Gotamo diṭṭhigatan - ti. — Tatr' Aggivessana ye te samanabrahmaṇā evamvādino evamdiṭṭhino: ekaccam me khamati, ekaccam me na khamatiti. yā hi kho nesam khamati sā 'yam diṭṭhi sārāgāya santike samyogāya santike abhinandanāya santike ajjhosānāya santike upādānāya santike, yā hi kho nesam na khamati sā 'yam diṭṭhi asārāgāya santike asamyogāya santike anabhinandanāya santike anajhosānāya santike anupādānāya santike.

Tatr' Aggivessana ye te samanabrahmaṇā evamvādino evamdiṭṭhino: sabbam me khamatiti. tattha viññū puriso iti paṭisañcikkhati: Yā kho me ayam diṭṭhi: sabbam me khamatiti, imañ - ee ahañ diṭṭhim thāmasā parāmassa abhinivissa vohareyyam: idam - eva saccam. mogham - aññan - ti, dvīhi me assu viggaho. yo cāyam samano vā brāhmaṇo vā evam-

vādī evamiditthi: sabbam me na khamatiti, yo cāyam samano vā brāhmaṇo vā evamvādī evamiditthi: ekaccam me khamati. ekaccam me na khamatiti, imehi me assa dvīhi viggaho, iti viggahē sati vivādo, vivāde sati vighāto, vighāte sati vihesā. Iti so viggahañ - ca vivādañ - ca vighātañ - ca vihesañ - ca attani sampassamāno tañ - c' eva diṭṭhim pajahati aññañ - ca diṭṭhim na upādiyati; evam - etāsam diṭṭhinām pahānam hoti. evam - etāsam diṭṭhinām paṭinissaggo hoti. Tatr' Aggivessana ye te samaṇabrahmaṇā evamvādino evamiditthino: sabbam me na khamatiti, tattha viññū puriso iti paṭisañcikkhati: Yā kho me ayañ diṭṭhi: sabbam me na khamatiti, imañ - ce ahañ diṭṭhim thāmasā parāmassa abhinivissa vohareyyam: idam - eva saccam, mogham - aññan - ti. dvīhi me assa viggaho, yo cāyam samano vā brāhmaṇo vā evamvādī evamiditthi: sabbam me khamatiti, yo cāyam samano vā brāhmaṇo vā evamvādī evamiditthi: ekaccam me khamati, ekaccam me na khamatiti, imehi me assa dvīhi viggaho, iti viggahē sati vivādo. vivāde sati vighāto, vighāte sati vihesā. Iti so viggahañ - ca vivādañ - ca vighātañ - ca vihesañ - ca attani sampassamāno tañ - c' eva diṭṭhim pajahati aññañ - ca diṭṭhim na upādiyati; evam - etāsam diṭṭhinām pahānam hoti. evam - etāsam diṭṭhinām paṭinissaggo hoti. Tatr' Aggivessana ye te samaṇabrahmaṇā evamvādino evamiditthino: ekaccam me khamati, ekaccam me na khamatiti. tattha viññū puriso iti paṭisañcikkhati: Yā kho me ayañ diṭṭhi: ekaccam me khamati, ekaccam me na khamatiti, imañ - ce ahañ diṭṭhim thāmasā parāmassa abhinivissa vohareyyam: idam - eva saccam, mogham - aññan - ti. dvīhi me assa viggaho, yo cāyam samano vā brāhmaṇo vā evamvādī evamiditthi: sabbam me khamatiti, yo cāyam samano vā brāhmaṇo vā evamvādī evamiditthi: sabbam me na khamatiti, imehi me assa dvīhi viggaho, iti viggahē sati vivādo, vivāde sati vighāto, vighāte sati vihesā. Iti so viggahañ - ca vivādañ - ca vighātañ - ca vihesañ - ca attani sampassamāno tañ - c' eva diṭṭhim pajahati aññañ - ca diṭṭhim na upādiyati; evam - etāsam diṭṭhinām pahānam hoti, evam - etāsam diṭṭhinām paṭinissaggo hoti.

Ayām kho pan' Aggivessana kāyo rūpī cātummahābhūtiko mātāpettikasambhavo odanakummāsūpacayo aniccucchādananaparimaddana-bhedana-viddhamañsanadhammo aniccato dukkhato rogato gañdato sallato aghato ābādhato parato palokato suññato anattato samanupassitabbo. Tass' imām kāyām aniccato dukkhato rogato gañdato sallato aghato ābādhato parato palokato suññato anattato samanupassato yo kāyas-miñ kāyachando kāyasneho kāyanvayatā sā pabhiyati.

Tisso kho imā Aggivessana vedanā: sukhā vedanā dukkhā vedanā adukkhamasukhā vedanā. Yasmim Aggivessana samaye sukhamiñ vedeti n' eva tasmim samaye dukkhamiñ vedanam vedeti na adukkhamasukhamiñ vedanam vedeti, sukhamiñ yeva tasmim samaye vedanam vedeti. Yasmim Aggivessana samaye dukkhamiñ vedanam vedeti, n' eva tasmim samaye sukhamiñ vedanam vedeti na adukkhamasukhamiñ vedanam vedeti, dukkhamiñ yeva tasmim samaye vedanam vedeti. Yasmim Aggivessana samaye adukkhamasukhamiñ vedanam vedeti, n' eva tasmim samaye sukhamiñ vedanam vedeti na dukkhamiñ vedanam vedeti, adukkhamasukhamiñ yeva tasmim samaye vedanam vedeti. Sukhā pi kho Aggivessana vedanā aniccā sañkhata pañcicasamuppannā khayadhammā vaya-dhammā virāgadhammā nirodhadhammā. Dukkhā pi kho Aggivessana vedanā aniccā sañkhata pañcicasamuppannā khayadhammā vayadhammā virāgadhammā nirodhadhammā. Evam passam Aggivessana sutavā ariyasāvako sukhāya pi vedanāya nibbindati, dukkhāya pi vedanāya nibbindati. adukkhamasukhāya pi vedanāya nibbindati. nibbindam virajjati. virāgā vimuccati. vimuttasmiñ vimuttam - iti nāñam hoti; khīnā jāti. vusitam brahmacariyam, katañi karañiyam nāparam itthattāyāti pajānāti. Evam vimuttacitto kho Aggivessana bhikkhu na kenaci sanivadati na kenaci vivadati. yañ-ca loke vuttam tena voharati aparāmasan - ti.

Tena kho pana samayena āyasmā Sāriputto Bhagavato

piṭṭhitō ṭhito hoti Bhagavantam vījamāno. Atha kho āyasmato Sāriputtassa etad - ahosi: Tesam tesam kira no Bhagavā dhammānam abhiññā pahānam - āha, tesam tesam kira no Sugato dhammānam abhiññā paṭinissaggam - āhāti. Itih' idam āyasmato Sāriputtassa paṭisañcikkhato anupādāya āsavehi cittam vimucci. Dīghanakkassa pana paribbājakassa virajam vītamalam dhammadcakkhum udapādi: yam kiñci samudayadhammam sabban-tam nirodhadhamman - ti. Atha kho Dīghanakho paribbājako diṭṭhadhammo pattadhammo viditadhammo pariyogālhadhammo tiṇṇavicikiccho vigatakathām - katho vesārajjappatto aparappaccayo satthusāsane Bhagavantam etad - avoca: Abhikkantam bho Gotama, abhikkantam bho Gotama. Seyyathā pi bho Gotama nikujjitat vā ukkujjeyya, paṭicchannam vā vivareyya, mūlhassa vā maggāni acikkheyya, andhakāre vā telapajjotam dhāreyya: cakkhumanto rūpāni dakkhīntī, evam - evam bhotā Gotamena anekapariyāyena dhammo pakāsito. Esāham bhavantam Gotamam saraṇam gacchāmi dhammañ - ca bhikkhusaṅgañ - ca. Upāsakam - mañ bhavam Gotamo dhāretu ajatagge pāṇupetam saranagatan - ti.

DĪGHANAKHASUTTANTAM CATUTTHAM.

75.

Evam - me sutam. Ekaṁ samayaṁ Bhagavā Kurusu viharati—Kammāssadhamman - nāma Kurūnam nigamo—Bhāradvājagottassa brāhmaṇassa agyāgāre tiṇasantharake. Atha kho Bhagavā pubbanhasamayaṁ nivāsetvā pattacivaram ādāya Kammāssadhammam pindāya pāvisi, Kammāssadhamme piṇḍāya caritvā pacchābhattam piṇḍapātapaṭikkanto yen' aññataro vanasando ten' upasaṅkami divāvihārāya, tam vanasandam ajjhogāhitvā aññatarasmim rukkhamūle divāvihāram nisidi.

Atha kho Māgandiyo paribbājako jaṅghāvihāram anucaṅkamamāno anuvicaramāno yena Bhāradvājagottassa brāhmaṇassa agyāgāram ten' upasaṅkami. Addasā kho Māgandiyo paribbājako Bhāradvājagottassa brāhmaṇassa agyāgāre tiṇasantharakam paññattam, disvāna Bhāradvājagottam brāhmaṇam etad - avoca: Kassa nv - ayam bhotō Bhāradvājassa agyāgāre tiṇasantharako paññatto, samaṇaseyyārūpam maññe ti. — Atthi bho Māgandiya samaṇo Gotamo Sakyaputto Sakyakulā pabbajito, tam kho pana bhavantaṁ Gotamaṁ evam kalyāṇo kittisaddo abbhuggato: Iti pi so Bhagavā arahaṁ sammāsambuddho vijjācaranāsampanno sugato lokavidū anuttaro purisadammasārathi satthā devamanussānam buddho bhagavā ti. Tass' esā bhotō Gotamassa seyyā paññattā ti. — Duddittham vata bho Bhāradvāja addasāma ye mayam tassa bhotō Gotamassa bhūnahuno seyyam addasāmāti. — Rakkhass' etam Māgandiya vācam, rakkhass' etam Māgandiya vācam, bahū hi tassa bhotō Gotamassa khattiya-paṇḍitā pi brāhmaṇapaṇḍitā pi gahapatipapaṇḍitā pi samaṇapaṇḍitā pi abhippasannā vinītā ariye nāye dhamme kusale ti. — Sammukhā ce pi mayam bho Bhāradvāja tam bhavantaṁ Gotamaṁ passeyyāma sammukhā pi naṁ vadeyyāma: bhūnahu samaṇo Gotamo ti, tam kissa hetu: evam hi no sutte ocaratiti. — Sace tam bhotō Māgandiyassa agaru āroceyyam - etam samaṇassa Gotamassāti. — Apposukko bhavanā Bhāradvājo vutto va naṁ vadeyyāti.

Assosi kho Bhagavā dibbāya sotadhātuyā visuddhāya atikkantamānusikāya Bhāradvājagottassa brāhmaṇassa Māgandiyena paribbājakena saddhiṁ imam kathāsallāpam. Atha kho Bhagavā sāyanhasamayaṁ paṭisallāṇā vuṭṭhito yena Bhāradvājagottassa brāhmaṇassa agyāgāram ten' upasaṅkami, upasaṅkamitvā nisidi paññatte va tiṇasantharake. Atha kho Bhāradvājagotto brāhmaṇo yena Bhagavā ten' upasaṅkami, upasaṅkamitvā Bhagavatā saddhiṁ sammodi, sammodanīyam kathaṁ sārāṇīyai vītisāretvā ekamantam nisidi. Ekamantam nisinnam kho Bhāradvājagottam brāhmaṇam Bhagavā etad - avoca: Ahu pana te Bhāradvāja Māgandiyena paribbājakena

saddhim imam yeva tinasantharakam ārabba kocid - eva kathāsallāpo ti. Evam vutte Bhāradvājo brāhmaṇo saṁviggo lomahatthajāto Bhagavantam etad - avoca: Etad - eva kho pana mayam bhoto Gotamassa ārocetukāmā, atha ca pana bhavaṁ Gotamo anakkhānaṁ yeva akāsīti. Ayañ - ca h̄ idam Bhagavato Bhāradvājagottena brāhmaṇena saddhim antarākathā vippakatā hoti atha Māgandiyo paribbājako jaṅghāvihāram anucaṅkamamāno anuvicaramāno yena Bhāradvājagottassa brāhmaṇassa agyāgāraṁ yena Bhagavā ten' upasaṅkami, upasaṅkamitvā Bhagavatā saddhim sammodi, sammodaniyam kathaṁ sārāṇīyam vītisāretvā ekamantam nisidi. Ekamantam nisinnam kho Māgandiyam paribbājakam Bhagavā etad - avoca:

Cakkhum kho Māgandiya rūpārāmaṁ rūparataṁ rūpasammuditam, tam Tathāgatassa dantam guttam rakkhitam saṁvutam, tassa ca saṁvarāya dhammam deseti. Idan - nu te etam Māgandiya sandhāya bhāsitam: bhūnahu samano Gotamo ti. — Etad - eva kho pana me bho Gotama sandhāya bhāsitam: bhūnahu samano Gotamo ti, tam kissa hetu: evam hi no sutte ocaratiti. — Sotam kho Māgandiya saddārāmaṁ — pe — ghānam kho Māgandiya gandhārāmam — jivhā kho Māgandiya rasārāmā rasaratā rasasammuditā, sā Tathāgatassa dantā guttā rakkhitā saṁvutā, tassā ca saṁvarāya dhammam deseti. Idan - nu te etam Māgandiya sandhāya bhāsitam: bhūnahu samano Gotamo ti. — Etad - eva kho pana me bho Gotama sandhāya bhāsitam: bhūnahu samano Gotamo ti, tam kissa hetu: evam hi no sutte ocaratiti. — Kāyo kho Māgandiya phoṭhabbārāmo — pe — mano kho Māgandiya dhammārāmo dhammarato dhammasammutido, so Tathāgatassa danto gutto rakkhito saṁvuto, tassa ca saṁvarāya dhammam deseti. Idan - nu te etam Māgandiya sandhāya bhāsitam: bhūnahu samano Gotamo ti. — Etad - eva kho pana me bho Gotama sandhāya bhāsitam: bhūnahu samano Gotamo ti, tam kissa hetu: evam hi no sutte ocaratiti.

Tam kim - maññasi Māgandiya: idh' ekacco cakkhu-

viññeyyehi rūpehi paricāritapubbo assa itthehi kantehi manāpehi piyarūpehi kāmūpasamīhitehi rajaniyehi, so aparena samayena rūpānam yeva samudayañ - ca atthagamañ - ca assādañ - ca ādīnavañ - ca nissaraṇañ - ca yathābhūtam vīditvā rūpatanham pahāya rūpapariļāham paṭivinodetvā vigatapipāso ajjhattam vūpasantacitto vihareyya. Imassa pana te Māgandiya kim - assa vacanīyan - ti. — Na kiñci bho Gotama. — Tam kim - maññasi Māgandiya: idh' ekacco sotaviññeyyehi saddehi — pe — ghānaviññeyyehi gandhehi — jivhāviññeyyehi rasehi — kāyaviññeyyehi phoṭṭhabbehi paricāritapubbo assa itthehi kantehi manāpehi piyarūpehi kāmūpasamīhitehi rajaniyehi, so aparena samayena phoṭṭabbānam yeva samudayañ - ca atthagamañ - ca assādañ - ca ādīnavañ - ca nissaraṇañ - ca yathābhūtam vīditvā phoṭṭabbataṇham pahāya phoṭṭabbapariļāham paṭivinodetvā vigatapipāso ajjhattam vūpasantacitto vihareyya. Imassa pana te Māgandiya kim - assa vacanīyan - ti. — Na kiñci bho Gotama.

Aham kho pana Māgandiya pubbe agāriyabhūto samāno pañcahi kāmaguṇehi samappito samaṅgibhūto paricāresim. cakkhuviññeyyehi rūpehi itthehi kantehi manāpehi piyarūpehi kāmūpasamīhitehi rajaniyehi, sotaviññeyyehi saddehi — pe — ghānaviññeyyehi gandhehi — jivhāviññeyyehi rasehi — kāyaviññeyyehi phoṭṭhabbehi itthehi kantehi manāpehi piyarūpehi kāmūpasamīhitehi rajaniyehi. Tassa mayham Māgandiya tayo pāsādā ahesum, eko vassiko eko hemantiko eko gimhiko. So kho aham Māgandiya vassike pāsāde vassike cattāro māse nippurisehi turiyehi paricāriyamāno na hetṭhpāsādañ orohāmi. So aparena samayena kāmānam yeva samudayañ - ca atthagamañ - ca assādañ - ca ādīnavañ - ca nissaraṇañ - ca yathābhūtam vīditvā kāmatanham pahāya kāmapariļāham paṭivinodetvā vigatapipāso ajjhattam vūpasantacitto viharāmi. So aññe satte passāmi kāmesu avitārāge kāmatanħāhi khajjamāne kāmapariļāhena paridayhamāne kāme paṭisevante; so tesam na pihemi, na tattha abhiramāmi, tam kissa hetu: Yā h' ayam Māgandiya rati aññatr' eva kāmehi aññatra akusalehi dhammehi api dibbam

sukhami samadhhiggāyha titthati tāya ratiyā ramamāno hinassa na pihemi, na tattha abhiramāmi.

Seyyathā pi Māgandiya gahapati vā gahapatiputto vā addho mahaddhano mahābhogo pañcahi kāmaguṇehi samappito samaṅgibhūto paricāreyya, cakkhuviññeyyehi rūpehi itthehi kantehi manāpehi piyarūpehi kāmūpasamāhitehi rajañiyehi, sotaviññeyyehi saddehi — pe — ghānaviññeyyehi gandhehi — jivhāviññeyyehi rasehi — kāyavīññeyyehi phoṭṭhabbehi itthehi kantehi manāpehi piyarūpehi kāmūpasamāhitehi rajañiyehi. So kāyena sucaritaṁ caritvā vācāya sucaritaṁ caritvā manasā sucaritaṁ caritvā kāyassa bhedā paramarāṇā sugatim saggam lokam upapajjeyya devānam Tāvatimśānam sahabyataṁ. So tattha Nandane vane accharāsaṅghaparivuto dibbehi pañcahi kāmaguṇehi samappito samaṅgibhūto paricāreyya. So passeyya gahapatini vā gahapatiputtam vā pañcahi kāmaguṇehi samappitam samaṅgibhūtam paricārayamānam. Tam kim - maññasi Māgandiya api nu so devaputto Nandane vane accharāsaṅghapariyuto dibbehi pañcahi kāmaguṇehi samappito samaṅgibhūto paricārayamāno amussa gahapatissa vā gahapatiputtassa vā piheyya mānusakānam vā pañcannam kāmaguṇānam, mānusakehi vā kāmehi āvatteyyāti. — No h' idaiñ bho Gotama, tam kissa hetu: Mānusakehi bho Gotama kāmehi dibbā kāmā abhikkantatarā ca panitatarā cāti. — Evam-eva kho aham Māgandiya pubbe agāriyahūto samāno pañcahi kāmaguṇehi samappito samaṅgibhūto paricāresim. cakkhuviññeyyehi rūpehi itthehi kantehi manāpehi piyarūpehi kāmūpasamāhitehi rajañiyehi, sotaviññeyyehi saddehi — pe — ghānaviññeyyehi gandhehi — jivhāviññeyyehi rasehi — kāyavīññeyyehi phoṭṭhabbehi itthehi kantehi manāpehi piyarūpehi kāmūpasamāhitehi rajañiyehi. So aparena samayena kāmānam yeva samudayañ - ca atthagamañ - ca assādañ - ca ādinavañ - ca nissaraṇañ - ca yathābhūtam viditvā kāmatan̄ham pahāya kāmapariļāham pativinodetvā vigatapiṇāso ajjhattam vūpasantacitto viharāmi. So aññe satte passāni kāmesu avitarāge kāmatan̄bāhi khajjamāne kāmapariļāhena

parīdayhamāne kāme pātisevante; so tesam̄ na pihemi, na tattha abhiramāmi, tam̄ kissa hetu: Yā h' ayam Māgandiya rati aññatr' eva kāmehi aññatra akusalehi dhammehi api dibbam̄ sukham̄ samadhiggayha tiṭṭhati tāya ratiyā ramamāno hīnassa na pihemi, na tattha abhiramāmi.

Seyyathā pi Māgandiya kuṭṭhī puriso arugatto pakkagatto kimīhi khajjamāno nakhehi vaṇamukhāni vippatacchamāno aṅgārakāsuyā kāyaṁ paritāpeyya, tassa mittāmaccaññatīsālohitā bhisakkam̄ sallakattam̄ upatṭhapeyyūm̄, tassa so bhisacco sallakatto bhesajjaṁ kareyya, so tam̄ bhesajjaṁ āgamma kuṭṭhehi parimucceyya, arogo assa sukhī seri sayam̄vasī yenakāmaṅgamo. So aññam̄ kuṭṭhim̄ purisam̄ passeyya arugattam̄ pakkagattam̄ kimīhi khajjamānam̄ nakhehi vaṇamukhāni vippatacchamānam̄ aṅgārakāsuyā kāyaṁ paritāpentam̄. Tam̄ kim-maññasi Māgandiya: api nu so puriso amussa kuṭṭhissa purisassa piheyya aṅgārakāsuyā vā bhesajjapātisevanāya vā ti. — No h' idam̄ bho Gotama, taññ kissa hetu: Roge hi bho Gotama sati bhesajjena karaṇiyāni hoti, roge asati bhesajjena karaṇiyāni na hotiti. — Evameva kho aham Māgandiya pubbe agāriyabhūto samāno pañcahi kāmaguṇehi samappito samaṅgibhūto paricāresim̄. cakkhuiññeyyehi rūpehi itthehi kantehi manāpehi piyarūpehi kāmūpasam̄hitehi rajanīyehi, sotaviññeyyehi saddehi — pe — ghānaviññeyyehi gandhehi — jivhāviññeyyehi rasahi — kāyaviññeyyehi phoṭṭhabbehi itthehi kantehi manāpehi piyarūpehi kāmūpasam̄hitehi rajanīyehi. So aparena samayena kāmānam̄ yeva samudayañ-ca atthagamañ-ca assādañ-ca ādinavañ-ca nissaraṇañ-ca yathābhūtam̄ viditvā kāmatāñham̄ pahāya kāmapariñjhāham̄ pātivinodetvā vigatapipāso ujjhattam̄ vūpasantacitto viharāmi. So aññe satte passāmi kāmesu avītarāge kāmatāñjhāhi khajjamāne kāmapariñjhāhena parīdayhamāne kāme pātisevante; so tesam̄ na pihemi, na tattha abhiramāmi, tam̄ kissa hetu: Yā h' ayam Māgandiya rati aññatr' eva kāmehi aññatra akusalehi dhammehi api dibbam̄ sukham̄ samadhiggayha tiṭṭhati tāya ratiyā ramamāno hīnassa na pihemi, na tattha abhiramāmi.

Seyyathā pi Māgandiya kutṭhī puriso arugatto pakkagatto kimīhi khajjamāno nakhehi vaṇamukhāni vippatacchamāno aṅgārakāsuyā kāyam paritāpeyya, tassa mittāmaccā nātisālohitā bhisakkam sallakattam upatṭhapeyyum, tassa so bhisakko sallakatto bhesajjam kareyya, so tam bhesajjam āgamma ma kuṭṭhehi parimucceyya, arogo assa sukhī seri sayamivasi yenakāmaṅgamo; tam enam dve balavanto purisā nānābāhāsu gahetvā aṅgārakāsum upakaḍḍheyum. Tam kim-maññasi Māgandiya: api nu so puriso iti c' iti c' eva kāyam sannāmeyyāti. — Evam bho Gotama, tam kissa hetu: Asu hi bho Gotama aggi dukkhasamphasso c' eva mahābhītāpo ca mahāparilāho cāti. — Tam kim-maññasi Māgandiya: idān' eva nu kho so aggi dukkhasamphasso c' eva mahābhītāpo ca mahāparilāho ca, udāhu pubbe pi so aggi dukkhasamphasso c' eva mahābhītāpo ca mahāparilāho cāti. — Idāni c' eva bho Gotama so aggi dukkhasamphasso c' eva mahābhītāpo ca mahāparilāho ca, pubbe pi so aggi dukkhasamphasso c' eva mahābhītāpo ca mahāparilāho ca. Asu hi ca bho Gotama kutṭhī puriso arugatto pakkagatto kimīhi khajjamāno nakhehi vaṇamukhāni vippatacchamāno upahatin-driyo dukkhasamphasse yeva aggismim sukham-iti vīparitasaññam paccalaththāti. — Evam eva kho Māgandiya atitam-pi addhānam kāmā dukkhasamphassā c' eva mahābhītāpā ca mahāparilāhā ca, anāgatam-pi addhānam kāmā dukkhasamphassā c' eva mahābhītāpā ca mahāparilāhā ca. etarahi pi paccuppannam addhānam kāmā dukkhasamphassā c' eva mahābhītāpā ca mahāparilāhā ca. Ime ca Māgandiya sattā kāmesu avītarāgā kāmataṇhāhi khajjamānā kāmapariłāhena pariḍayhamānā upahatin-driyā dukkhasamphasses' eva kāmesu sukham-iti vīparitasaññam paccalatthuṁ.

Seyyathā pi Māgandiya kutṭhī puriso arugatto pakkagatto kimīhi khajjamāno nakhehi vaṇamukhāni vippatacchamāno aṅgārakāsuyā kāyam paritāpeti, yathā yathā kho Māgandiya asu kutṭhī puriso arugatto pakkagatto kimīhi khajjamāno nakhehi vaṇamukhāni vippatacchamāno aṅgārakāsuyā kāyam paritāpeti tathā tathā 'ssa tāni vaṇamukhāni

asucitarāni c' eva honti duggandhatarāni ca pūtikatarāni ca, hoti c' eva kāci sātamattā assādamattā yadidaṁ vaṇamukhānam kaṇḍūvanahetu; evam - eva kho Māgandiya sattā kāmesu avītarāgā kāmataṇhāhi khajjamānā kāmapariṇāhena paridayhamānā kāme paṭisevanti, yathā yathā kho Māgandiya sattā kāmesu avītarāgā kāmataṇhāhi khajjamānā kāmapariṇāhena paridayhamānā kāme paṭisevanti tathā tathā tesāṁ sattānam kāmataṇhā c' eva pavaddhati kāmapariṇāhena ca pariṇayhanti. hoti c' eva kāci sātamattā assādamattā yadidaṁ pañca kāmaguṇe paṭicca.

Tām kim - maññasi Māgandiya: api nu te diṭṭho vā sutō vā rājā vā rājamahāmatto vā pañcahi kāmaguṇehi samappito samaṅgibhūto paricārayamāno kāmataṇham appahāya kāmapariṇāham appatīvinodetvā vigatapipāso ajjhattam vūpasantacitto vihāsi vā viharati vā viharissati vā ti. — No h' idam bho Gotama. — Sādhu Māgandiya; mayā pi kho etam Māgandiya n' eva diṭṭham na sutam: rājā vā rājamahāmatto vā pañcahi kāmaguṇehi samappito samaṅgibhūto paricārayamāno kāmataṇham appahāya kāmapariṇāham appatīvinodetvā vigatapipāso ajjhattam vūpasantacitto vihāsi vā viharati vā viharissati vā. Atha kho Māgandiya ye hi keci samañā vā brāhmaṇā vā vigatapipāsa ajjhattam vūpasantacittā vihamisu vā viharanti vā viharissanti vā sabbe te kāmānam yeva samudayañ - ca atthagamañ - ca assādañ - ca ādīnavāñ - ca nissaraṇañ - ca yathābhūtam viditvā kāmataṇham pahāya kāmapariṇāham paṭīvinodetvā vigatapipāsa ajjhattam vūpasantacittā vihamisu vā viharanti vā viharissanti vā ti.

Atha kho Bhagavā tāyam velāyam imam udānam udānesi:

Ārogyaparamā lābhā, nibbānam paramam sukham, aṭṭhaṅgiko ca maggānam khemam amatagāminan - ti.

Evaṁ vutte Māgandiyo paribbājako Bhagavantam etad-avoca: Acchariyam bho Gotama, abbhutaṁ bho Gotama, yāva subhāsitañ - c' idam bhotā Gotamena:

Ārogyaparamā lābhā, nibbānam paramām sukhan - ti.

Mayā pi kho etam bho Gotama sutam pubbakānam paribbājakānam ācariyapācariyānam bhāsamānānam :

Ārogyaparamā lābhā, nibbānam paramām sukhan - ti,
ta - y - idam bho Gotama sametiti. — Yam pana te etam
Māgandiya sutam pubbakānam paribbājakānam ācariyapācariyānam
bhāsamānānam :

Ārogyaparamā lābhā, nibbānam paramām sukhan - ti.
kataman - tam ārogyam, kataman - tam nibbānan - ti. Evaṁ
vutte Māgandiyo paribbājako sakān' eva sudam gattāni pā-
ṇinā anomajjati: Idan - tam bho Gotama ārogyam, idan - tam
nibbānam. Aham hi bho Gotama etarahi arogo sukhī, na
mam kiñci ābādhatiti.

Seyyathā pi Māgandiya jaccandho puriso, so na passeyya
kañhasukkāni rūpāni, na passeyya nīlakāni rūpāni, na pas-
seyya pītakāni rūpāni, na passeyya lohitakāni rūpāni, na
passeyya mañjeṭṭhikāni rūpāni, na passeyya samavisamaṁ,
na passeyya tārakārūpāni, na passeyya candimasuriye.
So suneyya cakkhumato bhāsamānassa: chekaṁ vata
bho odātam vattham abhirūpam nimmalam sucin - ti,
so odātapariyesanām careyya. Tam - en' aññataro puriso
telamasikatena sāluṭacivarena vañceyya: idan - te ambho
purisa odātam vattham abhirūpam nimmalam sucin - ti.
So tam patigāñheyya, paṭiggahetvā pārupeyya, pārupitvā
attamano attamanavācam nicchāreyya: chekaṁ vata bho
odātam vattham abhirūpam nimmalam sucin - ti. Tam kim-
maññasi Māgandiya: api nu so jaccandho puriso jānanto
passanto amūm telamasikatam sāluṭacivaram patigāñheyya,
paṭiggahetvā pārupeyya, pārupitvā attamano attamanavācam
nicchāreyya: chekaṁ vata bho odātam vattham abhirūpam
nimmalam sucin - ti. udāhu cakkhumato saddhāyāti. — Ajā-
nanto hi bho Gotama apassanto asu jaccandho puriso amūm
telamasikatam sāluṭacivaram patigāñheyya, paṭiggahetvā pāru-
peyya, pārupitvā attamano attamanavācam nicchāreyya:

chekam̄ vata bho odātam̄ vattham̄ abhirūpam̄ nimmalam̄ suein - ti. cakkhumato saddhāyāti. — Evam - eva kho Māgandiya aññatithiyā paribbājakā andhā acakkhukā, ajānantā ārogyam̄ apassantā nibbānam̄ atha ca pan' imam̄ gātham̄ bhāsanti:

Arogyaparamā lābhā, nibbānam̄ paramam̄ sukhan - ti.
Pubbakeh' esā Māgandiya arahantehi sammāsambuddhehi gāthā bhāsitā:

Ārogyaparamā lābhā, nibbānam̄ paramam̄ sukham̄,
atṭhaṅgiko ca maggānam̄ khemam̄ amatagāminan - ti.

Sā etarahi anupubbenā puthujjanagatā. Ayaṁ kho pana Māgandiya kāyo rogapbhūto gaṇḍabhūto sallabhūto aghabhūto ābādhabhūto, so tvam̄ imam̄ kāyam̄ rogapbhūtam̄ gaṇḍabhūtam̄ sallabhūtam̄ aghabhūtam̄ ābādhabhūtam̄: Idan - tam̄ bho Gotama ārogyam̄, idan - tam̄ nibbānan - ti vadesi. Tam̄ hi te Māgandiya ariyam̄ cakkhum̄ na - tthi yena tvam̄ ariyena cakkhunā ārogyam̄ jāneyyāsi nibbānam̄ passeyyāsiti. ✓

Evaṁ pasanno aham̄ bphoto Gotamassa: pahoti me bhavam̄ Gotamo tathā dhammaṁ desetum̄ yathā 'ham̄ ārogyam̄ jāneyyam̄ nibbānam̄ passeyyan - ti. — Seyyathā pi Māgandiya jaccandho puriso, so na passeyya kañhasukkāni rūpāni, na passeyya nīlakāni rūpāni, na passeyya pītakāni rūpāni, na passeyya lohitakāni rūpāni, na passeyya mañjeṭhikāni rūpāni, na passeyya samavisamam̄, na passeyya tārakārūpāni, na passeyya candimasuriye. Tassa mittāmaccaññātisālohitā bhisakkam̄ sallakattam̄ upatṭhapeyyum̄, tassa so bhisakko sallakatto bhesajjam̄ kareyya, so tam̄ bhesajjam̄ āgamma na cakkhūni uppādeyya cakkhūni visodheyya. Tam̄ kim - maññasi Māgandiya: nanu so vejjo yāvad - eva kilamathassa vighātassa bhāgī assāti. — Evaṁ bho Gotama. — Evaṁ - eva kho Māgandiya ahañ - c' eva te dhammaṁ deseyyam̄: idan - tam̄ ārogyam̄, idan - tam̄ nibbānan - ti, so tvam̄ ārogyam̄ na jāneyyāsi nibbānam̄ na passeyyāsi, so mam̄ assa kilamatho. sā mam̄ assa vihesā ti.

Evaṁ pasanno ahaṁ bhoti Gotamassa: pahoti me bhavam Gotamo tathā dhammam desetum yathā 'ham ārogyam jāneyyam nibbānam passeyyan - ti. — Seyyathā pi Māgandiya jaccandho puriso, so na passeyya kañhasukkāni rūpāni, na passeyya nīlakāni rūpāni, na passeyya pītakāni rūpāni, na passeyya lohitakāni rūpāni, na passeyya mañjetṭhikāni rūpāni, na passeyya samavisamāni, na passeyya tārakārūpāni, na passeyya candimasuriye. So suṇeyya cakkhumato bhāsāmānassa: chekāni vata bho odātam vatthāni abhirūpāni nimmalaṁ sucin - ti, so odātāpiyesanā careyya. Tam - en' aññataro puriso telamasikatena sāhūlacīvarena vañceyya: idan - te ambho purisa odātam vatthāni abhirūpāni nimmalaṁ sucin - ti. So tam patigāñheyya, paṭiggahetvā pārupeyya. Tassa mittāmacca nātisālohitā blisakkaṇi sallakattāni upatṭhapeyyūm, tassa so blisakko sallakatto bhesajjam kareyya, uddhavirecanāni adhovirecanāni añjanāni paccañjanāni natthukammāni; so tam bhesajjāni āgamma cakkhūni uppādeyya cakkhūni visodheyya. tassa saha cakkhup-pādā yo amusmin telamasikate sāhūlacīvare chandarāgo so pahiyetha. tañ - ca nam purisāni amittato pi daheyya paccaṭṭhikato pi daheyya, api ca jīvitā voropetabbāni maññeyya: dīgharattāni vata bho ahaṁ iminā purisena telamasikatena sāhūlacīvarena nikato vañcito paladdho: idan - te ambho purisa odātam vatthāni abhirūpāni nimmalaṁ sucin - ti. Evam - eva kho Māgandiya ahañ - e' eva te dhammāni deseyyām: idan - tam ārogyām, idan - tam nibbānan - ti, so tvam ārogyām jāneyyāsi nibbānam passeyyāsi, tassa te saha cakkhuppādā yo pañcas' upādānakkhandhesu chandarāgo so pahiyetha; api ca te evam - assa: dīgharattāni vata bho ahaṁ iminā cittena nikato vañcito paladdho. abāni hi rūpām yeva upādiyamāno upādiyim, vedanāni yeva upādiyamāno upādiyim, saññāni yeva upādiyamāno upādiyim, sañkhāre yeva upādiyamāno upādiyim, viññānam yeva upādiyamāno upādiyim; tassa me upādānapaccayā bhavo, bhavapaccayā jāti, jātipaccayā jarāmarañam sokaparidevadukkhadomanas-

supāyāsā sambhavanti, evam - etassa kevalassa dukkhakkhan-dhassa samudayo hotīti.

Evam pasanno aham bphoto Gotamassa: pahoti me bhavani Gotamo tathā dhammam desetum yathā ham imamhā āsanā anandho vutthaheyyan - ti. — Tena hi tvam Māgandiya sappurise bhajeyyāsi; yato kho tvam Māgandiya sappurise bhajissasi, tato tvam Māgandiya saddhammam sossasi; yato kho tvam Māgandiya saddhammam sossasi, tato tvam Māgandiya dhammānudhammadm paṭipajjissasi; yato kho tvam Māgandiya dhammānudhammadm paṭipajjissasi, tato tvam Māgandiya sāmañ yeva nassasi sāmañ dakkhi: ime roga gaṇḍā sallā. idha roga gaṇḍā sallā aparisesā nirujjhanti; tassa me upādānanirodhā bhavanirodhō, bhavanirodhā jātinirodhō, jātinirodhā jarāmarañam sokaparidevadukkha-domanassupāyāsā nirujjhanti, evam - etassa kevalassa dukkhakkhandhassa nirodhō hotīti.

Evam vutte Māgandiyo paribbājako Bhagavantam etad-avoca: Abhikkantam bho Gotama, abhikkantam bho Gotama. Seyyathā pi bho Gotama nikujjitatm vā ukkujjeyya, patie-channam vā vivareyya. mūlhassa vā maggam ācikkheyya, andhakare vā telapajjotam dhāreyya: cakkhumanto rūpāni dakkhīntiti. evam - evam bhotā Gotamena anekapariyāyena dhammo pakāsito. Esāham bhavantam Gotamam sarañam gacchāmi dhammañ - ca bhikkhusaṅghañ - ca. Labheyyāham bphoto Gotamassa santike pabbajjam labheyyam upasampadan - ti. — Yo kho Māgandiya aññatitthiyapubbo imasmim dhammavinaye ākañkhati pabbajjañ ākañkhati upasampadām, so cattāro māse parivasati. catunnam māsānam accayena āraddhacittā bhikkhū pabbajenti upasampādenti bhikkhu-bhāvāya; api ca m' ettha puggalavemattatā viditā ti. — Sace bhante aññatitthiyapubbā imasmim dhammavinaye ākañkhatā pabbajjañ ākañkhatā upasampadām cattāro māse parivasanti. catunnam māsānam accayena āraddhacittā bhikkhū pabbajenti upasampādenti bhikkhubhāvāya, aham cattāri vassāni parivasissāmi. catunnam mām vassānam accayena āraddhacittā bhikkhū pabbajentu upasampādantu bhikkhu-

bhāvāyāti. Alattha kho Māgandiyo paribbājako Bhagavato santike pabbajjam alattha upasampadaṁ. Acirūpasampanno kho pan' āyasmā Māgandiyo eko vūpakaṭṭho appamatto ātāpi pahitatto viharanto na cirass' eva yass' atthāya kulaputtā samma - d - eva agārasmā anagāriyam pabbajanti tad - anuttaram brahma-cariyapariyosānam ditthe va dhamme sayam abhiññā sacchikatvā upasampajja vihāsi; khīnā jāti, vusitam brahma-cariyam, katain kāraṇiyam nāparam itthattāyāti abbhaññāsi. Aññataro kho pan' āyasmā Māgandiyo arahataṁ ahosīti.

MĀGANDIYASUTTANTAM PAÑCAMAM.

76.

Evam - me sutam. Ekaṁ samayaṁ Bhagavā Kosambiyam viharati Ghositārāme. Tena kho pana samayena Sandako paribbājako Pilakkhaguhāyam pativasati mahatiyā paribbājakaparisāya saddhim pañcamattehi paribbājakasatehi. Atha kho āyasmā Ānando sāyanhasamayam paṭisallāñā vutthito bhikkhū āmantesi: Āyām' āvuso yena Devakaṭasobbho ten' upasankamissāma guhādassanāyāti. Evam - āvuso ti kho te bhikkhū āyasmato Ānandassa paccassosuṁ. Atha kho āyasmā Ānando sambahulehi bhikkhūhi saddhim yena Devakaṭasobbho ten' upasankami. Tena kho pana samayena Sandako paribbājako mahatiyā paribbājakaparisāya saddhim nisinno hoti unnādiniyā uccāsaddāya mahāsaddāya anekavihitam tiracchānakatham kathentiyā. seyyathidam rajakatham corakatham mahāmattakatham senākatham bhayakatham yuddhakatham annakatham pānakatham vatthakatham sayana-katham mālākatham gandhakatham īātikatham yānakatham gāmakatham nigamakatham nagarakatham janapadakatham ithikatham sūrakatham visikhākatham kumbhatṭhānakatham pubbapetakatham nānattakatham lokakkhāyikam samuddak-

khāyikam itibhavābhavakatham iti vā. Addasā kho Sandako paribbājako āyasmantam Ānandam dūrato va āgacchantam, disvāna sakam parisam sañthapesi: Appasaddā bhonto hontu, mā bhonto saddam - akattha, ayam samanassa Gotamassa sāvakō āgacchati samano Ānando. Yāvata kho pana samanassa Gotamassa sāvakā Kosambiyam paṭivasantī ayam tesam aññataro samaṇo Ānando. Appasaddakāmā kho pana te āyasmanto appasaddavinītā appasaddassa vanṇavādino, app-eva nāma appasaddam parisam viditvā upasaṅkamitabbam maññeyyāti. Atha kho te paribbājakā tuṇhī ahesum. Atha kho āyasmā Ānando yena Sandako paribbājako ten' upasaṅkami. Atha kho Sandako paribbājako āyasmantam Ānandam etad-avoca: Etu kho bhavam Ānando. sāgatam bhoto Ānandassa, cirassam kho bhavam Ānando imam pariyyam - akāsi yadidam idh' āgamanāya; nisidatu bhavam Ānando, idam - āsanam paññattan - ti. Nisidi kho āyasmā Ānando paññatte āsane. Sandako pi kho paribbājako aññataram nīcam āsanam gahetvā ekamantam nisidi.

Ekamantam nisinnam kho Sandakaṁ paribbājakam āyasmā Ānando etad-avoca: Kāya nu 'ttha Sandaka etarahi kathāya sannisinnā, kā ca pana vo antarākathā vippakatā ti. — Tiṭṭhat' esā bho Ānanda kathā yāya mayam etarahi kathāya sannisinnā, n' esā bhoto Ānandassa kathā dullabhā bhavissati pacchā pi savanāya. Sādhū vata bhavantam yeva Ānandam paṭibhātu sake ācariyake dhammī kathā ti. — Tena hi Sandaka sunāhi sādhukam manasikarohi. bhāsissāmiti. Evaṁ bho ti kho Sandako paribbājako āyasmato Ānandassa paccassosi. Āyasmā Ānando etad-avoca: Cattāro 'me Sandaka tena Bhagavatā jānatā passatā arahatā sammā-sambuddhena abrahmacariyavāsā akkhātā. cattāri ca anassā-sikāni brahmacariyāni akkhātāni, yattha viññū puriso sassakam brahmacariyam na vaseyya vasanto vā na ārādheyya nāyam dhammam kusalan - ti. — Katame pana te bho Ānanda tena Bhagavatā jānatā passatā arahatā sammā-sambuddhena cattāro abrahmacariyavāsā akkhātā yattha

viññū puriso sasakkaṁ brahmaçariyām na vaseyya vasanto
vā na ārādheyya nāyam dhammām kusalan - ti.

Idha Sandaka ekacco satthā evamvādī hoti evamditthi:
Na - tthi dinnām na - tthi yitthām na - tthi hutām, na - tthi
sukaṭadukkaṭānam kammānam phalām vipāko, na - tthi ayām
loko na - tthi paro loko, na - tthi mātā na - tthi pītā, na - tthi
sattā opapātikā, na - tthi loke samaṇabrahmaṇā sammaggatā
sammāpatipannā ye imañ - ca lokām parañ - ca lokām sayām
abhiññā sacchikatvā pavedenti. Cātummahābhūtiko ayām
puriso, yadā kālam karoti paṭhavī paṭhavīkāyām anupeti
anupagacchatī, āpo āpokāyām anupeti anupagacchatī, tejo
tejokāyām anupeti anupagacchatī, vāyo vāyokāyām anupeti
anupagacchatī, ākāsam indriyāni saṅkamanti. āsandipañcamā
purisā mataṁ ādāya gacchānti. yā' alāhanā padāni paññā-
yanti. kāpotakāni atthīni bhavānti. Bhassantāhutiyo, dattu-
paññattām yad - idām dānam. Tesām tucchām musā vilāpo
ye keci atthikavādaṁ vadānti. Bāle ca pañḍite ca kāyassa
bhedā uccijjānti vinassanti na honti param - maraṇā ti.

Tatra Sandaka viññū puriso iti paṭisañcikkhati: Ayām
kho bhavaṁ satthā evamvādī evamditthi: Na - tthi dinnām
na - tthi yitthām — pe — na honti param - maraṇā ti. Sace
imassa bhotō satthuno saccām vacanām, akatena me ettha
kataṁ, avusitena me ettha vusitaṁ; ubho pi mayām ettha
samasamā sāmaññapattā, yo cāham na vadāmi: ubho
kāyassa bhedā uccijjissāma vinassissāma na bhavissāma
param - maraṇā ti. Atirekaṁ kho pan' imassa bhotō satthuno
naggiyām muṇḍiyām ukkuṭikappadhānam kesamassulocanām,
yo 'ham puttāsambādhāsayanām ajjhāvasanto Kāsikacandanām
pāccanubhonto mālāgandhavilepanām dhārento jātarūpa-
rajataṁ sādiyanto iminā bhota satthārā sāmasamagatiko bha-
vissāmi abhisamparāyām. So 'ham kim jānanto kim passanto
imasmim satthari brahmaçariyām carissāmi. So: abrahma-
cariyavāso ayan - ti iti viditvā tasmā brahmaçariyā nibbijja
pakkamatī. Ayām kho Sandaka tena Bhagavatā jānatā
passatā arahatā sammāsambuddhena paṭhamo abrahma-
cariyavāso akkhāto yattha viññū puriso sasakkām brahma-

cariyām na vaseyya vasanto vā na ārādheyya nāyām dhammām kusalām.

Puna ca param Sandaka idh' ekacco satthā evamvādī hoti evamditthi: Karato kārayato chindato chedāpayato pacato pācayato socayato kilamayato phandato phandāpayato pānam - atimāpayato adinnām ādiyato sandhim chindato nillopām harato ekāgārikām karoto paripanthe titthato para-dāram gacchato musā bhañato, karato na kariyati pāpām; khurapariyantena ce pi cakkrena yo imissā paṭhaviyā pāne ekamamsakhalām ekamamsapuñjam kareyya na-tthi tatonidānam pāpām, na-tthi pāpassa āgamo; dakkhiṇā - ce pi Gaṅgāya tīram gaccheyya hananto ghātentō chindanto chedā-pento pacanto pācento na-tthi tatonidānam pāpām, na-tthi pāpassa āgamo; uttarañ - ce pi Gaṅgāya tīram gaccheyya dadanto dāpento yajanto yājento na-tthi tatonidānam puññām, na-tthi puññassa āgamo; dānena damena samyamena saccavajjena na-tthi puññām, na-tthi puññassa āgamo ti.

Tatra Sandaka viññū puriso iti paṭisañcikkhati: Ayam kho bhavañ satthā evamvādī evamditthi: Karato kārayato — pe — na-tthi puññassa āgamo ti. Sace imassa bhoto satthuno saccām vacanām, akatena me ettha katañ, avusitena me ettha yusitām; ubho pi mayām ettha samasamā sāmaññapattā, yo cāham na vadāmi: ubhinnām kurutām na kariyati pāpan - ti. Atirekām kho pan' imassa bhoto satthuno — pe — brahmaçariyām carissāmi. So: abrahma-cariyavāso ayan - ti iti viditvā tasmā brahmaçariyā nibbjija pakkamatī. Ayam kho Sandaka tena Bhagavatā jānatā passatā arahatā sammāsambuddhena dutiyo abrahma-cariyavāso akkhāto yattha viññū puriso sasakkām brahma-cariyām na vaseyya vasanto vā na ārādheyya nāyām dhammām kusalām.

Puna ca param Sandaka idh' ekacco satthā evamvādī hoti evamditthi: Na-tthi hetu na-tthi paccayo sattānam sañkilesāya, aheto appaccayā sattā sañkilissanti; na-tthi hetu na-tthi paccayo sattānam visuddhiyā, aheto appaccayā sattā visujjhanti; na-tthi balām na-tthi viriyām na-tthi purisat-

thāmo na-tthi purisaparakkamo, sabbe sattā sabbe pānā sabbe bhūtā sabbe jīvā avasā abalā viriyā niyatisangatibhāva-pariṇatā chass-evābhijātisu sukhadukkham paṭisaṁvēdentīti.

Tatra Sandaka viññū puriso iti patisañcikkhati: Ayam kho bhavaṁ satthā evamvādī evamdiṭṭhi: Na-tthi hetu na-tthi paccayo — pe — sukhadukkham paṭisaṁvēdentīti. Sace imassa bhoto satthuno saccam vacanam, akatena me ettha katiṁ, avusitena me ettha vusitam; ubho pi mayam ettha samasamā sāmaññapattā. yo cāham na vadāmi: ubho ahetu appaccayā visujjhissāmāti. Atirekam kho pan' imassa bhoto satthuno — pe — brahmacariyam carissāmi. So: abrahmacariyavāso ayan-ti iti viditvā tasmā brahmacariyā nibbija pakkamati. Ayam kho Sandaka tena Bhagavatā jānatā passatā arahatā sammāsambuddhena tatiyo abrahmacariyavāso akkhāto yattha viññū puriso sasakkam brahmacariyam na vaseyya vasanto vā na ārādheyya nāyam dhammam kusalam.

Puna ca param Sandaka idh' ekacco satthā evamvādī hoti evamdiṭṭhi: Satt' ime kāyā akaṭā akaṭavidhā animmitā animmātā vañjhā kūṭaṭṭhā esikaṭṭhāyi-tṭhitā, te na iñjanti na vipariṇamanti na aññamaññam byābādhenti, nālām aññamaññassa sukhhāya vā dukkhāya vā sukhadukkhāya vā. Katame satta: paṭhavikāyo āpokāyo tejokāyo vāyokāyo sukhe dukkhe jīve, satt' ime. Ime satta kāyā akaṭā akaṭavidhā animmitā animmātā vañjhā kūṭaṭṭhā esikaṭṭhāyi-tṭhitā, te na iñjanti na vipariṇamanti na aññamaññam byābādhenti, nālām aññamaññassa sukhhāya vā dukkhāya vā sukhadukkhāya vā. Tattha na-ithi hantā vā ghātetā vā sotā vā sāvetā vā viññatā vā viññāpetā vā. Ye pi tiñhena satthena sīsam chindati, na koci kañci jīvitā voropeti, sattannam tv-eva kāyānam antarena sattham vivaram-anupatati. Cuddasa kho pan' imāni yonipamukhasatasahassāni satṭhi ca satāni cha ca satāni, pañca ca kammuno satāni pañca ca kammāni tīni ca kammāni kamme ca addhakamme ca, dvatṭhi paṭipadā, dvatṭh' antarakappā, chal-ābhijātiyo, atṭha purisabhūmiyo, ekūnapaññāsa ajivasate, ekūnapaññāsa paribbājasate, ekūna-

paññāsa nāgāvāsasate, vīse indriyasate, tīmse nirayasate, chattiṁsa rajodhātuyo, satta saññigabbhā, satta asaññigabbhā, satta nigañthigabbhā. satta devā satta mānusā satta pesācā satta sarā satta pavutā satta papātā satta papātāsatāni satta supinā satta supinasatāni, cullāsiti mahākappuno satasahassāni yāni bāle ca paṇḍite ca sandhāvitvā samsaritvā dukkhass' antam karissanti. Tattha na-tthi: iminā 'ham silena vā vatena vā tapena vā brahmacariyena vā apari-pakkam vā kammaṁ paripācessāmi paripakkam vā kammaṁ phussa phussa byantikarissāmīti, hevam na-tthi. Donamite sukhadukkhe, pariyantakatē samsāre na-tthi hāyanavaddhane na-tthi ukkaṁsāvakamse. Seyyathā pi nāma suttagule khitte nibbeṭhiyamānam eva paleti, evam evam bāle ca paṇḍite ca sandhāvitvā samsaritvā dukkhass' antam karis-santīti.

Tatra Sandaka viññū puriso iti patisañcikkhati: Ayaṁ kho bhavaṁ satthā evamvādī evamditthi: Satt' ime kāyā — pe — dukkhass' antam karissantīti. Sace imassa bhotō satthuno saccam vacanam, akatena me ettha kataṁ, avusitena me ettha vusitam; ubho pi mayam ettha samasamā sāmaññapattā, yo cāham na vadāmi: ubho sandhāvitvā samsaritvā dukkhass' antam karissāmāti. Atirekam kho pan' imassa bhotō satthuno naggiyam munḍiyam ukkuṭikappa-dhānam kesamassulocanam, yo 'ham puttasantādhasayanaṁ ajjhāvasanto Kāsikacandanam paccanubhonto mālāgandha-vilepanam dhārento jātarūparajataṁ sādiyanto iminā bhotā satthārā samasamagatiko bhavissāmi abhisamparāyam. So 'ham kim jānanto kim passanto imasmim satthari brahmacariyam carissāmi. So: abrahmacariyavāso ayan-ti iti viditvā tasmā brahmacariyā nibbijja pakkamati. Ayaṁ kho Sandaka tena Bhagavatā jānatā passatā arahatā sammāsambuddhena catuttho abrahmacariyavāso akkhāto yattha viññū puriso sasakkam brahmacariyam na vaseyya vasanto vā na ārādheyya nāyam dhammam kusalam.

Ime kho Sandaka tena Bhagavatā jānatā passatā arahatā sammāsambuddhena cattāro abrahmacariyavāsā akkhātā

yattha viññū puriso sasakkam brahmacariyam na vaseyya vasanto vā na ārādheyya nāyam dhammaṁ kusalān - ti. — Acchariyam bho Ānanda, abbhutam bho Ānanda, yāvañ - c' idam tena Bhagavatā jānatā passatā arahatā sammāsam-buddhena cattāro abrahmacariyavāsā va samānā abrahma-cariyavāsā ti akkhātā yattha viññū puriso sasakkam brahmacariyam na vaseyya vasanto vā na ārādheyya nāyam dhammaṁ kusalam. Kataṇāni pana tāni bho Ānanda tena Bhagavatā jānatā passatā arahatā sammāsam-buddhena cattāri anassāsikāni brahmacariyāni akkhātāni yattha viññū puriso sasakkam brahmacariyam na vaseyya vasanto vā na ārādheyya nāyam dhammaṁ kusalān - ti.

Idha Sandaka ekacco satthā sabbaññū sabbadassāvī aparisesam nāṇadassanam patijānāti: carato ca me tiṭṭhato ca suttassa ca jāgarassa ca satataṁ samitaṁ nāṇadassanam paccupatṭhitān - ti. So suñnam - pi agāram pavisati, piṇḍam - pi na labhati, kukkuro pi ḍasati, caṇḍena pi hatthinā samā-gacchatī, caṇḍena pi assena samāgacchatī, caṇḍena pi gonēna samāgacchatī, itthiyā pi purisassa pi nāmam - pi gottam - pi pucchatī, gāmassa pi nigamassa pi nāmam - pi maggam - pi pucchatī. So: kim - idān - ti puṭṭho samāno: suñnam me agāram pavisitabbam ahosi, tena pāvisim; piṇḍam - me aladdhabbam ahosi, tena nālaththāni; kukkurena ḍasitabbam ahosi, ten' amhi datṭho; caṇḍena hatthinā samāgantabbam ahosi, tena samāgamam; caṇḍena assena samāgantabbam ahosi, tena samāgamam; caṇḍena gonēna samāgantabbam ahosi, tena samāgamam; itthiyā pi purisassa pi nāmam - pi gottam - pi pucchitabbam ahosi, tenāpucchinī; gāmassa pi nigamassa pi nāmam - pi maggam - pi pucchitabbam ahosi, tenāpucchinī - ti. Tatra Sandaka viññū puriso iti paṭisañcikkhatī: Ayaṁ kho bhavaṁ satthā sabbaññū sabbadassāvī — pe — tenā-pucchin - ti. So: anassāsikam idam brahmacariyan - ti iti vidiṭvā tasmā brahmacariyā nibbija pakkamati. Idam kho Sandaka tena Bhagavatā jānatā passatā arahatā sammā-sambuddhena paṭhamam anassāsikam brahmacariyam akkhā-

tām yattha viññū puriso sasakkam brahmacariyām na vaseyya vasanto vā na ārādheyya nāyam dhammām kusalām.

Puna ca param Sandaka idh' ekacco satthā anussaviko hoti anussavasacco, so anussavena itihītiparamparāya piṭakasampadāya dhammām deseti. Anussavikassa kho pana Sandaka satthuno anussavasaccassa sussatam - pi hoti dussatam - pi hoti, tathā pi hoti aññathā pi hoti. Tatra Sandaka viññū puriso iti paṭisañcikkhati: Ayaṁ kho bhavaṁ satthā anussaviko anussavasacco, so anussavena itihītiparamparāya piṭakasampadāya dhammām deseti; anussavikassa kho pana satthuno anussavasaccassa sussatam - pi hoti dussatam - pi hoti, tathā pi hoti aññathā pi hoti. So: anassāsikam idam brahmacariyan - ti iti viditvā tasmā brahmacariyā nibbjija pakkamatī. Idam kho Sandaka tena Bhagavatā jānatā passatā arahatā sammāsambuddhena dutiyām anassāsikam brahmacariyām akkhātam yattha viññū puriso sasakkam brahmacariyām na vaseyya vasanto vā na ārādheyya nāyam dhammām kusalām.

Puna ca param Sandaka idh' ekacco satthā takki hoti vimānsī, so takkapariyāhataṁ vimānsānucaritam sayampati-bhānam dhammām deseti. Takkissa kho pana Sandaka satthuno vimānsissa sutakkitam - pi hoti duttakkitam - pi hoti, tathā pi hoti aññathā pi hoti. Tatra Sandaka viññū puriso iti paṭisañcikkhati: Ayaṁ kho bhavaṁ satthā takki vimānsī, so takkapariyāhataṁ vimānsānucaritam sayampati-bhānam dhammām deseti; takkissa kho pana satthuno vimānsissa sutakkitam - pi hoti duttakkitam - pi hoti, tathā pi hoti aññathā pi hoti. So: anassāsikam idam brahmacariyan - ti iti viditvā tasmā brahmacariyā nibbjija pakkamatī. Idam kho Sandaka tena Bhagavatā jānatā passatā arahatā sammāsambuddhena tatiyām anassāsikam brahmacariyām akkhātam yattha viññū puriso sasakkam brahmacariyām na vaseyya vasanto vā na ārādheyya nāyam dhammām kusalām.

Puna ca param Sandaka idh' ekacco satthā mando hoti momuho, so mandattā momuhattā tathā tathā pañham

puṭṭho samāno vācāvikkhepam āpajjati amarāvikkhepam: evam - pi me no, tathā pi me no, aññathā pi me no, no ti pi me no, no no ti pi me no ti. Tatra Sandaka viññū puriso iti paṭisañcikkhati: Ayam kho bhavam satthā mando momuho — pe — no no ti pi me no ti. So: anassāsikam idam brahmacariyan - ti iti viditvā tasmā brahmacariyā nibbijja pakkamatī. Idam kho Sandaka tena Bhagavatā jānatā passatā arahatā sammāsambuddhena catutthani anassāsikam brahmacariyām akkhātām yattha viññū puriso sasakkam brahmacariyām na vaseyya vasanto vā na ārādheyya nāyam dhammam kusalām.

Imāni kho Sandaka tena Bhagavatā jānatā passatā arahatā sammāsambuddhena cattāri anassāsikāni brahmacariyāni akkhātāni yattha viññū puriso sasakkam brahmacariyām na vaseyya vasanto vā na ārādheyya nāyam dhammam kusalan - ti. — Acchariyām bho Ānanda, abbhutam bho Ānanda, yāvañ - c' idam tena Bhagavatā jānatā passatā arahatā sammāsambuddhena cattāri anassāsikān' eva brahmacariyāni anassāsikāni brahmacariyāniti akkhātāni yattha viññū puriso sasakkam brahmacariyām na vaseyya vasanto vā na ārādheyya nāyam dhammam kusalām. So pana bho Ānanda satthā kiṁvādī kiṁakkhāyī yattha viññū puriso sasakkam brahmacariyām vaseyya vasanto ca ārādheyya nāyam dhammam kusalan - ti.

Idha Sandaka Tathāgato loke uppajjati arahañ sammāsambuddho vijjācaranāsampanno sugato lokavidū anuttaro purisadammasārathi satthā devamanussānam buddho bhagavā. So imāni lokam sadevakam — pe — sayam abhiññā sacchikatvā pavedeti — pe — brahmacariyām pakāseti. Tam dhammam sunāti gahapati vā gahapatiputto vā aññatarasmim vā kule paccājato — yathā Kandarakasuttañ evam vitthāretabham —. So ime pañca nivaraṇe pahāya cetaso upakkilese paññāya dubbalikaraṇe vivicca vivicca akusalehi dhammehi savitakkam savicāram vivēkajam pītisukham paṭhamam jhānam upasampajja viharati. Yasmām kho Sandaka satthari sāvako eva rūpam ulāram visesam adhicacchati,

tattha viññū puriso sasakkaṁ brahmacariyam vaseyya vasanto ca ārādheyya nāyam dhammam kusalam. Puna ca param Sandaka bhikkhu vitakkavicārānam vūpasamā — pe — dutiyam jhānam — tatiyam jhānam — catuttham jhānam upasampajja viharati. Yasmim kho Sandaka satthari sāvako — pe — nāyam dhammam kusalam.

So evam samāhite citte parisuddhe pariyodāte anaṅgane vigatūpakkilese mudubhūte kammaniye thite ānejjappatte pubbenivāsānussatiñānāya cittam abhininnāmeti. So anekavihitam pubbenivāsam anussarati, seyyathidam ekampi jātim dve pi jātivo — pe — iti sākāram sa-uddesam anekavihitam pubbenivāsam anussarati. Yasmim kho Sandaka satthari sāvako — pe — nāyam dhammam kusalam. So evam samāhite citte parisuddhe pariyodāte anaṅgane vigatūpakkilese mudubhūte kammaniye thite ānejjappatte sattānam cūtūpapātañānāya cittam abhininnāmeti. So dibbena cakkhunā visuddhena atikkantamānusakena satte passati cava-māne upapajjamāne hīne pañite suvaṇṇe dubbanne sugate duggate — pe — yathākammūpage satte pajānāti. Yasmim kho Sandaka satthari sāvako — pe — nāyam dhammam kusalam. So evam samāhite citte parisuddhe pariyodāte anaṅgane vigatūpakkilese mudubhūte kammaniye thite ānejjappatte āsavānam khayañānāya cittam abhininnāmeti. So: idam dukkhan - ti yathābhūtam pajānāti — pe — ayam āsavanirodhagāminī patipadā ti yathābhūtam pajānāti. Tassa evam jānato evam passato kāmāsavā pi cittam vimuccati, bhavāsavā pi cittam vimuccati. avijjāsavā pi cittam vimuccati; vimuttasmim vimuttam - iti nānam hoti; khīnā jāti, vusitam brahmacariyam, kataṁ karaṇiyam nāparam itthattāyāti pajānāti. Yasmim kho Sandaka satthari sāvako evarūpam ulāram visesam adhigacchati, tattha viññū puriso sasakkam brahmacariyam vaseyya vasanto ca ārādheyya nāyam dhammam kusalan - ti.

Yo pana so bho Ānanda bhikkhu arahaṁ khīnāsavo vusitavā katakaraṇīyo ohitabhāro anuppattasadattho parikhīnabhavasamyojano samma - d - aññā vimutto, paribhuñ-

jeyya so kāme ti. — Yo so Sandaka bhikkhu arahañ khīñāsavō vusitavā katakarañīyo ohitabhāro anuppattasadattho parikkhīñabhvatasamyojano samma-d-aññā vimutto, abhabbo so pañca thānāni ajjhācaritum: abhabbo khīñāsavō bhikkhu sañcicca pāñam jīvitā voropetum, abhabbo khīñāsavō bhikkhu adinnam theyyasañkhātam ādātum, abhabbo khīñāsavō bhikkhu methunam dhammañ patisevitum, abhabbo khīñāsavō bhikkhu sampajānamusā bhāsitum, abhabbo khīñāsavō bhikkhu sannidhikārakanā kāme paribhuñ-jitum seyyathā pi pubbe agāriyahūto. Yo so Sandaka bhikkhu arahañ khīñāsavō vusitavā katakarañīyo ohitabhāro anuppattasadattho parikkhīñabhvatasamyojano samma-d-aññā vimutto, abhabbo so imāni pañca thānāni ajjhācaritum - ti.

Yo pana so bho Ānanda bhikkhu arahañ khīñāsavō vusitavā katakarañīyo ohitabhāro anuppattasadattho parikkhīñabhvatasamyojano samma-d-aññā vimutto, tassa carato c' eva tiṭṭhato ca suttassa ca jāgarassa ca satatañ samitam ñāṇadassanam paccupaṭṭhitam: khīñā me āsavā ti. — Tena hi Sandaka upaman-te karissāmi, upamāya p' idh' ekacce viññū purisā bhāsitassa attham ājānanti. Seyyathā pi Sandaka purisassa hatthapādā chinnā, tassa carato c' eva tiṭṭhato ca suttassa ca jāgarassa ca satatañ samitam chinnā va hatthapādā, api ca kho nañ paccavekkhamāno jānāti: chinnā me hatthapādā ti, evam-eva kho Sandaka yo so bhikkhu arahañ khīñāsavō vusitavā katakarañīyo ohitabhāro anuppattasadattho parikkhīñabhvatasamyojano samma-d-aññā vimutto, tassa carato c' eva tiṭṭhato ca suttassa ca jāgarassa ca satatañ samitam khīñā va āsavā, api ca kho nañ paccavekkhamāno jānāti: khīñā me āsavā ti.

Kīva bahukā pana bho Ānanda imasmim dhammadvinaye niyyātāro ti. — Na kho Sandaka ekañ yeva satam na dve satāni na tīpi satāni na cattāri satāni na pañca satāni, atha kho bhiyyo va ye imasmim dhammadvinaye niyyātāro ti. — Acchariyam bho Ānanda, abbhutam bho Ānanda, na ca nāma sadhammokkāmsanā bhavissati na paradhammadvambhanā, āyatane ca dhammaddesanā tāva

bahukā ca niyyātāro paññāyissanti, ime pan' ājīvikā putta-matāya puttā, attānañ c' eva ukkam-senti pare ca vambhenti. tayo c' eva niyyātāro paññāpentī, seyyathidam Nandam Vaccham, Kisam Sañkiccam, Makkhalim Gosālan - ti.

Atha kho Sandako paribbājako sakam parisaṁ āman-tesi: Carantu bhonto, samane Gotame brahmacariyavāso, na dāni sukaram amhehi lābhassakkārasiloke pariccajitun - ti. Itih' idam Sandako paribbājako sakam parisaṁ uyyojesi Bhagavati brahmacariye ti.

SANDAKASUTTANTAM CHATTHAM.

VARIOUS READINGS.

A denotes the Copenhagen MS.; M, the Phayre MS. of India Office; C, the commentary of Buddhaghosa (Bu.); ZZ, parallel passages from the other Nikāya MSS. in the Copenhagen collection; by DN., MN., SN., AN., the four Nikāyas are meant. A first and second — occasionally a third — reading is marked a, b, c. Conjectures are indicated by an asterisk. If a reading occurs more than once in the same sutta, it is only mentioned at the first place. "Throughout" refers to the sutta, "always", or "constantly", and the like, to the whole Nikāya.

I.

P. 1¹ evam me M always.—⁴ paccassosum -bhagavā AZZ.—⁵ desissāmi M here and mostly elsewhere (-essāmi and -issāmi A with about equal frequency. also DN., AN.; -iss- SN. exclusively; both forms are acknowledged by native grammarians).—¹² pathavīto M partly.—¹⁴ pathavī me M, afterwards āpāni me, tejām me, etc. P. 2¹² brahmaśmīm for -mani M.—¹⁹ -bhakinñām for -kinñē A at the first place, otherwise -kinñ- (in Singh. MSS. -kinñ- is more frequent than -kinñ-, the Burmese, as far as I know, always write -kinñ-; Bu., though he mentions no difference of reading, explains both forms: subhena okinā vikinnā, subhena sarīrappabhāvāñña ekaghanā.. ti Subhakinñā).—²⁷ Ābhībhuto A at the first place. P. 4⁶ Subscription: Puthujjanavasena pathamanayabhummiparicchedo M, Assutavantaputhujjanābhavaseti (sic) pathamakabhūmiparicchedo A.—¹⁰ mā maññati A throughout except at l. 20 at the last two places, where it reads vā maññī (mā maññī M, mā maññī once; mā maññī ti, maññatiti maññī va, [na] maññī va na vattabbo C).—^{11.21}(*mā abhinandi) mā 'bhi-nandati M, vā abhinandati A (C is silent).—^{12.21} aparīñeyyām A (C =M).—²² Subscription: Sekhavasena dutiyayanayabhummiparicchedo

M, Sekhābhavivaddhavaseti (sic) dutiyakabhūmiparicchedo A.—
³⁴ Subscription: Khīnāsavavasena tatiyanayabhumtiparicchedo M, Khīnāsavāhapatthamakanaye tatiyakabhūmiparicchedi (sic) A. P. 5⁹
Subscription: Khīnāsavavasena catutthanayabhumtiparicchedo M, Khīnāsavāhadutiyakanaye cattārivānakabhūmiparicchedi (sic) A.—
²¹ Subscription: Khiñāsavavasena pañcamanayabhumtiparicchedo M, Khīnāsavāhatatiyakanaye pañcavānakabhūmiparicchedi (sic) A.—
³³ Subscription: Khīnāsavavasena chaṭṭhanayabhumtiparicchedo M, Khīnāsavāhacatutthakanaye cha-apānakabhūmiparicchedi (sic) A. P. 6¹⁻⁶ pariññātantañ M.—⁶ Subscription: Satthuvasena sattamanaya- M, Satthārahapatthamakanaye satta-apānakabhūmiparicchedi (sic) A.—²³ Subscription: Satthuvasena atthamanaya- M, Satthārahadutiyakanaye atthavānakabhūmiparicchedo (sic) A.

2.

P. 7⁶ khayām vadāmi for khayo hoti M.—⁶⁻⁷ manasikārō A (-rain MC).—²⁶ yassāti ye assa C. P. 8¹⁷ vā assa M.—¹⁹ attanā vā me att. sañjānāmīti assa M, and similarly in the following clauses.—²³ vādo M (vadatiti vado, vacikammassa kārako ti vuttam hoti C; cf. p. 258).—²⁴ kammanām om. C, cf. l. c.—²⁸ -kantārō C.—³⁰ jarāya mar- M almost always, also Vin. i, p. 34 (jarāmaranena AZZ mostly, jarāmarañehi occasionally, rarely jarāya maranena, which may nevertheless be preferable in this phrase). P. 9¹⁷ c' eva for ca A.—²⁵ -samvarañ A here.—²⁶ yām hi 'ssāti-ādimhi yām cakkhundriyasamvarañ assa bhikkhuno asamvutassa athaketvā apidahitvā viharantassāti evam-atho veditabbo; atha vā yekārassa yan-ti ādeso, hikāro ca padapūrāno, ye assāti attho C.—²⁷ -samvara-(a)samvutassa A throughout except here, M once (-samvara- or -samvarā AN. VI. vi. 4; the readings of Bu, I think, were those of the text).—²⁸ evam- sa te ti evam assa te C, cf. Bālāvatārō p. 7. P. 10¹ samvara- AM, also AN. l. c.—⁷ -sarisappa- M here, elsewhere sarisapa.—¹⁷ (patisallān- A mostly, also DN, -llān- corr. to -llān- M almost constantly, patisallān- SN. throughout, AN. mostly, A not unfrequently, -llān- AZZ rarely).—²⁰ -byāpajjh- AZZ always, M often, but mostly corrected to -bajjh-.—²⁹ (tipp- AM, AZZ invariably in this phrase; bahalatthena tibbā C, but in the AN. commentary Bu. says, Tippānan-ti bahalānam, tāpanavasena vā tippānam; cf. Mil. p. 148, l. 16).—³⁰ adhvāsika- A (-vāsaka-MCZZ). P. 11¹ -kadhnānam or -kādhānam ZZ (AMC agree).—¹⁶ uppanna-upp- M.—²⁴ -parināmām A (-miññ MC, AZZ almost always).—³³ yato ca kho A (C=M). P. 12⁵ vivattayi AM (vāv- C, ZZ almost invariably).

3.

P. 12¹⁶ me is wanting here in MC, and in A there is a slip extending from attí me tumhesu l. 15 to -dāyādā l. 20; at l. 21 it is likewise wanting in A, but MC agree in adding it.—¹⁸ ādiyā, -o M.—²⁵ me (MC) om. A, at p. 13³¹ it is wanting in AC.—³¹ chattaniya- M, and chatt- constantly for chāḍ- (C=A). P. 13¹-pattā A (-paretā MC).—⁷ me for kho M.—¹⁴ aparibhuñ-jitvā and paribhuñjitvā M except at l. 24;— iminā va M;— balyena C.—²³ pativinodetvā M.—²⁸ Cf. Mil. p. 242.—³⁰ sallukhatāya A (C=M).—³⁴ vatvā ca M (C=A).—³⁷ bhikkhave MC. P. 14⁵ āgacchāma M.—¹³ Before idh' āvuso M adds, from ll. 2-3, Kittāvatā . . nānusikkhanti; cf. AN. X. vi. 6.—¹⁷ thān- M.—²⁴ therā āvuso M, therāvuso A at p. 15¹².—³⁷ ca om. M. P. 15⁴ honti om. A.—³⁵ palāso M almost always, palāso A with a single exception, ZZ vary (the word is wanting, I believe, in SN.).

4.

P. 16¹⁶ Jānuṣsonī M (-nussonī AC, ZZ mostly, M partly).—¹⁸ sāraṇiyām M always, occasionally corrected to -iy- (sāraṇiy- AZZ with scarcely an exception).—²⁰ bhagavantām Gotamātā A here and elsewhere frequently, partly also ZZ, M at a few places; the other cases are not confounded: bhavaṁ Gotamo, bhoto Gotamassa, etc.—²¹ anāgāriyām M here and often elsewhere, but more frequently like A.—²⁸ mama ca M.—²⁹ hi kho bho M;— arāññavanapaththāni M, arāññe-vānapatthānīti arāññāni ca vanapatthāni ca C, arāññe- also at sutta 150, and AN. X. x. 9 in text and com., cf. arāññevanām DN. 3; still M may perhaps be right. P. 17² hi om. M.—¹⁴ -mantā sandosa- A (C=M).—¹⁹ aññataro M.—²⁰ -kammataṁ M.—²¹ palloman-ti pannalomām, sotthibhāvan-ti attho C.—²⁵ -jivā sand- A.—³⁰ -jivitam A.—³⁴ -rāgā sand- AMa. P. 18⁶-kappā sand- A.—¹¹ mettacittataṁ M.—²⁴ uddhata-avup- M;— -cittā sand- A.—²⁹ -cittataṁ M.—³² vicikicchī MCa;— kañkhā-vicikicchā- M.—³⁴ vici- M. P. 19³ -kkāmsanak- M;— -vamh- AbC, A or Ab mostly, also ZZ.—¹⁰ -kam-sanataṁ M.—²³ -nikāmayamānā sand- A. P. 20¹⁹ elamug- M, elamūg- A, ZZ mostly; elamugā ti elamukhā, khakārassa gakārō kato, lālāmukhā ti vuttam hoti, . . elamugā ti pi pātho, elamukā ti pi keci pathanti, apare elamukhā ti pi, sabbattha elamukhā ti attho C.—²⁶ AM add the subscription Solasapariyāyam; Solasattbānārammanapariggaho C.—⁹ rattisu M, A once.—³¹⁻² nā-māham bhay- M (C=A).—³⁷ tatra me A, tattha ca me MC;— migo AMa (mago MbC). P. 21¹ pannasaddam (meaning -sadam?) C (=pannakacavaram), pannakasaputām M;— pāteti A (ereti MC).—² etad-ahosi for evam hoti M;— tam om. M.—⁶ to tathā-

bhūto A.—²¹ rattin-ti M.—²⁷ lokānukampakāya AC, AZZ always, except DN.—³⁶ paṭhamajjhānaṁ, etc. AC, AZZ always, except SN. P. 22³ sato sampajāno AMZZ occasionally.—⁷ adukkhamasukham M constantly (adukkham as- AZZ in this phrase).—¹⁰ ānenja- or ānañja- M always, cf. Vin. iii, p. 4 (ZZ=A).—¹⁴ vīsam pi M constantly; — tiṁsatim -pi A often (tiṁsam -pi MZZ); — cattālis- M, AZZ occasionally.—¹⁵ sataṁ pi jātiyo sahassam̄ pi j. sata-sahassam̄ pi j. M at two places.—¹⁹ uppādīm C, AZZ almost always (udapādīm M always; upapādīm or rather upāpādīm might be expected, but it occurs nowhere).—²⁰ tatrāp' āśī M mostly, AZZ have both readings.—²⁴⁻⁵ vigatā and vigato AZZ frequently, but vih- is the reading of Bu.—³¹ uppajj- AZZ with scarcely an exception, as well as other Singh. MSS.; likewise uppanna for upapanna, except in idhūpapanna and similar cases. P. 23²³ vimuttasmīm vimutt' amhīti M invariably.—³⁷ rūpā vatāyam M. P. 24³ nikujj- AZZ and the Singh. generally in this phrase, with very few exceptions, as Suttanip. p. 55 in the Copenhagen MS. (nikujj- M always).—⁵ dakkhantīti M constantly.—⁹ ajjatagge ti ajjatam̄ ādīm katvā ti evam̄-ettha attho veditabbo, ajjatan̄-ti ajjabhāvam; ajjadagge ti vā pātho, dakāro padasandhikaro, ajja aggām̄ katvā ti attho C.

5.

P. 24¹⁷ saṅgano M (C=A).—²⁵ yāyan-ti pi pātho C.—²⁸ ti akkhāyati M at the first four places.—³¹ puriso yeva akkh. A here. P. 25⁸ -moggalān- M always.—²² rajāpathe ti rajapathe, ayam-eva vā patho C (M or Ma have partly so).—²³ nām and sā wanting in M.—²⁹ so sadoso so A here.—³⁶ apariyonaddhā Mb. P. 26¹ sā om. M.—¹⁻² parisuddhā assa Ma here.—¹⁶ sankilitthā assa malaggāhitā M (parisuddhā and sankilitthā are perhaps right in these two cases).—²⁶ na anu- A here. P. 27³ ayam kho āvuso M.—⁸ kho om. M.—¹⁰ aanganan̄-ti M.—¹² vatāhām āp- M; — na c' eva mām A (C=M). P. 28⁶ purakkhitvā M (C=A).—⁷ no aññām A here.—¹⁸ nāñño A here. P. 29¹⁶ garum̄ kar- M.—¹⁷ anaññām A here.—²⁷ upāsikāyo M, Ab here. P. 30¹⁹ suyyanti MC; — araññako M (C=A).—²⁰ -cāriko A here.—²¹ n' eva sakkaronti A here, na c' eva sakk. na ca M here, cf. l. 37.—²² hi 'ssa M (C=A).—²⁷ rajayitvā A (rac-MC).—²⁹ jaññām jaññām A Ma; jaññājaññām viyāti mokkhāmokkham viya manāpamanāpam viya, api ca vatṭamkāpanñākāram (sic) viyāti pi vuttam hoti, vatṭukā (sic, vadhukā?) hi janī ti vuccati, tassā niyamānapanñākāram jaññām.,, jaññājaññām vyā pīti vā pātho C.—³⁰ avāpuritvā AC.—³¹ patikulatā and appatikulatā M.—³⁷ na c' eva sakk. na g. M. P. 31⁶ nimantaniko M.—¹¹ vicinitakālakām M (C=A).—²⁹ pubbanha- AM

here and mostly, cf. my Pali Misc. p. 80; — pattacivaram-ādāya M almost constantly, A rarely, ZZ not very often.—³⁰⁻¹ Sāmīti A, Samiti M (Samīti C).—³¹ taccheti M here.—³² ājīvak- M (C=A).—³⁷ suddhā sāre Ma, suddhāya sāre Mb; cf. p. 488. P. 32² parivitakko hoti M.—⁶ maññe maññāya M (C=A).—⁷ asaddhā M.—⁸ sathā Ma always.—⁹ -ṭabbhino MC.—²³ paññavanto M.—²⁴ pivanti MC.—²⁵ c' eva, ca om. M; — sabrahmacārīm Mb; sabrahmacārīti rassam-pi vattati dīgham-pi, russe sati Sāriputtassa upari hoti, dighe sati sabrahmacārīnām C.—²⁶ vutṭhap-, patiṭṭhap- M.—²⁷ daharo vā AM (without vā AZZ mostly); — yuvā vā Mb; — mañdanajātiko M partly, also DN.; — sisanhāto M.—²⁸ pāvaddhikamālām A, vassikimālām AN. VIII. vi. 1; — tiamuttaka- A, adhimuttaka- M (atim- AN. l. c.).

6.

The beginning of this sutta is identical with AN. X. viii. 1 (marked B). P. 33⁷ anumatt- MC (aṇu- A constantly, also SN.); — dassāvino B.—⁹ manāpo ca M; — garu ca B (elsewhere AN. has, piyo ca hoti m. ca g. ca bh. ca, constantly and very often); — bhāvaniyo M (-yo ABC).—²⁰ ye mām M (ye me AB).—^{25,28} abhibhuyya not repeated in AMa (B=Mb).—³¹ abhicet- AM always, ZZ mostly (ābhi- Ba, C mostly, ZZ partly).—³⁴ passitvā A (elsewhere ph-, cf. p. 477 et seq.), phussitvā M, rarely phusitvā: kāyena phussitvā ti nāmakāyena phusitvā, pāpupitvā adhigantvā ti vuttam hoti C (phassitvā ZZ mostly, phusitvā partly, passitvā very rarely). P. 34^{15,16} (paṭhaviyā and next paṭhaviyām AMZZ almost invariably).—¹⁶ abhijjamāno AMb (-o or -e ZZ).—¹⁷ caṅkameyyam Mb (ZZ=AMa).—¹⁹ parāmaseyyam M constantly (parimas- A always in this phrase, also ZZ with very few exceptions; the reading is rather uncertain, and M may perhaps be right).—²³ santike vā ti AZZ occasionally; in a different phrase without ti the right reading is santike vā, cf. p. 139. l. 2, etc. P. 35³⁷ abhiññā M (-āya AC, at p. 40. l. 5 AMC, abhiññā AMZZ commonly).

7.

P. 36¹⁸ (*dūratta-) duratta- AMC.—²⁴ mañjetthikāya A here. —³⁰ māyā c. upakleso A. P. 37⁹ yato ca kho A (C=M).—²⁸ yatodhi kho M, yatocadhiko A (yathodhi kho C, explained by sakasakaodhivasena, and with the remark added, yatodhi kho ti pi pātho; cf. Suttanip. 3 v. 26. Jāt. 408 v. 6, 509 v. 23, 535 v. 21).—³⁰'smīti A here.—³¹ pāmojjām M, A once.—³² pamoditassa M here. P. 38¹⁴ acchudakām M (C=A).—²¹ catutthām M almost always (-im AZZ).—²² (read sabbattatā...; sabbattha- M

constantly, AZZ rarely, C refers to Visuddhimaggo; cf. Childers).—³¹ atth' idam A, C has both readings, AN. III. vii. 6 agrees with M. P. 39⁶ Bahu- M throughout, A partly (Bāhu- C).—⁸ (*mokkhasammata) lokasammata A, lokasammata va Ma, lokkhasammata va Mb; lokasammata (sic) ti lūkhabbhāvasammata (sic, mukha-?), cokkhabbhāvām (sic, mokkha-?) visuddhabhāvām detīti evam sammata ti vuttam hoti; lokasammata (or lokā-, lokam-, lokya-, the letter is illegible) ti pi pātho, tass' attho: settham lokangamāyati (sic, lokam gamayatī?) evam sammata ti C. The first reading of Bu. is certainly not lokasammata, but the text is so corrupt at this place, that it is difficult to say what he wrote.—⁹ puññasammata.. bahujanassa wanting in A (C=M).—¹⁰⁻¹¹ pāpakammām katham pav- M.—¹³ avikakk- corrected to adhikakk- M, āvi- and avi- C, acittakañ- ca A (nahānasambhāravasena laddhavohāram ekam tittham C);— Sundarikāmahi M.—¹⁴ Sarasvatim M (C=A).—¹⁵ (*pakkhanno) pakkhanto A, pakkhando M, pakkhanto ti avisato (pavisanto?) C (these are common errors for pakkhanno).—¹⁸⁻²⁵ The division of these lines into stanzas is that of A; M makes the third verse end with uposatho sadā, the fourth with khematañ, and couples the last three lines to one verse. It escaped my attention that the fourth line is vaitāliya. We had better, perhaps, distribute the whole into four stanzas, the first and the last being of three hemistichs each. The eighth hemistich is in my opinion scarcely of equal age with the rest.—³¹ evam -eva M.—³³ labheyyāmham A. P. 40⁷ abhiññāsi M (abbha- AZZ, also M mostly);— kho āyasmā M here (aññataro kho pana is the reading of DN. and MN.; SN., AN., Vin. have a. ca pana; a. ca kho pana is of rare occurrence, cf. Suttanip. p. 15).—⁹ Vatthasuttam C (commonly quoted by this name).

8.

P. 40¹² (sāyanha- A not unfrequently, SN. always, M rarely).—²² yattha c' etā A throughout. P. 42³ vo om. A (C=M).—⁸ -cāriño M.—⁹ -vādino M.—¹¹⁻¹² It is somewhat uncertain, whether pisunā vācā and pharusā vācā are or are not compounds. A has -āvacām, -āvacāya, -āvaco in 35 cases out of 69, ZZ vary as much; M always, with a single exception, writes -avāc-, which the corrector occasionally changes to -āvāc-, in the acc. partly to -am vācam. I incline to the opinion that the correct form is -āvāc-. The same uncertainty prevails in the case of -gāminī patipadā (cf. p. 47).—¹⁴ -lāpino M.—¹⁸ -ditthikā M at both places.—^{27.8} -samādhino M.—³² athinamiddhapariyutthitā for vigatathinamiddhā M here.—³⁴ vicikicchā M throughout, A twice.—³⁶ akodhanā M. P. 43⁴ anussukī A occasionally (aniss- ZZ mostly, M constantly).—¹¹ subbac- A almost always, MZZ mostly.—

^{16.17} anuttāpī A here, anottappī or anuttappī and ottappī M, partly corrected to -ttapī, -ttappī A at sutta 110 (-ttapī CZZ).—²⁴ asanditthī aparāmāsi A here and at l. 33.—²⁷⁻⁸ anuviddhiyamānāsu A, anuvidhiyāna M.—^{35 37} assa tassa for tassāssa M.—³⁶ vā for pi M. P. 44⁴⁻⁵ abrahmacariyā veramanī for brahma-cariyām M, also at p. 45, l. 14.—¹⁵ nānassa, -vimuttassa A here.—¹⁹ anupanāhītā M at both places.—²⁰ Instead of anissā M has anissuko, anissutāki (meaning anissukitā).—²¹ macchariyassa AM, here corrected in M.—²² amayāvītā M at both places.—²⁶ otap-pam M, A here.—²⁸ upat̄hititas for -satītā A at both places. P. 45³ palippalipanno A, palipāpalī C partly (explained by gambhirakaddame nimuggo, . . . palipan-ti pañca kāmagunā, . . . pañcakāmaguṇapalipe palipanno). P. 46⁶ vo for kho M (kho A constantly in this phrase except at p. 118, it is wanting in ZZ).—¹³ AM add an index stanza: Catuttārīsa (catucattālīsa M) padā vuttā sandhiyo (? -iyā A, saddhiṁ changed to saddhimyā M) pañca desitā (pañcahi desito M), Sallekho nāma suttanto (suttanto Sall. nāma A) gambhīro sāgarūpamo.

9.

P. 46²¹ ujju- A throughout, AZZ also in other compounds mostly, a reminiscence probably from verse (uju- MC); -gat' assa M throughout, A at the first three places (-gatā 'ssa C).—²⁷ hi āvuso M. P. 47^{3.5} saddhamman-ti and -mūlan-ti AM here and afterwards often; according to the scholiast all these are kathetukamyatāpucchā, asked by the speaker himself.—²⁵ antākaro A throughout the sutta, and elsewhere mostly (antākaro C, M always except at p. 483, l. 7).—²⁸ sādhu āvuso A here (C=M).—³⁰ āpucch- Ma, A mostly; -ccimśu A except at the first three places.—³³ siyāvuso A mostly, siyā pan' āvuso partly (siyā āvuso AMC here, M throughout)—³⁵ (-gāminī-pati-padañ-ca AM throughout; in other phrases -gāminim patipadam, -gāminiyā patipadāya are as frequent; cf. p. 73). P. 48³-pati-padañ-ti M throughout, A mostly.—⁶ (tatiyo AM, ZZ almost always, -iyā once or twice); — catuttham MZZ always (cf. p. 261, l. 8; the readings of A at this place, tatiyo and catuttho, are no doubt those of Bu., but they are scarcely ever met with elsewhere).—³² byādhi pi dukkhā wanting in M, at p. 185, l. 4 in AM, at sutta 141 in A at least, likewise at DN. 22 according to Burmese authority; it is added at SN. LV. 11, Vin. i, p. 10; in all the other passages referring to jāti, jarā, maranam, the MSS. are generally consistent in either adding or omitting byādhi.—³²⁻³ appiyehi sampayogo dukkho, piyehi vippayogo dukkho is substituted for sokaparideva- -pāyāsā at SN. l. c., DN. 22 (Burm. MSS.), Vin. i, p. 10 (AM agree here).—³⁴

-kkhandhā pi M and all the Burmese authorities known to me, also Vin. I. c.—³⁶ ponobbhav- M constantly, also Vin. I. c. (ponobbhav- AZZ; ponabbhav- is quoted in the AN. commentary, but it is not found in the Copenhagen MS. of the text). P. 49⁷ ayam vuccat' āvuso dukkhanirodhagāminī-patipadā is added after -samādhi in Mac, wanting in AMb.—²³ katamañ- c' āvuso maranām AM, also SN. XII. 2, but wanting at SN. XII. 27, 28; the phrase was wrongly inserted, I think, from a similar but not identical passage at sutta 141 and elsewhere.—²⁵ (maccumaraṇān-ti maccusankhātām maranām, tena samucchchedamaranādīni nisedheti; Kālo ti Antako, tassa kiriyā ti kālakiriyā C).—²⁶ varassa M (ZZ=AC); — after nikhepo M adds jīvitindriyassa upacchedo (wanting in ACZZ). P. 50⁹ A before ayam-eva inserts katamā jāti-nipatipadā, but only here.—³⁷ cattār' imāni M. P. 51¹ upādānāni M.—¹⁷ potthabb- A almost always. P. 53¹² vuccati āvuso M here; — cattāri mahābh- C. P. 54⁷ katamo pan' āvuso saṅkhāro Ma (cf. p. 55, l. 8).

10.

For this sutta I have had at my command, besides AMC, first the Copenhagen MS. no. XI (marked B), and next the Mahāsatipatṭhānasutta of DN. (D, = B), which but for an addition towards the end agrees verbatim with our text, and which I have been able to collate with two printed editions, Colombo 1872 and Rangoon 1233 (E, O). To several passages there are parallels at suttas 13 (F), 119 (G), and AN.VI.iii.9 (H). P. 55²⁷ Kurusu MO.—²⁸ Kammāsa- EMO; -dammām AEM, -damām O (Kammāssadh- ZZ mostly. Kammass- occasionally; Kammāssa- and Kammāsa-, -dh- and -d- C, Bu. seems to have read Kammāsa-dhammām). Cf. p. 501. P. 56¹ sokaparidevānam O, M constantly (-pariddavānam BE, AZZ always in this phrase; sokapariddavānan-ti (sic) sokassa ca paridevassa ca C. I now think that Bu. read -paridev-, and that the Singh. reading is a reminiscence from verse, where that substitute is frequently used for metrical reasons, cf. ujjugatā, n. on p. 46, l. 21).—¹⁰ Subscriptions to the paragraphs are given in BCEMO; here: Uddesavārakathā CO, Uddesavāram BE; M has no subscription here.—¹¹ kathañ- ca pana O throughout. M once.—¹³ ābhūjītvā Ma, -ñcītvā O (-ujītvā Mb constantly, AZZ mostly, cf. Lal. Vist. p. 325).—¹⁵ sato va pass- O. M always, cf. Vin. iii, p. 70 (without va AZZ always).—²³⁻⁴ añj- ABD, acch- Ma (añch- EMbO, cf. añch' āyāme Dhātumanj. v. 12, Sanskrit añch-, achi āyāme Westergaard's Rad. p. 347).—³³ pañisati- MO.—³⁴ pi om. M here, evam- pi kho O, A at the first three places, M occasionally (evam- pi Bu.).—³⁵ Subscription: Ānāpānapabbam CO, Ānāpānasatikandam BE (also afterwards

-kandam for -pabbam), Assāsapabbam M.—³⁶⁻⁷ gacchanto 'mhīti O. P. 57⁴ Subscription: Iriyāpathapabbam BCEMO.—⁷ samminj- AZZ always with a single exception, also Lal. Vist. p. 297 (samiñj- O, M constantly, as well as other Burmese MSS., with rare exceptions, as Jāt. ii, p. 380; the form is corrupted from sam-āñc-, cf. Oldenberg, Kuhn's Zeitschr. XXV, p. 324).—¹² Subscription: Catusampajāññapabbam BCE, Sampajāññapabbam MO.—¹⁴ padatalā A; — pūrañ BCEMO.—¹⁶ nhāru O, M always; — atthi DÉMO (-i AZZ almost always).—¹⁸ O adds matthalungam after karīsam.—¹⁹ khelo ABEHM (-lo AZZ mostly, cf. kheta-simhāñikā-Mahāvastu p. 28).—²⁰ -ghānikā B, M mostly; — matthalungam is added after muttam at Khuddakapātha p. 3, cf. Mil. pp. 26, 28, and the addition is necessary to make up what is called in later writings the dvattimśākāra, but it is wanting in the Nikāyas, also in the text of Buddhaghosa, who in the com. on sutta 28 remarks, matthalungam pana na idha pālīm ārūlhām.—²¹ mūtolī AG, putoli M, toli O, mutoli AE, mūtolī B (mutolī C).—³⁴ Subscription: Patikkulamanasikārapabbam BCEO, Patikulapabbam M.—³⁷ vāyodhātu without ti A, G here. P. 58² catumahā- O. M always; — patibhaj- B, vibhaj- MO.—¹¹ -jātakām DH, -jātitām A (-jātām BEFGMO).—¹³ evam anatito M, ADO once (etam an- BEH, ZZ mostly).—¹⁵ BE, which have no abridgements, add subscriptions to the subdivisions of this paragraph: Pathamasivathikām, etc.—¹⁸ (The readings of M at pp. 88-9 are marked N); for supānehi vā kh. MNO substitute, kañkehi vā kh. sunakhehi vā kh. byag-ghehi vā kh. dīpihi vā kh. (A constantly as in the text).—¹⁹ pānakehi kh. D.—²⁴ atthisankh- BCE (atthika- AGMO, DH once).—²⁶ nimamsa- MNO; -makkhittām ABDEFH (-itām CGMO; read nimmaṁsaṁ loh-? cf. p. 364, l. 17, where MC read so; the error would naturally arise from -māṁsaloh- at the foregoing and following lines).—²⁸ -sam̄bandhanāni ACa.—²⁹ After pā-dattikhikām M adds a. goppatthikām, NO a. goppakatthikām.—³⁰ urutthikām a. katitthikām MNO; — for aññena piṭṭhikantakām M substitutes, a. phāsukatthikām a. piṭṭhiṭṭhikām a. khandhaṭṭhikām a. bāhutthikām a. aṁsatthikām a. givatthikām a. hanutthikām a. kannatthikām a. dantatthikām; NO have the same reading with omission of a. bāhutthikām a. aṁsatthikām and a. kannatthikām, and with hanukatthikām for hanutthikām.—³⁶ sankhavannapaṭibhāgāni MNO.—³⁷ puñjakatāni BD, puñjānikāni EG; — FN add atthikāni before terov-, ANa omit it at the second place. GH transpose terov- and atthikāni (BDEMO as in the text, also Bu.); — pūtikāni BH. P. 59⁹ evam pi kho M almost throughout.—¹⁰ Subscription: Sivathikāpabbam C, Navamām Sivathikām — Kāyānupassanāsatipāṭṭhānā BE, Navasivathikā-pabbam — Kāyānupassanāsatipāṭṭhānā M, likewise O with Cuddasakāyānupassanā instead of kāy.—¹² vā vedanām vediya-māno O throughout.—²⁹ Subscription: Vedanānupassanā CO. MB

add -satipatthānam, -nā. Navavedanānupassanā E. P. 60⁶ Subscription: Cittānupassanā CO, -nāsatipatthānam MB, Evaṁ sojasa-vidhena Cittānupassanā vuttā E.—¹²-machand- M constantly.—³⁶ Subscription: Nivaraṇapabbam CMO, -niddesam for -pabbam BE. P. 61¹ pañcasu upād- MO.—¹⁰ Subscription: Khandhapabbam CMO, -niddesam BE.—¹⁷ saññoj- BDEM.—³¹ Subscription: Āyatana-pabbam CMO, -niddesam BE.—³³ satta bojjh- D, O once. P. 62³ bhāvanāya pāri- BEO. ZZ occasionally.—¹⁷ Subscription: Bojjhaṅgapabbam CMO, -niddesam BE.—²⁴ After pajānāti M interpolates a passage of some length, borrowed from the Mahā-satipatthānasutta of DN.—³³ Subscription: Catusaccapabbam C, Saccapabbam O, Dhammānupassanāsatipatthānam BE; M has none.—³⁴ bhikkhave bhikkhu A at the first three places. P. 63² chab- bassāni A (cha v- BDEMO).—⁹⁻¹⁰ ekām māsam M, B once, ekamāsam O.—¹⁰ addha- DM, ajjha- O; —māsam yo O.—²³ Here and at the end of every following vagga except the last two, an uddānam in verse is added, generally corrupt in both MSS. and with great discrepancies.

11.

P. 64¹ samanebhi M except once; — aññe hī Ma at the first two places, C has aññe hi, aññe hītī, aññe ti, Bu. is silent; cf. DN. 16 ed. Child. p. 59, AN. IV. xxiv. 9. This passage is often quoted, generally with the reading aññe.—¹³(*pana no) panā M, paneso A.—^{20,21} so (AMC) should perhaps be yo, cf. yāni at l. 22.—²⁴ adhippāyoso M, adhippāyogo C (adhippāyo A always, -ppāyāso or -ppāyoso SN. and AN. mostly, cf. p. 84).—²⁷ puthu M, A once.—²⁸ ekāvuso M.—³⁴ sā niṭṭhā after na is wanting in M here and at two places farther down. P. 65¹⁸ -diṭṭhi M.—²⁶ savupādānā A.—²⁷ ijarā M, cf. n. on p. 8, l. 30. P. 66⁵ pañnap- M or Mb. P. 67¹² svākhyāt- M mostly.—¹⁵ ime kho bh. M (C=A).—²³ -am- idām for -añ- c' idām A throughout.—³¹ yato kho A (C=M, but A may be right). P. 68³ Culla- C almost always.

12.

P. 68⁵ aparapure M, amarapure A (avarapure ti purassa avare, pacchimadisāyan-ti attho C).—⁷ parisati M (parisatin-ti parisamajjhē C, -satim AZZ almost always).—^{7,15} evām A (in spite of esā vācā at l. 30, A is probably right, cf. p. 227 and a few other parallels).—⁸ uttari man- AZZ almost constantly, M or Ma always, but comp. uttarīñ-ca or uttarim vā man- SN.. AN.; manussadhammo nāma dasa kusalakammopathā..tato uttarim, or manussadhammato upari C (-dhammā AZZ invariably,

also M or Mb, *uttari manushyadharma* Lal. Vist. pp. 309, 310; cf. Vin. i, p. 9, Jāt. i, p. 389, etc. The scribes confounded this phrase with the compound *uttarimanussadhammo* p. 472, Vin. i, p. 97, etc.).—¹¹ *khv-assa* M.—¹² *na niyyāti* A throughout, cf. Jāt. i, p. 389 (Bu. confirms the reading of M, comp. also l. 31 et seq. and p. 72, l. 9).—¹⁴ *Vesāliyām* AM.—²⁹ *kodhano h' eso* Sār. M, cf. Jāt. l. c.—³⁰ *kho* for so Mb (a conjecture, it seems, and perhaps a good one). P. 69¹⁴ -*yam-pi* A only here, cf. n. on p. 34, l. 15.—¹⁶ *cankamatī* Mb (*kamati* AMac).—¹⁷ *pānīnā parāmas-* M, see n. on p. 34, l. 19.—³⁴ *thān-* and *athān-* M except at p. 70, l. 2. P. 70⁷ -*gāminī* A (-*gāminin-ti* C).—⁹⁻¹⁰ Bu. seems to read -*dhātūm-dhātūm lokam.* P. 71¹¹ *abhiññāya* A, M once. P. 72¹ *paṭivediss-, -vodiss-, -vādēss-* A (-codess-MC, also AN. IV. i. 8).—² *etam-ahām* M throughout.—⁶ *pan'ete* M (AN. l. c.=A).—⁹ (**so na niyyāti*) *so niyyāti* AM, cf. p. 68, l. 12.—¹⁹⁻²⁰ *catumahā-* Ma.—²⁴⁻³³ *-kamitvā* A, also DN. 16 ed. Child. p. 28, AN. VIII. vii. 6.—²⁶ *samāpannapubbā* AN. l. c. (*samā-pajjita-* AMC, also at *sutta* 127 and DN. l. e.; it is, however, an unlikely form in Nikāya style). P. 73⁶ *abhinibbija* abhinibbija M (C=A, cf. p. 104).—¹⁹ *pettivis-* A partly (pitti- M, ZZ mostly, other MSS. rarely, C has both readings).—²⁰ -*gāminī-ca* maggam A mostly, Mb throughout. P. 74⁶ *iriyatti* A partly.—¹¹ *ekanta-dukkhaṁ tibbaṁ katukaṁ vedanaṁ* M, and so throughout -*am* *vedanaṁ* (C=A, *tippā ti bahalā*, cf. p. 10, l. 29) —¹² *pūr' aṅgāñānam om.* M (C=A, cf. *pūrā aṅg-* p. 365; SN. has *pūṇā* for *pūrā*).—¹⁹ *papatitām* M, Mb at p. 75, l. 6 (C=A, cf. however p. 365, l. 23).—³² -*yoniyām* A at the first two places. P. 75²⁰ *chāyāyām* A here.—³³ *imam-eva* M here. P. 76⁶ *suphassita-* A, *phussita-* M (Ma perhaps phass-; phass- C, phuss- and phass- AZZ).—²⁷⁻⁸ *acchodikā sātodikā sītodikā* AZZ always (cf. DN. 16 ed. Child. p. 43), *setodakā* for *sītodikā* *setakā* M constantly; cf. *acchodakām* Lal. Vist. p. 311.—²⁸ *supatitthā* M (*sūpa-* and *supa-* AZZ, cf. S. *sūpatīrtha*).—²⁹ *dibbo* Ma, *tiro* A, cf. p. 366.—³¹ *tam-ena* A here and often elsewhere (*tam-enaṁ* and *tam-ena* ZZ).—³⁵⁻⁶ *ogāhitvā ca nhāyitvā* M.—³⁶ *ca* at the first place is wanting in A. P. 77²⁴ (**caritā*) *caritvā* AM.—²⁵⁻²⁶ -*o sudām* MC, also Jāt. i, p. 390.—²⁸ *tatra sudām me* A (C=M). To the following text or parts of it there are many parallels, comp. pp. 156, 238, 307, 342, also *sutta* 94, and it recurs more than once in DN. and AN. —²⁹ *hatthāval-* A here and mostly elsewhere (*hatthāp-* M constantly, ZZ with few exceptions, also C, and Bu. seems to have read so; Lal. Vist. has *hastapralēhaka* p. 312, *hastāvalehaka* p. 323); — *-bhaddantiko* M always.—³⁰ *uddissakatām* M constantly; — *nimantanaṁ* M, ZZ partly.—³¹ *kumbhi-* M, ZZ partly; — *khalopi-* A here (cf. Mil. p. 107). *kalopi* M always, ZZ partly, *kaṭ-*, *kal-*, *khal-* C (=ukkhali pacchi vā).—³⁴ *pāyantiyā* M here.—³⁷ -*lopiko* vā AZZ partly, also at the next line.

P. 78⁷ daddala-, daddalla-, gaddula- A partly; daddālan-ti (sic) cammakārehi cammām likhitvā chaḍḍitakasatām C; cf. gardula-Lal. Vist. pp. 259, 323.—¹⁰-āhāro vā A here and at p. 308, l. 5 (vā is wanting at all the other places).—¹²(ajinam-pi AM, ajinan-ti C; probably the right reading, though all the other authorities have ajināni pi); — (ajinakkhipan-ti tad-eva (ajinam) majhe phālitām, sakharan-ti pi vadanti C).—¹⁵-pakkhakan-ti C, -pakkhikam-pi ZZ once or twice.—¹⁹-rohanā- M, ZZ partly. —²⁹ pamajj- M.—³² jegucchiyasmīm C —³⁴ udakabind- AM (udabi-C four times).—³⁵ āpādesin-ti M, āpādesum and āpāden-ti (sic) C. P. 79¹ ajjhogahetvā A constantly, also ZZ with scarcely an exception. -gāhetvā M mostly (-gāhitvā M occasionally, cf. Mil. p. 87).—⁵ sāmpatāmi M (C=A).—¹⁵ -gopālā A; — catukundīgo A. -gundīko C, -kkundīko M, also AN. V. vi. 2 (-kundīko DN.24); — tāni waunting in M here.—¹⁸-dinnām M.—¹⁹-vikata- Ma, -vikati- Mb (C=A).—²² bhimsanakasmīm A (cf. Vin. iii, p. 8: bhimsanakatasmin-ti bhimsanakabhāve ti attho, ekassa takārassa lopo datṭhabbo, bhimsanakattasmīm yeva vā pāṭho, bhimsanakataya iti vā vattabbe lingavipallāso kato ti C).—²⁵-ratṭhakā MC (not Bu., who explains it as a substantive; cf. Mil. p. 396, Jāt. i, p. 390, AN. III. iv. 5. Rattisu -tthakāsu Vin. iii, pp. 31, 288 is scarcely correct, Udāna 9 has -tthake in the same phrase); — rattim om. M.—²⁹ sotatto=sutatto C; — so sino c' eva M, so sīto A, sosino=sutinto C (cf. Jāt. i, p. 390; the metre requires amendment, possibly sa u tatto sa u sino).—³² upanidhāya AM (upadhāya C, cf. Cariyāp. v. 357 (iii. 14 v. 1) = Jāt. i, p. 47); — gomandalā ti gopāladārakā C, gāmandalā Cariyāp. l. c., cf. at sutta 93 gāmandalarūpo = gāmadārakarūpo.—³⁵ uppādethā AC. P. 80¹ Cf. Lal. Vist. p. 319 et seq.—⁴-pi panti A, also at p. 81, l. 1, meaning perhaps pi pipanti.—⁶ āhari A here, ahāritā M here, cf. p. 81, l. 3.—¹⁰-kasimā- A constantly. The following passage, ll. 10-33, recurs at suttas 36 (p. 245), 85, 100 (marked H, I, J).—¹¹ asitika- A, M always, asitikā- HJ. āsitikā- I (āsitika- C, cf. āsitakī- Lal. Vist. pp. 319, 321); — vā om. HJ.—¹² kāla- HIJ (kālā- AMC).—¹³ appahār- AHIJ, M occasionally.—¹⁵ vatthana- I, vadḍhana- J, ovaddhana- H; -āvalī C.—¹⁸ pāsul- IJ.—²⁰ akkhikūtesu IJ.—²² tittaka- HIJ; -läpu AH.—²⁵⁻²⁶ parāmas- H, M here.—²⁷ tāva-ssu J, evam su A here (yāva-ssu is confirmed by C).—²⁹ apakujo J, upakujo I, avakujo va and avakujjam C; — patāmi H (papat- AMCIJ)—³⁰ imam-eva HIJ (probably an error occasioned by other passages, cf. pp. 57, 276, etc.; Bu. notices this variety of reading, at least as regards sutta 36).—³¹⁻³² anumajj- H. P. 81⁹ evāssu Mb here and afterwards.—³¹ na aj- A. n' aj- Ma.—³⁷ pan' eso A throughout. P. 82¹ asamvasitapu- A.—³ puna āg- M.—¹² upapajjeyyam M (vaseyyam A, āvas- would seem preferable).—¹⁶ va for vā AMb, at l. 20 AM, cf. p. 343, l. 29.—¹⁸ aggipāri- M

(C=A).—²⁴ kālak- M (kāl- also C, but from a slip in the MS. the explanation is wanting, cf. n. on p. 163, l. 28).—²¹ āśitiko M here, AZZ rarely.—²³ gatiyā ca satiyā ca ṭhitiyā ca A (C=M).—²⁵ (da)hadhammo=dalhadhanum gahetvā ṭhito C, cf. Pali Misc. p. 60); — katup- MC.—²⁷ A after -gatimanto adds, evam adhimattamatimanto. P. 83⁵ patipucch- M.—⁷ -dinn- M at the first two places (-nn- AZZ almost always); — yevāssa Mb.—¹² harissatha M.—¹⁴ kho pan' etam A, cf. p. 21, l. 25, etc.—¹⁵ satthā Ma.—²⁰ bījayamāno M. vījamāno C, cf. p. 501, l. 1 (the phrase pitthito ṭhito hoti is occasionally corrupted to pitthito pitthito hoti, cf. DN. 16 ed. Child, p. 2, l. 8).—²² api hi me M.—²⁵ tve A, tveva MC (t' eva is by far the best authenticated form in A and AN., it is exclusively used in SN.; in DN. I have noticed eight cases against six; cf. n. on Mil. p. 114, l. 11).

13.

P. 84³ yena aññ- M.—¹⁰ paññap Mb here, in the sequel M.—¹⁵ adhippāyoso corrected to -ppa- M, cf. n. on p. 64, l. 24.—²¹ abhijāniss- AM here, cf. p. 85, l. 10 (ajān- ZZ always in this phrase, also A elsewhere).—²⁸ -imhā Ma throughout.—³³ tehi wanting in A.—³⁵ M substitutes amhe for kho, and omits it at the next line. P. 85¹⁵ evam hi pu- M.—³⁰ The following passage as far as p. 88, l. 28 is repeated at p. 92, and the readings of AM respectively are almost always the same at both places.—³¹ jīvitām M.—³² sankhāya .. vānijjāya M (C=A).—³⁵ -phassena M here; — for rissamāno (AC) M has dissamāno (corr. to iriyamāno and isamāno) miliyamāno (corr. to miyamāno).—³⁶ -pāsaya dayhamāno A at the second place: — ayam bhikkhave M here, also C, in AZZ pi is in such cases far more frequently added than omitted at the first place, cf. p. 56, l. 34. P. 86³ urattālam Ma.—¹⁰ daheyya na udakam vāheyya M.—¹³ appiyā dāyādā vā AM here, without vā M at the second place.—¹⁵ me for no A, C reads and explains yam- pi me.. tam- pi no (=amhākam).—¹⁹ gahapatayo Mb.—²³ vivādāpanā M.—²⁹ ubhatobyulham M, -vūlham C. P. 87¹ khippamānesu A, M here.—² sattihī A here; — pakkaṭiyā (sic) ti kaṭitagomayena (read kathita-) C, M at both places substitutes chakaṇakāya; — ahi- vag- and abhimag- A, abhi- and ahi- C.—⁹ kammakāraṇā Ma here, ZZ occasionally. To the following passage there are several parallels in MN. and AN.. comp. also Mil. pp. 197, 290, 358.—¹³ biṭanga- A here (bil- AZZ almost always).—¹⁶ kahāpanikām M; — kharāpaticcha- M.—¹⁷ palikha- A here (paligha-ZZ, very rarely pari- or -vattakām); — -piṭham- pi ZZ partly.—²⁶ ayam pi M.—²⁹ kho om. M. P. 88⁹ -kālikā n' acc- M.—¹⁵ āśitikām Mb.—³ -dantām -kesām MC.—¹⁹ -litasiro C. -litāmsiro

A ; — -gattam M, tilakāhatam C.—²¹ pi wanting in M here.—²⁴ sayamānam Ma, seyyamānam Mb.—³⁶ supānehi A; the various readings to this passage were given in the notes on p. 58. P. 89³⁷ pi ceteti M throughout. P. 90¹ (abyābajjh- M, cf. n. on p. 10, l. 20; this context proves it to derive from byābādha).—²⁴ vedanam M or Mb, A at the first and the last place.

14.

P. 91⁸ evam pāham M.—²⁷ na hoti M (C=A).—³⁰ -vatti Ma, -vatthi A here, in the sequel anāva kāmesu (-vatthi MbC).—³⁴ añnam vā M throughout. P. 92⁴ hosi C, na hoti M.—⁵ -gāmīm A here.—²³ ayaṁ pi Mb.—²⁸ niganth- Mb.—²⁹ tibbā Mb.—³⁰ khvāham M.—³¹ -passe Mb, cf. SN. IV. 23 (ed. Feer p. 121), XXI. 87.—³⁶ Nāta- M always, except Nāta- here (Nātha- and Nāta- AZZ).—³⁷ The following passage recurs several times at sutta 101 (B). P. 93² atthi vo A, bho for vo M; — pāpakam- M.—⁴ For pan' ettha read pan' attha?—⁶ -bhāvo, -bhāve B, pātābyantikatam in the place of tapasā by. nayānam M.—⁷ akarānam A, B partly, -ne once.—⁹ -nakkhay- M.—¹¹ amha Mb.—^{13.15} ahuvamh' eva, akaramh' eva M.—¹⁴ va for na M, nā nāhuv- B.—¹⁶ na om. M, A here, na kar- and nā nākar- B.—²⁵ kim-pana for iti kira A. P. 94¹ h' āvuso M throughout.—¹⁰ vā wanting in M, at l. 35 in A, at l. 19 in AM with vā added in A after Bimbisāro.—²⁴ -sukham pati- M.

15.

P. 95⁷ Susum- M.—¹⁹ vasagato A at the first two places.—²⁸ -sāmantā or -sāmantā- A throughout, -sāmantā M at the first two places.—³⁰ codito M here. P. 96¹ codakam pacca- A once. —⁶ sampādayati A at the first two places (C=M).—¹⁴ -ggāhī Mb at first.—³⁵ na ppati- M partly. P. 97^{6.7} The first na is wanting in A here, both in M, also in the repetition; at p. 98, l. 12 AM are correct, at p. 99, l. 26 both omit the first na and M doubles the second.—¹⁹ -mānitabbam M, -sāsitabbam A. (-minitabbam C).—^{21.2} panāssam, pāssam Mb.—³⁶ nicchāretā ti M. P. 98¹² sampādeyyam A (-yeyyam also at SN. XXXIV. 23).—³³ -mujjena and -mojjena AM. P. 99¹⁰ A here adds na after kodhano. P. 100¹⁵ udakapatte M (C=A).

16.

The beginning of this sutta has a parallel at AN. X. ii. 4 (B).—P. 106⁶ vinibaddh- AZZ always (C=M).—^{6.7} so cati imasmim A,

so cahi imasmim M (so vat' imasmim B).—⁸ thānam M.—²⁸ kāmesu B (kāme AMC). P. 102⁴ phassa- ABC (passa- M, Bu.).—²¹ samucchinnā ABM here, cf. p. 103.—³⁵ na anattamano M:—na āhata- B.—³⁶ na khilaj- M. P. 104¹ abhinibbidāya M. A here (-bbhid- C, AZZ almost always, Bu. read so, cf. Vin. iii, p. 4).—⁸ -bbijj- M, cf. p. 73, l. 6 (-bbhijj- A mostly, ZZ always).—⁹ -tundena A here.

17.

P. 105⁶ ye ca kho ime M throughout.—¹³ ca for c' eva A here and afterwards mostly. P. 106³⁴ pakkamitabbām M, at p. 107, l. 13 Mb, what Bu. read is uncertain, -tabbo is probably correct, cf. p. 401, l. 25, Khuddakap. p. 14, l. 2, Vin. i, p. 103, l. 31, etc. P. 107²⁸ pakkamitabbo M, at p. 108, l. 8 Ma.

18.

P. 108²⁰ jaṅgha- M always (-ghā- ACZZ).—²⁴ (olubbha AM, ZZ always, but at this place Bu. had a different reading, perhaps olamba. C makes him say, dandam- olambho (sic) ti dandam olambitvā, gopālādārako viya dandam purato thapetvā dandamattbake batthe patitthāpetvā pittipānū hanukena uppiletvā ekamantam atthāsi).—³¹ -sentī A, at p. 109, l. 23 AM. P. 109¹ nilloletvā AC. nillāretvā M here; — nälātena nalātikam SN. IV. 21 (ed. Feer p. 118).—² dandam- olubbhāti dandam uppiletvā. dandam- olubbhāti (sic, -la-?) pi vā pātho, gahetvā pakkāmīti attho C.—¹⁴ mayā for mama M.—²⁵ okappetvā M here.—³² -gavantam should probably be -gavā.—³⁶ ajjhosetabbām AC. P. 110⁴ tuvāmtuvām AM, tvām tvan- ti evām pavattām tuvāmtuvām C, cf. Pali Misc. p. 64.—⁶ vatvā ca M.—¹² bhagavato M. A once or twice. —¹⁶ -kaccāyan- M (C=A). P. 111¹¹ mañña corr. to maññatha M (maññetha A, ZZ at a few places, also maññatha, maññātha, mañneyyātha; I should prefer maññatam).—¹² h' wanting in M here.—¹⁴ dhammasāmi M.—¹⁵ (ahosi AM and several parallels, hoti A at sutta 133); — AN. reads, yām tumhe Bh. yeva upasañ-kamitvā.—¹⁶ -puccheyyāma M; — SN. reads, yathā vo, except once; cf. l. 31 where Bu., who is silent here, certainly read no. —¹⁷ -eyyāmāti Ma.—²¹ AN. reads, yām mayām Bh. yeva upasañ-kamitvā.—²⁶ agarum M.—²⁷ katvā AM (agarukaritvā CZZ).—³⁶ c' uppajjati A, cf. Mil. p. 51, l. 14. P. 112¹⁵ pañnap- M partly; — thān- M. P. 113¹² yām instead of idām AM here.—³⁷ -imhā Ma. P. 114⁷ evam- eva ca nam M.—^{10.14} labheth' eva M (sā-yetha labhat' eva sādurasam AN.V.xx.4).—¹⁶ tveva A. tve changed to tveva C.

19.

P. 114²⁵ dvedhā MaC.—²⁸ ekam bh- C; — ca for cāyām A here.—²⁸⁻⁹ nekkhamā- or nikkhama- M often. P. 115¹² pajāham-eva corr. to pajāham-eva (sic) A here, pajaham-eva M, pajahām-eva corr. to pajahām-eva C (=pajahim-eva); — vino-dam-eva M (C=A). explained by nīharim-eva).—¹³ byantam-eva ca nam M (C=A).—²²-carati A, also -careyyain, and -carayato once; — nahi for nati M, byanti and namati A, nati changed to na C. P. 116¹³ kilamante for kilante Mb, A once.—¹⁶(*ūhanīti) ūhatīti A, ugghātīti M, udaghanīti C; the reading is uncertain. P. 117²⁶ yvāyām for yvāssa Mb; — sotthiko C.—²⁶⁻⁷ Bu. gives a various reading to pītingamāniyo, but C only repeats the word; pītingam- A at the last two places.—²⁷ kumaggai M.—²⁸ okān-caram A here, afterwards -cār-, okka- M (okacaram Ma here, C throughout); — okkacārik- M, okacarikam and -cariyā A partly (okacārik- C throughout). P. 118²⁰ (yām bh. AM, cf. p. 46).

20.

P. 119¹³⁻⁴ ekodibhāvām M, partly corr. so -dibhoti.—¹⁴ (*palag-) phalag- AMC.—¹⁶ abhinīhaneyya om. M (C=A); — -nivāreyya A (C=M); — -nivateyya M (C=A). P. 120¹⁸ -sanṭhānam M (C=A).—²⁴ sanikām M, AC partly; altogether there is equal authority for san- and san-.—²⁷ thito M.—³⁰ olārikām and sukhumām are not repeated in A.—³⁶ dantebhi M always (-ehi AC always, but M is right, I ought to have written, as Bu. reads, dante 'bhidantam-ādhāya). P. 121⁶ gale vā for the first gahetvā M (elsewhere M agrees with A, cf. p. 242, l. 32 and sutta 85). P. 122² yām sa vit- A.—³ vitakkissati M.—⁴ vivattayi M, cf. p. 12. —⁸ -sanṭhāna- AMC, cf. p. 120, l. 18.

21.

P. 122¹² -phaggun- MC, Aa mostly.—¹⁶ tena M. P. 123^{2.6} -tesīti Mb and M (C=A).—¹⁹⁻²¹ bhante ti M.—²⁵ tatra pi M, Aa mostly. P. 124¹⁸⁻²⁵ me om. M.—¹⁹ catumahā- MC; — -ratho sudanto assa thito M.—²² -khinahatthena M.—²³ pi wanting in M at both places.—²⁶⁻³⁶ tumhe hi M, once corr. to t. pi.—³¹ manusso for puriso M.—³² ojaharaniyo tā chetvā ba-M. P. 125⁵ I should here prefer abbhuggato hoti.—¹⁴ mayham- ev' M.—¹⁸ bho for he AC; — Kāśīti.. ayye ti M.—¹⁹ no for na A here; — khv-ayye kīnciti M.—²⁰ pāpadāsi MC; — bhakutim C, bhāk- M.—²⁶ divātarām yeva M (C=A), cf. l. 36. P. 126⁴ sīsaṁ dvedhā bhindi Ma, sīsaṁ te bhindissāmiti Mb.—⁵ Payoga-

siddhi quotes, either from memory or from some unknown text, bhinnena sīsena paggharantena lohitena paṭivissake ujjhāpesi; C confirms the reading of AM as regards the last two words.—⁸ nāma om. A.—⁹ manā mām M.—⁹⁻¹⁰ sīsam dvidhā bhinditam ti Ma, Mb as above.—¹¹ -gacchi M.—¹² M before anivātā adds, asoratā V. g. (borrowed, perhaps, from the com., where candī is explained by asoratā).—¹⁵ nām for na A (nām manāpā would seem preferable).—¹⁷ kho om. M.—²⁴ yeva garūm M.—²⁵⁻²⁸ dh. yeva apac. mānento pūjento M (borrowing, it seems, from DN. 26, C=A).—²⁶ M after bhikkhave adds, evām sikkhitabbam. P. 127² tatra pi vo bh. M.—¹² vikhaṇeyya M.—¹⁸ apathavim A.—³¹ mañjetṭhīm M.—³² rūpām pātu- M, A once.—³⁴ rūpāni M here (we should, perhaps, read so throughout). P. 128¹⁰ nu kho so M here.—¹⁸ Gaṅgānadisamena Mb.—²² chinnapassarā corr. to -sassarā A here, afterwards chinnassar- (C=M); — -bhabbhar-. Mb, -sambhar- Ma (C=A).—²⁶ sassaram Ma.—²⁷ bhabbharam Ma.—³² amūm for asu M. P. 129¹⁶ okkant- M (oka- AC), cf. p. 186, l. 13, p. 189, l. 26; — padus- AM, pados- C, cf. ll. cc.—¹⁷ -karo ti AM.

22.

Comp. p. 256, SN. XXI. 85, Vin. ii, pp. 25-6 and iv, pp. 133-5. P. 130³ gaudha- M.—⁹ uppannām hoti A here. —¹⁶ evām kho and evāñ-ca kho for evām byā kho SN. l. c.; evām vyā kho ti evām viya kho C.—¹⁷ atha (wanting in Ma) te pi kho for atha kho te M.—²⁰ mā hevām M once, māvuso .. evām avaca SN.—²² -yen' and -yena āvuso M.—²⁵ Cf. pp. 364-7, where the last three similes are wanting; — -kankhal- AN.V. viii. 6 in text and com.—³² tathēva tam SN.—³³ parāmāsā M (-massa A always, M partly, also SN. l. c.); parāmāsā ti diṭṭhiparāmāsena C here, at sutta 136 parāmassāti with the same explanation; parāmāsā is not unlikely to be the reading of Bu., and we ought perhaps to read so).—³⁴ tathā 'han-tam instead of evām .. āvuso SN. l. c. P. 131¹ atha kho te bhikkhū M.—⁷ -mhā Ma.—²⁰ A here repeats mā .. avaca.—³⁷ āmantesitī M. P. 132¹² (kassa kho AMc, cfr. p. 258, l. 18).—¹⁴ A repeats antarāyikā before vuttā here and afterwards.—²³ (khan- AM throughout).—²⁶ us-mimkato AM (-i- C, cf. p. 258, l. 27). P. 133¹⁰ sādhu sādhu bh. sādhu M.—¹² kho for vo M.—¹⁹ tañ-ca hi A.—³⁶ paṭinivattitvā M. P. 134²⁷ jāneyy- A.—²⁸ (*vo) vā M, ce A.—²⁹ panāssu Mb; — vyattā C.—³⁶ na-tthi c' assa M, cf. p. 135, l. 3. —³⁷ santāriñi A, ZZ mostly; — aparā param AMa, ZZ mostly, cf. DN. 16 ed. Child. p. 14; orā pāram Vin. i, p. 230. P. 135¹ ca om. M.—⁹ tassa om. Ma, tassa purisassa Mb.—¹⁰ bahupakāro M (bahuk- A?) always).—¹³ uccāpetvā M.—²¹ ussāretvā M; —

(*uplāpetvā) upalāp- A, opilāp- M.—²⁵ A after bhikkhave adds dhammām, M desitām (read dhammām desitām?).—³⁴ yām pi tam M. P. 136¹ thass- M.—³-tavā kho A.—²⁰ ahu MC. P. 137¹ nāma-ssu, na-ssu M; the com. on Suttanip. 20 v. 4 from a similar text quotes, na bhavissāmi nāma so, vinassissāmi nāma so.—¹⁷ tam ca M.—²⁵ y' assa M, yāmsām, yasa, yām A partly. P. 138⁶ -labbhiyamāno A, also SN., AN.—⁹ na ca kho for nanāyam M.—¹⁰ kevalo hi bhante parip- M. P. 139¹² pi nibbindati M.—²¹ -bhāvāmkat- M almost constantly, -bhāvāngat- rarely and mostly corrected to -kat-. P. 140⁵ (ettha satto ti pi tathāgato ti adhippeto uttamapuggalo khīnāsavo ti pi C; it here rather retains the original sense of 'such a one', cf. Suttanip. 30 vv. 13-24, and the other significations of tathāgata may have proceeded from texts like these).—⁶-vijjo M, -vajjo A (-vejjo C repeatedly).—¹⁰ cāham AaM (yathā vāham bh. na iti yen' ev' ākārena aham na sattavināsako C).—¹¹ (cāham AM; yathā vāham na vadāmīti yena vākārena (sic, yena c' ākārena or yen' ev' ākārena?) aham sattavināsām na paññāpemi, idam vuttam hoti: yathā vāham na sattavināsako yathā ca na sattavināsām paññāpemi, etc. C).—¹⁶ M after rosenti adds vihesenti, likewise at l. 25 viheseyyūm (C=A).—²³ tatra A here, cf. l. 32.—²⁴ sakkārā M.—³¹ (*tumhākām) tumhehi M, tumhe pi A.—³²(*no) me AM, cf. p. 273, l. 27. P. 141⁸⁻⁹ dah- M.—¹¹ evam bh- AC (not Bu.).

23.

P. 142²⁰ dhūpāy- AZZ always, but Bu. explains it from dhūma.—³⁰ cañka- M.—³¹ -vāro bh. M here. P. 143¹⁴ yathā ca te M.—³⁵ kā abhikkhanā M. P. 144¹ imassa catumahā- M (catumahābh- or cā- M always).—² kāyass' etam M (C=A).—⁵ -vicāreti M (which I ought to have adopted).—¹² -khanā ti M.

24.

P. 145¹⁴ -bhūmik- M, A except here, -bhūvakā C (-bhūmak- AN.VI.v.12). P. 146² -tāñi- A a few times at first, -tāni- corr. to -tāñi- M.—¹⁰ anumassa anumassa M (C=A).—¹¹ eva nāma M.—¹² mayām pi M.—¹³ samāgamām gaccheyyāma M.—³⁷ ahosi M (C=A). P. 147⁹ (-vihāram AMZZ; -vihāre DN. 16, p. 44 is probably an error).—¹⁹ idam āvuso ti M.—³⁷ Part of the following text is quoted by Oldenberg, Buddha p. 436. P. 148²⁶ paññāp- M.—²⁷ paññapeyya at the second place M throughout. —³³ ce M.—³⁵ ten' āvuso A.—³⁶ pi idh' M, ZZ occasionally. P. 149³ -peyya Mb, also -pesi at l. 23.—⁶ nissajjeyya M here, afterwards nisajjeyya (read nissajjeyya? cf. l. 26).—¹⁴ -dvārañ

gatām A.—²³ kho 'ham M.—²⁶ nissajjim M.—³⁶ -tthām A at the first three places (-ā ti nissakkavacanam - etām C). P. 150¹⁷ celāñda-kena Mb (C=A Ma).—²⁷ vo for bho M.—³⁰ -bhāyeyya Mb (-seyya AMaCZZ). P. 151⁴ ubho pi M.

25.

P. 151²² -isūm M mostly; — tatra M occasionally.—²⁴ amukas- M, at p. 156, l. 4 and afterwards it agrees with A. P. 152¹¹-gamiṁsu and -gamaiṁsu AM. P. 153² mucchitā A throughout.—¹⁵ sathā su Ma, sathā-ssu Mb.—¹⁶ -manto su and -mantā su Ma, -mantāssu Mb, -mantā su A except here, -mantā ti -mantā viya C; — parajānā M, here corrected, parijanā A once, parajānā ti yakkhā ime na migajatā ti C.—¹⁹ -vākurāhi Ma (-ka- AMbC); — sampadesam A (C=M).—²³ addasamū M. P. 155³⁰ c' ettha A.—³⁴ -ñānam- etām M.—³⁶ tattha M here and afterwards. P. 156⁷ tathūpamām C repeatedly.—²² Cf. p. 78.

26.

P. 160^{21.23} āvuso om. A.—²³ dhammi(m) M, AZZ mostly, but dhammikām katham is not unfrequent, though the other cases are always contracted.—²⁴ Dhamma- corr. to Damma- M (C=A). P. 161¹⁰ sukkhāpayamāno Ma (pubbāp- AMbC, ZZ always except at SN. I. 20, ed. Feer pp. 8, 10; pubbāp- is the reading of Bu.: pubbāpayamāno ti pubbabhāvam̄ gamayamāno, nirūdakāni kurumāno sukkhāpayamāno ti attho).—²⁵ Bu. mentions two other readings, kāya nv- ettha and kāya no 'ttha, the latter of which, like kāya nu 'ttha, he explains to mean, katamāya nu kathāya sannisinnā bhavatha.—²⁸ atha kho AM (without kho CZZ, also A elsewhere).—³² dhammiyā kathā vā corr. to dhammi-kathā vā M (C=A).—³⁴⁻⁵ anariyā ca p. ariyā ca p. A, but the reading of M is that of Bu. (uddesānukkamam bhinditvā). P. 162⁵ dāsi- Mb.—⁶ -gavassa- M always.—⁸ gadhit- M always; cf. Mil. p. 401.—⁹ ajjhāp- M partly, DN. and SN. always, I believe, cf. Mil. l. c. (ajjhōp- MN. and AN. almost constantly, and this is the reading of Bu., who explains it by adhi-oppanna; ajjhāp- has a different sense and requires an accusative).—²⁷ A here has a gap extending from h' ete to jānam passam p. 164, l. 10; Turnour's MS., from which Oldenberg, Buddha pp. 427-9, quotes a fragment of this sutta, has no doubt the same defect. P. 163²⁷ The following passage as far as p. 167, l. 8 is repeated at suttas 36, 85, 100 (A* M* mark the readings of AM at the four places); cf. Lal. Vist. p. 306 et seq.—²⁸ (susukālakeso ti sutthu kālakeso C; Kacc. ed. Senart p. 328 explains it otherwise

and is confirmed by Lal. Vist. p. 258: *çiçu: krshnakeçā;* but on account of the plural at p. 463 I ought to have written, with Bu., *susukālakeso*).—²⁹ -pitūnam M always.—³⁰ -kusalam g- M*, A once. P. 164⁴ ottihappa- A partly.—⁵ lapitālap- A partly (-talāp- M*C).—¹⁴ -sampajja viharāmīti paved- M* or Mb*, also at p. 165, l. 34, A only here.—³⁰ ahām wanting in AM here.—³² -sīti A, -dhīti M, cf. p. 166, l. 14 (ahām.. pavedemīti AM at the other three places). P. 165⁵ tvām at both places A partly; also at p. 166, l. 25.—⁸ samāno attano antev- M* or Mb*; — mām wanting in A at two places; — attanā M* or Mb*, cf. Mil. p. 235.—¹⁴ nibbijja M*, A partly; pakkāmīm Ma*, A partly, apakkamīm Mb*. cf. pp. 247, 515-21; Bu. seems to read nibbijja pakk-, and the reading of the text is perhaps a reminiscence from nibbijjāpema Suttanip. 28 v. 24.—¹⁸ āvuso Rāma M*.—³³ Rāma M*.—^{36, 37} atthi for ahosi M (not M*). P. 166¹¹ Rāma M*.—¹³⁻⁴ āvuso imām, or ahām āvuso imām.. pavedesīti, or ahām āvuso Rāmo imām .. -demīti A (once as in the text), āvuso ahām (or ahām āvuso, each reading twice) imām .. -demīti M*.—²³⁻²⁴ abhiññāsi M*.—³⁷ acelā, āvelā for Uruvelā A at two places; — senānigamo ti senāya nigamo . . ., Senānigāmo ti pi pātho, Senāni nāma Sujātāya pitā, tassa gāmo ti attho C (the reading Senānigamo, Jāt. i, p. 68, is unknown to Bu.); cf. Lal. Vist. p. 311. P. 167² sandantām corr. to sandati M*, sandati A partly (from l. 5); — setudak- or setavāluk- for setak- M partly.—²⁸ (vimutti AMC, AZZ almost constantly in this phrase; Oldenberg l. c. quotes cetovimutti, cf. Vin. i, p. 11).—³⁰ To the following text there are several parallels extending as far as p. 173: sutta 85 (marked B), Vin. i, pp. 4-10 (N); or stopping at p. 169: DN. 14 (D, somewhat differently arranged), SN. VI. 1 (E). M* means the readings of M at both places, M² at the second.—³¹ myāyām EN, M here (me ayām ABD).—³³ -samud- ADE, AZZM often (-sammud- Bu.).—³⁵ idappaccayatā paticcasamuppādo form a dvandva compound according to Bu.—³⁶ sududdasam N here. P. 168³ gāthāyo ENM or Mb; — patihamsu AZZ almost always.—⁵ Bu. seems to read pakāsitām.—⁶ -buddho ABMa*.—⁷ -gāmi NM* (once corrected; -gāmin- ti C).—⁸ dakkhanti NM*; — tamokh- NM² (-kkh- also C); — āvutā N, āvutā and āvutā M.—¹⁹ DEN, M here, after karitvā add, dakkhinam (-na M) jānumaṇḍalam (jānu-DN) pathaviyam (path- M, puthu- D) nihantvā; the phrase is wanting in ABM², and the omission may be peculiar to this Nikāya.—²² assavantā ABCDE (a very common error, cf. Pali Misc. p. 70, where Dh. p. 387 is meant).—²⁵ Comp. Lal. Vist. p. 517; D omits the first stanza, and like N makes Brahma repeat his demand a second and third time.—²⁷ avāpur' AE (apāp- also C).—²⁹ selo ABCDE. P. 169¹ E omits this verse, but it is found at SN. XI. 17, with the reading utthāhi, and so has C.—³ desetu NM*.—⁹ mutin- AE; — dvākāre and duviññāpaye wanting in AB

at both places, also in E according to Burm. authority, Ma omits the former here, both at ll. 20-1 (not M²).—¹⁰ -dassāvino NM* (not E in the Copenhagen MS.).—¹³ -vaddhāni NM (not M²); — anuggatāni C.—¹⁷ udakām accugg- CE, M here; — thitāni N, thit- and thitāni M, t̄thanti Ba, thanti D (titthanti ABbCE; read thanti ?).—²² disvāna for atha kho EN.—²³ ajjhabh- N.—²⁴ apārūtāse tesām B; — Brahme om. NM* (rightly, but cf. Lal. Vist. pp. 520-1).—³⁴ byatto NC, AM once. P. 170³⁻¹⁵ avoca M, also N has a sing. (-cum AB, cf. p. 210. l. 10, p. 497, l. 15, etc.).—²³ bahūpakārā NM² (C=ABMZZ): — kho ime M here.—³² pakkamīm A.—³³ ājivak- A twice, also M², partly corrected. P. 171³ Cf. Dh. v. 353.—⁷ Cf. Lal. Vist. pp. 526-7; Mil. p. 235.—¹² andhibh- M*; — (*āhañchaṁ) āgacchaṁ C, āhaccām A, agajūm B, āhañcūm Alwis, Buddh. Nirw. p. 133, āhañhi N, āhañña and ahañci M; cfr. Pali Misc. p. 74; — -dudrabh- NM*.—¹³ arahāsi B, arahasi anantajino ti anantajino ti (read si) bhavitum yutto C.—¹⁶ hu-peyya pā āvuso and hupeyyā pāvuso M, hupeyya āvuso N. bhaveyya (sic) p' āvuso ti āvuso evam- pi nāma bhaveyya C (huveyya p' āvuso also quoted in the com. on Suttanip. 12 v. 5 and Alwis, Introd. p. 48).—¹⁷ okappetvā A; M² adds, jivham nillāletvā, cf. p. 109.—²² ayaṁ kho āv- M*—²⁴ -t̄thātabbaṁ B.—²⁶ bhikkhave pañcavaggiye bhikkhū NM².—³⁰ pañnap- M*; — upaṭṭhap- M².—³¹ āvusavādena AC.—³⁴ caratha N, M here; — aham for arahaṁ Ma here, cf. Jāt. i. p. 82. P. 172⁸ cariyāya N (iriy- ABCM*).—¹⁴⁻⁵ n' āvatto B partly, also M².—²⁹ B (not M²) before evam adds, Tatiyam- pi kho aham... viharissathāti. —³¹ vabbhāvitacimetanti corr. to vambhāvitametanti B, pabhāvitametanti M, bhāsitametanti corr. to pabhāvitametanti M², bhāsitam- (MSS. also abbhāsit-, abbhāvit-) N, evarūpām pabbhācitam- etan- ti etaṁ evarūpām vākyabhedan- ti attho C. I preferred the reading of A under an impression that vi-abhi-ā-CI might possibly mean 'to disburden one's mind, to pronounce one's self', but with no great confidence in either the reading or my understanding of it. P. 173⁴ chabbagga A, -ggīyā M (here with eva added). -ggā corr. to -ggīvā M² (-ggo B).—¹² -gamiṁsu C.—¹⁹ (*no) me A, nesaṁ M.—³¹ migo Ma, A here (mago Mbc); — bandho M.—³³ ca pana ludde yenak. na M.—³⁵⁻⁶ ye hi keci M. P. 174⁷ ye keci M. P. 175¹² Pāsarasi-suttām chatthām, Ariyapariyesanā ti pi etass' eva nāmām C.

27.

P. 175¹⁵ vaṭabhi- C, vaṭavābhi- M always.—¹⁷ (Pilotikā ti evam itthilingavohāravasena laddhanāmām paribbājakām C).—¹⁹⁻²⁰ ito 'ham- bho AN. V. xx. 4.—²² maññe ti Ma, AN. l. c.—

23.²⁷ ko ca wanting in M (AC==AN).—³⁰ abhippasanno hotīti ko cāham bho samāne G. evam abhippasanno ti M. P. 176⁷ A similar passage occurs at sutta 89 (B, M²).—⁸ -rūpe te bhindantā MM².—²¹ kuto tassa M here, kuto vādām BM². P. 177¹³-am yeva M, without yeva BM²—¹⁴ pabbajeti upasampādeti A; —tattha for tathā AM.—¹⁵ pabbajitā AMM²; —(*eke) eko A, wanting in MBM² (elsewhere in the sing. always eko vūpakaṭho).—²⁰ anassāma for panass- B, byapanass- MM².—²¹⁻² samanā 'mhāti.. brāhmaṇā 'mhāti Mb²; —imhā, 'mhā M², B partly, AMa once.—³⁷ eva ca nāma Aa, cf. p. 146, l. 11, p. 228, l. 17. P. 178⁶ Pilotika A.—¹⁹ -pādā M.—²² (nisev- AMC, read nives-?).—²⁴ -kaṭārikā M (C=A).—³⁰ -kānerukā M (C=A).—³⁶ titthantām M.—³⁷ ayañ- ca so A, ayam- eva so M (ayam va so explained by ayam- eva so C). P. 179⁷⁻⁸ According to Bu. the comma should be put, not before kevala-, but after parisuddham; comp. however l. 14 and especially p. 213, l. 3.—²⁸ anācāri M always (ārā- ACZZ, Bu.).—³⁴ samaggarāmo ti pi pāli C. P. 180¹¹ -kumārikā- M or Mb, -kumāri- M or Ma partly (C=A).—¹² dāsi- Mb always.—¹⁴ -gavassa- M always.—¹⁶ -pahina- M always, partly corrected.—¹⁸ -sāviyogā M always.—¹⁹ Bu. no doubt read -bandha-: Bandho ti rajjubandhanādīhi bandbanām, and cf. pp. 115, 449, but AMZZ always have -bandhana- in this compound; —-mosā and -māsā A partly.—²⁰ -hāriyena A occasionally.—^{21.25} so yena Mb always, also DN., A scarcely ever; — yena ca for yen' eva M mostly, also at l. 22. P. 181³⁰ -gatarañj- AC, but explained by ārañj-.

28.

P. 184²⁶ jaṅgalānam M, pajāṅgalānam A (-gam- C, ZZ mostly; cf. Jāt. 451 v. 3).—²⁸ mahattena Ma (C=AMb). P. 185⁴ Cf. notes on p. 48.—³⁴ khv- assa M. P. 186⁴ vimuccati for adhim- AZZ almost always (C=M).—¹¹ -pame ovāde M; cf. p. 129, l. 15.—¹³ okkant- M here, A at p. 189.—¹⁴ sāsanām- karo M. P. 187¹⁷ Cf. AN.VII. vii. 2.—¹⁸ oggaech- M (C=A).—³³ addha- M.—³⁴ jāṇukam- M.—³⁶ -pabbam A. P. 188⁷ -tapati A, also at sutta 140; cf. p. 422, l. 18; — jirayati A, jirayati M, janīyati A at s. 140, cf. p. 422 (jirayati C).—⁸ asitām pītam, etc. M (C=A).—¹⁷ dahati M.—¹⁸ janapadapadesam-pi d. wanting in A.—¹⁹ pathantām M (C=A).—²² -dadallena A, -ulenā M (-ulena C, cf. AN.VII. v. 6).—³⁰ iti yām M, s. 140, ti yām A. iti cā yām A at p. 422, l. 31, yām without iti M at that place (I now consider iti yām the right reading). P. 189⁵ ossāvane A, osavane M (ossavane C twice). P. 190¹⁶ mattikāñ- ca p. tīnañ- ca p. M, and thus quoted in the com. on Suttanip. 2 v. 2

(C=A).—¹⁷ tveva MC.—²¹ āpatham A twice. āpātam A twice, M once; — gacch- AM once or twice (āgacch- ZZ and other MSS. almost always).—³⁵ evam hi kira imesam M. P. 191³⁷ -hatthi-padasuttam A, C once.

29.

P. 192¹² asmi lābhaskārasilokavā M, also at p. 200, l. 11. —²² tathā pāyam M, also at the following sutta (cf. upāta for ūhata Therag. ed. Oldenberg v. 675), tathā bhayaṁ, tathā ayam, tathā vāyaṁ, tathāyam A, cf. p. 198, l. 27, where A has the right reading. P. 194³² pakkamanto M here and afterwards, A once.—³⁶ A has a gap from na majjati (cf. l. 16) to -silokena at p. 196, l. 14. P. 196²⁹⁻³⁰ asamaya- M. P. 197³³ Bu. seems to read, etam sāram etam pariyosānam.

30.

P. 198³ Pingalikoccho A (-la- MC. A once).—¹⁰-kambalo M and the Burmese generally. A here, cf. p. 250 and sutta 77 (-lī C, and the Singhalese mostly);— Belatthi- AZZ always (Belatthi- M always, also C, explained by -tthassa).—¹¹⁻² abhiññāmsu .. na abhiññāmsu M.—²⁷ tathā pāyam M, cf. p. 192, l. 22.—³¹ pakkamanto M throughout, A at the first four places.—³³ seyyathā vā Ma. P. 200³ kulaputto for puggalo M here.—¹¹ Cf. p. 192, l. 12.—¹⁹ (pakkamanto AM here and afterwards, except A at p. 201, l. 33, and it may be right in these cases). P. 205⁸ kho wanting in nearly all the parallels; M abridges.—¹¹ Opama-dhammavaggo tatiyo M.

31.

P. 205¹⁵ Nātike Ma, Nātike Mb (Nādi- AC. DN.. AN., Nāti- SN. once, otherwise Nāti-, and so has Vin.).—¹⁷ Kimil- M. —²¹ mā mahāsamanā M (C = A).—²⁵⁻⁶ āvuso .. mā vāresi M. P. 206³ pañña- M.—⁴ -tthap- M.—⁵ kho bhagavā om. M, also A except here; perhaps wrongly inserted from the different phrase at p. 109, l. 5, etc.—²⁹ kāyo C, and Bu. seems to have read so. P. 207²¹ sac assa M.—²² (hatthavikārenāti hatthasaññāya, te kira .. aññām bhikkhuṁ hatthavikārena āmantenti C); — -vilanghakena A always. C here, Vin. i, p. 157, etc. (-langakena M, C at sutta 125; from vilagna, I suppose).—²²⁻³ upatthapema A at sutta 128. utthapema C, upatthāpeti (cf. l. 21) A Ma (upatthāpema Mb. Vin. i,

p. 352).—²⁴ -rattikām AM, cf. s. 128 and Vin. I. c.—²⁹ Bu. read alamariyaviseso (=ariyabhāvakarāṇasamattho viseso) except at p. 209, l. 19; AM add nāñadassana throughout, except A at p. 209, l. 16.—³¹ yāvad-eva M, AZZ always (yāvad-e ti yāvad-eva C, cf. pp. 482, 494). P. 209²⁴ honti wanting in AM; cf. p. 160, l. 10, p. 175, l. 4, etc.—²⁶ imamhā M.—³⁰ M repeats phāsuvi-hārō before na.—³⁶ (*anusaṁyāyitvā) anusaṁsāvetvā AbMb, -saṁsācetvā Aa, -saṁsāmetvā C (=anugantvā), anuyāsi Ma; the reading is uncertain. P. 210³ -imhā M.—⁵ pakasetiti M.—¹³ Parajāno ti tass' eva yakkhassa nāmām C, cf. p. 153, l. 16.—¹⁶ suladdhā A mostly.—²⁵ cātumahār- M always.—²⁷ -vattidevā M (-vattī d. ZZ oftener than -vattino d.).—³² M after khanena adds, tena layena, cf. Vin. I, p. 12; — saṁviditā M.—³³ evam - etām D. not repeated in A. P. 211¹⁶⁻⁷ sabbe pi ce M except once.—³⁰ yāva ete M.

32.

P. 212²⁰ āyasmanto for amū M.—²¹ ten' upasāṅkamanti dh-Mb.—³⁰ do svāgataṁ M, cf. pp. 216, 514 (svāgataṁ M always). P. 213³ (sātthā sabyañjanā M always, also A except once or twice, -ā -ā or -ām -ām ZZ, also Vin., see ii, p. 363).—⁴ -rūp' assa Ma.—⁷ appabandhehi C, anuppabandh- M. P. 214²⁶ dhammiyā Ma.—²⁷ pavattinī M (C=A). P. 215³ -tikasam- M.—⁸ -nam karandako A (ZZ=M). P. 216⁵ sampavāyanti A here.—¹⁸ bahussuto hoti AMb (from l. 8), cf. l. 35 and the following parallels. P. 219³² me anu- M.—³⁴ bhikkhū for āyasmanto M.

33.

P. 220³ -te ti kho te A.—⁵ The following passage recurs at AN. XI. ii. 7; iii. 1 (B).—⁶ -kātum MC.—⁸ asādikām M, asāt- C; — sādetā M or Mb, sāto Ma partly, sāto or sāvetā A (sātētā BC, cf. Pali Misc. p. 64).—¹¹ -nāyikā A partly. P. 221²⁴ kv- attho B here.—³¹ pāmojjām M here. P. 222³ abhihaṭām and -haṭām M.—⁴ -kkhārena B.—¹¹ -t̄hap- M partly.

34.

P. 225² Ukkā- and Ukka- C, Ukkāvalāyām A (-cel- Bu).—⁶ -pekkhitvā C, A partly.—¹⁰ āmandalim katvā C.—¹⁸⁻²⁰ na tesam ye... -rattām hitāya sukhāya A.—²⁷ -gāvo Ma, -gāvo and -gāve C (read -gave? cf. p. 226, l. 16).—³¹ kisābalake M (C=A, but Bu. rather seems to read kisā-). P. 226¹¹⁻¹⁶ te om. AMa.—

¹⁵ gamissati for gatā A (C=M).—¹⁶ -gāvo Ma. P. 227⁶ vatvā ca M.—⁸ paramloko A.—¹³ bhotha A; — pattetha M, patthethāti.. . patt' attāti pi pātho C.

35.

P. 227¹⁷ Niganṭhiputto C throughout, also A from p. 229, l. 18, at first corrected to -ṭha-; cf. p. 237.—²¹ api ca M.—²⁴ thunām pāham M, also at p. 233.—²⁵ so pi .. -raddho M at both places. P. 228⁷ -bhāgi M mostly, here corrected to -gā.—⁸ (-vessana AMZZ and other MSS.; cf. Kacc. ed. Senart p. 154, where Mason reads -ana).—¹³ viññānam anattām AM here, A also at p. 230.—¹⁹ samāgamam gacch- M.—²⁵ abhikk. bh. L. not repeated in A.—²⁶ For the following passage cf. p. 374.—²⁷ ssa me om. M.—³³ -kāro M almost always. P. 229¹ thālam M (vālam AC, =surā-parissāvanathavikām); — nicchaveyya and nicchāvessāmi A (meaning -cchāt-), niccoṭeyya and niccoṭissāmi M (nicchād- C); in a similar context SN. XXI. 102 and AN. VI. v. 11 have nicchedeti and nippoṭetī.—⁴ ogāhetvā M, ogahetvā A almost always (ogāhitvā AM at p. 76, l. 35); — sāṇa- M, -dhopikām A (sanadhovikām C).—⁶ kilassāmi M (meaning kiless-?).—⁸ tath' M.—¹³ so or yo is added in AM after -putto (C as in the text, and Bu. no doubt read so).—²⁰ so om. M.—²¹ esa A (C=M).—³⁶ kiñcid- AMC (kañcid- eva desām ZZ mostly, A at sutta 144; cf. p. 251, l. 25). P. 230¹ (yadākañkhasi= yadi āk. or yām āk. C)—¹⁶ pi wanting in Mb, vā in Ma.—²⁹ hi kho bho M (C=A). P. 231¹⁻² mud- dhābhisittassa M.—⁵ Vedehī- Mb.—¹⁶⁻⁷ vattitum - arahatīti M.—²⁷ kho for koci M.—²⁹ muddham phāl- A.—³⁰ (ayasām AM, DN.; elsewhere āyas-).—³⁵ phāliss- M.—³⁶ S. -putto ca M. P. 232¹ -nagavesī C throughout.—⁷ manasikarohi wanting in A throughout; at ll. 25, 30 Aggivessana is repeated, and this is perhaps correct, cf. pp. 376-7.—¹¹⁻¹⁷ tassām (once changed to tissaām) -āyām M. P. 233¹⁴ M adds, Tam kim- maññasi A.: Nanu tvām evām sante dukkham allino.. attā ti samanupassitī. Kim hi no siyā bho G., evām etām bho Gotamāti.—¹⁸ ujnavām A, also AN. IV. xx. 6, ujukām navām SN. XXI. 95, XXXIV. 232; — akakkukaj- A, akukkaj- C, SN. once, akukujjakaj- M, akukuccakaj- AN. I. c. (in text and com., and at that place Bu. read so, but not here): — mūlam AM here (mūle ZZ almost always).—¹⁹ chinditvā A (chetvā MZZ).—²⁶ api ca Mb, cf. p. 227.—³² pana Aggi- M.—³³ nalāta- mukkhāni M (-mukkāni?).—³⁴ -sāṅga nibhinditvā M.—³⁵ sedā C, cf. l. 29; — iti so M. P. 234³ Dumukh- M (C=A).—¹⁸ pubbe va A, cf. SN. IV. 24.—²⁰ kānicī not repeated in M and cancelled by the corrector; — sabbāni tāni M (I ought to have written so; it is the reading of the Copenhagen MS. at SN. I. c., Feer p. 123 omits tāni).—³⁰ ca om. A.—³⁶ n' eso me attā M partly. P.

235¹² idha M.—²⁷ tīhi 'nuttar- A. P. 236³ hatthim pabbinnam MC.—⁵ The second clause, Siyā hi bho G. jalantam ., is the third in A (C=M).—¹⁸ yena wanting in A.—³⁰-tappetvā sampavāretvā MaC.—³¹ onittapattapānīti pi pātho C.—³⁴ puññāñ-ca om. A (C=M); — puññamhī A, -amhi C (explained by vipākakkhan-dhānam parivāro) -maha ca Ma, -mahiñ-ca Mb.

36.

P. 237⁷ nivāsetvā for sunivattho hoti A.—⁹ Niganthi- A.—²⁶⁻⁷ urukkhambho Mb, uruthambho Ma, urakkh- A here (ūrukkh- C).—²⁷(*phal-) phāl- AM.—²⁹⁻³⁰ kāyavasam A, khayamvayam C. P. 238⁸ cittavaso kāyo A; — cittavasena A.—¹³ Paccho Kiccho A; Samkiccho AM (Vaccho Kiso MC; -kicco C; cf. p. 524).—¹⁴ Cf. p. 77.—³³ imām for imehi A; — balām wanting in AC. P. 239² -yāti M (C=A).—²⁹ na for no M; — ca āpajjati M. P. 240⁶ ca hoti bh. M.—¹² na hi M.—²⁹ For the following passage as far as p. 247, l. 16, comp. suttas 85 and 100 (BD, NO); cf. Lal. Vist. pp. 309-311; — upamāyo Oa, cf. Kacc. ed. Senart p. 154. —³¹ allakattham Ob; — sassineham B.—³³ dhātuñ for pātu MNO. —³⁵ -manthanto B, -matthanto MNO.—³⁶ h' etam DNa. P. 241³ kāyena c' eva cittena ca MNO, partly by second hand.—⁵ -sineho A here.—⁷ tippā (changed to tibbā) kharā MNO.—⁸ te ñānadass-ABD partly.—²⁶ kāyena hi kho kā- D, kāyehi na kho A, kāyena — pe — kā- B, MNO as at l. 3.—²⁷ vūpakaṭṭhā ABDMaN (I ought no doubt here to have written, kāyena hi kho kāmehi vūpakaṭṭhā). P. 242²⁴ Cf. note on p. 120, l. 36.—²⁵ -niganh-BDM partly; — -nipī- B.—³³ kho for kho me all the MSS. occasionally. P. 243¹ dukkhapa- B.—⁵ appāna- Mb; -kañ yeva jh. MO; cf. Lal. Vist. p. 314 et seq.—⁶ -ruddhim AMONA. —⁸ -rundhesu D, also B except here; — nikkhantānam B.—²³ ūhanti A, gahananti and vāhananti B,ohananti Oa, uhananti MbOb. duhananti Na, upahananti Ma (also SN. XXXIV. 86), dupahananti Nb (ūhananti D, also A elsewhere). P. 244¹ sīsāvedham changed to -vetam N, -vedam Ob, sīsatham Ma, -vethanā C. -vekham D, sīsācekam B (-vetham AMBOa).—¹⁵ -vikattanena B, ZZ mostly.—²⁸ dāho D.—²⁹ -bāhusu D. P. 245⁵ tv- ev' eso C; cf. Jāt. i, p. 67.—¹³ ajjukam B, apidukkham D, ajajjitam Ma, ajajjaddhakam Mb, ajajjitam Mc (Mb adds āhārupacchedāya), ajjadatam Na, ajajjitam āhārupacchedāya Nb, āhārupacchedāya Oa, ajaggi Ob (ajaddhukam A, ajaddhukan -ti abhojanam C; the Burmese readings may represent *ajaddhikam, cf. S. jagdhi, but ajaddhu is used elsewhere).—¹⁵ mam' assa MNO.—¹⁸ thokathokam B.—¹⁹ kālayūsam for kalāy- BD.—²⁶ For this passage cf. notes on p. 80. P. 246¹⁷ maggura- AB, A also at sutta 80 (cf. Abhidh.), otherwise I have only met with

maṅg-; maṅguracchavīti maṅguramacchachavi C.—²² vediy- D; — etaparamam MaNaOa.—²²⁻³ na ito B.—²⁵ vediy- BNO, vediyanti D.—³⁵ -hāritā M, -haratā D, -harati B, -harattā A, -harithā C (-haritā NO).—³⁶ -sāri DNO, -sārim C, -siriṁ B (-sāri AM); — es' eva MO, eveva B, eso maggo N (eso va AD). P. 247⁷ -mānapatta- MN.—¹⁰ me for mām BMOB (mām ADNOA).—¹¹ pañcavaggyā bh. NOB, M once.—¹² kho for the first no Nb; — tam kho no Ob.—¹⁴ kho for me A; — nibbijja ACMNO (nibbijja BD, cf. p. 165, l. 14).—¹⁷ āharitvā DMNO, āhārito A (āhāretvā B).—³⁶ Cf. pp. 22-3. P. 249²⁴ desitā A.—²⁵ ekam-eva aralbhā A.—³⁰ sannisāremi M, sannisidāpemi A (sannisād- C).—³¹ nicca-kappām not repeated in AM (C as in the text).—³² tathāgatassa for yathā tam A here.—³³ -ti kho pana M; — bhavām bho Gotamo A; — supittā C, suvittā A.—³³⁻⁴ abhijānāmi 'ham A (C=M; this passage is quoted at several places, partly with the reading jānāmi kho panāham).—³⁶ okkamittā A; — evām A, evām tam Mb.—³⁷ kho om. A. P. 250² yathā ca sammūlho A. yathā tam s. ca M.—⁴ bho Gotamāti A.—⁶ A before yassa inserts, Kathān- ca A. sammūlho hoti.—⁷ te ought perhaps to be added before or after appahinā and pahinā; cf. pp. 331, 464.—¹³ ye om. M here.—¹⁶ -kacchinno M constantly (-kācc- A always).—²⁷ -bhittattā A here.—²⁸ aññena A.—³⁰ patvā- AMac here, M at p. 251 (pā-ZZMb, A mostly).—³⁴ Makkhali AM; — Ajita A.—³⁵ (-kambalam AM. cf. p. 198, l. 10).

37.

P. 251²⁵ (*kañci) kiñci MC, kicce A; a very frequent error, cf. p. 229, l. 36, p. 266, l. 28, etc.—³⁰ na ca kiñci C, also A except here. P. 252⁷ eva A.—¹⁹ parivāreti AC.—²² patipa-MC.—³² vo for te Mb. P. 253⁴ devā vijiniimsu A.—⁵ devāsura for tam M.—⁷ pana om. M.—⁷⁻⁸ ekasatanīyyuhām atthi M, ekāsa-nām niyyusataṁ A (read ekasataṁ niyyūhasataṁ? Cf. p. 398, l. 5, SN. IV. 25).—¹⁰ kho for no M.—¹⁵ purekkhitvā M.—¹⁸ ottappa-mānā AM.—¹⁹ sakasakām A.—²⁰ ottappati M (-tapa- AZZ, the Singh. mostly).—²⁸ sobhati M.—³⁰ (ditthā AM, cf. datthā AN. IV. iii. 4) —³¹ M after bho inserts yathāvatato: something seems to be wanting, but this supplement is scarcely correct.—³⁴ Sakkō for yakkho AC.—³⁶ abhisākhāresi M (C=A). P. 254² -cittā ahesum A (C=M).—⁹ vo for te M. P. 255⁸ so Bh, satthā om. A; — mêso C.—⁹ lābhā vata mārisa suladdham mārisa M.—¹⁰ ahū A (C=M); — so om. C.—¹⁶ ahū nam ñeva A, ahureññatarassa Ma, ahureññatararaññatarassa Mb; a quotation in the com. onutta 23 has, ahu tam yeva.. abhāsitthāti. The phrase ahu tam yeva may possibly mean 'some time ago': there is no

parallel, and C is silent.—¹⁷ abhāsitā Ma, -sittā Mb (abhāsitthāti A and the quotation mentioned just now; read bhāsitā?). P. 256⁶ abhāsitthā A, -sittā Mb (bhāsitā Ma).

38.

P. 256³¹ -yena āvuso M. P. 257⁵ -masā M, cf. p. 130, l. 33. —⁸ atha kho te bhikkhū yena M. P. 258¹⁶ Cf. p. 8, l. 24; the omission of attā is confirmed by C, and Bu, seems to read as in the text; — vade A; — vadeyyo AC.—¹⁷ kammānam wanting in A (C=M).—¹⁸ kassa kho Mac (C=AMb, cf. p. 132, l. 12).—²⁶ n' ayam A.—²⁷ usmimkato M.—³⁴ kho wanting in A. P. 259⁵ sādhu sādhu bh. sādhu M.—¹³ yām yad- AMb partly.—¹⁴ viññānam viññānam tveva saṅkhyām M, also at l. 33, and so throughout -am tveva saṅkhyām.—²⁵ jalati aggi tveva saṅkhyām M. P. 260⁷ Cf. Jāt. iv, p. 267, l. 1.—¹¹ no sūti MbC, A here; — kañkhato M.—¹⁷⁻²² Tadāhār-.. evam- bhante om. A.—²³ nibbicik- M.—³⁴ (dhanāy- AM, Ma at the second place seems to have vanāy-; vanāyethāti dhanām viya icchantā gedham āpajeyyātha C; vanāy- is quoted in the com. on sutta 22 and also occurs at SN. XXII. 2); — api nu me tumbe M. P. 261⁸ tatiyo A, cf. p. 48, l. 6. P. 262³⁷ iti om. M. P. 265¹-mhā M or Ma.—⁷ pañidhāv- M.—²¹ no om. M.—²⁸ vadeyyāthāti Mb. —³⁵ Cf. Mil. p. 123; gabbhavokk- A here, gabbhassa okkanti and avakkanti C.—³⁶ A quotation in the AN. com. inserts kātamesam tiṇṇam before idha, and has gabbhassa avakkanti. P. 266³ yato kho M.—⁸ garubhāram M, Aa here.—¹⁴ vamkam AC (kilāpanakāni bhavanti seyyathidam .. dhanukam tehi kīlati AN. X. x. 9).—¹⁵ cingū- A.—²³⁻²⁴ rūpe om. AMa, also at p. 270.—²⁷ -virodhasamā- Ma, A once, cf. p. 270, l. 13 (-virodhan- ti C).—²⁸ (*kañci) kiñci AM throughout, cf. p. 251, l. 25. P. 267¹³ Cf. p. 179 et seq. P. 270¹⁴ vediyati A here.—³⁷ pana om. A. P. 271¹-pativī- A, -vi- and -pati- C.—²-muttan- ti Ma.

39.

P. 271¹¹ puṭṭhā samanā 'mhā samanā 'mhā ti M.—¹⁵ sandhā for saccā A. avañjhā M, cf. p. 281.—¹⁷ -parikkhāre A, cf. l. c. and p. 33.—¹⁹ sa-udayā A (-drayā MC; I ought to have followed A, though it is rarely written so; the error arose from dukkhudraya, etc.).—²⁹ (*sati) ssati AM throughout. P. 272¹ na- echiddavā A throughout. P. 273¹⁹ 'mhā Mb, A partly, samā Ma, A omits it at the first two places.—²³-taññū C, A here;—āhariss- A.—²⁷ na- v- uppād- A (na upp- MZZ, A partly);—yatrā M.—³⁷ -dhiss- A. P. 275⁸ There are parallels to these

similes at suttas 2, 10, 13 of DN. (marked BDE. cf. Grimblot pp. 137-52).—^{9,13} sampajjeyum. -jjimsu M.—¹¹ dārabh- M; — kho om. M.—¹³ so 'ham BDE, so kho aham M.—¹⁶ -gaccheyya AM (-gacche BDE, C twice).—¹⁷ na chā- M.—²⁶ bandho M.—²⁷ abbhayena M (meaning abbayena); — koci A here (kiñci MCBDE, perhaps also Bu.; if so, this confusion of vyaya and vayas is old).—²⁹ tamhā bandhā M here.—³⁰ na c' atthi kiñci E.—³⁵ bhuñj- A(B)E (bhuj- MC).—³⁷ vimutto M. P. 276⁴⁻⁸ BDE differ from our text.—¹⁵ evam-eva kho bh. BDEa.—²⁰ There are many parallels to the following text, especially in DN.—²¹ -sanneti, -sanneyya M or Mb.—²³ apphuṭam M (-tam AZZ).—²⁶ -deyya A, -teyya or -deyya ZZ partly; — sahassa changed to sahāssa A, sā h' assa ZZ once, sā 'yam nhān- M; — sineh- ZZ once or twice.—²⁷ puṭṭhā AC. ZZ with few exceptions (phutā M, putā or phutā ZZ partly; phuṭṭha or puṭṭha for phuṭṭa is a very frequent error in Singh. MSS., cf. Dh. v. 218, Suttanip. p. 122, etc.): — paggharīnī M. P. 277¹ -todako Ca, ZZ partly: — udakassa M, ZZ partly.—⁴ na om. M. ZZ mostly, devo na ca A, na kālena or na sammā ZZ partly.—⁵ anuppajjeyya A (-veccheyya ZZ), nānuppavaccheyya MCB (read, devo ca k. k. s. dh. nānuppaveccheyya?).—²⁰ Cf. p. 169.—²³ ca aggā M, ZZ once.—^{23,24} -santāni A, ZZ mostly, -sandāni Ma (-sann- Mb, ZZ twice).—²⁴ ayaṁ for nāssa A, nāyam ZZ once (read nāssam?).—³⁷ assa om. M, also at the next line. P. 278²⁰ The following similes recur at sutta 77 (B) and DN. 2, 10 (DE).—¹² so puriso M.—²⁴ āgacchim ADE once, agach- and āgacch- M (-āch- B twice, ADE once). P. 279¹² pi for p' assu M, also at s. 77; DE here differ.—³⁴ sippika- M.—³⁵ sakkara- A. P. 280² A after bhikkhu adds, āsavānam kh, cittam abhininnāmeti so.—⁹ ti for iti M (C=A).—¹⁰ sotthi- AMa.

40.

P. 281⁶ putṭhā samañā samañā 'mhā ti M, cf. p. 271.—¹⁰ avañjhā for saccā M, cf. l. c.—¹⁴ -udrāyā M, -udayā A, cf. l. c.—¹⁹ palā- M.—²¹ macchariyassa macch- AMb.—²³ (-dīṭṭhissa AM here, afterwards -ikassa; ZZ have both forms).—²⁸ mataraj- A, mataj- M, (matāj- C); — ubhodhāram M.—³⁴ -rohanassa M (C=A).—³⁵ -rohanamatt- M. P. 282⁵ -jjhāyik- M partly.—⁶ jatilassa Mb here, A once.—¹⁵ -kattam c' eva M, also at l. 35. -kamattem- eva A here.—²⁸ -rohanassa Mb.—³⁵ jatilamatt- A. P. 283⁵ -dīṭṭhikam M here.—¹⁷ āpāyikatṭhān- A here.—¹⁹ -eh' imehi M.—²⁰ vimuttam- att. samanup. wanting in M, also the corresponding phrase at l. 22.—³⁷ -dikā A, at the first place also Ma; — setodakā for setakā M, cf. p. 76, l. 28. P. 284¹³⁻¹⁸ tam- aham for ajjh. vūp. M.

41.

P. 285³ mahā for Kosalānam A, cf. p. 400.—⁴ The following text is nearly identical with the next sutta, the readings of which are marked B and O.—⁵ Sākyā- Mb constantly. P. 286¹⁰ There are in MN. and AN. several parallels to what follows as far as p. 288, l. 34; — tividhā ZZ partly (-am ABMO).—¹⁵ luddo dāruṇo loh- MO.—¹⁶ sabbapāṇabh- MO, ZZ partly.—¹⁸ tam om. ABZZ, cf. p. 287, l. 31.—¹⁹⁻²⁰ mātāpiturakkh- wanting in AB, in Ma once, in ZZ almost always, likewise at p. 287.—²¹ mālagula- and mālāgula- M (O abridges; -guna- ABCZZ).—²⁵ sabhaggato MO.—²⁶ parisaggato M, A once.—²⁷ etam bho corr. to ehi bho M, hambho and ehimbho ZZ once or twice, cf. p. 288, l. 5 (evam bho ABCZZ, read eh' ambho?).—²⁸ so āha ajānam vā aham jān- M, with aham for āha in the sequel, likewise at p. 288.—³¹ kiñcakkh- Mb, ZZ rarely.—³⁴ bhedakā M (meaning -o?).—³⁵ -karanī- AB, ZZ partly.—³⁶ kandakā changed to gand- for and- MO (C=ABZZ). P. 287³ -vatīvāc- ZZ partly; — bhāsitā hoti Mb, also at p. 288, and so the AN. parallels.—⁷ iti for idha B.—⁸ abhijjhitā AB (-ātā MC, ZZ with a single exception).—⁹ vatā all the MSS., except A at both places and B once; — mam' MO.—¹² -ditthiko kho M here, AN. at both places.—¹⁴ sukatadukkat- M.—¹⁵ paraloko BM, ZZ occasionally.—³¹ tam wanting in B, in ZZ partly.—³² Several MSS. have adinām for nādinnām, and they do not all add na before ādātā.—³⁶ -su cār. anāpanno M, -su cār. anāpajitā (corr. to n' āpajitā) O, -su cār. na āpajitā ZZ once. P. 288⁵ ehi bho M, ZZ once corr. from evam- bho. P. 289² -sālānam vā AO throughout, B mostly.—¹⁹ Subhānam devānam om. ABO (C=M)—²¹ -kiñnakānam A, cf. p. 2, l. 19.—²³ -nitthakānam A. P. 290¹⁰ -petām BaMO, ZZ occasionally.

42.

For the readings see the notes on sutta 41.

43.

P. 292³ -koṭṭhiko M. A once (-koṭṭhito ZZ, rarely -koddhito, -kottito).—⁸ duppañño not repeated in Ma, and so in the sequel the repetitions are mostly omitted in M or Ma, occasionally in A or Aa.—¹⁰ kiñ- ca na M.—¹⁵ sādhū āv- A.—¹⁸ āvuso Sāriputta p. A here.—³⁰ labhetha M partly.—³⁴ yā A, also at p. 293, l. 25.—³⁵ c' āvuso AM at both places (h' āvuso C). P. 293¹⁶ nīlam- pi C.—¹⁷ lohitam- pi A.—³⁰ nissattatthena āvuso A here.—³⁷ abhinātthā parinātthā M (C=A). P. 294¹² pañcah' M.—²⁷

vuccati M.—²⁸ katiaṅgak- M.—³⁰⁻¹ vitakkā ca vattanti vicārā ca A (C=M). P. 295¹¹ -bhontī AM, at l. 17 AMa.—²³⁻⁴ āyūm pan' M. āyūm -pan' A.—²⁷ āyūm AM here.—²⁸ pana for kho M (a few parallels have ca pana).—³¹ tena āvuso .. karissāma A; — pimidh' A, midh' M. cf. p. 148.—³⁵ āyūm Ma, -ū C; — ca om. M.—³⁶ te ca A (cf. p. 299, l. 32), kate (ye te Mb?) ca no āvuso M; — te ca ved- A. P. 296¹ te ca āy- A, ye te āy- M; — te ca ved- A.—² bhavissanti M (abhaviṁsu also at p. 492 and SN. XXI. 59, 60).—¹¹ There is a parallel at SN. XL. 6 (B).—¹⁴ -saṅkhāro niruddho, etc. B.—¹⁷ avippabbhin- Ma, paribh- Mb, pana bhinnāni B, bhinnāni A (viparibh- C); — yo ca khvāyām B.—²⁰ na parikkh- M.—²³ nesām M (tesām AB). P. 297² pubbe va AC; — -khārā M (C=A).—⁹ Comp. SN. XL. 7 (B).—¹¹-tthā M throughout, nānātthā C, A once.—¹²⁻¹⁴ yā cāyām .. anim. cetov. om. B.—¹⁴ kho om. B.—¹⁶ athi pana āvuso B. P. 298¹² akuppā va M.—¹⁴ kiñcanam B (-no AMC) —²⁸ avoca M.

44.

P. 299⁷ To parts of this text there are parallels at sutta 109 (B), SN. XXI. 82 (D), XL. 3 (E), AN. IV. xx. 10 (F).—¹³ sādhu A.—³³ te ca A; — ath' añña- D here. P. 300¹ nāpi MC, namidam aññ- A.—⁴ panāyye Mb.—²² vā attānam .. vā rūpaṁ etc. ABM mostly (vā om. CDEF). P. 301⁴ tīhi kho A (C=M).—⁷ -kkhandhena M or Ma (-e Bu).—^{11,12} katame dhammā M.—¹⁶ etha M.—²⁸ ime for cetasikā ete A, cf. SN. XL. 6. P. 302²⁸ imāvuso M.—³⁴ asātām om. A. P. 303² vedanā kiṁsukhā kiṁdukkhā M, ved. kiṁsukhā kiṁdukkhā kiṁsukhā A.—³⁴ kudā su M; — nāma 'ham A. P. 304¹ pihapaccayā M, piapp- C.—²⁰ accarāvuso A. accayāsi āv. M (accasarā ti C, cf. SN. XI. 24).—²² The parallels have nearly all -cariyām vussati.—²³ ca om. A. ca pana ZZ, cf. p. 113.—^{24,36} paṭipucch- ZZ.—³⁵ mām ce pi MZZ. also A except here.—³⁶ evām ahām pi evām- etām by- M (C=A). P. 305² eva tassa M; — evām- etām dh- A.

45.

P. 305²¹ kho om. M.—²⁵ paññap- M.—²⁹ tippā (tibbā Mb) kharā kat- M; cf. p. 241, l. 7.—³² kāmehi for ime hi A, also at p. 307, l. 17. P. 306⁵ devatā byādhitā ubbiggā sant- M.—⁶ kho tam M.—⁸ -vanappatisu M.—¹⁰ gileyya godhā vā khādeyya M. ¹¹ vanadāho vā dah- M.—¹² -cikāyo M; — udrah- A (udāh- here), udah-, utthah-, uddhah- M, udraheyyun- ti khādeyyum C (udra- bhāsane, Dhātum).—¹³ gileyya na godhā khādeyya M.—¹⁴ mago vā AM: — -kammikā vā M.—¹⁵ bijām va Ab; — pana tassa for

pan' assa A.—¹⁶ -vaddham A, abhivuttham corr. to abhipavuttham M; — sammā- M.—¹⁷ sā 'yam māl- Mb.—¹⁸ -nisedheyya A.—²³ -seyyum M, at l. 36 AM.—²⁴⁻³⁷ nāma tam AMA.—²⁹ viṭapim C, -pām M.—³⁰ ogham A (C=M). P. 307³ yāvāham changed to yam vā 'ham M (perhaps we should read, ayam h' ahām, cf. p. 305, l. 32).—⁴ sant' eke M.—⁷ kiṁ nām' ete A here.—²³ Cf. pp. 77, 238; puggalo is added after ekacco in most parallels, as pp. 342, 412, etc., but it is rightly omitted here, cf. p. 308, ll. 21, 34.—³⁶ addha- M. P. 308¹³ After kappeti the DN. parallels add, phalakaseyyam-pi kappeti, etc.; M interpolates this passage, but it stands in the middle of the word kantakāpassa...-yiko.—²³ khadoman- AMC (cf. the next sutta; dukkham dom- also ZZ).

46.

P. 309²⁵ yebhūyena or -ūyena M always.—³¹ maññe- for pacce- M. P. 310²⁴⁻⁸ jānāti, jānanto M here, not at p. 311. P. 311⁶ yad-idam A almost throughout, M twice.—⁸ kho bhikkhave A here.—²³ A omits Tatra .. -suno (p. 312, l. 21). P. 312^{26,35} na pariv- A. P. 313⁴ dukkha- Ma at first a few times. P. 315³⁴ -kalābu A here, M at l. 37, -kālāpu changed to -kalāpu C.—³⁶ -paṭikulo M.—³⁷ piv- M. P. 316² pivitvā M; —(nigacch- AMCZZ invariably; read nigāñch-?).—⁴ paṭi- A partly.—¹⁶ pi for hi M throughout.—²⁵ pandukaro- M.—²⁷ c' eva for hi kho A here. P. 317¹¹ abbhussukk- AZZ mostly.—¹² abhihaccāti abhibantvā C (abhibih- AMZZ); —bhāsatē ca tapate ca C, M at l. 15. ZZ mostly, bhāsat' eva tapat' eva occasionally.—¹⁴ aññe va A.—¹⁵ -mañā corr. to -maño A, -maño corr. to -mañē M, (puthu)samañā-brāhmañā (sic) parappavāde ti puṭhūnam samañābrāhmañāsañkhā-tānam paresām vāde C (such a compound as -mañāparapp- is in my opinion not quite in keeping with the Nikāya idiom, and it was unknown to the two correctors. AN. V. xx. 4 has, aññesām puthusamañābrāhmañappavādānam).

47.

P. 317²⁵ ajān- A, M once; — nante kāyassa T. samantesānā sammā- A.—²⁶ -nāyamti A, -nāyatam M. P. 318²⁹ ñattijjh- A once, ñāta- corr. to ñātta- M, ñattajjhāpanno .. ti .. ñattam (S. *jñātyam) paññātabhāvām pākaṭabhāvām ajjhāpanno nu kho .. C (Dh. v. 72 is probably alluded to); — nām ñatt- A, -esati dīgharattam ajjhāpanno ayam-āyasmā ñatt- M.—³⁰ -jjanti n' assa M.—³² yasappatto Mb here and afterwards, except at l. 36 (we ought perhaps to read, ñatt' ajjhāpanno .. yasam- patto, and, ñattajjhā-

panno hoti yasappatto). P. 319³ na for nāyam-āyasmā M here.—¹¹ pi for hi M.—¹⁴ ye idh' M at both places.—¹⁵ bhantena for tam tena A (tam is confirmed by the com., but it may be an old error for te);—tenāvaj- M.—¹⁶ kho om. M.—³¹ etāmpatho, etāngocaro Mb (C=A Ma).—³² evām mādisām kho M.—³⁴ panītam panītam M (C=A).—³⁵ kho om. A.—³⁷ abhiññā AC here. P. 320¹³ nittham gamām A.—¹⁸ patiññā AM (-tūhitā ZZ)—²² (dhammatā = -tāya C).—²⁵ Vimamsasuttam A.

48.

P. 321³ kho wanting in M, so in A.—⁹ satthā vo āyas- M.—¹² satthā āyas- M.—²⁸ bhikkhave om. A. P. 322⁵ cha ime A (C=M).—²¹ bhuñj- AC.—³³ -ghātaniyām C. -ghātaniyām M. P. 323⁸ pajāneyyām M, A once.—¹⁹ M before mukh- adds aññamaññām. P. 324³⁰ (*-bañ- ca) -bhañ- ca MC, -hi ca A;—apavīñāt A, vacchakañ apacinati M, apaloketi C. P. 325⁶ attikatvā corr. to atthimk- M.—⁷ sabbām cetasā M, cf. Vin. i, p. 103, sabbāmcetaso=sabbacittena C (sabbacetaso AZZ constantly; in the AN. com. this phrase is quoted to prove cetaso=cetasā).—³⁰ Kosambakasuttam C.

49.

Comp. SN. VI. 4 (B), also Jāt. 405. P. 326⁵ -tūhāya AM here.—²⁹ ca wanting in M at these five places.—³⁰ ca for tathā M, vata B.—³⁴ anvāvasitvā AM, aijjhāvasitvā C (-visitvā Mb once, cfr. pp. 334-6).—³⁵ Bakabrahmā for brahmā M. P. 327² sajjitā A, sajjitā M, sachitā and sañchitā C (sañj- ZZ mostly, -itā occasionally; cf. Grimblot p. 24).—³ kho ye bh. M.—⁴ āpogar- C (the other words are not mentioned).—⁹ ahesum ye pana M.—¹⁰ -ppasāmsakā A partly.—¹⁶ na tyāham for tan-tāham A here.—¹⁸ upātivattito ti pi pātho C.—²⁰ patipa- MC.—²¹ pi om. A;—kapapātē MC, -kappapātam A.—²⁵ -vattito M here.—²⁶ brahma-parisām M, C has both readings;—sannipatitan-ti M.—²⁹ tyāham A.—³² vasām- M.—³⁷ pi for hi M. P. 328²⁻³ kevalim, -lin-ti A here.—¹⁰ āyūm Ma, āyun- ti C.—¹¹ ca pan' aññām for vā aññām M.—¹² vā pan' aññām M.—²⁰ evām M.—²⁵ cutiñ- ca AM (jutiñ- cāti ānubhāvāñ- ca C).—³¹ vicaranti for parihaaranti C;—disā bhanti is the reading of Bu., disābhanti seems preferable. The metre requires either parihaaranti or disābhanti to be struck out. Cf. Jāt. i. p. 132, ii, p. 313, AN. III. viii. 10, X. iii. 9.—³² loke Ab, also AN. ll. cc.—³³ parovar- C.—³⁵ agatiñ- ca paj. gatiñ- ca A here. P. 329² añño kāyo tam tvām.. tam-ahām M (for tattha read te?).—³-ssaro M.—⁴ ito for yato M.—⁵ pamuññā M.

—⁹ -pphalo M.—¹³ paṭhavittena A here, pathavijjhena corr. to -vatṭhena M (-vattena C; -attam for -ttam also in isattam, pakkhattam, itthattam, DN., AN., cf. Grimblot p. 247).—¹⁴ nā-hosim A, nāp' ahosi Mb.—¹⁵ paṭhavim-me ti A.—¹⁸ tejo A.—²⁴ -ajjhena corr. to -atṭhena M.—³⁰ ahositi M at the second place.—³⁵ -tiṭṭhena M. P. 330¹ abhibhūṭṭhena M.—² carahi for ca hi M throughout.—⁴ pi sahasi A, visayhasi C.—⁹ kho aham M.—¹⁰ -kharāmi for -khāsim M.—¹¹ sussanti M.—¹³ cāham A (C=M).—¹⁴(*kañci) kiñci AMC; — diyan-ti A (C=M).—¹⁸ na ca vata M.—²⁰ Sakkap- A.—²² -samudit- AM.—²⁷ gedham-Ma, rodham-Mb (gedhi A constantly, gedha ZZ); — agamāsi, agamamsu for akāsi, akamsu M.—³³ gedhitacittā Ma, rodhitacittā Mb.—³⁴ ye pana M. P. 321⁹ mārisāti A, omitting mā param ovadāhīti.—¹⁴ desessati M.—¹⁶ samanabrahmanā wanting in A, in M placed after samānā.—¹⁸ -buddho ti M.—²⁶ pi hi M.—³¹anolapanatāyātī anullapanatāyā C.—³⁴ -nika- and -nika- C, -niya- M, -nisuttam A.

50.

P. 332⁷ garubhāro viya M (C=A).—⁹ vihāram pavisitvā wanting in A (C=M); — paññattasane M.—¹⁰ manasākāsi M (C=A).—²⁰ pana ayam M or Ma.—²² etasmim kho tyāham for evam-pi .. pāpima A.—²⁴ tassa for tuyham hi pāpima A.—³⁰ ayam main M. P. 333⁵ ethāpi M.—⁹ ahosi M (C=A); — samayena pāpima A.—¹² Vidhūra- M almost throughout, A has both readings.—¹⁴ tesu na ca for nāssu 'dha M.—¹⁷ Vidhuro, Sañjivo not repeated in M (C=A); — tveva A.—²⁰ -pubbam pi M.—²¹ addasamsu M.—²³ araññasmim M here.—²⁴ tesam M here. —²⁶-ko kāl- M.—³¹ tāni cīvarāni A (C=M).—³⁶ pati- M. P. 334¹ hoti for ti Mb; — eva for etam A.—³ Dus- or Duss- M.—⁵ agatim A.—⁶ anvāvas- Mb.—¹⁰ yathā nesam A here, further on yathā tam, and so has M partly, yathā nam D. m. ti yathā etesam .. C; — okār- A.—¹⁴ anvāyithā A.—¹⁶ kanhā M (kiñhā AZZ).—¹⁷ samā A, also M except at l. 22.—¹⁸ avajjh- M.—¹⁹ -sākhāya A; — maggaya- M (C=A).—²⁰⁻¹ evam c' ime M.—²² pajjhāyino A here at the second place. P. 335³⁴ agatim A or Aa, Cb. P. 336⁴ te wanting in AM here, cf. l. 9.—²² asubhānupassino Mb (C=A).—²³ paṭikula- M; — -rati- M, A once (-rata- C).—³⁵ bhindi Ma, te bhindissāmi Mb, vobhikkhu A (vobhindi C, cf. p. 126). P. 337³ cāyam AMbC.—⁴ -lokanā C.—¹⁰ hadayantam corr. to -yante M; — atha kho tvam jān- M.—¹¹ vassasatasahassam tamhi nir- M.—¹³ apacim A.—¹⁸ The verses recur at Therag. v. 1187 et seq.—¹ iti so nirayo Ma.—²⁴ kañham A except twice, Ma at the first two places.—²⁵ -ṭṭhayino A.—³⁰ yo va Ma, yo ca Mb.—³⁵ -balena pakkhandho M (meaning pakkhanno?) P. 338³ Vejayanta- M.—⁴ Vāsava for āvuso M here.—⁵ vyākāsi A.

—⁸ -dhammāya A (C=M).—¹⁰ The following lines recur at SN. VI. 5; -so sā diṭṭhi SN., Therag.; — ahu M.—¹³ yā 'yam me M. —¹⁸ Mahāneruselakutām M; — apassasi AC (explained by phusi), apassayi (or aphassayi?) M.—²² ca for ve M; — bāla AM (-am Therag.); — dah- M.—²³ va for ca A; — āsajjanām AMb throughout (-jjana Ma); — u for sa M.—²⁴ tvām AM.—²⁶ Māra M; — (-jana is confirmed by the Singh. MSS. at SN. IV. 18, v. 1).—²⁷ kinti mañ- M.—²⁸ karoto te nijiyati M, karoto casati A; — vi- rattāya A, visattāya M (cf. Therag.).—³⁰ (*aghattesi) asaddhesi A, asajjesi M, atajjesi Therag.

51.

P. 339³ Peso Ma, Peyo Mb.—³¹ hi for pana M.—³² santa- for santata- Ma (C=AMb).—³⁴ paṭṭhitā- A, supatīṭhitā- M (supatīṭhitā- C, sūpa- and supa- ZZ). P. 340¹¹-paridevānām M, cf. p. 56.—¹² nāyassādhig M.—¹⁵ -passino M throughout.—²⁴ gahan- AM; —-añ- h' M mostly.—³¹ -thā ca vāc- Mb (C=AMa). P. 341² Parallels extending to p. 349, l. 3 are found at sutta 94 (B), AN. IV. xx. 8(E); an abridgement occurs at pp. 411-2.—⁶⁻⁸ pana is wanting at p. 411, also at DN. 33.—⁶ idha pana ME here.—⁸ -rantapo ca hoti E.—⁹ na attap- AM once or twice.—¹⁵ yo 'yam A.—³⁶ -kāmām -kkulām M. P. 342¹⁴ yāvāss- Mb.—¹⁵ vibhajissāmi M.—¹⁶ āgamissa M; — the passage ettāvatā.. tena hi bhikkhave (l. 20) is wanting in A. C agrees with M.—¹⁸ Instead of yañ, M, here the only authority, seems to have yamhi, but the word is next to illegible.—²³ kathañ -ca bh. E throughout.—²⁴ Comp. p. 77, etc.—³³ pivati M. P. 343²³ sākuṇiko M.—²⁴ coraghātako goghātako bandh- M.—³⁰ -ābhisisitto C.—³¹ na- garam E.—³³ miga- A.—³⁵ haritupalittāya M. P. 344² mahesi ABMb (-i MaE).—⁴ juhanti AE. juhati M (jū-B); — avasesen' eva A.—⁸ M after yañnatthāya adds. ettakā assā h. y.—⁹ dabbā ME (dabbhā AB).—¹¹ rodamānā M.—¹⁷ yo AE here. P. 345⁴ Cf. p. 179 et seq.—¹⁰ paṭivirato M.—¹³ nāmutra A.—²³ bhāsita hoti A. P. 346¹¹⁻² yatodhik- A here. P. 349⁶ -suttām M mostly, C always, A rarely in this paññāsa.

52.

This sutta is identical with AN. XI. ii. 6 (B). P. 349⁸ Belu- C, Velu- M, Velu- A once.—¹⁶ mayam āyasm- MB.—¹⁹ -ko yena M.—²⁵ eko dhammo B mostly; — samma-d-akkhāto B.—²⁶ yathā A at the first three places, B twice.—²⁷⁻⁸ ca for vā M here. P. 350² vā for c' eva and ca B throughout.—¹⁴ -cetasi- kam AB partly. P. 352²⁷ ayam pi kho M (C=AB).—³⁶ ekam

vā M. P. 353³ bhāvanāya Mb.—⁹ kimaṅga (pa)nāham M (C=A).—¹⁴ -mantāñ ca Ān. MB; — acchādesi wanting in B at the second place.—¹⁶ -nāgarikasutt- A.

53.

The beginning, as far as p. 354, l. 23, recurs at SN. XXXIV. 241 (B). P. 353¹⁸ Kappila-, Kappila- Ma.—¹⁹ Kapil- A at first several times, Kappilavathuvāśinām changed to Kāpi- M.—²⁴ Kappilavatthuvā, -ve changed to Kāpi- M.—²⁶ -kāritām hoti M. P. 354³⁻¹⁸ yena navām B.—⁵⁻¹⁰ -santharisanthatām M, cf. Vin. i, p. 227, -santharim wanting in B at the second place.—⁶ -maṇīm DN. 16, ed. Child, p. 11, DN. 32 agrees with the rest;— upatṭhāp- M, also at l. 11.—¹⁸ -kkhitvā M.—²² Sakye MB.—²⁵ paṭipado M, A once, pā- and pa- C;— pitthim C, pitthi M (-im- me AB, cf. Pali Misc. p. 55);— āgilā- MB, also Vin. ii, pp. 200-1, Jāt. i, p. 491 (ag- A, C four times, AN. constantly at three places).—³¹ Sakkām MC. P. 355⁸ yatodhi- A here.—²⁵ yatrā M.—²⁹ -niyehi Mb. P. 356⁶ hiriyati C, hiriy- M.—⁸ ottappī, ottappati M, cf. pp. 43, 253.—¹¹⁻² sātthām sabyañjanām A, cf. p. 213.—²⁰ -gato hoti Mb.—²³ ābhic- C, ZZ partly. P. 357⁴-nibbid- A, cf. p. 104.—¹⁰ -tundena A.—²⁷ abhin- C, also AN. VIII. ii. 1. P. 358³ pi kho Mb here.—¹¹ pi kho M here and further on.—²⁷ kho pan' esā M.—²⁸ This stanza is also found in the other three Nikāyas.—³¹ no for the second na M; in DN. the same remark is twice subjoined to the verse. once with na at the three places. P. 359⁴ Sekhapati padāsuttām M.

54.

P. 359¹⁰ -gahetvā A, cf. p. 79.—¹² -nivāsana- M; -pāpurano A; -upāhano M (C agrees with A in these three cases).—¹⁸ -janti M. P. 360¹⁷ suñohi M.—²⁵ -ndādosām M throughout (C=A). P. 361⁷ anuvicca pi A here, -viccāpi M, mām is partly added by M or Mb, -vijja Aa once (cf. n. on p. 379, l. 3), -vijjāpi Ma once, C quotes -vicca viññū three times (pi being supplied in the comment), -vicca pi ca viññū once; cf. pp. 440-1. AN. has -vicca viññū constantly.—¹⁰ ye va for ye ca A. P. 362²⁹ giddhilobhā paṭiviratassa for agiddh- M. P. 363³⁴ -mānassa A. P. 364² avibhattā M.—¹² -dubbalā- M.—¹³ -ghātasūnaṁ M.—¹⁴ sunikk- M; -kanta C, A here.—¹⁵ nimmañsa A (-sām MC, no doubt the reading of Bu. here, cf. p. 58);— -ccubh- Ma, -ccumbh- Mb, ucchumbh- C.—¹⁷ palehanto M.—²⁰ eva pana M.—²⁸ kāko and kākā Ab, kankh- Ma.—²⁹(*uddayeyya) ubbañhaheyā A, uyya (sic) C, dayeyya M.—³⁰ visajeyyūm M (C=A). P. 365²

-nibbajetvā A here and at p. 367.—⁷ khippam-eva na M.—⁸ bāhum M.—⁹ Mb here repeats aññataram vā; — daheyya A here. —¹⁷ aṅgārakānam A; — vigatadhū- M —²⁴ nigacchissāmi M.—³¹ paṭipasseyya M.—³⁶ yācitvā ca M. P. 366¹ yānam vā voropeyya A, y. oropeyya M (y. poroseyyan-ti purisānucchavikām yānam C).—² -kkhito M.—⁵ eva sāni passeyyūm A. omitting tattha . . hareyyūm.—¹⁴ tatrāssa Mb.—¹⁵ na vāssa A; — kāni A. except at l. 29.—³² mūlato va Mb.—³³ amuko for asu M. P. 367²⁶ ko aham M.—²⁸ aham MC —³¹ -imhā Ma.—³³ vas- for thap- M throughout. P. 368⁶ -pess- A here; — ājānesi AMb.—¹² evam-eva kho bhante Bh. M —¹⁶ Potalisu- A, -liya- and -lika- C.

55.

P. 368¹⁸ -bhaṇḍ- for -bhacc- A, here -ṇḍakassa.—²⁴ -kataṁ M, -taṁ and -ṭaṁ C.—²⁵ Bhagavantam for bhante M.—²⁷ bhante om. M —³⁰ vādānupāto AZZ mostly (Bu. reads -vādo in this Nikāya, -pāto in AN.). P. 369⁴ -vādino asatā abhūtena abbhācikkhanti tihi M; cf. p. 482.—²⁴ mayam A, also AN. III. xiii. 1, mayham Ma.—²⁸ agadh- M, Aa once: anajjhāp- M, A once. cf. p. 162. P. 370¹⁴ ca A here.—²⁶ nu kho so M here.—³³ vihe-savā A. P. 371⁵ so gahapati ev- M here.

56.

P. 372⁴ -jjanti M.—⁸ paññap- M or Mb mostly. A partly.—¹¹ kammakamm-, dandadand- M.—²² -setthānam A.—³⁴ iti for itiha A here. M at both places. P. 373³⁰ mahatiyā om M: — bala-kiriyāya M, Mb adds parisāya (C=A).—³⁴ divasassāti Mb.—³⁵ ahū A partly. P. 374²⁵ patīṭhalussati M; cf. p. 228.—²⁶ -lomakam A.—³⁰ -kāro M.—³¹ kanne gahetvā wanting in A here. —³⁵ phālam A. thālam M, cf. p. 229; — nicchod- A. niceot- Ma. niceot- Mb, cf. ib. P. 375² -sāna- M.—³ -dhopikam A: — kiḷa-jātam M.—⁴ mañña A, -dhovikamaññe Ma, -kañ-ñeva Mb.—⁶ -pissā- AM here.—¹¹ me bhante A, also M except once or twice (mētāni C); — ruccati A here, in the sequel rucca, except ruccām once, rucci! M throughout: na kho mētām bhante ruccati (ruccāti? ruccatī?) bhante etām mayham na ruccati C —¹³ āvatṭanīmāyām MC. A here, cf. p. 383 —¹⁶ kho pan' etām A here. P. 376³ nu -v- idha AC (but explained by nu kho idha) —⁴ kho idha A, kho gaha- Ma.—⁵ kuo pana M, cf. p. 373, l. 35.—²² -teyyāmi M or Ma. A once.—²³ idhāssa Mb.—²⁸ amu Mb.—²⁹ manasikarohi for the second gahapati M, cf. p. 232. — kho tvām M at two places. P. 377¹ cātuyama- A (in Jaina Māgadhi cāujjāma); cf. DN. 2, Grimblot p. 126.—¹⁻² sabbavārito M —² -yutto for -yuto

M (C=A); — -vuto for -dhuto A (C=M); -puttho A (C=M).
³-kkanto M.—⁴(*kām) kīm AM.—²³ ekaṁ M.—²⁷ tiṁsatim̄ pi A.
—^{27.28} pi bhante M. P. 378¹³ Cf. Mil. p. 130.—¹⁵ M places
me before bhante.—²⁰ me bhante M here, further on sutam-
etam bh. (C=A).—²⁹ pañhā- Mb; — evamāham M; — paccani-
kām M (C=A, also DN. 23).—³⁰ imaññissam̄ A, avamaññ- M
(amaññissam̄ C, also DN. 23). P. 379³ Cf. Vin. i, p. 236; AN.
VIII. ii. 2 (B); — (-vicca- AMC, explained by anuviditvā; -vijja-
Vin., which may perhaps be the correct form, though scarcely
ever met with in MSS., cf. p. 361).—⁴ pāham̄ M.—⁸ mayham̄ bh.
A, tamaham̄ bh. Ma, mamaṁ hi Vin. (mām̄ hi MbB).—⁹ Upali
M.—¹⁰ -kattam̄ upagato MB, Vin.—¹⁷ piñdapātam̄ M, Vin.—²³
nāññesam̄ M mostly.—³³ anup- AM (ā- C, ā- and a- ZZ); -pub-
biṁ A. P. 380¹⁸ -vatadvār- AM, except Mb here and A once
(anāvatañ-ti C).—²⁴ vo for te M throughout.—²⁵ piñdapātena M
here. P. 381⁷ handa cāham̄ A.—²¹ pativatt- A.—²⁵ me bhante
AM here. P. 382²⁶ pañisunītvā M.—³¹ -sālāyan- ti C.—³⁵ te
om. M. P. 383¹ majjhima- AMa.—³ tathā sāmām nis- M, cf.
l. 18.—¹⁸ va om. M.—¹⁹ -vijjanti M.—²³ pi for si M.—²⁴ -mutto
Ma (C=AMb) —²⁵ añdakābhār- A (C=M).—²⁶ akkhikāh- A.—²⁷
uddhatehi M; — akkhehi M.—³⁰ kho si A —^{32.3} kalyāñī . māyā
om. M.—³³ sabbe ce pi instead of piyā Ma.—³⁶ pi 'ssa M, sabbe-
sam p' assa AN. IV. xx. 3. P. 384⁵ -eyyum̄ M.—¹¹ vuḍḍhassa
M; — dahari M.—²⁰ makkañisāvikām̄ M.—³⁰ āness- A here.—³⁵-bandha- M. P. 385⁷ rañgajāta- A (-jātam MC); — rajitam̄
M.—⁸ -mañtam̄ C, ZZ partly.—³² sarajakā A, parājikā Mb.—³³
tassa AM (kassa C, Bu.). P. 386¹ tenañj- Mb.—² sunāhi AaC.
—⁴ anigh- C; — buddh- A, suddh- Ma (C=MB).—⁵ vesant- Ma,
vesamant- Mb (C=A).—⁷ (*-sārīrassa) -sarīr- M, antamasar- A.
—⁹ kalassa for kusalassa A —¹⁰ pabbhāsakassa changed to -sayassa
M, -bhassarassa C.—¹¹ -cchindassa M.—¹² nisañgassa Ma; — -ppat-
tassa A (C=M).—¹³ khemakar- M; — devassa AM (vedassa C, Bu.).
—^{14.15} muttassa at both places is certainly an error, but AM
agree and C is silent.—¹⁶ -mantassa M; — gonassa A (C=M); —
manuddhajassa A.—¹⁸ -puttassa A (-pattassa MC).—²⁴ samugg-
M.—²⁵ (*pavivittassa) pavitt- A, avivatt- M.—²⁸ āsañyamassa M.
—³³ (*saññūlhā) saññūlā M, saññūgā A, sālhā or samīlhā changed
to samrūlhā C. The passage is repeatedly quoted with the
readings samrūlhā, sabbūlhā. DN. 21 in a phrase nearly identical
has sañyūlhā. P. 387² vicittam̄ M (C=A).—⁶ uggacch- AM
(-ñch- ('ZZ)).—⁷ Upālivādasutt. chañthamām̄ A.

57.

P. 387¹⁵ -ro viya phalikameitvā A, -ro va paligunñhitvā
changed to -kuñhitvā M (-ro va palikuñjitvā C).—^{18.24} -nikkhit-

taṁ bhojanam bhuñj- Mb, -nikkinnam Ma, at the latter place with bhakkhasam added, cf. nikinnam bhakkhasam (-ayaṁ, -āsam) DN. 24 (C=A).—¹⁹ -dinnam A mostly (C=M).—²⁷ pucchati Ma here, further on M; — ca kho te A here. 388¹-rakappam A. Ma here (-rāk- C).—²⁰ A for ayam substitutes, evam pasanno 'ham-bhante Bhagavati pahoti Bhagavā tathā dhammam desetum yathā ahañ-c' ev' imaṁ kukkuravataṁ pajaheyyam ahañ-ca (cf. p. 389, ll. 14-16)—³¹⁻² gokappam Ma, gvākappam and gvappam Mb. gokappan-ti gavākappam (sic) C. P. 389¹⁷ suñohi M.—²⁸ akañhaasukk- M, A here; — kammam om. M (a parallel text quoted in Atthasalini seems to confirm the reading of A). P. 390² etam M partly.—³ pāham M. P. 391⁴ yam-idam M.—¹⁴ pana om. A.—^{26,33} At SN. XII. 7 parivutthaparivāsam is added before āraddhacittā.—³² mām wanting in MZZ, in A partly, cf. pp. 494, 512; the omission was occasioned by ll. 25, 30.

58.

P. 392¹⁶-ggacchati M, also SN. XII. 9 (meaning -ñchatī?). -echissati AN. VII. vi. 4.—¹⁸ katham SN. I. c. —²³ sace pana te AM here, cf. p. 394, l. 15.—²⁷ -kāraṇam AaMa here. P. 393⁶ sakkhati M.—⁷ oggil- for ogil- M (n' eva sakkhi ogilitum n' eva s. uggititum SN. I. c., cf. Mil. p. 5).—⁸ ayas- M.—¹⁸ parisam ulloketvā M.—³⁵ khv-etha M, kh' etta C.—³⁶ tam for evam M. P. 394¹⁵ puñño samāno A here. P. 395¹ ayam for sacāyam Ma; — daharo tor kumāro M.—² dhāt-.. anvāya om. M.—³ āhār- A Ma partly.—⁴ aham om. M.—⁶ -gulī A (-liñ also AN. V. i. 7 in a similar passage).—¹⁰ na T. tam A.—¹¹ atthas- A here; — sace for sā ca A here.—¹⁷ T. tam vācam na bh. A.—¹⁹ yā ca A here.—²⁰ kho om. M.—²⁵ abhis- is repeated in A here.—²⁹ evam for v' etam A, further on c' etam A Ma. P. 396³ saññato A, paññato M (saññato C).—¹⁰ -viditā for -vidhā M here (C=A).

59.

Identical with SN. XXXV. 17 (B). P. 396²⁵ Pañcang- A except here, once Pañcakam (BC=M); — dhapati M.—²⁹ thapati for gahapati A, also at sutta 78 (at sutta 127 A agrees with MB). P. 397²⁴ nāsakkhi tor na panās- M, na pana as- B.—³⁰ B places abosi after saddhim at l. 31.—³²⁻³ evam.. avoca om. B.—³⁴ Ud. bhikkhuno B.—³⁵ -tañ-ca pan' Ānanda p. U. bhikkhu B.—³⁶ -tino B; — dve v' imānanda A (C=M); dve pi mayānanda v. v. B. and so further on. P. 398¹ M before pañca inserts, cata-so pi v. v. m. p. (C=AB).—³ atthārasa MC. -rasāpi B (-dasa MN DN. always, and only there).—⁴⁻⁵ -satam pi ve- M. -satam pi

mayā ve- B.—⁵ -danā vuttā M; — evam hi M here; — pariyā-
yena des- M here. B once.—⁸ -maññiss- in B precedes -jāniss.—
¹⁶ passantā M.—¹⁷ panc' ime B (C=A M).—²⁵ ye .. vadeyyūm B.
—²⁶ idam nesāham nā- B.—²⁸ c' eva pan- Ma. B here. P. 400¹⁷
paññap- M.—²⁰⁻¹ yathā yathā' āvuso for api c' āv. y. y. B.—²¹
yahi yahi Ma. yamhi yamhi AB.

60.

P. 400²⁷ Sālam M. P. 401²¹ pana om. A (C=M)—²⁴ kho
for vo A.—²⁶ -dinno AM partly.—³² paralok- AM partly. P.
402¹⁸ -bbijitvā M.—³¹ saññāp- M; — -paññatti M (C=A).—³²
tāya pana M partly.—³² paññassa Mb.—³⁶ param and aparam vam-
AMa mostly; — evam ass' ime MC. A once. ev' ass' ime A
here. P. 403⁶ tesam A here.—⁷ saccā A mostly.—¹⁵ -latthā-
nam AM partly. P. 404¹¹ At p. 403, l. 6 the phrase 'hotu
nesam.' is correct, but here we should expect something like 'hotu
itaresam' (tesam?) or 'mā hotu'.—²² The following text recurs at
several places. cf. p. 516 and Grimblot p. 119: — karoto for karato
ZZ occasionally here, not at l. 26; — chindāpayato M here, A
at p. 405, l. 2.—²³ pacāpayato M here; — socayato wanting in A
partly. socayato socāpayato M; — kilamato kilamāpayato M—²⁷
puthaviyā SN.: — ekam M at both places.—³³ yajapento M, yājā-
pento A once.—³⁴ sacayādena M here, afterwards -vācena.
P. 407²⁴ DN. 2 after visujjhanti adds, na-tthi attakāre na-tthi
parakāre na tthi purisakāre—²⁵ -sathāmo MZZ (-satth- C. A
constantly).—²⁷ chasv- evā- M, ZZ almost always (C=A).—³⁰⁻¹
sahetupaccayā A (SN. XXI. 60 agrees with M).—³³ na om. M.
—³⁴⁻⁵ savasā sabalā saviriyā M. P. 408¹³ hetūti M. P.
410⁸ arūpā M (C=A).—²³ arūpino Ma; — appannakadhamme tatrū-
M.—²⁷ saññamayā A (C=M).—²⁸ dissanti M.—²⁹ (Cf. p. 110)
danḍādānam A; satthādānam AM; vivādam A, -dā M; tuvām-
tuvañ M, tvamtvam A.—³⁰ pesuññām musāvādam A. P. 411²⁰
sarāg- and asarāg- Mb (C=AMa).—²⁸ Cf. p. 341. —³⁵ na attap-
M. P. 412⁵ -suttante M, cf. p. 521. P. 413²⁵ evam-eva kho
M.—²⁸ petam AM. cf. p. 290.—²⁹ Sāleyyasuttam M.

61.

P. 414⁴ yena M.—¹⁰ udakādān- Ma, Aa partly. also C with
the remark, udakā(dhā)ne ti pi pāṭho.—¹³ parittakām AM here
—²⁹ urulhavā M (borrowed from Jāt. 547, it seems). ubbūlhavā
ti abhivaddhito ārohasampanno C.—³⁰ so wanting in M, in AM
at p. 450 (the omission seems due to p. 415, l. 3, etc.). P.
415⁹ yathā A.—¹⁵ kañci A (C=M).—¹⁷ pāpām kammām A (C=M).

—¹⁸ te om. A (C=M); — ssāmi (sic) for hassā pi A, hasāya pi davakamyatāya pi Ma, the whole of which is cancelled by the corrector; C paraphrases, tasmā tayā hassā pi davakamyatāya pi musā na bhanitbam.—²² kātabbam A here.—²⁵ ahosi M, once corrected.—³⁵ -undrayam Mb, M here, cf. p. 271.—³⁶ samsakkam M or Mb. P. 416¹⁴⁻¹⁶ samvatti A.—²⁰⁻¹ pi samvattati M.—²³ -pavacchayyāsi and other corrupt readings M, no doubt meaning -paveccheyyāsi (C=A). P. 417⁴⁻⁵ samvattati A, pi samvattati M. P. 418¹⁴-kattabbam M here.—¹⁸ -dhāya pi M.—³⁵ -dhāya pi AM. also at p. 419. P. 419²¹ samvattati AM.—²⁷ evarūpam pana te R. -kammam M. P. 420³-eva M once. Ma once.—⁸ -dhiss- A almost throughout.—¹⁸ -tiha te M (C=A).—¹⁹ -ssāmi M.—²¹ -ssāmī AM.—²² te for vo M (C=A; cf. p. 415, l. 18).

62.

P. 421³ Rāhula wanting in A here.—¹³ paṭivattitvā A (C=M).—¹⁷ -tthapentam M.—¹⁸ -pānasati A. likewise at p. 425, also M or Ma (-satin-ti C).—¹⁹ bhāvanā bhāvitā M here.—²⁷ (kiñci AMC, cf. p. 185, l. 16). P. 422¹⁸ yena parichiyati A. yena ca jirati M, cf. p. 188, l. 7; — yena cuparidhati M.—¹⁹ -khāyitam A, asitam pitam khāyitam Mb, cf. l. c. and p. 423, l. 8.—³⁰ kotthā M.—³¹ iti om. M, iti cā yam A, cf. p. 188, l. 30. P. 423⁷-achiddam Mb, -achindam Ma.—⁸ asitam etc. AM at the first place. Mb at the next two.—⁹ -sāyitakhāyitam AM here.—¹⁰ -bhāgam M, -bhāge A (-bhāgā C, also A at sutta 140).—¹¹ M after -gataam addis, agham aghagataam vivaro vivaragataam asamphutham māmsalohitehi (wanting in A also at sutta 140).—¹⁶ cittam nibbin- M here.—³² dhopanti A, Ab at the first place. P. 424³ Cf. Mil. p. 385, l. 1, where this passage seems to be quoted inaccurately from memory.—⁶ dahati M.—²¹ uppannuppannā Mil. p. 388, l. 17.—²⁸ byābhādho Mb. P. 425³ M repeats ānāp... bhāvehi, cf. p. 421.—⁹ sato va pass- M, cf. p. 56. P. 426¹ assāsa te M.—⁵ -Rāhulasuttam M.

63.

P. 426⁸ Mālukya- M always; -lumka- A mostly (in the next sutta throughout), otherwise -lukya- often, -lukkha-, -lukka-, -lukkā- partly, many of the latter cases being changed to -lukyā- (so has AN. IV. xxvi. 4 throughout, at the first place corr. to -lumkyā-); -lumkyā- C mostly, -lumka- partly (Mālunkyā- SN. XXXIV. 94 throughout; cf. Mil. p. 144, where only M reads -lukyā-).—¹⁰ ti for iti M.—¹⁸ -kkhamati M. P. 428²⁸⁻³¹ ti vā without ti A, at l. 36 and p. 430, l. 6 AM. P. 429¹ etam for

eva tam M.—³ (gālhap- AMC, gālhūp- A at sutta 105).—¹⁷ amukasmim M.—²² sañhassa M (santhassāti venuvilivassa C).—²³ maruvā AM (-vāya C; cf. Jāt. ii, p. 115).—²⁵ kaccam C, kundām changed to kandām A.—²⁸ (*vājitaṁ) vācitam A, vākhittam M.—³² gavāssa A, migassa M;— bheravassa for roru- M (C=A).—³³ simhādassāti M (C=A, explained by makkaṭassa).—³⁵ velakanpām M.—³⁶ nārāci M, nārājjam A;— kanamcira- changed to kanavīra- M. P. 430¹ etām for eva tam M here, at l. 6 ev' etām.—¹⁰ abhavissa evam M.—¹² ti vā M here and at the parallel places, except l. 26.—^{27.35} vā om. A. P. 431²⁴ n' etām ādi- M.—²⁵ cariyakām MC (-yikām AZZ almost always).—³³ etām at the second place wanting in M.—³⁵ tiha tvām Mā- M. P. 432¹ dhārehi Ma.—² me om. A;— kataṁ without dhār- Ma.—⁵ -Mālumka-ovādasuttantam A, -Mālukyovādasuttam M. Mālumkyasuttam without cūla C (-ovāda- was in AM wrongly repeated from the names of the preceding suttas; cf. the title of sutta 64).

64.

P. 432²⁶ nu kho C;— tvām om. A. P. 433¹ panāssa, evāssa Mb.—⁶ sīlan- ti A.—¹⁹ sunāhi M. P. 434¹² pahiyissati A (C=M).—²⁸ dākhiti and dakkhiti A, dakkhati M. P. 435 12.20 gacchissāmītī M and Mb.—^{16.24} nādhimuccati and adhim- M (which I ought to have adopted, cf. p. 186).—²⁸ -pahānāya AM (-nā C)—³⁶ patīthāp- and -thāp- M (C=A, also AN. IX. iv. 5). P. 436³ thito C, A once, also AN. l. c.—³⁰ (viññānagataṁ AM, wanting here in AN. l. c., perhaps rightly). P. 437⁴ ayām pi M.—⁹ ekacce bhikkhū M at both places.—¹⁰ kho panesāham M, also AN. V. iv. 1.—¹⁸ -lukyaputtasuttam M.

65.

P. 437¹⁸ ekāsanam bh- AMa partly (-sana- C).—²⁹ evam- pi ca A here. P. 438¹ tvām om. M;— māno ekāsano yāp- M.—¹⁶ karāpiyām for karāyati M.—¹⁸ dosakām M (C=A, explained by etām okāsam etām aparādhām).—²⁶ pavedemi for -desim M or Mb.—³⁴ -pūri- Mb or M. P. 439¹⁴ bhikkhu for satthu M here.—²⁵ idhāssa Mb.—²⁶ A after -mutto adds, dhammānusāri saddhānusāri.—^{27.3} nu kho so M.—³⁰⁻⁵ idh' assa .. Bhaddāli om. A. P. 440²¹ nāma 'ham M.—²⁵ -viccāpi, -vicca pi M, cf. p. 361.—²⁶ attānā M (C=A).—²⁹ attā pi attānam upavadito ti attānā pi attānam upavadito, ayam-eva vā pātho C—³¹ evāñ- h' idam M. P. 442²⁴ pasayha pasayha M (C=A).—²⁸ aññenāññam Mb.—³⁰ netthāram M mostly, A once (nitth- C, cf. Vin. i, p. 49, etc.). P. 443² yatha - y- idam M —³ (*vūpasamm-) vūpasameyyāti AM;—

kho evam M.—⁵ vūpasamati M (C=A).—^{8.13} M places na after kathām.—²² abhiñhā- for adhicca- A (C=M). P. 445² yena M.—³ honti wanting in A, also SN. XV. 13.—⁹ yadā for yato ca kho A here (C=M, also Vin. iii, p. 9).—¹⁵ atha kho M here.—²¹ .ññutām C, ZZ mostly.—²⁶ appakañ M.—²⁷ desemi Mb (-sesim AMac).—²⁸ tam sarasi Bh. M; — bhante ti A.—³¹ es' eva pacc-Mb.—³⁴ sabbām cetaso M, cf. p. 325.—³⁵ te pana aham A. P. 446⁵ deva for yeva A.—¹⁸ khurakāse M, mukkāso A (khurakāye C); — davatte for ravatthe M (C=A).—¹⁹ sākhalle C.—²³ vato kho M.—²⁵ pana for tam- enām A here.—²⁶ pāñiyañ- ca for valiy- M (C is silent).—²⁸ rājābhogo Mb (C=AMa).

66.

P. 447¹⁴ yenāññ- Mb.—²⁰ etām M.—²³ bahūnañ M always. P. 448⁹ ahud- eva M at both places.—¹⁵ imha A here.—²⁰ sañ-khātām tassa M.—²⁸ -timisāyāti C.—²⁹ kantakāvātām changed to -vātām M.—³⁴ dhopetantanti A (meaning pentī?).—³⁵ abbhū M (cf. Vin. ii, p. 115). P. 449¹ māri bhikkhusa om. Mac (added and again cancelled in Mb). ātu māri mātu mārīti etha ātūti pitā. (add mātūti) mātā; idam vuttām hoti; yassa pitā vā mātā vā atthi . . so evam rattim pindāya na carati. tuyham pana mātāpitaro mātā maññe, tena evam carasīti. The text no doubt purports to make the woman speak a sort of patois. of which the last word carasā may be another remnant.—² -kantanena M, cf. p. 244; — kucchim AMb.—³ -kanto M; — dvedhā for tv- eva yā Ab, tv- eva varam yām M.—⁴ carasīti M.—¹² adhisallekh- M, avisallīkh- A (adhisallikh- C, also AN. III. ix. 11).—¹⁴ -tīhap- C, AM partly.—¹⁶ thullo A (C=M); — kalīngaro C, kalinkaro M.—¹⁷ bandhā M.—¹⁸ bandhanañ A.—²¹ abalavām Mb here.—²³ samīmā nu M. A here. P. 450⁶ paradāvuttā, paradayuttā A partly, paradattavuttā M, parannavuttā C.—⁹ uññihavā M, cf. p. 414. —¹⁰ varattehi M, also SN. XXI. 78.—³⁴ daliddo M.—⁴⁶ kañopik- Mb, khan̄tep- Ma here, khañjop-, khajjop-. vajep-. mañjep- A, katop-, catop- Ca (khañop- Ma at three places, Cb twice, also Payogasiddhi: adhisayito kh-ām bhavām, adhisayitā kh-ā bhotā). P. 451¹ -sampadāpanam, -samādāpanam, -samadāpakam, -samādāpakam A, -samavāpakkam, -samāpakam, -samavāpakkam C (-samavāpakkam M).—⁵ ārogyam, ar- M; — assa MC. A here, at p 452 M. P. 452¹ anek- M at the first two places; — vayo A (C=M).—³ bhariya- M. A partly. P. 453²⁰ idh' Udāyi A here.—²⁶ divasant- A, divasām sant- M.—²⁷ pāteyya A. P. 454¹⁶ idha A here.—²⁴ -bodhisukham Ma (C=AMb).—²⁷ imām for the acc. idam A.—²⁸ (ya - d - eva according to Bu.). P. 455⁴ na iñj- A, anejasmīm C. P. 456¹² Lañukothāmasutt chatthamām A.

67.

P. 456¹⁴ āmalaka- Mb.—²⁰ pana te A.—²¹ macchā-, macche- AN., macchām vilopenti M (C=A).—²³ te te A.—²⁷ satthā āy- M. P. 457¹⁶ addasāṁsu M.—¹⁷ v' āgacchante M.—³⁰ evam-eva kho M here.—³³ tesam tam Bh. Mb. P. 458¹⁰ evam-eva M here.—³³ dassanāya alabhanṭānam for apassantānam Ma here. P. 459⁶ upaṭṭhahatha A, utṭheth' M.—⁷ Sakyehi Ma, Sākyehi Mb. —¹⁴ saṅgho -mito M.—¹⁹⁻²⁰ ditthadhammasukhavihāraṇ-ti for na kho te .. uppādetabban-ti M.—²⁶ cāpi for vā hi M.—²⁸ cāti AM. —³⁰ The parallel text AN. IV. xiii. 2 has orohantassa (C=AM) and other variations.—³¹ ummi- M.—³² susukārabhayaṁ Mb. P. 460⁵ jarāmaranehi A, cf. p. 8, l. 30.—^{10.11} lokitabbam M.—¹¹ pasāritabbam AM (-re- AN. l. c.).—¹⁴ pi wanting in M at both places (AN.=A).—¹⁵ evam for amhe M. wanting in AN.—²⁷ khāyit- AM partly.—³⁰ te before na wanting in A partly, in AN. throughout except after vikāle. P. 461²⁻⁵ na icchāma na tam .. yam icchāma tam M (AN.=A).—⁵ pivāma M, AN.—¹³ tatra 'me mukhā- AN. (me cannot stand here, cf. no at l. 11; ime was used in the same sense at p. 460, l. 14); — kārentīti M (AN.=A).—³¹ kho pana me kule AN.—³² AN. after kātun- ti inserts an additional passage.—³⁵ pañcannām kāmaguṇānam - etam M (CZZ=A). P. 462⁸ vācāya arakkhitena cittena anup- AN., also SN. XIX. 10.—¹¹ ddhamṣena AM, also SN. l. c. (-stena C, AN.).—²¹ Catubhayasu- Ma.

68.

P. 462²⁶⁻⁷ Kimilo M.—²⁷ Bhaggu A; — Kōḍañño M. P. 463³⁻⁷ bhikkhū kulaputtā A —¹¹ ca for va A, wanting in M.—¹³ Anuruddha M at the first three places.—²⁵ n' āj- M.—²⁶ jarāmar- A.—³² kiṁ maññasi karapīyan- ti M.—³⁴ ca for vā M, also at p. 464, l. 3 (C=A); — tassābh- M. P. 464¹ aratī A; — nandī A, nandi Ma (C=Mb).—⁵ aññām vā A here.—¹¹ te for vo M.—¹² saddarā Mb.—²⁰ kho om. M.—²⁷ pahinā te Mb. P. 465¹ -mūlikā M.—⁴ dhāriss- M.—⁹ tadatthāya M.—¹⁴ panāssa Mb.—¹⁵ ti for iti Ma.—¹⁸ A in one case adds bhāvañ- ca after cāgañ- ca, in another substitutes it for the latter. P. 468³² Naṭakāp- A, Naṭap- M, Naṭakāp- and Naṭap- C (called Naṭap- in the com. on sutta 38).

69.

P. 469³ Goliyān- M; — araññ- Ma, A or Aa partly; — paraddhasam Ma. padasam- Mb (C=A).—⁷ -kena h' āvuso A here.—¹¹ imassa A at the first three places.—¹² agāravo hoti M.—¹³ ti

tassa M.—¹⁶ -kena A here.—²⁰ M places na before hoti. —²²⁻³ āsanakusalo na hoti for abhisam...jānāti M.—²⁵ M adds. Āraññaken' āvuso bh. s. s. vib. abhisamācāriko pi dhammo jānitabbo. Sace āv. ār. bh. s. s. viharanto abhisamācārikam pi dhammam na jānāti tassa bh. v.: kim-pan' imass'.. yo ayam-āyasmā abhisamācārikam-pi (dhammam) na jānātīti tassa bh. v., tasmā ār. bh. s. s. vib. abhisamācāro (sic) pi dhammo jānitabbo. P. 470⁵ vikāle car- M.—⁶ -caratiti 'ssa A here.—²⁵ subbac. AM. cf. p. 43. P. 472⁷ sampāyāti A partly.—¹³ aruppā M.—²⁸ (*p' atthāya) matthāya or vatthāya Aa, c' atthāya Ab. yassi atthāya M.—²⁹ tam-attham M. P. 473⁴ Gulessāni- and Golissāni- C. Golissāni- M.

70.

P. 473⁸-bhojanam M; — aññatr' eva kho M.—¹⁸ -girimhi M. P. 474²² satthā āy- M. P. 475¹⁶ vedayato Mb —³¹⁻² evāham M. —³⁵ phasitam Ma. P. 477⁴⁻⁵ na panāham . vadāmi om. M.—⁵ nāpp- A here.—²⁷ phussitvā, phusitvā M.—³⁰ na om. AM.—³⁵ na om. M. P. 478¹ nāham Mb.—² na om. M.—⁶ te na kā- A. —²² vovaritā A, ocar- C.—³¹ na om. M. P. 479⁶⁻²⁰ na om M.—⁷⁻²¹ ekacce āsavā Mb: — parikkhīñā M.—⁹ seyyathīlam is wanting in a similar context at SN. Ll V. 24.—³⁶ anupubbasakiññā ti karānatthe paccattavacanam, parato padadvaye pi es' eva nayo C. P. 480⁸ tūlayitvā AC —⁹ parama- AC.—¹⁰ -vijjhā A. also SN. XLVII. 53 (-vijha ZZ mostly).—¹⁹ -pann' attha Ma.—²⁰ c' A. —²⁵ (*uddisissāmi) udditthīssāmi A, udditthassāpi without vo M; — me nan- ti A; — keci M.—²⁶ kassaci for ke ca M.—²⁸ pāyam M; — -vidham A, -viyam Ma, -viyā MbC.—³² pariyoñgaya =-gāhitvā C; — vattayato Ma —³⁵ khulhaniyam changed to ruñh- M (C = A). P. 481² atthi M, ZZ once or twice; — (avasissatu AMZZ, only AN has -sussatu occasionally. In several later texts, as Jāt. 1, pp. 71, 110, this phrase is quoted, invariably with the reading upasussatu sarire, and generally with avasussatu for -sissatu, cf. Bālav. p. 5. (Comp. Lal. Vist. p. 326: Sañcushka (for -am) māmsa-rudhira(m) carmasnāyvasthikāc ca avaçishtā:).

71.

P. 481²⁴ etha for etu A. P. 482¹³ -nupāto A, cf. p. 368. —¹⁸ main asatā M.—¹⁹ -vādi A.—²⁴ mamaññā A here.—²⁷ yāvad-eva A, cf. p. 207.—³⁴ The omission of yāvad-e āk- at this place is noticed by Bu., it is also wanting at SN. XV. 9, comp. however p. 496, l. 18. P. 483⁷ antakaro Cb, cf. p. 47. —¹⁷ -viko AMb here.—¹⁸ ito kho V. ekanavute kappe M

(borrowed from DN. 14, cf. Pali Misc. p. 79).—¹¹ abhijānāmī na kiñci ājivikām M.—²² sante wanting in AM here.—²⁶ -vaccha-suttam C.

72.

P. 484⁸ kīm nu kho for kīm pana M or Mb. P. 485²⁹ -gabānam AM; — -kantāro Mb. P. 486¹² etām kho M.—¹⁸ -matthitānam Mb (-math- AC) —¹⁹ amkāra- M (C=A, also ZZ with only one exception).—²² uppajj- A Ma (upapajj- Mb, but not throughout, Ab once). P. 487⁶ -bhīro cāyām M.—⁸ aññatratayogena A, -āyogena Ma. aññatratayog- M at sutta 80, aññatrapāyog- DN. 9 twice. aññatthayogena = aññatthapayogena C (aññatrayogena Mb. AZZ in three cases).—⁹ aññattha-ācar- AC, aññatrat-ācar- M. aññattacar-, aññatrācar- Ma and Mb at sutta 80. aññatthācar-, aññatracar- ZZ partly (aññathācar- AZZ in three cases).—¹⁵ -cheyyu, -cheyyām A partly —²² nibbutto A here, nibbāto M here.—²⁴ pana om. M.—²⁶ M places dakkhinām vā before pacchimām.—²⁸ so om. M.—²⁹ añjali A. jalati M.—³³ -bhāvāngata M, cf. p. I 9.—³⁴ -sañkhāya vim- and -sañkhayavim- M.—³⁵ -gañho, -gāñho M (C=A). P. 488²⁸ sālavantarukkho M; — aniccatāya Mb (aniccatā ti aniccatāya C).—^{31.33} suddhe sāre M, cf. p. 31, l. 37, Vin. iii, p. 10.—³¹ evam evam without idam M. P. 489² evam-eva M.—⁷ -vacchasuttam C.

73.

P. 489¹⁷ desiss- M. P. 490⁹ -bhāvāngata Mb, -ṅgatā Ma.—¹⁴ sāvako yo M.—²² sāvikā yā M.—³¹ -cārī yo M. P. 491⁶ yo tīṇī- M.—¹⁶ yā pañc- M here.—¹⁹ gihinī A here (gihī is confirmed by DN. 29, AN. VI. ii, 6, Vin. ii, p. 266).—²⁷ -kārī M here. —²⁸ yā tīṇī- M. P. 492¹ abhavissamsu M, cf. p. 296. P. 493²⁶ gahattha- A. P. 494¹⁰ parivasāmi M: — mām om. AM, cf. p. 391, l. 32.—¹⁹ ca me M.—²⁰ tuvām A.—²⁴ yāvad- eva A, cf. p. 207, l. 31.—³² parāmas- M, cf. p. 34, l. 19. P. 495² vāti for cāti A, cf. p. 34, l. 23. P. 496³⁵ āgacch- M. P. 497¹ gacchitthāti M.—^{4.5} vandatha evañ- ca vadetha paricinno M.—¹³ va bhikkhave mayā -gottassa bhikkhuno M.

74.

P. 497²⁶ na-kkh- M at the first two places, C has both readings. P. 498¹⁻² bahū hi bahutarā ti ettha hikāro nipāt-mattam, bahū bahutarā ti attho C.—⁵ bahubhi bahutarā for tanūhi

tan- M.—²² sampahāmsati M.—²⁵ hi tesām M at both places.—³⁴ imañ- cāham M. P. 499³ imehi assa M throughout, A here.—¹⁰⁻²⁵ yā ca Mb or M.—²⁴ tatra M here. P. 500¹ pana AC;—cātuma- M.—²² virāgudh- A. also SN. XXI. 21. P. 501¹ bīja-māno M, cf. p. 83.—⁶ pana om. A.—¹⁶ evam-eva kho M.—²¹ Often called Vēdanāpariggahasuttam, as Dh. p. 125.

75.

P. 501²² -ūsu M. cf. p. 55.—²³ -mmāsad- changed to -mmā-sadh- M, cf. l. c.—²⁴ -thārak- M (-thar- AZZ). P. 502¹ -iko A here, Māgand- M.—⁵ disvā M.—⁶ (*kassa nv-ayām) kassa vayām A. kissa tvām samma M.—⁷ seyyānurūpām M (C=A).—¹³ tassa sā A.—¹⁴ M repeats dudditthām . . addasāma.—¹⁵ bhūna-and bhūta- A, cf. Mil. p. 314.—¹⁶ tam for rakkhass' etam at the first place A, cf. Vin. ii, p. 186.—¹⁷ tass' eva M.—²³ aguru Ma. —²⁴ -ceyyāmī tam M.—²⁵ va om. AMa (C=Mb); — vadeyyāsi M. -yyāsīti A (-eyya C).—³¹ nisīdi Bhagavā paññatte tiñ- M. P. 503⁵ anakkhātam yeva akkhāsīti M.—⁶ (*b' idam) hi tam A, hi M.—⁷ atha kho M (C=A). P. 504¹ parivār- A partly.—²⁸ hetthā pāsādā A. Vin. i, p. 15, ii, p. 180 (-sādām MZZ).—³⁴ na-ppih- A partly.—³⁵ yā pāyām M.—³⁶ api dibbam sukham sam. tiñhati wanting in AM at this place, cf. p 506. P. 505⁵ paricar- M here.—¹⁷ -cāriya- M, also at p. 508. P. 506⁴ samadhibigayha AM (-gg- C, ZZ have both readings).—¹¹ ārogo A.—¹⁹ -yām hoti asati na bh. k. boti M. P. 507¹⁹ hi om. M.—²¹ (*-phasse yeva) -phasse ceva M. -phassasevaca or -phassa-sveca A, -phassasmīm yeva C.—²² paccāl- AMaC; -littha A.—²³ kāmo -sso etc. M throughout, A has -tāpo at ll. 25, 27, -jāho at l. 25.—²⁹ -phasse va A. -phassesu ceva M. -phasses' eva ca C.—³⁰ paccāl- Cb.—³³ hi for kho M here.—³⁶ tass' eva for 'sa M. P. 508⁸ pivaddhanti Ma, parivaddhanti Mb.—¹¹⁻² ditthe vā sute vā A (read -ām for -e? cf. l. 17).—²³ vibhāsum M.—³¹ According to Bu., who possibly read khema. either khemām is a sandhi form for khemo, or khemām-amata is a compound. P. 509² mayā p' etām M.—⁵ te tam Mb. te Ma.—¹⁰ eva-ssu gatt- M.—¹¹ anāmajjati A. anumajjati Ma (ano- MbC).—¹⁷ -tthakāni M.—¹⁸ tāraka- M, A once.—²¹ enām M.—²² telamalik- M; — sāhula- C, sāhulicir- M; — gañhevyā for vañc- M.—³² so for asu M. P. 510¹¹ puthujjanagāthā M (C=A).—²⁸ Mb cancels na, it should rather be added after uppādeyya P. 511¹⁶ uddham- M.—²³ paluddho M.—²⁵ ce for c' eva Mb here. P. 512¹¹ nāssasi sāmām yeva rakkhissasi (sic) M.—¹² idha .. sallā om. M.—³⁵ mām om. M, cf. p. 391, l. 32.

76.

P. 513¹² Ghosikār- A here and at sutta 85.—¹³ Milakkhuguh- M (C=A).—¹⁶-kata- M, -kappa- A here; -sombho M (C=A).—²² uccāsaddā C, A always, uccāsadda- M always (-saddāya DN.).—²⁸ M adds purisakathām after itthik-; — sūrā- M always, wanting in A here, surā- AZZ occasionally (sūra- C, Bu.). P. 514³¹⁻² saṁsakkam M.—³² vasanto ca M; — n' ārādheyya AM at the first two places, A further on occasionally. P. 515⁴ Cf. pp. 287, 401-7, also DN. 2 (D. G means Grimblot's edition p. 119 et seq.), SN. XXIII. 5-8 (B).—⁹ cātuma- M.—¹¹ anupigacch- ABD (-pag- MCG, also Jāt. 528, where this passage is quoted, and where anupagacch- occurs in the text at v. 25).—¹⁴ yāva MDG (yāv' AB); — ālahañā M.—¹⁵ bhasm- B, bhass- = bhasm-, ayam-eva vā pāli C; — āhūtiyo C—¹⁶ -ñāttam- idām dānam nāma B.—¹⁷ bāle ca pandite cāti bālā ca panditā ca C, cf. p. 518.—²³ abbusitena A (C=M)—²⁴ sāmaññappattā A once, -ñām pattā C, M twice; — yo 'ham na Ma once.—²⁵ uechissāma A.—²⁸ yo cāham putt- M once; — -vasanām for -sayanām A except here.—³⁰ -gatiko and -gatiyo A.—³³ nibbijjā A, cf. p. 165 l. 14. P. 516⁵ socato socayato kilamato kilamayato Ma, socayato socāpayato kilamato kilamāpayato Mb.—¹⁰ ekām M.—¹³ pacāpentō M once.—¹⁵ yajāpento M.—¹⁷ saccavācena M.—²³ kātam for kurutam M. P. 517³ pariñate, -nato A—²⁰ animmātā vā A twice, BD once, -inmāpitā G; — isika- and isika- B, isika- G (Bu. mentions isika- and esika-); -tthāyi thitā D (also elsewhere -tthāyī thito); — na 'njanti AD once.—²¹ -nāmanti BD partly, -nāmanti C, -nāmenti AMG (-namanti BD once); — nāññ- A, M partly (na aññ- BCD).—²³⁻⁴ sukhe dukkhe jīve for -am -o, are mentioned by grammarians.—²⁴ satta 'me G, M or Mb (not at l. 19); — ime (om. DG) sattā A once.—²⁹ yo G, AB once (ye D, AB once; it is evident that the dialect of these heretical or non-Buddhistic programs has but partially been preserved intact).—³⁰ kāci for kañci Gb, kiñci AMGa, B once, keci D (kañci B once); — yeva for tv-eva CD.—³¹ sattha D, AM once; — -patanti DG; — DG place the following passage, as far as p. 518, l. 15, after pañsañvedenti at l. 3; — cuddasā G, AM once.—³² satthīñ- ca AD.—³²⁻³ cha satāni M, A once.—³³ pañca kam- B.—³⁴ kamme . kam-māñ C; — vatthi D. AAA once, dvitthi Ga, MaAb once, ditthi —dvāsatthi C (dva- BGb, MMb once).—³⁵ vatth' or vaddh' CD, AAA once; — abhij- A once.—³⁶ ājivakasate M, once corr. (ājivasate ti ājiva(ka)vattasatāni C) — paribbājaka- MCD, B once, wanting in G (-jasate A, B once; paribbājakasate ti paribbājakapabbajavattasatāni C). P. 518¹ vīse, tīmse = vīsañ, tīmsa C.—² chattimśā G, B once, -su, -sām A.—³ niganthī- AC (niganthi-gabbhā ti niganthimabhijātagabbhā (sic), ucchuvelunañādayo sandhāya vadati C); — dibbā MB (devā ACDG) —⁴ pesāvā DGb,

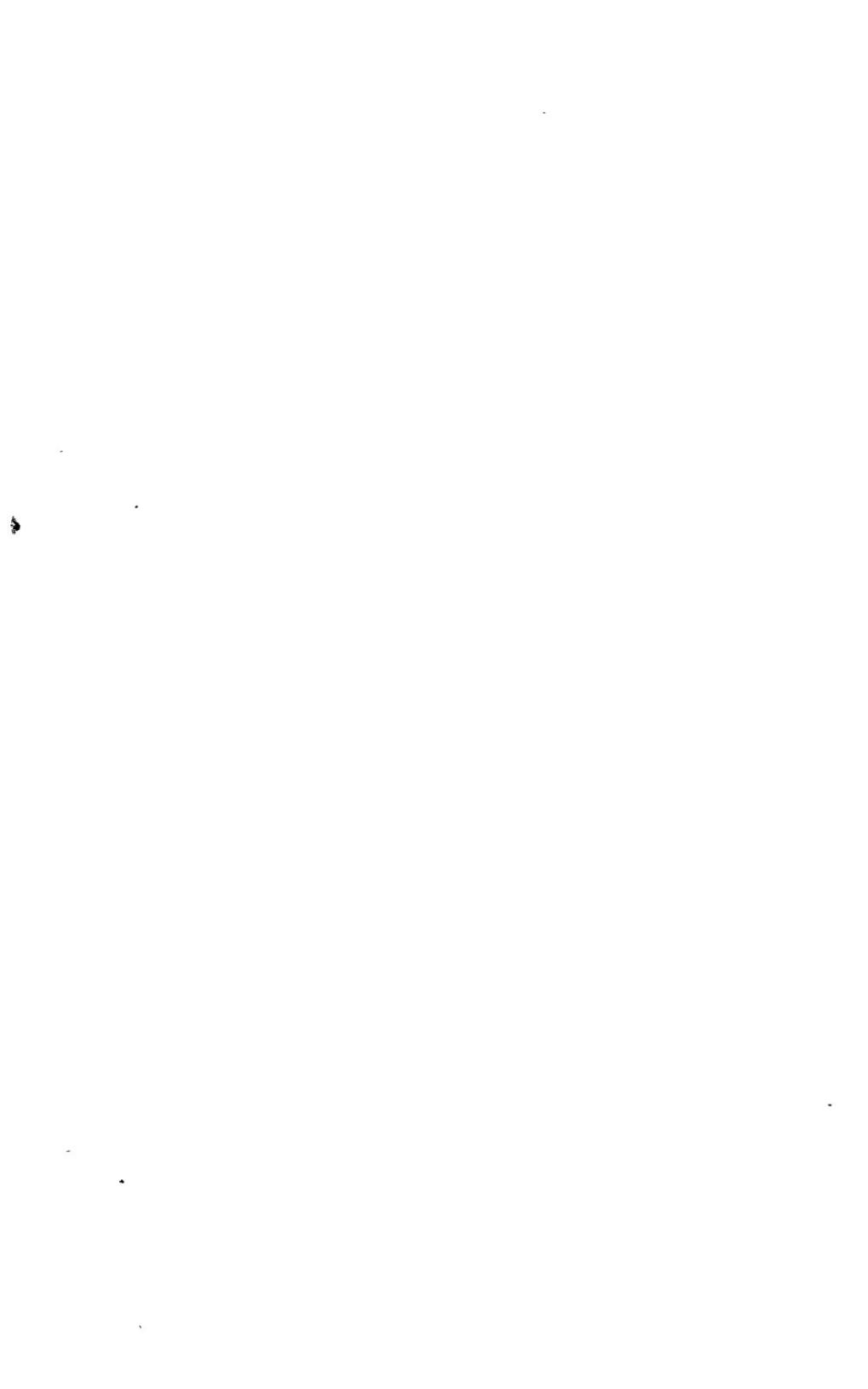
pesāvā and posāvā B, pesā (sic) and pisācā A, pisācā M, pisātha Ga (pesācā C): — pavudhā B once, pavuṭṭhitā and pavuja A, paṭuvāsatāni D, saphuṭā satta saphuṭasatāni Ma, also G with sab- for saph-, pāsānā satta pāsānasatāni Mb (pavuṭā ti ganthikā C); — satta ca papāta- B.—⁵ satta ca at the second place B; — supināsat- AM here: — -āśitīm B: — -kappino MGa.—⁶ yāni om. B; cf. p 515, l. 17 —⁹ -pāciss- Ga, -pacayiss- A once —¹⁰ phussa phussā A once, phussam phussam Gb. puissa phussa D. passa thassa and phussa phassa B (phussa phussa MCGa, A once) —¹⁰⁻¹¹ -mite -kkhe = -am -ām C.—¹¹ pariyantakave BD, -kare A once. -kate M (-kate CG. A once: = katapariyanto (sic) C) —¹¹⁻² -e. -e = āni. -ā C —¹² okkaṁs- C —¹³ phaleti C'BGa, A once, phaleti D (paleti MGb, A once); — evam-eva MDG (-am AB). —¹⁴ pāñdite ca nibbeṭhiyamānā sukhadukkham phalentīti B. P. 519⁵⁻⁶ va samānā abrahmacariyavāsā om. M, cf. p 521, l. 18 —⁸ pana om. M.—¹⁷ dāmīs M. das. A here.—²² piñdam pi alad- M. —²⁴ tena hi A here. tena M: — dattho A here.—²⁵ -gamiṁ MMb once —²⁷ purisassāpi A.—²⁸ tena puech- M. A once. P. 520⁴ Cf. Pali Misc. p. 68.—⁶ sussut-, dussut-. M —²⁰ vim- M.—³⁶ -mū- AM mostly; — tattha tattha M. DN. P. 521² ti pi me M (C=A; cf. Grimblot pp. 33, 127).—¹⁸ -sikāṇimava (sic) A: the following two words. br- anass-, are wanting in M —²¹ (so pana bho) yo pana bho M, yo pana yo bho A.—²³ vā ārādh- A here and further on.—²⁸⁻³¹ so imām .. vitthāretabbām om. M.—³⁵ kho pana M or Mb —³⁶ -lāra- M. P. 522¹ yattha M. P. 523¹ -jeyya kāme M —⁷ -sevetum A, patisevetum M.—¹⁰ -rika- Ma.—²⁰ jānanti M.—²²⁻³ samitām jānāti: chinnā me batthapādā ti, udālu paccavekkhamāno jānāti: ch. me h. ti Na kho bho Ānanda so puriso satataṁ samitām jānāti: ch. me h. ti. api ca kho pana paccav- M.—²⁸ samitām nāpadassanām na paccupatthitām: khīnā me āsavā ti, api ca kho pana paccav- M.—³⁰ kacci for kīva M. —³³ yeva for va ye M.—³⁵ sadhammokkāṁsandaka A. saddhammo khūmsanā M.—³⁶ param AM: — vambhanā (without dhamma) M, dhammapasādanā A: — āyatene' eva for āyatane ca M; — desanām M. P. 524¹ ca om. M.—² ca om. M.—⁶ caratu A.—⁹ -carāyātī M (meaning -cariyāyātī?).—¹⁰ chatthamām A.

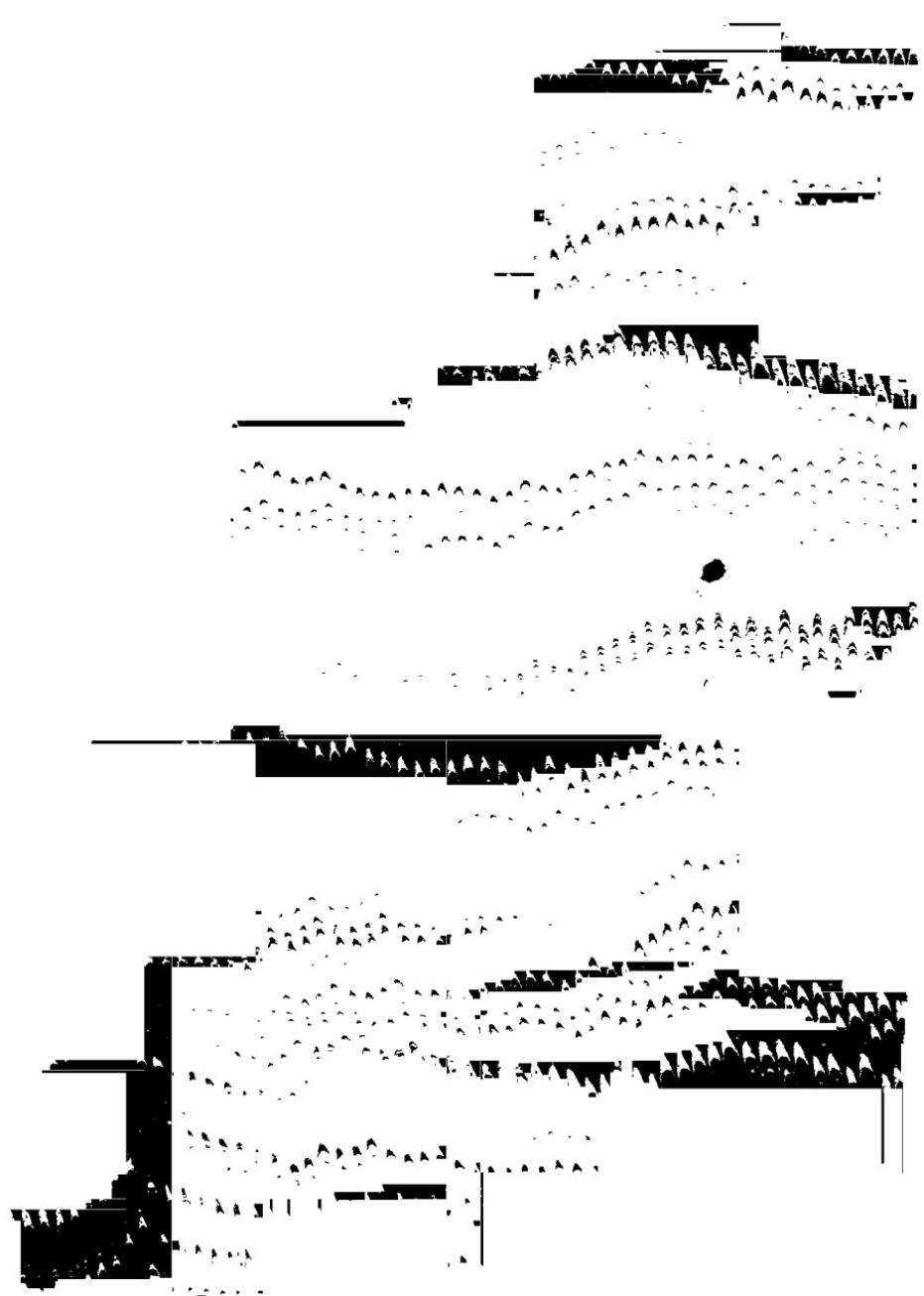
CORRECTIONS AND ADDITIONS.

P. 4¹⁰⁻²¹ read maññī and abhinandī throughout.—19²² nikā-
mayamānā.—147³² -attham.—225³¹ chetvā.—234¹³ yañ-ñad-eva.—247¹⁴ -kummāsam—258¹ tvañ.—259²⁴ yañ-ñad-eva.—282¹⁴
kareyyum.—307² udrabhheyum.—344⁴ jūhanti.—387²⁹ bhāveti.
—404³² dadanto; ³³ na-tthi.—429⁶ jānāmi yen' amhi viddho.—
432²⁹ upārambhissanti.—434¹⁸ sānusayo.—480³⁴ nāham.—528²
Add, Cf. Lal. Vist. pp. 439-41. ²¹ Add, P. 24⁹ (sarānag- AM
here, AZZ far more frequently than sarānāg-, the almost
constant reading of M. Bu. probably read -nag-; sarānām gato is
the perfect of sarānām gacchati).—535¹⁷ AN. VIII. vii. 7.—536¹⁴
AN. V. xvii. 2; ²¹ Vin. i, pp. 31.—537¹¹ Child. p. 2, 1.8—538⁸
Add, P. 91²⁷ sudditthām A here (a frequent error in Singh.
MSS., cf. Suttanip. p. 143; it was confounded with sudditthām
= su-udd-, or else influenced by dudditthām, cf. subbacā for
suvaca).—539¹² l. 28.—541⁴¹ Child. p. 14.—551⁸ Add, P. 247
¹²⁻³ ācarissāmātī for ārocess- A.—553⁶ Add, Cf. vyaya for vayas
at Jāt. iii, p. 95. ³⁵(P. 281²⁸) Add, The weapon Maṭaja was, ac-
cording to Bu., manufactured much in the same manner with
Mimungr, see Saga Thidriks Konungs, ed. Unger, p. 79. The
legend is also alluded to in the com. on Jāt. 546, v. 512, but
I have not found it told anywhere.—558³⁷ (P. 337) Add, ⁹ yato
te mār- M.—561⁴ (P. 365³⁶) Add, (for yācitvā read yāceyya?
-itvā may be the consequence of the corruption of the following
poroseyyam) —572⁷ (P. 515⁴⁻¹⁶) Add, Comp. Jāt. 491, v. 7.

Central Archaeological Library

Central Archaeological Library,
NEW DELHI.

Call No. 5793

Author— 9179 M.T

Title— Pali Text Soc.
Magazine. Hikayat

Borrower No.

Date of Issue

Date of Return